Pol Amir _ Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah (Hudâvend-i Alamut Hasan Sabbah)

Kitaplar, uygarlığa yol gösteren ışıklardır.

UYARI:

www.kitapsevenler.com

Kitap sevenlerin yeni buluşma noktasından herkese merhabalar...
Cehaletin yenildiği, sevginin, iyiliğin ve bilginin paylaşıldığı yer olarak gördüğümüz sitemizdeki tüm e-kitaplar, 5846 Sayılı Kanun'un ilgili maddesine istinaden, engellilerin faydalanabilmeleri amacıyla
ekran okuyucu, ses sentezleyici program, konuşan "Braille Not Speak", kabartma ekran
vebenzeri yardımcı araçlara, uyumluolacak şekilde, "TXT","DOC" ve "HTML" gibi formatlarda, tarayıcı ve OCR (optik
karakter tanıma) yazılımı kullanılarak, sadece görmeengelliler için, hazırlanmaktadır. Tümüyle ücretsiz olan sitemizdeki
e-kitaplar, "Engelli-engelsiz elele"düşüncesiyle, hiçbir ticari amaç gözetilmeksizin, tamamen gönüllülük
esasına dayalı olarak, engelli-engelsiz Yardımsever arkadaşlarımızın yoğun emeği sayesinde, görme engelli kitap sevenlerin
istifadesine sunulmaktadır. Bu e-kitaplar hiçbirşekilde ticari amaçla veya kanuna aykırı olarak kullanılamaz, kullandırılamaz. Aksi kullanımdan doğabilecek tümyasalsorumluluklar kullanana aittir.
Sitemizin amacı asla eser sahiplerine zarar vermek değildir.
www.kitapsevenler.com
web sitesinin amacı görme engellilerin kitap okuma hak ve özgürlüğünü yüceltmek ve kitap okuma alışkanlığını pekiştirmektir.
Sevginin olduğu gibi, bilginin de paylaşıldıkça pekişeceğine inanıyoruz.
Tüm kitap dostlarına, görme engellilerin kitap okuyabilmeleri için gösterdikleri çabalardan ve
yaptıkları katkılardan ötürü teşekkür ediyoruz.
Bilgi paylaşmakla çoğalır.

İLGİLİ KANUN:
5846 Sayılı Kanun'un "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler" bölümünde yeralan "EK MADDE 11" :
"ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa
hiçbir ticarî amaçgüdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak
ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi
bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."
Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz.
Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur."

bu e-kitap Görme engelliler için düzenlenmiştir.
Kitap taramak gerçekten incelik ve beceri isteyen, zahmet verici bir iştir. Ne mutlu ki, bir görme
engellinin, düzgün taranmış ve hazırlanmış bir e-kitabı okuyabilmesinden duyduğu sevinci paylaşabilmek
tüm zahmete değer. Sizler de bu mutluluğu paylaşabilmek için bir kitabınızı tarayıp,
kitapsevenler@kitapsevenler.com veya kitapsevenler@gmail.com
Adresine göndermeyi ve bu isimsiz kahramanlara katılmayı düşünebilirsiniz.

Bu Kitaplar size gelene kadar verilen emeğe ve kanunlara saygı göstererek lütfen bu açıklamaları silmeyiniz.
Siz de bir görme engelliye, okuyabileceği formatlarda, bir kitap armağan ediniz...
Teşekkürler.
Ne Mutlu Bilgi için, Bilgece yaşayanlara.
TÜRKİYE Beyazay Derneği

www.kitapsevenler.org
www.kitapsevenler.com
e-posta: kitapsevenler@kitapsevenler.com kitapsevenler@gmail.com

Pol Amir _ Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah (Hudâvend-i Alamut Hasan Sabbah)

Pol Amir
(Hudâvend-i Alamut Hasan Sabbah)
(Arka kapak)
Pol Amir _ Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah (Hudâvend-i Alamut Hasan Sabbah)
Alamut'un Efendisi, Hasan Sabbah adlı bu eser, İsmailiye Mezhebi'nin bir kolu olan ve Hasan Sabbah tarafından kurulan Bâtıni Mezhebi'ni anlatırken, insanların din ve mezhep uğruna yaptıkları savaşları, aynı inançtan olmayanların birbirleri ile mücadelelerini akıcı bir üslupla gözler önüne sermektedir. Bu romanda o dönemin heyecanını, üzüntüsünü ve sevincini bir arada yaşayacaksınız. Tarihin karanlıklarına dalarak, o devrin insanlarının makam, para ve çıkar uğruna birbirlerini nasıl parçaladıklarını, boğazladıklarını, birbirlerine karşı nasıl kin ve nefretle saldırdıklarını görecek ve günümüz için gerekli dersleri alacaksınız. Bu kitapta yer alan her mezhep mensubu, kendi inançları doğrultusundaki yaşamları, düşünceleri irdelenirken; kişilerin kendi inançlarını,
nasıl acımasızca savundukları anlatılmaktadır. Selçuklu Tarihi'nin önemli bir dönemini anlatan bu kitap, o tarihte karanlıkta kalmış olan pek çok olayı gün ışığına çıkarmaktadır.
Pol Amir _ Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah (Hudâvend-i Alamut Hasan Sabbah)
Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah
Pol Amir
(Hudâvend-i Alamut Hasan Sabbah)
Yayın No: 202 (Emre / Edebiyat - Roman) Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah Yazarı:
Pol Amir
Farsça'ya Çeviren: Zibuhullah Mansuri
Farsça'dan Çeviren: Fahri Parin
Orijinal Adı: Hudâvend-i Alamut Hasan Sabbatı
© Emre Yayınlan 2008
Genel Yayın Yönetmeni Yayın Editörü Düzelti
Bilgisayar Uygulama Kapak Tasanmı Baskı-Cilt
1. Baskı Nisan 2008
Şengül Yüksel - Yunus Çelik Hüseyin Movit Sevil Yücedağ Emre Ajans Salih Koca
Kilim Matbaacılık Ltd. Şti. Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/204 Topkapı-istanbul (O 212) 612 95 59
©Kitabın telif hakları. Emre Yaymları'na aittir. Yayınevinden ve yazardan yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.
ISBN: 978-9944-334-68-6
© Emre Yaymlan, 2008
Göztepe Mahallesi Göksu Evleri Sitesi Kartopu Caddesi B. 167.A
34110 Kavacık-Beykoz/İSTANBUL Tel: (0216) 465 89 14 (4 hat) Fax: (0216) 465 89 18 www.emreyayinlari.com e-mail: info@emreyayinlari.com
Pol Amir
Alamut'un Efendisi

HASAN
SABBAH
Farsça'ya Çeviren Zibuhullah Mansuri
Farsça'dan Çeviren
Fahri Parin

005538
Tarayan: Yaşar Mutlu
Kişisel Blog: www.yasarmutlu.com
Kişisel E-Posta: yasarmutlu@yasarmutlu.com
Web sitemiz: www.kitapsevenler.com
E-Posta: kitapsevenlergkitapsevenler.com
E-Posta: kitapsevenler@gmail.com
İÇİNDEKİLER
Takdim.....7
Önsöz.....9
Açıklama.....11
Alamut Eczanesi.....13
Horasan'dan Bir Haberci.....18
Kötü Haberci.....26
Tebs Kalesinde Nişaburlu Musa.....28
Musa'nm Beklemediği.....33
Batmi Mezhebi'nin Doğuşu.....38
Batmiler de Mehdi'yi Bekliyorlardı.....46
Vezir-i Azam Nizamülmülk.....50
Tebs Kalesi'nin Kuşatılması.....76
Batınilerin İnançlarına Göre Kurtuluşun Başlangıcı.....90
Kıyamet. Günü ve Kıyametin Kıyameti.....94
Tebs Kalesi'nin Kurtarılması.....98
Görev İçin Tebs Kalesi'nden Çıkış.....103
Selçuklu Ordusunun Alamut'a Hücumu.....116
Batmiler Kums'ta.....121
Yapay Cennet.....:...«:'. IIS"^-
Batıniler Ercan ve Huzistan'da.....'.....135
Nizamülmülk Melikşah'a Ne Dedi?.....146
Berkyaruk ve Terken Sultan Hakkında Birkaç Söz.....153
Nişaburlu Musa ve Cuviynili Yusuf.....157
Nizamülmülk Nasıl Öldürüldü?.....169
Melikşah'm Ölümü ve Sakanat Meselesi.....175
Melikşah'ın Kardeşinin Tahta Geçme Düşüncesi.....197
Teneş Azerbaycan'da.....216
Berkyaruk'un Esir Edilişi.....224
Berkyaruk Ercan Kalesinde.....257
Terken Hatun Bereket-ül Geys.....270
Terken Hatun ile Teneş Arasındaki Düşmanlık.....293
Ebu Hamza'ya Suikast Girişimi.....303
Terken Hatun'un Yargılanması.....323
İsfahan'da Katliam Girişimi.....335
Terken Hatun'un Hasan Sabbah'tan İsteği.....359
Cevad Masali Teneş'in Huzurunda.....367
Teneş'in Yakalanması.....384
Berkyaruk'un Saltanatının İlk Yılları.....390
Berkyaruk'un Padişah Sıfatı ile İsfahan'a Girişi.....409
Hasan Sabbah'ın Hastalığı.....420
Hasan Sabbah'a Suikast Girişimi..... ... . .TTTT. 431
Hasan Sabbah'ın Suikasttan Önceki Açıklaması.....C^438
Cevad Masali'nin Suikasta Karar Vermesi.....447
Terken Hatun'u Öldürme Girişimi.....-.....459
Alamut Efendisi'nin Son Saatleri.....501
Hasan Sabbah'ın Ölümü.....502
TAKDİM

1969 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakülte-si'nden mezun oldum. 1969 yılında Erzurum'a öğretmen olarak atandım. 1969 - 1974 yılları arasında bir yandan görevimi yaparken diğer taraftan da işgal akında kalan ve Birinci Dünya Savaşı'nın sıkıntılarını yaşamış olan büyüklerimizin anılarını toplayarak Doğudan Harp Hatıraları adı altında kitap oluşturdum. Söz konusu kitap, Meçhul Kahramanların Dilinden Zulüm adıyla 1977 yılında yayımlandı. Aynı kitap başka bir yayınevi tarafından, Ermeni Zulmü ismi ile 1992'de yeniden yayımlandı.

Millî Eğitim'in çeşitli kademelerinde öğretmen ve idareci olarak görev yaptıktan sonra 2001 yıhnda emekli oldum. Çalışma hayatımın devamı niteliğinde mesleğimin başka bir alanında uğraş vermeye başladım. İran Cumhurbaşkanı Sayın Seyid Muhammed Hatemi'nin, Şehrin Dünyasından, Dünya Şehrine adlı siyasi, felsefe kitabını Türkçeye çevirdim. Bilimsel ve objektif görüşler içerisinde yazılmış bu kitabı, okurlara sunmaktan mutluluk duymaktayım.

Adı geçen kitabın tercümesi bittikten sonra herkes tarafından merakla beklenen ve hiçbir yerde Türkçeye çevrilmemiş olan Pol Amir'in yazdığı, ZibuhuIIah Mansuri'nin Farsçaya çevirdiği, orijinal adı, "Hodavend'i Alamut" olan eserin dilimize çevirisini yaptım. Bu kitap Selçuklu Tarihi'nin önemli bir dönemini karanlıktan, gün ışığına çıkarmıştır.

Alamut'un Efendisi, Hasan Sabbah adlı bu eser, Ismailiye Mezhebi'nin bir kolu olan ve Hasan Sabbah tarafından kurulan Bâtıni Mezhebi'ni anlatırken, insanlann din ve mezhep uğruna yaptıkları savaşları, aynı inançtan
olmayanların birbirleri ile mücadelelerini akıcı bir üslupla gözler önüne sermektedir.

Roman tarzında yazılan bu eseri okuyanlar, o dönemin heyecanını, üzüntüsünü ve sevincini bir arada yaşayacaklardır. Olaylar peş peşe sıralanırken, okuyucular heyecan ve merakla bir bölümden diğerine geçecekler; tarihin karanlıklarına dalarak, o devrin insanlarının makam, para ve çıkar uğruna birbirlerini nasıl parçaladıklarını, boğazladıklarını, birbirlerine karşı nasıl kin ve nefretle saldırdıklarını görecek ve günümüz için gerekli dersleri alacaklardır.

Bu kitapta yer alan her mezhep mensubu, kendi inançları doğrultusundaki yaşamları, düşünceleri irdelenirken; kişilerin kendi inançlarını, nasıl acımasızca savundukları anlatılmaktadır.

Bu düşüncelerle işlenen bu eser okunup bittiğinde; okuyucu o dönemin hazzını, mutluluğunu duyacaktır.

Türkçeye kazandırdığım bu kitap, Selçuklu Tarihinin önemli bir dönemini anlatmakta olup, o tarihte karanlıkta kalmış olan pek çok olayı gün ışığına çıkarmaktadır.

Bir kültür deryası olan bu eseri Türkçeye çevirmek suretiyle okuyuculara sunduğum için kendimi bahtiyar hissetmekteyim.

Fahri PARİN

ÖNSÖZ

Size sunduğumuz bu kitap İran Tarihi'nin mükemmel bir dönemini kapsamaktadır. O tarihî dönemi ancak bugün anlayabiliyoruz. Bu kitabı okuyunca kendimizi o karanlık kalmış olayların bir kısmının içerisinde buluyoruz. Söz konusu mezhebin başlangıç tarihi bizce bilinmemektedir. Bu konudaki doğru bilgileri Kuzey Afrika'daki Fatımi Halifeleri'nin tarihlerinden ve o dönemdeki olaylardan öğreniyoruz. Çünkü Ismailiye Mezhebine ait yazılmış olan kaynaklar yok edilmiştir. Bununla beraber Doğu ve Batı tarihçilerinin eserlerinden edinilen bilgilere göre Ismailiye Mezhebinin, Hasan Sabbah ve müritleri zamanında revaçta olduğu anlaşılmaktadır.

Bu kitapta bulunan Hasan Sabbah ve fedaileri hakkındaki bilgiler bugüne kadar yayımlanan diğer eserlerden farklı bilgilerdir. Sonuç olarak bu bilgiler sadece mezhebe ait bilgiler değildir. Hasan Sabbah İran'ı, Abbasi Halifesi'nin emrinde bulunan insanların egemenliğinden veya İran'ın mahalli emirleri olup, Abbasi Halifesi'nin emrinde bulunan insanların egemenliğinden kurtarmak istemiştir. Ismailiye fedailerinin barındığı o kale bu kitapta yeni bir bölüm olarak anlatılmıştır. O tarihten bugüne kadar, bu Alamut Kalesi'nden bahsedilmemiştir. Bu konu okuyucular için yeni bir konudur. Bu kitaptaki diğer bir konu da o fedailerin meşhur kıyafetleridir. Bizler bu hususu az biliyoruz. Hasan Sabbah

devrinin o meşhur fedailerinin bütün bu çabalarının amacı, İran'ın kalkınmasını sağlamaktır.
Bazı tarih yazarları kitaplarına kendi görüşlerini katmış olabilirler. Nitekim bu tür yazılar, eski tarih kitaplarında bulunmaktadır. Bu tür kitap-
tpp.
lardaki o görüşler ancak bin yıl sonra ortaya çıkar. Bazılarının da değeri olmayan çeşitli kaynaklardan yararlandıkları görülmüştür. Bu kitapta akla ve mantığa ters düşen veya beğenilmeyen konulara yer verilmemiştir.
Halbuki tarihçiler gerçekleri yazmalıdırlar. Bunun içinde yazarların yazacakları konuları araştırmaları gerekmektedir. Tarih yazacak kişiler, tarafsız olmalıdırlar. Yazdıkları tarihî olaylara kendi görüşlerini ve fikirlerini katmamaları gerekir. Bunun için de araştırmasını yaparken bilimsel gerçeklere dayalı olarak aklını ve mantığını kullanmalıdır. Araştırma yapmadan ve olayların kaynağına inmeden, yazmak doğru değildir. Aksi halde yazılanlar bilimsel olmaz, sadece yazarın kendi görüşü olur.
Okuyucular bu kitabı okumak için ellerine aldıklarında, heyecan ve merakla diğer sayfalara geçmek isteyeceklerdir. Bu kitap yazılırken yazarın ve kitabın diğer işleriyle uğraşanların çok sıkıntı çektiklerini anlıyorum. Bu kitapta her okunan bölüm, diğer bölüme ilgiyi arttırmaktadır. Bu kitabın okunması bittiğinde, okurlar diğer kitaplardan farklı olarak bu kitap için, kitabın "Alamut Efendisi" diyeceklerdir. Bu kitabı bir defa okuyan; kitaptaki gizemle, anlamı asla unutmayacaktır. Kitapta bulunan bazı kahramanların adlan da hafızalarında ebediyen kalacaktır.
ZibuhullahMANSURl
AÇIKLAMA
Elinizde bulunan bu kitap tarihî bir macera kitabıdır. Kuvvetli bir ihtimale göre yazan, Fransa ve diğer ülkeleri de kitaba katarak tahlil etmiştir. Hasan Sabbah ile ilgili olmayan bazı rivayetler de ortaya atılmış, propagandacılar tarafından İkinci Hasan zamanında propaganda yolu ile yayılmıştır.
Bazı okuyucular haşhaş kelimesinin Batı dillerine nasıl geçtiğini merak edebilirler. Haçlı Seferleri sırasında, Hicri 4. ve 5. yüzyılda Doğu dillerinden Batı dillerine tercümeler yapılmış ve bu konuda birçok kitap Batı'-ya götürülmüştür. Bu kelime bu şekilde Batı dillerine geçmiştir. O devirde İslam ülkelerinde özellikle İran'da "Darül Füruşan" adıyla eczaneler ve "Pazarı Haşhaşiyen" adıyla haşhaş pazarı vardı. Bunlar ilaç olarak kullanılıyordu. Batılılar bu kelimeyi ve maddeyi buralardan öğrenmişlerdir,
Ismailiye Mezhebi ve Hasan Sabbah hakkında, pek çok kitap yazılmıştır. Bu kitaplar arasında içerik olarak farklar vardır. Hasan Sabbah ve Ismailiye Mezhebi arasındaki ihtilaflar bundan kaynaklanmaktadır. Her ne duyulmuşsa, akıl süzgecinden geçirilmeden ve mantık ölçülerine bakmadan doğru veya yanlış kitaplara geçmiştir. Hiçbir tarihçi de yüzde yüz tarafsız bir şekilde yazmamıştır. Hasan Sabbah ve İsmailiye Mezhebi arasındaki tezatlar bunlardan kaynaklanmaktadır.
Yazar Hasan Sabbah'ın ve İsmailiye Mezhebi mensuplarının da diğer Arap kavimleri gibi Müslüman olduğu sonucuna varıyor. Kur'an-ı Kerimin Arapça olduğu doğrudur. Elbette görüş ayrılıkları olacaktır. Hasan Sabbah ve onun müritlerinin de Araplar gibi Müslüman olduklarını, Araplara mu-
halif olmadıklannı açıkça söylüyorum. Bu kitapta düşüncelerimi bu şekilde yazıyorum.
İRAN'DAKİ YAYINEVİNİN AÇİKLAMASİ
f
ALAMUT ECZANESİ
Güneş henüz batmamış ve kandiller yanmamıştı. 50 yaşlarında siyah saçlı ve esmer bir adam kapının tokmağını yurdu, "Ali Kirmani, Ali neredesin?" diye bağırdı. Henüz 20 yaşına basmamış ve sakalı yeni çıkmış bir genç nazik bir şekilde etrafını kolluyordu. Esmer adama sordu:
- Ne istiyorsun?
Mahmut Secistani etrafına bir göz gezdirdikten sonra Ali Kirmani'ye cevap verdi;
- Yarın şafak vakti kervan hareket edecek. Yüklerini hazırlayıp, getirmen lazım. Rey, İsfahan ve Kirman'dan gelmiş olan balya ve çuvallar el altındadır. Her ilin yüklerini bir araya getirmek gerekmektedir. Yüklerin karışmaması için

ben onların üstlerine yazdım. Ayrıca senin mührünü ve işaretini koydum. Bundan başka onlar, işaretlenen yüklerin ne olduğunu da biliyorlar. Rey'in yüklerini Kaşan'a, Kaşan'm yüklerini de Rey'e götürmezler. Bundan endişen olmasın. Sen geldiğin zaman kontrol edersin diye, çuvalları da düzgün bir şekilde diktirmedim.
Mahmut Secistani yola çıkmak üzereyken, Ali Kirmani oradaydı. Her taraf çuvallar ve yüklerle dolu idi. Çuvallar yağmurdan ıslanmasın diye üzerleri örtülmüştü. Mahmut çuvalların yanına geldiği zaman genç bir adam Mahmut'a;
- Ben, sizin işinizden endişe ediyorum. Çünkü itibarımızın artması için ilaçların her türlü yabancı maddelerden iyi bir şekilde ayıklanması gerekir. Aksi hâlde satış yapamayız. Eğer biz, ilaç yerine gül, reyhan ve nane
.1, -¦»
koyup satmaya kalkarsak ne onlar bizlerden, ne de biz onlardan bir şey satın alırız. Efendimiz dürüst olmamızı söylüyor. Ben onun sözlerini daima aklımda tutuyorum,
Ali Kirmani dayanamayarak:
- Ey adam! Acaba benim dürüst olmadığımı neden düşünüyorsunuz? Sen bizim gibi efendisine bağlı olan kişilerin dürüst olmadığını nasıl düşünebilirsin? Sen gençliğin verdiği heyecan nedeni ile gaflet içinde olabilirsin. Ben ilaçları kontrol ediyorum. İçerisinde yabancı madde olup olmadığını inceliyorum. Bunlardan şüphen olmasın.
- Ali usta, nasıl istersen öyle yap.
Mahmut Secistani elini çuvalın içerisine soktu. İlaçlardan biraz örnek çıkardı. Çuvallarda birkaç çeşit ilaç vardı. İlaçları inceledi, çuvallara göz gezdirdi. Çuvalların üstlerinde "Rey Haşhaş Pazarı vs." diye yazılı idi. Haşhaş pazarı o devirlerde İran'ın büyük pazarlarının tümünde vardı. Bu pazarlarda aynı zamanda ilaç da satılıyordu. Mahmut Secistani ile Ali Kirmani de haşhaşçı idiler. Onlar aynı zamanda ilaç yaparak satıyorlardı. Onların yaşadıkları semte, "Alamut Semti" adını vermişlerdi. O semt Güneydo-ğu'da Mazenderan'ın yakınlarındaki dağlık bir bölge idi. Burası son derece mamur bir yerdi. Burada ziraat yapılıyordu. Kadınlar ve çocuklar fırsat buldukça bu semti gezmeye geliyorlardı. Çiftçiler burada sebzenin yanı sıra bitki kökleri, güller ve diğer yararlı bitkileri de yetiştiriyorlardı. Bunlar, tıbbi malzemelerinin ham maddelerini oluşturuyordu. Mahmut Secistani onların patronu idi. Çiftçiler, bütün ürettiklerini ona satıyorlardı. O da ürünleri yakın şehirlere ihraç ediyordu. Bu ürünler tıpta kullanılıyordu. Satılan ürünlerin hesap işlerini yaptıktan sonra durumu Efendi'ye (Hasan Sab-bah'a) bildiriyorlardı.
Çuvallar dikilmeden önce Mahmut Secistani gitti, cam ibrikler ve sepetler getirdi. İbrikleri pelte ile doldurdu. Çuvalların içerisinde bulunan tıpta kullanılacak olan köklerin arasına yerleştirdi. Bunu çuvallar düşse bile ibriklerin kırılmaması ve içerisinde bulunan malzemelerin dökülmemesi için yapıyordu. İbriklerin bazılarınlia alkol, bazılarında da tıbbi malzemenin ham maddesi vardı. Bugün bu maddeye "narkoz" diyorlar. Birkaç küçük ibriğe de esrar koymaya karar verdiler. O dönemlerde uyuşturucu ancak büyük eczanelerde vardı. İlaçların ham maddeleri ancak böyle temin ediliyordu. Bu maddeleri o devirlerde her yerde bulmak mümkün değildi. Ancak bunları dışarıdan temin etmek mümkündü, ibriklere konulan ilaçların ham maddeleri İran'ın diğer şehirlerine böyle taşınıyordu. İlaçlar
bundan dolayı çok değerli idi. Ucuza getirdikleri o ilaçların ham maddeleri, alıcıya pahalı bir şekilde ulaştırılıyordu. Mahmut Secistani, Ali Kirma-ni'ye, "ibrikleri çuvallara yerleştirdikten sonra tekrar dikilmesini" söyledi. Kendisi de birkaç çuvalın dikilmesine yardım etti.
Hava karardıktan sonra kandilleri yaktılar. Ezan okunduğunda Mahmut Secistani camiye gitti. Abdest aldı ve namazını kıldı. Alamut şehrinde yaşayan cemaat namazlarını batıya dönerek kılıyorlardı. İnsanlar sabah ve öğle namazlarını işleri dolayısıyla cemaatle değil camiye gitmeden tek başlarına evlerinde ya da işyerlerinde kılmayı tercih ediyorlardı. Mahmut Secistani camiye gittiği zaman Alamut'un Efendisi (Hasan Sabbah) seccadede oturmuş, cemaatin gelmesini bekliyordu. Alamut'un Efendisi'nin asıl adı Hasan Sabbah idi. O makama 35 yaşında iken gelmişti. Ayağa kalktığı zaman uzun boylu olduğu anlaşılıyordu. Hz. Ali'nin adını dilinden düşürmü-yordu. O bambaşka bir insandı. Üstün bir ırk olan

Arya Irkı'ndan geliyordu. Güpgüzel bir yüzü, kara gözleri ve bembeyaz dişleri vardı. Yani yakışıklı bir insandı. Hasan Sabbah'm pirleri Alamut şehrinde oturuyorlardı. Sarhoş edici şeyler içmedikleri gibi, haşhaş da çekmiyorlardı. Hasan Sabbah ve adamlarının haşhaş çektikleri şayiası, cahil tarihçilerin ve tezkireci-lerin, onların ilaç olarak haşhaş yetiştirmelerini yanlış yorumlamalarından kaynaklanan görüşleridir.
Mahmut Kirmani namaz kılmak için abdest aldı. Namaz kılacakların saflarına katıldı. Hasan Sabbah namaz kıldırmak için ayağa kalktı. Cemaat de ona uydu. Hasan Sabbah seslice "Elham" ve "Kulhuvallahü" surelerini okudu.
Namaz bittikten sonra Hasan Sabbah ayağa kalktı ve cemaate:
- Kardeşlerim, bugün Bağdat'tan Alamut'a gelip aramıza katılan misafirimiz var. Bana bir mektup getirmiş."
Alamut'un Efendisi zikredilen mektubu yerden aldı. Müslümanlara işaret ederek:
- Bu mektubu yazan belli değil. İsmini yazmamış. Mektuba yalanlar, ithamlar ve aleyhimize uygunsuz sözler yazılmış. Bu nedenler kendisini belli etmek istememiş. Ancak biz, bunun Bağdat Halifesi'nin mektubu olduğunu biliyoruz. Halife bu mektubunda bizleri dinsizlik ve sapıklıkla suçluyor. Alamut Şehri'ni, Lut şehrinden* daha kötü göstermek istiyor.
Lut şehri, Lut Peygamber zamanında AUaha isyan ettikleri ve eşcinsel ilişkiler kurduklan için gökten taş ve ateş yağmuruyla yok edilen şehir.
Bizleri nefislerimize ve şehvete düşkün olarak gösteriyor. Bu nedenle bu mektubu çok çirkin buluyorum. Öyle şeyler yazmış ki sanki ben henüz rüştüne ermemiş çocuklann ve büyük insanlarm et ve kanlarma göz koymuşum. Ben sanki hâşâ Kur'an-ı Kerim'in sayfalarmı ateşe atıyorum. Lal olacak dilimle de İslam Peygamberi'ne sövüyorum. Ey kardeşlerim Bağdat Halifesi'nin bu mektupta yazdığı suçlamalar bizleri yaralamıştır. Bağdat Halifesi bizim yedi eyalet olduğumuzu biliyor. Her biri küçük bir Ala-mut'tur. Allah'a şükrediyoruz ki biz, ne o mektupta yazıldığı gibiyiz ne de servet düşkünüyüz. Bizleri neden anlamadıkları da bilmiyorum? Bu konuda ne diyebilirim?
Alamut' un Efendisi sözlerini bitirdikten sonra herkesten evlerine gitmelerini isledi. Cemaatten bazıları Hasan Sabbah'a sorular sordular. Sorular genelde İslamiyet'le ilgili idi. Hasan Sabbah onlara gerekli cevapları verdi. Mahmut Secistani bunu hrsat bilerek Hasan Sabbah'a ilaçlarla ilgili konuyu açtı ve "Tanyeri ağarmadan önce ilaçların bir kısmını İsfahan, Kaşan ve Rey'e taşıyacağını söyledi. Haftanın bazı günleri de bir miktar ilacı Horasan'ın diğer şehirlerine ulaştıracağını" ayrıca belirtti. Bunun için Hasan Sabbah'tan izin istedi. O zaman Hasan Sabbah, Mahmut Secistani'ye:
- Ey Mahmut biz o ilaçlardan yeterince yararlanamıyoruz.
Mahmut Secistani buna olumlu cevap verdikten sonra evine gitmek için izin istedi. Mescitten dışarı çıktığı zaman bir ses duydu. Biraz dikkat ettiğinde hastane işçilerinin konuştuklarını anladı. İşçiler işyerlerinden çıkmışlar evlerine sohbet ederek gidiyorlardı. Bazıları ise çalışmaya devam ediyorlardı. Bunlar sabaha kadar çalışacaklardı. O tarihlerde Alamut şehrinin hastanesi de çok meşhurdu. İran'ın diğer şehirlerinden hastalar tedavi olmak için geliyorlardı. Müzmin has.alıkların tedavileri orada yapılıyordu. Miladi 12.yüzyılın ikincisi yarısında Filistin'de ortaya çıkan Hristiyan keşişleri, Müslümanlardan öğrendikleri bu ilaçları Avrupa'ya taşıyorlar, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde hastaneler açarak bunları kullanıyoriardı. Malta Şövalyeleri de Hasan Sabbah'm hastanelerini ve mezhebini taklit ediyorlardı. Az da olsa o keşişlerin Alamutlulardan öğrendiklerini hastalara uyguladıklarını biliyoruz. Her yerden'Alamut Hastanesi'ne hastalar tedavi için geliyorlardı. Mahmul Secistani'nirt hastane ile bir ilgisi yoktu. Bir sabah Mahmul her zaman olduğu gibi erkenden uyandı. Ovaya doğru insanların yürüdüğünü gördü. Bu insanlar hem ticaretle uğraşıyorlar ve hem de diğer işleri yapıyorlardı. O zaman Alamul'un arazisi çok verimli idi. Bugün o arazi öyle değildir. İklim şartları o araziyi tamamen değiştirmiştir. Alamut halkı o zaman Batini Tarikatı'na mensuptu. Bugün o toprakları görenler
bin yıl önce bu arazinin çok verimli olduğunu, tepelerin bile o kadar çok olmadığını hayal bile edemezler. O devirlerde Alamut, Kuzey İran'ın en kaliteli zeylin ve zeytinyağı elde edilen arazisi idi. Tüm yamaçlar ve dağlar ormanlarla kaplı idi. Göçmen kuşların yazın yaşadıkları yerlerdi. Topraktan bereket

fışkırıyordu. Bugün bu güzellikler tamamen yok olmuştur. Yazın burayı mesken tutan o güzel kuşlar da bitki örtüsü gibi yok olmuştur. Mahmul Secistani gibiler, çalışarak buraları mamur bir hale getirmişlerdi. Mahmut'un ataları Secistan'da yaşıyorlardı. Daha sonra Alamui'a göç etmişlerdi.
Horasan, Kirman, Şiraz, İsfahan, Rey ve İran'ın diğer şehirlerinden birçok insan Alamut'a göç etliler. Buranın insanları eskiden de Bâtıni idiler. Sonradan gelenler de bu tarikata girdiler. Buraya gelenler kendi doğum yerlerinden çok Alamul'u seviyorlardı. Bundan dolayı tarihî maceramız da Alamut ile başlamaktadır. Mahmut'un asıl mesleği dokumacılık idi. Ona "Eğer sen gerçek bir Bâtıni isen mesleğin olan dokumacılığı yapmalısın." diyorlardı. Alamut'taki insanlar daha çok çiftçilikle uğraşıyorlardı. Aynı zamanda ovadaki tıbbi bitkileri topluyorlardı. Mahmut, Hasan Sabbah'm hizmetine girdiği zaman asıl mesleği olan dokuma işleri ile de uğraşmaya başladı. O tarihlerde iki şey önemli idi. Birisi çalışmak, diğeri efendisine saygı ve bağlılık. Bâtıni Tarikatı Ismailiye Mezhebi'nin bir kolu idi. Onlarda diğer Şiiler gibi Ali Ibni Talib'i ve Hz Ali'nin oğullarını imam biliyorlardı.
HORASAN'DAN BÎR HABERCİ
iki gün sonra, Alamut'a toz toprak içinde bir atlı geldi. "Hükümet konağı nerededir?" diye sordu. Alamut Hükümet Konağı nı o atlıya gösterdiler. Atlı kendini hükümet konağının içerisine atmak istedi. Kapının kenarında bekleyen muhafız onu durdurdu ve:
- Bu kaleden atla hiç kimsenin girmeyeceğini bilmiyor musun?
- Ben Tus'tan geliyorum, elimdeki mektubu Alamut'un Efendisine vermek istiyorum.
Bekçi, Alamut'un Efendisi'nin adını duyduğunda Hz. Ali'nin adını andı:
- Efendimiz gündüzleri hiç kimseyi kabul etmiyor. Sen onu ancak güneş battıktan sonra görebilirsin. Akşam namazı için camiye gidiyor. Onu orada görebilirsin.
- Eğer Güneş batana kadar beklersem geç kalabilirim
Muhafız ona atını dışarıya bağlamasını söyledi. O da atını kapının dışına bir yere bağladı. Sonra içeriye girdi. Sarayın ihtişamı karşısında şaşırdı. O Tus'ta iken Alamut'un güzel bir yer olduğunu bilmiyordu. Sarayın girişinde muhafızlar mızraklarını saygılı bir şekilde tutuyorlardı. Mahmut Secistani'nin işi insanlara gidecekleri ^er için rehberlik etmekti. Mahmut Secistani atlıya:
- Akşam namazına kadar bekle camiye git, onu orada görürsün. Eğer bir şey varsa bana ver ben ona vereyim.
Ath Secistanlı Mahmut'a:
- Ben Tus'tan geliyorum. Beni Tuşlu Şerafeddin Bey gönderdi.
Mahmut, Şerafeddin Tusi'nin Nizamiye Medresesi'nin hocası olduğu-
nu biliyordu. Mahmut sordu:
- Acaba ondan geldiğine dair bir işaretin var mı?
O da cebinden Şerafeddin Tusi tarafından verilmiş bir yüzük çıkararak gösterdi. Bu yüzüğü alan Mahmut hemen yola koyuldu. Yolda bazen yavaş, bazen de hızlı yürüyerek bir daireye girdi. Dairede bir adam yazı ile uğraşıyordu. O memurun gözü Mahmut'a ilişince elindeki yazıyı bıraktı, başını kaldırarak:
- Ne istiyorsun?
- Şerafeddin Tusi tarafından ona bir mektup gönderilmiş. Efendimize vermek istiyor
Mahmut dai* idi. Mahmut'a:
- Sen burada otur ben Efendi'ye gidiyorum"
Yüzüğü de Mahmut'tan aldı ve "Bunu Efendi'ye vereceğim." dedi. Mahmut bir müddet orada oturdu. Birkaç dakika sonra o memur geldi. "Mahmut, Efendi haberciyi huzuruna çağırıyor." dedi. Mahmut uzun bir yürüyüşten sonra habercinin yanma geldi. Onu Efendi'nin "kendisini yanına çağırdığını" söyledi. Mahmut uzun süre Hasan Sabbah'a hizmet etmesine rağmen onun sırlarına tam vakıf olamamıştı. Eakat o yüzüğün bir parola olduğunu anladı. Hasan Sabbah gündüzün kimseyi kabul etmemesine rağmen o yüzüğü görünce haberciyi kabul etti. Odada yazı ile uğraşan memur aynı zamanda bir dai idi. Mahmut, dainin odasına geldi. Horasanlı haberciyi alarak Efendi'nin yanma götürdü. Haberci onun huzurunda iki elini göğsüne koydu ve saygı ile başını öne eğdi. Hasan Sabbah ona nereden geldiğini, ne getirdiğini ve adının ne olduğunu sordu. Haberci de:

- Ey efendi, adım Musa Nişaburi'dir. Şerafeddin Tusi'den bir mektup getirdim
- Oradaki görevin ne?
- Ben fedaiyim.
- Mektubu ver okuyayım.

Haberci mektubu koynundan çıkararak verdi. Hasan Sabbah mühürlü mektubu açtı, okudu. Mektupta şöyle yazıyordu: "Büyük dailerden olan Şerafeddin Tusi tarafından, Alamut'un Efendisi'ne..." Mektup şu şekilde devam ediyordu: "Şükürler olsun. Ramazan ayında Nizamülmülk'* Niza-

* Dai: Şii propagandası yapan kişilere denir.
* Nizamülmülk: (1018-1092) yıllan arasında yaşamıştır. Selçuklu vezir-i azanıdır. Nizamiye Medresesi'ni kurmuştur. Siyasetname isimli eseri yazmıştır.

miye Medresesi'nden adamları ile Horasan'a gelecektir. Eğer izin verirsen onu orada yok edebilirim Sana mektubu gönderdiğim kişi benim fedaim-dir. Cevabmı onunla gönderebilirsin." Hasan Sabbah haberciye:

- Okuman yazman var mı?
- Evet.
- Eğitimini nereden aldın?
- Nizamiye Medresesi'nde okudum. Nizamiye Medresesi'nde Bâtmiler egemendir. Biz bu mektubu getirirken beş fedai idik, diğerleri öldürüldüler. Sadece ben kaldım.
- Siz bu konularda eğitim veriyor musunuz? İnsanlara bu konuda rehberlik ediyor musunuz? Tebs Kalesi nerededir biliyor musunuz?
- Evet efendim. Tebs Kalesi, Tebs Şehri ile Beşruye Şehri arasındadır. Dağlık bir yerdir. Bu kale çok sarp ve sağlamdır. Kolay kolay yabancılar buraya giremezler. Etrafı sağlam surlarla çevrilidir. Güzel suları ve mümbit toprağı vardır. Çok yüksek bir kaledir. Bâtmiler o kalede yaşarlar. Yabancılar o kaleye nasıl çıkılır ve inilir bilmezler. O kalede yaz, kış barınırlar. Yiyecek ambarlan vardır. Hiçbir hükümdar istese de bu kaleyi ele geçire-meyecektir. Şerafeddin Tusi fedailerini eğitip bu kaleye gönderiyordu. Musa Nişa-buri, Hasan Sabbah'a:
- Size bir soru sormak istiyorum.

-Sor.

- Fedailerinize tüm sırlarınızı öğretiyor musunuz?
- Evet, biz bütün fedailerimize güveniyoruz. Onun için de tüm sırlarımızı onlara öğretiyoruz. Onun için de başlangıçta nefislerine hâkim olmaları ve daha sonra üstünlüklerini ispat etmeleri gerekmektedir.
- Ey efendi, Bâtınilerin sırları nereden öğrenilebilir?
- Büyük dailerin mertebesine ulaştığın zaman o sırlara vakıf olabilirsin. Bunun için de eğitim ve tecrtibe'gerekmektedir.
- Benim hocam Şerafeddin Tuii'jlir. O bana bu sırları öğretebilir mi?
- Evet, en yüksek seviyeye geldiğin için öğretebilir. Biz akşam nama-zmdan sonra müminlerle oturup bu konularda sohbet ediyoruz. Gel bizim sohbetlerimize sen de katıl. Sohbetten sonra gecemizi kitap okumakla ve yazmakla geçiriyoruz. "Ebvab-ı Erbaa"* adlı kitabı yazmakla meşgulüz. Bu

Ebvab-ı Erbaa: 4 Kapı manasına gelir. Bâtınilerin kitabı.

kitap ne kadar çabuk yazılırsa o kadar yararlı olacaktır. Biz akşam bu kitabı yazıyoruz. Sabah kâtiplerimiz bunları çoğaltıyorlar. Birer nüsha diğer illere gönderiyorum. Bu kitapta Bâtını Tarikatı'nın kuralları yazılmıştır. Bâtmiler önemli soru ve cevaplan için bu kitaba müracaat ederler.

- Ey efendi bu kitap tüm sorulara cevap verebilir mi? Bu kitapta örfi kurallar mı yoksa şeri kurallar mı vardır?
- Sana yeterince bilgi verdim, daha fazla bilgiye sahip değilim.

Bu sözlerden sonra kalemi eline aldı ve Şerafeddin Tusi'ye yazmaya başladı. "Kıyamete kadar sabrediniz." Mektubu kapattı. Yüzüğü de Musa'ya geri verdi. :

- Bu mektubu Şerafeddin'e ver. Nizamiye Medresesi'nin tüm öğrencilerine, öğretmenlerine ve Şerafeddin'e selamlarımı ilet. "Onlara sabretmelerini, kurtarılacaklarını" de. Bugün ve bugünden sonra en kısa zamanda kurtaracağız.

Musa Nişaburi yüzüğü ve mektubu aldıktan sonra kaleden dışarı çıktı. Atına binerek yola koyuldu. Hasan Sabbah bundan sonra fedaisi ve arkadaşları ile savaşa katılacağını biliyordu. Sabah erkenden halkın tümü Alamut Meydanı'na toplandılar. Şalvarlarım giydiler. Kemerlerini taktılar. Ali Kirmani de erkenden

kalktı. Sabah namazını kıldı. Sadakhğını omzuna taktı. Okları o sadaklara doldurdu. Okunu ve yayını eline aldı. Neşeli bir şekilde diğerleri ile birlikle savaş talimine katıldı. Aslında Ali Kirmani de Hasan Sabbah'ın fedailerinden biri idi. Hasan Sabbah'ın fedaileri evlene-mez ve çoluk çocuk sahibi olamazlardı. İslamiyet'in diğer şartlarını yerine getirirlerdi. Fedailere göre savaşmak İslamiyet'in diğer şartları gibi farzdı. Savaşın, Allah tarafından olduğuna inanırlardı. Ali Kirmani Alamut'un eteğine geldiğinde diğer fedailer gibi başını örtmüştü. Fedailerin başlarını örtmeleri oraya özgü bir adetti. Fedailer savaşırken tanınmamak için başlan-nı örterlerdi. Savaş talimi yaparken de bu şekilde giyiyorlar ve başlarını örtüyorlardı. Şehirden her gün o meydana geliyorlar, savaş talimleri bitikten sonra da şehre geri dönüyorlardı. Bâtını tarikatında onurlu mertebeye kimin getirileceğine Alamut'un Efendisi karar veriyor, seçilen kişi de fedailere komutan oluyor, savaş eğitimi o komutanın komutu ile başlıyordu. Ali Kirmani de diğerleri gibi kılıcını kuşandı. Ok ve yaylarını yerlerine koydu. Başını örttü. Dışarı çıktığında güneş yeni doğmuştu. Fedailer ahenkli idman yapsınlar diye beş davulu uyum içerisinde çaldılar. Birkaç dakika düzenli bir şekilde davul çaldıktan sonra güzel sesli bir şarkıcı güzel bir şarkı söyler. Başlangıçta İslam Peygamberi'ne,
Ali îbni Ebu Talibe, onun aile etrafına ve çocuklanna methiyeler söylediler. Sonra şair Firdevsi'den şiir okudular. Bütün bunlardan sonra fedailerin komutanı iyi bir şekilde antrenman yapmaları için gerekli olan komutu verdi. Ali Kirmani de diğerleri gibi gürzünü eline aldı. Şarkılann ve davulların ahengine uyarak gürzünü savurdu. Bu çalışmayı gürzünü savaş meydanında rahat hareket ettirebilmek için yapıyordu. Hasan Sabbah da diğerleri gibi iki gürz ile bu talimi yapıyordu. Bunlar talim ederken karşısındakini düşman olarak kabul ediyorlardı. Fedailerin komutanının komutu ile Ali Kirmani gürzünü yerine koydu ve kılıcını eline aldı. Davullar kılıç eğitimi için yeni bir ahenk ile dövülmeye başlandı. Talim meydanı kılıç ve gürzlerin sesleri ile inliyordu. Bir ara Firdevsi'den şiir okundu. O anda Ali Kirmani'nin heyecandan bütün yorgunluğu gitti. Eğitim bittikten sonra fedailerin komutanı dinlenmelerini söyledi. Ali Kirmani dinlendiği yerde yayını eline aldı ve kirişini gerdi. Bâtınilerde kirişin yayı bile silah sayılıyordu. Onunla pazılarını geliştirmek için talim yapıyorlardı. Ali Kirmani yayın ne kadar gergin olursa ve ne kadar çok çekilirse o kadar seri ve sert olacağını biliyordu. Bu talimlerden sonra güreş çalışması yaptılar. İkişerli gruplar hâlinde güreşiyorlardı. Bu sporu yapmalarının nedeni de bedeni güçlendirmekti.
O gün dailerin başkanı biraz gezindikten sonra dailere hitaben şöyle dedi:
- Sizin kafanızdan bu talimler niçin yapılıyor, bu işlerin ne gibi yararları vardır diye sorular geçebilir. Şimdi sizlere o soruların cevaplarını veriyorum. Biz bu işleri kendimizi ve ülkemizi savunmak için yapıyoruz. Her nerede Bâtını ülkesi varsa orada da aynı şeyler yapılmaktadır. Biz varlığımızı devam ettirmek için bunları yapıyoruz. Bugün bizlerin ne yaptığımızı ve ne demek istediğimizi hiç kimse anlamıyor. Amacımız sesimizi düşmanlarımıza duyurmaktır. Bu düşündüğümüz şeyler bugün için imkansız gözükebilir. Ancak ileride herkes sesimizi duyacaktır.
Bu konuşması herkesi etkiledi. Hasan Sabbah da diğerleri gibi sadece dinliyordu ve hiç konuşmuyordu. Böyle davranmasının nedeni fedailerinin o sırları iyice öğrenmelerini sağlamalAı, Büyük dainin konuşması bittikten sonra savaş için soyunmuş olan fedailer ve fedai adayları elbiselerini giyindiler. Kılıçlarını kınlarına soktular ve yaylarını omuzlarına astılar. Yine baş dainin komutu ile yola koyuldular. Mısır'm yolunu tuttular. O zaman Mısır'da Fatımiler egemendir. Onların mezhepleri de Ismailiye Mezhebi idi. Mısır'a gitmelerinin nedeni, onlara yardımcı olmaktı.
Hasan Sabbah Mısır'a gittiği zaman Mısır Halifesi'nin Fatımi olduğu-nu gördü. Mısır'ı gezerken fedaileri de onu takip ediyorlardı. Bu gezisi, Mısır'ı tam tanıyana kadar devam etti. Romalıların Mısır'da yaşadıkları dönemin izleri hâlâ vardı. Ordularını savaş teşkilatı ve eğitimi hâlâ o dönemin izlerini taşıyordu. Bu sistemi devam ettiriyorlardı. Öğle üzeri gezi bitti. Askerler, yemek yemek ve dinlenmek için başlarını kapatarak gittiler. Bâtınilerde eğitim, öğleye kadar mecburi idi. Eğitimden sonra zamanlarının bir kısmını işleri ile

meşgul olarak geçirirlerdi. İkindi zamanı, nişan talimleri yaparlardı. Akşam olunca da namazlarını kılarlar ve giderlerdi. Bunlar haşhaş çekmedikleri gibi "Dünya Cenneti" diye bir hayalleri de yoktu. Tarihçilerin konularında geçen "cennet" ise aşağıda izah edeceğimiz olaydan kaynaklanmaktadır. O zamanlar Alamut'ta büyük bir dağ vardı. Her taraf çiçeklerle süslü idi. Orada bin kadar dünya güzeli, âdeta huri gibi hanımlar vardı. Orada esrar içenler ve haşhaş çekenler vardı. Hasan Sabbah fedailerine burayı göstererek:
- Burası bizim yarattığımız bir cennettir. Burada erkek ve kadın istediği özgürlüğe tam kavuşur. Her kim hangi kadını isterse onunla beraber olabilir. İki erkek aynı kadını isterse o kadın için kavga etmek gerekmez. Birisinin o kadından vazgeçmesi gerekir. Bu cennetin güzelliği bu kadınları görene kadardır. Bu "cennet" güzel rüyadan ibarettir. Asıl "cennet" bu değildir!..
Tarihçiler bu konuyu kendi istekleri doğrultusunda yorumlayarak yazmışlardır. Onların yazdıklarına bakılarsa insanlar aylarca, günlerce ve haftalarca o cennet denen yerde yiyorlar, içiyorlar, afyon çekiyorlar ve kadınlarla beraber oluyoriar. Bunları yazmalarının amacı Hasan Sabbah'ı katil, ahlaksız ve kötü olarak tanıtmaktır. Asırlar boyunca tarihçilerin biri bırakıp, diğeri bu konuyu bu şekilde yazmıştır. Nasıl böyle bir "cennet" olmayacağını düşünmediklerine şaşıyorum. Hâlbuki Bâtıni Tarikatı Hasan Sabbah'dan sonra 250 yıl daha varlığını sürdürmüştür. O tarihten günümüze bir sürü kaynak ve eserier kalmıştır. Bu kaynaklara dayanarak daha objektif olarak yazılabilirdi. Bu daha çok Abbasi Halifeleri tarahndan bu mezhebi karalamak için ortaya attıkları iftiradan başka bir şey değildir. Bunlar Hasan Sabbah ve onun yerine geçenler için Abbasi Halifeleri ve yanlı tarihçiler tezkerelerinde bu tür karalamalarına devam etmişlerdi. Hâlbuki Bâtıni tarikatı mensupları İran'da şubeler açmışlardır. Bunların hiçbirisi onların dedikleri gibi değildi. Bugün Alamut şehri yoktur ama onun kalıntılarını ve belgeleri bulunmaktadır. Bunlar incelenebilir.
Ali Kirmani, buraya geldiği zaman yaşlılar ve gençler ilaçlar hazırlıyorlardı. Güneş batınca da diğerleri ile camiye gitti. Namaz kılındıktan
sonra Hasan Sabbah camidekilere oturmalarını söyledi. Cemaate aşağıdaki konuşmayı yaptı:
"Ey Bâtıni Tarikatı'nın üyeleri!
Bugün ovaya geldiğiniz zaman yeni bir haber aldık. Vezir Nizamül-mülk benim başım için ödül koymuş. Her kim ki benim başımı keserek ona götürürse ona 200.000 dinar ödül verecekmiş. Ey iman edenler gönlüm savaştan yana değildir. Benim ölümden korkmadığımı sizler iyi bilirsiniz. Ancak ölmeden önce işi yarım bırakmaktan korkuyorum. Ey arkadaşlarım ve fedailerim! İmanı dört şekilde sizlere tanıtabilirim. Birincisi boyunu poşunu tanıtmaktır. Bu onu hayvan şeklinde tanıtmaktan başka bir şey değildir, ikinci şekilde tanıtmak da onun anasını, babasını ve doğum yerini tanıtmaktır. Bu tür tanıtmakta da onu düşmanlarının kolayca bulmasını sağlamaktır. Üçüncü tanıtma şekli ise onun adaletini ve fermanlarını tanıtmak, aynı zamanda onun yasalarına da uyduğunu belirtmektedir. O yasaları uygular ve uygulamadığı zaman da onun korkusunu yaşar. Liderin adaletli korkusuz olması gerekir. Görevlerini tamamlamak için de yaşaması lazımdır."
Bunları söyledikten sonra halka dönerek, "Bana sorulannız varsa sorunuz. Ben her sorunuza cevap vermeye hazırım!" dedi.
Hasan Sabbah sonra yere oturdu ve sorulacak soruları yanıtlamaya hazırlandı. Ali Kirmanı de ayağa kalkarak izin istedi.
- Bir soru sorabilir miyim?
- Tabii sorabilirsin.
- Efendi bizim ebedî önderimiz kimdir?
- Bizim ebedî önderimiz özgürlüktür. Önderimizin amacı sizleri kölelikten kurtarmaktır.
Orada bulunan bir genç;
- Ey efendi ben şu anda köle değilim özgürüm.
- Sen inançlarının kölesisin. O inançlar sana atalarından kalmıştır. O inançlara körü körüne bağlısın, işte seni o esaretten kurtarmak istiyorum.
Bu soruya da cevap verdikterl'sonra başka bir konuya geçti. Halka:
- Ey arkadaşlar, Bağdat Halifesi bizleri "Zındık, Allah yolundan sapmış, katil." olarak nitelendiriyor. Bizim aleyhimizde uğraşıyor. Veziri Niza-mülmülk

de benim başım için değer biçmiş. Arap'a itaat etmediğim için bana kızıyorlar. Nizamiye Medresesi Arapçadan başka bir dille eğitim yapmıyor. Sadece şiirleri Farsça öğretiyorlar. Onlar için Farsça bilmek bile savaş nedeni sayılıyor. Bizim hem Arapçadan ve hem de Arap törelerinden
kurtulmamız lazımdır. Bundan kurtulmanın yolu da öncü olarak ondan kurtulmamızdır.
Gençlerden birisi ayağa kalkarak:
- Efendi izin ver de ben de Nizamülmülk'ü öldüreyim.
- Ben sana izin vermiyorum. Ben Alamut'ta olduğum sürece kimse beni öldüremez. Onların amacı sadece beni öldürmek değil zincire vurarak kendilerine götürmeleridir. Fakat onun askerleri buraya çıkamazlar, bizim askerlerimiz onların hepsini katlederler.
O genç de:
- Efendi senin de hiçbir endişen olmasın, bizim hepimiz canlarımızı senin uğruna vermeye hazırız!
Aynı genç:
- Ey efendi onu öldürmeme izin vermiyorsunuz ama size sui-kast düzenleyebileceğini hiç düşünmüyor musunuz?
- Ben onların cezalandırılması için uygun zaman bekliyorum.
Konuşmalar bitince Hasan Sabbah kalktı evine gitti. Diğerleri de evlerine döndüler. Ali Kirmani yolda konuşarak giderken, Mahmut Secista-ni'ye:
- Usta kıyamete kadar bekleyin derken ne demek istedi? Ben bu tarikatın en üst kademesindenim ama yine de onun ne demek istediğini tam anlayamadım.
- Bu sorunun cevabını sadece baş dai ile Hasan Sabbah bilir. Yalnız bu sözlerinin altında yakında çok büyük bir belanın ortaya çıkacağım söyleyebilirim. Her kulak o sözleri duymaz. Her akıl o konuyu kavrayamaz
- Ne gibi bir bela olabilir? Bu bela yerden mi yoksa gökten mi gelecektir? Yoksa büyük bir zelzele her tarafı yıkarak yok mu edecektir?
- Bunlan bilemem. Yalnız çok çabuk olacağını söyleyebilirim. Bu olay bizim toplumumuzu çok değiştirecektir. Bizim şu anda çok güzel bir yaşantımız var. Sayılarımız onlardan az. Nizamülmülk'ün ise 2.500 adet köyü var. Sayı üstünlüğü ile ve zulmü ile buraları eline geçirebilir. Yetiştirdiğimiz ve imal ettiğimiz ilaçlan Horasan, Rey, Kaşan ve iran'ın diğer şehirlerine satıyoruz. Tüccarlarımızdan efendimiz pay almıyor. Bizim efendimiz o kadar merhametlidir.

KÖTÜ HABERCİ

Mahmut Secistani ile Ali Kirmani'nin konuştukları günden iki gün sonra, Alamut'a kötü bir haberci geldi. Herkes onu seyrediyordu. Atının üzerine siyah bir örtü örttü. O devirde atın üzerine siyah bir örtü örtmek demek kötü bir haber demekti. Alamutlular atlının kötü haber getirdiğini sezmişti. Herkes de o kötü bir habere kendilerini alıştırmaya çalışıyordu. Alamut'un cadde ve sokaklarından geçti. Hükümet Konağı'na doğru yürüdü. Herkes birbirlerine acaba ne gibi kötü bir haber getirdiğini sorup duruyordu.
Kötü haberci başını öyle sallıyordu ki bu hareketinden dahi çok kötü bir haber getirdiği anlaşılıyordu. Hükümet Konağı'na vardığında atından indi. Atım bir yere bağladı ve içeriye girdi. Musa mektubu aldı. Hasan Sab-bah'a götürdü. Hasan Sabbah o mektubu aldı, okudu. O mektupta Kürdis-tan ve Kirmanşah'm büyük daileri oralarda büyük bir veba hastalığının ortaya çıktığının hızlı bir şekilde yayıldığını yazıyordu. Olayın tarihi 1160 miladı, 555 hicri yılı idi. Bu hastalığın buralarda hızlı bir şekilde yayıldığını, binlerce insanın hastalıktan öldüğünü, cenazeler için kefen dahi yetiş-tirilemediğini, ölüleri gömmek için insan bulamadıklarını yazıyordu. Ayrıca insanların bu hastalıktan kurtulmak-S'muduyla dağlara kaçtıklarım, onların da oralarda telef olduklarını belirtiyordu. Bu insanlar, ilaç alabilmek ve tedavi olmak için doktorlara toplu hâlde gitmektedirler. Ne yazık ki doktorlar da bu hastalıktan ölmektedirler. Kürdistan'm ve Kirmanşah'm büyük daisi bu insanları kabul etmenizi istiyor. İnsanlar afyonun yararlarından ancak bugün haberdar oluyorlar. O hastalığa yakalananlar yorgun bir hâlde düşüyorlar bir daha da kalkamıyorlar İnsanlann uyumamaları
için dümbelekler çalınıyor. Bütün bunlara rağmen bir kısmı uyuyor, bir kısmı da uyanık kalabiliyorlardı. Veba haberi Alamut'a geldiği zaman insanlarda bir panik

başladı. Hasan Sabbah bu haberi getireni dinledikten sonra kendisini muayene ettirdi.
Bu haberi getirenin hasta olup olmadığını öğrenmek istiyordu. Doktorlar bu hastalığı getireni muayene ettiler. Hasta olmadığını anladılar. Hastalığın Alamut'a ulaşıp ulaşmadığını teşhis ettiler. Bunun için ilaç bulmalarını istedi. Afyonun bu konuda etkisi ne kadar olabilir diye düşündüler. Sonunda bu hastalığın Alamut'a henüz ulaşmadığı anlaşıldı. Ne yazık ki bu hastalığın katliamından Alamut dışındaki insanlar kurtulamamışlardı. Kürdistan ve Kirmanşah'da Bâtını Tarikatı'nm mensupları vardı. Bunlar veba hastalığı geçtikten sonra Alamut'un yolunu tuttular. Horasan'a saldırmak isteyen Nizamülmülk aynı zamanda Nizamiye Medresesi'nde ders veriyordu. Hasan Sabbah ve Hayyam da bu medresede eğitim görmüşlerdi. Ashnda Hasan Sabbah, Ömer Hayyam ve Nizamülmülk aynı medresede eğitim görmüşlerdi. Her biri ayrı bir kariyer ve mevki sahibi oldular. Bâtını Tarikatı'nda afyon çekmek, dünya cenneti diye bir şey yoktu. Ömer Hayyam ve Hasan Sabbah'ın amaçlan insanları mutlu etmekti. Nizamülmülk arkadaşına vefa göstermeyerek tüm ülkesini eline geçirmek istiyordu. Nizamülmülk, Hasan Sabbah'ın tüm ülkesini eline geçirerek Sultan Melikşah'a teslim etmek istiyordu. Hâlbuki Sultan onu saraydan da kovmuştu. Ne yazık ki hiçbir araştırmacı bu rivayeti yazmamıştır. Nizamülmülk, Hasan Sabbah'tan tüm ülkesini ve hazineleri kendisine teslim etmesini istedi. O zaman Hasan Sabbah buna direndi. Kabul etmedi. Bu hareket Hasan Sabbah'ı gözlerde büyüterek Alamut'un tanrısı yaptı.
Hasan Sabbah İranlı idi. Mısır'a gitti. Fatımi Halifesi'nin evinde misafir oldu. Bu arada Mısır'ın kütüphanelerini inceledi. O tarihlerde Mısır'a Fatımiler egemen idiler. Bunlar Ismailiye Mezhebi'ne mensuptular. O tarihlerde tüm İslam âlemi Arapların kültürel etkisi altında idi. O tüm İran'ı bu etkiden kurtarmak istiyordu. O Bâtınileri bir araya toplayarak bunun mücadelesini vermek istedi. Yapılan işler düşünülürse şöyle sorular gelir: Hasan Sabbah'ın yaptığı o mücadele bir terör olayı mıdır? Onun fedailerinin adam öldürmeleri bir terörizm değil midir? O bu mücadeleyi verirken amacı İran'ı Arap kültürünün etkisinden kurtarmaktı. Onun amacım dört beş asır sonra Şah İsmail, Safevi Devleti'ni kurarak gerçekleştirmiştir.
TEBS KALESl'NDE NİŞABURLU MUSA
Şerafeddin Tusfden mektubu alan Musa Nişaburi ondan Tebs Kale-si'ne gitmek için izin istedi:
- Ben o kaleye bir an evvel gitmek istiyordum. Nasıl gidebilirim?
- Yolculuğa hazır olduğun zaman sana söylerim.
Üç gün sonra Musa mektubu aldı ve yolculuk için hazır olduğunu söyledi. Şerafeddin ona tembih etti:
- Bu mektubu iyi koru. Kaleye ulaştıktan sonra bu mektubu kale muhafızına ver. O seni kaleye götürür. Kale dağın zirvesindedir. Kale bekçisine söyle sana kaleyi gezdirsin. Orada bir yerde durduğun zaman hiç kimse ile konuşma, mektubu alıp ilgili kişiye ulaştıracaktır. Sen onu takip etme. Olduğun yerde bekle, aksi hâlde senden şüphelenebilirler. Çünkü kaleye niçin gittiğini ve senin fedai olduğunu bilmiyorlar. Aksi hâlde seni öldürürler.
Musa mektubu aldıktan sonra yola koyuldu. Oraya gitmek için iki yol vardı. Bu yollardan birisini tercih etmesi gerekiyordu. Nişabur'dan güneye uzanan yoldan gidecekti. Birinci yol kısa idi. Ancak çöl olduğu için kurak ve ıssızdı. Pek çok tehlikelerle dolu |di. Buralara kışın bile yağmur yağmaz-dı. İkinci yol ise hem uzundu hem dğ'çok dağlık. Ama burada su sıkıntısı yoktu. Her taraf kaynaklarla dolu idi. Bunun için ikinci yolu tercih itti. Sıkıntılı bir yolculuktan sonra kaleye ulaştı. Kaleyi gördüğü zaman hayretler içerisinde kaldı. Kale dağın zirvesinde idi. Dağdan kaleye nasıl gideceğini hesapladı. Hiçbir yerde kaleye gidecek yol gözükmüyordu. Kale ise bir duvar gibi dümdüzdü. O duvardan kaleye ulaşmak mümkün değildi. Burala-
n bilmeyenler o kaleye çıkamamışlardı. Tebs Kalesi de o dağın yüksek yerine yapılmıştı. Kale büyüktü ve sağlam taştan yapılmıştı. O zaman anladı ki buraya yüz bin kişilik bir ordu saldırsa kaleyi alamazdı. Genç, o kalede insanların aç ve susuz kalmayacağını her türlü depoların olduğunun da farkına vardı.
Musa, "Her hâlde bu kaleye cin ve şeytanlar ulaşamasmlar diye dağın zirvesine yapmışlar." diye düşündü. O kaleyi yapanlar taş ve diğer inşaat malzemelerini

dağın eteğinden tepesine taşımışlardı. Ancak bakıldığı zaman, oraya çıkmak mümkün değildir diye düşünülebilir. Kaleyi bilenler oraya nasıl çıkılacağını da bilirler. Fatımi fedaileri de o gizli yoldan kaleye çıkmaktadırlar. Musa orayı incelerken ve bunları düşünürken henüz güneş doğmamıştı. Hiç kimse de uyanmamıştı. Güneş doğduğunda kalenin burcundan bir adam gözüktü. Başında sarığı yoktu. Başına hiç görmediğimiz türden küçük ve yuvarlak bir şapka takmıştı. Elbisesi de kalenin taşlarının renginde idi. Kılıcını kemerine takmıştı. Musa'yı görünce yanına geldi. Siyah sakallı ve kısa boylu birisi idi. Musa'ya:

- Sen kimsin? Burada ne arıyorsun?
- Nişabur'dan geliyorum. Mektup getirdim.
- O mektubu bana ver burada ayakta bekle, hiçbir yere kıpırdama. Aksi hâlde seni öldürürler.
- Uzak yoldan geldim yorgunum. Biraz oturabilir miyim?

Mektubu koynundan çıkararak adama verdi. Adam mektubu aldı:

- Seni Şerafeddin Tusi mi gönderdi? Ben sana gece yarısına kadar cevap getireceğim.
- Ben sizden cevap beklemiyorum. Kaleye gitmek istiyorum.
- Ben gelene kadar bekle.

Adam bunları söyledikten sonra gitti. Hava kararmıştı. Musa yorgunluktan uykuya kaldı. Ne kadar uyumuştu bilmiyordu ki bir adam geldi ve Musa'ya

- Kalk yürü, kaleye gidiyoruz!

Yolda adam Musa'ya:

- Buraya atlı mı yoksa yaya mı geldin?
- Adı.
- Atını ne yaptın?
- Atımı ovaya bıraktım.
- Atını satmışlardır. Eğer at ile gelseydin kaleye giremezdin.

Gelenler iki kişiydiler. Birisi soruyor, diğeri sadece dinliyordu. Beraber kaleye doğru yürüdüler. Kaleye geldiklerinde çarkı döndürdüler kale kapısını açıldı. Hep beraber kaleye girdiler. Genç rehber önde, Musa ortada ve yaşlı rehber arkada olmak üzere yürüdüler. Öndeki rehber kalenin •bir taşını eli ile hareket ettirdi. Kale kapısı kapandı. Üçü de yılan gibi kıv-nlan yoldan yukarıya doğru yürüdüler. Bir müddet sonra geniş bir yere geldiler. Yaşlı rehber:

- Biz burayı çıkmaya alışacağız! Sen ise alışık olmadığın için yorulmuş olabilirsin.

Merdivenin kenarına oturmak için kanepe vardı. Musa orada biraz soluklandıktan sonra tekrar yukarıya doğru çıkmaya devam ettiler. Kaleye çıktıklarında akşam olmuştu. Bir yeri görmedi ama kalenin büyük olduğunu tahmin etti. Zirveye çıktıklarında Musa tir tir titremeye başladı. Rehber Musa'ya, "Yazın bile burası soğuk olur." dedi. Musa'yı bir odaya götürdüler. Odada bir lamba yanıyordu. İçerisinde bir kilim, bir yatak ve bir testi de su vardı. Musa yorgunluktan uyumak istediğini söyledi. Rehber:

- Sen şimdi yat sabah seni Kale Komutanı Şirzad'a götüreceğim, Şir-zad aynı zamanda senin mektup getirdiğin kişidir.

Musa lambayı söndürdü ve yattı. Sabah rehber geldi. Beraberce su sarnıcına doğru yürüdüler. Musa'nın dikkatini bir kitabe çekti. Siyah bir taş üzerine "Suyu idareli kullanın." diye yazıyordu. Burada suyun çok değerli olduğunu, suyu ancak kar ve yağmur yağdığı zaman biriktirdiklerini, dağa suyun çıkmadığını rehberden öğrendi. Yaşlı rehberin rehberliğinde kale komutanın odasına girdiler. Odada koyu siyah saçlı, yüzü güneş ve rüzgârdan yanmış bir adam namaz kılıyordu. Kılık kıyafet iyi idi. Sakallan biraz ağarmıştı. Başına yuvarlak küçük bir şapka vardı. Musa'ya dönerek:

- Şerafeddin'in mektubunu okudum. Mektubunda senin burada kalarak eğitim görmeni ve iyi bir fedai olarak yetişmeni istiyor. Ey genç fedai eğitimi zordur.
- İnsan azimle her işin üstesinden gelebilir.
- Nizamiye Medresesi'nde eğitjm görmüşsün. Hocam sana ruhunu nasıl geliştirebileceğini sordu mu? V
- Usta ruhumu riyazatla geliştirebilirim.
- Riyazattan ne anlıyorsun?
- Riyazat insanlara dayanma gücü verir. Tıpkı demir gürzle insana vurdukları zaman ses çıkarmadığı gibi.

- Ey Musa riyazat o değildir. Esas olan senin öğrenme arzun ve azmindir. Ancak o azimle başarıya ulaşabilirsin. Sen Nizamiye Medresesi'nde eğitim gördüğüne göre bu vasıflar sende var demektir. Tıpkı bir insanın gönlünün güzel bir kadına düştüğü insan nefsinin hevesine kapılarak o kadına bağlandığı ve ömrünü arzularına esir ettiği gibi. Öyle davramrsan istediğine kavuşamazsın.
- Evet, ustam, ben bu konuyu zahitlerden duydum. Ben o düşündüğünüz insanlardan olmayacağım.
- Öyle ama gençsin Sadece Nizamiye Medresesi'nde eğitim görmüşsün bu yetersiz."

Musa hayret ederek:

- Hocam bu söylediklerinizi nefsime esir olmam için yeterli neden midir? Ben o kadar eğitim gördüm yetmez mi?
- Çok bilgili olmak nefse egemen olmak demek değildir.
- Benim nefsime egemen olamayacağımı mı düşünüyorsun?
- Ben sadece yorum yapıyorum. Zaten nefsine egemen olmayan insan fedai olamaz
- Ustam Hasan Sabbah'ı ben Alamut'ta gördüm. Onunla sohbet ettim. O evlenmiyor. Bu İslamiyet'e aykırı değil midir?
- Bütün Bâtıni Tarikatı'nın üyeleri evlenirler. Ancak fedailer evlenmezler. Eğer fedailer evlenirlerse onların çoluk çocukları olur. Bu da onların görevlerini yapmalarına engel olur. Hristiyan rahiplerinin evlenmedikleri gibi... Onlar da görevlerini engeller diye evlenmiyorlar.
- Usta ben de evlenmeyeceğim.
- Ey genç, bu hususta delil getirebilir misin?
- Usta her ne görev verirsen yapmaya hazınm. Başka ne gibi delil getireceğim...

Musa, Kale Komutanı Şirzad ile yaptığı konuşmadan sonra dışarı çıktı. Kale kapısı açılmıştı. Kapıda muhafız yoktu. Muhahz olmadan kapıdan dışarı çıkılabilir mi diye baktı. Kale duvarı dümdüzdü. Kale dağın en yüksek noktasında idi. Âdeta gökyüzü ile birleşmiş gibi idi. Musa etrahna bakındı. Kalenin dört tarahnm aynı biçimde dağlarla çevrili olduğunu, suların meyillerle akarak bir yerde toplandığını buradan da sarnıca dolduğunu, bu suların sadece kar ve yağmur suları olduğunu, bunların dışında kalede akarsu olmadığını gördü. Kale de çok düzgün yapılmıştı. Dağın zirvesinde bulunuyordu. Sanki dağın bir devamı gibi duruyordu. Bu nedenle kale burçlarında muhafız yoktu. Kaleden bir insan düşse aşağıda parçalanmış hâlde bulunurdu. Burada durdu ve etrafı seyretti. Kale Tebs şehrine
yakındı. Musa başını yukarıya kaldırıp baktığında gözü bir muhafıza ilişti. Muhafız da onu gördü. Musa bu duruma hiç şaşırmadı. Çünkü Alamut Ka-lesi'ne benziyordu. Kaleye gece yabancı birinin girmesi imkânsızdı. Kale yeni yapılmamış, eski bir yapıydı. Musa Horasan'da Selçuklulardan kalma pek çok kale görmüştü. Bu kale hiçbirine benzemiyordu. İslamiyet'ten önce yapılmıştı. Burada hiç kimse başına sarık sarmıyordu. Başlarına küçük ve yuvarlak bir şapka takıyorlardı.

Herkes bir şeylerle meşgul oluyordu. Bundan da Musa, herkesin bir işi olduğunu anlıyordu. Gençlerin sakalları yeni çıkmıştı. Toplu hâlde bir yerden geliyorlardı. Musa onlara selam verdi. Onlar da Musa'nın selamını aldılar. Oradan da uzaklaştılar. Musa henüz onların âdetlerini bilmiyordu. Onlar da onu tanımadıklarından onunla dostluk kurmadılar. Onun için Musa sıkıntı duyuyordu. Musa, kalenin her yerine giriş izni olmadığını anladı. O kısımları görmek istiyordu. Orada oturanlar birbirlerine sessiz ve saygılıca davranıyorlardı. O kurallara uymayanları iyi karşılamıyorlardı. Musa tüm kaleyi gezdikten sonra akşam ezanına yakın odasına döndü. Muhafızın birisine odasına girmeden önce, "namazını nerede kılacağını" sordu. Muhafız, "Burada toplu namaz kılacak yer yoktur. Herkes ferdi olarak namazlannı kılar." dedi. Musa abdest aldı. Namazını kıldı. Kaleye kendini getiren o iki kişi, ona yiyecek getirdiler. Musa yemeğini yedi. Onlara:

- Ben burada ne yapacağım? Bunu nasıl öğrenebilirim?
- Bunun için baş daiyi görmen lazım. Sen onu görmedin mi?
- Onu gördüm. Onunla sohbet ettim.

Baş dai ile aşağıdaki konuşmayı yaptığını söyledi.

Musa:
- Ben bu kaleyi beğendim. Ben bu kalede yaşamak istiyorum.
- Saygılı olmalısın.
- Ben bu kalenin halkını tedbirsiz görüyorum.
- Sen bu kalenin bir kısmını gördün. Onun için az önlem alınmış sanıyorsun.
Bu konuşmalardan sonı^a Musa yatağına yattı. Gündüz gördüğü şeyleri gece boyunca hayalinden geçirdi. Bazen kendini kalenin içinde bazen de kalenin dışında düşünerek uyuyamadı. Böylece gece sona erdi.

MUSA'NIN BEKLEMEDİĞİ ŞEY

Musa uykudan uyandığı zaman kaledeki o hareketliliğin ne kadar heyecan verici olduğunu düşündü. O anda ezan sesinden başka bir ses duyulmuyordu. Bir grup insan, bir yerde oturmuş sohbet ediyorlardı. Bir müddet sonra yürüyüş yapanların ayak sesleri duyulmaya başladı. Musa onları seyretti. Musa da onlar gibi idman ve savaş eğitimi yapmak istiyordu. Ancak bu işler için henüz izin almamıştı. Musa idman yapmak ve savaş eğitimi görmek için baş daiden izin istemeye gitti.
Kaledeki bir kişi:
- Sen dün odanda değildin. Kaleden çıktığını sandık. Onun için sana kahvakılık getirmedik. Baş dainin odasından çıktıktan sonra odana git, sana kahvakılık getireceğim o zaman kahvakını yaparsın.
Musa, Şirzad'ın odasında kalıyordu. Şirzad Musa'ya:
- Sen dün sabah erkenden çıkmışsın. Ben sana dışarıda gördüğün spora ve yürüyüşe şaşırmamanı söyledim.
- Usta, ben bu kaleyi tanımak için erkenden çıktım, inceledim dolaştım. Sonunda kaleyi iyice tanımış oldum.
- Pekiyi merakını iyice giderdin mi?
- Evet, usta merakımı iyice giderdim.
- Pekiyi şimdi sen adam öldürmeye hazır mısın?
Musa şaşırdı:
- İnsan katletmeye nasıl hazır olacağım?
- Bütün fedailer insan öldürür.
- Pekiyi bu kaledeki bütün fedailer insan öldürürler mi?

- Evet öldürürler. Ancak bu iş için kimse hevesli değildir. Bunu içten yapmak istemezler. Bunu şahsi konulan içinde yapmazlar. Bu Hasan Sab-bah'm emridir. Bunu Bâtmi Tarikatı için yaparlar.
- Ben de aynı amaçla o işi yapabilirim. Fedailerin neden evlenmediklerini şimdi iyi anladım.
- Hayır, Musa, insan iktidarı olduğu sürece evlenebilir ve çocuk sahibi olabilir.
- Usta pekiyi herkes evlenebiliyorlar da niye hepsi dediğiniz gibi değiller. Ben nefsime hâkimim. Kendime her bakımdan güveniyorum.
- Sen gençliğinin en yüksek noktasındasın. Onun için gençliğin verdiği heyecanla arzuların doğrultusunda hareket edebilirsin. Şimdi iradene sahip olamayabilirsin. Ancak üç yıl sonra iradene sahip olabilirsin. O zaman nefsine egemen olabilirsin. Biz isteyerek fedai olduk. Evli değiliz ve çocuklarımız yoktur. Fedailer Bâtmi Tarikatının selametini düşünüyorlar. Onlara görev verildiği zaman hiç nefsi duygularını düşünmezler. Ey Nizamiye Medresesi'nde eğitim görmüş olan genç, orada ünlü kişilerden dersler almışsın ama nefsi duygulannm esaretinden kurtulamamışsın. Biz Bâtıni fedailerinin öyle olmalarını istemiyoruz. Arılar bal yapar. Onların başka düşünceleri yoktur. Biz fedailer de onlara benzeriz. Görevimiz toplumumuzun selametidir. Dün bana demiştin ki Alamut'un Efendisi'nin hanımı vardı. Mademki o evlidir sen niçin evlenmiyorsun? Acaba sen Nizamiye Medresesi'nde eski Yunan filozofları tarafından yazılmış olup Arapçaya çevrilen iki kitabı okumadın mı? Bunlar arıların üremeleri ve bal yapmaları ile ilgili kitaplardı. Bir dişi arı çiftleşiyor. Diğerleri çiftleşmiyor. Bunlar madde de yapmıyorlar. Ölüyorlar. Kovanın bal yapması için boşaltıyorlar. Biz fedailer de diğerlerinin yaşayabilmesi için kendimizi feda ediyoruz. Bizim de arılardan aşağı kalmamamız gerekir.
Musa bu konuda pek ikna olmamıştı. Bir insanın cinayet işlemesine ve evlenmemesine aklı pek almıyordu. Musa'ya göre Tebs Kalesi'nde insanların fedai

olduktan sonra evlenmemesini, neslinin kesilmesini ve evlenmenin önemsiz bir iş olduğunu duyuyor ve buna bir türlü aklı ermiyordu. Hâlbuki Musa iki şeyden korkuydrdu. Birisi evlenmemek ve diğeri de neslinin kesilmesi idi. Musa Şirzad'a:

- Ey usta, ben büyük daiden izin alarak buraya geldim. O bana evlenmeyeceğimi ve dolayısıyla neslimin tükeneceğini söylemedi.
- Sen o konuyu onunla konuşmadın ki sana söylesin. O bizim işimizin bir parçasıdır. Dailer bütün sırları bilirler ama söylemezler.

. Ey usta, eğer bir insan görevinden dolayı evlenemeyeceğini bilirse fedai olur mu? Acaba fedai olmak için kendim karar verebilir miyim?

- Fedai olmak için gönlün razı mı?
- Evet, olmak istiyorum. Ben Şerafeddin'den bunun için izin alarak buraya geldim. Ancak o bana evlilik hususunda bilgi vermedi.
- Sen fedailiğin şartlarını biliyor musun?
- Evet biliyorum.
- Mademki biliyorsun anlamını bana söyle.
- Şartları insanın canını Bâtıniler ve Alamut'un Efendisi için feda etmesidir.
- Buraya geldiğine göre canını o uğurda feda edecek misin?
- Evet, feda etmeye hazırım.
- İyi de hem canını feda ediyorsun ve hem de evlenmek istiyorsun öyle mi?

Musa bu soruya cevap vermedi sustu. Şirzad bu konuyu şu şekilde açıkladı:

- Canını feda edeceksin ama onun zamanını bilmiyorsun. O zamana kadar evlenebilirsin.

• Musa yine sustu. Neden cevap vermediğini sorunca da:

- Konumuz başka bir hâl aldı.
- Şirzad, fedailer Bâtıni Tarikatı uğruna can veriyorlar. Peki, bunların ödülleri nelerdir?
- Onların isimleri levhalara yazılır. Hiç unutulmazlar. Bâtıniler onları bir şeref levhası olarak saklar. İnsanın adının ebedîleşmesinden daha büyük ödül olur mu? Bu dünyadan binlerce insan göçmüştür. Ama hepsinin ismi unutulmuştur. Hâlbuki bu uğurda ölenlerin isimleri ebedî kalmıştır. Gençliğin ilk yıllarında insanın doğal istekleri, nefsi arzuları ağırlık basar. Genç insanlar nefsi isteklerinden fedakârlık yapamazlar.

Musa da nefsi isteklerinden fedakârlık yapmak istiyordu. Canım bu uğurda feda etmek istiyordu. Ancak bu konuda nasıl bir eğitim göreceğini ve eğitimin uzun sürüp sürmeyeceğini bilmiyordu. Bu süre içerisinde zevklere alışacağından korkuyordu. Ayrıca Tebs Kalesi'nde gençlerin sayısının neden az olduğunu düşünüyordu. Tebs Kalesi'nde yaşayan gençler bir çeşit hadım ediliyorlardı.- 'Bugünkü ilmi deyimle tenasül hormonunun vücuduna gelmesi tıbbi bir operasyonla önleniyordu. Musa bu konuyu duymuştu. Merakını gidermek için Şirzad'a:

- Usta hadım edilme olayı anlaşmalara aykırı değil mi? Siz hem gençlerin cesur olmasını istiyorsunuz ve hem de hadım ediyorsunuz bu cesaretini kırıp onları korkak yapmaz mı?
- Biz hakiki fedailerde heyecan istemiyoruz. Verilen görevi yapabilmeleri için soğukkanlı olmaları gerekir.
- Usta bu kaleye fedai olmak için gelen genci hadım etmek için ne yaparlar?
- Yoksa sen karar verdin mi?
- İkna olmadım. Tereddütlerim var.

Musa yine ona şöyle bir soru sordu:

- Eğer vazgeçersem, fedai olmak istemezsem bana ne yapardmız?

Kale komutam Şirzad:

- Seni öldürürüz!
- Ben bu kaleden nasıl çıkabilirim? Çıkarsam yine beni öldürür müsünüz?
- Evet, yine seni öldürürüz.
- Ben bu kaleye kalmak için geldim. Bu kaleyi terk etmeyeceğim. Eğer terk edersem ölüm korkusundan terk etti derler.
- Bu kalenin gizli yollarını ve sırlarını gizliyoruz. Senin girdiğin o kapıyı da gizliyoruz. Amacımız bu kaleyi kuşatacak olan orduların buraya girmelerini önlemektir. Sen fedailerin hadım edildiğini ve bildiğin diğer sırları söylersen seni öldürürüz.

- Bu gizli kalacak bir sır değildir. Burada birçok insan var. Onlar dışarı çıktıkları zaman nasıl olsa bunu söylerler. Hadım ettiğiniz insanlar, buradan çıkınca da hadım olayını dışarıdakiler öğrenirler.
- Onlar ağızlarına hâkimler. Bunu kesinlikle söylemezler. Yine de bu sırrı söylerlerse o söyleyenin yüzüne damga vurulur. Onlar bir daha bu tür görevle görevlendirilmezler. Onlara başka görevler verilir. Bu kural senin için de geçerlidir.
- Pekiyi ben bu kaleden çıkmpam benim durumum ne olur?
- Sen bizim misafirimiz olursunVZira öncelikle bizim fedaimizsin. Zamanla zorluklara ve ölüme de alışırsın.

Bunun üzerine Musa ona;

- Ey usta beni öldürme, kaledeki diğerleri gibi bırak. Bana görev ver yerine getireyim.
- Hem hadım olmak istemiyorsun hem de kalede kalmak istiyorsun.

Bu durumda burada kalmana izin vereceğimi düşünme. Çünkü sana kızıyorum. Bu hâlinle Bâtıni insanlarına zarar veriyorsun. Evlenme zevkinden mahrum kalacağından korkuyorsun. Peki, sen dünyada hadım olmak dışında hiç vahşet görmedin mi? Burada gördüğün gençler de senin gibi idiler. Onlar da korkuyorlardı. Şimdi bu konuyu düşünmüyorlar bile. Şimdi git sonra seninle konuşuruz.

BÂTINİ MEZHEBİ'NÎN DOĞUŞU

Musa kahvaltı edip dışarı çıktığı zaman etrafta bulunanlar ona alaylı bir şekilde bakarak gülüyorlardı. Bir grup da ona doğru yürüyordu. Musa gözüne kestirdiği birine yaklaştı ve sordu:

- Adınız ne?

Genç adam:

- Muhammed.
- Kale komutanı benim sizinle konuşmam için izin verdi.

Muhammed:

- Ne öğrenmek istiyorsan sor.
- Nerede eğitim gördün?
- Tebs'te.
- Tebs'te iyi eğitim veren okullar var mı?
- Tebs'in okulları Nizamiye Medresesi'nden daha iyidir.
- Orada hangi dersleri okudun?
- Arapça, kelam, felsefe, mantık, dini konular ve klasik Farsça. Klasik Farsça atalarımızın dilidir.

Musa Nizamiye Medresesinde!Arapça eğitim görmüştü. Burada Farsça eğitim görüldüğünü anladı. Musa: >

- Kaç yıldır burada yaşıyorsunuz?
- Otuz yıldır burada yaşıyorum.
- Neden buraya geldiniz?
- Burası Bâtıni Tarikatı'nın merkezidir. Ben de bu mezhebin bir elemanıyım. Bâtınilere hizmet için buraya geldim.
- Burada temel amaç, sizleri Arap kültüründen kurtararak, milli dilimiz olan Farsça eğitim görmenizi sağlamaktır.
- Bu olaydan dolayı üzgün müsün?
- En ufak bir üzüntü duymuyorum.
- Pekiyi evlenmeyeceğini ve çocuk sahibi olamayacağını biliyor musun?
- Ben aklımdan dahi geçirmiyorum.
- Pekiyi hadım edilirken ağrı çektin mi?
- Hayır. İlaç kullanıyorlar, hatta yara izi bile kalmıyor.
- Pekiyi senin akrabaların var mı?
- Elbette var. Ancak ben bu görevi yaptığım için onlar beni ölü biliyorlar.

Musa bu cevaba şaşırdı ve:

- Neden?
- Fedailerin görevi insan öldürmektir. Bunu yaparken öldürülebilirler. Öldürülmeseler bile düşman sahibi olurlar. O nedenle ölmüş sayıhrlar.

Musa bu sefer de aşağıdaki soruları sordu;

- Sana bir insanı öldürme görevi verilse, o öldüreceğin kimse akraban olsa veya seni tamsa yine onu öldürecek misin? O da ölmese senden intikam alır mı?

Muhammed bu soruya karşılık şu cevabı verdi:
- Efendimiz bize bir görev verirken bizi tanımadığımız bir ülkeye gönderir. Ben Bâtıni Tarikatı'nın yararları için fedai oldum. Varlığımın nedeni Bâtıni tarikatının yaşaması içindir. Öyle bile olsa fark etmez. Ama bizlere akrabalarımızı öldürmemiz için görev vermezler. Bâtınilerin diğer bir göre-
. vi de İranlıları Arapların kültür ve siyasi egemenliğinden kurtarmaktır.
Muhammed konuşmasına şöyle devam etti:
- Burada gördüğümüz eğitimle, bizleri akrabalarımızdan koparıyorlar. Biz başka bir âlemin adamları oluyoruz.
Musa o gence,
-- Peki, akrabalarını hatırlıyor musun?
Muhammed:
- Elbette hatırlıyorum. Benim akrabalarımı seçmek gibi bir hakkım yoktur. Annemi de babamı da ve kardeşlerimi de hatırlıyorum. Ancak beni hadım ettikleri için bazı duygularım zayıfladı. Ama onların yüzlerini hiç unutmadım.
Orada Tebs'li bir genç daha vardı. Onun adı da Mahmut idi. Musa'dan biraz büyüktü. Musa bu sefer ona sorularını yönelterek onunla sohbet etmeye başladı. Ona:
- Sizin eğitiminiz nasıldır, burada nasıl yaşıyorsunuz?
Mahmut bu sorulara yanıt verdi:
- Bu kalede iki çeşit oda vardır. Birisi iki kişilik odalar. Buralarda iki kişi kalır. Diğerleri de üçer kişilik odalardır. İki kişilik odalarda haftada üç gün dinî ve ilmî eğitim yapılır. Üç kişilik diğer odalarda da yine haftada üç gün dini ve ilmi eğilim yapılır. Haftanın bir günü ise dinlenmeye ayrılmıştır. Bu kaleye dışarıdan yiyecek gelmesi çok zordur. Burada yiyecek de yetiştirilmez. Dışarıdan geldiği için de taze yiyecek bulamayız. Ancak aç da kalmayız. Zira yeterince yiyecek bulunuyor.
- Bu kale Bâtıniler tarafından mı yapmıştır?
- Bu kalenin yapılış tarihi belli değil, Bâtıniler tarafında zaman zaman tamir edilmiştir. Kalenin Keyaniler tarafından yapıldığı söylenir.
- Bu kale hiç başka ordu tarafından kuşatılmış mıdır?
- Son zamanlarda hiç kuşatılmamıştır.
- Eğitim için ne tür kaynaklardan yararlanıyorsunuz?
Eğitim için iki kaynak kitabı olduğunu, bunlardan birini yazarının Kirmanh Hamid-ün Din, diğerini ise Şirazh Muidin olduğunu söyledi. Musa o gence:
- Biz bu kitapları gizlice Nizamiye Medresesi'nde okurduk. Orada bu tür kitaplar Ismailiye Mezhebi'ni anlattıklarından yasaktı.
- Bu kitapları sadece okumak yeterli değildir. Onları iyi anlamak gerekir. Nizamiye Medresesi'nin öğretmenlerinin o kitapları anladıklarını sanmıyorum. Bu kitaplar Ismailiye Mezhebi'ni anlatan kitaplardır. Ismaili-ye Mezhebi hicri 148 yılında ortaya çıkmıştır. (765 miladi) Daha sonra da bizim mezhebimiz olan Bâtıni Mezhebi ortaya atılmıştır. Bunların kurucularının kimler olduğunu bilmiyorum. Çünkü bunların yüzyıl ötesi karanlıktır. Mezhebin kuruluşundan yüzyıl sonra Şattülarab Nehri kıyısında bir grup Ismailiye Mezhebi mensuplatı ortaya çıkar. Onların sabit bir yerleşim yerleri yoktur. Bazen Şam'da bazen Itak'ta görülürler. Yalnız Şattülarab'dan bağlarını koparmazlar. Bazen orada bazen yukarıda söylediğim yerlerde yaşarlar.
- Evet, bu olaylardan haberim vardır.
- Ismailiye Mezhebi mensupları ne zaman İrak'ta zarara uğruyorlarsa Şam'a kaçıyorlar. Şam'da zarar görürlerse İrak'a kaçıyorlar. Fakat Fırat Nehri'nin havzasından uzak durmuyorlardı. Çünkü hayvanlarının tüm su ihtiyaçlarını, ekinlerinin su ihtiyaçlarını ve kendi su ihtiyaçlarını Fırat Neh-
ri'nden karşılıyorlardı. Onlara Irak'ta da Şam'da da Ismailiye demiyorlar Karmeti diyorlardı. Bu mezhep İran'da geniş bir sahaya yayılmıştı, İran'dan başka, Kürdistan, Kirmanşah, Kirman, Rey, Kazvin, Mazenderan, Horasan, Isfahan gibi yerlerde de yayılmıştı. Dailerin bir kısmı öldürülüyor ve her yerde zulüm görüyorlardı. Bazı daileri canlı canlı yakıyorlar ve bazı dailerin de derilerini yüzüyorlardı. Bunların bir kısmı bu zulümlerden kaçarak Kuzey Afrika'ya göçtüler. Bu kadar zulüm gördükleri için savaş sanatlarını geliştirdiler. Mısır'ı zorla ele geçirdiler. Orada Fatımi Saltanatı'nı kurdular. Bizim mezhebimizi oralarda yaydılar. Fatımi ismini Hz Ali Efendi'mizin kızının

isminden dolayı koydular. Mısır'ı imar ettiler. El-Ezher Medresesi'ni kurdular. Burası bizim insanların gizlendiği yer oldu. Hasan Sabbah bile bir müddet burada kaldı.
- Bu anlattıklarından haberim var.
Bu söylediklerine ilave olarak Mahmut;
- Burada inancımız ile ilgili kitaplar da yazılmıştır. Bu mezhep yayıldığı ülkelerde değişikliğe uğramış ve değişik ad altında yeni yeni görüşler ortaya çıkmıştır. Bu mezhep 148 hicri, 765 miladi yılında ortaya çıkmıştır. O zaman ben bu kaleye henüz gelmemiştim. Ben takiyenin (inancı gizleme) ne olduğunu bilmiyordum. Büyüklerimiz bize "inancınızı gizleyin" diyorlardı. Biz de bunun için inancımızı diğerierinden gizliyorduk. Bugün de takiyeye ihtiyaç vardır. Biz bu takiyeyi kurtuluş günümüze kadar yapaca-
ğız-
- Burada sizlere sırların sırrını öğretirler mi?
- Hayır, Ben ve diğer fedailer bu sırları öğrenmedik. Çünkü henüz o olgunluğa ermedik.
- O hâlde bu sırların sırrı takiyedir.
- Bizim inancımızdan olmayanlar eğer bizim inançlarımızı öğrenirlerse bizi öldürürler diye gizliyoruz.
Musa tekrar sordu:
- Bu kalede kaç kişisiniz? Kalede bulunanlann da isimlerini gizliyorsunuz. Bunlarda o sırra dâhil mi?
- Sen ya bizim gruba katılmak ve çabucak her şeyi öğrenmek için bunları soruyorsun veya kötü bir amaçla öğrenmek istiyorsun.
- Doğru söylüyorsun. Eğer ben size katılmazsam öldürüleceğim. Usta bizi yetiştirenler bu kalenin sırlarını anlıyorlar mı?
*
- Evet, anlamazlar, onları yetiştirmezler.
- Bizim yaşlarımız birbirine yakın olduğu için birbirimizi iyi anlıyoruz. Ancak önemli olan, kale komutanı ile konuşmamdır.
- Ne demek istiyorsun?
- Ben sizlere katılmak istiyorum. Ancak hadım olmak için hazır değilim.
- Sana hayret ediyorum. Canını vermeye hazırsın ama hadım olmaya hazır değilsin.
- Ben evlenmek çocuk sahibi olmak istiyorum. Evlenmek dünyanın en güzel şeyidir. Muduluk onda vardır. Dünyaya tam egemen olabilmem için evlenmem gerekmektedir. Evlenmeyenler kendilerini mutsuz ve yalnız hissederler. Evlendiğin zaman o mutsuzluklar yok olacaktır. Eğer hadım olursam o kötü düşünceden kurtulamam. Dünyada bir yıl ömrüm kaldığını bilsem yine de evlenirim.
Mahmut, Musa'ya:
- Bugün bu şekilde düşünüyorsun. Hadım olduktan sonra öyle düşünmeyeceksin. O zaman düşüncen değişecektir.
- Ben yaşadığım sürece olayı kabul etmeyeceğim. Çünkü ondan sonra yaşamanın anlamı kalmaz. Bu nedenle sana istediğin olumlu cevabı veremeyeceğim.
- Evlilik insanda rehavete yol açar. O nedenle verilen görevi duygusal nedenlerle yapamazsın. Bugün seni ikna etmem mümkün değildir. Bu görevi Bâtmiler için yapıyoruz. Canım onlar için feda olsun. Bunun içinde fedakârlık etmek gerekmektedir. Ben o işi yapmanın zorunlu olduğunu düşünüyorum.
- Neden zorunlu oluyor?
- Bazıları bu kaleye gelmeden önce hadım ediliyorlar. Hiç kimse buna itiraz etmiyor. İtiraz sözlerini ben yalnızca senden duydum. Fedailer önce hadım edilirler. Birkaç hafta güçsüz kalırlar. Yaraları iyileştikten sonra bedenen fikren eğitilirler. Ondan sonra da göreve gönderilirler. Biz mezhebimizi yayabilmemiz ve koruyabilmemiz için güçlü olmak zorundayız. Onun için de bedensel iyi eğitim görerek güçlenmemiz gerekir. Savaş araçlarını çok iyi kullanmayı öğrenmemiz lazımdır. Ayrıca sık sık savaş tatbikatı yapmalıyız. Aksi hâlde bizi ezerler.
- Biz Nişabur'da özgür değildik. Eğitimimizi gizli olarak yapıyorduk. Büyük dai Şerafeddin Tusi iyi eğitim için bizleri buralara gönderiyor.
Bu konuşmalar bittikten sonra Mahmut, "Allah'a ısmarladık" dedi ve oradan ayrıldı. Yolda adı Hurşit olan başına külah takmış beyaz çehreli

uzun boylu ve güzel olan bir gençle karşılaştı. Genç, Musa'ya selam verdi ve ona:
- Beni, kale komutam seninle tanışıp dostluk kurmam için görevlendirdi. tzin ver de seninle dostluk kurayım.
- Deylem halkındansm bunu biliyorum da bu kaledeki görevin ne söyler misin?
O güzel yüzlü genç Musa'ya:
- Ben dört yıldır bu kaledeyim. Ondan önce Dilman'da idim. Ala-mut'ta yaşıyorum. Alamut'ta fedai idim, yetişkin bir fedai olmak için buraya geldim.
- Buradan memnun musun?
- Evet memnunum. Ayrıca akrabalanmdan bir kabile burada yaşamaktadırlar.
Musa o gence:
- Acaba diğer akrabalarından dolayı canın sıkılmıyor mu?
- Hayır.
- Pekiyi onları hatırlıyor musun?
- Evet hatırlıyorum.
- Duydum ki bir organ körlenirse başka bir organ güçlenir, ama düşünüyorum bir insan hadım edilirse evlenemez, çoluk çocuk sahibi olamaz, kadınlar anası, babası ve bacısı gibi olur. Onlara karşı hiçbir duygu hissetmez.
- Sen onu söylüyorsun ama ben düşündüğün gibi değilim.
- Sen bu kaleye geldikten ne kadar zaman sonra hadım edildin, cinsel arzuların öldü mü? Bu konuda üzüntü duyuyor musun?
- Bir gün sonra hadım edildim, cinsel arzu duymuyorum. Hiç bu konuda üzüntü duymuyorum
Bu cevaplar karşısında Musa kendi kendine, "Nasıl olur da hadım edilen bir kişi üzüntü duymaz. Zira hadım edilen kişinin cinsel arzulan yok olmakta ve zürriyeti kesilmektedir." diye düşünmeye başladı. Kafası allak bullak olan Musa tekrar Hurşit'e dönerek:
- Seni dünya zevkinden mahrum bırakan o insanlara kızmıyor musun?
- Kızdığım zamanlar çok oldu. Uykularım da zaman zaman kaçtı. Lakin uykudan uyandığım zaman bunları unuttuğum gibi kızgınlığım da yok oldu.
- Peki evlenme ihtiyacı duyuyor musun? Bütün bu fedakârlığı yapmana değer mi?
- Hayır, evlenme ihtiyacı duymuyorum. Ben bu fedakârlığa mezhebimizi korumak ve bütün dünyaya yaymak için katlandım. Bundan pişman değilim.
- Ben de aynı düşüncedeyim. Eğer hadım olsam yine de bana evlenme izni vermezler. Belki de beni öldürürler. Bu olaylar bana hiç de mantıklı gelmiyor.
Bu laf üzerine Hurşit kızarak:
- Yani sen bize akılsız olduğumuzu söylemek istiyorsun.
- Hayır, öyle demek istemedim. Taassubunuzun aklınızı aşırı etkilediğini, efendinizin bu konuda aşırı derecede etkisi altında kaldığınızı söylemek istedim.
Bu laflar üzerine Hurşit tekrar kızgınca:
- İslam mücahitleri din yolunda her türlü fedakârlığa katlanırken sen hadım dahi olmak istemiyorsun. Kerbela'da şehit olan Hz. Hüseyin ve arkadaşları din yolunda fedakârlık etmediler mi ki sen hâlâ konuşuyorsun.
Bunun üzerine Musa da ona:
- Efendimizin benim hadım olmama izin vereceğini sanmıyorum. Çünkü efendimiz Hasan Sabbah evli, çocukları da var. Bundan dolayı söylediklerinizi duyarsa size kızacaktır. Bu hadım etme olayı öyle sanıyorum ki bu kalenin komutanı ile sizin işinizdir. Hasan Sabbah kesinlikle bana bunu yapmanıza izin vermeyecektir. Siz bu konuda Islami yönden delil getirebilir misin?
- Sen bu konuda delil istemeye yetkili değilsin. Her ne istiyorsak nedensiz ve niçinsiz kabul etmen gerekir. Acaba sen kendi mezhebine inanıyor musun? Ben bu konuda da şüpheliyim. Çünkü her şeye itiraz ediyorsun
- Evet, inanıyorum, ancak İslamiyet'te böyle bir kural yoktur. Bu yaptığınız kötü bir bidattir, (bidat: Dine aykırı.) Onun için kabul etmiyorum. Bu konuda İslam kaynaklarından delil göster, o zaman susarım.
- Delil bizim efendimizdir, başka ne gibi delil istiyorsun.
- Ey Hurşit! Peygamber Efepdi'mizin sünnetine ve Kur'an-ı Kerim'e aykırı delil olamaz. Senin kale komutanın da mademki bir imamdır, imamın görevi de

Peygamber'imizin sünnetine ve Kitabımıza aykırı olmayan delillere uyan hükümler vermektedir. Bunları sen de benim kadar biliyorsun.
- Söylediklerim onlara aykırı değildir.
Bu sözler üzerine Musa tekrar konuşmaya başlayarak:
- Bu konuda Peygamberimiz kesin bir şey söylememiştir. Ama bazıla-n kendilerine göre yanlış yorumlar çıkarmışlardır. Peygamber'imiz bir insanın hadım edilmesinin veya bir uzvunun dahi yok edilmesinin doğru olmadığını buyurmuştur.
- Bu konulan bildiğini iddia ediyorsun ama her şeyi bilmiyorsun ve sen nerede eğitim gördün?
- Ben Nizamiye Medresesinde eğilim gördüm. Orada Kur'an'ı da iyice öğrendim onun için bunları bu şekilde söylüyorum.
Hurşit ise Musa'ya:
- Sen Kur'an'ı öğrenmiş olabilirsin ama ayetlerin gizli anlamlarım öğrendin mi? Çünkü Kur'an'ın ayetlerinin hem zahirî ve hem de Bâtını anlamları vardır.
- Doğru ben Kur'an-ı Kerim'in gizli anlamlarını iyi öğrenemedim. Onun öğrenilmesi de kolay değil. Onun için evliya olmak gerekir. Çünkü evliyaların gözlerindeki o gizli anlamın görülmesini engelleyen o perde kalkmıştır. Ancak bizim gözümüzde hâlâ durmaktadır. Bir gün o perde kalkacak ve biz de o anlamları çözeceğiz. O evliyaların seviyesine gelebilirsek.
- O gizli anlamı anladığında düşüncen değişecektir.
Musa o gün birkaç gençle de sohbet etti. O gençlerden de aynı şeyleri duydu. Aynı gün kale komutanı Şirzad, Musa'nın yanına gelmesini emretti. Musa huzuruna gelince:
- Fedailerle konuştunuz mu?
- Evet
- Peki ne gibi bir karara vardınız?
- Komutanım ben Kur'an-ı Kerim'in görünen anlamlarını biliyorum. Ancak gizli anlamlarını bilmiyorum. Bunun için gözümdeki engel olan perdenin açılması gerekmektedir. Eğer onu başarırsam o zaman tüm güzellikleri görebilirim.
- Peki hadım olmak için hazır mısın?
- Hayır komutanım. En önce Kur'an-ı Kerim'in anlamlarını iyice öğrendikten sonra bu konuya karar vereceğim. Şimdilik hazır değilim. O güne kadar bana izin verirseniz o gün ben size kararımı bildireceğim
- Hayır Musa. Bizde tek bir karar vardır. Kabul etmezsen o karar, ölüm cezasıdır. Eğer sana o izni verirsem ve fedailer de bunu öğrenirlerse, hiçbirisi bundan sonra benim hiçbir emrimi dinlemeyecekleri gibi ayrıca ben de burada görev yapamam. Seni öldürürüm, cesedini de bu kalede toprağa veririm. Bunu da dışarıdan hiç kimse bilemez, kaybolup gidersin. Bunun için başka alternatifin yoktur.

BÂTINİLER DE MEHDİ-Yİ BEKLİYORLARDI

Okuyucuları Tebs Kalesi'nden Alamut Kalesine götürerek hem oraları hem de Alamut'un Efendisi ve Alamut'un şeyhi Hasan Sabbah'ı tanıtmak istiyorum. Biz Alamut'a okuyucularımızı götürdüğümüz zaman, güneş henüz doğmamış her yeri karanlık basmıştı. Şehri henüz kandiller aydınlatıyordu. Hasan Sabbah üzerine sadece yünden yapılmış kısa bir harmani giymiş camiye gidiyordu. Camiye geldiğinde orada bulunanlara ayakta şöyle hitap etti:
"Ey kardeşlerim!.. Sizin haberiniz olsun Araplar biz Şiileri kendilerinden saymamalarına rağmen biz onları kendimizden ayırt etmiyoruz. Onlarla bizim aramızda ortak bir yön var. O da Mehdi'yi, bizim gibi onların da beklemesidir. Ben şuna inanıyorum ki, Mehdi ortaya çıkınca gerçek adalet de ortaya çıkacaktır. İşte o zaman haklı olduğumuz anlaşılacak ve İran halkı da ihya olacaktır. Ey kardeşlerim!.. Bugün bağımsız olmayan İran'ın sınırları bir zamanlar Çin'den ta Bizans İmparatorluğu'nun sınırlarına dayanıyordu ve çok sayıda insan yaşıyordu. Ancak bugün biz bundan bir iz dahi göremiyoruz. Çpkü Arapların kültürel ve siyasi etkisi altına girerek özelliğimizi kaybetmişiz. Araplar bunu İslamiyet'in bir hükmü sanarak bütün kaynaklarımızı yakmışlardır. Bu konu ile mücadele eden tek insan Tus'lu Firdevsi'dir. O yazdığı "Şeyhname" ile âdeta bu milleti diriltmiştir. Bu konuda başkalarını suçlamak doğru değildir. Zira İran ile ilgili kaynakların çoğu, dış ülkelerde olduğu için bunlardan yararlanmak da o denli güçtür. Ben o kaynak kitapların bir kısmını Mısır'da

gördüm o kitaplardan okuduğuma göre Yunanlılar ve Rumlar atalarımızdan korktukları için tir tir titriyorlarmış. Bundan dolayı Yunanlılar ve Rumlar bizlere düşmandırlar. Şimdi ise Arapların kültürel ve siyasi egemenliğinde yaşıyoruz. Hâlbuki biz Arapların egemenliği altında yaşamak zorunda değiliz. Onların güçlü orduları, gümüşleri ve altınları var. Biz bu kadar güçlü değiliz, savaşamayız. Ancak kurtuluşumuz da sadece ile namaz kılmakla olmaz, ona göre hazırlanmalıyız. Biz onların komutanlarını ve ileri gelen devlet adamlarını suikast düzenleyerek öldürülebiliriz. Bağımsızlığımızı üç yüzyıl sonra ele geçireceğimizi bilsek de mücadeleden yılmamalıyız. Bütün güçlüklere katlanmalıyız."
Sözünü bitirdikten sonra orada bulunanlardan birisi Hasan Sabbah'a sordu:
- Efendi ne zaman saldırıya geçeceğiz?
- Zamanı gelince.
Aynı adam yeniden:
- Nasıl saldırıya geçeceğiz?
- İki yönden saldırıya geçeceğiz. Bu yönlerin bir maddi ve diğeri de manevi yöndür. Maddi yön, savaş araç ve gereçleri ve savaş hazırlığı, manevi yön ise Bâtıni inancı olan kendi inançlarımızla ruhumuzu takviye et-memizdir. Ancak bu iki yön için de henüz hazırlıklı değiliz.
Orada oturanlardan başka birisi:
- Efendimiz Bâtıni Tarikatı ile bizleri nasıl etkileyeceksiniz.
- Bu konuda temel unsur din eğitimidir. Dinî hükümlere göre eğitileceksiniz. Manevi yönden hazır olduğunuz zaman ayaklanabiliriz. Bunu başardıktan sonra da gizlediğimiz inancımızı rahat bir şekilde açıklayabiliriz.
Orada bulunan başka birisi de Hasan Sabbah'a:
- Efendim neden hemen ayaklanarak o dediklerinizi gerçekleştirmiyo-ruz?
Hasan Sabbah ona:
- Şu anda hazır değilsiniz, o iş için zamana ihtiyaç var.
Yine aynı toplumdan başka birisi de:
- Hasan Sabbah Efendim bu hususlardaki dinî hüküm nedir? Şimdi bunları bize açıklar mısınız?
- Bu konu birkaç kelimeyle açıklanmaz, bunun için zamana ihtiyaç vardır. Ancak ben size o konuda sadece bir şey söyleyeceğim, o da dinin ilk temeli olan bilgi ve nedenlerdir. Önce onları öğrenmek gerekir. İnsanoğlu yaşantısmı yüceltmek istiyorsa bunları iyi kavraması gerekmektedir.
Orada bulunan başka biri de:
- Dinin ilk temeli nedir?
- Önce "La ilahe illallah" demek dinin ilk temelidir. Onun anlamı da "Allah'tan başka Tanrı yok!" demektir. Müslüman olabilmen için bu şahadeti getirmeniz gerekmektedir. Eğer Allah isteseydi "La ilahe illallah." kelimesini başka türlü nazil ederdi. Biz insanoğulları o ilahî hizmeti anlama gücüne sahip değiliz. Aklımız erdiği ölçüde Hikmet-i ilahîyi anlayabiliriz. Bu hususlarda pek çok İslam âlimi yetişmiş, bu konuyu incelemiştir. Bizim bilginlerimiz "La ilahe illallah" ibaresinin anlamını açıklamışlardır. Sonunda Şii âlimlerinin o kadar açıklamalarına ve bilmelerine rağmen yine de tam açıklayamamışlardır. Çünkü onlar da tam olarak anlayamamışlardır. Bizler dinî hükümlerin neler olduğunu hangi amaçla insanlara gönderildiğini biliyoruz. Bunlara da uyuyoruz.
Konuşmasını bitirirken orada bulunanlardan birisi Hasan Sabbah'a:
- Bizim "La ilahe illallah" ibaresinin hikmetini ve nedenini bildiğimizi söylüyorsunuz, pekiyi bunun yanında diğer dini hükümleri de biliyor musunuz?
- Bâtmilerin dinî hükümleri incelemeleri, öğrenmeleri ve uygulamaları gerekir. Bunu öğrenmelisiniz,
Başka birisi:
- Biz hazırız ama bizi kim eğitecek?
Hasan Sabbah ona da:
- Ben şimdi sizleri eğitiyorum, buradakilerin dışındakileri, yani başka ülkelerde yaşayan Bâtıniler için de yetişmiş büyük dailerimiz vardır. Onlar eğiteceklerdir. Eğer insanlar yeterince dinî konularda eğitim görürlerse tüm dinî hükümleri inceler ve o hükümlerin nedenlerini ve niçin gönderildiklerini iyice öğrenirlerse daha güçlü inanç sahibi olurlar. Ancak bunları tam öğrenmek

ve kavramak için tüm insanların aynı akli seviyede olmaları da bir gerçektir. Akli yenden zayıf olanlar, dinin hizmetlerini ve neden getirildiğini anlayamazlar. 2ekâ üstünlüğü olanlar, o hikmetleri ve nedenlerini kavrayabilirler. Nizamülmülk'ün beş yüz köyü vardır. Bunları zayıflardan, fakirlerden, gariplerden ve yetimlerden haksız yere gasp ederek ele geçirmiştir. Onun dışındaki Selçuklu Emirleri'nin de aynı şekilde servetleri vardır. Onlar da o servetlerini zor kullanarak, elde etmişlerdir. Bunlar bu servetleri ile camiler yaptırmaktadırlar. Mallarını ellerinden aldıkla-
n kimselerin hiçbiri de mallarını alamamaktadırlar. Alamut halkının yaşadıkları yerlerde hiç kimse zengin değildir. Hepsinin gelirleri belli ölçüdedir. Aramızda birbirlerine muhtaç kimseler de yoktur. Hiç kimsenin diğerinin mallarında gözü olmadığı gibi aramızda aşırı zengin ve fakir de yoktur. Bizler maddiyata değil, maneviyata önem verdiğimiz için yaşantımız da diğerlerinden farklıdır. Bâtıni halkının iyi bir eğitim gördüğünü onlar anlayamıyorlar. Bu eğitim içerisinde Kur'an'ın ayetlerini okumak ve yorumlamak da vardır. Bu da bizlere dinin hikmetlerini öğretmektedir. Onun için biz Bâtıniler çok farklı görüşlere sahibiz. Bu eğitimi önce fedailerimiz ve sonra da tüm dünya halkı görmektedir. Bunlar bizim tarikatımızın ilerde dünyaya egemen olacaklarının işaretidir. Hasan Sabbah'ın amacı, adamlannı iyice eğiterek, Alamut dışındaki Bâtmilerin de onlann vasıtası ile eğitilmelerini sağlamaktı.
y-
VEZlR-1 AZAM NİZAMÜLMÜLK
Nizamülmülk, tarihin yetiştirdiği en meşhur kişilerden birisi olup, yaşantısı ve yaptığı icatlarla ün salarak efsaneleşmiştir. Hakkında bir sürü rivayet vardır. Bunlardan birisi Hasan Sabbah ve Ömer Hayyam'la beraber aynı okulda oldukları rivayetidir. Yapılan incelemede üçünün de doğum ve ölüm tarihleri farklı olduğu gibi okudukları okullar da farklıdır. Bu nedenle bu gerçek değildir. Ayrıca görüşleri farklı olduğundan dolayı, dostluk kurmaları da mümkün değildir. ikinci bir rivayet de Nizamüîmülkun Hz. Süleyman'ın hazinelerini bulduğu o paralarla camiler, hanlar, imarethaneler ve vakıflar kurarak, insanların yararlanmalarmı sağladığı hakkındadır. Nizamüîmülkun o ser\'etinin aslı, İran hazinesini eline geçirmesinden, başka ülkelerden kendisine gönderilen hediyelerden ve aldığı çeşitli adlar altındaki vergilerdendir. Eskiden Doğu ülkelerinde herkesin devlete olan işlerini gördürmeleri için bazı âdetler vardı. O zaman insanlar işlerinin gördürebil-mek için bir miktar ücret öderlerdi. Onlar da o ücreti almak zorundaydılar. Çünkü devletin verdiği ücret geçinmeleri için yeterii değildi. Bundan dolayı belli bir ücret alırlardı. O tarihlerde kadılara, vezirlere, valilere ve hatta sultanlara hediye vermek âdetti. O hediye veya paraları alanlar, o aldıklarına hediye, bahŞiş.ve vergi gibi çeşitli adlar veriyoriardı. Ama asla rüşvet demiyoriardı. BuYılann da kendi yasal hakları olduğunu düşünü-yoriardı. Nizamülmülk de çok geniş ülkeleri idare ettiği için, o oranda da çok hediye geliyordu. Hasan Sabbah, Nizamülmülk'ü yağmacı bir insan olarak bildiği için o koca ser\'eti fakirlerden, kimsesizlerden zorla elde ettiğini sanıyordu. Hasan Sabbah ve Bâtıni ileri gelenleri, Nizamülmülk'ü zalim, merhametsiz, insanların topraklarını ve mallarını zorla ellerinden alan bir kişi olarak bildiklerinden, ona karşı sürekli Bâtıni halkını kışkırtıyorlardı.
Nizamülmülk makamına geçtiği zaman, ünü kısa zamanda her tarafa yayıldı. İki tane kâtibi vardı. Onlar onun yazışmalarını nöbetleşe yazarlardı. Gelen mektupları ve diğer yazılan ona gösterirler o hususlardaki emirlerini alırlardı. Cevap yazacakları zamanlarda da yine onun görüşlerini alırlar onun emirleri doğrukusunda cevap yazarlardı. Mektupları çeşitlerine göre tasnif ederek incelerlerdi. Nizamülmülk'ün kâtipleri, o zamanın âdetlerine göre kemerlerinin üzerine kuşak takarlardı. Kalemlerinin kutuları vardı. Yazıları bittikten sonra kalemleri kutularına koyarlar ve kuşaklarına sokarlardı. Daha sonra biz Avrupalılar, onları taklit etmeye başladık. Bu nedenle Avrupalılar bir şey yazacakları zaman çok güçlüklerle karşılaşıyorlardı. Bu güçlüğü düşünen Avrupalılar, yazı işlerini mahkûmlarına yaptırıyorlardı. Hâlbuki Doğuda bu işi en faziletli kişiler yapıyor, o işi yapanlara âlim gözü ile bakıyorlar ve yapılan işi de faziletlerin en güzeli biliyorlardı. Onlara saygın kişiler olarak saygı gösteriyorlardı. Avrupalılar, Doğu ülkelerine giden aydınların, yazının

önemini kavradıklarından bu işi kendi ülkelerinde uygulamaya başladılar. İtalya ve Fransa bu işlere öncülük ettiler. Bundan sonra kiliselerde bu işin önemini anladıkları için, kilisenin ileri gelenleri bu yazıyı öğrendikleri gibi kendi çocuklarına da öğrettiler. Böylece Avrupa'da asiller, okuma yazma öğrenmiş oldular. Avrupalılar okuma yazına bilmekle övünüyorlardı. O zaman bir Avrupalı mektup yazmak isterse, kâğıdını ve mürekkebini yaprak ve ağaç gibi bitkilerden ilkel bir şekilde yapıyor, bu iş çok güç oluyordu. Bunlar bu güçlükle uğraşırken Doğulu kâtipler kalemlerini kamıştan yapıyorlar, hokkalarını kalemlerini kemerlerine bağladıkları kuşaklarına sokuyorlardı.
Ayrıca kâğıtlarını kemerlerine rulo şeklinde yaparak takıyorlardı. Yazı yazacakları zaman, kuşaklarından kâğıdı, kalemi ve mürekkebi hemen çıkarıyorlar ayakta veya oturarak yazıyorlardı. Bâtınilere göre Selçuklu Ve-2ir-i azamı Nizamülmülk'ün son derece çirkin ve korkutucu bir yüzü olduğu için, bir insan onu ne zaman görse korkudan ağlar ve bağırırdı. Bâtı-niler dışındaki insanlara göre ise o selvi boylu, güzel yüzlü ve olgun karak- 'r-terde bir insandı. Tarafsız kaynaklara göre de güzel yüzlü, selvi boylu, mer-hametli ve hayırsever bir insandı. Başına sarık sarardı. İki kâtibi vardı, bunlardan birini bir yanma diğerini de öbür yanma oturtarak yazdırmak işteşliği yazıları ve emirleri onlara yazdırırdı. O gün, Tus Valisi Celal-üd Devle yi yanına çağırmıştı. Onu Nizamülmülk'ün huzuruna aldılar. O da Niza-rntilmülk gibi başına sarık sarmış beline de kuşak bağlamıştı. Huzura gi-
den Celal-üd Devle iki elini göğsüne saygı için koydu, başını saygı ile kaldırdı. Bu şekilde saygılarını sunmuş oldu. Nizamülmülk Tus Valisi'ne oturması için izin verdikten sonra hâl ve hatırını sordu. O da "Allah'a şükür iyiyim." dedi. Nizamülmülk iki kâtibine vali ile yalnız konuşmak istediğini söyleyerek dışarı çıkmalarını söyledi. Onlar dışarı çıktıktan sonra valiye;
- Ben seninle Hasan Sabbah hakkında gizlice konuşmak istiyorum. Bu hususlarda konuşacağız. Sen de biliyorsun ki Horasan diğer ülkelerden daha çok Hasan Sabbah'ın adamlarının bulunduğu ve gizlendiği yerdir. Onlar kendi sırlarını kimseye söylemezler. Bu nedenle onları tanımak güçtür. Hâlbuki senin de bildiğin gibi bizler inançlarımızı gizlemeyiz. Onlar Müslüman olmayıp mülhid insanlardır. Yani dinsizdirler. Bir Bâtıni asla Müslüman olamaz. Biz onları yakaladığımız zaman öldürüyoruz. Yalnız öldürmeden önce durumları incelenir, eğer Bâtıni olduğu anlaşılırsa o zaman öldürürüz.
Celal-üd Devle de Nizamülmülk'e:
- Bundan bir ay önce bir dinsiz Bâtıni'yi yakalayarak yanıma getirdiler. Ben ona "Senin dinin nedir?" diye sorduğum zaman o bana, "Müslüman'ım" dedi. Müslüman olduğunu ispat etmek için iki de şahit gösterdi. Ona eğer Müslüman isen namazın surelerini oku dediğimde doğru olarak okudu. O zaman da Müslümanlığın diğer şartlarını söyle dediğimde ona da doğru cevap verdi. Çaresiz onu serbest bıraktım. Başka yapacağım bir şey yoktu. Çünkü onun görünüşü Müslüman idi. Müslüman olmadığını ispat için iki şahit gerekiyordu.
- Hasan Sabbah'ın adamlarının en büyük tehlikeleri, gittikleri yerlerde kendilerini gizleyerek karışıklık çıkarmaları ve inançlarını insanlarına propaganda yolu yaymak istemeleridir. Bizim ile savaşmak için savaş hazırlığı yaptıkları hakkında bilgiler bana gelmektedir. Bunlar namaz kılıyorlar ama oruç tutmuyorlar. Ayrıca nefti* kullandıkları bana gelen bilgiler arasında yer almaktadır.
- Nefti nereden elde ediyorla.r?
- Nişabur'dan. ,
- Nişabur'da Bâtıniler yaşıyorlar mı?
- Evet.
Bu sefer de Nizamülmülk, Celal-üd Devle'ye:
- Pekiyi onların liderleri kim biliyor musun?
Neft; Petrol.
Calal-üd Devle bu soruya yanıt vermedi sustu. Nizamülmülk
- Onların lideri Celal-üd Devle, Şerafeddin Tusi'dir.
Celal-üd Devle şaşırarak hayretini dile getirdi;
- Şerafeddin Tusi dinsiz mi?
- Aldığım istihbarata göre dinsizdir. Hatta kendi öğrencilerine de o görüşü aşılamıştır. Ben bütün bunları oraya gönderdiğim casuslarım vasıtası ile

öğrendim. Lakin bunu ispat etmek için kanıt ve şahit gerekmektedir. Elimde öyle kanıt olmadığı gibi yeterince şahidim de yoktur. Bu nedenle bir şey yapamıyorum. Suçunu inkâr etmesi için onu gafil avlamak gerekmektedir. O peygamberimiz yerine Hz. Ali ve Hasan Sabbah'a salavat getirmektedir. Bunun ispatı için iki şahit gerekmektedir.

- Eğer Şerafeddin Tusi dinsizse bu düşüncesini halkın huzurunda ikrar eder mi?
- Ben öğrencilerimden birisini bu durumu öğrensin diye gönderdim ama o da bu durumu öğrenemedi. Daha sonra Şerafeddin'in bir öğrencisini bir köşeye çekip konuşurken Peygamber'imiz yerine Efendileri Hasan Sabbah üzerine selam vererek öğrencisi ile konuşurken, benim öğrencimin duyduğunu fark etmiş; yüzünün rengi değişmiş, sözünü değiştirerek anlaşılmasın diye "Hasan Sabbah Cemaati'nin üzerine lanet olsun!" diye bağırmıştır diye söylemişti.
- Size bu sözleri nakleden kimdir?
- Bana bu bilgileri oraya gönderdiğim bir öğrencim nakletmektedir. O yalan söylemenin günah olduğunu bilen birisidir.
- Pekiyi ikinci casusun kim?
- İkinci casusum da Nizamiye Medresesi'nin hizmetlisidir. Ben ona her ne duyarsa ve ne görürse bana ulaştırması için talimat verdim. O da verdiğim görevi getirmektedir. Ondan aldığım bilgilere göre Nizamiye Medresesi'nin öğrencileri olup ona katılanlar gündüzleri karşılaştıkları güçlükleri gece hocaları olan Şerafeddin'e aktarıyorlar; o konuyu tartışarak sonuçlandırıyorlar, o hücrede sabaha kadar dinleniyorlar. Casusum onları görmüyor ama kapıyı dinliyor. Bu nedenle neler konuştuklarını biliyor. Hasan Sabbah'ı o kadar methediyorlar ki bu da yetmezmiş gibi ona, "Tanrı" diyorlar. Bu konuşmalardan olumsuz etkilenip de dönmek isteyen varsa, onu da ikna yolunu kullanarak vazgeçiriyorlar. Hasan Sabbah'ın imamlık sıfatı olmadığı hâlde ona imam diyorlar. Ben bütün bu bilgileri ondan öğreniyorum.
- Ben Bâtınilerin inançları hakkında doğru bilgiye sahip değilim. Siz-lerden elde ettiğim bilgilere göre bu tür inançta bir kişinin imam olması veya imam vekili olması mümkün değildir. O sadece kendi toplumu tarafından seçilmiş bir lider olabilir.
- Benim gönderdiğim hizmetli, Şerafeddin'in bir dinsiz olduğunu anlamış ayrıca onun dikkatini çeken diğer bir husus da öğrencilerin bir şeyleri gizlemeleri olmuştur. Onlar geceleri hücrelere giriyorlar, gündüzleri de hiçbir şey yokmuş gibi davranıyorlar. Onların dinden döndükleri hakkında da bu nedenle hiçbir kanıt bulunmuyor, casusum bu konuda hiçbir şey duymamış.

Bu konuşmalardan sonra Celal-üd Devle Nizamülmülk'e:

- Mademki oraya kadar iki casus gönderiyorsun da neden iki kişiyi öldürmeleri için adam göndermiyorsun?
- Şerafeddin Tusi, tüm İran şehirlerinde tanınmaktadır. Onu İslamiyet'in tek âlimi biliyorlar. Onu dinsiz olarak da kabul etmiyorlar. Eğer onun dinsiz olduğunu bilseler öldürürler. Bizim ona düşmanlığımızın, ona olan kinimizden olduğunu sanıyorlar.
- Ey büyük efendi, ben Hasan Sabbah'm düşmanıyım. Dinsizlerle savaşıyor ve sonunda onları öldürüyorum. Acaba sizin o iki casusunuz, onun aleyhine raporlar düzenlemiş olmasmlar?
- O iki casus benim güvendiğim adamlarımdır. Onu önceden tanımadıkları için aleyhinde rapor düzenlemeleri mümkün değildir
- O tür insanlar önceden birbirlerini tanırlar, reisleri ile aralarında anlaşmazlık çıkınca da iş birliği yaparak onun aleyhine raporlar düzenlerler. O iki rapor da onların idamları için yeterlidir. Ama o raporlar doğruları yansıtmayabilir.

Celal-üd Devle yeniden söz alarak:

- Benim Abdullah adında büyük kardeşimin oğlu Nizamiye Medrese-si'nde okumaktadır. Ona bir mektup yazıp ulak ile göndereyim onun dinsiz olup olmadığı hakkında bize bilgi gönderir.
- Ben de aynı görüşteyim. Ama ben başka bir yol deneyeceğim. Seni Nişabur'a vali olarak atayacağım., f en.oraya gittiğinde bana o konuda iyi bir inceleme yaparak sonuç bildirebilirdin. Eğer söyledikleri gibi dinsiz ise bütün

medresenin öğrencilerini de kendi gibi dinsiz olarak yetiştirebilir. Bu konu çok ciddi bir konudur."
Celal-ül Devle Nizamülmülk'e:
- Nişabur'a gittiğimde onun dinsiz olduğunu öğrenirsem ne yapabilirim.? Biliyorsunuz ki o Nizamiye Medresesi'nin mütevelli heyeti üyesi ve yargıcıdır. Siz de oranın üyesisiniz dokunulmazlığınız var. Ben vali olsam bile yasa gereği, onu yakalatamam ve zindana atamam.
- Ben onun dinsiz olduğunu öğrenirsem onu üyelikten azleder yerine seni tayin ederim. Böylece sen de onu tutuklatıp zindana atabilirsin. Bekle senin Valilik Kararnameni hazırlatıyorum. Onu şimdi imzalatıp, mühürle-dikten sonra da sana vereceğim ki gidip görevine başlayasın. Fakat hiç kimse sana bu görevi verdiğimi duymasm çok gizli olarak veriyorum ki iyi bir araştırma yapabilesin. Yeğeninin casusluğu yeterli değildir. Senin yeğenin olan Abdullah orada okumaktadır. Belki Şerafeddin'e haber verebilir. Onun dinsiz olduğu hakkında delilini eline geçirirsen, oranın çok bilgili başka bir hocası vardır. O da Şeyh Ebu İshak'tır. Aynı zamanda onun da rakibidir. Onun yerine onu görevlendiririm. Ancak daha önce ona bu görevi vermek istedim. O kabul etmedi. Çok inançlı bir kişidir. Kabul etmemesinin nedeni ise Nizamiye Medresesi'nin arsasının zorla ele geçirilmesidir. Ona göre böyle bir yerde eğitim yapılamaz düşüncesindedir. Şeyh Yusuf Bin Sebbağ da çok âlim birisidir. Onu mütevelli heyeti üyesi yaptım. Medreseye ders vermesi için gönderdim. Yirmi gün ders verdi. O da aynı nedenle vazgeçti. Hocalar onun evine giderek dışarı çıkardılar ve okula götürdüler. O Bağdat'ta kalmak istemedi. Nişabur'a dönmek istedi, ben de izin verdim. Böylece Nişabur'a döndü. Yusuf Bin Sebbağ'ı Nişabur'da doğru dürüst hiç kimse tanımıyordu. Onu mala düşkün bir insan olarak biliyorlardı. Şerafeddin'i seviyordum. Onunla samimiyetimiz vardı. Onun için onu seçtim.
Bu konuşmadan sonra Celal-üd Devle Nizamülmülk'e:
- Hocam Şerafeddin'in yaptığı işlerden memnun musunuz?
- Eskiden seviyordum ama onun dinsiz haberi bana geldikten sonra ondan nefret ettim. Bana göre onun o tutumu İslamiyet'e en büyük ihanettir.
- Doğru söylüyorsun. Eğer bir insanın dinsiz olduğu ispat edilirse o isterse bin tane iyilik yapsın o iyiliklerin hepsi onun dinsizliğinden dolayı silinir. Onun rakibi Yusuf Bin Sebbağ, ondan daha âlimdir, dürüsttür ve daha yeteneklidir. Onun yerine Yusuf Bin Seb-bag ı tayin ederiz." dedi.
Nizamülmülk, Hasan Sabbah'm adamlarına karşı son derece zalimdi. Eğer onun gerçekten dinsiz olduğunu öğrense idi, onu kesin olarak öldür-türdü. Fakat o konuda tereddütleri vardı.
Celal-ül Devle'nin aklına bir fikir geldi, o da onunla yüz yüze konuşma fikriydi. Bunu sakıncalı bulduğu için o düşüncesinden vazgeçti. Vaz-geçmesinin nedeni de Tuşlu Şerafeddin de Şeyh Sebbağ da Nizamiye Med-resesi'nin öğretmeni idiler. Bir şüphesi de o raporlar Şerafeddin'i ortadan kaldırarak kendisi yerine geçmek için uydurulmuş olabilirdi. Fakat ortada ciddi bir konu vardı. Eğer iddia ettikleri gibi Şerafeddin dinsiz ise tüm öğrencilerine de görüşlerini aşılayabilirdi. O hâlde bu konuda çok dikkatli davranmak icap ediyordu. Celal-ül Devle, Nizamülmülk'e döndü:
- Ey hocam! Acaba sen Tus'da kalacak mısın?
- Hayır, ben buradan ta Rey'e giderek Sultan Melikşah ile görüşeceğim. Bu konuları da ona aktaracağım. Eğer o konuda kesin yanıt ele geçerse gereği yapılacaktır.
- Ey hoca! Eğer sen oraya gidersen ben burada sana yeterince yararlı olamayabilirim
- Bunu söylemekteki amacın nedir?
- Siz buradan gittiğiniz zaman diyelim ki ben onun dinsiz olduğunu öğrendim ve kesin kanıtlar ele geçirirdim. Onun öncelikle Nizamiye Med-resesi'nin mütevelli heyeti üyeliğinden hemen azledilmesi ve sonra da zaman kaybetmeden idam edilmesi gerekir. Hâlbuki o yazışmaların gitmesi ve gerekli emrin gelmesi çok zaman alacağından geç kalınmış olabilir. Benim demin size anlatmak istediğim budur. Hâlbuki bana beyaz mühür verirseniz, ben zamanında zaman kaybetmeden o konuyu çözmüş olurum.
- Celal-üd Devle sana itimat ediyorum ki seni onun yerine vali tayin ettim. Nişabur'dan Rey'e kadar uzun bir mesafe var. Yol tehlikesini düşünerek beyaz

mührü vermek istemiyorum. Bu benim prensiplerime de aykırıdır. Benim özel ulaklarım vardır. Onlar o mesafeyi beş günde alabilirler. Senin Şerafeddin hakkındaki raporunu beş günde bana ulaştırırlar. O konudaki fermanımı da sana yine beş günde getirirler. Böylece on gün içerisinde her şey bitmiş olur dedi. Celal-üd Devle başlangıçta Tuşlu Şerafeddin taraftan idi. Fakat makam isteği nedeni ile Şerafeddin hakkında yazılan iki kişinin raporlarım kendi için fırsat sayarak onun yerine geçmek istedi. Hâlbuki Nizamülmülk ondan daha akıllı ve tecrübeli idi. O beyaz mührü neden istediğini anladı. Kendine danışılmadan ve olay subut bulmadan onu azledip idam ettirebilir korkusuyla beyaz mührü vermedi. Bütün bunlara rağmen ihtiyatı elden bırakmayan Nizamülmülk, eğer iddia ettikleri gibi dinsiz ise biraz süre verirsem belki vazgeçer düşüncesi ile ona sınırsız zaman tanıyordu. Buna rağmen halkı düşüncesine yönlendirmemesi için de gözetim akında tutuyordu. O özel mührü vermedi. Ama onun azil fermanını özel ulakla Nişabur'a
•¦nderdi. Celal-üd Devle de iki ^,ün sonra Nişabur'a hareket etti. Selçuklu Sultanı Melikşah zamanında o şehrin düzenini Nizamülmülk kurmuştu. Oranın özel atlı muhafızları vardı. Atlarım eyerleyip silahlarını eyerlerine yerleştirirler, öylece şehri dolaşıriardı. Onlardan başka kimseye, bu şekilde dolaşmaya izin vermezlerdi.
Celal-üd Devle Nişabur'a geldiğinde şehrin ileri gelenleri onu altın üzengili ve altın eyerli atlan ile güzel bir törenle ve değerli hediyelerle karşıladılar. Celal-üd Devle kendini karşılayanlar arasında Şerafeddin Tusi ile Şeyh Yusuf Bin Sebbag m olmayacağını sanıyordu. Çünkü o zamanki töreye göre, siyasi kişileri din bilginleri karşılamazdı. Çünkü din bilginleri daha üstün görülürdü. Sünni Mezheplarinin din bilginleri, yeni valinin gelişine seviniyorlardı. Yeni valiyi görüp onunla tanışacaklardı. O zamanki âdetlere göre yeni bir devlet adamı geldiğinde, ona kişilerin varlık derecesine göre hediye sunmaları âdetti. Durumları uygun olmayanlar bir veya birkaç koyun hediye olarak gönderirlerdi. Bu hediyeler valiyi rahatsız etmezdi. Yasal bir uygulama gibi idi. Celal-üd Devle, Nişabur'a geldiğinde Hükümet Konağı'na doğru yürümeye başladı. Halkın dışında din âlimlerini, bilginleri ve medresenin mütevelli heyeti üyelerini gördü. Yeni valiye hepsi "Hoş geldiniz ." dediler. O da onlara "Hoş bulduk." dedi. Bu ara güzel konuşmalar yaptılar. Bir ara gözü Şerafeddin Tusi ile Şeyh Yusuf Bin Sebbağ'a ilişti. Şerafeddin Tusi, uzun boylu, sevimli yüzlü, kırçıl sakallı iri ve parlak gözlü bir adamdı. İnsan ona baktığı zaman şahsiyet sahibi bir insan olduğunu anlıyordu. Onda Bâtıni saflığı vardı. Celal-üd Devle kendi kendine içinden "Bu adam dinsiz olamaz." diye düşündü. Nizamiye Medresesi mütevelli heyeti üyeleri yeni vali ile tanıştılar. İçlerinde Şeyh Yusuf Bin Sebbağ da vardı. Onunla da tanıştı. Yusuf Bin Sebbağ orta boylu, küçük yüzlü, dar ve üçgenimsi çeneli birisi idi. Vali ona hâl ve hatır sordu. Sonra da:
- Bağdat'ta idin, şimdi ise buradasın senin için hangisi daha iyidir?
- Ben ilmin hizmetkârıyım. Ne kadar çok öğrenirsem o kadar ihmden hoşlanıyorum. Bu nedenle benim için esas olan ilimdir.
- Ey şeyh benim Nizamiye Medresesi'nde eğitim gören akrabalanm var. Senin ilmin ve faziletin hakkında bilgi edinebilmem için onlan görevlendirdim. Kafamda seninle ilgili bazı düşüncelerim var. Nereye diyorsan, ben oraya gelip sizinle istediğiniz konuyu konuşmaya hazınm. Vakıfların işleyişi hakkında hiç bilgim yoktur. Bugün, yarın veya yanndan sonra benim evimde toplanıp o konuyu konuşmak ve sizlerden bilgi almak istiyorum.
âi
Vali bunları dediği zaman Şerafeddin Tusi de orada olduğundan duydu. Üç gün sonra hizmetlilerden birisini Şeyh Yusuf Bin Sebbağ'a gönderdi. O ara yemek içmek ve sohbet saaderini de ayarladı. Şeyh Yusuf Bin Seb-bağ'm istediği saatte geldi yemek getirmelerini söyledi. Yemekler ve tatlılar yenildi. Özel konuşmaları için hizmedileri dışarı çıkardılar.
Celal-üd Devle Şeyh Yusufa:
- Ey şeyh sizi gördüğüm için mutlu oldum. Sizinle konuşurken diğer hocaların huzurunda dedim ki "Nizamiye Medresesi'nde akrabam var. Orada eğilim görmekledir." Bağdat ve o medrese hakkında sizinle konuşmak istiyorum. Onun için yalnız konuşmamız gerekmektedir. Çünkü konuşmamızı kimsenin duymasını istemiyorum. Söyleyeceklerim de seninle ilgilidir.

Şeyh Yusuf valiye dikkatli bir şekilde baktıktan sonra:
- Ne konuşmak istiyorsan konuş.
- Ey Şeyh, bu şehirde uzun zamandan beri yaşıyorsun. Burada Hasan Sabbah'm huzurunu bozuyorlar mı yoksa huzurlu bir şekilde yaşamaktadırlar?
Vali bu sorudan sonra Şeyh Yusufun yüzüne dikkatlice baktı. Onun bu konuda ne tür cevap vereceğini merak ediyordu. Şeyh Yusuf, eli ile sakalını sıvazladıktan sonra biraz düşündü ve;
- Burada yaşamaktadırlar ancak en çok Nişabur'da yaşamaktadırlar.
- Ey Şeyh, onları yeterince tanıyor musunuz?
- Bazılarını tanıyorum.
- O adamların evleri nerededir?
- Nizamiye Medresesi'nde yaşamaktadırlar.
Celal-üd Devle hayret ederek;
- Burada kendi istekleriyle mi yoksa başkalarının istekleriyle mi kalıyorlar?
- Bu konuyu kimseye söylemezler hatta ne amaçla kaldıklarını da gizlerler, bunu kimse bilmez. Ancak ben-onların asıl amaçlarını öğrenmek için çalışıyorum.
'
- Ben onların Alamut'ta yaşamalarına kızmıyorum ve hayret etmiyorum. Çünkü burası onların yeri. Ancak burada yaşamalarına hem kızıyorum hem de hayret ediyorum. Çünkü burada yaşamaları İslamiyet açısından tehlikelidir. Öğretmenleri ve öğrencileri de kendileri gibi dinsiz yapacaklar. Kendilerini gizleyerek propagandalarını yapıyorlar. Öğrenciler ve
öğretmenler de onların doğru söylediklerinin sanacaklar bundan korkuyorum.
Şeyh Yusuf bu konu da bir şey söylemedi. Sadece sustu. Bunun üzerine vali:
- Neden onların isimlerini öğrenmiyorsun?
- Onları tanımak kolay değil, çünkü onlar takiye yapıyorlar. Yani kendilerini gizliyorlar. Ondan dolayı adlarını öğrenmek mümkün değildir. Diyelim ki tanıdık ve tespit ettik. O zamanda dokunulmazlığı olduğundan bir şey yapamayız.
- Biz bu konuyu hep kinaye ile konuşuyoruz. Hâlbuki açıkça konuşmak gerekir. Bunun için açıkça soruyor ve cevabını da açıkça istiyorum. Şerafeddin Tusi'nin dinsiz olduğu hakkında kesin kanaat sahibi misin? Bu konuda kanıtın var mı?
- Ben onun dinsiz olduğunu kesin biliyorum. Nizamülmülk onu mütevelli heyeti üyesi yapacağına bir Hristiyan'ı yapsa daha iyidir. Çünkü Hristiyan'm hiç olmazsa bir dini vardır. Yanlış da olsa kendi dininin gereğine inanmaktadır. Şerafeddin Tusi ise imanım terk ederek mürtet* olmuştur.
- Eğer Nizamülmülk onun bu durumunu öğrenirse, onu hemen görevinden azleder. Çünkü Nizamülmülk, Müslüman bir kişidir ve Hasan Sabbah'm adamlarının eli kanlı düşmanıdır.
- Öyle sanıyorum bu şekilde bir iki hafta içerisinde TusIu Şerafeddin Nizamiye Medresesi'nin öğrencilerini ve öğretmenlerini kendi gibi dinsiz yapacaktır. Buna engel olmak lazımdır.
- Hocam benim buraya geliş nedenim onun o zararlı faaliyetlerini engellemek içindir.
- Hocam ben gece ve gündüz tüm varlığımla ve Allah'ın yardımı ile yanındayım. Bundan şüpheniz olmasın.
- Ben bundan eminim ve senin dualarına muhtacım. Dualarından hoşlanıyorum. Çünkü dualaron bana manevi güç veriyor. Onun durumunu gözetleyerek dinsiz olup olmadığını öğrenebilirsin.
- Buna gerek yok, onun mürtet olduğu hakkında tereddüdüm yoktur. Bunun için ispata ihtiyaç bulunmaktadır.
Mürtet: Dinden çıkmış.
- Bu yeterli değildir, çünkü bir insanı cezalandırması için onun suçunun kanıtlanması gerekir. Aksi hâlde sadece sözle ceza veremeyiz.
- Ey Amirim! Ben size o din yolundan sapmıştır diyorum. Siz benden kanıt istiyorsunuz. Ben bunu nasıl kanıtlayayım ki siz bana inanasmız?
- Sen onunla samimi gözük, sırlarını öğren kanıtlarını ele geçir. Mesela yazdığı bir yazıyı ele geçir ki ben de onu cezalandırayım.

- O da benim gibi içine kapalı bir insandır. Ben ona "Ben Bâtıni olmak istiyorum bana o konuda yardım el." desem bile bana inanmaz; o zaman nasıl o belgeleri ele geçirebilirim?
- Senin burada birçok öğrencin vardır. O görevi onlara ver, onlar konuştursunlar ve hatta o düşündüğünüz yazıyı onlar ele geçirsinler. O zaman hem onların şahitlikleri ve hem de o yazı onun cezalandırılması için yeterli olacaktır.
- Sayın valim, diyelim ki onun mürtet olduğunu buyurduğunuz gibi ispat etlik, onun dokunulmazlığı ne olacak?

Celal-üd Devle:

- Doğru onun dokunulmazlığı var ama cezalandırıldığı zaman o dokunulmazlığı sona erer. Yani onun Bâtıni olduğu ve dolayısıyla dinden çıktığı kanıtlanırsa derhal onu azlederim.

Şeyh Yusuf, vali bunu konuşurken onun hırstan gerilmiş yüzüne ve nefret dolu gözlerine bakarak:

- Ey Amirim! Onu görevden aldıktan sonra yerine kimi tayin edeceksiniz?

Celal-üd Devle onun ne demek istediğini yani onun yerine kendisinin talip olduğunu anladı ve buna cevap olarak da:

- O görev bana ait değil, buna ancak Vezir-i azam Nizamülmülk karar verir.
- Şerafeddin'in bilgin olmadığını, akla uygun davrandığını, eğer o doğru dürüst ve bilgili olsaydı İslamiyet'ten soyutlanmayacağını dolayısıyla mürtet olmayacağını söyleyebilirim. Onun inançlı imiş gibi davranması sadece insanları kandırmak içindir. Nizamülmülk'ü bile o tutumu ile kandırarak o görevi almıştır. Hâlbuki o göreve daha uygun olanlar vardır.

Şeyh Yusuf, Celal-üd Devle ile konuştuktan sonra birkaç öğrencisini evine çağırdı.

- Sizlere birkaç sır söyleyip ve görevler vereceğim. Bunu kimseye söylemeyiniz, çünkü çok ciddi bir konudur.

Öğrenciler:

- Buyurun hocam.

Öğrenciler söylediklerini can kulağı ile dinlediler. Şeyh Yusuf sözlerine şöyle başladı:

- Uzun zamandır Bâtıni Tarikatı hakkında çok şeyler duyuyorum. Herkes onların mürtet olduklarını söylüyor, ama benim elimde yeterince kanıt olmadığı için ben onlara bir şey yapamıyorum. Ben de bu sözlerin bazı insanların taassubundan kaynaklanan sözler olabileceğini de düşünüyorum. Bu nedenle bir şey yapmak istemiyorum. Bunu öğrenmek, bana bilgi getirmek sizlerin elinizdedir, işte o zaman olay gerçekleşince gereğini yapabilirim.

Orada bulunan öğrenciler, duyduklarını öğretmenlerine aktardılar. Şeyh Yusuf onları dinledikten sonra onlara dedi ki:

- Sizler beni Bâtıni Tarikatı'nın düşmanı biliyorsunuz. Hâlbuki ben o tarikatın düşmanı değilim. O tarikatın inanç konusunu öğrenmek istiyorum bunun için de en uygun yer Nizamiye Medresesi'dir. Bunu öğrenmeniz için, gözlerinizi dört açıp can kulağı ile onları takip ederek dinleyiniz ki gerçekleri öğrenelim. Horasan'da ve İran'ın birçok şehrinde o tarikatın üyeleri bulunmaktadır. Onlar o felsefeyi hak mezhep olarak biliyorlar ve kurtuluşu da o tarikatta arıyorlar. Onun için de onlara taassup ile bakmak doğru değildir. Ben sizlerden o tarikatla ilgili ne öğrenirseniz bana söylemenizi istiyorum ki bu tarikat hakkında gerçek bilgi sahibi olayım.

Orada bulunan öğrencilerden birisi Şeyh Yusufa sordu:

- Hocam, siz o mezhep hakkında ne duydunuz da mezhebe gönül verdiniz?

Şeyh Yusuf bu soru üzerine:

- Siz o mezhebin sırlarını bana söylemeyebilirsiniz ama ben sizlerin öğretmeniyim ve üzerinizde öğretmenlik haklarım vardır. Onun için bunu düşünün ve ona göre konuşun.

Öğrencilerden başka birisi:

- Hocam bu çok ciddi bir iştir. Eğer biz o sırlan size söylersek onun cezası çok ağırdır. Onun için ne olursa olsun biz bu sırları başkalarının açıklayamayız.

Şeyh Yusuf öğrencinin bu sözlerine karşılık olarak:

- Siz bana öğretmenim diyorsunuz ve üzerinizde hakkım olduğunu söylüyorsunuz. O hâlde ben deli miyim yoksa akılsız mıyım ki bana güvenmiyorsunuz?

Öğrenciler:

- Hocam siz akıllısınız size de güveniyoruz.

Bunun üzerine Şeyh Yusuf onlara:

- O hâlde sizlere görev veriyorum. Şerafeddin Tusi'nin yanına gidiniz. Onu konuşturunuz ve bana o tarikatın İslamiyet'ten sapıp sapmadığı hakkında bilgi getiriniz. Bunu öğrenmek istiyorum. Onun yanına gittiğinizde, onu affedeceğimi söyleyiniz. Benim asıl amacımın onu doğru yola döndürmek olduğunu söyleyiniz. Ayrıca şunu da söyleyiniz ki ben onun yanına gitmek istemiyorum. Kendimi affettirmek ve elinden tutmak istiyorum, bunu ona söyleyiniz.

Bu sözleri duyan öğrencilerden birisi diğer bir öğrenciye:

- Bu hoca herhalde yoldan çıkmış.

Şeyh Yusuf bundan sonra bir daha Bâtıni konusunu konuşmadı. Öğrencilere:

- Ben sizden Şerafeddin hakkında yarın bilgi bekliyorum.

Öğrenciler:

- Hocam daha biz onun yanma gitmedik, size onun hakkında yarın nasıl bilgi getirebiliriz?

- Akşama kadar onun yanına gidiniz, ona hizmet için hazır olduğunuzu söyleyiniz.

Öğrencilerden birisi cesaretlenerek:

- Hocam, siz onun yanma giderek dinsiz mi olmak istiyorsunuz?

- Biliyorsunuz ki Bâtıniler kendilerini ve düşüncelerini gizliyorlar. Onu öğrenmenin tek yolu da budur. Bu şekilde onların düşüncelerini öğrenebiliriz. Bâtıni Tarikatı mensupları takiye yapmaktadırlar. Hiçbir zaman sır vermezler. Eğer sizi o tarikata alacaklarsa o zaman inançlarını açıklıyorlar.

Öğrencilerden bir diğeri:

- Biz o tarikata girmek istesek de Şerafeddin Tusi bizlere kalbindeki sırları ve düşüncelerini yine de söyjemez.

- Ben size o tarikata girin BâtınVolun demiyorum. Sadece o tarikata katılmak istiyormuş gibi yaparak onun düşüncelerini öğrenin diyorum. Onun için de ona güven verici sözler, davranışlar sergileyin ki; o da size güvenerek inancı ile ilgili düşüncelerini açıklasın.

Şeyh Yusuf bunları söylerken, aynı zamanda Şerafeddin Tusi, onların zihinlerini çelerek Bâtıni Tarikatı elemanı yapabilir endişesini taşımasına rağmen yine de onları Tusi'nin yanına gönderdi. Çünkü birkaç gün daha öğrencileri kendi metodu ile denedi. Endişesinin yersiz olduğuna inandıktan sonra onları yolcu etti. Nişabur'un Nizamiye Medresesi'nde Şerafeddin Tusi ve diğer öğretmenler sabah namazını kıldıktan sonra uykuya yattılar. Güzel bir uyku uyuduktan sonra Güneş gökte yükselmişti ki uyandılar. O zamanlar sıcak mevsimlerde de ders yapılırdı. Hava sıcak olunca sınıflarda değil de medresenin balkonlarında dersler yapılırdı. Dersler bittikten sonra öğretmenler özel işlerini takip etmek ve yapmak için medreseden dışarı çıkar, gidecekleri yerlere giderlerdi. Öğle ezanı okununca medresenin öğrencileri öğretmenleriyle birlikte cemaatle namaz kılar, namazdan sonra yemeğe giderlerdi. Medresenin yemekhanesi ve ekmek hrmı vardı. Her öğrencinin ve öğretmenin kendisine ait tabakları vardı. Yemekleri ayrı tabaklarda yerlerdi. Her gün ayrı çeşit yemek pişirilirdi. Bir gün önce pişen yemek ertesi günü yenilmez dökülürdü. Biz oraya gittiğimiz gün çorba, et yemeği ve pilav vardı. Yemekler mevsimine göre değişiyordu. Sebze zamanı sebze de veriyorlardı. Nizamiye Medresesi'nin durumu diğer medreselerden daha iyi idi. Öğretmenlere, öğrencilere ve diğer görevlilere bol yiyecek ve elbise verirlerdi. Medresenin hizmetlisi, fazla yiyeceği ve elbiseleri çarşıda haraç mezat satıyor ve gelirini medreseye veriyordu. Halk da medresenin yiyecek ve elbiseleri daha iyidir gerekçesiyle satın alıyorlardı. Söz konusu medresenin çok iyi öğretmenleri vardı. Çok güzel eğitim veriyorlardı. Öğretmenler öğrencilerini hücrelerine (odalarına) alır onlarla bire bir ders işlerlerdi. Önce dersler öğretilir, sonra mütalaa yapılır; daha sonra iyice pekiştirmek için o konularla ilgili tartışmalar yapılardı. Cafer Hon, Mustafa İsterayni ve adını bilmediğim üç öğrenci Şeyh Yusuf un yanından kalkıp Şerafeddin Tusi'nin yanına

doğru yola çıktılar. Hocanın yanına varıp kendilerini tanıttılar. O da onlara oturmalarını söyledikten sonra sordu:
- Buraya niçin geldiniz?
Cafer Hori:
- Bizi Şeyh Yusuf gönderdi. Amacı bizleri yetiştirmeniz ve irşat elmenizdir. Ayrıca kendisi de sizlerden özür diliyor.
Şerafeddin onlara dönerek:
- Ne kusur işledi ki benden özür diliyor?
- Sizin ona gösterdiğiniz sevgiyi, size göstermediği için sizden özür diliyor.
Şerafeddin, öğrencilere:
- Siz benim sizleri nasıl yetiştirmemi istiyorsunuz? Sizler yetişmiş birer âlim olmuşsunuz. Ben sizleri nasıl yetiştireceğim?
Öğrencilerden Cafer:
- Ey büyük hocam, bizim öğretmenimiz Şeyh Yusuf sizin vasıtanızla yetişerek Bâtını Tarikatına girmek istiyor, bizi o amaçla size gönderdi. Ayrıca biz de aynı şekilde Bâtını Tarikatı na girmek istiyoruz.
Şerafeddin Tusi bir müddet sustuktan sonra sert bir ifadeyle:
- Hocanız hangi amaçla sizleri bana gönderdi? Asıl amacınız Bâtını olmak mı yoksa başka düşünceleriniz mi var?
Cafer:
- Hocamız sizin Bâtını Tarikatı'nın lideri olduğunuzu bildiği için bizleri size gönderdi.
Şerafeddin'in yüzü bembeyaz oldu, elleri titredi ve bir müddet sustuktan sonra:
- Şeyh Yusuf benim Bâtını olduğumu mu söyledi?
Cafer:
- Evet, hocam sizin Bâtını olduğunuzu ve tarikatın lideri olduğunuzu biliyor. Kendisi neden o tarikata girmediğine üzülüyor ve bu konuda da sizden özür diliyor.
Şerafeddin Tusi öğrencilere:
- O gerçekten bu tarikata girmek istiyor mu yoksa istemiyor mu? Ona benim sözlerimi iletin. Aynca ona söyleyin ben Bâtını Tarikatı'müridi değilim. Bu nedenle ona o konuda yardımcı olamam.
Öğrencilerden Mustafa:
- Hocam benim o tarikat üyesi olmam için buna rehberlik eder misiniz?
Cafer arkadaşına dönerek:
- Görmüyor musun? O ben o tarikattan değilim diyor O hâli ile bize rehberlik edemez.
Mustafa söze karışarak: j
- Ben yine de ümidimi kesmedim. Hocanın o konuda bizi yetiştireceğine inanıyorum.
Şerafeddin Tusi öğrencilere:
- Çocuklar sizin hocanız Şeyh Yusuf İslamiyet'i ve Islami mezhep ve tarikatları en az benim kadar bilmektedir. Bazı tarikatlar bizlerin görüşüne göre batıl yani küfürdür. O da bunları bilmektedir. O hâlde bir kişi bir tarikata yönelir veya birkaç tarikata meylederse o tarikattan birisinin üyesi mi olur?
Mustafa:
- Hayır, olmaz hocam.
Şerafeddin Tusi:
- Ben de Müslüman'ım. Bâtını Tarikatı'nın düşüncelerinden ben de rahatsız oluyorum.
Cafer Hori:
- Hocam onlarla zaman zaman konuşuyorsunuz, onların düşünceleri nasıldır?
Şerafeddin Tusi bu soruya şu cevabı verdi:
- Onların bir düşünceleri yok ki açıklayayım. Bildiğim kadarıyla inançlarına göre onlar İmam Caferi Sadık'tan sonra onun oğlu İsmail'i imam biliyorlar. Ondan sonraki imam da onun oğlu Musa Kâzım'dır.
Öğrencilerden Cafer Hori:

- Hocam biz onları biliyoruz. Hatta mezhebin adının da imam İsmail'den dolayı Ismailiye Mezhebi olduğunu da biliyoruz. Fakat bu anlattıklarınız Bâtıni inançlarını açıklamıyor. Bizim sorumuz Bâtınilik nedir?

Şerafeddin Tusi biraz daha açıklamak için:

- Bâtıni Tarikatı İsmailiye Mezhebi'nin bir koludur. Onlara göre o son imamdır. Ondan sonra da imam gelmeyecektir. Gelmeyeceğine ait deliller vardır. İsmailiye Mezhebi böyle düşünürken Bâtınilere göre İsinail'in çocukları da imamdırlar. İmamlık onlarla devam edecektir.

Cafer Hori:

- Hocam o hâlde Bâtmilerin imamları şimdi kimdir?
- Bilmiyorum o daha belli değil. Onlara göre bir gün ortaya çıkacak herkes de onu imam olarak tanıyacaktır.

Öğrencilerden Mustafa:

- Hocam onların gelecek dedikleri imamları Alamut'ta başkaldıran Hasan Sabbah olmasın?

Bu soruya cevap olarak Şerafeddin Tusi:

- Hayır, o değil, onun daha gelmediğini söylüyorlar.

Üç öğrenci aralarında konuştular. Bunlardan Cafer Hori:

- O dedikleri imam İsmail'in çocukları olmasın?
- Bâtınilerde öyle bir inanç yok onun için düşündüğünüz gibi değil.

Diğer öğrenci Mustafa Isferayni:

- O hâlde herkesin kendisi mi imam olacak?

Bu soruya Şerafeddin'in cevabı şuydu:

- İmam olacak kişinin çok üstün özellikleri olması gerekmektedir. O özellikte henüz kimse yok.

Öğrenciler, durumu hocaları olan Şeyh Yusufa aktardılar. O da onlara:

- Siz sabırlı olun, o sonunda Bâtıni olduğunu açığa vuracaktır. Siz her gün onun hücresine gidiniz, onunla sohbet ediniz ve ona sorular sormak suretiyle onu sıkıştırınız. Ayrıca onun yazdığı bir belge veya bir kâğıt elinize geçiriniz. Onun Bâtıni olduğunu itiraf ettiriniz. O duruma geldiğiniz zaman ben oraya adamlarımı gönderir hücresinde bir darbeyle yakalatırım.

Ertesi gün öğrenciler tekrar Şerafeddin'in yanına gittiler. Ona:

- Bizim hocamız Bâtıni Tarikatına girmek istiyor, fakat sizin olumsuz cevaplarınıza çok kızdı. Bizimle size haber gönderdi ve dedi ki; "Ben o tarikatta mutluluğu, bu dünyanın ve ahiretin gerçeklerini görüyorum. Öğle inanıyorum ki tüm dünya insanları bir gün bu gerçekleri görecek ve hepsi o tarikata girecektir. Ancak Şerafeddin'in bizi bu konuda aydınlatması ve bize rehber olması gerekmektedir. Bize dünya ve ahiret mutluluğunu ancak o tattırabilir." dedi. Sizden yardım istedi.

Şerafeddin Tusi kendi kendine dedi ki: "Demek ki Şeyh Yusuf doğru söylüyor. Eğer Bâtıni Tarikatı'na girmek istemese bu kadar ısrar etmezdi." Sonra öğrencilere dönerek bu tarikat hakkında konuşmaya başladı. Tarikatın tarihini anlattı. Özetle, Bâtıni Tarikatı'nın tsmailiye Mezhebi'nin bir kolu olduğunu, Ismailiye Mezhebi'nin hicri bir buçuk asır sonra ortaya çıktığını bu mezhebe mensup bir kısım İranlıların aralarında toplanarak, İranlıları Arapların siyasi ve kültürel egemenliğinden kurtarmak için Bâtıni Ta-rikatı'nı kurduklarını, ilk amaçlarının dinî olmayıp siyasi olduğunu sonradan dinî mahiyet aldığını anlattı.

Öğrencilerden birisi:

- Bunu yapmak için Hasan Sabbah'm bir ordu kurduğu söyleniyor doğru mudur?

Şerafeddin bu soruya temkinli cevap verdi:

- O konuda bilgim yok. V

Öğrencilerden Mustafa Isterayni dedi ki:

- Hocam Hasan Sabbah adamları olan mülhitlerden* bir ordu kurmuştur diye dedikodular dolaşmaktadır. Bu konuda ne diyeceksiniz?

Mülhit: Dinsiz.

- Bu konuda Bâtınilerin yazdıkları kitaplar vardır. Ben de onlardan bazılarım okudum. O kitaplarda ordu kurulup kurulmadığı yazılmamış ama kurulmadı da denilmiyor. Savaş yapma planları da vardır. Ama orduları var mı yok mu bunu söyleyemiyorum.
- Hocam mademki siz o kitapları okudunuz, o konudaki kanaatiniz nedir söyler misiniz?

- O kitaplar dinî konuları saptırmıştır. Ben onların bilginlerine o kitapları düzeltmelerini söyledim ama yapmadılar.
- Hocam siz onların amaçlarının İranlıları Arapların egemenliğinden kurtarmak olduğunu söylediniz doğru mu?
- Evet doğrudur. Bunu candan istiyorlar, kimse onların egemenliğinde yaşamak istemiyor. Onlara karşı başkaldırmak istiyorlar.
- Siz de Bâtıni misiniz?
- Evet, ben Bâtıni Tarikatı'ndanım.
- Hocam siz mülhit misiniz?
- Ben ne Yahudi ne Hristiyan ne de mülhit lideriyim. Eğer mülhit olsaydım onların lideri olurdum. Ben mülhit değilim. Ben Bâtıni'yim, bu inanç bizim gıdamızdır. Ben mülhit ehli değilim.

Şeyh Yusufun öğrencileri, Şerafeddin Tusi ile yaptıkları tartışmaları ve konuşmaları hocalarına aktardılar. Bunun üzerine Şeyh Yusuf öğrencilerine:
- Bugün onları söyleyen yarın başka şey söyler de söyler. O şimdi tuzağa düşmek üzeredir. Size düşen biraz daha çaba harcayarak gizli kalan tüm sırlarını açığa çıkarmaktadır. Yine sizler benim tüm kalbimle o mezhebe girmek istediğimi söyleyin ki benim o mezhebe gireceğimi sansın ve söylediğim gibi sırlarını açıklasın. Bu gidişle işin sonuna yaklaştık demektir.

Bu konuşmalardan sonra öğrenciler, her gün onun hücresine gidiyorlar ve Bâtıni olmak istediklerini Şerafeddin'e söylüyorlardı. Bir gün Şerafeddin öğrencilerine:
- Mademki hocanız Bâtıni olmak istiyor, neden benim yanıma gelip doğrudan konuşmuyor?

Bu soru onun samimi itirafıydı:
- Buna dair de bizde mutlak bir hareket gerekmektedir. Onun için bizim inancımızın temelini gerçek âlem, gerçek adalet ve gerçek cesaret oluşturur.

Cafer Hori:
- Onlar bu inanç için yeterli olan veriler değildirler. Zira Peygamberimiz bu dediklerinizi söylememiştir.
- Bâtmi müritlerinin inançlannm doğru veya yanlış olduğu konusuna girmek istemiyorum, ancak o kişinin gerçek adaletli ve bilgili olması gerekmektedir.
- insanlar adaletli olabilirler ancak o kişilerin gerçek adaletli ve bilgili olması gerekmektedir. Her an o üstün nitelikteki kişi ortaya çıkabilir ve o insan imam olabilir.
- Bâtınilerin inançlarına göre ancak, felsefi yönden üstün, adil ve dürüst olan kişi imam olabilir. Siz eğitim görmüş insanlarsınız, bilirsiniz ki Allah'ın varlığı kâinatta her yerde hissedilir ve görülür. Ondan başka bu kudrete sahip hiçbir şey yoktur. Fakat Bâtıni müritleri, bütün sorulara cevap verebilecek, dürüst ve hiçbir şeyden korkmayan bir insanın dünyaya gelerek imam olabileceğini düşünüyorlar.
- Bu görüş kabul edilebilir bir görüştür.

Mustafa ise:
- Tarikatın görüşü böyle ise kabul edilebilir bir görüştür. Peki, beklenen imam gelirse ne yapabileceğini düşünüyorsunuz?
- Her mezhebin bir kurtarıcısı vardır. O geldikten sonra ne isterse onu yapacaktır.

Öğrenciler tekrar sordular:
- O geldiği zaman hangi konuya öncelik verecektir?
- Bu konuda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak o ortaya çıktıktan sonra, pek çok konuda değişiklik yapacak insanların sıkıntılarını giderecek, yaşantılarından olumlu pek çok değişiklik yapacak problemlerini çözecektir.

Mustafa Isferayni:
- Ben bu inancı çok beğendim bundan dolayı o tarikata girmek istiyorum. ^

Cafer Hori de:
- Ben de hocanın açıklamalarından çok etkilendim. Ben de senin gibi o mezhebe katılmak istiyorum.

Bu sözlerden sonra oradan çıkarak Şeyh Yusufun hücresine gittiler. Ona Şerafeddin'in dinden çıktığını yani Bâtıni olduğunu öğrendiklerini söylediler. Ertesi gün Şeyh Yusuf öğrencileri ile beraber Şerafeddin'in hüc-

resine gittiler. Amaçları Şerafeddin'in gerçek düşüncesini öğrenmek olduğundan ona şunları söylediler:
- Biz Bâtıni olmak istiyoruz, ancak bize bu konuda rehber olacak birisi gerekmektedir. Şimdiye kadar sizin gibi, bize rehber olacak bir bilgin bulamamıştık ama şimdi sizden bu konuda yardım talep ediyoruz.
- Bu konuda imam değilim o beklenen imam da henüz ortaya çıkmadı. Ben bu hususta bir şey yapamam.
Şeyh Yusuf:
- Biz mutlaka Bâtıni Tarikatı'na girmek istiyoruz. Gerekirse bu uğurda canımızı bile vermeye hazırız hatta senin ayaklarına bile kapanabiliriz.
Bu sözler üzerine Şerafeddin onlara inandı ve asıl düşüncesini açıkladı. Düşüncesini açıkladıktan sonra:
- Ben sizi böyle bilmiyordum. Hatta sizleri düşman sanıyordum. Ben Nizamiye Medresesi'nin Mütevelli Heyeti Başkanı ve Hâkimi olduğum için beni kıstırdığınızı sanıyordum. Siz ve öğrencileriniz benim o düşüncemi değiştirdiniz. Meğer bizler samimi dost imişiz. Bu durumdan çok memnun oldum. Bu bizim tarikat için bir müjdedir. Ben bu sevindirici haberi Efendimize götüreceğim. Sizlerin bize katılmanız onu da çok memnun edecektir. Sizin büyük bir bilgin olduğunuzu biliyorum. Bu konuyu da ona söyleyeceğim.
Şeyh Yusuf:
- Benim Bâtıni Tarikatı'na katılmam için tören yapılacak mı?
- Sizin için tören yapmak güç değil, ancak mezhebe katılmanız için en az iki şahit gerekmektedir.
Bir gün sonra Şeyh Yusuf, öğrencileriyle mezhebe katılmak istediklerini bildirmek için Şerafeddin'in yanına gittiler. Şeyh Yusuf sevincinden ve mutluluğundan uyuyamadığı için dinlenememişti. Mustafa Isferayni, Şeyh Yusufa:
- Hocam ben sizi hiçbir zaman böyle neşeli görmemiştim. Neşenizin nedeni Şerafeddin hakkındaki düşüncelerinizin doğru çıkması mıdır?
- Ben size onun mülhit olduğunu söylediğimde siz bana inanmamıştınız. Hâlbuki bugün onun itiraflarından dinsiz olduğu anlaşıldı. Bu adamın dinsizliği ispatlanmasına rağmen hâlâ Nizamiye Medresesi'nin Müte-velh Heyeti Başkam'dır.
Şeyh Yusuf bunu söylerken kendi geleceğini düşünerek ve onun yerine geçeceğini hesaplayarak mutluluktan âdeta uçuyordu. Öğrenciler gittikten sonra yalnız kaldı. Ellerini ovuşturarak kendi kendine şöyle konuştu:
;)
¦1 'j
- Hiçbir şey insanın rakibini yenmesi, onun ilerlemesine engel olması, tüm onun yetkilerini devralması, rakibinin ölümle pençeleşmesini seyretmesi veya el ve ayaklarını bağlaması kadar lezzetli olamaz. Eğer ben o medresenin öğretmeni olmasaydım o görevi beklemezdim. Vali Celal-üd Devle'den istediğim onun cezalandırılmasını bana bırakması ve beni o medreseye başkan yapmasıdır. Onun iki elini işkence ile koparırım, onu mahvederim. Ama ne yazık ki ben buna fırsat bulmadan önce birkaç cellat tarafından öldürülmüş olacaktır. Bu adamın uzun süre o görevde kalması benim için bir işkence idi. Celal-üd Devle eğer o adamı bana bıraksa idi, onun vücudunu keskin kama ile parça parça eder etlerini doğrardım. Çünkü o adam, yıllarca çok arzu ettiğim o görevden beni mahrum etti. Yüzünü ve ellerini dişlerimle parça parça etsem de yine de öcümü almamış olurum. Eğer o adam benden bilgili olsaydı, ona karşı kin duymazdım. Hâlbuki sadece bir öğretmendir. Bilgisi, benim öğrencilerimden fazla değildir. Onun etlerini parçalayarak yaralarına tuz basmak istiyorum. Ayrıca tüm vücudunu kîzgm demir ile dağlamak istiyorum ki onun göklere yükselen feryatlarını duyayım. Ona ve öğrencilerine işkence yaparak öldürsem, belki o zaman nefretim azalır. Hâlbuki o, Celal-üd Devle'nin emri ile bir cellat tarafından başı kesilecek veya darağacında asılacak, birkaç dakika sonra da can verecektir.
O, Şerafeddin'in görevi kendisine vereceğini zannediyordu. Aynı gece Şeyh Yusuf, Nişabur Valisi Celal-üd Devle'ye, Şerafeddin Tusi'nin mülhit olduğunu itiraf ettiğini söylemesi üzerine, vali birkaç askeriyle Şeyh Yusuf u yine Nizamiye Medresesi'ne gönderdi. Kendisi de onlarla beraber gitti. Tanınmamak için kendisi öğrenci elbisesi giydi. Şerafeddin'in idam edilebilmesi için iyice emin olmaları gerekiyordu. Hep beraber Nizamiye Medresesi'ne vardılar. Şeyh Yusuf ve dört öğrencisi Şerafeddin'in odasına girdiler. Vali de kendi adamları ile hücrenin

arkasında gizlenerek onları dinlemeye başladılar. Şeyh Yusuf yüksek sesle konuşmaya başlayınca Şerafeddin de ona yavaşça cevap veriyor, dışarıdakiler duysunlar diye de Şeyh Yusuf onun söylediklerini yüksek sesle tekrar ediyordu. Şerafeddin onlara:

- Bu gece benim ömrümün en ^zel gecesidir. Sizin gibi bir bilgin öğrencileriniz ile beraber benim tarikatım olan Bâtıni Tarikatı'na katılıyorsunuz. Ancak büyük bir riske giriyorsunuz. Çünkü düşmanlarımız bunu duyarlarsa bizi öldürürler. Sizler de takiye yapın yani Bâtıni olduğunuzu sakın söylemeyin. Mehdimiz ortaya çıkınca o açıklayacaktır. O zaman biz de hep beraber açıklarız. Size sorarlar ki siz Hristiyan mısınız? Siz kendinizi gizlemek için Hristiyan olduğunuzu söyleyin. Böylece canınızı tehlikeden kurtarmış oluyorsunuz. Biz Bâtıniler inancımızı gizleriz. Aramızda birbir-lerimizi tanımak için özel işaretlerimiz vardır.
- Her ne diyorsanız kabul ediyoruz.
- Bâtıni olduğunuz dilinizle ikrar ediyor musunuz?

Şeyh Yusuf ve öğrencileri "Evet" diye cevap verdiler. Şerafeddin Tusi "O hâlde ben ne söylersem aynını tekrar ediniz." diyerek Bâtıni şahadeti olan "Ali onu selamla ansın"ı söyledi. Onlar da tekrar ettiler. İkinci Bâtıni şahadeti olan "İnanıyorum ki Bâtıni Tarikatı'nm inancı bir gün ortalığa açıkça çıkacaktır. O ortaya çıkacak olan Mehdi vasıtasıyla insanlar kurtarılacaklardır." aynı şekilde tekrar ettiler. İşte o anda hücrenin kapısı tekmeyle açıldı. İçeriye vah ile adamları girdi. Şerafeddin Tusi onların beklemediği için şaşırdı. Vali bağırıyordu:

- İnsanları dinden çıkarıyorsun. Allah'ın laneti üzerine olsun!

Bu sözleri duyan Şerafeddin'in rengi kaçtı. Vücudu titredi. Çünkü o anda valiyi tanımıştı. Vali ona:

- Ben senin dinden çıktığını duymuştum. Hem Nizamiye Medrese-si'nin öğretmeni ve hem de aynı okulun yargıcının dinsiz olabileceğini tahmin edemediğim için bunları sana gönderdim. Onlar da hissi davranıriar düşüncesi ile ben de askerlerimle seni dinledim. Artık senin kâfir olduğuna dair şüphem kalmadı. Ağzınla itiraf ettin ve ben de kulaklarımla duydum.

Bu haber kısa zamanda her tarafa yayıldı. Bütün Bâtıniler de bu haberi duydular. Bâtıniler her tarafta yollara düştüler. Bazıları da hocalarım sa--bah olmadan kurtarmak istiyorlardı. Onların arasında çok sayıda Bâtıni olmayanlar da vardı. Celal-üd Devle onlara hitaben:

- Ben çoktan beri Şerafeddin'in dinden çıktığını duyuyordum, ama inanmıyordum. Şeyh Yusuf ile adamlarını gönderdim. Onlar bana bunun mülhit olduğunu söylediler. Şimdi ise kulaklarımla duydum ve gözlerimle de gördüm. Onlara Bâtıni şahadetini yaptırdın. Bunu da duydum artık herkes buna şahittir.

Şeyh Yusuf:

- Ben şahitlik ederim.

Celal-üd Devle:

- Ey Yusuf dinle Başvezir Nizamülmülk'ün fermanı elimdedir. Bu fermanda onu yargıçlık görevinden azletmemi ve gereken yasayı uygulamamı istiyor. Bu sorumluluğu bana bırakmıştır.

Bu sözleri dedikten sonra cebinden fermanı çıkardı. Hücrenin lamba-sı karşısında yüksek sesle okumaya başladı. Bu fermanda Baş-vezir onu azlediyor, yerine Celal-üd Devle'yi görevlendiriyordu. Böylece o hem yargıç hem de vali oluyordu. Bunu okuduktan sonra Tuslu'ya dönerek:

- Beni duydun, şimdi seni bu medresenin yargıçlığından azlediyorum. Ve seni tutukluyor hapse gönderiyorum

Bu konuşma bittikten sonra vali muhafızlara emretti. Onlar da emir gereği onu tutukladılar. Ellerini arkasına bağladılar. Başındaki ilmiye alameti olan sarığını, yargıçlık alameti olan yüzüğünü çıkardılar. Vali orada bulunanlara herkes gördüklerini yazsın deyince orada bulunanlar kuşakla-nnda bulunan kâğıt tomarlarını ve mürekkeplerini çıkararak gördüklerini yazdılar. Altlarını da imzalayarak valiye verdiler.

Şeyh Yusuf onun bu görevden azledildiğini duyduğu zaman kendisinin o göreve getirileceğini sandığı için sevincinin verdiği heyecandan kalbi yerinden fırlayacak gibi oluyordu. Ferman okunup yerine valinin görevlendirildiğini duyunca çok üzüldü. Sertleşerek "Ben bir şey duymadım ve görmedim." demeye

başladı. Bunun üzerine Vali ona "Senin ne demek istediğini anladım. Onun için yazdığın o şahitlik yazısını buradan çıkarıyorum." dedi. O anda gözleri yaşardı, rengi sarardı ve kendisini küçülmüş hissetmeye başladı. Kendisini teselli etmek için kendi kendisine:

- Olsun nasıl olsa rakibimi yendim ya o da bana yeter.

Celal-üd Devle, muhafızlarına onu medreseden çıkarmalarını ve hapishaneye götürmelerini söyledi. Onlar da emri yerine getirdiler. O tarihlerde siyasi ve adi suçlu mahkûmların yanında dinini terk edenler de hapishanelere atılıyoriardı. O dönemlerde Doğu ve Batı'daki hapishaneler karanlık yerlerdi. Lamba yakmazlardı. Büyüklükleri de bir mezardan daha büyük değildi gündüzleri az bir ışık görürdü. Geceleri ise zifiri karanlık olurdu. Suçlular daha çok eziyet çeksinler diye zincire vururiardı. Alman-ya'daki suçluların zincirlerinin ağırlıkları izne tabi idi. Suçun derecesine göre elli ile yüz kilo arasında değişiyordu. Konunun geçtiği tarihlerde iki türlü zincir vardı. Birisi boynundan asılan zincir diğeri ise ayaklanna bağlanan zincirdi. Doğu hapishaneleri's yukarıda da açıklandığı gibi mezar gibi idi. Geceleri zifiri karanlıktı. Gündîlzleri ise içeriye az bir ışık sızardı. Şe-rafeddin Tusi'yi o gece hücresinden aldılar ve mezar gibi olan hapishaneye götürdüler. Vali akıllı bir gardiyanı bu iş için görevlendirdi. O da Şerafed-din'i tutuklanması ve gereğinin yapılması için Rey şehrine götürdü. Şahitlikle ilgili tutanakları da Ni zamülmülk'e vermesi için ona verdi. Arkasından da "Sen dinden çıktığın için cezan idamdır." diye bağırdı.

Şerafeddin Tusi'nin dinden çıktığı haberi, Nişabur şehrini alt üst etti. Bir gün sonra şehir halkı onu linç etmek istediklerinden mahkemenin kararlarına karşı ayaklandılar. O dönemin insanları Nizamiye Medresesini İslamiyet'in merkezi bildikleri için onun bu tutumuna çok kızıyorlardı. Onlara göre böyle bir okulda bu adam nasıl olmuş da kendini gizlemiş, bu da yetmiyormuş gibi birçok öğrenciyi de kendi gibi Bâtıni yapmıştı. Buna öfkelenen halk kızgınlıktan dişlerini sıkıyor ve onu parçalamak istiyorlardı. Nişabur Valisi Celal-üd Devle o kızgın halkı hükümet konağında kabul etti. Onlara hitap ederek:

- Şerafeddin'in mülhit olduğu hakkındaki raporları hemen idam edilsin diye bekletmeyerek gönderdim. Onu idam edecekler, bu konuda hiç endişeniz olmasın. Nizamülmülk'ün izni olmadan onu idam edemeyiz, aksi hâlde o da bizi öldürtür. Bu işin doğruluğunu iyice araştırdım. Öğrencileri ve Şeyh Yusuf u araştırsınlar diye gönderdim. Emin olmak için de kendim gidip bizzat kulağımla duydum ve gözlerimle gördüm sabırlı olunuz.

Ayrıca orada başka mülhit var mı diye araştırma yapmaları için birkaç öğrencisini de o medreseye gönderdi. Nişabur un yargıcı:

- Buna işkence yapalım.
- Hayır, Nizamülmülk'ten haber gelmeden böyle bir iş yapamayız

Nizamülmülk'ün gazabını üzerine çekmek istemiyordu. Celal-üd Devle'nin habercisi Rey şehrine gittiği zaman Nizamülmülk'ün Alamut'un durumunu öğrenmek için Kazvin'e gittiğini öğrendi. Ve o da oraya doğru yola çıktı. Valinin mektubunu Vezir-i azam'a orada verdi. Raporu ve mektubu okuyan Nizamülmülk çok kızdı. Şerafeddin'in derhal idam edilmesi için gerekli fermanı yazdırdı. Altını imzalayıp mühürledikten sonra haberciye verdi. Ulağın çabuk varması için de her yerde at değiştirmesi ve o atların paralarının valiler tarahndan karşılanması için de emirler çıkarttı. Amacı o emrin bir an önce yerine ulaşarak onun bekletilmeden idam edilmesini sağlamaktı. Ferman valinin eline geçer geçmez açtı ve okudu. Fermanda derhal işkence edilerek asılması yazılı idi. Bu karan okuyunca şaşırdı. Çünkü işkence yapılmasına izin vermeyeceğini sanıyordu. Ona göre, Nişabur'un hâkimleri adil değillerdi. O Nizamülmülk'ü ilim irfan sahibi ve adaletli olarak biliyordu. Celal-üd Devle şehrin ortasında darağacı kurdurdu. Onun ölümünü seyretmeleri için de halkın o meydt-nda toplanmalarını emretti. Bir gün sonra şehir halkı Şerafeddin'in idam edileceği alanda, onun can vermesini seyretmek için toplandılar. Şerafeddin hapisten çıkarılarak halkın arasında muhahzlann denetiminde idam sehpasına götürü-

'1

I

lürken saç ve sakalı uzamış, birbirine karışmıştı. Başında sarığı olmadığı bir durumda perişan bir şekilde idam sehpasına doğru götürüldü. Meydanda toplanan halk ona lanet yağdırıyor ve küfürler savuruyorlardı. Yine de onda hiç korku alameti yoktu. Medresenin tüm öğrencileri ve öğretmenleri de orada toplanmışlardı. Bunların arasında Bâtıniler de vardı. Ayrıca Şera-feddin'in gözü Şeyh Yusufa ilişti. O da onu seyretmek için gelmişti. O onun idam edilmesinden memnun olmamıştı. Çünkü onun görevini kendisine vermemişlerdi. Şerafeddin parmağını Şeyh Yusufa uzatarak, bir şiirin bir beytini okudu. O şiirin anlamı şöyle idi; "Rakibim, bugün öleceğim için sevinçlidir. Hâlbuki ben de öbür dünyada cennete gideceğim için sevinçliyim." Bu şiiri duyan halkın çoğu gözyaşlarını tutamayarak ağladı. Şe-rafeddin'in öğrencileri de onun dinden çıkmasından dolayı onu lanetliyorlardı. Cellat idam için kemendi boynuna geçirdiği zaman son kez şöyle bağırdı:

- Ali'nin selamı Hasan Sabbah'ın üzerine olsun. Ben onun delil olduğuna inanıyorum. Mehdi bizim tarafımıza gelecek ve tüm insanları kurtaracaktır.

Bu son sözü biter bitmez kemendi sıktılar ve altındaki sandalyeyi çektiler. Darağacında sallanarak can verdi. Orada toplanan halk cesede taş ve sopalaria saldırdılar. Bu da yetmiyormuş gibi darağacından indirip ayaklarına ip takarak şehrin sokaklarında sürüklediler ve sopalarla cesede vurdular. Sonunda da cesedi törensiz ve kefensiz gömdüler. Celal-üd Devle orada Bâtınilerin de bulunduğunu anladı. Onları araştırmaları için birkaç casus görevlendirdi. Bu casusların bir kısmını da Alamut'a olayın etkilerini öğrenmek için gönderdi. Horasan'ın güney bölgesine Kuhistan diyorlardı. Celal-üd Devle Kuhistan ile Alamut arasındaki ilişkilerinin nasıl olduğunu araştırmaları içinde ayrıca casuslar görevlendirdi. Bâtınilerin ikinci merkezi olan Tebs de bu bölgede idi. İdam haberi kulaktan kulağa yayılarak kısa zamanda Tebs'e ulaştı. Hasan Sabbah, Şerafeddin'in idam haberini öğrendiği günün akşam namazını kıldıktan sonra cemaati ile müzakere etti. Ayağa kalkarak orada oturan cemaate;

- Kardeşlerim ben sizlere bugün 4o|tkötü bir haber vereceğim. Bu haber bizlerden birisi olan ve en büyük daWiz Şerafeddin'in idam edilişidir. O pek çok insanı ikna ederek mezhebimize katmıştır. Ben onun öldürülmesine çok üzüldüğüm gibi sizlerin de üzüldüğünü tahmin ediyorum. O Nizamülmülk'ün emri ile Nişabur Valisi Celal-üd Devle tarafından idam edilmiştir. Yalnız öldürülmeden önce ona işkence yapıldığı için bizlerden bazılarımızın isimlerini de vermiş olabilir. Onun için çok dikkatli olmalı-

İZ Ayrıca Bâtmileri tespit etmek için birçok casus da gönderilmiş olduğunu öğrenmiş bulunmaktayım. Ey kardeşlerim! Şerafeddin, din uğruna öldürüldüğü için birinci derecede şehittir. Fakat herkes şunu iyice öğrensin ki onun kanını yerde bırakmayacağız. Er veya geç intikamı alınacaktır. Onun öldürülmesinden üç kişi sorumludur. Bunlardan birincisi Vezir-i Azam Nizamülmülk'tür. Şerafeddin'in ölüm fermanını o verdi. İkincisi Nişabur Valisi Celal-üd Devle'dir. O da Şerafeddin'i tutuklattı, hapse attırdı ve idam ettirdi. Üçüncüsü de Şeyh Yusuftur. O da Bâtmi olmak istediğini söyleyerek Şerafeddin'i kandırdı. Bâtını olduğunu itiraf ettirerek idam edilmesine neden oldu. Ey kardeşlerim, şunu iyice bilin ki bir gün özgürlüğe kavuşacağız. Şerafeddin'in öldürülmesi bu günü daha da yaklaştırmıştır

Orada bulunanlardan birisi Hasan Sabbah'a:

- Efendi bu üç kişiye neyi layık görüyorsunuz?

Hasan Sabbah;

- Onlar bize neyi layık gördüyse biz de onlara aynı şeyi layık göreceğim

Aralarından bir genç;

- Efendim izin verin de ben o ikisini öldüreyim.

Hasan Sabbah cevap verdi;

- Bu iş için yetişmiş, eğitimli elemanlarımız vardır. Onlar yakalanmaz-, 1ar ve iz bırakmazlar. Bu işi onlara hâllettireceğim.

TEBS KALESİ'NİN KUŞATILMASI

Hasan Sabbah, Şerafeddin Tuşi'nin Nişabur'da idam edilmesi haberini öğrenir öğrenmez İsfahan, Kuhistan, Rey ve diğer ülkelere haber salarak baş dailerin buna karşılık misilleme olarak büyük bir olay için hazırlanmalarını bildirdi. Tebs Kalesi Komutanı Baş Dai Şirzad Kuhistani'ye de haber göndererek "Bunun öcünü almak üzere fedailerin kaleden çıkmaları için hazırlık yapmalarını," da

emretti. Tüm fedailerin kaleden çıkmaları mümkün değildi. Öncelikle bu iş için eğitilmiş ölüm fedaileri gerekiyordu. Çünkü yapacakları görevler son derece güç ve tehlikeli idi. Görevleri düşmanı gafil avlamak ve öldürücü darbeler indirmekti. Bu fedailer Tebs Kalesi nde kaldıkları süre içerisinde sürekli eğitim yapıyorlar ve kendilerini o işe hazırlıyorlardı. Ölüm fedailerinin cinsel yaşantıları olmadığı gibi, isimleri de gizli tutuluyordu. Göreve gidecekleri zaman onlara takma ad verirler, o adı da kendilerinden ve kale komutanlarından başka hiç kimse bilmezdi. Öldürdükleri ve öldükleri zaman isimleri meçhul kalırdı. Bu nedenle isimleri tarihte meçhul kalmıştır. Onlar bu işi kabul ederken cinsel arzuları dâhil her türlü mahrumiyeti kabul ediyorlardı. Bunlar hadım edildikleri için, her türlü cinsel arzudan da mahıîumdular. Görevlerini eksiksiz yerine getirmeleri için, bunlar hem zihinsel ve hem de ruhsal yönden etkileniyoriar-dı.
Önceki konularda da gördüğünüz gibi Musa Nişaburi, ölüm fedailerinin hadım edilmelerine karşı idi. Ona göre bir insan hadım edilirse cesareti kırılır, yiğitliği ve kahramanlığı yok olur. Ayrıca cinsel organı kesilen insan, cinsel istekten sürekli olarak mahrum olurdu. Bu da bir insanlık su-
çu idi. Bâtınilere göre ise hadım edilen insan cinsel istekten yoksun olacağı için, hem dünya nimetlerinden mahrum olur ve hem de daha çok cesaretli olurdu. Bu nedenle verilen görevleri daha iyi yapardı. O tarihlerde insanlara bir ülkeden diğer bir ülkeye gittiği zaman pasaport sormazlardı. Hüviyet göstermek mecburiyeti de yoktu. Bu nedenle herkes istediği ülkeye gidebiliyor ve dilediği kadar yaşayabildiği için, her hangi bir amaçla bir ülkeye giden bir insan, orada kendini gizleyebiliyordu. Ölüm fedaileri hadım edildikleri için, ses tonları da değişiyordu. Kılık kıyafet değiştirdikleri ve isimleri de bilinmediği için onları tanımak güçtü. Ölüm fedaileri kaleden görev içi^ giderken onlara takma ad verildiğinden, isimleri sadece kale başkomutanı Kuhistanlı Şirzad ve diğer komutanlar biliyorlardı. Hatta diğer fedailer bile bilmiyorlardı. Bu nedenle onların kimler olduklarını bilmeleri imkânsızdı. Bütün bu tedbirlerin nedeni, kaleden kolayca çıkmaları içindi. Ölüm fedaileri asla sırlarını ele vermez. Kaçarak gizlenir veya intihar eder, yine de ne liderierini söyler ne de sırlarını açıklarlardı.
Ölüm fedaileri görevlerine giderken yanlarında ya kılıç bulundururlar veya bir hançer taşıriardı; onlar bu işi İran'ı özgürlüğe kavuşturmak için yaptıklarına inanırlardı. Ölüm fedaileri yanlarında bir miktar afyon bulundururlardı. Yakalanacaklarını anladıkları zaman onu içerek intihar ederlerdi. Bunlar asla sır vermemişlerdir. Elimizde bulunan bilgiler, onlardan kalan elbiseler ve diğer kanıtlardan elde edilen belgelere dayanmaktadır. Bâtıni bilginleri Selçukluların kılık kıyafetini giyerlerdi. Fedailer gittikleri zaman yanlarında yeterince para bulundururiardı. Onlar bu para ile ne gibi ihtiyaçları varsa karşılarlardı. Tebs Kalesi de Alamut Kalesi gibi düzenlenmişti. O kale Alamut şehri yakınlarında idi. Ölüm fedaileri orada eğitim görüyorlardı. Alamut Kalesi'ne "Mutluluk Kalesi" de derlerdi. Tebs Kalesi nin bir kale olmayıp kırk veya elli kalenin birleşmesinden meydana gelen bir kale olduğu da rivayet edilir. Ona göre o kalelerin tümüne Alamut denildiğini söyleyenler de vardı. Bugün o kalelerin hepsi virane olmuştur. Tebs Kalesi, daha sağlam olduğu için hâlâ ayaktadır.
Daha önceki konularda Tebs Kalesi komutanı Şirzad Kuhistani'nin Musa Nişaburi'ye, iyi bir Bâtıni olabilmesi için Kur'an-ı Kerim'i iyi okumasını, onun asıl anlamlarını iyi öğrenmesi gerektiğini söylediğini yazmıştık. Onlarda bu konuyu öğretecek iyi elemanlar vardı. Şirzad, Musa'ya hadım olması ile ilgili olarak "Ben senin bu konudaki görüşlerini değiştireceğim. Çünkü emirlere uymayan yeni bir fedai adayı bu kaleden sağ çıkmaz, bizler onu öldürürüz." dediğini de söylemiştik. Aslında Musa da iyi bir fedai olmak için karar vermişti. Baş fedai onu bu iş için göndermişti. Bunlar ye-
-J

tiştirildikten sonra eylem yapmak çeşitli ülkelere gönderiliyorlardı. Musa kendi kendine, "Beni bu durumda yaşatmazlar ya onlarm dediğini kabul ederek hadım olacağım veya beni öldürürler." diye düşündü. Tebs Kalesi'nde eğitim görüyor ve Kur'an'ın anlamlarını ve yorumlarım öğreniyordu. Bir gün hocası ona:

- Kur'an'da öyle ayetler vardır ki bunların hem gizli anlamlan ve hem açık anlamları vardır. Esas olan gizli anlamları öğrenmektir. Kur'an'da insanlar için gerekli yasalar vardır. Bunlar insanların düzene girmeleri ve kurtulmaları içindir. Allah hiçbir kavmi diğerinden üstün yaratmadığı için bir toplumun yönetimi altında olması gerekmiyor. Tüm insanlar, aynı topraktan ve aynı sudan yaratıldığımız için birbirimizden farkımız yoktur. Her kavmin kendine ait töreleri ve yasaları vardır. Hiçbir toplum Arapların egemenliği altında yaşamak zorunda değildir. Araplar, İran'ın şehirlerini tahrip etmişler ve kitaplarını yakmışlardır. Onun için biz İranlılar, onlarm egemenliğinden kurtulmamız gerekmektedir.

Musa Nişabur'i hocanın sözünü keserek:

- Şerafeddin Tusi öldürüldü mü?
- Evet evladım.
- Pekiyi hocam onu nerede ve niçin öldürdüler?
- Nişabur'da öldürdüler. Suçu ise Bâtıni olmaktı. Biliyorsun ki onlar Bâtınileri dinsizlikle suçluyorlar.

Musa üzüntüden ağlamaya başladı. Âdeta inim inim inledi. Hocasına hitaben:

- Hocam biliyorsunuz ki ben Nişabur'da eğitim gördüm. Onu iyi tanıyorum. O hem bizim hocamızdı ve hem de o medresenin yargıcı idi. Onun öldürüldüğüne çok üzüldüm. Şimdi medrese yargıçsız kalmıştır. Onun yerine Celal-üd Devle hâkim oldu. Ben bu konularda daha geniş bilgiyi nereden alırım?
- Kale komutanı ile görüşmen gerekmektedir.

Bunun üzerine Musa, kale komutanı ile görüşmek için izin istedi. Kale komutanına gidince komutan ona:

- Ey genç benimle niçin görüşmek istiyorsun?
- Komutanım izin veriniz ben bu kaleden çıkayım, Şerafeddin'in katillerini öldüreyim, sizinle bu konuyu görüşmek için geldim.

Bunun üzerine Kale Komutam Şirzad:

- Şeyh Yusuf aşağılık etti. Kötü yüzünü Bâtınilere gösterdi. Şerafeddin, onun yüzünden Celal-üd Devle'nin eline düştü. Onun katili de Nizamül-mülk'tür. Nizamülmülk biz Bâtınilere aşırı derecede düşmandır. Onun amacı tüm Bâtınileri yok etmektir. Aslında Selçuklu Sultanı Melikşah, son derece yumuşak huylu iyi bir insandır. Eğer sert emirler vermişse de Niza-mülmülk'ün etkisinde kalarak vermiştir. Yoksa bizlere bir düşmanlığı yoktu. Bu adam Melikşah'ın babası zamanında da aynı görevde idi. Babasını âdeta kukla gibi oynatıyordu. Nüfusu o kadar çoğalmıştı ki o hükümdarı âdeta gölgede bırakıyordu. Biz Bâtmilerin tek kurtuluşu o adamın ortadan kaldırılması ile mümkün olacaktır.
- Komutanım izin verin ki ben o adamı öldüreyim, ben bunun için geldim.
- Musa bu izni verme yetkisine sahip değilim. O izni size -Ali onu selamla ansın- ancak Hasan Sabbah verebilir.
- Eğer efendimiz izin verirse ben onu öldürürüm böylece de kanını yerde koymamış olurum.
- Ey genç sen kim oluyorsun ki onu öldürmek istiyorsun? Alamut'ta şu anda onu öldürmek için pek çok ölüm fedaisi vardır. Hasan Sabbah bu iş için yeterince eğitilmiş fedai olmadığını düşünmektedir.
- Neden böyle düşünüyorsunuz? Bu adamı öldürmek o kadar güç mü?
- Hayır, o kadar güç değildir ancak, o öldürülürse Melikşah gazaba gelir ve tüm Bâtınileri kılıçtan geçirir. Biz Melikşah'ın askerleri tarahndan ortadan kaldırılmak istemiyoruz

Bu sözleri duyan Musa:

- Özür dilerim ben bunları bilmiyordum.

Şirzad konuyu biraz daha açıklamak için ayrıca şunları sözlerine ekledi:

- Biz hâlâ takiye yapıyoruz. Bizim inancımızı giz'ediğimizi biliyorlar ama bizleri tanımıyorlar. Eğer bilseler hepimizi öldürürler. Bizler o uğurda ölmeye karar verdiğimiz zaman inancımızı açıklayacağız. Şu anda bizler Alamut gibi sağlam bir yerde olduğumuz için tehlikede değiliz. Fakat bizim arkadaşlarımız, İran'ın diğer bölgelerinde bizler kadar emniyette değillerdir. Bilseler hepsini öldürürler.

Bu sözler üzerine Musa:

- Hocam o hâlde ne yapmak gerekir?

- Bizler İran'ın çeşitli şehirlerinde merkezler oluşturacağız. Merkezlerimizi zamanla güçlendireceğiz. O zaman onları İran'dan kovmak kolay olacaktır. İran'ın çeşitli yerlerinde takiye ile kendilerini gizleyen Bâtıniler I
bulundukları yerlerde çiftçilik ve ticaret yaparak geçinirler. Oradaki liderlerimizin kendilerine ait evleri vardır. Bu evler onların her türlü ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir. Kurtuluş günümüz geldiği zaman, bizler ta-kiyeyi bırakacağız. Kimliğimizi açıkça söyleyeceğiz ve onları oradan kovacağız. Ondan sonra da tüm dünyaya yayılacağız. O kurtuluş günü için bir gün merkezlerde toplanarak zafere koşacağız. Onun içinde çok çalışmamız gerekmektedir. Ben öyle görüyorum ki Şerafeddin'in ölümü, bizlerin kurtuluş gününü yaklaştırmaktadır. O yeniden doğuş günümüzün müjdesi bizlere Alamut'tan gelecektir. İşte o zaman biz ölüm fedaileri, düşmanlarımızı katletmek için kalelerden dışarı çıkacağız.
- Ben de bu uğurda canımı feda edeceğim. Bundan kuşkunuz olmasın.
- Ben seni hadım olmadığından dolayı, fedai olarak kabul etmiyorum. Bundan dolayı bu kaleden çıkmana izin vermiyorum.
- Hocam ben Bâtıniler için canımı vermeye hazırım. Bunun için hadım olmak gerekmiyor. Bu işi sadece hadım olanlar başarır diye bir kural yoktur. Eğer bu konuda şüpheniz varsa izin verin kendimi size ispat edeyim
- Sen canını sevdiğin için hadım olmayı kabul etmiyorsun. Bu tür insanı denemek doğru değildir.
- İzin ver şu dağı ayaklarının altına sereyim veya kılıçla kendimi parçalayayım. Benden daha ne tür fedakârlık istiyorsun? Eğer o dağı ayağının altına seremesem ve kılıçla kendimi parçalamazsam hazır olmadığımı söyleyebilirsin.
- Senin o dediklerinin bizlere bir yararı yoktur. Bunu denemeye bile değmez. Şerafeddin'in öcünü almak için hadım olmak şarttır. Halbuki sen hadım olmak suretiyle evlilik lezzetinden vazgeçemiyorsun. Onun için sana güvenemeyiz.
- Hocam ben henüz gencim, önümde koskoca bir hayat var, şimdiden bunu nasıl kabul edebilirim.
- Fedailerimizin hepsi gençtijrler. Onlar evliliğin lezzetinden vazgeçiyorlar da sen niye vazgeçmiyorsun?^'
- Benim düşüncem böyle.
- Genç buraya gelenlerin, hepsi ateşli gençlerdir ama onlar görev uğruna o zevkten vazgeçerler. Bizde kurallar böyledir. Sen de fedai olmak istiyorsan hadım olman gerekmektedir. Hadım olma korkusu seni inançsız-laştırır.

Musa bu sözler karşısında irkildi ve bütün vücudu titredi. Bundan sonra kale komutanının ondan hoşlanmasını beklemiyordu. Kendini toparladıktan sonra:
- Hocam savaş alanına erkekçe giren o alanda erkek aslan gibi kükrer ve alanı titretir. Halbuki hadım olanda yiğitlik de olmaz. Ben de o şekilde yiğitçe savaş girmek istiyorum, bu nedenle hadım olmayı kabul etmiyorum.

Bu sözlere sinirlenen Şirzad sertçe konuştu:
- Ben seninle dost olarak geçinmek istedim. Ancak sen bunu anlamadın. Bundan sonra ben senin ölüm fermanını vereceğim ve seni öldürtece-ğim. O zaman seni öldürecekler ve cesedini de bu dağdan atacaklar. Bu da seninle son konuşmam olacaktır. Bundan sonra beni görmeye gelme. Ben seninle bir daha konuşmak istemediğim gibi seni görmek de istemiyorum.

Bir gün Musa sabah namazını kılmak için kalktığında, kaledeki insanların büyük bir telaş içerisinde olduklarını fark etti. Namazını cemaatle kıldıktan sonra dışarı çıktığında, kalenin kapılarının kapandığını gördü. Bu duruma şaşırdı. Çünkü günler önce böyle telaş yoktu, insanlar kalede eğitim yapıyorlardı. Başını yukarı kaldırdığı zaman kaledeki insanların çoğunun, hisarın üstünde olduklarını fark etti. Kendisi de onların yanına çıktı. Aşağıya doğru baktığında, kalenin ordu tarafından kuşatıldığını gördü. Musa ve kaledekiler bunu beklemiyorlardı. Onlar Tebs gibi kalenin kuşa-tılamayacak kadar sağlam olduğunu ve kuşatılmayacağım sanıyorlardı. Bunun için hiç üzülmüyorlardı. Nizamülmülkun bu durumdan haberi vardı. Onun isteği, kaleyi ele geçirerek Bâtınileri kılıçtan geçirmekti. O tarihlerde Selçuklu Sultanı Melikşah'tı. Horasan merkez olmak üzere Selçukluların üç ordusu vardı. Bu ordulardan birisi Nişabur'da, ikincisi

Gona-pa'da ve üçüncüsü de Kayin'de idi. Ordu komutanları duruma ve göreve göre değiştiriliyorlardı.
Celal-üd Devle, Gonapa'da yüz bin kişilik ordunun bulunduğunu; üç yüz bin kişilik ordunun da Nişabur'dan yola çıkarak Tebs'e doğru geldiğini ve Tebs Kalesi'nin durumunu çok iyi biliyordu. Ayrıca Tebs Kalesi'nin çok sarp bir kale olduğunu, bu kaleyi almak için mancınıklara ihtiyaç olduğunu ve iyi bir keşif yapmak gerektiğini düşünüyordu. Bunun için o sarp ve dağın tepesine kurulmuş olan kale için teknik araç ve iyi eğitilmiş bir orduya ihtiyaç olup fazla askere gerek olmadığı kanaatindeydi. Onun kanaatine göre, bu kalede muhakkak gizli bir yol vardı. "Ben o yolu keşfederek askerlerimi o yoldan kaleye sokacağım." diye düşünüyordu. Celal-
¦J
üd Devle kale hakkında bilgi aldıktan sonra, kaleye üç yüz bin asker getirtti. Böylece Nişabur'daki asker sayısı akı yüz bine ulaşmış oldu. "İhtiyaç olursa daha da getiririz." diye konuştu.
Celal-üd Devle, Gonapa'ya hareket etmeden önce Bicistan şehrine uğradı, orada da kale hakkında bilgi topladı. Bu nedenle kalenin alınışının çok zor olduğunu biliyordu. Onun için kaleye dört fersah uzaklığa geldiklerinde, gece olduğu için mola verdi. Bu da yanlış bir harekete ve askerlerin pusuya düşmesine neden olabilirdi. Ertesi günü, gün ağarmaya başlayınca yola koyuldular. Nişabur Valisi kaleye varır varmaz dağın etrafını kuşattı. O kalenin alınmasının çok güç olduğunu biliyordu ancak, güç olduğunu gözleri ile de görüyordu. Askerlerini topladı onlara, "Bu dağın gizli bir yolu olmalıdır ancak biz bunun yerini bilmiyoruz. Onu keşfetmemiz gerekmektedir. Sadece bazı patika yollar vardı. Ancak o yollar da hem dardı hem yılan gibi kıvrılarak ilerlemekteydi. Bu sarp yollardan kaleyi almamız güç olduğu için biz gizli yolu öğrenmeliyiz. Kuşatmanın ikinci bir güçlüğü de zaman uzarsa açlık ve susuzluk tehlikesi başlardı. Bu da askerlerin açlıktan ve susuzluktan ölmeleri demekti." şeklinde açıklama yaptı.
Celal-üd Devle o civarda oturan köylülere o yolu onartmayı düşünüyordu. Ve onlardan bilgi almak istiyordu. Köylülere:
- Ben burayı kuşattım. Kaleye hangi yoldan gidebiliriz?
Köylüler de:
- O kaleye bir tek çıkış yolu vardır. Ancak biz de o yolu bilmiyoruz. Onu sadece Hasan Sabbah'm adamları ve kendisi bilir.
Bunun üzerine Celal-üd Devle:
- Nasıl olur da burada yaşadığınız hâlde o gizli yolu bilmezsiniz? Ben size hayret ediyorum!
Bunun üzerine içlerinde bulunan yaşlı adamlar:
- Babalarımızdan duyduğumuza göre o gizli yollar üzerinde ejderhalar yaşamaktadırlar. O yoldan gidenler onlara yem olurlar. Bunun için, o yol tehlikelidir.
Celal-üd Devle: '
i
- Ben o dediklerinize inanmıyorum. Eğer söylediğiniz gibi ejderhalar olsaydı; etrafa dağılırlar ve her gördüklerini yutarlardı. Bununla da yetinmez kaledekileri de parçalarlardı. Veya kaledekiler onları görürlerdi.
- Biz orada insanların yaşadıklarını biliyoruz. Geceleri de orada lambalar yanmaktadır. Onların her türlü konfordan yoksun olduklarını da biliyoruz. Adetleri gereği mallarını o dağa kaldırırlar. İnsanları da öldürürler.
O kale onların sığınaklarıdır. Biz onlardan korkuyorduk ama sonradan bizlere bir zarar vermeyeceklerini anladık. Çünkü bizlere en ufak bir zarar vermemişlerdir. O dediklerimizin uydurma olduğunu sonradan anladık. Çünkü onlar sadece kendi hâllerinde yaşayan ve ibadetle uğraşan insanlardır.
- Siz yanlış konuşuyorsunuz, onlar zahit değil kâfirdirler.
- Onlar kâfir olsalar bile bizle bir işleri yoktur. Onların kâfirliklerinin hesabını Allah soracaktır.
Celal-üd Devle, yaşlı insanlara yine sordu:
- Siz onları hiç gördünüz mü? Onlarla hiç konuşlunuz mu?
- Biz onları ne gördük ne de onlarla konuştuk.

- Eğer orada yaşam varsa, oralarda canlı hayvanlar da yaşamaktadır demektir. Bu da hay\'anların gizli yoldan çıkarılarak otlatıldığı demektir. Bu hayvanları da görmediniz mi?
- Orası çok otlu ve ağaçlıktır. Öyle bile olsa ot ve ağaçlardan onları fark etmek mümkün değildir. Ayrıca buralarda yaz mevsimi aşırı derecede sıcak olduğundan Güneş'in parlamasından yukarıları görmek mümkün değildir.
- Tebs şehri buraya ne kadar uzaklıktadır?
- Buraya on fersah* mesafededir.
- Bana sizin köydeki gençlerden bir kaç kişi gönderin de onlardan bu hususlarda yararlanalım.

Yaşlı adamlar onun bu isteğine olumlu cevap verdiler. Aynı gün üç genci Celal-üd Devle'nin yanma gönderdiler. Valinin amacı o gençlere Tebs Kalesi'nin yolunu keşfettirmekti. Celal-üd Devle'nin yanına gelen o üç gençten birisinin adı Hasan'dı. Avcıhk yapıyordu. İkincisinin adı Ali idi. O da kuşçuluk yapıyordu. Üçüncüsünün adı da Gurbet'ti. Bu üç gencin hiçbirinin yaşı otuzu geçmemişti. Daha önce de söylediğimiz gibi Hasan iyi bir avcı idi. Avcılık ihtirası yaban eşeği ve yaban atı avlamak idi. Avına hrlat-tığı ok hiçbir zaman hedefinden şaşmazdı. Yaban eşeği avına gidip de eli boş döndüğünü gören olmazdı. Hasan avcılığa küçük yaşta İran'ın Bozkır bölgesinde başlamış ve iyi bir avcı olarak kendisini yetiştirmişti. O aynı zamanda zehirli yılanları da iyi tanır ve nerelerde bulunabileceklerini de bilirdi. Hatta bir yılanı ağacın dalında bile tanır, onun ne cins yılan olduğu-

Fersah: 6 km.

nu söylerdi. Zehirli yılanları da diğerlerinden ayırırdı. Bu nedenle arkadaşları "Dal Yılanı" adını takmışlardı. Hasan, yaban eşeği veya yaban at avına giderken köylülerden iki veya üç kişiyi de yanına alırdı. Onları yanına almasının nedeni avları onlara taşıtmak ve sağa sola koşturmaktı. Hasan ava çıktığı zaman bazen iki üç gün av bulmak için yürürdü. Su kenarlarına ve otlaklara pusular kurardı. Sonbahardan sonra avlayacağı avlar, oralardan başka yerlere göçerlerdi. Avcı Hasan daha sonra av keçisi avlamak için avın bol olduğu dağlık bölgeye gitti. Hasan uzun boylu sağlam vücutlu becerikli bir gençti. Yaya takıp fırlattığı her okla ya bir yaban koçunu veya keçisini deviriyordu. Hasan avcı olmasına rağmen çok duygusal bir insandı. Arkadaşları zaman zaman onunla şaka yaparlar ve güldürürlerdi. En ufak bir üzücü olay karşısında da duygulanır gözlerinden yaşlar boşanırdı. Sözünü ettiğimiz o gençlerden birisi de Ali idi. Ali'nin lakabı "Kakalos"tu. Kakalos o yörenin insanlarının dilinde olmamış yeşil hurma anlamına geliyordu. O aşırı derecede hurmaya düşkündü. Hatta o hurmaları yeşil iken yer, olgunlaştıkları zaman da yemeye devam ederdi. Arkadaşları ona bu nedenle Kakalos adını takmışlardı. O yörenin insanlarının inançlarına göre yeşil hurma yiyen insanlara kılıç işlemezmiş. Ali küçüklükten itibaren hurma ağaçlarına tırmandığı için âdeta cambaz olmuştu. Bu nedenle avcı Hasan ava giderken onu da yanına alırdı.

Fars ve Kirman'ın dağlık bölgesine giden kervanlar dağlardan, çöllerle kaplı araziden, kayalıklardan, uçurumlardan ve peri bacaları gibi yerlerden geçiyorlardı. Bazen sarp ve taşlık araziden geçerlerdi. Bir deve önden ilerler diğer develer de onu takip ederlerdi. Garip, bu yollan çok iyi bilir, gözleri ile kervanı sürekli kollardı. O aynı zamanda arıların nerede bal yaptıklarını ve kuşların nerelerde yuva yaptıklarını da iyi bilirdi. Garip, o köylülerin Celal-üd Devle'ye gönderdiği üçüncü gençti. Kervanla çıkarken onu mutlaka yanlarına alırlardı. Bu tür yolculuğa atlarla çıkmazlardı. Çünkü atlar bu tür yolculuğa dayanamazlardı. Bu yolculukta çölden de geçildiği için susuzluk ve açlık tehlikeleri de vardı. Garip'in hâlet-i ruhiyesi avcı Hasan ile Ali Kakalos'tan farklı idi. Üçü de çocuklar gibi en ufak bir olaydan mutluluk duyarlar veya üzülürlerdi. Mutlu olunca çocuklar gibi sevinirler veya en ufak kırıcı olayda üzülürlerdi. Birbirlerinden hiçbir şeyi de gizlemez-lerdi. O yörede yaşayan köylüler her ne kadar Müslüman idilerse de Bâtıni Tarikatına karşı da bir düşmanlıkları da yoktu. Çünkü onlardan bir zarar görmüyorlardı. Bâtıniler o bölgede de takiye yapıyorlardı. O dağlık bölgelerin şehirleri olan Tebs, Bicistan, Gonapa gibi şehirlerde de çok Bâtıni vardı. Ancak kendilerini gizledikleri için bilinmiyorlardı.

Üç genç, Celal-üd Devle'nin yanına geldiler ve hizmetinde olduklarını bildirdiler. Celal-üd Devle, Ali Kakalos'a bir mektup yazarak verdi ve cevabını getirmesini söyledi. Ali mektubu aldı yola koyuldu. O tarihlerde Tebs, o bölgenin en büyük şehri idi. Tebs Kalesi ise çok sağlam ve duvar gibi dümdüz bir kale idi. Celal-üd Devle, kalenin keşfi için iki köpek sahibini dört köpekle beraber yanına çağırdı. Onlara:

- Bu kalenin yolunu keşfediniz. Çünkü muhakkak o kaleye bir yol vardı ki insanlar o yolu kullanarak gidip geliyorlar ve ihtiyaçlarını o yoldan getiriyorlar, bizler o yolu bulamıyoruz ancak köpekler o yolu bulabilirler. Ben sizleri bunun için çağırdım.
- Köpekleriniz hayvanların izlerini takip ediyorlar ama insanların izlerini takipte başarısızlar. İsterseniz bunu deneyebiliriz. Mesela iki köpeğiniz askerierimi takip etsin diğer iki köpeğiniz de hayvanları takip etsin böylece de denemiş oluruz.

Celal-üd Devle, askerlerden birkaç kişiyi yola çıkardı ve iki köpeği de onların peşine taktı. Köpekler önce onları takip ettiler. Askerlerin peşine gidip geri döndüler. Diğer iki köpek de hayvanları takip ederek dağın tepesine vardılar, Bu olaydan sonra Celal-üd Devle, köpeklerin kalelerin gizli yerini bulacaklarını anladı. Celal-üd Devle, kalenin gizli geçidini ve yukarıya nasıl çıkılacağını öğrenmek için yola koyuldu. Yukarıya çıkıp kaleyi gördüğü zaman gözlerine inanamadı. Sanki koca kale bir taştan yapılmış dümdüz bir duvar gibiydi. O zaman, eğer köpekler olmasaydı o yolu bulmalarının imkânsız olduğunu anladı. Yanındakiler birbirlerine yardım ederek taşları yerlerinden kımıldatmak istediler fakat başaramadılar. Vali halat ve direkler getirmeleri için emir verdi. Gittiler halat ve direkler getirdiler. Direklere halatları bağlayıp tırmanmak istediler ancak hepsi yere düştü, bazıları da yaralandılar. Onlar bütün bu faaliyetleri gösterirken kale sakinleri, onlara hiçbir tepki göstermiyordu. Vali ordunun hücum ederek burayı alamayacağını anladı:

- Giriş buradan değil veya bir giriş var ancak, biz onu bulamıyoruz. Bunu bir şekilde de çözmeliyiz.

Vali bu defa da taşları birbirlerinden ayırmak istedi, bu da olmayınca _J onları kırdırarak yol açmayı denedi yine de olmadı. Celal-üd Devle "Taşla-fin birbirlerine yontularak geçildiğini, o yontulan yerleri bulurlarsa kendisine göstermelerini," istedi.

Askerler o yontularak birbirlerine geçen taşların yerini bulunca ona haber verdiler. Vali giderek inceleme yaptı. Bir taşın uzunlamasına çektiği zaman sallandığını gördü. Taşı çektiler açıldı. Oraya baktığında yolun, kıvrılan bir taş basamakla yukarı çıktığını gördü. O merdivenlerin çok büyük bir ustalıkla yontularak birbirlerine geçmiş taşlardan yapıldığını anladı. O zaman "Bunları çok eski zamanlarda büyük ve mahir ustalar yapmışlardır." diye konuştu. Bir taş çıkarılınca birkaç taş düştü. Böylece yol açılmış oldu. Biraz daha ilerleyerek incelediği zaman bu merdivenin taşlar oyularak yapıldığım gördü. Yani taşları oyarak, kayaların içerisine doğru kıvrılan bir yol yapmışlardı. Celal-üd Devle şaşırdı ve yanmdakilerde şaşkınlıklarını onun gibi giz-leyemediler. İçlerinden bazıları;

- Bu işi insanların yapmaları mümkün değildir. Bunu yapsa yapsa devler veya cinler yapmışlardır.

Celal-üd Devle:

- Hayır, böyle efsanelere inanmam, bunu usta insanlar yıllarca çalışarak yapmışlardır.

Celal-üd Devle'nin subaylarından birisi:

- O dönemlerde buralarda altın ve gümüş çıkarıldığına göre kezzap muhakkak vardır. O taşlar asitlerle bu hâle getirilmiş olabihr

Celal-üd Devle onun söylediğini kabul etmedi. Ona:

- Hayır, bu kezzap işi değil dikkatlice incelersen taşların yontularak yapıldığı görülecektir. O yontulan yerlere bakarsanız, taşlarda kalem izleri görülür. Bu da onların ustalar tarahndan yapıldığının delilidir.

Basamakların dağın giriş kısmı aydınlık yukarı doğru ise karanlıktı. Yani yukarıya doğru bakıldığı zaman, karanlıktan bir şey gözükmüyordu. Vali askerlere yukarıya çıkarken dikkatli davranmalarını, üzerlerine kale-dekilerin taş fırlatabileceklerini tembih etti. Askerler kıvrılan merdivenlerden yukarı

çıkmaya başladılar. Hem yukarıya çıkıyorlar ve hem de yukarıdan ses gelip gelmediğini kontrol ediyorlardı. Hiç ses gelmeyince cesaretlendiler ve yukarıya doğru çıktılar. Ancak karşılarına bir duvar çıktı. Yani yol bir çıkmazla bitiyordu. Duvar incelendiğinde dümdüz olup çok sağlam olduğunu anlaşıldı. j
Bu olaydan sonra Celal-üd Devle subaylarını toplayarak:
- Biz bu kaleyi saldın ile alamayız. Yapacağımız şey, kaleyi uzun süre kuşatmak, kaleye yiyecek ve içecek girişini önlemektir. Bu şekilde kalede-kileri aç susuz bırakarak teslim olmaya zorlayacağız.
Subaylardan birisi:
- Bu kaleye giden başka bir yol vardır. Biz o yolu bulmalıyız. Benim düşüncem budur.
Celal-üd Devle ise bu düşüncede değildi. Ona göre kaleye giden yol, bu buldukları yoldu. Ama giriş kapısını bulacaklarını da düşünüyordu.
Celal-üd Devle:
- Konumuz bizim oraya nasıl gideceğimizdir. Başka bir yol bulmak değildir. O bulunan yol giriş yoludur. Çükü o yolu köpekler keşfetmişlerdir. Başka bir yol tasarlamamıza gerek yoktur. Eğer başka ve kolay girilen bir yol bulursak oradan da gideriz. Başka bir problemimiz de asker sayımızın azlığıdır. Yeni askerî güçlerle takviye edilmemiz gerekmektedir. Kaledeki askerlerin sayısını bilmiyoruz. Eğer onların sayılan bizden çoksa o zaman onlar bizi kırıp bitirirler. Bütün bunları bilmediğimiz için tedbirli olmalıyız.

Orada bulunup daha önce kaleyi keşfetmeye gidenlerden birisi:
- Onlara bu durumda saldırmamız mümkün değildir. Aksi hâlde kaleden bize taş ve kızgın yağ atarak bizi öldürürler. Bizim muhakkak kaleye giriş açmamız gerekir.
Buna cevap olarak vali dedi ki:
- Eğer kapı açalım diye uğraşmaya kalkarsak, yukarıdan atacakları taşlarla hepimizi öldürürler ve taşların altına gömülmüş oluruz.
Toplantıda bulunanlardan başka birisi de:
- Biz de onlar gibi başka bir yoldan kıvrılarak, kaleye çıkan bir yol yapalım.

Celal-üd Devle:
- O kadar yol yapmak için, ne paramız ne de imkânlarımız var. Bu mümkün değildir.
Subaylardan bazıları da:
- Halk arasında dolaşan bazı efsanelere göre o kaleyi almak uğursuzluk getirirmiş. Onun için bunu yapmasak daha iyi olacağı kanaatindeyim.
- Senin dediğine ancak çocuklar inanır. Böyle efsanelere hâlâ inananlar var demek ki.
İstişare toplantısı bittikten sonra vali, zikredilen şehrin valisine bir mektup yazdı. Mektubu daha önce sözünü ettiğimiz Ali Kakalos'a verdi.,-Yanına 500 asker ile beraber köpek sahiplerini ve köpekleri de kattı. Amacı yine gizU yol olup olmadığını ve oraları keşfetmeleri idi. Ayrıca çevre köylere haberler göndererek bunlara maddi ve manevi yardımcı olmaları-

ni da tembih etti. Ali Kakalos mektubu alarak hızlı bir şekilde Kain şehrinin valisi olan Emir Şahab'a götürdü. O zamana kadar Emir Şahab'm Tebs Kalesi'nin kuşatıldığından haberi bile yoktu. O askerleri de ona yardım etmeleri için göndermişti. Mektupta kaleyi kuşattıklannı, onun için tedbirli olmaları gerektiğini, orada birçok Bâtıni olduğunu onlara karşı da önlem alınması gerektiğini Bâtıniler duyarlarsa saldırıya geçerek, kendi askerlerini bulabileceklerini yazmıştı.
Kain Valisi Emir Şahap mektuba cevap olarak, "Bizim o dağda-ki olaylardan haberimiz vardır. O dağa çıkmanın güç olduğunu da biliyoruz. Eğer bu konuda bilgi toplamak istiyorsanız size yardımcı olurum." diye yazdıktan sonra mektubu Ali Kakalos'a verdi. O yöreyi bilen iki adamı da Ali ile beraber gönderdi. Ah'ye "Eğer adam lazımsa yine gönderebileceğini," söyleyerek yolcu etti. Ali Kakalos ile Emir Şahab'm iki askeri Celal-üd Dev-le'nin yanına geldiler. Celal-üd Devle, Ali ile gelen o iki adamı kabul ettikten sonra onlara sordu:

- Şu dağlara çıkabilir misiniz?

Onlar da dağcı olduklarını, eğer yukardan kafalarma taş atmazlarsa çıkabileceklerini söylediler. Daha sonra, biraz daha açıklama yapmak için şunları söylediler:

- Dağın güney yamacına çıkabilir ve oradan kaleye ulaşabiliriz. Yanımıza halat ve makara alıp onunla aşağı ile irtibat sağlayabiliriz. Makara ve halatla askerler yukarıya çıkarabilirler. Biz halatlara demir çubuklar bağlayarak merdiven şeklinde yapacağız. Askerlerde merdivenlerden çıkarlar.
- Bu yetmez çünkü yukarıdan aşağıya taş atarak, çıkmak isteyen askerleri öldürürler. Biz bu işi aşağı ile irtibat kurarak yani yukarıya daima ok atmak suretiyle yukarı çıkanları koruyarak çıkarabiliriz. Biz onları gafil avlamak için gündüz değilse de gece dağa çıkabiliriz.
- Biz gece çıkarız ama o dağın irtifası çok yüksek. Gece zirveye ulaşanlayız. Onun için hava kararmadan önce harekete geçersek o zaman ulaşabiliriz. Geceyi orada geçirdikten sonra halatları aşağıya merdiven yaparak indiririz, böylece askerlerin çıkması için hazırlık yapmış oluruz.

Bu sözlere rağmen Nizamülnıülk ikna olmadı. Dağın merkezine giden yolun üzerinde yeni ve eski binalar dolu idi:

- Bunu yapamazsak kaledekiler hepimizi kılıçtan geçirirler. Ayrıca yukarıdakiler taş yönünden sıkıntı çekmeyeceklerinden biz yukarıya saldırı yaparken onlar yukarıdan aşağıya kafamıza taşları yağdıracaklardır. Ancak anlayamadığım bir şey var, o da bu insanlar o kadar suyu ve alçıyı nereden bulmuşlar da o binaları yapmışlar ve ihtiyaçlarını gideriyorlar? Ayrıca o su nereden oraya gidiyor ve yiyeceklerini nereden temin ediyorlar?

Yalnız bildiği şey, eski dönemlerde bozkırlara havuz şeklinde çukurlar açılıp, o çukurları kanallara, dağlara ve ovalara bağlanarak yağan yağmurlar ve eriyen karların o kanallar vasıtasıyla oralara dolduğuydu. Yazın kurak zamanlarda kervanlar ve köylüler onlardan yararlanırlardı. Hasan Sabbah'ın da onlar gibi yaptığını düşündü. Celal-üd Devle kaleyi kuşattığı zaman kaledekilerin geceleri ateş yaktıklarını gündüzleri de bir kaç bacadan dumanlar çıktığını gördü. Onlann geceleri aydınlanmak gündüzleri ise ekmek ve yemek pişirmek için ateş yaktıklarını sandı. Bunu yanındakilere söylediği zaman kale komutanı Şirzad, ışık yakmanın ve duman çıkarmanın onun için olmadığını, kaledekilerin kale dışındaki Bâtmilere kalenin tehlikede olduğunu ve yardım etmelerini haber vermek için yaptıklarını yani adamlarına işaret verdiklerini belirttikten sonra, o bölge hakkında şunları söyledi:

- Eskiden bu arazinin her tarafı ormanlarla ve verimli topraklarla dolu idi. Her şey ekilip biçilebiliyordu. Ormanlardan kestikleri ağaçlarla ve çiftçilikle rahat bir şekilde geçiniyorlardı. O verimli arazi çoraklaştı ve ormanlar tahrip edildi. Şimdi ise sadece kırlarda çalı çırpı kaldığı için o çalıları satarak geçinmeye çalışıyorlar. Şimdi ise Kuhistan'da yaşayan insanlar bir ağaç gölgesine bile muhtaç durumda. Pek çoğu da bölgeyi terk etti. Bundan yararlanan Bâtıniler, buraları kendilerine merkez yaptılar. Hâlbuki daha önce sözünü ettiğim o yerler o dönemlerde çok bereketli toprağa sahipti. Buğday, arpa, pirinç ekerler ve dokumacılık yaparlardı. Şimdi ise bunlardan hiçbir eser bulunmamaktadır.

O dönemlerde Bâtıniler Kuhistan bölgesinin tümünde yaşıyorlardı. Tebs ve Gaim şehirlerinde daha fazla bulunuyorlardı. Herkes de bunu biliyordu ama takiye yaptıkları için onları tanımıyorlardı. Bâtınilerin liderleri açıklama yaptıkları zaman, Kuhistan bölgesinde 600.000 Bâtıni'nin yaşadığı anlaşıldı. Celal-üd Devle, Tebs Kalesi'ni kuşattığı zaman, kimliklerini açıklayacak kadar cesaretleri yoktu. Tebs Kalesi'nin yakınlarında dört, beş Bâtıni lideri daha vardı. Bunlar o bölgede bir ordu kurmaya çalışıyorlardı.

J

¦

BÂTINİLERİN İNANÇLARINA GÖRE KURTULUŞUN BAŞLANGICI

Tebs şehrinde Bâtmilerin baş dailiğine kadar yükselmiş Muceddin Farazi adında bir kişi vardı. Ona Tebs Kalesi'nde yaşayanların yardım istedikleri hakkında bir haber geldi. Bu haber üzerine Bâtıni liderleri toplanarak, Bâtıni gençlerinin arasından kura ile seçilecek on kişiden ibaret bir grubu Tebs Kalesi'ndekileri kurtarmak için tespit ettiler. Bu seçilen kişilerin toplanmaları için merkezler

oluşturulacaktı. Orada toplananlar Çehardeh Yay-lası'na giderek oradan Tebs şehrine hareket edeceklerdi. Farazi ayrıca:
- Hemen yola çıkıp o insanları kurtaramazsak, o insanlar kuşatmadan dolayı yiyecekleri biteceğinden açlıktan ölebilirler. Bunun için onlara bir an evvel yardıma gitmeliyiz.
Bu sözlerine ilave olarak da haberciye, "kaleye bir mektup gönderdiğini mektubunda Tebs Kalesinin Celal-üd Devle tarafından kuşatıldığını kaleyi kuşatanlarla savaşacaklarını ve onları kurtaracaklarını Hasan Sab-bah'a yazdığını" söyledi.
Müceddin Farazi Bâtını gençlerine kura ile kaleyi kurtaracak kişilerin tespitini istemesine rağmen, hiç kimse kurayı kabul etmedi. Hepsi savaşa gidebileceklerini ve gönüllü olduklarını söylediler. Bütün gençler silahlarını omuzlarına alarak Çehardeh 'l^aylası'na doğru yola koyuldular. Atlı olanlar atlarına binerek, olmayanlar da yaya olarak yola düştüler. Her Bâtını genci kurtuluş günlerinin bir gün geleceğine inanıyordu. Ancak o günün doğması için herkesin fedakârlık yapması gerektiğini de biliyorlardı. Tarikatın üyeleri, liderlerine "Kurtuluş günü nereden doğacaksa bizler de oradan fedakârlık yapalım." diyorlardı. Aldıkları cevaplar ise "Sabırlı olunuz!" şeklinde idi. Müceddin Farazi'den emir gelir gelmez silahlarını ellerine alan
gençler, Çehardeh Yaylasına doğru yola çıktılar. Tebs'in kurtarılması için koşan gençlerin hepsi mutlu idiler. Çünkü bekledikleri kurtuluş gününün yaklaştığını umuyorlardı.
Büyük dai Müceddin Farazi, kalenin ele geçirilemeyeceğini biliyordu. Çünkü o kale çok sarp ve korunaklı idi. Ancak kaledekiler uzun süre kuşatma altında kalırlarsa açlıktan ölebilirlerdi. Bu nedenle kale sakinlerini bu tehlikeden kurtarmaları şarttı. Bâtını gençleri Çehardeh Yaylası'na gidip oradan da Tebs Dağlarının eteğine vardılar. Artık savaşa hazırdılar. Farazi onlara sıkı sıkı tembih etti: ,
- Sakın kimliğinizi açıklamayın. Takiyeye yine devam edin. Bunu ancak kurtuluş günü açıklayacağız.
Bâtını gençleri, o bölgede sonbaharda yaylaya göçerek hurmaları toplarlardı. Gençler savaşa gireceklerinden, mahsulün dalda kalmaması için akrabaları, arkadaşları ve komşuları mahsulü toplamada o gençlere yardım ettiler. Eskiden yaylaya çıkacakları zaman iki veya üç kişilik gruplar hâlinde olurlardı. İlerde de birleşerek büyük grupları oluştururlardı. Hiç kimse de onların Bâtını olduklarını anlamazdı. Ayrıca bunun diğer bir yararı da hırsızlara karşı kendilerini korumaları idi. Müceddin Farazi, Tebs'ten yola çıktı. Bâtını gençlerinin toplandığı yaylaya vardı. Gençleri saydı, 1.100 kişi kadardılar. Tek Bâtını bile savaştan kaçmamıştı. O gençlere hitap ederek:
- Gençler henüz kurtuluş günümüz gelmediği için takiyeye devam edeceğiz. Hiç kimse kendini belli etmesin. Bizim savaşımızın nedeni kendimizi kurtarmamız ve kurtuluş günümüzü çabuklaştırmamız içindir. Celal-üd Devle, ordusu ile kalemizi kuşatmıştır. Eğer biz savaşa girmezsek kaledekiler uzun süre kuşatma altında kalırlar ve açlıktan ölürier. Ben daha önce gençlerden her birisinin kura ile seçildiği on kişinin savaşa gitmesini istedim. Ancak çok mutluyum ki gençler severek savaşmayı kabul ettiler. Ben de sizlere, bozkır yolundan savaşa gitmenize izin veriyorum. Yapacağımız şey sadece efendimizin iznini beklemektir. Efendimizden -Ali onun adını ansın!- emir gelir gelmez hemen savaşacağız.
Tebsli bir genç;
- Hocam, efendimiz savaşmak için izin verir mi?
Müceddin Farazi:
- Ben ona haber gönderdim. Güçlü olduğumuzu Celal-üd Devle'yg saldırmamız gerektiğini söyledim. Sanıyorum ki o izin verecektir. Savaşı kazanacağız, böylece de bir kurtuluş güneşimiz doğacaktır.
Aynı genç bu seferde:
- Hocam savaşmak için o emri bekliyoruz.
- Sizin için bu o kadar kolay olmayabilir ama asimda çok da zor değil. Çünkü bizler hâlâ takiye yaparak kendimizi gizliyoruz. Efendimizden haber gelir gelmez kendimizi ve inançlarımızı açıklayacağımız için o emri bekliyoruz. Ondan sonra da her yerde rahat bir şekilde Bâtını olduğumuzu söyleyebileceğimiz gibi,

Araplann egemenliğinden de kurtulmuş olacağız. Efendimiz -Ali onun adını ansın!- bu konulan bizlerden daha iyi bilmektedir." dedi.
Tebsli genç büyük dainin cevabıyla mutlu oldu:
- İnşallah saldın emri çabuk gelir de beklemeyiz. Beklediğimiz gün gelirde sırrımızı açıklarız. O imam da ortaya çıkar, onu da görürüz. Ancak gözlerimiz o nurlu yüzü görmeye dayanır mı diye düşünüyorum.
- Ey genç, eğer sen bizim inancımızın eğitimini aldıysan bunu söylememen gerekirdi. Ben senin sözlerine hayret ediyorum. Senin o eğitimi aldığını da tahmin ediyorum. Çünkü Kuhistan'da ve Tebs'de çok güzel eğitim yapılmaktadır. Bu eğitimin içerisinde Kur'an'ın hikmetleri ve anlamları görülmüyor mu? Bizim inancımıza göre gözlerimizdeki o perdeler kalkacak ve bizler de gerçekleri göreceğiz, işte o perdeleri kaldıracak olan da beklediğimiz imamdır. O korkunç bir bulut, kocaman bir dev değil; o da senin benim gibi giyinmektedir. Onun da senin ve benim gibi gözleri ve ağzı vardır. O hayrat ve vahşet yaratığı değildir ki bunu söylüyorsun. Onun diğer insanlara göre üstün tarafı ilim ve ruhi yönden daha yetenekli olduğudur. Biz Bâtmiler zihinlerimizi ve kalbimizi temiz tutup hep ona odaklanmalıyız ki beklediğimiz imam ortaya çıksın. Onun da herkes gibi bir insan olduğunu, diğer insanlardan farklı olarak daha adaletli olduğunu biliyoruz. Ayrıca ilmi yönden de çok üstündür. Yalnız Bâtını imamı ortaya çıktığı zaman da mutlu olacağımızı sanmayın. Çünkü asıl savaş o zaman başlayacaktır.
Daha önceki konularda sözünü ettiğimiz Tuşlu Şerafeddin, Hasan Sabbah a mektup yazdığı zaman o mektubunda "Nizamülmülk'ün Nişa-bur'a geldiğini, Şerafeddin'in Nizamülmülk'e karşı savaşmak için izin istediğini" yazdığını; Hasan Sabbah'ın ona cevap olarak "Kıyamete kadar bekleyiniz." şeklinde cevap verdiğinifyazmıştık. Tuşlu Şerafeddin baş dai idi. Kıyamet kelimesinin ne anlama geldiğini biliyordu. O kelimenin anlamı o günün Bâtınilerinin ayaklanma günü olduğuydu. O zaman o gizlilik perdesi ortadan kalkacak ve Bâtını kimliğini açıklayacaktı. O güne kadar Bâtını liderleri sessizdiler. Onlar Kuran'ın ayetlerinin gizli anlamlarını da biliyorlardı. Hasan Sabbah ise onlardan daha üstündü. Hasan Sabbah Bâtını önderlerine Kur'an-ı Kerim'in gizli anlamlannı, Bâtınilere açıklamalarını
emretti. Onlar da yani baş dailer ve medrese hocaları Kur'an'ın ayetlerinin gizli anlamlarını (Bâtmilerin kendilerine göre yaptıkları yorumlar) açıkladılar. Müceddin Farazi tefsir yaparak kendine göre açıklamalarda bulundu. O sırada orada bulunanlardan birisi:
- Hocam, Kur'an'ın Bakara süresindeki "Onlar ki Allah'ın hükümlerini, Kur'an'da nazil olduğu gibi saklamışlardır. Bazıları o hükümleri kendi yararlarına göre yorumlamışlardır. Hatta bu konuda rüşvet bile almışlardır. O insanların yedikleri ateşten başka bir şey değildir." Efendimiz kıyamet gününde onlarla konuşmayacaktır. Onlar cehennem azabından kurtulamayacaklardır
Müceddin Farazi onu dinledikten sonra:
- Bâtını alimleri Kur'an'ın gizli anlamlarını biliyorlar ve açıklıyorlar.
Başka bir dinleyici Farazi'ye:
- Hocam Kur'an'ın bazı anlamları gizli midir ki insanlar onu anlamıyorlar?
Farazi ona cevap olarak:
- Hayır, gizli değil ancak sizler onu anlayacak kadar eğitimli olmayabilirsiniz veya anlama yeteneğiniz yok demektir. Tıpkı çocuğun okula gidip sadece okumayı yazmayı öğrenmesi gibi... Ona sadece okuma yazma öğretmişseniz ve ilahî hükümleri öğretmemişsiniz, ona yazık etmişsiniz demektir. Kabahat o çocukta mı yoksa öğretmeyende mi? Bir de çocuğun bazı konuları kavrama yaşı vardır. İşte bütün bunları hesaplayarak öğretmek gerekir. Kıyamet günü"^ diğer günler gibi kısa bir gündür. Bizim içinse amaç ve sonuç bakımından çok uzun bir gündür. Çünkü Arapların maddi ve manevi egemenliği elli küsur yıldır üzerimizde devam etmektedir. O gün bizim için kurtuluş ve bağımsızlık günümüz olacağından önemlidir.
Bütün bunlardan sonra Farazi biraz da dinî konulardan söz ederek konuşmasını bitirdi. Sonra tekrar şunları söyledi:
- Ayaklanma gününde biz inananlar dinî görev yapmakla sorumlu değiliz. Dinî hükümler sadece normal zamanlarda geçerlidir. Savaş hâli normal zamanlann

dışında bir olaydır. O durumda dinî görev sorumluluktan düşmüş olur. Yani sorumluluktan kurtarmış olursunuz.
Baş dailer eğitim varken bilhassa kendilerini gizlemeleri hususunda tedbirli davranıyorlardı. Hasan Sabbah izin verene kadar da gizlemeye devam edeceklerdi. Sırlarının sırrını ancak baş dai açıklayabilirdi.

Kıyamet gününden amaçlan Batinilerin Selçuklulara karşı ayaklanmalan kastediliyor.
KIYAMET GÜNÜ VE KIYAMETİN KIYAMETİ
Kasidi adlı bir haberci 559-miladi 1164- yılının Ramazan ayından önce İran'ın batı bölgesindeki bozkırlardan yürüyerek Hasan Sabbah'ın mektubunu Müceddin Faraziye getirdi. Hasan Sabbah mektupta, "Kıyamet günü doğacaktır Bâtınilerin öncülüğünde İranlılar kurtulacaklardır. Bu ayaklanma aynı zamanda kurtuluşun başlangıcı olacaktır. Kuhistan halkının tümü silahlanarak savaşa hazırlanmalıdırlar. Tebs Kalesi'nin komutanının görevi ise Tebs Kalesi'ni kuşatmadan kurtarmaktır. Daha sonra da Tebs, Tun, Gain, Bucistan ve diğer şehirleri ele geçirmektir." diye yazıyordu. Mektup Çehar-deh Yaylası'nda Farazi'ye ulaştı. Farazi mektubu okuyunca mektuptaki gizli anlam olan beklenen imamın ramazanın yedinci günü ortaya çıkacağını anladı. Mektubu okuduktan sonra orada bulunanlara şöyle dedi:
- Hasan Sabbah Tebs Kalesi'nin kurtuluşu için cihat yapmamızı istiyor. Kuhistan halkının söz konusu yayladan kaleye hareketini de istiyor.
Hasan Sabbah'ın Farazi'ye verdiği görev ağırdı. Çünkü onun görevi Celal-üd Devle'nin ordusunu ele geçirmek gibi zor bir işti. Farazi yardımcılarını Kuhistan'ın Gain, Tun, Bucistan gibi şehirlerine göndererek halkı savaşa hazırlamalarını istedi. Alaıput şehrindeki halk ramazandan önce kendilerine yardım edileceği haberira almıştı.
Ramazanın yedinci günü güneş doğarken savaş eğitimi yapmak için büyük meydanda toplandılar. Hava çok sıcak olduğu için başlarını sarmışlardı. Hasan Sabbah da oraya geldi. Halka hitap etmeden önce baş örtme*
Batini fedaileri tanınmamak için başlanm ve)lızlerini örterlerdi.
yerine giderek başını örttü. Sonra halkın yanına gelerek onlara aşağıdaki konuşmayı yaptı:
- Bugün kıyametin -ayaklanmanın- başlama günüdür. Birazdan güneş doğacaktır. Ben sizlerle şu anda konuşuyorum. Size vadedilen imam işte benim. Ey insanlar! Daha önce inanan babalarınız bir imamın çıkacağını ve kurtuluş gününüzü ilan edeceğini söylüyorlardı. Yani benim çıkışımı bekliyorlardı. İşte ben çıktım ve kurtuluş gününüzü ilan ediyorum. Benim adıma, bazen Berham Cavit bazen Geyvan Recavend ve bazen da Erdeşir Ca-vit derler. Tüm insanlarımız benim ortaya çıkmamı ve ülkemde yaşayan insanlarımıza mutluluk getirmemi beklediler. Ey insanlar, işte ortaya çıktım. Sizler tüm dünyada yaşayan Bâtını rehberlerine benim ortaya çıktığımı, beklenen imamın benim olduğumu duyurunuz. Bakın işte ben bugün buradayım ve sizlerle konuşuyorum. Burada her şehirden dailer de bulunmaktadırlar. Ben bunların aracılığı ile onlarla da konuşmuş oluyorum. Ey halkım! Bu güne kadar takiye yaparak kendinizi gizlediniz. Şimdi ise ben sizlere söylüyorum artık bundan sonra takiye yapmayınız ve kendinizi açıklayınız. Bundan sonra sizlere "Kimsiniz, inancınız nedir?" diye sordukları zaman onlara biz falanız ve Bâtını inancındayız diyerek rahatça söyleyiniz. Bundan sonra sizleri artık kimse incitmeyecektir. Birlik olunuz ki güçlü olasınız, öyle olunca da herkes sizlerden çekinecektir. Böylece sizleri incitmeyeceklerdir. Benim ortaya çıkmamı geciktirmenin nedeni, biraz daha güçlenelim ve teşkilatımızı geliştirelim ki ortaya çıktığımda herkes bizden korksun diyedir. Aksi hâlde hepimizi katlederlerdi. Şimdi ise güçlendik ve her şehirde merkezlerimiz ve rehberlerimiz vardır. Düşmanlarımız onları katledemeyecektir. Ortaya geç çıkmamın diğer nedeni de daha önce sizlere söylediğim gibi güçlenmenizi beklemem ve iyi bir eğitim almanızın temini idi. Bunlar da istediğim gibi oldu. Ben bir müddet daha ortaya çıkamayacaktım ancak büyük dai Şerafeddin Tusi'nin öldürülmesi nedeni ile ortaya çıkışımı öne aldım. O öldürülmemiş olsaydı, bir yıl daha gelişimi erteleyecektim. Şimdi sizlere söylüyor ve kendimi takdim ediyorum; Ben beklediğiniz imamım. Peygamber değilim. Benden peygamberler gibi mucize beklemeyin. Benden önce gelen imamlar da mucize göstermemişlerdir. Mucize

gösterme iznini Allah sadece peygamberlere vermiştir. O sadece peygamberlere mahsus izindir. Peygamberlerin mucizelerini, onların devrinde onlarla birlikte yaşayanlar görüyorlardı. Sonra yaşayanlar ise onların mucizelerini duyuyorlardı. Mucizeler peygamberlerin söyledikleri sözlerde olabiliyor. O mucize olan sözler kendilerinden sonra da devam edecektir. Ben sizleri doğru yola götürecek son insanım da demiyorum.

Muhakkak benden sonra da bu tür insanlar geleceklerdir. Ancak onların hiçbirisi imam olmayacaklardır. Ben sizlere izci gibi yol araştıran bir kişiyim. Ben o yolu bulacağım. Sizler de o yoldan yürüyeceksiniz. Biz halkımızı Arapların egemenliğinden kurtarmazsak, hepimiz cehenneme gideceğiz. Ben o yolu sizlere açtım. O köprüyü de üzerine koydum. Benden sonra herkes köprüden geçecek ve o yoldan yürüyerek gidecektir. O yol bağımsızlık yoludur. Ey insanlar! Beni bekliyordunuz. İşte ben ortaya çıktım. Sizlere bizim yolumuzun da Islami bir yol olduğunu söylüyorum. Bizim farkımız ayetlerin gizli anlamlarını bulup yorumlamaktır. Sizler bulduğunuz o hükümlere göre amel edeceksiniz.* Ey halkım! Sizlere imamınız olarak oruç tutmayınız, namaz kılmayınız diyorum. Zira Allah'ın sizlerin oruçlarına ve namazlarına ihtiyacı yoktur. Yalnız zekâtlarınızı veriniz. Çünkü zekât kul hakkıdır. Ancak ben sizlere müjde olarak "Zekât da vermeyiniz!" diyorum. Çünkü Alamut'ta herkesin durumu çok iyi olduğu için zekâta muhtaç insanlar bulunmamaktadır. Bizler egemenliği elimize geçirdiğimiz zaman, tüm İran'ı da Alamut gibi güçlendireceğimizden onların zekâta ihtiyaçları kalmayacaktır. Arkadaşlar bugün her yerde halkımız güçlendiği için köle ve cariye olarak satılamayacağı gibi kendisi de köle alamayacaktır. Ey insanlar! Biz Arapça konuşmayı da Arapça yazmayı da bugünden itibaren yasaklıyoruz. Artık kimse Arapça konuşamayacağı gibi Arapça da yazamayacak. Ancak bu yaptıklarımızdan dolayı herkes bize düşman olacağından bizleri öldürmek isteyeceklerdir. Fakat öyle fedailerimiz var ki bunlar ölmek ve öldürmek için hazır beklemektedirler. Arkadaşlar, dedelerimiz tek başlarına tek Tanrı'ya inanırken, Araplar Ay'a, Güneş'e, yıldızlara ve yaptıkları putlara tapıyorlardı. Bugünden itibaren Bâtınilerin tümü, savaşa hazırlanınız. Diyeceksiniz ki şu anda düşmanımız yoktur ve bizleri de kimseler incitmemektedirler. Fakat kimliğimizi açıkladığımız zaman bizleri katledeceklerdir. O hâlde bu belayı başımızdan defetmek, ülkemizi kurtarmak ve bağımsızlığımız için silahlarımızı kuşanarak savaşa hazır olmalıyız. Sizin savaşı kazanacağınızdan eminim. Çünkü sizler her türlü güçlüğe alıştınız, her türlü sıkıntıyı çektiniz ve iyi bir şekilde eğitildiniz. Ancak içinizde öyleleri var ki onlar her ^n can almaya ve vermeye hazırdırlar. Biz bunlara ölüm fedaileri diyoruz. Bıtnlar üç kalede eğitilmektedirler. Bu kalelerden birisi Mavend veya Bavent Kalesi. Bu kaleye Alamut Kalesi de derler. İkinci kale ise Kasin Kalesi bunu diğer bir adı da Kirmanşahlar Kale-si'dir. Üçüncü kale de Tebs Kalesi'dir. Bu kalede yetişen gençler ruhen ve
Batmiler Kur'an-ı Kerim'in yorumunu kendilerine göre yorumlarlardı.
bedenen düşmanları yok etmek için hazırdırlar. Diyelim ki iki fedaiyi iki düşmanı öldürmeleri için görevlendirdik. O insanların göreve çıktıklarından itibaren kimliklerini gizliyoruz. Akrabaları bile onların kimliklerini bilmiyorlar. Kılık kıyafetlerini de gittikleri yerlere uygun bir şekilde değiştiriyoruz. Böylece görevleri bitene kadar onların kimliklerini kimse bilmiyor. O fedailerimiz bedenen diğer insanlardan çok güçlüdürler. Yorulmazlar ve usanmazlar. Her türlü nefsi isteklerden arındırılmışlardır. Onlara verilip de yapmadıkları hiçbir görev olmamıştır. Ben sizlerin de aynı fedakârlıkları yapacağınızdan eminim. Ey kardeşlerim! Bundan sonra Kur'an'm gizli anlamları hakkında tereddüdünüz olursa hiç çekinmeden bana, ben yoksam Bâtıni bilginlerine sorabilirsiniz. Değerli arkadaşlarım, ben sizlerin çok sıkıntı çektiğinizi biliyorum. Çünkü bir taraftan Alamut şehirlerini imar ettiniz, bir taraftan savaş eğitimi yaptınız ve diğer taraftan da ailenizi geçindirdiniz. Şu anda rahatsınız. Çünkü burada düşman yoktur. Siz burada özgürsünüz. Halbuki bu kalenin dışındaki kardeşlerimiz takiye yapmaya devam etmektedirler. Bundan sonra kimliğimizi açıklayacağımız için düşmanlarımız da çok olacaktır. Bu tehlike ülkemizi kurtarana kadar sürecektir. Sizleri cihada çağırıyorum ama cihadınızın ne kadar süreceğini söyleyemiyorum. Ancak bu savaşın bizlerin galibiyeti ile

biteceğini söyleyebilirim. Ben sizlere fetihler müjdeliyorum. Görevimiz ülkemizi baştanbaşa kurtarmaktır. Savaşa katılanlar içlerinden bazılarının öleceğini bilmektedirler. Ancak bu onların o savaşa katılmalarına engel değildir. Onlar sadece galip gelmeyi düşünüyorlar. Ben bugün bu konuşmamla sözlerimi bitiriyorum. Sizlerle başka meydanlarda da konuşacağım. Sizleri Allah'a ema-¦ net ediyorum.

Hasan Sabbah konuşmasını bitirdikten sonra kürsüden indi ve atına binerek oradan ayrıldı. O ayrılırken bütün davullar tekrar çalmaya başladı.

TEBS KALESÎ'NİN KURTARILMASI

Kıyametin Kıyameti* hiçbir yerde Kuhistan'daki kadar etkili olmadı. Calal-üd Devle, dağın etrafını kuşatmıştı. Amacı Tebs Kalesi'ni ele geçirmek ve Bâtmileri imha etmekti. Hasan Sabbah'ın Ramazan'ın yedinci günü ayaklanın emri üzerine, her tarafta ayaklanma başladı. Bâtıniler ele geçirdikleri her türlü silahlarla Tebs ve Tun şehirlerindeki hükümet konaklan-na saldırdılar. Fakat oraları koruyan hükümet güçlerini yenecek kadar hazırlıklı değillerdi. Hükümet güçleri Gaim şehrine saldıran Bâtmileri yenerek onları öldürdüler. Gaim şehrinin valisi çok tecrübeli ve yetenekli idi. Ele geçirdiği Bâtınilerin bir kısmını öldürttü ve bir kısmını da esir etti. O devirde esir edilenlere, esir eden vali veya komutan dilediği gibi davranma hakkına sahipti. O da esirleri öldürmek istiyordu. Çünkü Bâtıniler artık Bâtıni olduklarını gizlemiyorlardı. Müceddin Farazi, Hasan Sabbah'tan aldığı emir gereği Tebs ve Tun şehirlerini kurtarmak için yola çıktı. Müceddin Farazi, Celal-üd Devle kuvvetlerine karşı Hicri 559 - yaklaşık miladi 1164 - yılında saldırıya geçti. Celal-üd Devle askerlerine şu emri verdi:

- Bir arada olun aksi hâlde o dinsizler size saldırdığı zaman zayıf duruma düşersiniz. Birlik olursanız onları ortadan kaldırabilirsiniz.

Orada bulunan Hasan Şikari adlı bir asker Celal-üd Devle'ye:

- Kumandanım bana yüz adk-pk veriniz. Ben de size yüz dinsizi öldürerek gideceğim. Eğer verdiğiniz bir tane ok bile boşa giderse benim onun karşılığı olarak başımı kesiniz.

Celal-üd Devle emretti ona yüz ok yerine, iki yüz ok verdiler. Hasan

* Kıyametin Kıyameti'nden Bâtinilerin genel ayaklanmalan kastetmektedir.

Şikari, dağı iyi görebilecek bir tepeye oturdu ve okları yayına sürdü. Ok atışına başladı. Dediği gibi oklar hedefini buluyor ve hiçbir ok boşa gitmiyordu. Her ok atışında bir Bâtıni yere düşüyordu. Bazıları oldukları yere düşüyorlar ve bazıları da kaleden aşağıya yuvarlanıyorlardı. Tebs Kale-si'nde bulunanlar olayları görüyorlar fakat Farazi'ye yardım edecek kadar güçleri olmadığından hiçbir şey yapamıyorlardı.

Kale komutanı Şirzad orada bulunan Nişaburlu Musa'ya:

- Bak aşağıda bir adam oturmuş her ok atışında bizlerden birini öldürüyor. Sizler de birleşerek hep beraber kaleden aşağıya yani onun üzerine yağmur gibi taş atınız. Elbet birisi isabet edecek ve onu ortadan kaldıracaktır. Çünkü taşlar aşağıya düşerken ses yaparak onu uyarmış olabilirler.

Şikari dağın eteğinde oturmuş oklarla ve yayla uğraştığı için yukarıdakileri göremiyordu. Ama yukarıdakiler onu çok iyi görüyorlardı. Kaledeki-1er hep beraber taşları aşağıya atmaya başladılar. Taşlar âdeta yağmur gibi yukarıdan aşağıya doğru yağıyordu. Taşların kendisine geldiklerini anlayan Şikari kendisini tehlikeden kurtarmak için sağa ve sola kaçışmaya başladı. Şirzad, okçuyu yere sermek için on beş adet taşı arkadaşları ile birlikte aşağıya fırlattılar. Büyük bir taş Hasan Şikari'ye isabet edince Hasan Şikari oturduğu yerden taşla birlikte aşağıya doğru yuvarlanmaya başladı. Kaleyi kuşatanlar Hasan Şikari'nin nereye fırladığını göremedikleri için, onun başka bir yerde savaştığını sandılar. Bâtıni savaşçılar taş atmak suretiyle iyi savaşıyorlardı. Sabah erkenden taş atmaya başladılar. Âdeta yağmur gibi attıkları taşlarla pek çok asker öldürdüler. Güneş battığı zaman Celal-üd Devle'nin ordusu pek çok kayıplar vermişti. Daha fazla direneme-yeceğini anlayan Celal-üd Devle askerlerine Çehardeh Yaylası'na doğru çekilme emrini verdi. Karanlıkta geri çekiliş zordu. Çünkü yollar dağlıktı ve uçurumlarla doluydu. Oraya her yerden yol vardı ama biraz önce de söylediğimiz gibi bazı yollar tehlikeli olduğundan askerler karanlıkta uçurumlara yuvarlanabilirlerdi. Onun için en emin yol olan

İran'ın güneybatısındaki bozkırı tercih ederek askerlerini oradan geri çekilerek Tus ve Nişa-bur'a ulaştı.
Celal-üd Devle'nin ordusu yenilmiş ve kale kurtulmuştu ama kalenin giriş yolu savaşla ve atılan taşlar nedeni ile tahrip olmuş ve kapanmıştı. Fa-razi'nin askerleri bir kaç gün içerisinde aşağıdan yukarıya doğru yolu ona-rarak eski duruma getirdiler. Müceddin Farazi kaleyi kurtardıktan sonra, muzaffer bir şekilde kaleye girdi. Bu zaferde Musa Nişaburi'nin daha çok emeği geçti. O kalede taş atmak suretiyle savaşmadı ama içerideki savaş hazırlıklarını yapıyorlardı. Düşmanlarının yenildiğini duyduğu zaman çok
sevindi. Ama yine de Musa hadım olmadığı için bir korku vardı. Halbuki kendine göre hadım olması da gerekmiyordu. Çünkü kaleye gelenlerin hepsi fedai olmadıkları için hadım değillerdi. Bunun için kendisinin de hadım olması gerekmiyordu. Bu yönden Musa'nın hayatı tehlikeydi. Müced-din Farazi Şirzad'a yanına bir yazıcı çağırmasını ve kaledeki ihtiyaçların tespit ettirilmesini istedi. Nitekim ihtiyaçlar yazıldı. Kale dışından temin edilerek kaleye getirildi. Kaledekiler de çabucak bunları içeriye taşıdılar. Acele etmelerinin nedeni ikinci bir saldırının yakın olması ihtimali idi. Kalenin kurtarılmasından bir gün sonra kaleye bir ulak geldi. Uzun bir yol takip ederek bozkır yoldan geldiğini, Hasan Sabbah'dan haber getirdiğini ve içeri girmek istediğini bildirince kale muhafızı onu durdurdu ve içeri almayarak, "Sen burada biraz bekle ben sana haber getiririm." dedi ve gitti. Biraz sonra da cevabı getirdi. Ona "Yorgun olduğunu Çehardeh Yaylası'nda biraz dinlenmesi," söylendi. Ulak da onun dediğini yaptı. Biraz dinlendikten sonra tekrar kaleye geldi. Hasan Sabbah mektubunda kalenin durumunu soruyordu. Şirzad da ona yazdığı cevabi mektupta "düşmanı yenerek kaleyi kurtardıklarmı" yazarak gönderdi. Şirzad gençlere haber göndererek hem Hasan Sabbah'ın emirlerini bildireceğini ve hem de kendisinin söyleyecekleri olduğunu bunun için meydanda toplanmalarını söyledi. Herkes toplandıktan sonra Şirzad onlara:
- Ey kardeşlerim, sizlere imamımızın emrini iletiyorum. O sizlere, inancımız uğruna ölmenizi emrediyor. Şu anda bize verdiği görev, bizim can düşmanımız olan iki kişinin öldürülmesidir. Kaleden "İki fedai çıkarınız ve iki kişiyi öldürtünüz!" şeklinde emir göndermiştir.
O konuşurken Musa Nişaburi elini kaldırarak konuşmak istediğini bildirdi. Şirzad'dan emir aldıktan sonra şu teklifte bulundu:
- Hocam, o iki kişi bizim din düşmanlarımızdırlar. İmamımız bu konuda emir gönderdiğine göre onların öldürülmeleri gerekmektedir. Bana izin veriniz ki ben kaleden dışarı çıkarak o iki kişiyi öldüreyim
Şirzad ona dönerek:
- Sana iki nedenden dolayı itirrveremiyorum; bunlardan birisi sen benim isteğimi kabul etmeyerek hadım olmadın. İkincisi ise biz imamızın emri gereği bu işler için kuraya başvuruyoruz. Şimdi kura ile iki kişi seçilecek ve kaleden çıkarak o iki kişiyi öldürecekler. Ben görevlendirmeyi öyle yapacağım
Ayrıca Musa Nişaburi'yi gönderemezdi. Çünkü onu Nişabur'da tanıyabilirlerdi. Musa, oranın yerlisiydi. Esas neden ise onun hadım olmayı ka-
I
bul etmemesiydi. Ayrıca Şirzad'ın ona itimadı da yoktu. Çünkü hadım olmadığı için nefsi hevesine uyarak görevini yapamayabilirdi.
Kura ile iki kişi seçildi. Bunlardan birisi Tebs'li Muhammed, diğeri de Hurşid Kolahi idi. Bu seçilen iki gence, "Uykudan önce yanıma gelin ki sizlere söyleyeceğim şeyler var." dedi. Onlar da onun emri gereği yanına gittiler.
- Siz şimdi gidin yann sabah yola çıkarsınız. Çünkü gece karanlık ve mevsim kış... Hem hava soğuk hem de karanhk olduğu için ya kaleden yuvarlanırsınız veya uçurumdan düşerek ölürsünüz. Ben yann sabah o izni size vereceğim. Gidin yatın biraz dinlenin. Şu andan itibaren de arkadaşlan-nızdan aynim ve bir daha da ne onlar sizi görsünler ne de siz onlan görünüz. Ben size nereye gideceğinizi ve ne yapacağınızı anlatacağım. İmamımız Hasan Sabbah ramazan ayının yedinci günü kıyametin kıyametini açıkladıktan sonra Bâtını dünyamız başlamış oldu. Görevimiz Arapların egemenliğinden milletimizi kurtarmaktır. Yann sabah siz buradan çıkmış olacaksınız. Muhammed Tebsi, seni Nişabur'a gönderiyorum. Senin görevin Nizamiye Medresesi'nin hocalanndan Şeyh Yusuf Bin Sebbağ'ı yok etmektir. Çünkü o büyük daimiz Şejafeddin Tusi'nin öldürülmesine sebep oldu. Sen ey Hurşit Deylemi

Kolahi, senin görevin de Nişabur'a giderek Celal-üd Devle'yi öldürmektir. Çünkü o hem bizim kalemizi kuşattı ve hem de Şerafed-din'in öldürülmesine sebep oldu. Sen o şehre gittiğin zaman Celal-üd Devle'yi bulabilecek misin? Çünkü fedailerimiz onun askerlerinin bir kısmını öldürdüler. Onu da öldüreceklerdi ama askerleri onu kaçırarak kurtardılar. Bir makam sahibi yenildiği zaman onun aynı makamda kalması zordur. Çünkü itibanm yitirdiğinden onu görevden alırlar. Eğer onu görevinden alırlarsa o da başka bir yere gitmiştir. Onun için onu bulman güç olacaktır. Eğer görevinden alınmışsa, Tus tarahna gidebilir. Çünkü onun aslı Tus'lu olduğu için Tuşlular onu kabul edebilir. Orada da bulamazsan sor soruştur ve onu öldür. O, Şerafeddin'i nasıl yok etti ise sen de onu aynı şekilde yok edeceksin. Bunu yaparken dikkadi ol. Hiçbir zaman kendini beUi etme. Eski kimliğinizi unutun ve yeni isminizi ezberleyin ve unutmayın. Asıl amacınızı da saklayın ve sakın belli etmeyin. İkinci bir husus da sakın benimle irtibat kurmayınız. O iki kişiyi aradığınız yerlerde bulanazsanız, diğer şehirlerde arayın. Bulun ve seri bir şekilde ortadan kaldınn.
Şirzad bu konuşmayı yaptıktan sonra kalem ve kâğıt alarak "Bir şekil ve dört dal ortaya çıkanimıştır." diye yazdı. Bu onlann aralarında "İki kişiyi yola çıkardım. Bunlar iki kişiyi öldüreceklerdir. Onlara her türlü yardımı yapın." diye yazılmış bir parola idi.

Şirzad yanında bulunanlara şöyle konuştu:
- Ben Hurşit Kolahi'nin, Celal-üd Devle'yi bulabileceğini ve onu yok edeceğini tahmin ediyorum. Çünkü onun Nişabur'da olduğundan eminim. Şeyh Yusuf un da aynı yerde olduğunu tahmin ediyorum.

Şeyh Yusuf diğer medrese öğretmenleri gibi vaktini Nizamiye Medre-sesi'nde geçirmekte idi. Şirzad fedaisine:
- O öğretmenlerin bazıları evlidirler. Akşam olunca evlerine giderler. Senin görevin onun evli olup olmadığını öğrenmektir. Eğer evli ise onu takip et ve öldür. Evli olmasa bile medreseden çıkarak bir yerlere gidecektir. Onu takip et fırsat bulur bulmaz ona saldır ve yok et ve ortadan kaybol.

Muhammed Tebsi:
- Baş üstüne. İmamımızın emrini yerine getireceğim

Şirzad yolcu etmeden önce onlara:
- Yola yalnız çıkacaksınız. Hiç kimse size yardım etmeyecektir. Yazdığım o yazı ile bizimkiler size maddi yardım yapacaklardır. İşinizi bitirdikten sonra kimse size yardım etmeyecektir. Bu yoldan dönüp dönmeyeceğiniz de belli değildir. Yarın sabah yola çıkacaksınız. Sizlere bazı ihtiyaçlarınız verilecektir. Canlı olarak yakalanmamanız için sizlere bir tüp içerisinde afyon verilecek. Onu iç çamaşırınızın astarına saklayınız. İşiniz biter bitmez yakalanmamak için onu ağzınıza atınız, çiğneyiniz ve yutunuz. Bir müddet sonra öleceğiniz için kimse sizleri yakalayıp sorgulayamayacaktır. Böylece de Bâtını sırlarım kimse öğrenemeyecektir. Şimdi gidin birbirinizden ve arkadaşlarınızdan ayrı olarak tek başınıza uyuyun.

O iki genç gece söylendiği gibi yalnız uyudular. Sabahleyin de yalnız yola koyuldular.

GÖREV İÇİN TEBS KALESİ'NDEN ÇIKIŞ

o iki genç kale komutanının emirlerini yerine getirmek için Tebs kalesinden çıktılar. Birbirlerinden ayrılarak tek başlarına yola koyuldular. Muhammed Tebsi bozkır yolunu takip ederek Tus şehrine ve oradan da Nişabur a ulaştı. Kış mevsimi olduğu için yollar son derece karlı ve soğuktu. Orada Celal-üd Devle'nin görevinden alındığını Rey şehrine gittiğini ve Nişabur'un vahliğine birisinin vekâleten atandığını öğrendi. Muhammed'in diğer öğrendiği bir konu da Celal-üd Devle'nin aynı zamanda ikinci görevi olan Nizamiye Medresesi'nin yargıçlık görevinden alınarak, yerine Şeyh Yusuf un verilmesi idi. Sultan Melikşah'ın güçlü Vezir-i Azamı Şeyh Yusuf a iyi gözle bakmıyordu. Ama onun Şerafeddin Tusi'nin öldürülmesinde de büyük payı vardı. Onun için ona o görevi vermişti. Muhammed Tebsi Nişabur'a gelerek bir kervansaraya yerleşti. Mevsim kış hava ise çok soğuktu. Bu nedenle âdeta kervansaraya hapis edilmiş gibi idi. Bu gidişle misafirliği uzun süreceğe benziyordu. Handakilerin dikkatini çekmemek için orada akrabalarının gelmesini beklediğini akrabaları gelir gelmez de Rey şehrine gideceğini söyledi.

Muhammed Tebsi yaptığı araştırma sonunda Nizamiye Medresesi'nin iki çeşit vakh olduğunu bunlardan birisi şehirde bulunan gelir getiren ve ev gibi yerler diğeri ise şehir dışında bağ, bahçe ve tarla gibi gelir getiren yerlerdi. Ayrıca bunlar dışında başka şehirlerde de vakıf yerleri vardı. Muhammed bunları öğrendikten sonra Şeyh Yusufun o malları kontrol etmek için oralara gideceğini anladı, Tebsli genç, bu kış mevsimi şehir dışına gitmesi zayıf bir ihtimaldir, hâlbuki şehir içindeki vakıfları kontrol etmesi ise daha güçlü bir ihtimaldir. Oralara tek başına gidebilir ve ben onu orada yok edebilirim diye düşündü. Ancak Muhammed daha önce Şeyh Yusufu
hiç görmediği için tanımıyordu. Onu uzaktan temkinli bir'şekilde seyretti. Simsiyah gözleri, üçgen şeklinde çenesi vardı. Orta boylu, nazik bir kişi idi. Onu görür görmez ondan nefret ettiğini anladı.
Muhammed Tebsi, eğer medresenin karşısında sabahtan akşama kadar durup onu takip edersem dikkati çeker diye düşündüğü için ve dikkat çekmesin diye medresenin karşısında küçük bir çarşı vardı; dilekçe ve mektup yazma bahanesiyle kalem, divit, kâğıt, ısınmak için mangal ve oturmak için sandalye aldı. Oturduğu masaya dilekçe ve mektup yazılır diye yazarak astı. Böylece onu kollamaya başladı. Onun kim olduğunu ve asıl amacının ne olduğunu hiç kimse anlamıyordu. O, sürekli olarak medreseyi gözetliyor aynı zamanda gelenlere mektup, dilekçe yazarak para alıyordu. Şeyh Yusuf her seferinde gerek camiye gerek vakıflara giderken tek başına hiç dolaşmıyor yanında muhakkak birileri oluyordu. Muhammed bazen de onu takip ediyor, orada bulunan esnafa da eşeğine su vermesi için kervansaraya gittiğini söylüyordu. Sonunda Şeyh Yusuf un camiye ve eve giderken birileri ile beraber gittiğini, vakıflara giderken de tek başına gittiğini öğrendi. Hava çok soğuk olduğu için dükkâncılar erkenden dükkânlarını kapatıp evlerine gittiklerinden, o da karanlık ve soğukta tek başına kalmamak için hana gidiyor, sabah erkenden de dükkânın önüne geliyordu. Yusuf ise ondan daha önce medreseye gittiği için onun ne zaman medreseye gittiğini anlayamıyordu. Şeyh Yusuf aynı zamanda medresenin hesaplarını da incelediği için evine geç vakitlerde gidiyordu. Bir gün Tuşlu Muhammed birisine mektup yazarken vali vekilinin askerlerinin, birisini ellerini arkadan bağlanmış bir şekilde götürdüklerini gördü. Orada bulunanlar ona "mülhit" yani dinsiz diye bağırıyorlardı. Muhammed onun Bâtıni olduğunu anladı. Kalemi bırakarak o tarafa doğru dikkatlice baktı. Ama onu hiç tanımadı. Muhammed'in yanında bulunan birisi sordu:
- Hayrola Muhammed nerelere uçtun ve gittin? Yoksa sen de onun gibi Bâtıni misin?
Bu sorular üzerine Hasan Sabbah'm kıyametin kıyametini açıkladığını herkesin de Bâtıni olduğunu söylenebileceğini düşündü. Ama bu tür görevi yapanların söylemesinin tehlikeli olaca|mı da hesap ettiği için "değilim" dedi.
Ayrıca orada bulunanlara şu örneği verdi:
- Bir gün Nasır Husrev* çarşıda ayakkabısını diktirirken ansızın bir
Nasır Husrev; Hicri 387-481, Miladi;997-1088 yıllarında yaşamış Fatimilerin Ismailiye koluna mensup İran şairlerindendir.
gürültü koptu. Esnaf ve halk ona saldırdı ve onu dinsizlikle suçladı. Ama yanıldıkları geç de olsa anladılar.
Vali vekilinin askerleri, götürdükleri o adamı hükümet konağının dışarısına çıkardılar; orada darağacına götürerek asacaklardı. O insanın asılmasını seyretmek için kalabalık bir topluluğu şehir meydanında topladılar. İdam edilecek adamı oraya getirdikleri zaman adım atacak hâlde değildi. Elleri arkaya bağlanmış, biri önden diğeri de arkadan iki kişi onu sürükleyerek darağacına doğru çekiyoriardı. Çok zayıftı ama ölümden korkmadığı belliydi. Takatsizliği, zayıflığı ve sendelenmesi açlıktandı. Onu zindana attıklan günden, darağacına getirdikleri zamana kadar soğuk bir hapishanede yatırmışlar ve hiç yiyecek vermemişlerdi. Çünkü mülhitlere o yörelerde yiyecek vermezlerdi. Darağacının ipini boynuna attıklan zaman o yüksek sesle:
"Ali onu selamlasın. Hasan Sabbah'm kıyametin kıyametini ilan ettiğine şahidim." der demez ipi boynuna geçirdiler ve yukarı doğru çektiler. Henüz canı çıkmamıştı ki orada bulunanlar taş yağmuruna tuttular. Bu olaydan sonra Muhammed çarşıdaki yerine üzgün bir şekilde döndü. Mütevazı yerine oturdu. Gördüğü rezilliği yaşamamak için kendisine imamının verdiği görevi tamamlar tamamlamaz; yani Şeyh Yusufu öldürür öldürmez afyonu içerek intihar etmeye karar verdi. Kendisi

hakkında o kararı verdiğine üzülüyordu. Çünkü yakalayıp işkence yapamayacaklardı. Evli değildi ki karısı ve çocukları üzülsün. Ayrıca ailesi de yoktu ki geçim sıkıntısına düşsünler. O damat olmak da istemiyordu ki Şark usulü düğün yaparak gelini evine götürsün. Servet de istemiyordu. Bazı hadımlarda mal arzusu vardı. Ama onda böyle bir istek de yoktu. Çünkü o öyle eğitilmişti. Onun tek istediği şey, emri yerine getirmek için o adamı öldürmekti.
Muhammed dükkanın önünde oturmuş düşünüyordu ki önünde oturduğu dükkan sahibi ansızın;
- Bak şu geçen delikanlıyı görüyor musun? O çocuk Şeyh Yusufun oğludur.
O anda Muhammed şaşırarak o çocuğa baktı ve:
- Şeyh Yusufun oğlu var mı?
- Evet, var o onun oğludur.
- Peki, evli mi? Karısı da var mı? Geceleri evine gidip geliyor mu?
Bu soruları soracaktı ki dikkat çeker düşüncesi ile sormaktan vazgeç-' ti. Sorusunu dikkat çekmesin diye şöyle değiştirdi:
- Medrese yargıcının oğlu epeyce büyük olduğuna göre o hâlâ evli mi?
- Evli.
- Peki, onun evi nerede?
- Baş bağların bulunduğu mahallede oturuyor.
Böylece Muhammed onun evli olduğunu ve oturduğu yeri öğrenmiş oldu. Şeyh Yusuf Bağbaşı Mahallesi'nde oturuyordu. O dönemde şeyhlerin ileri gelenleri, öyle seçkin mahallelerde otururlardı. Onun da orada oturması normaldi. Çünkü o da koskoca medresenin mütevellisi idi. Dükkâncı Muhammed'e "onun evli bulunduğu semt çok meyveliktir. Şu mevsimde kayısı çok boldur. Eğer vakit geçirmeden gidersen oranın kayısıları çok tatlıdır yeterince yiyebilirsin." dedi. Tebs'li genç bu konuşmalardan sonra onun evini, evli olduğunu, gece medresesinden çıkarak evine gittiğini öğrendiğinden onu takip etmeye karar verdi.
Muhammed, "Eğer onu medresenin yakınında öldürürsem bağırarak milleti uyarabilir. Kılıç darbesi veya bıçak darbesi ile onun işini çabucak bitirebilirim. Ancak medresedekiler beni görürlerse tanıyabilirler." diye düşündü. Onun için en uygun yer, evinin yakını idi. Onu evinin yakınında öldürmeye karar verdi.
Muhammed ertesi gün evinin bulunduğu mahalleye Şeyh'in evini görmeye gitti. Yanlışlık yapmamak için de evi iyice inceledi. O dönemlerde Ni-şabur'da her mahallenin bir kapısı vardı. O kapıyı kapattıklan zaman bir mahallenin diğer bir mahalle ile irtibatı kesilirdi. O zamanki damlar düz oldukları için, bir mahalleden diğer bir mahalleye geçmek istedikleri zaman damlardan geçerlerdi. Ancak bu yoldan geçmek son derece tehlikeU idi...
Nişabur yazları çok sıcak olduğundan genelde damlara çıkarak oralarda yatarlardı. Kışın kimse damlarda yatmadığı için yollar hırsızlara kalırdı. Muhammed bu hususlarda çok iyi eğitim gördüğü için yolunu nasıl kullanacağını, işini bitirdikten sonra nasıl kaçacağını veya ne yapacağını çok iyi biliyordu. O gün akşamüzeri Muhammed, Şeyh Yusufu giderken gördü. Onu takip edebilmek için dükkâncıya "Allah'a ısmarladık" dedikten sonra işini bırakarak onu takip etmeye başladı. Onun nereden gideceğini bildiği için ondan önce koşarak gitti. Duvardan tırmanarak dama çıktı. Orada gizlenerek Şeyh Yusuf un gelişini beklfemeye başladı. Şeyh Yusuf un bir adamla ellerinde fenerle geçtiklerini gördü' İki kişi olduklarını görünce damdan aşağı inmedi. Zira onu öldürürse öbürü bağırarak ortalığı ayağa kaldırabilirdi. İkisini öldürmek istemedi. Çünkü, "öbür adamın bir suçu yoktu" diye düşündü. Şeyh Yusufu evine gidene kadar gözetledikten sonra önce oradan inmek istedi. Ancak onun aynı zamanda Nişabur Camisi'nin imamı olduğunu sabah erkenden camiye gideceğini bildiği için sabaha kadar damda beklemeye karar verdi. O gece soğuk vardı. Mahmut sabaha kadar âdeta buz kesildi. Bir ara donacak gibi oldu. Nihayet uyumadan ve donmadan sabah olunca şeyhin hanımının bir fener yakarak dışarı çıktığını gördü. Yusufu göremeyince yorgun ve bitkin bir şekilde yola koyuldu.
Muhammed Tebsi, tedbirli adımlaria kendisini sıcak camiye attı. Yorgunluğunu atmak için camiye uzanarak yattı. Sabah ezanı okunurken uyandı ve kalktı. Camiden çıkarak Şeyh Yusufun evini gözetlemeye başladı. Kapının açıldığını Şeyh Yusufun evden çıktığını ve kapının tekrar kapandığını gördü. Onun geçmesini sabırla bekledi. Önüne gelince hemen damdan atladı. İğne uçlu ve kılıçtan keskin

kamasını kınından sıyırarak eline aldı. Sokaklar bomboştu. Muhammed ve Yusuftan başka kimseler gözükmüyordu. Yusuf onu camiye giden birisi sandığı için önce onunla samimi bir şekilde konuşmak istedi. Yüzüne bakıp onu iyice incelediği zaman şaşırdı. Çünkü onun hadım olduğunu anlamıştı. Yusuf, oralarda hadım olacağım tahmin etmiyordu. Muhammed sol elini Yusufun boynuna atıp sağ eliyle de kamayı Yusufun göğsüne sapladı. Hemen oradan kaçarak uzaklaştı. Bâtıniler nefisleri için katliam yapmazlardı. Onlar davaları için adam öldürürlerdi. Fakat o hususta o kadar iyi eğitim almışlardı ki onların ne yapacaklanm hiç kimse anlamazdı. Bir müddet sonra Şeyh Yusufun cesedi bulundu. Bazılan onu kimin öldürdüğünü tahmin edemedikleri gibi bazıları da onu düşmanı olan Celal-üd Devle'nin öldürdüğünü sandılar. Muhammed Tebsi hiçbir şey yokmuş gibi dükkânın önündeki işine döndü. Anlaşılmasın diye orada üç gün daha kaldıktan sonra "Akrabalanm geldiler, Rey şehrine gidecekler benim de onlara katılmam lazım ." diyerek dükkancıya "Allah'a ısmarladık" dedi ve aynidı.
Daha önce de söylediğim gibi Tebs Kalesi'nden çıkan diğer bir fedai de Hurşit Kolah Deylemi idi. Şirzad onu da Celal-üd Devle'yi öldürmesi için görevlendirmişti. Hurşit önce Tus'a oradan da Nişabur'a gittiğinde Celal-üd Devle'nin Rey şehrine gittiğini öğrendi. Kar yolları kapadığı için Rey'e gidemedi. Orada da kalmak istemediği için tekrar Tus'a döndü. Güneydeki yoldan Şahruh'a gitti. Yollar açılınca da Rey şehrine gitti.
O dönemde Rey İran'ın başkenti idi. Rey şehri o tarihlerde zengin bir ticaret merkezinde olduğu için canlı bir şehirdi. Sasani Hanedanı yıkıldıktan sonra şehir önemini yitirdi. Oraya vardığında Celal-üd Devle'nin kışlık evine gittiğini öğrendi. Oradan dönmesini bekledi. Döndüğünde onu, eski adı Karamisin bugünkü adı Kermanşah olan şehre çağırdılar. Kermanşah o tarihlerde Bâtmilerin merkezi durumda olup, Bâtınilerin önderleri de orada bulunuyorlardı. Orada kendisini tanıyıp yok edeceklerini düşündüğü için oraya gitmekten vazgeçerek onu Rey'de beklemeye karar verdi.
ı:

Nizamülmülk, Celal-üd Devle'nin Tebs yenilgisinden sonra onu o görevden alarak Bâtınileri temizlemesi için Karamisin'e göndermişti. O da Tebs yenilgisinin öcünü almak için bütün Bâtmileri imha etmek üzeîe harekete geçmişti,
Hurşit bu durumu öğrenince hemen bir ata binerek bin bir zahmetten sonra Karamisin'e vardı. Orada bir hana yerleşti. Şehri öğrenmek ve Celal-üd Devle hakkında bilgi toplamak için handan çıkarak gezmeye başladı. Karamisin şehri bir dağın eteğine kurulmuş, şehrin caddeleri dik bir inişle birbirlerine bağlandığı için yaşlılar ve çocuklar yokuşu inerken ve çıkarken çok zorlanıyorlardı. Şehrin bir de ticaret malları satan pazarı vardı. Dışarıdan gelen mallar o pazarda toplanır, komşu şehirler o mallara muhtaç olduklarından tüm alışverişlerini oradan yaparlardı. Satıcılar mallarını satmak için sürekli davullar çalıyorlardı. Yazın burada hava çok sıcak olduğu için hâli vakti yerinde olanlar yaylalara göçerlerdi. Hava çok sıcak olduğundan insanların uyanık kalmaları için de davul çalarlardı. Buranın insanları cana çok yakın insanlardı. Misafire hizmet için âdeta birbirleri ile yarışıyorlardı. Hurşit'in bir Bâtını olup olmadığını öğrenmek için ona:
"Sen evli misin? Çoluk çocuk var mı? Bâtını misin?" gibi sorular soruyorlardı. Hurşit de onlara "Bâtını olmadığını söylemek," için gerekli cevabı veriyordu.
Celal-üd Devle'nin Bâtınileri yok etmek için bir ordu kurduğunu öğrenen Hurşit onu bir an evvel ortadan kaldırmaya karar verdi. Hurşit dikkati çekmemek için bir işle meşgul görünmek istiyordu. Bir müneccim kadar astronomi ve bir falcı kadar da fal biliyordu. O zamanın insanlan Güneş, Ay ve yıldızlann hareketlerinden kendilerim uğurlu veya uğursuz gelebilecek anlamlar çıkanyorlardı. Bu konu buralarda olduğu kadar Fransa'da da revaçta idi. Müneccimlik ve falcılık âdeta bir meslek hâlini almıştı. Bu konuda yazıhaneler gibi yerler vardı. İnsanlar bir iş yapacaklan zaman onlara danışıp öyle iş yapariardı. Hurşit Kolahi Deylemi dikkat çekmek için kendisinin çok iyi bir müneccim ve yıldız falcısı olduğunu etrafa duyurdu. Aslında o, bir Bâtı-^ ni olduğu için bu tür şeylere inanmıyordu. Ama iyi bir müneccim kadar da bu bilgilere sahipti. Bu konuda çevrede tanınmak istiyordu.

Hurşit'in hadım olduğunu İsimse bilmiyordu. Henüz evlenmediği için çocuk sahibi olamadığını sanıyorlsffdı. Hiç bir kadın ve kıza da bakmadığı için onu çok dürüst ve namuslu sanıyorlardı. Ona çok güvendikleri için erkeklerden çok kadınlar ona müracaat ediyorlardı. Zira onun hiçbir kadına kötü gözle bakmayacağını biliyorlardı. Deylemli genç bir taraftan falcılık yaparken bir taraftan da Celal-üd Devle'nin ordusunun durumu ile ne zaman Karamisin'e hareket edeceğini inceliyordu. Celal-üd Devle onun bir
müneccim olduğunu duyduğu için onu yanma çağırıp "Hangi günün uğurlu gün olabileceğini," öğrenmek istedi. Onun için Hurşit çok sevindi ve hemen kabul etti. Hurşit, Celal-üd Devle'nin bir komutanı nezaretinde ve iki askerle beraber yola koyuldu. Yanma vardığında bir çadırda oturuyordu. Yanına oturmasını söyledi. Sonra Hurşite dönerek:
- Senin çok iyi bir müneccim olduğunu duydum. Bu konuda hiç kimsenin senden daha üstün olmadığını da biliyorum.
Hurşit alçak gönüllülük göstererek:
- Evet, müneccimim, ancak herkesten de üstün değilim.
- Sen alçak gönüllüsün ancak ben inceledim bu konuda senden daha üstün kimsenin olmadığını biliyorum onun için bu savaşa başlamam için bana uğurlu günü tayin etmeni istiyorum.
- Ey amir, ordunuz hangi amaçla hareket edecek? Yolu kontrol altına almak için mi yoksa savaşa başlamak için mi hareket günü istiyorsunuz?
- Bunun uğurlu gün ile ne ilgisi vardır? İki olay için fark mı vardır?
- Ey amir bu olayların cevapları da farklıdır. Ayrıntıyı bilmeden cevap verememem. Eğer benden uğurlu günü soruyorsanız bunları bilmem lazım. Yıldızlardan ancak bunlan öğrendikten sonra cevap alabilirim.
- Ordumu savaş için yola çıkaracağım.
- Pekiyi ordunuz kaç kişidir?
- Bunun senin söyleyeceğin uğurlu gün ile ne ilgisi var?
- Çok ilgisi var. Çünkü bir asker, iki asker ve çok asker gibi sayılarda yıldızlardan alacağım cevaplara etki etmektedir.
- Ordumuz yedi bin askerden ibarettir.
- Savaşmaktaki amacınız nedir?
- Bunun seninle ne ilgisi var?
- Amaçlarını bilemezsen yıldızlardan cevap alamam.
• - Ordumuzun amacı Karamisin'i ele geçirerek tüm Bâtınileri yani dinsizleri ortadan kaldırmaktır. Bundan sonra da mülhitlerin kalesini ele geçireceğim.
Bunları duyan genç, "Beni bu adamı öldürmem için haklı olarak göndermişler." diye kendi kendine söylendi:
- Hemen onu öldürmem gerekmektedir. Ancak burada herkesin yanında olmaz. Çünkü benim öldürdüğümü ve benim bir Bâtını olduğumu bilirlerse buradaki tüm Bâtmileri katlederler. Onun için çok tedbirli olmam gerekmektedir.
J

Celal-üd Devle'ye:
- Ey amir, benim bunu sana söyleyebilmem için bu konuşmamızı sizden başka kimse duymamalıdır. Bunun için de herkesin çadırdan çıkması gerekir.
Amacı, herkes çadırdan çıktıktan sonra onu öldürmekti. Fakat Bâtını-leri katletmek için yedi bin silahla donatılmış asker vardı. Eğer onu burada öldürürse bu askerler o şehirde ne kadar Bâtını varsa hepsini kılıçtan geçirirler düşüncesi ile orada öldürmekten vazgeçti. Savaş günü için uzun bir süre vermeye ayrıca bu durumu da Bâtını liderlerine haber verdikten sonra uygun bir günde öldürmeye karar verdi. Hurşit:
- Ey Emir, şu andan itibaren otuz gün içerisinde ordunun hareket etmesi uygun değildir.
Celal-üd Devle ona:
- Sen neye göre böyle karar verdin?
- Bu otuz günün ilk on günü böyle içerisinde Ay, Akrep Burcu'nda olur. Bu on gün içerisinde başlanan hiçbir işte başarı elde edilemez. Ayın ikinci on gününde de Mars, Akrep Burcu'nda olur. Mars'ın kendisi savaştır. Onun için böyle günlerde savaşılmaz. Çünkü bu günlerdeki savaşlar kaybedilir. Ayın son on günü de yıldız kervanları göç hâlindedirler. Yolculukları sonunda Akrep Burcu'nda

karar kılarak kalırlar. Bu günler de uğursuz sayılır. Ey emir uğurlu günlere kadar sabrediniz ki başarılı olabilesiniz.
Aslında Hurşit, Celal-üd Devle'nin harekete geçmemesi için yıldızları bahane ediyor ve onu otuz gün oyalamak istiyordu. Celal-üd Devle ona:
- Pekiyi yıldızların değişmesini beklemek için otuz gün sonra harekete geçeyim mi?
Hurşit; bir ara durakladı. Sonra zayıf bir sesle:
- Uygun olur.
Celal-üd Devle onun hokkabaz olabileceğini düşündü. Ancak bunu söylerken gezegenleri biliyordu ama küçük yıldızları bilmiyordu. Bunu da ona belli etmek istemiyordu. O aralamasın diye de bunları sormadı.
Hurşit oradan ayrılarak büyük? dainin yanına gitti. Hurşit kendisini ona tanıttı. Olayı olduğu gibi ona aktardı. Durumu kale komutanı Şirzad'a bildirmek için bir mektup yazdı. Büyük daiye de:
- Bu felaketten kurtulmamız için bir ay zamanımız vardır. Bir ay sonra Celal-üd Devle harekete geçecektir. Eğer gerekeni yapmazsak, bir ay sonra bütün din kardeşlerinizi kılıçtan geçirecektir.
Bunları dinleyen büyük dai ona:
- Ey temiz yürekli genç, sen Karamisin'e neden gittin?
Hurşit ona asıl amacını söylemedi, sadece şunu söyledi:
- Ben Karamisin'e iyi müneccimler olduğunu duyup bir şeyler öğrenmek için gittim.
- Ben senin o şehre bu iş için gittiğini sanıyorum. Senin de bizlerden biri olduğunu tahmin ediyorum. Hatta aramızda büyük mevkiin olduğunu da sanıyorum. Sana en iyi yolun, hemen saldırıya geçmemiz olduğunu da söyleyebilirim.
- Pekiyi kararınız hemen saldırmak mıdır?
- Evet, amacım hemen saldırmak. Fakat onun ordusu hakkında yeterince bilgim olmadığı için bir şey söyleyemiyorum.
- Ben müneccim olarak ona bir ay içerisinde saldırmasının uğursuzluk getireceğini söyledim. Bu süreden önce harekete geçmez. Endişeniz olmasın.
- Şu saatten itibaren yola çıkıyorum. Celal-üd Devle'nin henüz yolun başında olduğunu sanıyorum. Eğer yola çıkmışsa onun da haberini alırım. Din kardeşlerimin en seri şekilde savaşa hazırlanmaları ve çabucak yola çıkmaları için gerekli emri gönderiyorum.
Hurşit, baş daiye "Allah'a ısmarladık" dedikten sonra oradan ayrılarak kervansaraya gitti. O gece yalnız kalarak yapacağı işleri düşündü ve sonunda Celal-üd Devle'yi nasıl öldüreceğine dair planlar yaptı. Ertesi sabah Bâ-tıniler yiyeceklerini yanlarına alarak bir kısmı atlı, bir kısmı da yaya olarak şehirden çıktılar ve Bisutun'a doğru hareket ettiler. Bisutun dağlar arasında kuytu bir yerdi ve aşın derecede sıcak olurdu. Bu nedenle aşiretler orada barınamadıkları gibi koyunlarını da otlatamazlardı. Yazın yaylalara çıkarlar ve kışın orada barınırlardı. Dağların" görünümü çok vahşi idi. Hele Bisutun Dağı, sanki tek parça duvar gibi gökyüzüne doğru yükseliyordu. Bir de yoldan geçenleri, eşkıyalar ve aşiretler soyarlardı. Bu nedenle oralardan tedbirsiz kimse.geçemezdi. Bir de dağların üzerindeki kayalar vardı ki sanki insanların başlarına düşecek gibi duruyorlardı. Bu nedenle o vahşi yerler hakkında, pek çok efsaneler uydurulmuştur. Bu efsanelerden birisi de "O dağda çok büyük ve uzun ömürlü devlerin yaşadıkları ve onlar aç kaldıkları zaman insanları yedikleri" efsanesi idi. Başka bir efsaneye göre de "O bölgede bir kral yaşarmış, kralın şehzadelerinden birisi Şirin adında bir kıza âşık olmuş, kral o kızı oğluna almak istediği için kızı İran'a götürmüş İran hükümdarı da kızı ülkesinde istememiş ve oradan kovmuş. Bunun üzerine Ferhat adındaki o genç, sevgilisi için dağı yontarak orada bir saray

yapmış. Amacı sevgilisinin her tarafı seyretmesini sağlamakmış." Bu konuda daha pek çok rivayetler vardır.
Orayı gezmeye gidenler, o dağın zirvesinde bir eser görürler. O eseri Ferhat'ın sevgilisi için yaptığı rivayet edilir. Dağın bir tarafı yontulmuş, bir tarafı ise yontulmamıştır. Bazıları da "Onu devler yontmamışlar, onu Ferhat'ın aşkının gücü yontmuştur." derler. Başka bir rivayete göre de "O dağda çok sayıda ve aşın derecede zehirli yılanlar yaşarlarmış. Bahar bitimi oralar çok sıcak olduğu için

yılanlar yuvalarından çıkarak dağın her tarafına dağılırlar-mış. Bu zehirli yılanlar insanları zehirleyerek öldürürlermiş. Cesetleri dağda kaldığından kurtlar ve kuşlara yem olurlarmış. Sadece insanlan değil hayvanları da sokarak zehirledikleri için hiç kimse koyunlanm o dağa götürmez-miş". Karamisin'e gitmek için yola çıkan Bâtıniler biraz önce sözünü ettiğimiz o dağa vardılar. Dağdan pek çok su aktığı için oraları yemyeşil olmuş âdeta bir dünya cennetine dönmüştü. O dağda toplanan Bâtıniler kimse kendilerini fark etmesin diye dağın arka tarahna geçtiler. Bâtıniler her taraftan oraya gelerek toplanıyorlar ve sayılan sürekli artıyordu. Karamisin'in baş daisi sürekli Celal-üd Devle'nin ordusunu gözetliyor fakat hiçbir şey göremiyordu. Bisutun Dağı'mn arkasında dört bin kadar Bâtını toplandı.

Hurşit, Hasan Sabbah'm emrini yerine getirmek için yani Celal-üd Devle'nin ordusu ile savaşmak için, tekrar Celal-üd Devle'nin ordugâhına vardı. Celal-üd Devle'ye "Müneccim geldi" diye haber verdiklerinde, onu yine çadırına çağırdı ve içeriye alarak yanına oturttu. Hurşit, "Artık bunu öldürmenin zamanı geldi. Eğer ben onu öldürmezsem, o bütün Bâtınileri yok eder." diye düşündü. Çünkü daha fazla oyalayamayacağını anladığı için o gün bir bahane ile yanaşarak onu öldürmeye karar verdi.

Deylemli genç, Celal-üd Devle'nin çadırına girdiği zaman daha önce söylediğimiz gibi kuşağında bir madeni tüp içerisinde sakladığı afyonu ağzına attı. Bunu yapmaktaki amacı bir tehlike hâlinde tüpteki haşhaşı çiğneyerek yutmak suretiyle intihar etmekti. Bunu yapmazsa çadırda bir sürü insan vardı. Onu yakalayarak işkence etmek suretiyle konuşturarak sırları öğrenebilirlerdi. Çadırdakiler onun bir hadım ve Bâtınilerin ölüm fedaisi olduğundan hiç şüphelenmeyip öAuîhüneccim sanıyorlardı. Hurşit oturduktan sonra fal bakmaya başladı. Yıldızlan sayıyor, onlara bakarak bir takım rakamlar yazıyordu. Bir ara bir şeyler söylemek için Celal-üd Devle'nin yanına yaklaştı. Ona bir şeyler söylemeye başladı. Bir taraftan bir şeyler söylerken bir eliyle de kuşağından başka bir kağıt çıkarmak bahanesiyle elini beline sokarak saklamış olduğu hançeri çıkardı. Boyuna vurduğu şiddetli bir darbe ile şah damannı kesti. Şah damanndan kanlar boşalarak yer-lere yayılmaya başladı ve o anda Celal-üd Devle yere yıkıldı. Orada bulunanlar bu işin bir suikast olduğunu anladılar. Bir ara aralarında şaşkınlık yaşandı ise de hemen kendilerini toparlayarak ona saldırmaya başladılar. Deylemli genç kendisini savunmak için kama ile hepsine doğru rastgele saldırmaya başladı ise de yediği kılıç darbeleri ile parçalanarak yere yıkıldı. Her ikisini de kontrol ettiler ve öldüklerini anladılar. Celal-üd Devle'nin ölümünün müneccimin elinden olması orada bulunanlar arasında şaşkınlık yarattı. Zira hiç kimse onun bir hadım olacağını yani ölüm fedaisi olacağını tahmin edemedikleri gibi; onu neden öldürdüğünü de hiç kimse anlayamadı. Onu hususi bir düşmanlıktan dolayı öldürdüğünü sandılar.

Celal-üd Devle'nin öldürülmesi orduda üzüntü ve panik yarattı. Yeni bir komutan görevlendirmesi ve gerekli önlemlerin alınması için durumu Nizamülmülk'e bildirdiler. Kolher Kabilesinden bir komutan görevlendirildi. O Celal-üd Devle gibi Bâtını düşmanı değildi. Hatta Karamisin'deki Bâtınileri kendi vatandaşları sayıyordu. O insanlann uzun süreden beri beraber yaşadıklarım bu nedenle birbirlerini incitmemeleri gerektiğine inanıyordu. Bunu orada bulunan komutanlar yeni komutan gelene kadar geçici olarak seçmişlerdi. O arkadaşlarına:

- Biz hemen saldırıya geçmeyelim. Belki Nizamülmülk yeni bir komutan görevlendirir veya saldırıdan vazgeçer. En iyisi ondan gelecek emri beklememizdir. Biz Nizamülmülk'e bir ulak gönderelim ve gelecek duruma göre hareket edelim.

Orada bulunanlar bu fikri benimsediler ve de öyle yapmaya karar verdiler. Karamisin'in baş daisi dört bin kişi ile Bisutun Dağı'mn arkasına gizlenmişti. Hurşit ona Celal-üd Devle'nin ordusunun saldırıya geçeceğim günü söylediğinden, onun ordusunun önünü kesmek için harekete geçti. Celal-üd Devle'nin öldürüldüğünü henüz duymamıştı. Yoluna devam ederek -Karasu denilen bir ırmağa ulaştılar. Baş dainin amacı Celal-üd Devle'nin ordusunun ne tarafa doğru ilerlediğini ve sayısını öğrenmekti. Celal-üd Devle'nin ordusunun yeni kumandanı durumu incelemek için savaşı bir gün erteledi. Bu iş için bir kaç subayı görevlendirdi. Biraz ilerlediklerinde Bâtıniler ile yüz yüze geldiler. Çok şaşırdılar. Çünkü nerede olduklarını y bilmiyorlardı. Bâtını kumandanı onları

görünce şaşırmadı. Çünkü onların . ordularından ayrılarak Karamisin'e doğru gittiklerini anladı. Onları tutuklatarak sorguya çekti. İfadelerinden, "Celal-üd Devle'nin bir müneccim tarafından öldürüldüğünü ve müneccimin de askerler tarahndan öldürüldüğünü," öğrendi. Aynca sorgulama sonunda Celal-üd Devle'nin yerine Kolher reislerinden birisinin geçirildiğini de öğrendi. Onu tanıyordu. Subayların tutukluluk hâlinin devam etmesini ve dışarı bırakılmalarını emrettikten sonra kumandanları çağırarak, etrafa haberler salıp sayılarını arttırmak istedi. Yeterli sayıya ulaşınca da Celal-üd Devle'nin ordusu toparlanmaya hrsat bulamadan hemen saldırıya geçmek için emir verdi, Karamisin'in baş daisinin adı Ahmet Kutbeddin idi. O yeni kumandanı iyi tanıdığından, ona iyi gözükerek aniden saldırmak istiyordu. Böylece hem yeni kumandanı ve hem de ordusunu gafil avlayarak ortadan kaldırmış olacaktı. Önce onunla bir araya gelerek konuşma ile bu işi hâlletmek istiyordu. Bu şekilde Bâtmileri korumayı planlıyordu. Ama o da bir emir kulu idi. Sonunda, "Nizamülmülk un emrini yerine getirmek zorunda olduğu için yapacağı fazla bir iş olamayacağını," düşünerek bundan vazgeçti. Askerlerine "Evinize dönünüz!" demesi çok uzak bir ihtimaldi.

Sonradan bu işten vazgeçerek ona, "Bir elçi göndererek anlaşma yapmak istediğini bildirmek," suretiyle zaman kazanmak istiyordu. Bundan da vazgeçti. Çünkü bu olay karşı tarafa zaman kazandırmaktan başka bir işe yaramayacağını düşündü. Çünkü onun ordusu Bâtıni Ordusu'ndan daha kalabalık ve üstün olduğundan, o toparlanmadan ani bir baskın yapmayı daha uygun buldu. Ani saldırı ile onu yenebileceğini sanıyordu, "Ayrıca bu saldırıda bizden de onlardan da ölenler olacaktır ve bu da Nizamülmülkü kızdıracaktır ama biz buna da hazır olmalıyız," diye düşündü.

Düşüncelerini kumandanlarına açtı. Onlar da onun fikirlerini onayladılar, Buna ilave olarak da "Nizamülmülk yeni kuv\'etler göndermeden biz saldırıya geçmeliyiz. Bu savaşta bizler ölürsek, çocuklarımız yerimize geçerek savaşı devam ettireceklerdir. Bu savaşımız Arapların egemenliğinden kurtarana kadar devam edecektir." diye fikir beyan ettiler. İstişare toplantısı bittikten sonra kumandanlar, Ahmet Kutbet-tin'in yanında ayrıldılar. Ahmet Kutbettin askerlerinden bin kadarını ihtiyat olarak geride bıraktı. Kalan üç bin kişilik ordusu ile saldırıya geçmeye karar verdi. Saldırı başlamadan önce baş dai, askerlere "Dikkadi olmalarını ve tuzağa düşmemeleri için tedbirli olmalarım," tembih etti. Bundan sonra Bâtıni Ordusu üç koldan saldırıya geçti. Ani saldırıdan- maksadı hükümet kuvvetlerini gafil avlamaktı. Bâtıniler bu saldırı sonur^da çok çabuk ve kesin zafer elde edeceklerini sanıyorlardı. Ama olay umdukları gibi olmadığı için buna çok üzüldüler. Bu başarısızlıkları üzerine Ahmet Kutbettin askerlere;

"Siz buraya buraları zapt etmek için gelmediniz. Yenilseniz de öldürse-niz de üzülmeyeceksiniz. Bu yenilgiye rağmen yine saldıracağız ve şansımızı tekrar deneyeceğiz. Sonunda onlara öyle bir darbe vuracağız ki bir daha da bellerini doğrultamasmlar. Aksi hâlde evlerimizi alırlar ve çocuklarımızı katlederler. Kalanını da esir olarak götürürler." şeklinde konuşunca Bâtıniler cesaretlenerek tekrar saldırıya geçtiler. Aslında Selçuklular onlara düşman olmadıkları için, onları öldürmek kadın ve çocukları esir etmek istemiyorlardı. Sadece Nizamülmülk un emrini yerine getiriyorlardı. Ahmet Kutbettin istese idi iki taraf bir araya gelerek anlaşabilirlerdi. Ancak baş dai hükümet güçlerini yok etmek istediği için Ahmet Kutbettin de onun emirlerini yerine getiriyordu. Yeni kumandan, Bâtınilere saldırmak ve onlaria savaşmak istemiyordu. Bâtıniler saldırdıkları için onlara karşı mecburen direniyordu. Bu direnme esasında bir miktar Bâtıni askeri öldürülünce baş dai yedekte beklettiği kuvvetleri devreye soktu. Durumları daha da düzelen Bâtıniler, korku ve heyecanla saldırıya geçtiler. Hükümet güçlerini dağıtmak istiyorlardı.

Celal-üd Devle'nin öldürülmesinden sonra hükümet kuvvetleri arasında ihtilaflar çıkmaya başladı. Eski çağlardan beri aşiretler ve kabileler arasında bu tür ayrılıklar ve ihtilaflar olurdu. Bu durum orduya da sirayet etmişti. Buradaki ihtilahn nedeni ise bazılarının "o kabileden" kumandan istememeleri idi. Bu durum da Bâtınilerin işlerine geliyordu. Bazı kabileler askerlerini alarak savaş meydanını terk edince, kalanlar da o savaş meydanından ayrıldılar. Hükümet güçleri dağılınca meydan Bâtınilere kaldı. Bâtıniler de bu fırsattan

yararlanarak o bölgeyi ellerine geçirdiler. Bu savaşta bin altı yüz Bâtıni öldüğü için, Bâtıniler bu olaya çok üzüldüler.
O tarihte İran, Selçuklu Sultam Melikşah tarahndan yönetiliyordu. Ancak ülkenin yönetimi görünüşte onun elinde idi. Aslında ülkeyi Vezir-i Azam Nizamülmülk yönetiyordu. Bu anlattığınız olay sırasında Nizamülmülk, Rey şehrinde bulunuyordu. Bu haberi duyunca son derece kızdı. Büyük bir ordu hazırlayarak Alamut'u ele geçirmeye ve tüm Bâtınilerin kılıçtan geçirerek öldürmeye karar verdi. Ancak onlann merkezlerinin Alamut Kalesi olduğunu bu merkezlerinin bu kalenin alınmasının imkansız olduğunu anlamasına rağmen; bunun bir ağaca benzediğini, kökünün ise Alamut olduğunu, o kökleri kesmeden o ağacın kurumayacağmı düşünerek Alamut'u almaya karar verdi. Komutanlarım çağırarak kaleye hareket etmeleri için gerekli emirleri verdi. Bunu söyledikten sonra yollanna çıkan tüm Bâtmileri öldürmelerini de emretti. Çünkü o Bâtmileri dinsiz olarak kabul ediyordu. Onlara o kadar kızıyordu ki onların neleri varsa yok etmelerini ve hatta on-lara bir testi su bile vermemelerini tembih etti. Karamisin'in baş daisi Ahmet Kutbettin, hükümet güçlerini yendikten sonra Hurşit Kolahi'nin cesedini Bi-' sutun'a naklederek ona taştan bir mezar yapılmasını emretti.

SELÇUKLU ORDUSUNUN ALAMUTA HÜCUMU
Hasan Sabbah'ın "Kıyametin Kıyameti'ni ilan etmesinden bu yana sekiz yüz yıl geçti. O topraklar pek çok erozyona uğradı. Eski tepelerin bazıları yok olduğu gibi yeni yeni tepeler oluştu. O dönemin Mamutunun bitki örtüsü de bugün yoktur. O dönemin insanlarının inançları da tam incelenmemiştir. O devirde Ismailiye Mezhebi nasıldı? Bâtıni inancı nasıldı? Bu konular bilim adamları tarafından incelenmelidir. Bu hususta Fery Sta-rece adlı bir bayan Şarkiyatçı bir inceleme yapmış ve bu hususta "Cemaat-i İsmailiye ve Alamut'taki Yaşamları" adlı bir kitap yazmıştır. Bugün Mamut şehri diye bir yer yoktur. Sadece Mamut Kalesi'nin kalıntıları bulunmaktadır. Nizamülmülk'ün Ordusu'nun Rey şehrinden Alamut'a doğru hareket ettiğini haber alan Hasan Sabbah daha iyi bilgi edinmek için oraya bir ulak gönderdi, O haberciden Selçuklu Ordusu'nun Alamut Irmağı'nın kenarına ulaştığı haberini aldı. Selçuklu Ordusu'na komutanlık eden Arslan* adındaki genç bir şehzade idi. Bu genç çok cesur ve korkusuz bir delikanlı idi. Onun Bâtınilere iyi bir ders vereceğini hem Nizamülmülk ve hem de Melikşah biliyor ve ona çok güveniyorlardı. Otuz bin kişilik bir ordusu olup bunların bin kişisi süvari idi. Arslan savaştan önce askerlerine "Bâtı-niler dinsiz insanlardır. Onlfer^ Allah'ın ve dinimizin düşmanlarıdır. Bu nedenle o din düşmanlarını ortadan kaldırmamız gerekmektedir." diye bir konuşma yaptı. Bu konuşması askerlerini çok etkiledi.
Selçuklu Ordusu'nun Alamut'a doğru geldiğini öğrenen Hasan Sab-
Arslan'm kimliği hakkında tereddütler vardı. En güçlü ihtimal Alp Arslanın oğlu Aslan Argun olma ihtimalidir.
bah bütün Bâtınilere haber salarak Selçuklu Ordusu'nun önünü kesmelerini emretti. Bunun için en iyi yol Alamut Irmağı'nın kenarında onları durdurmaktı. Çünkü bu ırmağın karşı kıyısı, dik duvar gibi sarp bir yerdi. Eğer orada durdurulamazsa başka bir yerde o güçlü orduyu durdurmanın imkânı yoktu. Alamut Irmağı'nın geçtiği yer derin bir vadidir. 'Vadiden gelen bir yol, bir köprü ile geçilerek Alamut şehrine gidilir. Bu yol ve köprüden başka bir yol ve geçit de yoktur. Orası o kadar sarp ve diktir ki o kaleye otuz bin asker de olsa ulaşamaz. Bâtıniler Şehzade Arslan'ın Alamut'a geçişini önlemek için o köprüyü yıktılar. Halbuki köprünün iki yakasında da Bâtıniler yaşamaktaydılar. Köprü yıkılırsa Bâtınilerin aç kalacakları sanılıyordu, Şehzade Arslan köprüye geldiği zaman köprünün yıkıldığını gördü. Durumu iyice incelemek için nehrin kıyısına yaklaştı. Hiç kimseyi göremedi. Çünkü Hasan Sabbah'ın ordusu ve kendisi orada yoktu. Aslında köprüyü yıkan Bâtıniler dağın karşısındaki dağlık arazide taşların arkasında gizlenerek Aslan'ın ordusunu gözetliyorlardı, O zaman bugünkü gibi, patlayıcı maddeler olmadığı için kazma ve baltalarla köprü yıkılmıştı ama köprünün ayakları duruyordu. Şehzade Arslan köprünün karşı tarafına asker geçirip ipler yardımı ile köprüyü yeniden yapmayı düşündüğü için, askerlerinin bir kısmını iplerle karşıya geçirmek istedi. Bir grup asker, iplerle ve kemerlerle karşı tarafa geçmek için harekete geçince dağın yamacında gizlenmiş

olan Bâtıniler, onları ok ve taş yağmuruna tuttular. Karşıya geçmek isteyen askerler, nehre düşerek boğuldular. Arslan askerlerine "Kim karşıya geçerse ona ödül vereceğim!" deyince askerler yeniden ip ve kemerlerle karşıya geçmek istediler, ipi tutan askerler onlar ilerledikçe ipi gevşetmek suretiyle onlara yardım ettiler. İp gevşek olduğu için suya indiler. Suyun akışı çok yoğun olduğundan yüzmede zorluk çekiyorlardı. Fakat bellerine takılı o ipler sayesinde batmaları önleniyordu. Sonunda güç de olsa karşı tarafa geçtiler. Fakat asıl tehlike, orada onları bekliyordu. Nehrin karşısı ise bir duvar gibi dümdüz olduğundan orada ilerlemeleri imkânsızdı. Ancak o yöreyi tanıyanlar nereden ve nasıl gideceğini bilirlerdi. Birisi duvara doğru tırmanmak istedi ama ayağı kayarak nehre düştü. Diğerleri onu kurtarmak istedilerse de kurtaramadılar. Cesedini iple bağlı olduğu için çıkardılar. Bir asker de kurtarma için uğraşırken yaralandı. O ¦ dönemde bugünkü gibi dağcılar yoktu, insanlar öyle yerlere kılıçları ile oyuklar yaparak çıkmaya çalışırlardı. O zamanın en eski ordusu olan Yunan Ordusu'nda bile dağcı yoktu. Ancak bölgede yaşayan aşiretler, alışık oldukları için o dağlara tırmanabiliyorlardı.
Doğu'nun pek çok ülkesinde eskiden daimî ordu yoktu. Savaş zamani herkes orduya katılırdı. Pers İmparatorluğu Darius-Dara Yunanistan'a sefere çıktığı zaman boğaza köprü kurarak geçmiştir. Arslan, Bâtınilerin her an baskın düzenleyebileceklerini düşündüğünden bir an evvel köprü kurarak karşıya askerlerini geçirmek istiyordu. Bir kısım asker Alamut Nehri'.ıi geçti. Bâtıniler, daha fazla Selçuklu askeri karşıya geçerse bizi ye-ner korkusu ile Selçuklu askerlerine ok ve taş yağdırmaya başladılar. O kadar çok taş yağdırdılar ki pek çok asker öldü. Arslan nehrin karşısına geçilemeyeceğini anladı. Çünkü teşebbüs edenleri ok ve taş yağmuruna tutuyorlardı. Arslan dağı arkadan dolaşmaya karar verdi. Fakat otuz bin askerin bin tanesi süvari idi. Kalanların da o sarp dağda ilerlemeleri imkânsızdı. Ayrıca Bâtıniler de pusuya yatmışlar boyuna yukarıdan aşağıya doğru taş ve ok yağdırıyorlardı. Bunun için yolaklardan geçmeleri imkânsızdı. Zaten geçilecek tek yerler yolaklardı.
Aslan'ın ordusu Şirkuh Bölgesi'nden uzaklaşarak Çin köyüne ulaştı. Hasan Sabbah, Selçuklu askerlerinin yaklaştığını anlayınca tüm güçlerini oraya yığdı. Ama kendisi Alamut'ta kaldı. Yukarıya gizlenen Bâtıniler burada da Selçuklu askerlerini ok ve taş yağmuruna tuttular. Selçuklu Ordusu, çok kahramanca savaşıyor ancak yerlerinin kötü olması nedeni ile çok kayıp veriyorlardı. Kale o kadar dik ve korunaklı idi ki burayı almak âdeta imkânsızdı.
Derler ki Hasan Sabbah, lambaları kısa ve uzun yakmak suretiyle Alamut Kalesi dışındakilerle haberleşirdi. Bu bir nevi telgraf gibi bir haberleşme aracı idi. Ama o dönemde telgraf henüz icat edilmemişti. Bu şekilde Selçuklu Ordusu'nun ilerlediğini öğrenmişti. Selçuklu Ordusu perişan olsun diye ekinleri yaktırdığı gibi ağaçları da ortadan kaldırttı. Selçuklu Ordusu, Çin köyüne girdiği zaman her şeyin yok edildiğini ve şehrin boşaltıldığını gördü. Öyle etmişlerdi ki bir pirinç ve buğday tanesi bile bırakmamışlardı. Otları bile imha etmişlerdi. Arslan, askerlerin ve hayvanların açlıktan kırılacağından korkmaya başladı. Çin köyünde askerlerinin tuzağa düşürüleceğini anladı. Arslan yiyeceğin bitmek üzere olduğunu, eğer yiyecek temin edilmezse askerlerin aç kalabileceğini bu durumda ne yapılması gerektiğini görüşmek üzere b^r toplantı yapmak için subayları topladı. Sabaha kadar yapılan toplantıda Arslan özetle:
- Çölden geçerek oraya gidelim belki zengin bir şehre gideriz. Ancak oralarda da tehlikeler olabilir. Askerlerimiz oralarda da aç kalabilirler. Ben oraya bozkırdan gitmeye karar verdim.
Askerlerden birisi ona;
- Bir grup asker göndererek oraları keşfetmeliyiz.
- Orayı keşfetmeye bile gerek yoktur. Bizim otuz bin askerimiz vardır. Orası bizim askerlerimizi beslemeye bile yetmez. Biz Alamut'u alırsak o zaman orada yiyecek çok olduğu için sıkıntı çekmeyiz.
Bu kitabın başlarında da söylediğimiz gibi Bâtınilerin ekonomik yaşantıları böyle idi. Hasan Sabbah ve onun yerine geçecek olanlar varhkh kimseler idiler. Dağların eteklerine bile ekerlerdi. Ağaçları da o şekilde değerlendirirler ve meyvelerinden yararlanırlardı. Ismailiye Mezhebi yazarlarından bazıları Hasan Sabbah zamanında Alamut'ta çok sığır ve koyun yetiştiğini, pirinç ve buğday ekildiğini ve çok miktarda ürün elde ettiklerini yazmaktadırlar. Bir rivayete

göre de Hasan Sabbah ikinci imamlığı döneminde ölümünden altmış yıl sonra diğer bir rivayete göre de doksan yıl sonra İran'da büyük bir kıtlık olacağını söylemiş ve dediği de olmuş. Birçok ülkeden insanlar Alamut'a gelerek tahıl satın alırlarmış. Hatta bir kısmı da Alamut'ta yerleşmiş ve Bâtıni Tarikatı'na girmişlerdir.

Şehzade Arslan seferi zamanında, kendini öyle bir kıtlığın içerisinde buldu. Alamut Nehri'nin kenarına vardığı hâlde hiçbir Bâtıni askerine rastlamadı. Ayrıca köprünün de tahrip edildiğini görünce çok kızdı. Şehzade Arslan, Bâtınilerin Celal-üd Devle'yi kalleşçe öldürdüklerini de bildiği için Bâtınilere çok kızıyordu. Aslında Bâtınilerin normal şartlarda Selçuklu Or-dusu'nu yenmeleri mümkün değildi. Çünkü ordu çok güçlü ve kumandanı da çok akıllı ve cesurdu. Bu durumu Bâtıni Kumandanı Ahmet Kutbet-tin de biliyordu. Selçuklu Ordusu Alamut Irmağı'nın kıyısına gelince, Bâtıni askerleri gizlendikleri yerlerden çıkarak bulundukları mahallerden taş ve ok yağdırarak saldırıya geçtiler. Böylece korkunç bir boğuşma başladı. Selçuklu Ordusu'nun yeri çok kötü olduğu gibi, Bâtıniler de daha önce gerekli hazırlığı yapmışlardı. Bütün bu olumsuzluklara rağmen Şehzade Arslan, çok cesur olduğu için direnmeye ve çarpışmaya kendisi de dahil tüm askerleri devam ettiler. Burada o anda Bâtıni Ordusu'nun kumandanı Ala-mutlu Feramuz idi. Daha önce adlarından söz ettiğimiz Mahmut Secistani olduğu için Şehzade Arslan, Şirkuh'u arkadan dolaşarak oraya gelmişti. Feramuz bunu öğrendiği için askerlerini gizlemişti. Bu şekilde Selçuklu Ordusu'nun baskınından askerlerini korumuştu. Bâtıniler küçük gruplara ay- '' nlarak Selçuklulara oklarla, gürzlerle ve taşlarla saldırıya geçtiler. Bir taraf-" tan da yukarıdan attıkları meşalelerle Selçuklu Ordusu'nu ateşe vererek çadırları yakıyorlardı. Bâtıniler bu savaş için "kutsal" diyerek mezheplerini ve aynı zamanda canlarını kurtarmaya çalışırlarken Selçuklular da Bâtınileri dinsiz sayıyorlar ve bu savaşa "cihat" dedikleri için canlarını feda ediyorlardı. Çünkü ölenlerin şehit olduklarını ve cennete gideceklerini düşünüyor-

lardı. Gece karanlığında gün ışıyıncaya kadar bu boğuşma devam etti. Her iki taraf da çok kayıplar veriyordu. Fakat Bâtmilerin yerleri daha uygun olduğu için o konuda avantajlı idiler. Selçuklu Ordusu dağın dik olmasından ve yabancı bir yer olduğundan ve oraları da bilmedikleri için fazla iler-leyemiyorlar ve çok kayıp veriyorlardı. Şehzade Arslan, çarpışırken aldığı bir taş darbesiyle öldü. Bunun üzerine Selçuklu askerleri geri çekildiler. Feramuz bu haberi Hasan Sabbah'a ulaştırdığı zaman Hasan Sabbah çok sevindi. "Ölenlerin gömülmelerini, yaralıların da tedavi edilmelerini ve esirlere belki Bâtıni olurlar düşüncesi ile iyi davranmalarını," söyledi. Bu haberi duyan Nizamülmülk yeni kuvvetlerle saldırıya geçerek o dinsizleri ortadan kaldırmak istiyordu. O zaman, Selçuklu hükümdarı Sultan Melik-şah idi. Nizamülmülk durumu Mazenderan'da bulunan Melikşah'a bildirince Melikşah çok kızdı. O da, oraları ele geçirerek tüm Bâtınileri ortadan kaldırmak istiyordu. Bu olaydan sonra Bâtmiler daha da cesaretlenerek her ¦ yerde Bâtıni olduklarını açıkça söylemeye başladılar ve bir daha da takiye yapmadılar. Geçmiş tarihler incelenecek olursa, toplumların sırf inançları yüzünden birbirlerini öldürdükleri görülür. Bâtıni konusunda da öyle olmuştur. Bâtmiler Alamut ve Karamisin -Kirmanşah- da çoğunlukta bulunuyorlardı. Fakat bunların dışındaki yerlerde çoğunlukta değillerdi. Bâtı-niler, Bâtıni olduklarını açıkladıktan sonra azınlıkta bulundukları yerlerde toplumdan dışlanıyorlar ve toplum onlarla alış-veriş yapmıyordu. İran'ın ortasında Biyabank diye bir kasaba vardır. Burası bozkır bir yerdir. Burada yaşayan Bâtmiler kendilerini açıkladıkları zaman önce kimse bunlara zarar vermedi. Ancak "Öldürülmeleri vaciptir!" diye bir fetva gelince Bâtınileri öldürmeye ve onları hor görmeye başladılar. Sözünü ettiğimiz mahal İran'ın en güzel hurmalarının yetiştiği bir yerdi. Burada Ebu Kasım diye bir adam vardı. Bunun genişçe bir hurma bahçesi vardı. Ağaçlar küçük olduğu için de hurmaları toplamak çok kolaydı. Ebu Kasım öldükten sonra, o bahçe, oğullarına kaldı. Oğullanndan birisi Bâtıni idi. Diğeri Bâtıni değildi. Bâtıni olmayan oğlu Bâtıni olan kardeşinin payını ondan satın almak istedi. Satmayınca iki kardeşin arası-açıldı. O da "Dinsizin öldürülmesi caizdir ve malı da helaldir!" diye bir.^tva aldı. Bu çekişme üzerine iki kardeş hurmalıklarına sınır olarak bir duvlr ördüler. Bu olaya kadar Biyabank'ta yaşayanlar huzur içerisinde hayatlarını sürdürüyorlardı.

İki kardeşin kavgası tüm kasabaya yayıldı. Halk bunlara saldırarak her ikisini de öldürdü. Böylece de o bağ, her ikisine de hayır getirmedi.

BATINİLERKUMSTA

İran'ın kuzey bozkırında Kuzey Elburuz Dağları, güneyi de İran'ın merkezi bozkırları ile çevrili bir yer vardır. Orası eskiden İran'ın en mamur yeri olup ayrıca Horasan ve Mavera-ün-nehir giriş kapısı olduğu gibi aynı zamanda canlı bir ticaret merkezi idi. Bugün oralan görenler ve eski hâlini duyanlar gördüklerine inanamazlar. Çünkü orası kurak ve ıssız bir viranedir. Halbuki eskiden orada çok hayvan beslenir ve ziraatla geçinilirdi. Savaşlar bağımsızlıklar ve erozyon nedeni ile o hâle gelmiştir. Burada bir kale vardır. Oraya gidenler kalenin de harap olduğunu ancak kulelerinin hâlâ dimdik olduğunu görürler. Bizim konumuzun geçtiği devirlerde o kalenin vahşi bir görünümü vardı. Onu seyredenler o kalenin vahşi görünümden ürperirlerdi. Bâtmiler bu kalenin kendilerinin cenneti, diğerleri için ise buranın cehennem olduğunu söylerler. Kums'da yaşayan insanların söylediklerine göre, mülhitler -Hasan Sabbah'ın adamları- zehirli yılanlara benzerler. İnsan öldürmekten âdeta zevk alırlardı. Hatta orada yaşayanlar çocukların beyinlerini çıkararak yerlerdi. Bunun için ergenlik çağına gelmemiş kız ve erkek çocukların kanlarını emerek ve içerek yaşamlarını sürdürürlerdi. Gerekçe olarak da o kaleye götürülen kız ve erkek çocuklardan bir daha haber alınamaması ve o çocukların ortalıkta görünmemeleri gösteriliyordu. Bu kaleye "Kümbet Kalesi" adı verilir. Aslında bunlar Kums şehrinde yaşayan insanların Kümbet Kalesi'nde yaşayanlara attıkları bir if- ^ J tiradan başka bir şey değildi. Bu iftiralar sonraki dönemlerde de devam etti. Bunun sebebi onların haşhaş yetiştirmeleri ve onu ilaç olarak kullanmaları idi. Bir de Hasan Sabbah'ın fedailerinin, birini öldürdükleri zaman afyon yutmaları ve intihar etmelerine dayanan olayı çarpıtmaları idi. Ayrıca bu haşhaşları hammadde olarak Avrupa da dâhil birçok ülkeye satarlardı.

Kums Valisi birkaç defa mülhitleri kaleden çıkarmayı düşündü ise de fetva gelene kadar bu işten vazgeçti. Kümbet Kalesi, Tebs Kalesi gibi değildi. Buranm dar da olsa bir yolu vardı. Bâtıniler bu yoldan kaleye gidiyorlar ve kaleden aşağıya iniyorlardı. Eğer kalede yeterince ihtiyaçlarını karşılayacak şeyler olmazsa çevre köylere inerek satın alıyorlardı. Mülhitlerin öldürülmeleri için fetva gelince Kums Valisi kaleye saldırarak ve köylere inen mülhitleri yakalatarak öldürmeye karar verdi. Fakat kaleden köylere mal alış-verişi için inenlerin hepsi silahlı idiler. Kums Valisi kadar da zalim idiler. Yani hiçbir yönden onlardan aşağı değillerdi. Bir gün, bir grup Bâtıni mal alış-verişi yapmışlar, kaleye dönerlerken Kums Valisinin askerleri onların önünü kesince onlar da kılıçlarını çekerek askerlere saldırdılar. Fakat askerlerin sayıları çok olduğu için onları kılıç zoru ile yakalayarak şehre götürdüler ve şehrin kale kapısının üzerine astılar. Mallarına ve eşeklerine de el koydular. Olay Kümbet Kalesinde duyulunca oradaki Bâtıniler çok kızdılar. Olayın gerçek olup olmadığını araştırmak üzere gizlice kılık değiştirerek bir grup Bâtıni şehre indiler. Onların cenazelerini buldular. Olayı soruşturdular ve Kums Valisinin askerlerinin yaptıklarını öğrendiler.

Olayı öğrendikten sonra kaleye döndüler ve olayı Herganlı kumandan Seracollah'a anlattılar. Hergan Istırabad yolu üzerinde Bustan şehrine yakın zengin bir yerleşim yerleri idi. Bugün o özelliklerinden hiçbirisi yoktur. Kümbet Kalesi'nin komutanı Seracollah oralı idi. Seracollah, Hasan Sabbah'a bir mektup yazarak durumu bildirip ölenlerin öçlerini almak için izin istedi. Hasan Sabbah da ona; "Sen oralısın. Oranın durumunu benden daha iyi bilirsin. Eğer orayı ele geçirebileceksen saldır. Bunu başaramaya-caksan vazgeç. Sadece o şehrin valisini ortadan kaldırmakla yetin. Ayrıca şehrin halkına zarar vermemek için de çok dikkatli davran." diye cevap yazdı.

Seracollah, Kums Valisi'nin askerlerinin sayısını öğrenip ona göre hareket etmek istiyordu. Kums'ta Bâtıni yoktu. Seracollah propaganda yolu ile Kumslulan Bâtıni Tarikatı'na sokmak istiyordu ki orada güçlensin! Çünkü Nizamülmülk un de bir ordu hazırlayarak Bâtıniler üzerine saldırıya geçeceğini duymuştu. Ayrıca Ni^mülmülk saldırıya geçmeden önce, kalenin savunmasını da güçlendirmeyi de düşünüyordu. Seracollah bütün hazırlıklarını yaptıktan sonra muharrem ayının yedinci gecesi Hicri 563 -Miladi 1167- yılında Kums şehrine saldırmak için karar verdi. Aynı yılın, aynı günün gecesi güneş batar batmaz üç bin savaşçı ile

kaleden aşağı inerek Kums şehrine doğru hareket etti. Ayrıca bir grup Bâtını'yi de kaleyi sa-vunmalan için kalede bıraktı. Kale ile Kums şehri arasındaki altı fersahlık
yolu öyle bir hızla yürüttü ki gece yarısından önce Kums şehrine ulaştılar. Oraya varınca baş dainin talimatıyla dört gruba ayrıldılar. Her grup ayrı yerlerden şehre girdi. O tarihlerde kervanların şehre girmeleri için şehrin kapıları geceleri de kapatılmazdı. Onlar şehre girdikleri zaman her taraf karanlık idi. Ancak silahlı oldukları için de dikkatleri çekiyorlardı. Valilik binasını kırk kişi bekliyordu. Valilik Konağı'na geldiklerinde onları silahlı görenler yüksek sesle bağırmaya başladılar. Şehre batıdan giren Bâtını grubu, Kums şehrinin askerî kışlasının önünde buluşarak kışlayı kuşattılar. O sırada kışladaki askerler uyuyorlardı. Hiç kimse de onların bu şekilde şehre gireceklerini tahmin etmediği için gerekli önlemleri almamışlardı. Askerleri uykulu uykulu yakaladılar ve bağlayarak kışladan dışarı çıkardılar. Hükümet konağını bekleyen kırk elli kadar asker bu durumu öğrenince saldırıya geçerek Bâtınileri öldürmek istedi. Fakat hazırlıkları olmadığı gibi onların sayıları da Bâtınileri öldürmeye yeterli değildi. Ayrıca Kums şehrine üç bin kadar Bâtını'nin saldırdığından da kimsenin haberi yoktu. Kumslular kendi kendilerine "O dağın üzerine ekin ekilmez orada yaşayanlar ihtiyaçlarını dışarıdan satın almak zorundadırlar. Bu da onlara pahalıya mal olacağından orada çok insanın yaşaması mümkün olmadığına göre az insan yaşadığı bir gerçektir. O hâlde cada yaşayan mülhitlerin sayısı bir kaç kişiyi geçmez." diyorlardı. Oranın nüfusunu çok kalabalık olduğunu ve onların ihtiyaçlarım Alamut'tan gönderilen paralarla karşıladıklarını bilmiyorlardı.
Kıyametin Kıyameti -ayaklanma günü- ilan edildiği zaman yapılacak bir savaş için gerekli masraflan karşılamak üzere Alamut'tan para gönderilmişti. O zamana kadar Kümbet Kalesi'nde yaşayanların sayılan çok değildi. Kıyametin Kıyameti ilan edildiği zaman Bâtmilerin bir kısmı Kums şehrinde yaşıyordu. Korkulanndan daha fazla duramayacaklanm anladıklanndan çoğu Kümbet Kalesi'ne gittiler. Kums Valisi Bâtınileri şehirden kovmak istiyordu. Ama Bâtmilerin sayılan çok fazla olduğu için kovmak mümkün değildi. Onun için vali çocuklanna ve kansma "Ben onlarla mücadele edeceğim ama bu yeterli olmayabilir. Ancak bunun sonunda onlann beni öldüreceklerini tahmin ediyorum. Ben ölürsem başınızın çaresine bakınız. İmkân bulursa- ' nız bu durumu Nizamülmülk'e bildiriniz ki hem sizleri korusun ve hem de ' benim öcümü o mülhitlerden alsın." diye vasiyet etti. Gerçekten de o gün Bâtıniler hem Kums Valisi ve hem de onun askerlerini öldürdüler. Hükümet konağını ellerine geçiren Bâtıniler tüm mallara el koyduklan gibi oradaki birçok insanı da öldürdüler. Valinin kansım ve çocuklanm da öldürmek için şehrin dışansına götürdüler. Ancak bunu yapmadan önce Hasan Sabbah'a
sormayı uygun buldular. Hasan Sabbah'tan aldıklan talimat gereği onlara istedikleri yere gitmeleri için izin verdiler. Bâtmiler bundan sonra o bölgenin en büyük iki vilayeti olan Bestam ve Biyara'ya saldırarak oralan da ellerine geçirdiler. Daha sonra bunların koyunlarını ve develerini de almak isteyince halk vermemek için direndi. Bu durumu öğrenen baş dai onlara "Bırakın mallanm alıp öyle gitsinler" deyince mallanni bıraktılar.
Baş dai Seracollah eline geçirdiği yerlerin halkına;
- Sizin Bâtını inancını kabul etmeniz gerekmektedir. Aksi hâlde durum hiç de lehinize olmayacaktır.
Bu sözlerine rağmen onlar Bâtını Tarikatı'nı kabul etmediler. Bunun üzerine onlara:
- Bu inancı kabul ederseniz, bu sizin Arap egemenliğinden kurtulmanız için bir yoldur.
Bu sözler üzerine onlar "Arap egemenliği ne demektir? Bundan niçin kurtulmak gerekmektedir?" diye düşündüler. Çünkü onların hiçbiri bunun anlamını bilmiyordu. Bunu sadece Bâtmiler biliyorlardı. Hasan Sab-bah, ele geçirilen yerlerin Bâtını olmayan halkını bırakmasını onların Bâtını inancına girip girmeme konusunda baskı yapmaması haberini gönderdiği zaman bir şey kalmamıştı. Bu katliamdan kurtulanlar ise Bâtınilere karşı büyük bir nefret duyuyorlardı. Kums ve Kuhistan'm Bâtmilerin ellerine geçmesi Nizamülmülk'ü çok üzmüştü. Halbuki Kums düşmeden önce Nizamülmülk valilerine haber göndererek onlara büyük bir ordu hazırlayıp göndermelerini ve oradaki Bâtınilere saldırmalannı istemiş

kendisine de bu amaçla Şehzade Arslan komutasında bir orduyu Kümbet Kalesi'ne göndermişti. Nizamülmülk Rey şehrinde oturuyordu. Bâtmilerin oralara da saldıracaklanndan korktuğu için büyük bir ordu hazırladı. Bunun bir kısmını Alamut'a gönderdi. Ona göre mevcut askerlerle Rey şehrini korumak mümkün değildi. Askerlerin sayılanm arttırmak gerekiyordu. O yenilgi üzerine Hace Nizamülmülk Şebabettin adındaki bir komutan ile dört bin kişilik bir ordu gönderdi. Bu komutan çok cesur çok yiğit ve İran'ın tümünü iyi bilen fcijisi idi. Kums şehrine giderken bunun ordusuna o şehirlerden katılanlar da 61du. Bunun gelişim haber alan Seracollah da kendisine göre hazırlık yaptı. Ancak bölgedeki halk ona çok kırgın oldukları için, Şehabettin'in ordusuna katılabilir ve Bâtınilere saldırabilirlerdi. Bundan dolayı Bâtıni komutanı askerlerini şehre sokmayarak araziden dolaştırmak suretiyle Kümbet Kalesi'ne doğru götürmeyi düşündü. Gerçekten de Kümbet Kalesi'nin yolu kapatılmıştı. Seracollah "Bâtınilere yolu açabilmemiz
için saldırmamız gerekmektedir. Ancak o şekilde Kümbet Kalesi'ne ulaşabiliriz. Bundan başka da yapacak bir şeyimiz ve başka çaremiz yoktur." dedi. Bâtmiler saldınya geçtiler. Her iki taraf da çok şiddetli bir çarpışmaya başladı. Savaş çok çetin geçiyor ve her taraf cesetlerle doluyordu. Yani her iki tarafta çok kayıp veriyorlardı. Her iki taraf da acımasızca birbirlerine saldınyoriar ve birbirlerini merhametsizce öldürüyorfardı. Seracollah askerierine, "Bir tek Selçuklu askeri kalmaymcaya kadar öldürün!" derken Şebabettin de askerlerine "Tek bir Bâtıni kalmaymcaya kadar öldürün!" emrini verdi. Savaşın başlamasından bir saat sonra Bâtıni komutanı Seracollah öldürüldü. Onun öldüğünü gören başka bir dai onun yerine komutayı üzerine aldı. Güneş batmca-ya k%dar savaş devam etti. Selçuklular çok Bâtıni öldürdüler. Bâtmilerden dört yüz kişi de yaralandığı için kaleye tedaviye giderken Selçuklu askerleri tarahndan öldürüldüler. Hava karardığı için Selçuklular savaşı bırakınca yolları iyi bilen Bâtmiler kendilerini Kümbet Kalesi'ne atarak canlanni zor kurtardılar. Şehabettin'in amacı Kums'da yaşayan tüm Bâtmileri yok etmekti. Ertesi günü olur olmaz kaleye saldınya geçti. Kale çok sarp bir yerde olup kaledeki Bâtmiler de bunun için gerekli hazırlığı yapmışlardı. Şebabettin kaleye saldırınca onlar da yukardan ok ve taş yağmuruna tuttular. Selçuklu askerleri her ne kadar kalkanlannı başlanna siper ettilerse de taş ve okların öldürücü darbelerinden kurtulamadılar. Şehabettin'in askerleri o taşlann darbeleri ile ya ölüyorlar veya takatsiz bir şekilde yere yığılıyorlardı. Savaş bu şekilde yarım gün devam etti. Şebabettin kaleyi bu şekilde alamayacağını anlayınca dağı kuşatmaya karar verdi. Amacı onların her türlü yardım almalannı önleyerek, kaledekileri açlığa mahkûm etmekti. Ona göre aç kalacaklan için ya öleceklerdi veya teslim olacaklardı. Bu ölüm kalım savaşı kırk gün sürdü. Kaleden dışarı çıkanlar ve kaleye girmek isteyenler öldürülüyordu. Hatta Bi-sutun'dan gelen bir grup Bâtıni, kaleye girmek istedikleri için idam edildiler. Seracollah da çok keyfi adam öldürttü. Onun bu hareketi de pek çok düşman kazanmasına sebep oldu. Hatta dostları bile ondan gücenerek Selçuklu Ordusu ile iş birliği yaptılar. Kümbet Kalesi'nde çok su vardı. Yağan yağmurla ve eriyen karlarla da akan sular desteklenerek depo edildiği için uzun süre kuşatma devam etse de susuz kalmalan imkânsızdı. Şebabettin de bu durumu öğrendiği için onlan susuz bırakarak dize getiremeyeceğini biliyordu. Onlan aç bırakarak teslim olacaklanm düşünüyordu. Yiyecekleri bittikten sonra ya teslim olacaklar veya intihar edeceklerdi. Şebabettin, Baş vezir Niza-mülmülk'e bir mektup yazarak, "Kalenin ambarları yiyecek dolu idi. Kaleye çok sayıda insan geldiği için o yiyeceklerin tahminime göre ancak üç ay dayanacağı kanaatindeyim." diye görüşünü bildirdi. Şehabettin'in ordusu eğer Kums'ta boş durınasaydı ve Kums halkını toplayıp kaleye saldırsaydı, kaleyi ve Bâtınileri yok edebilirdi. Bu konuda çok büyük bir hata yaptı. Nizamülmülk, Şehabettin'e elli bin asker göndermesi için yazdı, "Bu mülhitleri yok etmem için bana elli bin asker gönder. Ondan sonra da kaleyi elime geçireceğim. O askerlere senin ihtiyacın yoktur." Kirman Valisi asimda Şebabettin idi. Nizamülmülk un emrine uymaktan başka yapacak bir şeyi de yoktu. Şehabettin'in seçim hakkı olmadığı için de Nizamülmülk'ün emrini yerine getirmek için elli bin asker gönderdi. Aslında o kaleyi ele geçirmek için, elli bin asker yeterli değildi. Yiyecek stokları da çok dolu olduğu için aylarca kuşatılsa bile o kaleyi almaları mümkün değildi. Kuşatan askerler de aylarca hiçbir şey

yapmadıkları ve boş durdukları için sıkılmaya başladılar. Bunun için disiplinleri de bozuldu. Bir gün, iki yüz kişilik bir Bâtıni askeri gizlice gece vakti kaleden inerek Selçuklu Ordusu nun yiyecek deposuna saldırdılar. Oradaki muhafızları öldürdükten sonra yiyecekleri çalarak kaleye kaçtılar. Bu da onların disiplinin bozulduğunu göstermektedir. Kümbet Kalesinin ekilecek arazisi çok az olduğu için bunlar damlarının topraklarını da ekin için kullanıyorlardı. Damlarına yonca ekiyorlar, bunlarla da koyun besleyerek et ve süt ihtiyaçlarını böylece temin etmiş oluyorlardı.
Hülagu'nun o zamanlar İsmailiye kaleleri olan Alamut ve Kums'daki kaleleri yıktığı tarihten bugüne kadar söz konusu kaleler onarılmıştı. Arada yaklaşık olarak yarım asır geçmesine rağmen ayakta kalan tek kale Kümbet Kalesi idi. Kümbet ve diğer İsmailiye kalelerinde sadece erkekler bulunur ve hiç kadın bulunmazdı. Kaleler kuşatan Hülagu, kaleleri alamayınca kaleleri yıkmıştı. Böylece diğer yerlerde yaşayan İsmailiyelileri o kalelere sığınmalarını da önlemişti. İsmailiye kalelerini zorla ele geçirerek orada yaşayan İsmailiye Mezhebi'ne mensup olanların hepsini kılıçtan geçirmişti. Sadece hisarları ve burçları kalmıştı. İsmailiye Mezhebi'nin pirleri ve liderleri kadın ve çocukları ile kalede yaşamaktadırlar. O mezhebin mensupları onlara altın ve gümüş gönderirler, onlar da oralarda kadın ve çocukları ile saltanat sürerler. Servet üstüne servet eklerler. Yukarıda sözünü ettiğimiz nedenlerden dolayı .İçlülagu o kaleleri kolayca eline geçirerek, her tarafı yıkmış ve halkını da kılıçfîan geçirmiştir.
Daha önceleri dailer kendilerini dünya işlerinden sorumlu tuttuklarından ona göre davranıyorlardı. Her baş dainin sorumlu olduğu bir bölge vardı. I-lerkes sorunlarını kendi bölgesinin daisi ile hâllettiğinden Hasan Sabbah'a sorunlarını götürmek zorunda değillerdi. Ancak çok önemli konu olup da o bölgede çözülemiyorsa, o zaman sorun Hasan Sabbah'a götü-
rülürdü. Bu dönemdeki sistem bozuldu ve dailer o düzene uydular. Hasan Sabbah Kıyametin Kıyameti'ni ilan ettikten sonra her bölgenin daisinin artık kendi bölgesinin sorunlarını çözmeleri ve problemlerini hâlletmeleri için izin verdi. O bölgenin komutanlarına da onların emirlerine uymalarını emretti. Baş dailer Alamut'tan seçiliyorlardı. Çünkü oradaki dailer, daha iyi eğitim görmüş ve daha çok liyakat sahibi idiler. Alamut'ta verilen bir karara, her yerde uyulmak zorunluluğu olup o emri yapıp yapmamak diye bir seçenek yoktu. Fakat zamanla baş dailerin inançları gevşedi. Onlar mal ve saltanat derdine düştüler. Bu da yetmiyormuş gibi, bir de birbirlerinin servetlerine göz dikmeye başladılar. Herkes mallarını nasıl ellerine geçireceklerini düşünmeye ve ona göre plan yapmaya başladılar. Bunlar kendilerine yeterince inançları gevşeyen baş dailer hepsini kendilerine ayırarak zengin oldular. Bu nedenle Alamut'un hazinesi zayıfladı.
Kıyametin Kıyameti -ayaklanma günü- ilan edilmeden önce çeşitli yerlerde yaşayan Bâtmiler güçlenmek için hazinelerini Alamut'a gönderiyorlar, burada zenginleşerek özgürlüklerini hazinede toplamış oluyordu. Amaçları zenginleşerek özgürlüklerini kazanmaktı. Bazı bölgelerde taşınmaz mallar belli kişilerin ellerinde olduğu için oradaki insanlar güç durumda kalıyorlardı. Alamut dışındaki yerlerdeki Bâtınilerin çoğu dağınık bir şekilde yaşadıkları için de bilhassa İran'da ve Şam'da katlediliyorlardı. Hülagu Han, Alamut ve Kums gibi yerlerdeki Bâtını kalelerini viraneye çevirmeden önce İsmailiye Mezhebi mensupları en güçlü dönemlerini yaşıyorlardı. Bunların güçlüğü manevi olmayıp, maddi güçlüktü. O zaman Bağdat'ta Abbasi soyundan halife vardı. Güç de bunların elinde idi. Hülagu Han önce Kums ve Alamut'u eline geçirdikten sonra tüm İslam ülkelerini eline geçirerek harap etti. Oraları vergiye bağladı.
Daha sonra Bağdat'a yönelerek burayı eline geçirdi. -Miladi 1258- Halife'yi önce tutukladı ve sonra da öldürttü. Böylece Abbasoğullarının 524 yıl süren Hilafet makamı sona ermiş oldu. Daha sonra Halifelik Osmano-ğullarına geçti. Uzun süre devam ettikten sonra kaldırıldı. Bugün İslam âleminin bir halifesi bulunmamaktadır.
Hülagu'dan sonra İsmailiye Mezhebi mensupları Alamut'u kendi mezheplerinin merkezi yapmak istediler. Bunu yaptılar ama bu iş kabul görmediği gibi insanlar Hasan Sabbah'ı bile unuttular. Ancak onun Kıyametin Kıyameti'ni ilan etmesinden sonra da kimse takiye yaparak inancını gizleme gereği duymadı.

YAPAY CENNET

Aslı olmadığı hâlde yanlış anlaşılmasından dolayı Ismailiye Mezhe-bi'nden olanlara haşhaşçılar yani "haşhaş kullananlar" denmiştir. Ismailiye kaleleri Hülagu Han tarafından viraneye çevirildikten sonra başka bir yerde bunun aynını yapmak istediler. Öyle bir kaleyi Şam civarında Hums'a yakın bir yerde yaptılar. Bunu yapanlar aslında şarap içen ve haşhaş kullanan insanlardı. Kendilerinden geçecek derecede şarap içiyorlar ve haşhaş çekiyorlardı. Herkes bunları Ismailiye Mezhebinden sanıyorlardı. Aslında bunlar Ismailiye Mezhebi'nden de değillerdi. Oraya giden o insanlar iki ay boyanca o kalede kalıyorlar ve bu süre içerisinde şarap içiyorlar ve haşhaş çekiyorlardı. O sarhoş hâlleri nedeni ile kendilerini başka bir âlemde sanıyorlardı. O bulundukları âleme cennet diyorlardı. Bu efsane hâlinde yayılarak suni cennet yaratılmış şeklinde söyleniyordu. Şarabın ve haşhaşın verdiği bitkinlik hâli, ayıldıktan sonra da devam ettiğinden hiçbir iş yapamadıkları için de çoğu zaman aç kalıyorlardı. Karınlarını doyurmak için yaptıkları şarap ve haşhaşı kale dışına götürüp satmaları gerekiyordu. Kale dışında da onları hiç kimse sevmediği için onlarla alış-veriş yapmıyorlardı. İhtiyaçlarını temin edecek paraları da yoktu. Tekrar o süfli hayata dönüyorlar ve o yaşam sonunda fla ,hastalıklarını ve ölümlerini hazırlamış oluyorlardı. Bunu içenlerin imanlar olmadığı gibi, bunlar, Ismailiye Mezhebi'nden de değillerdi.

Bunlar korunmaya daha uygun olan Alamut Kalesi'ni onararak kendilerine düşündükleri cenneti yapmak istiyorlardı. Haşhaş içen o insanlar kendilerini cennette sandıkları gibi haşhaşın etkisi ile de çok güçlü sanıyorlardı. Onlara bir şey söyleyenlere inançlarına hakaret ettikleri gerekçesi ile kızıp saldırıyorlardı. Aslında onların inançları yoktu. Valinin durumları öğrendiğini, onların üzerlerine askerler göndereceğini duyduklarında; valinin cennetlerini ellerinden almaması için valiye bir mektup yazarak, "Ne kadar para istiyorsa verebileceklerini, bu işten vazgeçmesini istediklerini," bildirdikleri zaman buna çok kızan vali bir grup asker göndererek o kaleyi ellerinden alıp yıkarak viraneye çevirdi. Orada yaşayanların hepsini de öldürttü. Valiye göre, bunların hepsi dinden çıktıklarından öldürülmeleri vacip olduğu için, dinin emirlerini yerine getirmiş oldu.

Bu olaya dayanarak tarihçiler Ismailiye Mezhebi mensuplarının yapay cennet yarattıklarını, orada haşhaş içerek kadınlarla âlem yaptıklarını yazmışlardır. O tür kitaplardan bizim elimize de geçmiştir. Biz de o kitapları okuduk. O kitaplarda Hasan Sabbah ve adamlarına karşı bir nefret duygusu uyanmıştır. Kalede yaşayıp suni cennet kuranların Hasan Sabbah ve İs-mailiye Mezhebi mensupları ile ilgileri olmadığı gibi ayrıca onların cennet kuracak kadar paralan da olamayacak kadar fakir idiler. Onlar sadece haşhaş çekerek güzel hayaller kuruyorlar ve rüyalar görüyorlardı. Ayrıca kalede âlem yapmak için de en pejmürde kadınları topluyorlardı. Onların kaleleri yıkıldıktan sonra geriye sadece efsaneleri kaldı. O "cennet" denilen yer de ağızdan ağza dolaşarak ve daha başka abartılarak tarihçilere malzeme oldu. Onlar da o efsaneyi daha abartıp süsleyerek söz konusu "cenneti" ortaya çıkardılar.

Efsane zamanla daha da güçlenerek dünyaya yayıldı. O kadar gerçekmiş gibi yayıldı ki Avrupa'da okullarda bile bu "cennet" okutulmaya başlandı. Halbuki Hasan Sabbah'ın en güçlü dönemlerinde bile böyle bir "cennet" olduğu hakkında hiçbir kayıt ve belge bulunmamaktadır. İsmailiye Mezhebi mensuplarının inançlarına göre beklenen Mehdi, Hasan Sab-bah'tır. Tüm İran halkının mutluluğu ve kurtuluşu o Mehdi'ye bağlıdır. Bir gün yine yeryüzüne inerek o insanları kurtaracaktır.

Şialar ise bunu kabul etmezler. Onlara göre ise "Peygamberimiz'in yerine geçecek imam Allah tarafmdan tayin edilecektir. Onlara göre Allah hangi imamın geleceği hakkında ayet göndermiştir. Peygamberimiz'den sonra hükümlerin kaynağı Allah'tır." Şialaların görüşlerine göre bu hususta en ufak bir şüphe yoktur. Peygamber'den sonra on iki imamın da o şekilde gelişlerini Allah tayin etmiştir. Hasan Sabbah isyan ettiği zaman "Beni Allah bu göreve getirmiştir." demiştir. Bunu söylemekteki amacı daha çok insanı kendine bağlamaktı. Şialar böyle düşünüyorlardı. Onlara göre mezhebin kurallarını insanlar koyamazlar. Bunun tek dayanağı ilim ve deliller olup onlara dayanmaktı.

Hasan Sabbah ilk zamanlar herkesin arasında dolaşır, onlarla konuşur ve insanların yazdıkları mektuplara cevaplar verilirdi. Hatta yazdığı mektupların gideceği yerlere çabuk ulaşmaları için de özel ulaklar tayin ederek gönderirdi. Ayaklanma gününü ilan ettikten birkaç yıl sonra tutumu tamamen değişti. O evinde âdeta inzivaya çekildi. Evinin bir köşesinde yalnızlığa teslim oldu. Hiç kimse ile görüşmüyor ve konuşmuyordu. Evinden dışarı hiç çıkmıyordu. Onun bu tutumu için "Allah'tan öyle emir gelmiştir." diye Bâtıniler kendi aralarında konuşuyorlardı.
Şia inancına göre bu, uygun bir davranış değildi. On iki imamın hiçbirisi de öyle bir şey yapmadılar. Onlar imamlannın evine gidiyorlar ve onunla konuşuyorlardı. O da zaman zaman onların evlerine giderlerdi. Hasan Sabbah'ın evinde yalnızlığa kapanmasının nedenini de hiç kimse bilmiyordu. Bugün bile bilinmemektedir. Çünkü o konuda hiçbir yazı ve kayıt bulunmamaktadır. Biz burada Hasan Sabbah'ın imamlık konusuna girmek istemiyoruz. Çünkü o bir felsefi konudur. Şialara göre imam değildir, Bâtınilere göre ise imamdır.
Şiilerin inançlarına göre, "on ikinci imam" kayıp olmuştur. Hasan Sabbah'ın evine kapanmasının nedeni, belki o imajı vermek yani kendini kayıp göstermek için olabilir. Tarihçilerin bu konudaki bir görüşleri budur. Başka bir görüşü de herkesin onu görerek "laubali" olmaması için gizlenmiş olabileceğidir. Diğer bir görüşe göre de her bölgenin bir baş daisi vardı. O dailer daha bağımsız hareket etsinler diye gizlenmiş olabileceğidir.
Bir gün Alamut'a bir adam geldi. O zaman Hasan Sabbah henüz inzivaya çekilmemişti. Hasan Sabbah ile konuşmak istediğini söyledi. Hasan Sabbah:
- Benimle görüşmek isteyen adam kimdir?
- Adının Ebu Hamza Kefşger olduğunu söylüyor.
- Çağırın buraya gelsin.

Onlar da o adamı Hasan Sabbah'ın odasına çağırdılar. Ebu Hamza içeri girdiğinde Hasan Sabbah kâtibine bir şeyler yazdırmakla meşguldü. Ebu Hamza oraya girdiği zaman, Kıys^etin Kıyameti'nin ilanından bu yana tam bir yıl geçmişti. Ebu Hamza Kefşger o zaman elü ya^laruM^, uzun boylu, saçlan ve sakalları yan yanya ağarmış bir adamdı. Ha*n Sabbah'ın odasına girdikten sonra önce ona selam verdi ve daha sonra birbirlerine hâl hatır sordular. Her ikisi de birbirlerine iyi olduklarını söylediler. Hasan Sabbah'ın izni ile onun yanına oturdu. Hasan Sabbah ona:
- Senin en son mektubunu Mısır'da iken aldım. Senin buraya niçin geldiğini de biliyorum. Ayrıca senin tüm çaban, bizlerin Mısır'daki Fatımi Halifesi'ni tanımamızı sağlamak için olduğunu da biliyorum.
- Ben Fatımi Halifesi ile çok oturup konuştum. Öyle gün oldu ki sabahtan akşama kadar o hususları konuşurduk. Amacım Bâtıniliği ona öğretmek, Bâtmilerin de onlardan olduğunu bilmesini sağlamaktı. Fakat Fatımi Halifesi bu söylediklerime hiç inanmadı. Sonunda bana, "Ben de Is-mailiye Tarikatı'ndanım, sen de Ismailiye Tarikatı'ndansm. O hâlde bana bağlanmalısın. Ayrıca Alamut'un liderlerinin imamlık iddiasında bulunmaması gerekmektedir. O kendisini tsmailiye cemaatinin lideri olarak biliyordu. Aynı zamanda o tarikatın imamı olduğunu söylüyor, hâlbuki söz konusu tarikatın imamı ve halifesi benim. Dünya'nın neresinde olurlarsa olsunlar ve kim olurlarsa olsunlar bana itaat etmeleri gerekmektedir. Halbuki onlar Hasan Sabbah'ı imam tanıyıp ona itaat etmektedirler. Bu doğru değildir.
Hasan Sabbah onu dinledikten sonra ona:
- Senin kavmiyetçilik açısından konuyu ona aktardığını ancak tam açıklama yapmadığını düşünüyorum. Peki, sen ona benim Kıyametin Kı-yameti'ni (ayaklanma gününü) hangi amaçla ilan ettiğimi tam olarak detaylı bir şekilde açıkladın mı?
- Evet, ben o konuları Mısır'daki Fatımi Halifesi'ne genişçe anlattım. Özet olarakta esas amacımızın İranlıları Arap egemenliğinden kurtarmak olduğunu açıkladım. Ayrıca ona mezhebe adını verdikleri İsmail ırk olarak Arap olabilir, ancak Arap ırkçısı değildir. Siz Arap egemenliğinden kurtulalım derken İsmail'i inkâr mı ediyorsunuz? Halbuki İslamcılık Arap kavmiyetçiliği demek değildir. İslam olmak demek Arapların egemenliğini kabul etmek de değildir. İslam Peygamberi'nin bu konularda yasaklayıcı hadisleri vardır. Dinimiz dünyadaki kavmiyetçiliğe ve köleliğe karşıdır. Pey-gamber'imiz de bu konuda çok mücadele vermiştir. İslamiyet'in getirilişinin bir nedeni de bunlardır. Eğer Arap okullarında kavmiyetçilik yapılıyorsa bunu İslam'a mal etmek doğru değildir. Bu

sadece öğretmenlerin yanlışlarıdır. Daha önce de söylediğim gibi ben bu konularda Fatımi Halifesi ile konuştum ama o bunları kabul etmek için hazır değildi. O bana, "Eğer siz tsmailiye Mezhebi'nden iseniz bunu kabul etmeniz gerekmektedir. Yani benim imamhğımı ve halifeliğimi kabul etmelisiniı. Hasan Sabbah'ın imamlığını değil." dedi.
Hasan Sabbah Ebu Hamza'yı dinledikten sonra ona;
li
- Ben Kıyametin Kıyameti'ni ilan ettiğim zaman onun bana düşman olacağmı biliyordum, çünkü o benim Bâtmi lideri olduğumu istemediği gibi Bâtmi toplumunu da inkâr ediyordu. Ona göre bu şekilde olursa halifeliğin bölüneceğini zayıflayacağmı düşünüyor ve kendinden başka kimsenin de halife olmasım istemiyordu.
- Ben de aynı görüşteyim. Bizim Mısır Halifesi ile aramızın açılacağını sanıyorum ama bunun benim için hiçbir önemi bulunmamaktadır.
Bu konuşmalardan sonra Hasan Sabbah konuyu değiştirerek Ebu Hamza'ya:
- Sen Mısır'da o kadar kaldın, orada vaktini nasıl değerlendiriyordun?
- Kitap okuyarak ve okuduğum kitapları yorumlayarak değerlendiriyordum. Çok sayıda Yunan düşünürlerinin kitaplarını okudum. Onlardan çok yararlandım.
- Senin Mısır'da on yıl kadar kaldığını biliyorum. Yunan düşünürlerinin kitaplarını okuduğunu söylüyorsun. Yunancayı biliyor musun? O kitaplarda tran hakkında bilgi var mı varsa İran ve iranlılar hakkında neler düşünüyorlar?
- Hocam benim Yunancam çok iyidir. O kitapları kaynaklarından Yunanca okudum. O kitaplarda İran hakkında övgü ile söz edilmektedir. İran'ın çok eski toplum olduğu yazılıdır.
Onu dinleyen Hasan Sabbah bir müddet sustuktan sonra ona dönerek:
- İyi bir bilginsin baş dai olabilirsin, senin görevin insanları Bâtını inancına davet etmektir. Yaşamın hakkında bana biraz bilgi verir misin?
- Ben inancımızm yayılması için ne gerekirse yaparım. Ancak oradaki insanlar Bâtını oldukları zaman koruyacak kimseleri olmadığı için onları öldürürler.
- Sen onları Bâtını yap, biz onları koruyacak kaleler yaparız. Orasını düşünme.
- Ey hocam orada iki tane kale var. O kaleler çok da sağlam kalelerdir. O kaleden birinin adı şehfin^adı olan Ercan Kalesi, diğerinin adı da Zir Kalesi'dir. Bu iki kaie de Ercan Şehrinin dağlık bölgesinde bulunmaktadırlar. İki kale arasında beş fersah mesafe vardır.
- O kalelerin yiyecek ve su durumları nasıldır?
- Söz konusu kalelerin suyu boldur. Sularını yağan yağmurlardan, eriyen karlardan ve az da olsa akan sulardan temin ederler. Yiyeceklerini ise dışarıdan getirirler. Bu nedenle pek sıkıntıları yoktur.
- Pekiyi yol durumu nasıldır? Yani kaledekiler oraya nasıl gidip gelirler?
- İki kalenin de yukarıya doğru yılan gibi kıvrılan yolları vardır. Oradan inip çıkarlar.
- Kalelerin yapılış tarihlerini ve kimler tarafından yapıldıklarını biliyor musun?
- Ey hocam, o kaleleri kimlerin ne zaman yaptıkları bilinmemektedir. Sadece bilinen o kalelerin çok eski zamanlarda yapıldıklandır. Öyle yapmışlar ki sanki nakış gibi işlemişler. O kocaman taşlann oralara nasıl çıkarıldığı, o taşların nasıl nakış gibi işlendiği görenleri şaşırtmaktadır. Her iki kalede de kitabe bulunmadığı için yapılış tarihleri hakkında bilgi bulunmamaktadır.
- Kaleler sığınma yönünden nasıldır? Orada odalar var mıdır?
- Evet, hocam her iki kalede de çok oda vardır. Odalann bazıları iki kişilik bazıları da kırk elli kişiliktir. Bu kaleler sığınmaya uygun kalelerdir.
- Pekiyi kışın ısınma durumu nasıldır?
- Kışın duvarların kalın oluşu ve ocak yakılması nedeni ile sıcak olur.
Alamut'un Efendisi o cevaplan alınca bu sefer de:
- Sağlamlık durumlan nasıldır? Hiç onanm yapılmış mı? Şu anda onarım yapmak gerekiyor mu?
- Hocam ben uzun zamandan beri oradan ayrıldığım için o kalelerin durumunu bilmiyorum. Ben oniann eski durumlarıra biliyorum. O kaleler sağlam korunaklı savunmaya uygun kalelerdir.
Bu cevabı alan Hasan Sabbah, Ebu Hamza'ya:

- Ben sana izin veriyorum. Git o kalelerin durumlannı incele ne gerekiyorsa yap ve yapalım. Ayrıca sana bir görev daha veriyorum. Ercan halkını bizim Bâtmi Tarikatı'na girmeleri için ikna et. Sen bunu yapamazsan onları benim yanıma getir ki ben ikna edeyim. Tehlikeden korunmak içinde o kalelere yerleştiririz. Duyduğum kadan ile Ercan, çok kalabalık bir şe-hirmiş, bu nedenle söylediklerimi sen onlara duyurabilecek misin?
- Nüfusu çok kalabalık değildir. Fakat ona yalun olan Huz -Huzistan-, şehri çok kalabalık bir şehirdir. Tebliğinizi onlara duyurmak lazımdır. O insanları sizin yanınıza getirirsem çok iyi olur. O şehrin insanlan çok sağlam karakterli insanlardır. Onlan bize katarsak bize çok yararları olacaktır.
- Ercan Kalesi'nin onanmı için sizin ne kadar paraya ihtiyacınız vardır?
- Eğer izin verirseniz, gidip bir keşif yaparak size yazarak bildiririm.
- Ebu Hamza sen dürüst bir insansın. Zaman kaybetmeyelim. Ben sana o iki kalenin onarımı için beş bin altın dinar vereyim. Onunla işe başla, eğer az gelirse yazarsın ben sana yeterince yine para gönderiririm.
- Hocam hem çok para olduğu için, hem de yalnız yolculuk yaparsam bu çok tehlikeli olur. Eğer bir kervana katılarak gidersem o zaman sorun olmaz.

Kefşger sordu ki:

- En yakın dai nerede oturmaktadır?

Hasan Sabbah da ona:

- Karamisin'de oturuyor. Orası da çok uzakta değildir. Ancak Karami-sin'in baş daisinde o kadar para olmaz.
- Ben de mevcut parayı alırım ve onunla işe başlarım. Bir müddet sonra da siz bana yeterince para gönderirsiniz ve ben de o paralarla onarımları tamamlamış olurum.
- O hâlde sen git işe başla. Ancak tek başına bu işi başaramazsın. Yanına çok güvendiğin ve samimi olduğun iki kişiyi al götür. Onların yardımları ile kalelerin onarım işlerine başla. Bu arada onlara da bizim inançlarımızı öğret ve bizim tarikata katılmalarını sağla.
- Pekiyi ben gider arkadaşlarımla o işe başlarım. Sonra onlardan birisini de Karamisin'e para için gönderirim. Başka bir emriniz var mı?
- Sana bir tavsiyede bulunacağım beni iyi dinle. Henüz Kıyametin Kı-yameti'ni ilan etmedik. Bunun için çok dikkatli davran. Çünkü oralarda Nizamülmülk'ün valisi veya memurları olabilir. Bunları öğrenirlerse bizim için çok tehlikeli olur. Kalenin onarım işini de çok gizli tut hiç kimse bilmesin.

Bu tavsiyeler üzerine Ebu Hamza:

- Siz merak etmeyin ben gerekli önlemleri alırım. Oraya gideceğim. Durumu öğrenir öğrenmez, ona göre davranırım. Bu konuda gönlün rahat olsun. Çünkü ben oranın valisini tanıyorum ve adam beni tanıyor. İki kalenin onarımına birden başlarsam İŞ yayılır ve herkesin dikkatini çeker. Bunun için ben, sadece birine başlaAm ve o bittikten sonra diğerine başlarım. Sonuçları da size bildiririm.

BÂTINILER ERCAN VE HUZtSTAhTDA

Ebu Hamza Kefşger, Hasan Sabbah'm kendisine verdiği beş bin dinarı alıp yola çıktı. O zaman Karamisin'e gitmek için önce Kazvin'e, oradan Hemedan'a ve oradan da Kirmanşah'a gidilirdi. Eğer bu yoldan giderse bir olay çıkacağını düşündüğü için o yoldan vazgeçip Rudbar yolundan He-madan'a ulaştı. Oradan da Karamisin'e vardı. Karamisin'de hiç kimse Ebu Hamza'yı tanımadığı için bir yolcu gibi kervansaraya yerleşti. Baş dainin kendisini tanımadığını bildiği için onun yanma gitmedi. Eğer giderse Nizamülmülk'ün adamlarının dikkatini çekeceğinden çekiniyordu. Bâtıni olduğu anlaşırlarsa yapacağı işlere mani olurlardı. Batinilerin baş daisi Ahmet Kutbeddin, Kirmanşahlılan Bâtıni Tarikatı'na sokmak için uğraşıyordu. Nizamülmülk de onun yaptıklanm bildiği için, onu takip ettiriyordu. Kefşger, kervansaraya gelişinin on ikinci günü olmasına rağmen hâlâ Bâtıniler-le irtibat kurmamıştı. Nasıl kuracağını düşünüyordu. Herkesten uzakta odasında oturuyor, ne bir ses duyuyor ne de bir kimseyi görüyordu. Bir gün bir ayran satıcısı, elindeki zili hem çalıyor ve hem de avazı çıktığı kadar "Ayran var! Ayran aim!" diye bağmyordu. Bağıra bağıra kervansaray^ yaklaştı. "Ayran isteyen var mı?" diye sordu. Aslında o yörenin ayranı çoi leziz olduğu için oraya gelenler onun tadma muhakkak bakarlar bir tas ayran içen bir tas daha isterdi.

Ayrancı Ebu Hamza Kefşger'in yanma geldi. Ebu Hamza aç olduğu için ayran içmek istemiyordu. Ayrancı hiç kimseye bakmadan doğrudan doğruya Ebu Hamza'ya doğru seyirtti. Hiçbir şey söylemeden ayran kâse-
sini Ebu Hamza'ya işaret ederek uzattı. O da o işaret üzerine elini kâseye doğru uzatarak ayran alır gibi yaptı. Ayrancı kâsenin içerisinde ona bir kâğıt parçası verince o da işaretten onun Hasan Sabbah'ın gönderdiğini anladı ve kâğıdı aldı. O kâğıttan, ayran satan kişinin Karamisin'in baş daisi Ahmet Kutbettin olduğunu anladı. Baş dai ile bir şekilde irtibat kuracağı aklının köşesinden bile geçmiyordu. Baş Dai ayran vermek bahanesi ile Ebu Hamza'nm odasına girdi. Ayran satıcısı ona:

- Senin bir adının Kefşger olduğunu biliyorum. Peki diğer adın nedir?
- Diğer adım da Ebu Hamza'dır.
- Bu senin takma adın, asıl adını söyle.
- Asıl adım Saad'dır.
- Pekiyi söyle bakalım Kıyametin Kıyameti ne zaman ilan edildi?
- 559 hicri -1164 miladi- yılının ramazan ayının yedinci günü.
- Buradaki baş dainin adı nedir söyleyebilir misin?
- Ahmet Kutbettin.
- Hasan Sabbah seninle ne kadar para gönderdi?
- Beş bin altın dinar.
- Tamam, ben senin o kişi olduğunu anladım. Beni burada bekle. Ben yarın tekrar ayran satma bahanesiyle gelip o paraları koyacağım ve birkaç kese hâlinde sana vereceğim. Yalnız dikkat et kâseyi yere düşürme çünkü paralar yere dökülür ve ses yaparak dikkati çeker.
- Benim o parayı aldıktan sonra buradan gitmem gerekecektir. Önümde çok uzun bir yol vardır. Beş bin altın dinarı taşımak ise çok güç bir iştir. Bu para aşağı yukarı yedi sekiz okka* eâer. Bunu sürekli yanımda taşımak güç olduğu gibi bir yere de bırakmak da tehlikeli olur. O nedenle sen bu parayı benim orada almam için biri ile havale edebilir misin?
- Olur ama nereye havale etmemi istersin?
- Huzistan'a.
- Benim, o parayı sana getirmesi için tanıdığım kimse yoktur.
- Paranın iki bin dinarını çimdi bana ver. Ben o para ile hemen işe baş-
lanm. Kalanını Ercan pazarında bir satıcı gibi bir şey satanm sen de bir şey alır gibi yaparak o parayı bana verirsin.

Nihayet dedikleri gibi yaptılar.

Ebu Hamza onu tanımasına rağmen ona;

Okka; bir okka üç kilogram ağırlığında bir tartı birimidir.

- Sen ne cesaretle buraya geldin. Eğer seni yakalarlarsa öldürürler. Çünkü biz burada beş kişiyiz. Beşimiz de aranan adamlarız eğer bizi tanırlarsa yakalayıp idam ederler.
- Beni bu kıyafetimle ve sesimle kimse tanımaz sen merak etme.
- Ben aslında önce seni tanıdım. Ancak bu önemli birisidir diye düşündüm. Daha sonra senin Ahmet Kutbettin olduğunu anladım.
- Tahmin ettiğin gibi ben Ahmet Kutbettin'im.
- Ben seninle konuşmak istiyorum. Eğer izin verirsen sana soracağım bazı sorularım olacak
- Kısa sor. Soruların sohbet gibi olmasın çünkü acele gitmem gerekiyor.
- Kıyametin Kıyameti'nden sonra herkes her yerde inançlarını açıklayabilir mi?
- Bu soruyu sormaktaki asıl amacın nedir?
- Artık takiye yapmamamız gerekli düşüncesindeyim.
- Bu şehirde ne kadar Bâtıni olduğunu bilmediğin gibi, Bâtınileri de tanımıyorsun; o hâlde emin olmadığın yerde bunu açıklaman doğru olmaz. Çünkü henüz tehlike geçmemiştir. Ayrıca sen bilgili bir adamsın. Bu soruyu bana sormaman gerekirdi. Çünkü senin gibi akıllı bir adamın, o sorunun cevabını bilmesi gerekir. Her yerde "Ben Bâtıni'yim!" diye avaz avaz bağırmamız gerekmez. Ancak size sorarlarsa cevap verirsiniz. Ben ayran satarken, "Bâtıni'yim" diye bağırıyor muyum? Ayrıca sen Alamut'tan buraya gelinceye kadar bağırarak "Ben Bâtıni'yim." dedin mi? Veya onların deyimiyle "Ben kafirim." dedin mi ki bunları bana soruyorsun? diye cevap verdikten sonra acele ile çıkıp gitti. Ebu Hamza,

Ahmet Kutbettin gittikten sonra, ondan aldığı paraları daha önce satın aldığı keseye yerleştirdi ve keseyi de belindeki kuşağına soktu. Ercan'a gitmek üzere Kermanşah'da, güneye giden kervana katılarak yola koyuldu.
Ebu Hamza'nm katıldığı o kervan, Ercan'dan geçmediği için bir müddet sonra kervandan ayrılmak zorunda kaldı. Böylece yolun uzun bir kısmını yalnız yürüdü. Ercan şehri, Huzistan yakınında Zağros Dağları silsile?-sinin güneyinde bulunuyordu. İran'a hangi amaçla gidilirse gidilsin gitmCk isteyenler oradan geçmek zorunda idiler.
Bu bölgeler dağlık olduğu için buralarda yaşayan aşiretler sadece hayvancılık yaparak geçinirlerdi. Bunun için yazın yaylalara çıkarlar, kışın ise kışhklarma dönerlerdi. O bölgeler kışın da sıcak olduğu için kışın kazak gibi kalın giysilere ihtiyaçları olmadığı gibi ısınmak için de yakacağa ihti-
yaç duymazlardı. Aşağılarda çiftçilik yapanlar o sulardan yararlanırlar ve tarlalarını da sularlardı. Ebu Hamza Kefşger Ercan'a geldiğinde, burada Selçuklu yönetiminin zayıf olduğunu fark edince çok sevindi. Sevinmesinin nedeni Ercan Kalesi'nin yapılışı arasında kimsenin kendini rahatsız etmeyeceğini anlamış olmasındandı. Çünkü hiç kimse zahmet ederek o kaleye çıkmazdı. Önce kaleye gidip bir inceleme yaptıktan sonra oraya büyük bir istihkâm yapmak isledi. Bunun için rehbere fikrini söyledi. Rehber de ona:
- Bu kalede engerek yılanı çoktur. Onun için tedbirli olmahyız.
- Bu güne kadar, hiçbir kalede engerek yılanı olduğunu duymadım.
- O yılanlar taşlık ve sıcak yerlerde yaşarlar. Orası da böyle bir yer olduğu için engerek yılanı boldur.
- O hâlde kaleye gidip bir tane engerek yılanı tutalım ve onu halka tanıtalım sonra da onları öldürmeleri için izin verelim ki onlar ortadan kaldırılmış olsunlar.
Aslında söz konusu rehber o kalede yaşadığı için o yılanları çok iyi tanıyordu. Onları kolayca tutabiliyor ve ortadan kaldırabiliyordu. Bu nedenle halk arasında ona "Yılan tutan" lakabı takılmıştı. Bu nedenle Ebu Hamza, rehbere:
- Kalede yaşayanlar o yılanlara karşı ne gibi önlem almalıdırlar?
- Öncelikle yılanların yaşadıkları delikleri harçla kapatmak lazımdır. Harç olmadığı zamanda taşlarla kapatmalı. Dışarıda görüldüğü zaman ise hemen öldürülmelidir.
- Ben şimdi oraya gideceğime göre ilk önlem olarak ne yapmalıyım?
- Ateş yak, yanında otur. Yılanlar ateşten korktukları için ateşe gelmeyip tam tersine kaçarlar. Böylece onlardan geçici de olsa kurtulmuş olursun.
Bu konuşma bittikten sonra rehber ile Ebu Hamza, kaleye doğru yürüdüler ve kaleye yaklaştılar. Ercan Kalesi yüksekçe bir yere yapılmıştı. Kalenin yolu dar ve yılan gibi kıvrılan merdivenlerden ibaret idi. Ancak uzun zamandan beri orayı kullanmâtıkiân anlaşılıyordu. O yoldan o kadar yürümelerine rağmen kale hâlâ gözükmüyordu. Nihayet kale gözükmeye başladı. Kale, tahta gibi düz bir kayanın üzerine yapılmıştı. Yağan yağmurlar ve eriyen karlar akan sulara kanşarak o tahta gibi kayadan aşağı şelale gibi dökülüp kaledeki su depolarını dolduruyordu. Kalenin burçları tıpkı bir küp gibi idi. Kale, Yunan mimari tarzında yapılmıştı. Kale kapısına geldiklerinde Ebu Hamza bir eşik olduğunu gördü ama kapısının olmadığını
fark etti. Kapı ya çalınmıştı ya da zamanla yok olmuştu. Kalenin alanına ot ve saman doldurmuşlardı. Ebu Hamza ot ve samanları yaktırınca ot ve samanlarının yandığını gören sahipleri kaçtılar. Bundan itibaren oraya bir disiplin ve düzen getirdi. Ercan Kalesi'nin alanı 1664 metre kare idi. Alanın etrafında üçer katlı odalar vardı. Kale genellikle sağlam olmasına rağmen yine de onarıma ihtiyacı vardı. Rehbere kalenin yapılış tarihini ve yapan ustayı sorduğunda rehber bunların bilinmediğini söyledi. Kalenin odalarını gezmek istedi ama yılanların korkusundan gezemedi. Yağmur, kar, fırtına ve zamanın diğer etkenleri kaleyi aşındırdığı için, "Yapılması tahminen iki yüz dinara mal olur" diye düşündü. Kalenin görünüşü ve heybeti insanları ürkütüyordu. O kadar büyük taşları oraya çıkarmışlardı ki o taşları nasıl çıkardıkları hâlâ insanları şaşırtmaktadır. Şimdi o babayiğit insanlar bulunmamaktadır.
Ebu Hamza Kefşger rehberinin basit bir insan olduğunu, konuşunca anlattıklarının eski hikâyeler olduğunu, oıiları da abartarak efsane şekline sokarak anlattığını biliyordu. Yüzyıllık bir kale olmasına rağmen onu bin yıllık göstermesi,

rehberin, her şeyi abartarak anlattığının bir delili idi. Kalede hiçbir yıkıntı ve döküntü olmaması da kalenin çok eski olmadığını gösteriyordu. Bu durum Ebu Hamza'yı rahatlattı. Çünkü onarımı için fazla emek ve masraf gerekmeyecekti. Rehbere Ercan Kalesi'ni inceledikten bir gün sonra kendisini Zeyl Ka-lesi'ne götürmesini söyledi. Zeyl Kalesi de tıpkı Ercan Kalesi gibi dağın tepesine yapılmıştı. Dağa çıkmadan önce bir dereyi geçerlerken rehber ona:

- Bu su şimdilik bu kadar akmaktadır. İlkbahar ortalarında su çok olduğundan bu kadar kolay geçemezsiniz.

Kalenin üstüne çıktıklarında, kalenin taşlarının yontulmadan kaleye yerleştirildiğini gördü. Fakat duvarlar çok sağlamdı. Hiç yıkıntı yoktu. Rehber;

- Odalara girmeden önce ateş yakalım. Çünkü kalede engerek yılanları bulunmaktadır. Bunlara karşı ancak o şekilde korunabiliriz.

Zeyl Kalesi, Ercan Kalesi'nden daha küçüktü. Kalenin tabanı yaklaşık'' otuz metrekare ancak vardı. Ebu Hamza, rehbere kalenin yapılış tarihini ve' ustalarını sorunca o da ona:

- Kalenin yapılış tarihini ve ustalarını Allah'tan başka bilen yoktur.

Ebu Hamza o kalenin Ercan Kalesi kadar eski olmadığın anladı. Bu kalede de su depoları odalar ve diğer teşkilatlar vardı. Zeyl Kalesi'ni Ercan Kalesi'nden ayrılan iki özellik vardı. Bunlardan birisi, engerek yılanları gi-bi zararlı hayvanları yoktu, ikincisi de sağlam olup yıkıntıları bulunmuyordu. Bu nedenle kalenin onarımına ihtiyaç yoktu. Bu kale Ercan Kalesinden daha genişti. Ercan Kalesinin ise onarıma ihtiyacı vardı. Ebu Ham-za nın amacı kale onarıldıktan sonra oraya Bâtmileri yerleştirmekti.

Ercan Kalesi'nin onarımı için usta, işçi ve malzemeyi kaleye getirmek gerekiyordu. Engerek yılanları yüzünden hiç kimse o kaleye gitmek istemiyordu. Ebu Hamza yılanları ortadan kaldırmak istiyordu.

Ebu Hamza Kefşger kalenin onarımını çabuk bir şekilde yapmak istiyordu. Kalede oturanlar ise bu işe anlam veremiyorlardı. Kalenin baş daisi halka esas amacını gizlemek için:

- Orada bir yatır olduğunu, Ebu Hamza'nın onu rüyasında gördüğünü o kişinin Ebu Hamza'ya, "Benim kabrimi bul ve onar, ayrıca engerek yılanları beni rahatsız ediyorlar, sürekli mezarıma giriyorlar bunları da yok et ki ben kabrimde rahat uyuyayım." diye konuştuğunu söylemiş. "O yatırın da bir imam zadeye ait olduğunu rivayet edilir. Ebu Hamza'nın kaleyi onarmak istemesinin nedeni budur.
- Mademki burada bir imamzade var o hâlde onu görebilir miyiz?
- Elbette görebilirsiniz. Ancak onun mezarı bulunup onarıldıktan sonra görürsünüz.

Ebu Hamza onları Bâtıni Tarikatı'na sokmak için çok çalışıyor ve sürekli onlara bu konuyu telkin ediyordu. Ayrıca onları o kaleden çıkarmak istiyordu. Bunun için onlara:

- Buradan giderseniz hiçbir sıkıntınız olmayacaktır. Tüm ihtiyaçlarınız Alamut şehrindeki hazineden karşılanacaktır. Maddi problemler her devirde ve her yerde olmuştur. İnsanlar yaşamları boyunca yoksulluğa düşmek istemezler, biz de sizleri o sıkıntıdan kurtaracağız.

Bu şekilde konuşması o insanların hoşlarına gittiği için, Ebu Hamza sözlerine aşağıdaki şekilde devam etti:

- Bir gün herkesin Bâtıni olfacağını bilmeniz gerekir. Bâtmiler mevcut yönetim tarahndan kâfir sayıldıkları için öldürülmektedirler. Bundan korktukları için sürekli takiye yaparak kendilerini gizlemektedirler. Kıyametin Kıyameti ilan edildikten sonra artık buna ihtiyaç kalmayacak, herkes kendi inancını rahat bir şekilde açıklayacaktır. Bu kale sizler için bir tehlike alanına dönmeden burayı boşaltmanız gerekmektedir. Çünkü burası savaş alanına dönecektir.

Bu sözler üzerine onlar da kaleyi terk ettiler. Kaledeki Bâtmilerden on kişi seçen Ebu Hamza, onlara sıkıca tembih etti:

- Seçildiğinizi kimse anlamasın. Ayrıca bu kalede yemek pişirmek için ateş de yakılmasın, çünkü dumandan şüphelenebilirler.

Ebu Hamza bir taraftan kalenin onarımını yaparken diğer taraftan da insanları Bâtıni Tarikatı'na sokmaya çalışıyordu. Hiç kimse onun kadar bu hususta çalışmamıştır. O devirde Ercan Kalesi'nde bir grup mecusi* yaşamakta idi. Çok uğraşmasına rağmen Pehlevice** konuşuyorlar ve Pehlevi-ce yazıyorlardı. Ebu

Hamza bunları da Bâtıni Tarikatı'na sokmak için yanlarına gitti. Çok uğraşmasına rağmen başaramadı.
Ebu Hamza'nın, Ercan şehrinde ve kalesinde Bâtıni inancını yaymasından Selçukluların haberi olmadı. Bir taraftan Bâtıniliği yayarken diğer taraftan da kalelerin onarımları ile uğraşıyordu. Zaman zaman Ercan Kale-si'ne giderek onarımı kontrol ediyor ve bu onarımı da son derece gizli tutuyordu. Bu kalede Bâtıni olanların, fikrî yönden diğerleri kadar olgunlaş-madıklarını anlayan baş dai, onları idman ve savaş talimi yaptırarak gelecek savaşa karşı hazırlamaya başladı.
Ercan Kalesi'nin onarımı başladıktan sonra yaz sona ermiş ve sonbaharın sonuna yaklaşılmasına rağmen onarım hâlâ bitmemişti. Onarımın bitirilmesi için paraya ihtiyaç vardı. Bu parayı alabilmesi için de Kirmanşah'a gitmesi gerekiyordu. Eyüp adında güvendiği Bâtıni bir genç vardı. Parayı getirmesi için onu görevlendirdi. Ebu Hamza, Kutbettin'den o parayı alabilmesi için Eyüp'e üç parola söyledi. Fakat Eyüp henüz yola çıkmamıştı ki Ercan'dan bir adam gelip, Ebu Hamza ile yalnız görüşmek istediğini söyledi. Ebu Hamza adamı odasına götürürken:
- Yalnız görüşelim, ne söyleyeceksen söyle.
- Ben Alamut'tan geliyorum. Sana bir mektup getirdim. O emaneti size vermek istiyorum. Onu size vermeden önce çok iyi tanımalıyım. Yani sizin Ebu Hamza olup olmadığınızı öğrenmem gerekmektedir.
- Benim Ebu Hamza olup olmadığımı size nasıl ispatlayabilirim?
- Eğer sen gerçekten Ebu Hamza isen Hasan Sabbah'ın sana göndermesi gereken paranın miktarını bilirsin, onu söyle. Ayrıca Ebu Hamza isen Ahmet Kutbettin ile neler konuştuğunu da söyleyebilirsin.
Ebu Hamza hem o paranın miktarını söyledi ve hem Ahmet Kutbet-
* Mecusi; İran'da eskiden ateşe tapılan bir din.
** Pehlevice;lran'da hüküm sürmüş bir sülale.

tin ile neler konuştuğunu anlatınca misafir ikna oldu ve mektubu ona verdi. Baş dai Ebu Hamza, Hasan Sabbah'm gönderdiği mektubu açtı ve yazısından, Hasan Sabbah'm o mektubu gönderdiğini anladı. Hasan Sabbah söz konusu mektubunda, "Bütün Bâtmilerin birleşmelerini, savaşarak tüm İran'ı ele geçirmelerini bunun için hazırlık yapmaya hemen başlamalarını," söylüyor ve ayrıca Ercan Kalesi'nin halkının da yönetimini ellerine almalarını istiyordu. Ebu Hamza mektubu okuduktan sonra misafire:
- Siz bu mektubun gizli anlamını biliyor musunuz?
- Tabii biliyorum.
Bu sözler üzerine Ebu Hamza misafire son derece saygılı davranmaya başladı. Çünkü o adam basit bir misafir değildi. Hasan Sabbah'm son derece önem verdiği bir adam olduğunu tahmin etti. Ebu Hamza misafire:
- Hasan Sabbah o mektubu sana verdiğine göre demek ki sana son derece güveniyor olmalıdır. Senin asıl görevin nedir?
- Ben her yerden gizli bilgi toplar ona götürürüm. Esas toplama kaynağım Nizamülmülk'tür. Onun her hareketini kontrol ederek Hasan Sab-bah'a bildiririm. O bizim Bâtıni inancımızın en büyük düşmanıdır.
- Nizamülmülk'ün eceliyle mi yoksa başka bir yöntemle mi yaşama veda edecektir?
- O başka bir tertiple öldürülecektir.
- Ben Zeyl Kalesi'nde henüz işe başladım. Buradakiler savaş talimi görmedikleri için eğitilmeleri gerekmektedir. İmamımız, "Hemen kılıçlarını kınlarından çıkarın!" diye emir göndermiş ama buradaki Bâtmilerin sayıları çok azdır. Azlıkları nedeni ile Selçuklular bunlara önem vermemektedirler. Bizi bu sayı ile yenerler.
- Eğer sayıları az ise dikkat çekmiyor demektir.
- Doğru söylüyorsun ama eğer saldırıya uğrarlarsa onlar da saldın karşısında direneceklerdir.
- Biz de Melikşah ile Nizamülmülk arasına nifak sokarak onları birbirlerine düşürürüz birbirleri ile uğraşırlarsa zayıflar bu da bizim işimize yarar.

- Doğru söylüyorsun aıtıaipnları birbirlerirwt düşman durumuna getirebilir miyiz?
- Sen o işi bize bırak. Onlar bizim kanlı d^^anlanmızdır. Eğer ellerine geçersek hepimizi öldürürler. Bunun için Allara düşmanlık tohumu ekmemiz şarttır.
- O adam neden bizlere bu kadar düşman?
I
- Bu olay Nizamülmülk'ün çocukluk yıllarına kadar dayanır. Bu adamın ataları çiftçi idiler. Dedeleri çiftçiliğe ek olarak marangozluk yaparlardı. Nizamülmülk'ün babası da aynı köyde çiftçi idi. Nizamülmülk, Tus şehrine bağlı olarak Ahlat köyünde dünyaya gelmiştir. O bölgedeki bilginlerden ve şairlerden yararlandı. Kendisini iyi bir şekilde yetiştirdi. Zamanın çok değerli bir siyaset ve bilim adamıydı.
- Pekiyi ne zaman doğdu?
- 1018 miladi yıhnda dünyaya geldi
- Yorulduk hem de geç oldu. Sabah devam ederiz.

Ebu Hamza Bu sözlerle konuyu kapattı.

Sabah olunca misafir konuşmasına devamla:

- Deylkon'lu Hüseyin adında Ismailiye Mezhebi'ne mensup bir öğretmen vardı. O zamanlar öğrenci dövmek eğitimin bir parçası sayılıyordu. Eğer bir öğrenci derslerini bilmezse veya bir soruya cevap veremezse çubuk ile döverlerdi. Bu konuda hiç merhamet etmezlerdi. Hocası olan Hüseyin de insafsızca Nizamülmülk'ü döverdi. Bu olay, onun ta çocukluğunda ruhuna işlemişti. Nizamülmülk'ün Ismailiye Mezhebi mensuplarına karşı duyduğu nefretin sebebi budur. Zamanla çocuk Nizamülmülk büyüdü. Eğitimini tamamlamak için Tus şehrine gitti. Orada Arapça ve güzel yazı öğrendi. 1038 yılında devrin büyük âlimi İbn-i Sina ile Hemedan'da tanışıp onun bilgilerinden de yararlandı. Zaman zaman da ilmi tartışmalara katılarak kendisini gösterirdi. Bu şekilde Selçuklu veziri oldu. Bağdat Halifesi ve Nizamülmülk bizlere aynı gözle bakmaktadırlar. Onların nazarında bizlerin katledilmesi tıpkı namaz ve oruç gibi farzdır. Halbuki Allah ve Peygamber hususundaki sevgimiz onlardan daha fazladır. Nizamülmülk'ün Melikşah'a gidip bizleri kötülemeden önce, bizim onu ortadan kaldırmamız şarttır. Aksi hâlde o, Melikşah'ı bizim aleyhimize kışkırtır.
- Hocam ben sizden bugün çok sözler duydum. Konuşmalarınızdan çok hoşlandım. Siz bu bilgileri kimden öğrendiniz? Bunu bana söyler misiniz?
- Ben bilgileri îsmailiye Mezhebi hakkında kitap yazmış olan Secistan-lı Ebu Yakup'tan öğrendim. Bilginin kaynağı odur.
- Doğru söylüyorsunuz. Bâtıni olanlar, korkmaktan çok aklını kullan-(kalıdırlar. Ercan uzak bir yerdedir. Ben burad» her yerden bilgi alamıyorum. Haberler bana çok geç geliyor, haberler de dedikodu şeklinde gelen haberlerdir. Aldığım haberlerden birisi de Melikşah'ın Nizamülmülk'den hoşnut olmadığı şeklindedir. Vezirinin çok güçlü olduğunu, kendisini

ikinci plana ittiğini ve bu nedenle de onu vezirliğinden azledeceği şeklindeki haberdir.
- İkisinin arasında ihtilaflar çıktığı doğrudur. Her dönemde tüm insanlar arasında bu tür ihtilaflar olur. Onlar arasındaki bu ihtilaflar baba oğul arasındaki ihtilaflar gibidir. Melikşah onu hiçbir zaman bırakmaz.
- Ben Ercan Kalesi'nde iken Melikşah'ın onu öldürmek istediğini ancak ondan korktuğu için öldürtmediğini duydum.
- Hayır, Melikşah ondan asla korkmaz. O, Melikşah zamanında da Melikşah'ın babası zamanında da çok güçlü idi. Bu nedenle onu öldürtme-miştir.
- Bunu da göz önüne getirmek gerekmektedir. Gençlikte merhamet duygusu akıldan üstün gelir, yaşlılıkta akıl merhametten üstün gelir.
- Bu sözden neyi kastediyorsunuz?
- Söylemek istediğim: Melikşah gençliğinde merhamet ederek öldürmedi. Şimdi ise aklını kullanarak öldürmüyor demektir. Zira o hem babasına ve hem de kendisine hizmet etmiştir. Bugün ise Nizamülmülk hem yaşlıdır ve hem de ona karşıdır. Bu nedenle onu öldürebilir.
- Sizin söylediklerinizi kabul ediyorum. Nizamülmülk bütün işleri eline almıştır. Reisler ve valiler Sultan'dan daha çok onu saymakta ve

tanımaktadırlar. Din adamları, ilmiye sınıfı ve ordu kumandanları da onun yanında ve emrindedirler. Sultandan çok her yerde onun sözü geçmektedir. Bu nedenle ben, onu azledeceğim ve öldürteceğini sanmıyorum.
- Hocam şu anda güçlüdür ama nihayet sadece vezirdir. Halbuki Melikşah ise hükümdarıdır. Bir süre ona tahammül edebilir ama sonunda tahammülünde sının vardır. İşte o sınır biterse onu idam ettirebilir.
- O serveti elde edebilmek için çok gözyaşı dökülmüştür ve çok insanın canı yanmıştır. Aşırı servet düşkünüdür.
- Sen Nizamülmülk'ü hiç gördün mü? Eğer gördüysen nasıl bir insan?
- Evet gördüm. Onu çok kibirli ve kendini beğenmiş bir adam olarak tanıdım.
- Sen onun kibirli ve's^et düşkünü biri olduğunu söylüyorsun ama bu özellikler her insanda vardır. Ancak çok olgun kişiler, alçak gönüllü olurlar, onlarda bu özellik olmaz. Melikşah da onun bu tutumundan rahatsız olmaktadır.
- Hocam Nizamülmülk'ün çocuklan var mı?
- Evet, onun üç oğlu var.
- Pekiyi o çocuklar ne iş yapıyorlar? Şüphesiz en yüksek makamlardadırlar öyle mi?
- Bir oğlu orada üst rütbeli bir subaydır. İkinci oğlu validir. Üçüncü oğlu da bilgindir..
- Onun İran'ın tüm gücünü eline geçirdiğini, iki bin beş yüz ile altı yüz kadar köyü olduğunu söylüyorlar. Halbuki Melikşah hükümdar olmasına rağmen yüz köyü bile yoktur. Onun ileride Melikşah'ın yerine kendi oğullarından birisinin tahtına geçirme ihtimali bile vardır. Bu tür dedikodu ortalıkta dolaşmaktadır. Bu da onun idam edilmesi için yeterli bir nedendir.
- Bu durum da bizim işlerimizi kolaylaştırır.
- Eğer Melikşah onu azlederse bu da işimize yarar. Çünkü ondan sonra oğullarının ve adamlarının görevlerine de son verir ki bu da bizim için çok iyi olur.

Misafir Ebu Hamza ile konuşmaları bittikten sonra ertesi günü yola çıkacağı için dinlenmek üzere odasına gitti.
Ertesi sabah Ebu Hamza misafire:
- Beyefendi adını bana bağışlar mısın?
- Adım Yakup Secistani'dir.

O zaman Ebu Hamza onun Bâtıni Tarikatı'nm önde gelenlerinden birisi olduğunu anladı.

NÎZAMÜLMÜLK MELİKŞAH'ANEDEDİ?

İran'ın bugünkü Molayir, Tesirkan ve Nihavend şehirlerinin bulunduğu yer, eskiden ağaçlık ve av hayvanları ile dolu olup o geniş arazi Melik-şah'ın özel avlanma yeri imiş. Bundan sekiz asır önceki o arazi bugün çok değişmiştir. Erozyon ormanların tahribi ve yakılması o araziyi çöl hâline getirmiştir. Selçuklu hükümdarı Melikşah, ava çok meraklı idi. Her yıl avlanmak için o bölgeye gider ve orada bir iki ay kalırdı. Giderken de Veziri Nizamülmülk'ü yanına çağırırdı. O da iş bahanesi ile son bir veya iki hafta yanına giderdi. Bu durum Nizamülmülk'ün rakiplerinin işlerine geliyordu. Onun aleyhinde çeşitli dedikodu çıkarıyorlardı. Sultana, "Senin vezirin hiç doğru işler yapmıyor. Aleyhinizde bir takım işler çevirmek için orada kalıyor. Bu nedenle sizin emirlerinizi dinlemiyor. O kadar gururlanıyor ki âdeta kendisini sizden üstün görüyor. Düşmanlarının çok olduğunu, mülhitlerin -Bâtmilerin- kendisini öldüreceğini bahane ederek bin muhafızla dolaşıyor. Bunların hepsi bahane, onun esas amacı kendini Sukan'dan daha üstün göstermektir. Mülhitler eğer ona suikast düzenleyeceklerse Selçuklu Ordusu'nun bin kişilik seıjkin askerine ne gerek var. On asker bile onu koruyabilir. Ayrıca hazineyi dölıar vurup harman savurmaktadır. Onun amacı sizin yerinize oğullarından birini geçirmektir." dediler. O günlerde bir olay da Melikşah'm Nizamülmülk'ten soğumasına sebep olmuştur. Melikşah avda iken genç bir adam yanına vardı. Ona, on bin dinar vererek memurlara dağıtması için görevlendirdi. Buna Nizamülmülk "Bu kadar parayı bu yaştaki bir gencin dağıtması doğru değil." diye çok kızmıştı. Bu du-

rum Melikşah'ın kulağına gidince o da bu duruma çok kızdı. Yukarıdaki dedikodular ve vezirin av yerine geç gelmesi ikisinin arasının daha da açılmasına neden olmuştur.
Münafıkların söylediği sözler Melikşah'ı etkiledi. Nizamülmülk'e çok kızan Melikşah "Derhal buraya gelsin." diye emir yolladı. Nizamülmülk Rey'den yola çıkarak onun yanma geldi. Bin özel muhafızla geldiği için ortalığı karıştırmak isteyenler Sultan'a, "Eğer o mağrur olmasaydı bin kişilik bir muhafız birliği ile gelmezdi." diyerek Melikşah'ı Nizamülmülk'ün aleyhine kışkırttılar.
Nizamülmülk Sultan'ın av yerine geldiğinde atından inmeyerek at üstünde Sultan'm tahtının önüne doğru yürüdü. İnmemesine mazeret olarak da yaşlı olduğunu söylüyordu. At üstünde Sultan'ın çadırının önünde durdu. Sonra attan indi. Melikşah ona oturmasmı söyledi. O da tahtın yanında oturdu. Melikşah onun bu davranışına çok kızdı ve hem de çok üzüldü. Vezirine:
- Hoca neden buraya bu kadar geç geldin?
- Ey Sukanım senin ülken çok geniş. Her taraftan pek çok vergiler geldi, Onları hesap edip doğru olup olmadıklarını denetledim. Eğer ben o işi yapmasaydım çok kayıp olurdu. Ayrıca onlarla ikinci vergi işlerini görmem için bir yıl geçmesi gerekmektedir. Ben avcı değilim ki sizin hesaplarınızı incelemeden buraya geleyim. Onun için geç kaldım.
Aslında Nizamülmülk doğru söylüyordu ama onun o şekilde konuşması Sultanı çok kızdırdı. Özrünü kabul etmedi. Bu sefer de:
- Sukan'm emri mi yoksa defterlerin incelenmesi mi daha önemlidir?
- Sultanım eğer ben sizin hesaplarınızı incelemezsem ve her şeyi kontrol altına almazsam maliyeniz zayıflar ve ülkenizin birlik ve beraberliği bozulur.
- Efendi benimle nasıl böyle konuşabiliyorsun? Ben kimim ve sen kimsin? Yoksa benim kimliğimi unutuyor musun?

- Hükümdarım sizin kimliğinizi herkes unutsa bile ben unutmam. Çünkü ben gözlerimi sizin babanız zamanında dünyaya açtım. Ona da size de hizmet ettim. Ben zavalh bir hizmetkârınızım. Sizin büyüklüğünüzü de ihtişamınızı da biliyorum. Babanızın terbiyesi ile yetişerek bu mertebeye geldim. Sizin lütuf ışığınız benim üzerime padamasaydı ben Ahlat kasabasından Tus'a gelerek bu makama oturmazdım. Atalarım gibi, orada marangoz olarak kalırdım. Bunu nasıl unutabilirim bu mümkün mü?
- Efendi ben de senin sayende hükümdar oldum. Buna karşılık seni vezir yaptım. Yaptığın işlerinden dolayı, seni kınadıysam da seni küçük düşürmek için yapmadım. Sadece sana yanlışlıklarını hatırlatmak istedim. Amacım da bir daha yanlış yapmamamı sağlamaktı. Bu konuşmamın nedeni budur.

- Sultanım sizin amacınız nedir?
- Ben Padişahım sen benim vezirimsin. Bu nedenle seni küçük düşürmem ve sana hakaret etmem. Fakat sen neden başkalarının yanında bana yakışmayan sözler söyledin?
Nizamülmülk şaşırdı ve:
- Sultanım sizin gibi büyük bir kişiye kim hakaret etmeye cesaret edebilir.
- Hiç kimse bana hakaret edici söz söylemeye cesaret edemez. Çünkü bunu yaptığı zaman başının kopanlacağını bilir. Ancak benim çok yetki ve yüz verdiğim birisi bunu yapabiUr. O da sensin.
Nizamülmülk Sultan'm bu sözünü duyunca oturduğu yerden hafifçe doğruldu ve sordu:
- Sultanım acaba size uygun olmayan bir söz mü söyledim?
- Evet, sana bir genç göndermiştim. Ona dağıtması için on bin dinar para vermiştim. Sen ona ve bana hakaret dolu sözler söylemişsin. Ben o gence güvenmezsem böyle bir görev verir miydim? Yoksa ben kendi malımı suya dökecek kadar cahil miyim?
- Ey Sultanım, ben babanızın tahtına sizi oturttuğum zaman siz de beni veziriniz yaptınız. Ben o zaman sizden ne istemiştim?
- O günden bu güne kadar çok zaman geçti. Yine de ben o istediğini biliyorum. Ama yine de söyle ne istemiştin?
- Beni vezir yaptığınız gün, ben size ülkenizi düzene sokmak için gece gündüz çalışacağım. Hata yapabilirim. Benim aleyhimde düşmanlarım size iftiralar

da atabilirler. Amaçlan beni sizin gözünüzden düşürmek olacağından, beni dinlemeden karar vermemenizi sizden istemiştim. Benim savunmamı aldıktan sonra dilediğiniz cezayı veriniz demiştim. Şimdi o genç ile ilgili olarak bana kıfem^ymız. Ben sizin o gence para vererek göndermenize asla kızmadım. Durduğunuz o söz de benim ağzımdan çıkmadı. Bir vezir bir padişaha, asla böyle söz söylemeye cesaret edemez.

- Pekiyi on bin dinarın iki bin dinarı askerlerin bir yıllık maaşlarıdır dedin mi yoksa demedin mi?
- Evet.

Sonra da bu konuyu açıkladı;

- Ben bunu söylerken hazineniz bir ara boşalmıştı. O durumu düşünerek bunu söyledim.
- Ey vezir benim hazineyi boşalttığımı ima ediyorsun ama sen neden bu kadar israf ediyorsun? Ben koca ülkenin hükümdarıyım yüz veya iki yüz süvari ile gezerken sen bir vezir olduğun hâlde neden bin seçkin süvari ile yolculuk ediyorsun? Ayrıca süvarilerinin atlarının koşum takımları da gümüşten yapılmış. Bunlar benim hazinemin paraları değil mi? Bunlar israf değil mi?

Bu soru üzerine Nizamülmülk düşmanlarının Melikşah'ı çok etkilediklerini anladı. Ona:

- Sukanım ben iki nedenden dolayı bin süvari ile dolaşıyorum; bunlardan birisi "veziri bu kadar güçlü olan hükümdar ne kadar güçlü bir hükümdardır diye düşünerek sizin ihtişamınızı anlasınlar" diye geziyorum. İkinci neden de Hasan Sabbah'ın dinsiz fedaileri beni öldürmek için gece ve gündüz fırsat kollamaktadırlar. Aslında ben ölümden korkmuyorum. Nihayet bir gün öleceğim. Ben ölürsem size tüm samimiyetimle bağlı bir veziriniz ortadan kalkmış olacaktır. Hâlbuki yaşadığım müddetçe sizin hizmetinizde ve size yararlı olacağım.

Melikşah gülerek:

- Ey efendi! Servetini artırmak için yani beş bin dinardan on bin dinara çıkmak için, ömrünün devam etmesini istiyor musun?
- Ey Sultanım sizin hizmetinizde servet sahibi olduğumu inkâr etmiyorum. Eğer beni kıskananlar çok servet sahibi olduğumu söylemişlerse ben o servetimi size takdim etmeye hazırım. Bu konuda en ufak bir şüpheniz olmasın.

Melikşah kahkaha atarak güldü ve:

- Ben padişahım senin servetine ihtiyacım yoktur. Senin hizmet ederek biriktirdiğin o serveti senden alamam. Fakat babamın ve benim yanımda hizmet ederek kazandığın o servet dışında servetini bulursam seni helak ederim.
- Hükümdarım ben sizin bir vatandaşınızım. Benim malım da canım da sizindir. İstediğiniz zaman canımı alabilirsiniz ancak, yaşamama izin .verirseniz size daha çok hizmet ederim ve daha çok yararlı olurum. Beni neden öldürmek istediğinizi biliyorum.
- Aslında seni öldürmek istemiyorum. Seni öldürürsem bana samimiyetle hizmet eden birinden mahrum kalırım. Ancak ortada ciddi nedenler de yok değil!

k

- Ey hükümdarım beni bağışlarsan sana hizmetimi devam ettiririm. Ayrıca size söylenenlerin yalan olduğunu ispatlayabilirim.
- Bana sadakatini ne ölçüde ispatlayacaksın?
- Ey Sultanım yaşım yetmiş altı veya yetmiş yedi. Beni bu yaşta idam ettirir, en hemen öleceğim. Böylece de kurtulmuş olurum. Her gün beni öldüreceğini söyleyerek beni perişan ediyorsun. Zaten kısa bir ömrüm kalmıştır. Zararı yok sizin idam fermanınızla son bulsun da kurtulayım.
- Neden öyle konuşuyorsun?
- Sizin fermanınızla öldürülürsem benden sonra en fazla kırk gün yaşayabilirsiniz. Ondan sonra yaşama veda edersiniz. Ben bunu size hatırlatmak istiyorum.

O ana kadar tebessümle onu dinleyen Melikşah yüzünü asarak bir müddet sustu sonra;

- Demek ki senin ölümünden sonra en fazla kırk gün daha yaşayacağım öyle mi? Ben değil de başka birisi ölüm fermanını verirse o zaman nasıl olur?
- Bu ülkenin tek hâkimi sizsiniz. Kim o fermanı verirse versin, sizin adınıza veriyor demektir. Sonunda sizin adınıza o ferman verilmiş demektir, Sonuç değişmez.

Melikşah tebessüm ederek:
- Başka ülkelerin hükümdarları bana labi olmadıkları için bana vergi vermezler. Ben de seni onların yanma gönderirim ve onlar seni idam ederler.
- Padişahım ben bir rüya gördüm dayanağım o rüyadır.
- Neymiş o gördüğün rüya, anlat da dinleyelim.
- Ey Padişahım siz 1072 yılını hatırlıyor musunuz?
- Babama darbe yapıldığı günü mü söylüyorsun?
- Evet, Sultanım aynı olayı söylüyorum. O gün babanız Kanavi Kale-si'ni serkeşlerden temizlemek için Ceyhun Nehri kenarında durdu. O kalenin tamir edilip edilmeyeceğini öğrenmek istiyordu. Yusuf el-Harezmi'ye para vermiş o kalenin onanmtm^yapmasım istemişti. Baban çok cesur bir kahramandı. O kalenin önemini çok iyi biliyordu. Böylece Mavera-ün-ne-hir yolunu emniyete almak istiyordu. O paralar ortadan kayıp olmuştu. Halbuki bana gönderdiği paralar ben yerine harcamıştım aramızdaki fark budur. Ayrıca babanız attan düştüğünde onu ben taşıdım. O gün bayraklar yarıya indirildi. Yusuf el-Harezmi'de onu karşılamaya gelmişti. Babanızın peşine takılarak çadıra girdi. Baban ona, "Yusuf kalenin onarım işi ne
iurumda?" diye sordu. Yusuf da bitmediği hâlde "Kalenin onarım işi bitti." üye cevap verdi. Baban ona "Aç mısın? Bir şey ister misin?" diye sordu. O kağ ol tokum." deyince beraber kaleyi görmek üzere gittiler. Ben de Ho-asandan Ceyhun Irmağı'nm yanına kadar babanın üzengisini tutarak git-|im. Beraber kaleyi gezdik. Kalenin dış cephesini onarmışlar ama içini de fcriraneye çevirmişlerdi. Bunu görünce çok kızdı. Yusufa, "Bu kalenin hâli ne? Bu nasıl onarım?" diye bağırınca Yusuf kayboldu. Alparsan "Derhal mu bulun ve buraya getirin." diye emir verdi. Yusufu yakalayıp getirdiler, ahmetli baban ona, "Bu kalenin onarımı niye bitmemiş yoksa gönderdiğim paralar yetmedi mi veya eline geçmedi mi?" diye sorunca Yusuf, "Paralar elime geçmedi" diye inkâr etmedi. Yanındakilere, "Yusuf kalenin neresinden onarıma başladı?" diye sorunca onlar da "Üst kısmı ve duvarlardan." diye cevap verdiler. Bu sefer de Yusufa dönerek, "Bu kalenin onarımı neden iki yıl sürdü?" diye sordu. Yusuf ona tatmin edici cevap veremedi. Bu sefer de "Pekiyi onarım için gönderdiğim paralar ne oldu?" diye sordu. Yusuf da "Kalenin onarımı için harcandı." dedi. Sukan bana kalenin onarımı ile ilgili evrakları gösterdi. Gönderdiği paralan söyledi. Sadece kaleye dört yüz dinar harcandığını ve on günde tamamlandığını onu da hazineden karşıladığını söyledi. Rahmetli baban hazineden kalenin onarımı için gönderilen paraları Yusuf el-Harezmî'nin zimmetine geçirdiğini anladı. Sultan, Yusufu çadırın karşısında bir yere dört çivi ile bağlamalarını emretti. Oradakiler Yusufu tutmuş çivi ile bağlayacaklardı ki Yusuf sultanın babasına ve anasına kötü küfürler etti. Sultan onu bırakmaları için zili çaldı. Onu bıraktılar. Etrafından çekilmelerini emretti. Onlar da etrafından çekildiler. Bir ok ve yay istedi. Ok ve yay getirdiler. Yusuf el- Harezmî serbest kaldıktan sonra yere eğildi. Çizmesinden sakladığı kamayı eline alarak ok gibi Alparslan'a doğru hrladı. Bu hareketini o kadar ani yaptı ki kimse onu tutamadı. Alparslan o kadar nişancı olmasına rağmen oku ona fırlattı ama isabet ettiremedi. Yusuf kamayı birkaç defa babanıza sapladı. Muhafızlar Yusufu yakalayıp öldürdüler. Babanız çok ağır yaralanmış kanı yerlere boşalmıştı ama henüz ölmemişti.* Babanız ilaçlarla kırk gün daha ya- ' şadı ancak kırk gün sonra o kahramanı yitirdik. Öldüğü zaman kahraman ' kırk üç yaşında idi.

Alparslan'ın öldürülüşü ile ilgili iki rivayet vardı. Bunlardan birisi yukanda yazıldığı gibidir. İkincisi ise Yusuf el- Harezmi'nin ayaklanm öpme bahanesi ile yanaşarak bıçaklamasıdır. En doğru rivayet de budur.
etti:
- Babanızın vefatından sonra aynı gün ben sizi hükümdar ilan ettim. Siz de vezirliğimi onayladınız. Biz bu işleri yaparken babanız defnedilme-mişti. Ben o gece bir rüya gördüm. Sen tahtına oturmuşsun, o taht Elburz Dağlan kadar büyük görülüyordu. Bu senin Doğu'nun ve Batı'nın hükümdarı olacağını gösteriyordu. Size hizmet etmek de bana nasip oldu. Şimdi ise benim manevi yönden ellerimi ve ayaklarımı bağlamış idam edilmem için sorular sorup duruyorsunuz. Bari çabucak öldürün de her gün bu işkence ile ölmekten kurtulayım. Hâlbuki sizin bana

yaptıklarınız rahmetli babanıza ayan olmaktadır. O ise benim asla öldürülmemi istemezdi. Eğer beni öldürürsen babana nasıl hesap vereceksin?
- Sen ölümü hak ettiğin için bundan dolayı bana hesap sormaz. Senin gördüğün o rüya da doğru değildir. Kıskançların yüzünden seni öldüreceğimi söylüyorsun ama eğer kıskançlık yüzünden bunu yapsalar bana yaparlardı. Çünkü ben padişahım benim makamımda gözleri olurdu. Bu adamlar öldürmek isteselerdi, seni değil beni öldürtmek için kışkırtırlardı.
- Ey Padişahım! Ben sizi dizlerimde büyüttüm ve kucağımda taşıdım. Kendi çocuğumdan ayırmayarak onun gibi sevdim. Sizin söylediğiniz o rüya eğer gerçek olmasaydı ben onu her gün üst üste beş altı defa görmezdim. Bunun için bu rüyaya inanmanız gerekmektedir.
- O rüyadan bana söz etme ve o konuyu kapat. Bu konudaki fikrimi söyledim. Sen rüya diye bir hikâye uydurmuşsun onu bana anlatıyorsun. Bunu bana anlatırken senin bu düşüncen bana iki şey düşündürtüyor; bunlardan birisi, beni ölümle tehdit ediyorsun. İkincisi de rüyanı bahane ederek kendini kurtarmak istiyorsun. Aslında suçun büyük ama yine de seni, babama ve bana hizmet etmiş birisi olarak öldürmek istemiyorum. Suçun ise affedilir cinsten değildir. Seni öldürmekten vazgeçtim ama benim bulunduğum bu özel av alanından benden izin almadan çıkmanı da yasaklıyorum. Yani Nihavend'den dışarı izinsiz olarak çıkamayacaksın.
f
BERKYARUK VE TERKEN SULTAN HAKLARINDA BİRKAÇ SÖZ
I
Selçuklu Hükümdarı Melikşah'm Terken* adında genç ve güzel bir hanımı vardı. Sarayda ondan daha güzel kadın yoktu. Gittiği her yeri güzelliği ile aydınlatırdı. Onun güzelliği yanında ayın parlaklığı sönük kalırdı. O da kocasının bulunduğu av yerine gelmişti. Melikşah ile beraber nereye gitse süvari gibi ata biner ve o dönemde ayıp olmasına rağmen hiç utanmazdı. Melikşah'm sarayında Tac-ül Mülk adında seçkin bir görevli vardı. Bu adam Terken Hatun'un defterdarı sayılardı. Ayrıca Terken Ha-tun'un maliye işleri dışındaki diğer işlerini de yapıyordu. Tac-ül Mülk, aynı zamanda Melikşah'm da hizmederini yapıyordu. Bu nedenle her ikisine de çok yakındı. Tac-ül Mülk'ün Ismailiye Mezhebi'nden olduğunu söylerler. Hasan Sabbah'ın Kıyametin Kıyameti'ni ilan etmesine kadar hiç kimse onun, o mezhepten olduğunu duymamıştı. O günün ilanından sonra herkes inancını açıklamasına rağmen o yine de kendini gizlemiş ve hiç kimseye o mezhepten olduğunu söylememiştir. Bazıları ondan şüphelenerek "Siz mülhit misiniz veya değil misiniz?" diye sorduklarında o her seferinde "Değilim!" diye cevap veriyordu. Nizamülmülk onun Ismailiye Mezhebi'ne mensup biri olduğunu bilse idi onu kesinlikle öldürtürdü.
Tac-ül Mülk, Nizamülmülk'ü çok kıskanıyor ve onun yerine geçmek istiyordu. Onun için, "O kadar serveti ve vezirlik makamını hak et-
Terken Hatun Melikşah'm kansıdır. Terken, prenses kraliçe anlamına gelir. Tac-ül Mülk, Terken Hatun'un veziridir.
memiştir." diye söylenip duruyordu. Nizamülmülk de onun kendi aleyhinde konuştuklarım duyuyordu ama Melikşah'm ondan soğumasmı istemiyordu. Çünkü Terken Hatun, Nizamülmülk'ü destekliyor ve bu nedenle ortalığı karıştırmak istemiyordu. Tac-ül Mülk, birkaç defa Niza-mülmülk'ün Terken Hatun üzerindeki nüfuzunu kırmak istedi. Fakat o güzel kadın, Tac-ül Mülk'e güvenmiyordu. Çünkü Nizamülmülk Terken Hatun'un her istediğini yerine getiriyordu. Bu istekleri maliyeyi batırsa bile onu kırmıyordu. Aslında Tac-ül Mülk kültürlü ve fazilet sahibi bir kişi idi. Arapça bilmesine rağmen, Araplara karşı bir alerjisi olduğu için, Arapça yazmaz ve Arapça konuşmazdı. Nizamülmülk Arapça yazdığı için onu o yazılanndan dolayı kınıyor ve onun aleyhinde her yerde konuşuyordu. Hatla ona, "Fazilet sahibi olmayan bir adam." derdi. Bütün bunları duymasına rağmen o yine de Tac-ül Mülk'ün aleyhinde hiçbir şey söylemezdi.
Nizamülmülk rüyasını Melikşah'a anlattığı günün ertesi gecesi, Melik-şah da bu rüyayı Terken Hatun'a anlattı. Bir gün sonra da Terken Hatun, bu rüyayı Tac-ül Mülk'e anlattı. Tac-ül Mülk Terken Hatun'a sordu:
- O köylü, Sultan'a yakın olmak için duygularını rüya şeklinde süsleyerek Melikşah'a anlatmış. Böylece de kendisini ölümden kurtarmış olacaktır. Bu bir sahtekârlıktır. Halbuki bu tür sahtekârlığa ihtiyacı yoktu. O, bu tavrı ile

Sultan'm ayaklarına kapanabilir. Gördüğü rüyayı da tersine çevirerek işine geldiği şekilde anlatabilir. Melikşah'm o rüya hakkındaki düşüncesi nedir?
- Sultan bu rüyaya inanıyor.
- Eğer ben Melikşah'm yerinde olsaydım o rüyanın sahte olduğunu ispatlar sonra da onu helak ederdim. Yalan olduğu, bir insanın ölümünün diğer bir insana bağlanmasından belli. Böyle bir şey ne olmuştur ve ne de duyulmuştur. Allah Kur'an-ı Kerim'de bir insanın eceli gelince öleceğini bunu bir saat ertelemek ve geciktirmenin mümkün olmadığım belirtmiştir. Onun için onun söyledikleri Kur'an-ı Kerim'e aykırıdır.

Terken Hatun, bunları dii^ledikten sonra onun sözlerini tasdik etti. Tac-ül Mülk sözlerine devamla: *
- Nizamülmülk'e kaç yıl önce suikast düzenlendi. O suikastta yara aldı. Herkes onun öleceğini sandı. Hatta kendisi de öleceğini sandığı hâlde ölmedi. Onu anlatmıyor da uyduruk rüyasını anlatıyor. Onun asıl amacı Melikşah'ı korkutarak ölümden kurtulmaktır.
- Eğer Nizamülmülk, Melikşah'm emri ile öldürülürse o zaman onvm adamlan bunu takip ederek Melikşah'a suikast düzenleyebilirler. îşte bu nedenle onun Melikşah tarahndan öldürülmesi tehlikeli olur.
- Bu bir sahte rüyadır. Onu da uydurmuştur. Hâlbuki ölüm Allah'ın elindedir. Bu adamın küstahlığı iyice arttı. Çünkü Sultan'ı korkutmaya çalışıyor. Aslında Sultan'a yalan söylüyor. Bu yalancılığın ve sahtekârlığın bir cezası olmalı. Benim üzüldüğüm şey Sultan'm beni dinlememesidir. Bilsem ki siz beni koruyacaksınız, ben o köylüyü yok ederim.
- Sen Nizamülmülk'ü öldürmek mi istiyorsun?
- Eğer sizin beni koruyacağınızı bilsem hemen onu ortadan kaldırırım. Siz beni korumaz, ben de onu öldürürsem, Melikşah da beni öldürür.
- Ben Nizamülmülk'ün öldürülmesini istemiyorum.
- Terken Hatun, siz onu öldürtmek istemiyorsunuz ama o sizin oğlunuzu tahta geçirmek istemiyor.

Terken Hatun, kendisini Melikşah'm çok sevdiğini bu nedenle tahta, oğlu Mahmut'u geçireceğini umuyordu. Bu nedenle Nizamülmülk'ün ortadan kaldırılmasının onun için bir yaran yoktu.

Melikşah'm başka bir karısından olan Berkyaruk adında Mahmut'tan, büyük bir oğlu daha vardı. En büyük evlat sistemine göre tahta onun geçmesi gerekiyordu. Berkyaruk'u da sevmiyordu. Ona, bir baba sevgisi göstermiyordu. Ama sonuçta o da onun oğlu idi.

Tac-ül Mülk, Terken Hatun'un duygu ve düşüncelerini çok iyi biliyordu. Melikşah'm Terken Hatun'a düşkün olduğunu da biliyordu. Onu etkilemek için, Berkyaruk'un akli dengesinin bozuk olduğu şayiasını ortaya attı. Berkyaruk da baba sevgisi göstermediği için, babasından nefret ediyordu. Sürekli olarak babasından uzak duruyordu. Babasının bu tutumuna daima üzülüyordu. Onun için yaşam, zindanda yaşamak gibiydi. Şehzade olduğu için gittiği törenlerde yalnız kalmıyordu. Sahte de olsa iyi dav-ranılıyordu ama o yine de kendisini yalnız hissediyordu. Babası onun eğitimine de önem vermediği için fiziki olarak da büyümüştü ama ruhen de çökmüştü.

Terken Hatun, Berkyaruk'un saltanata uygun olmadığını ve o olgunluğa gelmediğini, buna en uygun kişinin kendi oğlu olan Mahmut olduğunu düşünüyordu. Bu durumu bilen Tac-ül Mülk de ona "eğer Nizamülmülk hayatla kalırsa, Mahmut'u tahta geçirmeyeceğini, bunvm için onun ortadan kaldırılması gerektiği" düşüncesini sürekli işliyordu. Terken Hatun, onun o sözlerinden etkilenerek "Eğer oğlumun tahta çıkmasına engel olacaksa, o zaman ortadan kaldırılmalı." demeye başladı.

Söylentilere göre Nizamülmülk, Berkyaruk'u tahta geçirmek istiyormuş. Fakat bu zayıf bir rivayettir. Çünkü o tarihte Melikşah kırk yaşında iken Nizamülmülk yetmiş yaşını geçmişti. O yaştaki bir insanın bunu düşünmesi akla uygun değildir. Ayrıca Nizamülmülk Melikşah'a o konuda hiçbir şey de söylememiştir.

Tac-ül Mülk'ün sözlerinden etkilenen Terken Sultan, Tac-ül Mülk'e:
- Pekiyi sen onu ortadan kaldırabilir misin? Veya bu işi yapacak birini bulabilir misin?
- Bu işe uygun birisi var. Onu o iş için görevlendirebilirim.
- Onun adını söyleyebilir misin?

- Hayır söyleyemem. Onu ortadan kaldırmcaya kadar çok dikkatli davranmam gerekir.
- O kişi şüphesiz senin itimat ettiğin bir insandır. Onu kimsenin tanımaması gerekmektedir. Eğer Sultan onu bir bilirse Nizamülmülk'ün kanını yerde koymaz onu konuşturur. O da ölüm korkusundan her şeyi söyler. Böylece bizim yaptırdığımız da ortaya çıkar ki Sultan o zaman bizi de öldürtür. Ayrıca Nizamülmülk'ün de birçok oğlu ve akrabası vardır. Onlar da işin peşini bırakmayacakları için, ben bu konuda sana destek olamam ve seni koruyamam. Melikşah seni kesinlikle öldürtür. Ben bu hususta hiçbir şey yapamam.
- Ey Hatun bana izin ver, ben de bu konuyu bir daha düşüneyim.

NtŞABURLU MUSA VE CUVİYNİÜ YUSUF

Musa Nişaburi'den Tebs Kalesi bahsinde söz etmiş, onun çok özel bir kişi olduğunu söylemiştim. Gerçekten de Nizamiye Medresesi'nde yetişmiş, bu nedenle çok bilgili ve güvenilir bir kişi idi. O medrese, Nizamülmülk gibi bir âlimi yetiştirmiş önemli bir eğitim kurumuydu. Nizamülmülk'ün ölüp gitmesine rağmen ismi, dünya durdukça yaşamaya devam edecektir. Şerafeddin Tusi'yi asıl öldürten Nizamülmülk idi. Celal-üd Devle ise sadece onun emrini yerine getirmiştir. Musa Nişaburi, Nizamül-mülk'ü öldürmek istiyordu. Kale komutanı buna izin vermiyor, bu izni sadece Hasan Sabbah'ın vereceğini söylüyordu. Hasan Sabbah, Tebs Kalesi baş daisine "Nizamülmülk'ü öldürmek için bir fedai yetiştirmesi," emrini gönderince o da bütün baş dailere haber göndererek öyle bir eleman yetiştirmelerini emretti. Bu arada Musa'yı çağırarak sordu:
- Sen hâlâ Nizamülmülk'ü öldürme düşüncesinde misin?
- Evet, Şerafeddin'in intikamını almaya hazırım.

Kalede yetişen diğer fedailer de kendilerine verilecek görevleri bekliyorlardı. Şirzad başka bir gece yine Musa'yı çağırarak onun bu konudakj düşüncesini öğrendikten sonra ona gereken izni verdi. Diğer fedailere dg başka görevler verilince; her fedai kendisine verilen görevi yapmak üzere Tebs Kalesi'nden çıktılar.

Şirzad, Musa yola çıkmadan önce onu uyardı:
- Bak sen bu kalede kontrol altında idin. Buradaki düzen senin bazı isteklerine engel oluyordu. Bu geceden sonra buradan çıkıp gidiyorsun, ar-Uk seni kimse engellemeyecektir. Nefsi isteklerinle baş başa kalacaksm. Onun için sana düşen nefsine esir olmamandır. Bunun için de çok dikkatli olmalısm!

Gece yansı Musa yola çıkarak Beşruye yolunu tuttu. Bu yol bir derenin içinden geçiyordu. Musa da o derenin içinden yürümeye başladı. Yol, patika bir yol olup, bir dağın yamacı üzerinde bulunuyordu. Musa çok uzun bir süre yürümesine karşın, o yol bitmediği gibi bir uçurumun kenarında devam ediyordu. Karanlıkta daha fazla giderse uçurumdan düşebileceğini düşünerek, uygun bir yerde mola verdi. Burada gün ışıyıncaya kadar uyuduktan sonra tekrar yola koyuldu. Öğleye kadar yürüdükten sonra güzel bir köye geldi. Oradan ekmek ve peynir alıp, bir su kenarında karnını doyurdu. Bir müddet daha yürüyünce güzel bir şehir olan Beşruye şehrine vardı. Orada bir kervansaraya yerleşti. Kendisini Pençruye'ye taşıması için bir eşek satın almak üzere çarşıya çıktı. Eşek satılan yere giderken içini birdenbire bilmediği bir sevinç kapladı. Önce neden sevindiğini anlamadı ama daha sonra çarşıda alışveriş yapan kadınları gördüğü için sevindiğini fark etti. Musa Tebs Kalesinde kaldığı uzun süre içerisinde hiç kadın görmemişti. Gerekli ihtiyaçlarını ve bir de eşek aldıktan sonra kervansaraya döndü. Eşeğe yem verdikten sonra dinlenmek üzere odasına çekildi. Fakat pazarda gördüğü kadınlar bir türlü aklından çıkmıyordu. Genç adam Tebs Kalesinde hiçbir zaman bu duruma düşmemişti. Çünkü orada hiç kadın yoktu. Oradan ayrılıp, hürriyetine kavuşunca özgürce dilediğini yapmak istiyordu. Kendi kendine " Nefsimin esiri olmamalıyım. Şirzad bana bir görev verdi. Sadece onu düşünmeliyim ve diğer düşünceleri kafamdan atmalıyım." diye söylendi.

Bir müddet kendi kendini teskin etmeye çalıştı. Bazen de dişlerini sıkarak hislerini engellemek istedi. Böylece sabahı etti. Sabah olunca eşeğine bindi, Beşruye şehrinden çıkarak kuzeye doğru yol almaya başladı. Birkaç gün gittikten sonra Gonaba (Bugünkü ismi Gunabad'dır.) denilen çok güzel bir şehre vardı. O şehri İskender'in İran'a gelmeden önce yaptırdığı söylenirse de bu rivayet doğru değildir. Gonaba çok güzel bir şehir olup planlı bir şekilde imar edilnii^tir.

Bu şehrin insanları da Beşruye şehrinin insanları gibi güzel insanlardı. I^usa kadınları görünce yeniden neşelendi aynı zamanda da huzursuz oldu. Bu tutumu ile nefsine hâkim olamayabi-lirdi. Musa, Tebs Kalesi'nde iken insanın nefsine uymadan verilen görevi yapabilmesi için hadım edilmesi hususunu hem kale komutanı Şirzad hem de arkadaşları ile tartışmıştı. O anda kadınları görünce bu işi yapamayacağını anladığı için neden hadım edildiklerini daha iyi anlamıştı. O Gona-
baya geldikten sonra sürekli kadınları düşünüyor, bu düşünceyi kafasından bir türlü atamıyordu. Onun için verilen görevi bir türlü yapamıyordu. Bırakın görev yapmayı, kadınları seyredeceğim diye kervansaraya dahi gitmek istemiyordu. Nişaburlu genç kendi kendine seslenerek "Musa, sana neler oluyor? Sen Bâtıni fedaisi değil misin? Mademki Bâtıni fedaisisin kervansaraya dönmen gerekiyor. Sen ileride baş dai olacak adam olmana rağmen neden kadınları bu kadar kafana taktın? Bu düşünceni kafandan sil ve hemen kervansaraya dön." diye söylendi. Kendi kendine söylenmeye devam ederek kervansaraya döndü. Odasına girdikten kısa bir süre sonra genç bir kızın odaya geldiğini gördü. Kız Musa'ya tebessüm ederek "Siz Abdullah Kaşmiri misiniz?" diye sordu. Musa, Tebs Kalesi'nden çıkarken ona bu adı takmışlardı. Bâtıni fedaileri göreve giderken başka ad kullanırlardı. O da bu ismi almıştı. Horasan'da bu isimle tanınıyordu. Kız eğitimini sorunca "Nizamiye Medresesi'nde okuduğunu," söyledi.

Kız ona:

- Babam bu kervansarayı işletiyor. Beni senin yanma, ona bir mektup yazmanı rica etmem için gönderdi. Kervansarayda senden başka okur-ya-zar yoktur.
- Söyle gelsin, yazarım.

Biraz sonra kız ile babası gelip, oturdu. Musa da onlara:

- Ne yazdırmak istiyorsanız yazayım.

Kız Musa'ya:

- Tus'ta bulunan amcama bir mektup yazdırmak istiyoruz.

Musa kağıdı çıkardı, kalemi aldı ve onların istediklerini yazdı. Musa mektubu yazarken arada bir gözlerini kıza dikiyor, onun da tebessüm ederek kendisini süzdüğünü fark ediyordu. Genç kız Musa'nın evli olup olmadığını öğrenmek için sürekli Musa'ya soru soruyordu. Yine Musa'ya:

- Kaç çocuğun var?
- Evli değilim ki çocuğum olsun. ^

Mektup bittikten sonra baba kız gittiler. Musa kızın kendisine âşık^ol-
duğunu anlamıştı. Sabah olmadan eşeğine eşyalarını yükleyip gitmek istedi. Ancak avluda asılı çamaşırlar arasında kızın elbiselerini görünce fikrini değiştirdi ve gitmekten vazgeçti. Bir gün önce ona mektup yazdıran kızın bakışlarından ve imalı sözlerinden kendisini sevdiğini anlamıştı. Musa'da ona âşık olmuştu. Bu nedenle gitmek istemiyordu. Musa kendi kendine
"Acaba hasta olduğumu söylesem kız ile babası gelir mi?" diye düşündü. Musa kızın ismini de öğrenmişti. Çünkü babası ona sürekli "Rudbe" diye hitap ediyordu.

Vicdanı ona hafif bir sesle:

- Sen Nizamülmülk'ü öldürmek için görevlendirildiğin hâlde şimdi evlenmek istiyorsun. Bu yaptığından utanmıyor musun?
- Vicdanım, neden ulanacakmışım? Ben Tebs Kalesinde iken Şirzad'ın düşüncelerine karşı olduğumu tüm samimiyetimle anlattım. Ona evlenip mutlu yaşamak ve çocuk sahibi olmak istediğimi söyledim.
- Sana bir görev verdiler. Yani Nizamülmülk'ü öldürmeni istediler. Hâlâ evlenmek zorunda mısın?
- Nizamülmülk'ü öldürmek ile evlenmek iki ayrı konudur. Bu konular birbirleri ile bağlantılı değildir. Başka insanlar büyük işler yaparlarken evli değil miydiler? Evlilik o işleri yapmalarına engel mi?

Nişaburlu genç bu cevaplarla vicdanını ikna etmek istiyordu. Ama vicdanı ikna olmak istemiyordu. Vicdanı bu kez de ona şu sözleri fısıldadı:

- Sen de diğer Tebs Kalesi fedaileri gibi hadım olsaydın hem o kızla evlenmeyi düşünmez ve hem de yolculuğunu iptal etmezdin. Nefsine uyarak o kıza kavuşmak istemezdin. Şimdi ise kervansaraydan bir türlü ayrılmak istemiyorsun. Hâlbuki sen büyük bir Bâtınisın. Nefsine yenilirsen Şir-zad ile aranızda çok

fark olur. Hâlbuki Tebsli Muhammed ve Deylemi Hur-şit senin gibi yapmadılar. Meğer sen bu işi yapacak adam değilmişsin.
Vicdanının sesi onu hiç etkilemiyordu. Çünkü o Rudbe'ye âşık olmuştu. Onunla evlenmek istiyordu. Musa, güneş doğarken kapısını açınca Rudbe'nin ona doğru geldiğini gördü. Biraz sonra da kız odasına girdi. Musa'ya:
- Sana ne oldu da gidiyorsun?
- Daha önce hasta idim. Şimdi ise iyi olduğum için gidiyorum.
Genç kız üsteledi:
- Rahatsızlığın nedir? '
- Bilmiyorum, başım dönüyor ve ağzım kuruyor.
- Ben sana ilaç vereyim onu içersen hiçbir şeyin kalmaz.
- Rudbe, yanıma gelirsen başımın dönmesi ve ağzımın kuruması geçer.
Kız kahkaha atarak onun yanına oturdu. Musa ona:
- Senin nişanlın var mı?
- Yok, benimle nişanlanmak isteyen birisi varsa bana haber ver.
Musa onun bu sözünü duyunca gülerek:
- Bana biraz daha yaklaş.
Kız ona biraz daha sokuldu. Musa:
- Eğer seni isteyen ben olsaydım beni beğenir miydin?
Kız tebessüm ederek:
- Evet, Abdullah Kaşmiri seni beğeniyorum. Söyle, babama ne kadar başhk parası vereceksin?
Musa böyle bir teklif beklemediğinden önce şaşırdı ve sonra kendi kendine, "Bende o kadar para yok diye baş dailerden bir bahane ile para alabilirim." diye düşündü.
Musa:
- Başlık parasını kaç lira ise söyle.
- Bu konuyu babamla konuşman gerekir, bu işlerle babalar ilgilenir. İstiyorsan babamı yanına göndereyim onunla konuş.
- Olur.
Rudbe gittikten sonra Musa kendi kendine "yaptığının yanlış olduğunu onu bir görev için gönderdiklerini o ise aldığı görev ile ilgili paraları düğün için harcamayı düşündüğünü bunun ise Bâtınilere bir ihanet sayılacağını," düşündü.
Çok geçmeden kızın babası gelip sordu:
- Abdullah bana kızımla güzel bir haber göndermişsin doğru mu?
- Evet, ben sizin kızınızla evlenmek istiyorum
- Ben de uygun görüyorum. Sizden yüz altın dinar başlık parasından daha çok istemiyorum.
- Bu çok para ben size ancak yirmi dinar verebilirim.
Kızın babası yirmi dinarı kabul etmeyince elli dinar üzerinde anlaştılar. Musa en kısa zamanda düğün yapmak istediğini söyleyince kızın babası karşı çıktı:
- Bizim Horasan'ın çeşitli yerlerinde akrabalarımız var onları çağırma-, nıız gerekmektedir. Bu hısım ve akrabalarımız olmadan düğün yapamayız!.
Evli olmayan insan evliliğin güçlüklerini ve gereklerini bilemez. Musa da evli olmadığı için bu konunun güçlüklerini ve gereklerini bilmiyordu. Yazılı ve sözlü olarak Horasan'ın şehirlerindeki hısım ve akrabalarını çağıracaklar ve onlar da düğüne geleceklerdi. Bu da çok zaman alacaktı. Musa'nın uzun zaman beklemeye tahammülü yoktu. Bu nedenle Musa o
çevredeki kızın akrabalarını çağırarak küçük düğün yapmak istiyordu. Bu düşüncesini de kızın babasına açıkladı
Kızın babası:
- Benim Rudbe'den başka kızım olmadığı için onun düğününe tüm akrabalarımı çağırmak istiyorum. Benim akrabalarım kızlarını ve oğullarını evlendirirken görkemli düğünler yaptılar. Kızımın da mutlu olması için ben de öyle düğün yapmak istiyorum. Sen sade bir nikâh istiyorsun ama benim de içim sızlıyor.
Musa yalnız bir kişi olduğu için bu konunun önemini bilmiyordu. Kızın babasına:
- Ne istiyorsan söyle, derhal hazırlığa başlayalım. Çünkü benim bekleyecek kadar zamanım yoktur.
- Evlendikten sonra kızı götürmek mi istiyorsun yoksa kervansarayda mı kalmak istiyorsun?

Musa böyle bir soru beklemediği için önce sustu. O sadece Rudbe'yi düşünüyordu. Gonaba'da ev sahibi olmayı hiç düşünmüyordu. Zaten Go-naba'da ev alacak kadar parası da yoktu. Ayrıca Gonaba'da kalmak da istemiyordu. Biraz düşündükten sonra:
- Ben Nizamiye Medresesi'ne giderek eğitimimi tamamlamak istiyorum. Bu konuyu daha önce de size söylemiştim.
- Senin bu kararından, Rudbe'yi Nişabur'a götürmek istediğin anlaşılıyor.
- Evet.
Kızın babası Nişabur'u iyi tanıdığı için:
- Ben size orada iki yüz dinara bir ev satın ahnm otururşunuz. Akşamları medrese çıkışı sen de evde yatarsın böylece de Rudbe yalnız kalmamış olur.
- Orada satılık ev yoktur. Bir adam öldüğü zaman yakınları o eve yerleşirler yine de satmazlar. Rudbe'yi kendi evime götüreceğim. Annem onu kendi kızı gibi bağrına basar. Bundan eminim.
O evlenmek istiyordu^ Arna Bâtıni yasaları kesindi. Eğer bir fedaiye bir görev verilmişse onu sonuçlandırması gerekirdi. Aksi hâlde onu öldürürlerdi. Hâlbuki Musa evlenmek istiyordu. Bu düğün töreni ile herkes ta-rahndan tanınırdı ki bu da onun sonu olurdu. Musa, "Ben Nişabur'a gittiğim zaman ona bir ev alırım o da rahat edersen merak etme." dedi. Sonunda kervansaraycı sadece Gonaba'da ki akrabalarını çağırarak sade bir düğün yapmaya karar verdi.
Musa önce başlık parasını temin edip kızın babasına vermeye sonra Nizamülmülk'ü öldürmeye ve daha sonra da Rudbe ile evlenmeye karar verdi. Ancak gönlü genç kızdan ayrılmak istemiyordu. Kızdan ayrılırsa günlerin yıllar gibi zor geçeceğini düşünüyor ve çok üzülüyordu. Nizamülmülk'ü öldürebilir ve Bâtınilerin sırlarını açıklayabilirdi. Ancak onu öldürdükten sonra kendisini de öldürebilirlerdi. Hurşit Deylemi, Celal-üd Dev-le'yi öldürmüştü ama onu da öldürmüşlerdi. Bu işi yaptıktan sonra toprağa girmek ve Rudbe'ye kavuşmamak da vardı. Musa iradesini ve gücünü yitirmiş bir durumda idi. O artık verilen görevi yapacak durumda değildi. Harçsız yapılmış bir duvara benziyordu. Bir tuğlası çıktığı için her an çökebilirdi. Çünkü o Rudbe'ye âşık olmuş, kızın aşkından da yolculuğunu iptal etmişti. Musa Nizamülmülk'ü öldürmek için Tebs Kalesi'nden yola çıktığında kale komutanı Şirzad, Yusuf isminde bir genci yanma çağırmıştı. Bu genç Cuveynili olduğu için ona Yusuf Cuveyni diye hitap ederlerdi. Yusuf uzun boylu, ince endamlı ve güzel bir gençti. Şahin gibi sert bakışlı ve ok gibi kirpikleri vardı. Erkeksi bir edası vardı. Onu hadım ettiler. O hadım olduktan sonra tıpkı bir kadına benzedi. Hiç kimse onun erkek olduğunu anlayamazdı.
Yusuf Cuveyni, Şirzad'ın odasına girdikten sonra Şirzad ona oturması için izin verdi. Sonra ona sordu:
- Sen Musa Nişaburi'yi tanıyor musun?
- Evet, hocam, bu kalede onu tanımayan hiç kimse yoktur. Çünkü o kaledeki kurallara uymayan tek kişi olup hadım olmayı kabul etmeyen yine odur.
- Bu adama bir görev verildi. O görevi yapmak için gitti. Önce Beşru-ye'ye oradan da Gonaba'ya gidecekti. Sonra da Rey şehrine geçecekti. Ona verilen ise Celal-üd Devle'nin öcünü Nizamülmülk'ten almak yani onu öldürmekti. O bana bu işe talip olduğunu defalarca söyledi. Önceleri kabul etmedim. Daha sonra çok ısrar edince kabul etmek zorunda kaldım. Bu aynı zamanda imamımızın emridir. Ancak ben onun nefsinin esiri olduğunu bu nedenle bu işi başaramayacağını düşünüyorum. O biraz nefsine düşkün bir insandır.
- Hocam, mademki ondan şüpheleniyorsun neden o görevi ondan alıp başka birini görevlendirmiyorsun?
- O çok ısrar etti. Ben eğer ona görevi vermezsem hakkım yemiş olurum. Benim endişem onun nefsi isteklerine uyarak o görevi yapmaktan vazgeçmesi ihtimalidir.

- Hocam Musa'nın gece kaleden çıkarak gittiğini söylüyorsun. O hâlde o çok uzaklaşmamıştır. Onu geri getirir başka birine o görevi verirsin.
- Şu ana kadar bir hatasını görmedim. Benimki sadece şüpheye dayanmaktadır. Onun için o görevi ondan geri almıyorum. Seni onu takip etmen için görevlendiriyorum. Onu takip et ve öyle bir şeyini yakalarsan derhal onu öldür.
- Hocam, ne gibi istek ve hevesleri olabilir?
- O hadım olmadı. Ayrıca kadınlara da düşkün birisi olduğundan onlardan yararlanabilir. Onun kusurlarına göz yumarsam diğerlerine kötü örnek olur ve

diğerleri de verilen görevleri yapmazlar. Bu da biz Bâtınilerin sonu olur. Ayrıca bu tür bir insanın sırlarımızı da açığa vurabileceğini düşünüyorum. Bizim sırlarımız onun kaleminden ve ağzından yayılmadan önce onu idam etmek gerekmektedir diye düşünüyorum.
Yusuf onu dinledikten sonra ona:
- Hocam bana ne görev verirsen onu kabul ediyorum. Fakat onun kadınlara esir olduğunu nasıl anlayacağım?
- Onu kadın kılığına girerek takip edeceksin. Böyle bir durumda seni tanımaz.
- Pekiyi hocam dediğin gibi yapacağım.
- O Nizamülmülk'ü öldürmek için Rey'e gidecekti. Sen de oraya git eğer orada bulamazsam soruştur nereye gittiğini öğren ve onu takip et. Onun takma adı Abdullah Kaşmiri'dir. Onu bu şekilde soruştur. Onu takip ederken çok yaklaşma ki anlamasın. Aksi hâlde senden şüphelenir. Nefsi isteklerine uyduğunu anlarsan onu hemen öldür. Hiç aman verme. Çünkü biz bu konuda hiç taviz vermeyiz. Bu konuda yasalarımız kesindir.
Bu konuşmalardan sonra Yusuf Cuveyni, Tebs Kalesi'nden çıkarak Beşruye'ye doğru yola ko)'uldu. Oradan Gonaba'ya gittiğini öğrendi. Gona-ba küçük bir şehir olduğundan orada bir handa kaldığını tahmin ediyordu. Yusuf Musa'nın orada bir veya iki gün kaldıktan sonra gideceğini tahmin ediyordu. Ancak onun orada iki günden fazla kaldığını öğrendi ve buna hiç şaşırmadı. Onun orada u^un süre kalmasından şüphelenip neden o kadar kaldığını araştırmaya karaf^verdi. Mustafa'nın kaldığı kervansaraya gitmeden önce tanınmamak için kadın elbisesi satın aldı ve onu giydi. Yüzüne de bir peçe taktı ve bu şekilde o kervansaraya gitti. Kervansarayın meydanında iki kişinin konuştuğunu fark etti. Konuşanlardan birisi diğerine "Abdullah Kaşmiri" diye hitap edince Yusuf onun Musa olduğunu anladı.

Yusuf Cuveyni onun adını duyunca onların konuşmalarını daha dikkatlice dinlemeye ve onları gözetlemeye başladı. Musa'nın konuştuğu adam onun evleneceğini anlayınca onu kıskanmaya başladı. Yusuf Cuveyni onların konuşmalarından evleneceğim, evlendikten sonra Nizamiye Medresesi"ne giderek yarım kalan eğitimini tamamlayacağını güzel Rud-be'yi de oraya götüreceğini duydu. Hâlbuki Rudbe o kadar güzel değildi. Demek ki o Musa'nın gözüne çok güzel görünmüştü. Yani Musa onu çok güzel görüyordu. Son konuşmalarından Horasan'daki kızın tüm hısım ve akrabalarını çağırarak düğün yapacaklarını öğrendi. Yusuf bu konuşmaları duyunca şaşırdı. Abdullah Kaşmiri belki de Musa değildi. Çünkü o bir görev yüklenmiş Bâtıni fedaisi idi. Böyle bir şey yapmaması gerekirdi. Birisinin o kızı onunla evlenmekten vazgeçirmesi gerekirdi. Yusuf daha iyi anlamak için kervansaraya girdi. Kadın kılığında olduğundan herkes onu yaşlı bir kadın sanıyordu. Kervansarayda onu Rudbe karşıladı ve ona sordu;
- Hanımefendi, buyurun ne istediniz?
Yusuf hadım olduğu için erkek sesi gitmiş yerine kadınsı bir ses almıştı. Yusuf ona:
- Kızım sen bu kervansarayı işleten adamın kızı Rudbe misin?
- Evet, Rudbe benim buyurun bir şey mi istediniz?
- Evet, bana bir oda verir misin? Boş odanız var mı?
- Var, orada kaç gün kalacaksın?
- İki veya üç gün kalacağım.
Kız Yusufu kervansaraydaki Musa'nın odasının karşısında bir odaya yerleştirdi. Ona:
- Buraya neden geldin?
- Memleketim olan Cuveyni'ye gideceğim. Oğlumun gelmesini bekliyorum. Ne zaman gelir bilemiyorum. Bir iki güne kadar geleceğini tahmin ediyorum. O gelince gideceğiz.
- Benim düğünüm var. Eğer.oğlun gelmeden» önce yapılırsa seni de davet ediyorum. Düğünüme katılırsan memnun olurum.
- Damat kimdir?
- Kaşmirli Abdullah diye birisidir. Bak senin odanın karşısındaki odada kalıyor. Biz onunla evlendikten sonra Nişabur'a gideceğiz. O orada yarım kalan eğitimini tamamlayacak.

Rudbe onu bir kadın sandığı için ona:
- Evet, kızım evli idim. Oğlumu doğurmadan önce kocam öldü.
- Teyze adınız nedir?
- Adım Tahire.
Yusuf konuşmalar bittikten sonra kıza baktı, "Kızım seninle bu konuşmalarımız bizim aramızda kalsın. Bunlardan nişanlına söz etme." diye tembih etti. Kız bu duruma şaşırdı. Hâlbuki o bir yabancı bir kadındı. Neden "Bu konuşmaları nişanlına söyleme" diyordu? Buna bir anlam veremedi. Ama "Sözünü de tutmalıyım." diye düşündü. Yusufa göre eğer Musa onların konuşmalarını duyarsa onu görmeye gider ve onun bir Hasan Sab-bah'ın fedaisi olduğunu anlar ve öldürürdü. Rudbe her sabah Tahire'nin yanma gider onunla sohbet eder ve bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sorardı. Yine bir sabah onun yanına gidip hâl hatır sorduktan sonra ona:
- Sen namaz kılıyor musun?
Yusuf bu soruyu hiç beklemediği için kızarak:
- Bunu neden soruyorsun?
Kılmıyorum derse onun Bâtıni olduğunu anlar ve onu öldürtürdü. O
da:
- Hiç abdest aldığını görmediğim için soruyorum.
Kıyametin Kıyameti ilan edildiği zaman Bâtıniler takiye yapmıyorlar ve açıkça kendilerinin Bâtıni Mezhebi mensubu olduklarını söylüyorlardı. Bâtıni fedaileri bir görevi aldıkları zaman o görevi bitirene kadar kendilerini gizlerlerdi. Yani takiyeye devam ederlerdi. Yusuf da kendini gizlemek için:
- Şeri yönden mazeretim var onun için kılmıyorum.
Genç kız onun ne dediğini anlamadı ama yine de üstüne gitmemek için sustu. Yine bir sabah Rudbe neşeli bir şekilde Tahire'nin yanına gelerek ona:
- Tüm akrabalarım geldiler yakında düğünüm yapılacak. Teyze sen de düğünüme katılır mısın? ^
- Elbette katılırım. T
Nihayet düğün günü geldi. Rudbe'nin akrabaları ve kervansaraydaki-1er hep bir araya gelerek düğüne katıldılar. Kervansarayı işleten kızın babası düğün için çeşitli yemekler hazırlamış ve düğüne gelen kızın akrabaları da düğünde vermek üzere hediyeler getirmişlerdi. Yusuf da Tebs Kale-si'nden ayrılmadan önce yanına iki kama almıştı. Kale komutanının emri-
ne uyarak Musa'yı o kamalarla öldürecekti. Onu nikâh sırasında öldürmeyi düşünüyordu. Yusuf hadım olduğu için evliliğin ve sevmenin nasıl bir duygu olduğunu bilmiyordu. Bu nedenle ne Rudbe'ye ve ne de Musa'ya acıyordu. Onun acıma duygusu körelmişti. O sadece bir şey anlıyordu. O da Musa Nizamülmülk'ü öldürmediğinden Bâtıni davasına ihanet etmiştir. O hâlde Musa da öldürülmeliydi. Onu öldürürlerse Bâtıni inancına çok iyi bir hizmet yapmış olacaktı. Yusuf işini çabucak bitirmek için düğün törenine gitti. Törene giderken altına erkek elbisesi ve onun üstüne de kadın elbisesi giydi. Böyle yapmazsa Musa onu tanırdı. Hangi amaçla geldiğini de bilirdi. Yusuf düğün törenine geldiği zaman nikâh kıyılmış hediyeler veriliyordu. Hediyeler arasında yüzükler, bilezikler, küpeler ve çeşitli ev eşyaları vardı. Musa'nın orada kimsesi olmadığı için hediyeler kıza veriliyordu.
Hediye verme işlemi bittikten sonra Yusuf başındaki kadın örtüsünü çıkartıp bağırarak:
- Bakıyorum da bu düğünde hiç kimse damada hediye vermedi. Bundan da damadın buranın yabancısı olduğu anlaşılıyor. Ona hediye verecek yakınları ve akrabaları da yok. Ben onu hediyeden mahrum bırakmamak için ona bir hediye vereceğim.
Orada bulunanlar onu damadın bir yakını olduğunu sandılar.
Musa onun bu konuşmasını duyunca şaşırdı. Çünkü bir kadının ona hediye vereceğini hiç düşünmemişti. Fakat o ses kendisine hiç de yabancı gelmiyordu. Bir tanıdığının sesi idi ama acaba kimin sesi idi? Bunu çıkaramadı. Hiç aklına gelmiyordu ki Tebs Kalesi'nden gelen o kimse Bâtıni fedaisi olup onu öldürmeye gelmişti.
Kadın Musa'ya yaklaşarak:
- Beni tanıdın mı?
Musa onun yüzüne biraz baktıktan sonra:
- Sen bana yabancı gelmiyorsun ama seni nereden tanıdığımı çıkaramadım.

- Beni nefsi heveslerine insanların uymamasının öğretildiği yerden tanıyorsun. , j

Musa onun bu sözlerini duyunca yüzünde şafak attı ve rengi allak bullak oldu. Yerinden doğrulup ona saldırmak istedi ama Yusuf ona bu fırsatı vermedi. Elinde sakladığı kamayı onun boynuna sapladı. Sonra ard arda sırtına ve boynuna kama ile darbeler indirmeye başladı. Bir taraftan kama saplarken diğer taraftan da bağırıyordu:

- Sana vereceğim damatlık hediyelerim bunlardır, işte hediyelerimi verdim.

Orda bulunanlar şaşırdılar. "Bu kadın kim ki bu adama kama ile saldırdı?" diye söylenmeye başladılar. Onu yakaladılar ve elinden kamayı aldılar. Misafirlerden biri:

- Onu hemen mahkemeye götürelim ve hâkimin karşısına çıkarayım.

Orada bulunanlardan sadece birisi onun Tahire adlı bir kadın olmadığını onun Yusuf Cuveyni olduğunu ve Hasan Sabbah'm hadım edilmiş fedaisi olduğunu biliyordu. O da Musa Nişaburi idi. Fakat Musa'nın bunu söyleyecek takati kalmamıştı. Katil kadını Gonaba Mahkemesine götürüp hâkimin huzuruna çıkardılar. Fakat Yusuf da diğer fedailer gibi afyon yuttuğu için kendinden geçmiş yarı canlı bir şekilde çırpınarak can veriyordu. Bu nedenle hâkim tutuklayıp hücreye atamadı. Orada bulunanlardan hiç kimse o kadının neden yere yığılarak can verdiğini anlayamadılar. Bazıları onun korkudan bayıldığını sandılar. Hâkim onu muayene etmelerini istedi. Muayene ettikleri zaman onun ölmüş olduğunu anladılar. Böylece katil de maktul de ölmüştü. Hâkim katili soyup tam bir muayene etmelerini söyledi. Onu çırıl çıplak soyup baktıklannda hadım edilmiş olduğunu anladılar. Hâlbuki onu kadın sanıyorlardı. Kervansaraycı ve Rudbe de onun kadın olmadığını hadım edilmiş bir erkek olduğunu gördüler. Bu haber kısa zamanda Gonaba'dan Beşruye'ye ve oradan da Tebs Kalesi'ne ulaştı. Kale Komutam Şirzad Yusufun Musa'yı öldürdüğünü, kendisinin de afyon yutarak intihar ettiğini ve sırlarını açıklamadan öldüğünü duyunca çok sevindi. Nizamülmülk'ü öldürmesi için Şeyh Yusufun katili Muhammed Tebsi'yi görevlendirdi.

T

NÎZAMOLMÜLK NASIL ÖLDÜRÜLDÜ?

Muhammed Tebsi kaleden çıkmadan önce Şirzad ona "Gonaba'ya git orada Musa'nın sırtarımızı açıklayıp açıklamadığım öğren. O orada 'Abdullah' diye tanınıyor." dedi.

Muhammed Tebsi Gonaba'ya gidip inceleme yaptığı zaman Musa'nın sırlan açıklamadığını öğrendi ve bunu Şirzad'a söyledikten sonra Nizamülmülk'ü bulmak ümidiyle Rey'den aynldı. Orada olmadığını öğrenince Nihavend'e gitti. Orada yoktu. Sonunda Vezir-i Azam'ın av yerinde olduğunu öğrendi. "Oraya nasıl gideceğini" sorunca "oraya sadece padişahın, şehzadelerin ve vezirlerin gidebileceklerini başkalarının gidemeyeceğini," söylediler. O da "Ben oraya av için gitmiyorum. Ona özel bir şikâyeti iletmek için gidiyorum." deyince oranın yolunu tarif ettiler ve o da oraya gitti.

Muhammed av yerine gittiğinde özel silahlarla donatılmış iri yan korucularla karşılaştı. Onlann görevleri yabancıların oraya girerek avlanmalarını önlemekti. Muhammed oraya yaklaşınca iki iriyan korucu onu yakaladılar ve önünü kestiler:

- Nereye gidiyorsun? Buraya girmek yasak!..
- Buranın özel bir av yeri olduğunu, buraya yabancılann av amacıyla giremeyeceklerini biliyorum. Bakınız benim elimde ne ok ne de yay var. Ben av için değil Vezir-i Azam'a bir şikâyeti iletmek için geldim.
- Mademki av için gelmedin. O hâlde gidebilirsin. Ancak Nizamül-mülk çok kızgın. Seni kabul etmeyebilir.
- Vezir-i Azam genç bir adam olmayıp yetmişi aşkın bir yaşta olduğu için sürekli avda olamaz. Onun için çadırında olabilir ve şikâyetimi dinleyebilir.

Korucular Muhammed'in sözlerinden ikna oldular. Muhammed de av yerine doğru yürümeye başladı. Vezir-i Azam'm otağına yaklaşınca eşeğinden indi, eşeği çivi ile yere bağladı. Çadırın bekçisine:

- Ben uzun yoldan geldim. Veziri göreceğim.
- Onu neden görmek istiyorsun?

Muhammed de ona koruculara söylediği sözleri tekrar etti. Onun hadım bir fedai olduğunu anlayamayan bekçi:

- Git ama Vezir-i Azam çok kızgın. Yanına giden herkesi azarlıyor ve kovuyor.
- Mümkün değildir. Bunlar iftira olabilir. Çünkü Melikşah'ı yetiştirmiş, onun hocalığını yapmış böyle bir insana Melikşah nasıl kızgın olabilir. Buna inanmak istemiyorum. Bu bana göre sadece bir söylentidir.
- Yoksa benim bilmediğim başka şeyler mi biliyorsun?

Muhammed cevap vermeyip susmayı tercih etti. Sadece "Siz daha iyi bilirsiniz." şeklinde cevap verdi. Sonra da:

-. Ben Nizamülmülk'ü daha iyi tanıyorum. Zira o da ben de Horasanlıyız. Sen onların birbirlerine olan kızgınlıklarının nedenlerini biliyor musun? Neden Melikşah ona kızıyor?

Bekçi:

- Söylentilere göre Nizamülmülkun düşmanları Melikşah'a bir sürü yalan söyleyerek ikisinin arasını açmak istemişler. Kızmasının nedeni bu imiş.
- Padişah genç, veziri ise yaşlı. Ömrünün güneşi, damının üzerinden batmak üzere, ayağının biri ise çukurun kenarında. Ona padişah neden kızsın?
- Öyle ama ona tahammül etmek mümkün değil, ayrıca aşırı kibirli bir insandır.
- Sen Vezir-i Azam'm çok kızgın olduğunu söylüyorsun ama o bana kızmaz beni kabul edeceğinde^eminim. Çünkü o da ben de Horasanh olduğumuz için hemşeriyiz. Sen sadece ona nasıl gideceğimi söyle.
- Ben senin oraya gitmene izin vermiyorum. Onun kaldığı yer de burada değil.

Parmağı ile işaret ederek şurada kalıyor.

- Pekiyi o kalmıyorsa burada kimler kalıyor?
- Burada Tac-ül Mülk ve Terken Sultan kalıyor.

Bekçi, Muhammed'e:

- Oraya kadar git ve oradaki muhafızlara müracaat et onlar sana gerekeni söylerler.

Muhammed bekçinin söylediklerini aynen yaptı. O dediği yere gitti. Durumu muhafızlara anlatınca muhafızlar ona hiç soru sormadan oradaki askerlere, "Bir adam gelmiş, Vezir-i Azam'ı görmek istemektedir." deyip askerlere teslim ettiler. Askerler de onu Nizamülmülk un kaldığı yere götürdüler. Bir subaya teslim ettiler. Subay ona kimliğini ve hangi amaçla onu görmek isteğini sorduktan sonra;

- Şikâyet etmek istediğin konu nedir? Sen hadım mısın?

Muhammed Tusi bu konuda yalan uydurarak şöyle dedi:

- Benim bir zalim amcam var. Babam öldükten sonra tüm arazimize el koydu. Onun o çevrede çok güçlü bir nüfuzu var. Kimse onu şikâyet de edemiyor. Benim de aklıma Nizamülmülk'e gidip onu şikâyet etmek geldi. Malımızı ancak o onun elinden ahp bana verebilir.

Muhammed'i dinleyen koruma subayı onun ses tonundan ve hareketlerinden hadım olduğunu anladığı için ona:

- Sen anadan doğma mı hadımsın yoksa sonradan mı seni hadım ettiler?
- Beni sonradan hadım ettiler.
- Pekiyi neden hadım ettiler?
- Biz beş kardeştik. Bizim töreye oradaki göre beşinci erkek çocuk büyüklerine daha iyi hizmet etsin diye hadım ederler. Ben de ailemin beşinci erkek çocuğu olduğum için beni hadım ettiler.
- Diğer kardeşlerin ne yapıyorlar?
- Onlar öldüler sadece ben hayatta kaldım.
- Bugün geç kaldın. Seni kabul etmez. Ertesi gün gel. Ben onunla görüşür, sana haber veririm. Bâtıni ve mülhit değilsen seni kabul eder.
- Hayır, ne Bâtmiyim ne de mülhidim.
- Onu göremezsin çünkü ertesi gün ramazan başlıyor.

Muhammed ramazanı duyunca beklemediği için hayret etti. Hâlbujci Hasan Sabbah görevleri dolayısıyla orucu ve namazı onların yapmamaları şeklinde fetva vermişti. Muhafız subayı:

- Sen ertesi günü ramazan olduğunu bilmiyor muydun?
- Neden?
- Ramazan dediğimde şaşırdm da ondan sordum.

- Nizamülmülk yetmiş yaşını geçmiş bir insan. Ayrıca yolculuk da yapacağı için şer'an tutmaması gerekir. Siz de onlarla beraber gidiyor musunuz?
- Evet, biz de onlarla beraber gidiyoruz.
- Siz de yolculuk esnasında oruçlannızı yiyecek misiniz?
- Evet.

Muhammed dinlendiği yerden çıkıp koruluğa gitti. Eşeğini ağaca bağladı. O gün şaban ayının son günü idf. Ertesi gün ramazan başlayacaktı. Sessiz bir yer olduğu için biraz uyudu. Zaman zaman uykusu kaçıyor, gün ağardıktan sonraki yapacağı işlerin planlarını kafasından geçiriyordu. Yani işleyeceği cinayetin planlarını yapıyordu. Kendine göre Nizamülmülk'ü bir vuruşta öldürmesi gerekiyordu. Eğer bir vuruşta öldürmezse, eşekle kaçması mümkün değildi. Çünkü hemen onu yakalarlardı. "Eğer beni yakalarlarsa afyon yutarak ölürüm." diye düşünüyordu.

Ertesi günü hava aydınlanır aydınlanmaz Muhammed uykudan uyanarak kalktı. Kamasını biledi. Eşeğine semerini vurup, binerek yola düştü. Çadıra yaklaştığı zaman koruma subayını gördü. Ona işaretle "Ne yapayım?" diye sordu. O da:

- Biraz sabret ben Vezir-i Azam'dan haber alıp sana iletirim.

O haber almaya giderken ona:

- Benim Horasanlı olduğumu da söyle. Çünkü o da Horasanlı olduğundan Horasanlılara karşı sempatisi var. O nedenle beni kabul eder.

Muhafız subayı da "Olur söylerim." dedi ve gitti. Muhammed Tebsi o anda karşısında Nizamülmülk'ün çadırını gördü. Çadınn etrafı hava çok sıcak olduğu için açılmış olduğundan çadırın içi görünüyordu. Çadır dört direk üzerine kurulmuştu. Nizamülmülk çadınn içerisinde bir halının üzerine konmuş bir postun üzerine yayılarak oturuyordu. Henüz buluğa ermemiş dört genç köle ona hizmet ediyorlardı. Çadırın etrafında belirli aralıklarla duran dört iri yarı muhafız silahlı bir şekilde bekliyorlardı. Muhammed, "Eğer ona bir suikast yaparsam onlar hemen çadıra damlarlar ve beni hemen yakalarlar. Bunujı için çok iyi bir plan yapmalıyım." diye düşündü. T

Muhammed bir taraftan etrafını incelerken diğer taraftan da koruma subayının getireceği haberi bekliyordu. Bu ara dikkatini bir şey çekti. O da Nizamülmülk'e hizmet eden o genç kölelerden birinin onunla şaka yaptığını fark etti. Kendi kendine "Eğer o köleyi ayarlar, Nizamülmülk'ü ona öl-dürtürsem bu iş daha kolay olur. Çünkü kimse ondan şu anda şüphelen-
mez." diye düşündü. Aslında onlardan biri Tac-ül Mülk ile Terken Ha-tun'un oraya gönderdiği köleydi. Genç kölelerden birisi, aniden Nizamülmülk'e kama ile saldırdı. O anda zil çalıp feryatlar yükselmeye başladı. "Katili yakalayın!" sesi üzerine muhafızlar çadıra dalıp o genç köleyi hançerleyerek öldürdüler. Kölenin ölümünden sonra Nizamülmülk'e baktılar şah damarlarından kanlar fışkırıyordu. Henüz ölmemişti. Bir kaç yerden de kanlar akıyordu. Yaralar çok tehlikeli idi. Doktor geldi muayene etti. Orada bulunanlara "Maalesef Nizamülmülk'ü kaybettik." dedi. O zaman orada bulunanlar yetmiş yedi yaşındaki vezirin öldüğünü anladılar. Herkes şaşkındı. Muhammed Tebsi de bu işe hem şaşırmış ve hem de sevinmişti. Sessizce oradan ayrıldı. Hiç kimse Nizamülmülk'ün öleceğini ve yerine başka birinin Vezir-i Azam olacağını da düşünemiyorlardı. Sanki o olmazsa Güneş doğmaz ve Ay da gözükmezdi. Hiç kimse onu bir çocuk kölenin öldüreceğini aklından bile geçiremiyordu. Onu öldüren çocuk köle Fazlullah Deylemi adında birisi idi.

Tac-ül Mülk de olay üzerine orada bulunuyordu. Ona neden o çocuk köleyi hemen öldürttüğü soruldu. "Sen onu hemen öldürtmeseydin onun hakkında soruşturma yapılacak ve olay ortaya çıkacaktı. Fazlullah şüphesiz kışkırtılmış bir çocuktu." Tac-ül Mülk de orada bulunanlara "Görüyorsunuz ki ben de sizler gibi o büyük insanın öldürülmesinden son derece üzgünüm. Eğer o ölmeden önce ben orada olsaydım hoca ölmüş olmayacaktı. Şu anda benimle konuşuyor olacaktı. Zira orada olsaydım, katili ayağından kapıya asardım. Ama ne yazık ki geç ulaştım."

Bu sözler görünüşte doğru idi. Ancak daha önceleri onun aleyhinde oluşu da bu olayı onun yaptırdığını göstermektedir. Orada bulunanlardan bazıları Nizamülmülk'ü onun öldürttüğü kanaatinde idiler. İkinci bir grup da "Tac-ül Mülk Nizamülmülk'ü öldürtecek bir karakterde insan değildir. Onu Melikşah öldürtmüştür. Delili de o öldüğü gün onun oradan av bahanesi ile uzaklaşmasıdır. Onun ölüm emrini o çocuğa o vermiştir." diye düşünüyorlardı. Bu düşüncede

olanlar "Melikşah açıkça onu öldürtmek için ferman çıkartmadı. Çünkü Nizamülmülk'ün ülkelerde pek çok seveni ve tarafları vardır. Oğullan da önemli mevkilerde idiler. Bu nedenle o işi gizlice o çocuk köleye yaptırdı." diye söyleniyorlardı.
Tac-ül Mülk, Nizamülmülk'ün ölümünden sanki haberi yokmuş gibi davrandı. Melikşah bu haberi sevgili eşi Terken Hatun'dan duydu.^Öyle davranmasının nedeni herkes "Tac-ül Mülk bu konuda masum." diye düşünmelerini ve bu şekilde olayın yayılmasını istemesinden kaynaklanıyordu. O anda Nizamülmülk'ün rüyası aklına geldi. Herkese bunu yorumlat-
maya başladı. O rüyaya göre Nizamülmülk'ün ölümünden itibaren kırk gün içerisinde Melikşah'ın da öleceğini Nizamülmülk'ün söylemiş olmasıydı, Tesadüfen Nizamülmülk öldürülüşünden otuz beş gün sonra Melikşah hayata veda etti. Tac-ül Mülk un o rüyayı yaymasının nedeni "Herkes onun ölümünü ondan sansın ve kendinden kimse şüphelenmesin" idi. Gerçekten de Melikşah' ın ölümünü o rüyaya bağladılar.
Nizamülmülk öldükten sonra herkes "Acaba Melikşah, Nizamülmülk'ün görevini ona verir mi?" diye düşünüyorlardı. Tac-ül Mülk de onun ölümünden dolayı ödüllendirileceğini sanıyordu. Fakat hiçbirinin dediği olmadı. Tac-ül Mülk, eski görevi olan Terken Hatun'un mali işlerine bakmaya devam etti. Eğer Melikşah erken ölmeseydi Nizamülmülk'ün yerine Tac-ül Mülk'ü vezir yapar mıydı? Öyle olsaydı herkes onun emri ile öldürüldüğünü düşünür müydü? Biz bu sorulara cevap veremiyoruz çünkü bu sorulan kanıtlayacak tarihî belge bulunmamaktadır. Fakat bize göre onu Tac-ül Mülk'ün öldürttüğü bir gerçektir. Ancak Melikşah onu Tac-ül Mülk'ün öldürtmesi için izin verdi mi vermedi mi? Bu da bilinmemektedir. Ancak bir kışkırtma sonunda o çocuğu onu öldürttükleri bir gerçektir. Fakat onu öldüren o çocuk Tac-ül Mülk'ün kölesi değildi. Tac-ül Mülk'ün onu hemen öldürterek delilleri ortadan kaldırması da şüpheleri onun üzerinde yoğunlaşmaktadır.

MELİKŞAH'IN ÖLÜMÜ VE SALTANAT MESELESİ
Tac-ül Mülk'ün, "Ben yetişseydim o çocuğu ayağından kapıya asar, onu konuştururdum." demesi ve Melikşah'ın o gün ava gitmesi olayı Melikşah'ın tertiplediği düşüncesinin hâkim olmasına neden oldu. Tac-ül Mülk, üç atlı muhafızı Sultan'a haber vermeleri için görevlendirdi. Sultan Nihavend de av yerinde idi. O üç muhafız atlarına binerek hemen yola koyuldular. Nizamülmülk'ün cesedi çadırda öldüğü yerde duruyordu. Yüzünü bir puşu ile örttüler. Melikşah'ın gelerek cenaze işleri için emir vermesini beklemeye başladılar. Haberi götüren muhafızlar. Padişah ava çıkmadan önce ona yetişmek için, atlarını çok suretli bir şekilde sürüyorlardı. Melikşah olayı duyunca üzüldü. O da muhafızlarla hemen olay yerine geldi. Cesedin yüzünü açtılar bakınca öldüğünü gördü. "İnnâ lilâhi ve innâ ileyhi râci'ûn" duasını okuduktan sonra orada bulun? tlara dönerek; "Ey âlim insan, benim üzerimde eğitim ve yetişmemde çok emeğin vardır. Ben yaşadığım sürece seni unutmayacağım ve hayırla anacağım. Mekânın cennet olsun." dedi. Orada bulunanlara olayı etraflı bir şekilde anlatmalarını söyledi. Onlar da olayı olduğu gibi anlattılar. Onu Melikşah'ın öldürdüğünü sananlar, "O öyle konuşuyor ki kimse ondan şüphelenmesin." diye aralarında söylendiler. Sultan "Gidin çocuklarına haber verin gelsinler. Babalarını nereye istiyorlarsa oraya defnetsinler." diyerek birilerini görevlendirdi. Orada bulunanlara "Ben hocadan beni falan yere defnedin diye bir şey duymadım. Oğullan nereyi istiyorlarsa oraya defnedin. Ben onların istekleri dışında bir
yerlere defnetmek istemiyorum." dedi. Hocamn cesedini oğullan gelene kadar serin bir yere koydular. Nizamülmülk öldürüldükten sonra Muham-med Tebsi, kale komutanma durumu haber vermek için hemen Tebs Ka-lesi'ne gitti.
Hocamn öldürülmesinden bir kaç gün sonra Bağdat Halifesi'nden Me-likşah'a bir mektup geldi. Halife onu Bağdat'a davet ediyordu. O zamanki Abbasi Halifesi El Muktedi Biemmilah idi. O kendisini Sultan Melikşah'a karşı borçlu hissediyordu. Çünkü Abbasi Hanedanı tarihe karışmıştı. İslam âlemini ise Selçuklular yönetiyordu. Yani onun halifeliğini Selçuklular destekliyorlardı. Melikşah istese idi onun halifeliğini elinden alırdı. Melikşah bu davete katılmaya karar karar verdi. Çünkü onun Melikşah'a bir kötülük yapması mümkün değildi. Ama onlar yine de tedbirli olmak için otuz bin kişilik bir ordu ile Bağdat'a hareket

ettiler. Halife El-Muktedi Biemrullah Melikşah'm Bağdat'a gelişini kutlamak için bir tören düzenlenmesini ve şehrin kandillerinin bir hafta süre ile yakılmasını emretti. O tarihte Bağdat ilim, kültür, sanat ve güzellik yönünden dünyanın en gelişmiş şehri idi. Bağdat, Dicle Nehri'nin iki kenarına kurulmuş büyük bir şehir idi. Şehrin iki yakası köprü ile birbirlerine bağlı idi. Ama halk genelde köprüden geçmez kayıklarla geçerlerdi. Bin kayıkla halkın Dicle Nehri'nden geçtikleri söylenir. Şehrin uzunluğu kırk fersah (240 km) olduğunu tarihçiler yazmışlardır. Aslında şehrin dışına kurulmuş yazlıklar ve köşklerin alanını da buna dâhil ettikleri anlaşılmaktadır. Yoksa o kadar uzun değildir. Bugün bile o kadar yoktur. Halife, Terken Hatun'a iyi hizmet etsinler diye kendi oğlunu ve özel hizmetçilerini görevlendirdi. Özel köşkünü de onlara tahsis etti. O köşk baştanbaşa lacivert çinilerle kaplı olduğu için o köşke "Lacivert Köşk" adını vermişlerdi. Çinilerin altından borularla köşke su verilirdi. Köşkün etrafı bağ ve bahçelerle süslenmiş olup o ağaçlar ve çiçekler diğer İslam ülkelerinden getirtilerek oralara dikilmiştir. Adeta yapay bir dünya cenneti idi. Buraya halk "Dünya Cenneti" adını takmıştı. Orada pek çok kadın ve erkek hizmetli çalışıyordu. Melikşah'm gelişi şerefine pek çok kuzular kesildi ve en güzel yemekler hazırlandı. Melikşah'm gelişinden bir gün sonra akşama doğru Melil^şah'ı bir titreme tuttu. O kadar çok titriyordu ki titremesi bir türlü geçmiyöİT aksine artıyordu. Bir kaç yorganı üstüne örterek ısıtmaya çalışıyorlardı. Eğer ısınırsa titremesinin ve üşümesinin duracağını sanıyorlardı. Yorganlan örtmelerine rağmen titremesi bir türlü geçmedi. Ateşi ise sürekli çıktığı için yemek odasından ayrıldı. Yatağa yattı. O gece ayrıca bir de burnundan kanlar boşalmaya başladı. Doktorlar ne yapıyorlarsa bir türlü önleyemiyorlardı.

Hastalığının dördüncü günü rengi daha da sarardı. Soyundurup vücudunu muayene ettiler ki sapsarı olinuş. Hastalıktan dolayı inim inim inliyordu. O kadar bitkin bir hâle gelmişti ki elleri ve ayakları tutmuyordu. Bağdatlı doktorlar ona sarılık teşhisi koydular. Ancak o devirde o hastalığın çaresini bilmiyorlardı. Hastalığın şiddeti arttıkça onu yavaş yavaş ölüme doğru götürüyordu.

Şevval ayının onuncu günü Melikşah'm hastalığı iyice şiddetlendi. Verilen ilaçlar etkili olmuyordu. Karısı Terken Hatun, Melikşah'm yanına oğlu Mahmut ile birlikte geldiler. Melikşah, Terken Hatun'a ve oğlu Mahmut'a baktı ama konuşamadı. Melikşah artık sayıklıyordu. O zamanki tıp bu konuda çaresizdi. Doktorlar belki bir çare buluruz ümidiyle tekrar muayene ettiler. Ama yapılacak hiçbir şeyin olmadığını anladıkları için ümitlerini kestiler. Melikşah, şevval ayının on beşinci günü hayata gözlerini yumdu. * Onun ölümü ile Nizamülmülk'ün ölümü arasından otuz beş gün geçmişti. Hasan Sabbah Berkyaruk'un tahta geçmesini istediği için adamları vasıtasıyla onun propagandasını yaptırmaya başladı. Bâtıniler bir taraftan Berkyaruk'un lehine propaganda yaparlarken diğer taraftan da Tac-ül Mülk ve Terken Hatun aleyhinde propaganda yapmaya başladılar. Her gittikleri yerde Nizamülmülk'ün katilinin Terken Hatun ve onun mali işlerden sorumlu veziri Tac-ül Mülk olduğunu söylüyorlardı. Terken Hatun'un onu öldürtmesinin nedeninin de kendi oğlu Mahmut'u tahta geçirmek olduğunu anlatıyorlardı. Hâlbuki Bâtıniler hayatta iken Nizamülmülk'ün bir numaralı düşmanı idiler şimdi ise onu savunuyorlardı. Onun samimi dostu olmuşlardı. Terken Hatun, oğlu Mahmut ve Tac-ül Mülk, Karamisin'e (Kermanşah) geldikleri zaman o yörenin aşiretleri, adamları ile birlikte onun ordusuna katıldılar. Karamisin'in baş daisi askerlere şöyle konuştu:

- Siz Nizamülmülk'ün katillerine nasıl itaat edersiniz? Melikşah'm bilgili olgun yaşa gelmiş bifl' oğlu varken, o henüz buluğ çağma girmemiş oğlunu padişah yapmak istiyordu. Hâlbuki tüm ülkede herkes Berkyaruk'un padişah olmasını istiyor.

Baş dai Ebu Hamza Kefşger, Hasan Sabbah'ın düşüncesini yajmıak için başka şehirlere gitti. İlk gittiği yer İsfahan oldu. Ebu Hamza İsfahan'a vardıktan sonra onunla biraz konuştu ve Hasan Sabbah'ın mektubunu ona verdi. Hasan Sabbah söz konusu mektupta, "Bâtıniler yeni padişah olarak Berkyaruk'u istiyorlar. Bunun için İsfahan'da acele olarak bir ordu kur. O

Şehzade Mahmut Melikşah öldüğü zaman beş yaşındaydı.

ordunun komutanlığına Ebu Hamza'yı ata. Bâtınilerden kurulacak ordunun tüm masrafları Bâtıniler tarafından karşılanacaktır. Ben bu işin başarılmasından başka bir şey istemiyorum" diye yazmıştı. Hasan Sabbah zorunlu bir başarı istiyordu. Ancak bunun karşılığında ne gibi bir ödül istediğini yazmamıştı. Belki manevi bir ödül isteyecekti. Belki de Berkyaruk'tan ileride Bâtmilerin özgürce yaşamalarını isteyecekti.
Bâtınilerden kurulacak ordu gerilla ordusu olacaktı. Ordunun merkezi İsfahan olacak ve kumandanlığına da Ebu Hamza Kefşger getirileçekti. Hasan Sabbah, Alamut'ta bulunan bir grup Bâtıni'yi de orduya katılmaları için gönderdi. Gelen bu grubun komutanı ise daha önce sözünü ettiğimiz Secistanlı Mahmut'tu.
Hasan Sabbah, Abbasi Halifesi ve Nizamülmülk -yaşadığı sürece- Bâ-tınileri dinsiz görüyorlar ve onlara dinsiz anlamına gelen "mülhit" diyorlardı. Mülhitler onların gözlerinde yılandan başka bir şey değillerdi.
Melikşah'ın oğlu Berkyaruk olgun bir insandı. Töre bilir ve inançlara karşı da saygılı idi. Eğer o padişah olursa Bâımilere karşı devletin tutumunu değiştirebilirdi. Böylece Bâtıniler özgürce yaşarlardı. Hasan Sabbah'ın inanç konusundaki görüşleri akla dayanıyordu. Onun önderleri de imamlardı. Yani insanların düşünceleri idi. Hasan Sabbah'ın amacı Berkyaruk ile iş birliği yapmak, onu desteklemek ve sonunda da tahta oturttuktan sonra onu Bâtıni inancına sokmaktı. Diyordu ki "Halk padişahın inancını kabul eder." Ebu Hamza komutasında yedi bin silahlı Bâtıni Mahmut Secistani ile birlikte İsfahan da toplandılar. Bu küçük ama güçlü bir gerilla ordusu idi. İsfahan halkı onların disiplinli davranışlarına hayrandı. Onlar Alamut Ka-lesi'nde iyi bir eğitim gördükleri için son derece disiplinli ve iyi yetişmişlerdi. Onlar eğitilirken Pers İmparatorluğu Dara -Darius'un başarılı oluşunu ve dünyaya egemen oluşu anlatılıyordu.
Bâtmilerin İsfahan'a gelişlerini fikrî yönden oranın halkını çok etkiledi. Halk devlet ricalinin Arapça okuyup yazmalarını yaşamlarının bir parçası sanıyorlardı. Onları gördükten sonra buna gerek olmadığını anladılar. Hatta bu konuyu Berkyaruk ve Şems-üd Devle'ye şikâyet ettiler. Şikâyet ettikleri bir diğer konu dâ feerkyaruk yerine Terken Hatun oğlu Mahmut'u tahta çıkarmak için kendilerinden yardım istemeleri idi. "Bizi üzerlerse biz de onlarla savaşırız" diye de tehdit ettiler. Berkyaruk ile Şems-üd Devle Bâ-tınilere yardımlarını bir ganimet saydıklarından onlara iyi davranıyorlar ve onları incitmiyorlardı. Ayrıca Bâtmi halkının Tac-ül Mülk ile Terken Hatun aleyhinde propaganda yaparak halkı onların aleyhine kışkırtacaklarından da emindiler. Melikşah'ın ölümünden sonra Melikşah'ın komutanları
ve devlet adamları Terken Hatun ile Tac-ül Mülk'ün Melikşah'ı zehirleyerek öldürdüğünü düşündüklerinden onun oğlu Mahmut'u tahta geçirmemek için uğraşmaya kararlı idiler. Bâtıniler de halka "Terken Hatun ile Tac-ül Mülk, Nizamülmülk'ü öldürdükleri için onlara itaat edilmez" diye propaganda yapıyorlardı. "Onların Nizamülmülk'ü öldürtmelerinin iki nedeni olduğunu bunlardan birincisi kendi oğlu Mahmut'u tahta geçirmek ikinci nedeni de Tac-ül Mülk'ün Vezir-i Azam olmasını sağlamaktı." şeklinde konuşuyorlardı.
Hiç kimse Melikşah'ın Vezir-i Azam'mdan otuz beş gün sonra öleceğini ve çocuk yaştaki oğlunun padişah yapacaklarına inanamıyordu. Me-likşah ölür ölmez, Mahmut'un padişahlığını ilan ettiler. Bu yaptıklarından dolayı Tac-ül Mülk töhmet altmda kaldı. Nizamülmülk'ü onun öldürttüğünü, Halife ile iş birliği yaparak Melikşah'ı zehirlettiğini halk arasında yaydılar. Bu söylentilere halk da inanıyordu. Bu söylenti kulaktan kulağa halk arasında iyice yayıldı. Karamisin' deki Bâtıniler de bu tür dedikoduları yapıyorlardı.
Onlar da boş durmuyorlar asker sayılarını çoğaltmaya uğraşıyorlardı. Nitekim asker sayıları otuz bin kişiden elli bin kişiye vardı. Tac-ül Mülk ile Terken Hatun, güçlendiklerini bu nedenle oğlunu tahta geçirmek için hemen harekete geçebileceklerini konuşmaya başladılar. Terken Hatun, İsfahan'a geldiği zaman Tac-ül Mülk Berkyaruk'a Terken Hatunun ağzından bir mektup yazdı: "Gerçek Selçuklu hükümdarı Mahmut'tur.^® Yakında ordusu ile İsfahan'a girecektir. Eğer sen İsfahan Valisi'ne şehri savaşsız teslim etmesini söylersen sana ve ona kötülük yapılmayacaktır. Mahmut senin suçlarım da affedecektir. Aksini yapıp savaşırsan seni yenecek, yakalatacak ve gözlerini oyduktan sonra da öldürtecektir." Daha önce de söylediğimiz gibi Melikşah, Mahmut'tan nefret

ettiği için onun eğitimi ile hiç ilgilenmediği gibi ona ne bir öğretmen ve ne de bir mürebbiye tutmuştur. O da bu tür eğitimden mahrum kalmıştır. Berkyaruk bu mektubu okuttu, ancak cevap vermedi. Belki de onun ne demek istediğim anlayamadı. Şems-üd Devle'ye :

- Ben İsfahan'a gidiyorum.
- Neden İsfahan'a gidiyorsunuz?
- Burada seksen bin askerim yok ki onunla savaşabileyim. Elli bin asker ile onunla savaşamam.

Melikşah Bağdat'ta ölmüştü ama onun eceli ile öldüğünü hiç kimse düşünmüyordu. Halk arasındaki söylentiye göre, onu Halife El-Muktedi

T
< \
I"!

Biemrulah, Tac-ül Mülk'ün ve Terken Hatunun isteği üzerine zehirlemiş-tir. Çünkü o ziyafet sırasında zehirlenmiştir. Bunu da oğlu Mahmut'u padişah yapmak için yaptırmışlardır şeklinde dedikodular her tarafa çabucak yayılmıştı.

Halife El-Muktedi Biemrullah, Melikşah'ın ölümünden üç ay sonra kalp krizinden öldü. Öldüğü zaman otuz yaşını geçmemişti. O zaman Terken Hatun ile Tac-ül Mülk, Lacivert Köşk'te idiler. Tac-ül Mülk, Terken Hatun'a "Kaza ve kader senin oğlunu padişah yapmak için böyle öngördü. Burada hiç kimse senin oğluna rakip değildir. Mahmut'un Melikşah'ın oğlu olduğunu herkes bilmektedir. Onu şu andan itibaren padişah olarak ilan edelim. Hiç kimsenin Berkyaruk için hazırlık yapmaması için onun ölümünü bir müddet gizleyelim. Halife de bize yardım edecektir." dedi. Tac-ül Mülk güya üzülmüş gibi yaparak heyecanlı bir şekilde Melikşah'ın ölüm haberini Lacivert Köşk'tekilere söyledi. Bunu böyle yapmasının nedeni, onları etkisi altına almaktı. Halife de bu haberin Lacivert Köşk'ten dışarı sızmasını istemiyordu. Onun amacı haberin, Bağdat'ta duyulmaması idi. Ancak bir grup insan haberi Bağdat'ta yaymışlardı. Söz konusu haberi Berkyaruk'ta duymuştu. İsfahan Valisi'nin görevi Berkyaruk'u kollamaktı. O da bu haberi duymuştu. Berkyaruk valiyi seviyor ve son derece saygı gösteriyordu. Vali de bunu bildiğinden ileride önemli bir mevkie gelirim düşüncesiyle Berkyaruk'un padişah olmasını istiyordu. Bu nedenle Berkyaruk'a şu sözleri söyledi;

- Senin padişah olman töre gereğidir. Çünkü sen Melikşah'ın en büyük ve olgun çocuğusun. Mahmut ise daha küçük olduğu için şeran ve töre gereği onun padişah olması mümkün değildir. Hiç kimse de bu gerçeği inkâr edemez. Buna sadece Terken Hatun ile oğlu Mahmut'a karşı gelip, seninle bu konuda mücadele edebilirler. Fakat onlar başarılı olamazlar. Çünkü hiç kimse, sen dururken rüştünü ispatlamamış bir çocuğu padişah yapmak için onu desteklemez

İsfahan Valisi Berkyaruk'u ikna ederek tahta geçirmek istedi. O önceleri bunu kabul etmediyse! de-sonradan ikna edilerek kabul etti. Vali onu tahta geçirip adına hutbe okutacağını söyledi. Tac-ül Mülk, Mahmut'un padişahlığını ilan etmeden önce, hem Halife'nin yardımını temin etmek istiyor ve hem de ordusunu güçlendirmek istiyordu. Durum Halife'ye bildi-rilip, paraca da yardım istendi. Halife El-Muktedi Biemrullah, yalan veya doğru bilinmez ama "Hazi-ne'de yeterince para olmadığını ancak yüz bin dinar yardım yapabileceği-
bunun yeterli olmadığını ancak sonradan biraz daha yardım yapabileceğini," söyledi. Mahmut'un hükümdarlığını ilan etmek için İsfahan'a doğru yola çıkmak istediler. Ancak Berkyaruk'un saltanatının ilan edildiğini duydular. Terken Hatun, Tac-ül Mülk'e:

- Şimdi ne yapmamız gerekmektedir?
- Melikşah'ın ölüm haberini daha fazla geciktirmemizin bir yararı olmayacaktır. Biz en iyisi bu haberi tüm ülkeye en seri şekilde duyuralım. Başta İsfahan ve Kirmanşah olmak üzere, tüm ülkeden Mahmut'un padişah olması için yardım isteyelim. Bütün bunlara rağmen acaba bizi İsfahan'a götürürler mi?
- İsfahan'a gitmekten başka çaremiz yoktur. Oraya hemen giderek Berkyaruk'u saltanattan uzaklaştıralım.
- Şu anda otuz bin askerimiz var. Aşiretler de bize yardım edecekleri için, bu yeterli olacaktır.
- O kadar askeri beslemek ve masrafları karşılamak için paramız var mı?

- Para sorun değil savaş vergisi çıkarırız. Vermezlerse o zaman da vermeyenleri helak ederiz.
Tac-ül Mülk, Melikşah'ın ölüm haberini tüm ülkeye duyurduktan sonra küçük padişah adayının ağzından şöyle bir mektup yazdı: "Cennet mekân Padişah Melikşah'a tabi olanlar onun oğlu olan bana da bağlanırlar, eğer benim padişahlığımı kabul ederlerse can, mal ve namus yönünden korunmuş olurlar. Aksi hâlde tüm malları ellerinden alınacağı gibi kanları ve çocukları da esir edilerek götürülecektir. Kendileri de en şiddetli ceza ile cezalandırılacaklardır."
Halife "Param yok." demesine rağmen. Terken Hatun'a çok para gönderdi. Melikşah'ın ölüm haberini duyunca da Terken Hatun'a bir görücü göndererek onunla evlenmek istediğini bildirdi. Terken Hatun, "Kocam yeni öldüğü için şu onda evlenmek istemiyorum. İsfahan'a giderek orada bir müddet dinlenmek istiyorum. Orada bir düşündükten sonra son kararımı bildiririm." diye cevap verdi. Halife ona bir kaç defa daha mektup yazarak evlenmek istediğini tekrar etmesine rağmen olumlu bir cevap alama-' dı. Terken Hatun, Bağdat'tan aynidıktan bir kaç ay sonra Halife El-Mukte-' di Biemrullah hayata veda etti. Terken Hatun ile evlenmesi de öbür dünyaya kaldı. Hasan Sabbah, Melikşah'ın ölüm haberini duyar duymaz bu haberi en seri şekilde tüm Bâtınilere duyurdu. Eğer Melikşah on beş gün daha yaşasaydı o zaman Bâtınilerden elli fedainin çeşitli şehirlerde yüzlerce
insanı katledip yaptıkları vahşete doyacaktı. O tarihlerde Bâtıniler, Niza-mülmülk taraftandır gerekçesi ile pek çok valiyi ve devlet adamını katlettiler. Bunun dışında insanlara da vahşice davrandılar. Sadece İsfahan Valisi Şems-üd Devle, bu vahşetten kurtuldu. Ona da Bâtmilere önceleri yakınlık gö-^terdiği için, dokunmadılar.
İsfahan Valisi Şems-üd Devle, döneminin önemM valilerinden olan Ala-üd Devle'nin oğlu idi. Nizamülmülk gençlik döneminde Ala-üd Devle, o zaman validen çok İsfahan hükümdarı gibi idi. Şems-üd Devle de Nizamülmülk un desteği ile vali olmuştu. Babasının Ismailiye Mezhebi mensubu olduğu söylenir. O nedenle o da Berkyaruk'u tahta çıkarmak için harekete geçti. Berkyaruk Mahmut'un adamlarından çekindiği için İsfahan'da kalmak istemiyordu. Şems-üd Devle ona, "Eğer istiyorsan buradan git ve istediğin yere gizlen. Sen padişah olacaksan kaçman doğru değildir. Kaçman düşmanın işine yarar. Senin kaçtığın duyulursa askerlerinde panik olur ve ordun yenilir, kaçmayacaksın. İsfahan'da kalarak direneceksin." demesine rağmen o Berudger'e giderek orada İsfahan'dan gelecek haberleri beklemeye başladı. Berkyaruk'un İsfahan'dan çıkarak Berudger'e (Beru-cerd) gidişini Şems-üd Devle ordudan gizledi. Bunu yapmasının amacı orduda paniğe neden olmaması içindi. Berkyaruk'un Ordusu ile Terken Ha-tun'un Ordusu İsfahan'da karşı karşıya geldiler.
Melikşah otuz bin kişilik ordusu ile Bağdat'a geldiği zaman, ordu kumandam Yemin-ül Mülk adında birisi idi. Bu gencin asıl adı Yusuftu. Kendisi Kelatlı bir çiftçinin çocuğu idi. Nizamülmülk onu himayesine almış, okutmuş ve daha sonra da orduya asker olarak yazdırmıştı. Çok cesur ve yetenekli olduğundan ve başarılarından dolayı ona, mülkün sağ kolu anlamına gelen Yemin-ül Mülk adını vermişlerdi. Yemin-ül Mülk, Bâtınilerden, Nizamülmülk'ü Terken İ-Iatun ile Tac-ül Mülk'ün öldürttüğünü öğrendiği için onlardan nefret ediyordu. Onları esir olarak yakalayıp Berkyaruk'a götürmeye karar verdi. Otuz bin kişilik ordusu ile bunu başarabileceğine inanıyordu. Amacı Mahmut'un hükümdar olmasını önlemekti. Terken Hatun ile Tac-ül Mülk'ü öldürmeye ye man etti.
Ordusu ile İsfahan jyakjnına geldiği zaman Berkyaruk ile görüşmek istedi. Berkyaruk'un orada olmadığını söylemediler. Ona "Ondan önce Şems-üd Devle ile görüşmen gerekir." dediler. Horasanlı görüşmek istemiyordu. Buna rağmen Şems-üd Devle bir yolunu bularak onunla konuşmaya başladı. Aralarındaki görüşme gizli devam etti. Bir mektup yazarak durumu Berkyaruk'a bildirmek için karar verdiler. Şems-üd Devle, Berkyaruk'a bir mektup yazarak şöyle dedi, "Yemin-ül Mülk otuz bin askerle se-

ni tahta oturtmak istiyor. Bu nedenle de seni görmek istiyor." Bu haberi alan Berkyaruk acele olarak yola çıktı. İsfahan'a geldiği zaman Terken Hatun ile Tac-ül Mülk'ün Mahmut'u padişah yapmak için İsfahan'a saldın emrini verdiklerini

öğrendi. Yemin-ül Mülk İsfahan yakınlarında karargâh kurdu. Terken Hatun onun durumunu incelemesi için bir casus görevlendirdi. Casus gizlice oraya geldiği zaman Berkyaruk'u kıyafetinden tanıdı. Şems-üd Devle, Ebu Hamza ve Mahmut Secistani de orada idiler. Yemin-ül Mülk de oraya gelmişti. Konuyu görüşmek üzere toplanmışlar ve müzakere yapıyorlardı. Yemin-ül Mülk, Berkyaruk'a hitaben:

- Ey Melik tartışmak için fazla zamanımız yoktur. Çünkü hava aydınlanır aydınlanmaz, savaş başlayacaktır. Savaştan önce düşüncenizi öğrenmek istiyorum. Daha önce Ebu Hamza'ya ve Şems-üd Devle'ye söylediğim gibi sizi örfi ye şeri yönden Selçuklu Sultanı olarak tanıyorum kardeşiniz Mahmut ise hiçbir zaman tahtın vârisi değildir ve onu tahtın vârisi olarak tanımıyorum. Ayrıca Tac-ül Mülk ile Terken Hatun da Nizamülmülk'ün katilidirler. Onları yendikten sonra bağlayarak sizin huzurunuza getirmek istiyorum. Otuz bin askerimle onları yenip perişan edeceğim. Kaçacak delik arayacaklardır. Bu büyük hizmetimin karşılıksız kalmayacağından da eminim. Fakat benim emrimde bulunan subaylar, benim gibi değildirler. Onları ödüllendirmezsek her an karşı tarafa geçebilirler.

Berkyaruk:

- Ey Yemin-ül Mülk, durumu senden gizleyecek değilim. Tüm ülkeye egemen olmadığımı biliyorsun. Hazinem de yok denecek kadar azdır. Parayı arttırmak gerekmektedir. Bunları yapabilmem için Terken Hatun ile Tac-ül Mülk'ün fesatlıklarını ortadan kaldırmam gerekmektedir. Halife ise saltanatımı resmen tanıyacaktır. Tüm ülkeyi ele geçirdiğimiz zaman, hazinem de bollaşacaktır. Çok zengin olacağımdan subaylara ödül olarak da altı dinar vereceğim.

Şems-ül Mülk söz olarak:

- Ey Melik bugün İsfahan'ın hazinesi bir milyon altın dinardır. Bu paranın yüz bin dinarını acil ihtiyaçlar için harcarız. Dört yüz bin dinarını da Yemin-ül Mülk'e verelim subaylarına dağıtsın. Yalnız o işi yarın yapmafnız gerekir. Çünkü gece hazineden para çıkarmak güç olur.

Bunu duyan Yemin-ül Mülk: . ¦

- Eğer o parayı acele edip şimdi verirseniz çok iyi olur. Zira peşin sirke, veresiye baldan tatlıdır.

Şems-üd Devle:

- Ben de o parayı hemen senin karargâhına göndereceğim. O paranın bir kısmı ile yiyecek ve onları taşımak için at alırsın, kalanını da subaylarına dağıtırsın.

Bunu kabul ettiler. Yemin-ül Mülk gitmeden önce Şems-üd Devle ona:

- Ey başkomutan, sözlerimden dolayı incinme. Her işte bu tür sözler söylenir. Siz o parayı alacaksınız ama acaba sözünüzde duracak mısınız?
- Kalem, kâğıt ve divit getir yarın sabah savaşacağımı yazayım. Benim ordum savaşta karşı tarafla anlaşmayacaktır. Berkyaruk'a bağlılığım sürdüreceğim gibi ona olan vefa borcumu da ödeyeceğim. Eğer o yazdığıma uymazsam Terken Hatun ve Tac-ül Mülk'e haber gönder beni öldürsünler.
- Senin yazın benim için yeterlidir. Sen o parayı al ve gereken yerlere harca ve savaşı da hemen başlat.

Yemin-ül Mülk o gece subayları ile konuyu müzakere etti. Parayı gidip almaları için bir grup subay görevlendirildi. Onlar da gidip paraları aldılar. Aynı toplantıda, savaş karan da aldılar. Ertesi gün seher vakti savaşmak için hazırdılar. Savaş başladı. Terken Hatun ile Tac-ül Mülk savaşı dışarıdan bir tepenin üzerinden seyredeceklerdi. Yemin-ül Mülk'ün hemen savaşacağım sanıyorlardı. Askerleri henüz kılıçlarını kınlarından çıkarmamışlardı. Ayrıca Yemin-ül Mülk de Berkyaruk ile görüşmek istiyordu. Terken Hatun'un askerleri de hiç savaşmak niyetinde değillerdi. Tac-ül Mülk vahşi bir çığlık atarak:

- Bunlar bana ihanet ettiler. Yemin-ül Mülk'ün askerlerinin bir kısmı bana katılacaklardı. Bu bir ihanettir.

Durumu görüşmek için Terken Hatun, Tac-ül Mülk'ten aşiret reislerini huzuruna çağırmasını istedi. Onlar da Melikşah'ın karısının huzuruna geldiler. Terken Hatun onlara:

- Siz bu gün askerlerinizin normal bir durumda olmadığını görüyorsunuz. Yemin-ül Mülk denen o Yusuf, Melikşah'ın karısı olan benim ekmeğimle beslenmesine rağmen benim oğlumu tahta geçirmeleri gerekirken onlar Berkyaruk'a katıldılar^ Sizler Karamisin'in aşiret reislerisiniz. Melik Mahmut'u tahta

geçirmek İçirl^-Çöz verdiniz. Verdiğiniz sözde durunuz ve oğlumdan ayrılmayınız. Aşiret reisleri verdileri sözden dönmezler. Eğer verdiğiniz sözlerden dönerseniz sizler tarih boyunca kabilelerinize karşı rezil duruma düşersiniz.
- Bizler söz verdik ve sözlerimizde duruyoruz. Oğlunuzu tahta çıkarmak için uğraşacağız.
Bu konuşmalardan sonra Terken Hatun Tac-ül Mülk'e:
- Bundan sonra ne yapmak gerekmektedir?
- Şu anda Berkyaruk ile savaşamayız. Çünkü o bize ihanet edenleri de ordusuna katarak çok güçlendi. Onunla savaşırsak her yerde bizi mağlup eder. Loristan'a gidelim. Oradaki aşiretler Melikşah'a bağlıdırlar. Onlar benim de dostlarımdır. Onlar bize yardım ederler.
Terken Hatun'un yukandaki konuşmasını dinleyen Karamisin'in aşiret reisleri şu teklifte bulundular:
- Bizde silah yoktur. Eğer bu şekilde Berkyaruk'un ordusuna saldırır-sak bizi yenerler. En iyisi Loristan'a yürümemizdir.
Yemin-ül Mülk'ün otuz bin kişi ile Berkyaruk'a katılması, Berkyaruk'u son derece sevindirdi. Bâtıni komutanı Ebu Hamza;
- Eğer şimdi Terken Hatun'un ordusuna saldınrsak o zayıf durumda olduğu için onu kolayca yeneriz. Bunu bir fırsat olarak değerlendirmek gerekir.
Yemin-ül Mülk:
- Aceleye gerek yoktur. Durumu çok iyi inceledikten sonra saldırıya geçmek daha doğru olur.
Onlar bu tartışmayı yaparken Terken Hatun'un ordusunun çekilmiş olduğunu fark ettiler. Yemin-ül Mülk:
- Bu duruma sevinmemek gerekir. Çünkü bu bir tuzak da olabilir. Terken Hatun tek başına tehlike değildir. O, Tac-ül Mülk ile birlikte olunca tehlike olur. Onun için Tac-ül Mülk'ü ortadan kaldırmak gerekmektedir. Onu ortadan kaldırırsak o kolayca mağlup olur. O Bağdat'a gitmiş olabilir.
Ebu Hamza yaptığı araştırma sonunda onların Loristan'a gittiklerini öğrendi ve şu sözlerle düşüncesini açıkladı:
- Oradaki aşiret reislerinden yardım isteyeceklerdir. Eğer onlar Loristan'a yardım almak için gitmişlerse onları yenmemiz çok güç olacaktır.
Ebu Hamza onun doğum yeri Ercan'dır. Ayrıca eğilimini de Ercan'da tamamlamıştır.
- Ercan konum itibarıyla Loristan'a benzemektedir. Eğer Terken Hatun ordusu ile Loristan'ın dağlık bölgesine girer ve Lurlardan yardım alırsa o zaman onu yenmek güçleşir. Bu nedenle acele ederek onu Loristan'a girmeden önce yakalamak gerekmektedir.
Ebu Hamza'nın tavsiyesine uyularak hemen harekete geçildi. Berud-ger (Berucerd) yakınında onun ordusuna yetiştiler. Terken Hatun'un Ordusu bir çıkış yaparak Berkyaruk'a saldırmak istedilerse de başaramadılar. Tac-ül Mülk oradan Bağdat'a giderek Halife'nin yardımını almak için ordusunu Bağdat'a yönekti. Fakat Yemin-ül Mülk onun ordusunu sürekli takip ediyordu. Tac-ül Mülk fedaileri ile Terken Hatun'u ve oğlu Mahmut'u kurtarmak için sürekli saldırıya geçmesine rağmen bunu başaramadı. Sonunda Tac-ül Mülk, Yemin-ül Mülk'ün askerleri tarafından yakalandı. Esir olarak Yemin-ül Mülk lakaplı Yusufun huzuruna götürüp teslim edildi. Yemin-ül Mülk olaylar hakkında soruşma yapmak için bizzat kendisi Tac-ül Mülk'ün ifadesini almak amacıyla ona sorular sormaya başladı. Ona:
- Nizamülmülk'ü neden öldürttün?
- Onu ben öldürtmedim.
- Pekiyi, onu Terken Hatun'un emri ile bir çocuk köle öldürmedi mi? Hiç kimse olayı öğrenmesin diye de o çocuğu da öldürtmedin mi?
Bu soruya karşılık Tac-ül Mülk onu da kimin öldürttüğünü bilmediğini söyledi. Yemin-ül Mülk ondan Nizamülmülk'ü kimin öldürttüğünü öğrenemeyeceğini anlayınca soruları değiştirerek:
- Sen Melikşah'm büyük oğlu olduğunu bildiğin hâlde neden küçük oğlu Mahmut'a biat ettin?
»- Melikşah oğlu Berkyaruk'u sevmediği için onu kendinden uzak tutar yanma yaklaştırmazdı. Onun yerine geçmesine izin vermeyeceği anlaşılmasına rağmen benim onu padişah olarak tanımam mı gerekirdi?

- Merhum Melikşah, yaşadığı sürece yerime falan geçsin diye bir şey söylemediğine göre ve Mahmut yerime geçsin de demediği için sen neden küçük çocuğu veliaht olarak kabul edip onu padişah kabul ediyorsun?
- Evet, açıkça söylemedi ama onu sevmediğini de herkes biliyor. Bu konuda size yirmi şahit getireyim. Onlar da benim söylediğimi tasdik edeceklerdir.
- Melikşah, karısı Terken Hatun'un etkisinde kalarak oğlu Berkyaruk'a o şekilde davranmıştır. Yoksa hiçbir suçu olmayan çocuğuna karşı bir baba o kadar kötü davranmaz. Sen de bunu çok iyi biliyorsun. Berkyaruk'u ondan soğutmasının nedeni kendi oğlunu padişah yapmak içindir.
- Ben onun karısının mali işlerinden sorumlu veziri idim. Melikşah'm hanımı bana çok iyi davranmıştır. Ben onu yalnız bırakamam. Sonra "Kocası sağ iken onun yanından ayrılmayan bu adam, kocası öldükten sonra onu terk etti." derler.
- Senin kaderin onun elindedir. Yani Berkyaruk isterse, yaşarsın istemezse öldürülürsün. Onun için Terken Hatun'un hizmetini bırak.
- Ebu Hamza'yı görmek istiyorum.
- Onu neden görmek istiyorsun?
- Ben onunla özel bir konuyu konuşacağım, bunu kimseye söyleyemem.
- Sen bugün esirsin. Bu nedenle senin başka biri ile görüşmene izin veremem.
Aslında bütün bunlar olurken Terken Hatun oğlu Mahmut'un sakanatını ilan etmişti. Sen de onu destekledin. Acaba seni değiştirmemiz mümkün müdür? Bu mümkün olmayacağına göre biz de seni affedemeyiz. Bunu yaparsak dünyanın düzeni bozulur.
Ebu Hamza aslında, Tac-ül Mülk'ü affetmek istiyordu. Affetmesinin nedeni, onun da Ismailiye Mezhebi'nden olması idi. Bunu nedenle Yemin-ül Mülk'e:
- Tac-ül Mülk aslında çok iyi bir insandır. Onu affedersen ondan yararlanabiliriz.
- İyi olur ancak, o bizlere ihanet etmiştir. Bununla da yetinmeyip Ni-zamülmülk'ün ölümüne neden olmuştur. Bu nedenle ona layık olduğu cezayı vereceğim.
- Ben bir arkadaşım olarak onun kanını dökmemenizi istiyorum. Benim bu isteğimi kabul eder misiniz?
- O Berkyaruk yerine Mahmut'u tercih etti. Ben affetsem bile Berkyaruk onu affetmeyip öldürmek isteyecektir. Ben ona engel olamam. O adam ile neden ilgilendiğini bilmiyorum.
- Bâtmilere çok iyi davranmıştır. Kendisi de İsmailiye Mezhebi'nden olduğunu söylüyor.
- Senin bana yaptığın iyiliği de inkâr edemem sözleriyle de kalbimde derin izler açtı. Ancak yine de onu sağ bırakamam. Eğer sağ bırakırsam, o da Terken Hatun'un yanına kaçar ve onlara katılarak bizlere karşı cephe alır.
- O adamı bir kaleye hapsedemez misiniz?
- Onu bir kaleye hapsedersem belki bir yolunu bulup kaçabilir.,.
İkisi uzun bir müzakereden sonra Yemin-ül Mülk'ün Berkyaruk'un yanına giderek onu affetmesini ve bir kaleye hapsetmesini söylemeye karar verdiler. Yemin-ül Mülk'ün subayları ve askerleri Tac-ül Mülk'e çok kızıyorlardı. Onlara göre, onun affedilmemesi gerekirdi. Çünkü o bir hain ve katildi. Onun hakkı ölümdü. Hep birden "Hocanın katilinin hakkı ölüm-dür. Onu öldürmek gerekmektedir." diye bağırmaya başladılar. Tac-ül Mülkün çadınnda muhafızlar vardı. O muhafızlara emanet edilmişti. Askerler hep beraber o çadıra doğru hücum ettiler. Muhahzlar onlan görünce müdahale etmediler. Aksine kenara çekildiler. Askerler kılıçlarla ve kamalarla Tac-ül Mülk'e saldırdılar. Tac-ül Mülk'e kılıçlar ve kamalarla o kadar vurdular ki cesedi paramparça oldu. O olaydan sonra askerleri çadırdan çıkardılar. Durumu Yemin-ül Mülk bir ulakla Berkyaruk'a bildirdi.
Tac-ül Mülk un ölüm haberi Ebu Hamza'ya bildirildiğinde onun Yemin-ül Mülk un emri ile öldürüldüğünü anladı. Ebu Hamza yanında bulunanlara, "Eğer Yemin-ül Mülk, Tac-ül Mülk için o Nizamülmülk'ün katilidir demeseydi o öldürmezdi." dedi. Ebu Hamza bir ara Berkyaruk'un yanına giderek onun ölümüne "Yemin-ül Mülkün neden olduğunu," söylemek istedi ancak, "Bunu söylemekle öleni geri getiremeyeceğime göre Yemin-ül Mülk ile aram açılmaması için söylememeliyim." diye düşünerek vazgeçti. O Yemin-ül Mülk'ü şikâyetten vazgeçti. Ama padişahın yanına, Bâtınilere her yerde özgürlük verilmesini istemek için gitmeye karar

verdi. Berkyaruk İsfahan yakınında bir ovada ordugâhını kurmuştu, Yemin-ül Mülk'ü baş vezir olarak atadı. Yemin-ül Mülk onun padişahlığını, Terken Hatun'un yenildiğini ve Tac-ül Mülk'ün de öldürüldüğünü Halife'ye bildirdi. Berkyaruk'un padişahlığını resmen tanımasını Halife'den istedi. Halife onun hükümdarlığını resmen tanımaya fırsat bulamadan genç yaşta öldü. Onun yerine yine Abbasi soyundan El-Muztehzar Billah halife oldu. Berkyaruk'un padişahlığını tanıdığı gibi onun adına hutbe okuttu.
Tac-ül Mülk öldürüldükten sonra Terken Hatun firar etti. Nereye gizlendiğini hiç kimse bilmiyordu. Tac-ül Mülk yenilmişti, ama Bâtıni Ordusu hâlâ İsfahan'da idi. Yemin-ül Mülk onların kendi komutanlarına itaat edeceklerini kendisini saymayacaklarını düşündüğü için bir an evvel Bâtıni askerlerinin evlerine dönmelerini istiyordu. Berkyaruk'a Yemin-ül Mülk o konuyu söyleyince, o da uygun buldu. Ama "Öyle yaparsak incinirler. Onları bir bahane ile mesela ödül verme bahanesi ile onurlandırıldıktan sonra incitmeden dağıtmak gerekir." şeklinde fikrini beyan etti. Ebu Hamza Yemin-ül Mülk Bâtıni Ordusulhun dağıtılmasını istemesi konusunu görüşmek için padişahın yanma gitti, içeri girmesine izin verildikten sonra saygı ile padişahın huzuruna girdi. Padişah ona oturması için izin verdi. O da oturdu. Padişahı ilk defa görüyordu. Melikşah çok yakışıklı bir adamdı. Padişah baş dai Ebu Hamza'ya konuşması için izin verince o da;
- Ey büyük Sultanım, Şems-üd Devle sizin hükümdarlığınızı ilan elti-
I
ği gün çok güçlü bir rakibiniz vardı. Halife de onu destekliyordu. Siz o günler saltanatınızı koruyacak durumda değildiniz. Terken Hatun ile Tac-ül Mülk de sizi yok etmek için buraya kadar gelmişlerdir. Biz imamımız Hasan Sabbah'm emri ile - Ali onu selamla ansın- sizin için mücadele ettik. Biz onların otuz bin kişilik ordusunu etkisiz hâle getirmek için uğraştık ve onların bir kısmının size katılmalarım sağladık. Kalanları da helak ettik. Ey büyük hükümdar ben Bâtıni Ordusu'nun ortadan kaldırılmamasını söylemeye geldim. Ordumuzun dağılma emrini izin verin de imamımız versin.
- Sen benim dediğimi herhâlde anlamadın. Ben onların dağılmasını değil ödüllendirilmesini istiyorum... Onları altın dinar ve dirhemlerle ödüllendirmek istiyorum.
- Ey Sultanım, benim askerlerim size yardım için geldiler. Onlar altın dinar ve altın dirhem olarak ödül istemezler. Bâtmilerin maddi bir problemleri de yoktur.
- Mademki altın dinar ve dirhem olarak ödül istemiyorlar onlara ne tür ödül vereyim?
- Ülkenizin tümünde bizim özgürce yaşamamız ve inançlarımızı yaymamız için izin verirseniz, bu bizim için en büyük ödül olur.
- Yani sen dini konuların tebliğ ve yürütme işlerini sana bırakmamı mı istiyorsun?
- Evet, onu istiyorum. Yani inancımızı tüm iran'ın şehirlerinde propaganda yaparak yaymak istiyorum.
- Bunu neden istiyorsun?
- Arap kültürünün egemenliğinden kurtarmak için istiyorum.
- Hutbe benim adıma okunuyor sen buna Arap egemenliği mi diyorsun? Ben Arap değilim. Şu anda tüm ülkemin sultanı da benim, herhangi bir Arap değildir.
- Sultanım iran'ın ve Turan'ın sultanısın ama hutbe Arapça okunuyor ben buna karşıyım.
- Senin dediğin bir Araptır ve sadece halifedir. Onun maddi gücü yok-'' tur. Sadece manevi gücü vardır. Onun için o makama dokunamam.
Ebu Hamza da ona dokunamayacağını anlamış oldu. Sözlerine şöyle devam etti:
- Sultanım siz şu anda dünyanın en büyük hükümdarısınız. Emrinizde geçmişte olduğu gibi şu anda da birçok Hristiyan Sultan vardır. Benim isteğim sizin için basit bir istektir.
- Ben o dediğiniz konuyu çevremle bir istişare edeyim, sana o zaman gereken cevabı veririm,
- Bizim inancımızı başta veziriniz olmak için devlet adamlarından hiç kimse yaymamıza izin vermezler.
Bir müddet sonra Ebu Hamza:

- Size bu kadar fedakârlık ettik, siz de herhâlde bize o konuda yardımcı olursunuz.
- Konuyu düşünmeliyim.

Ebu Hamza sonunda Hükümdara:

- Sultanım sizi bizim mezhebimize girmeye davet ediyorum. Eğer kabul ederseniz dünya durdukça isminiz ebedileşir.
- Bana bir hafta zaman ver, iyice düşüneyim o zaman sana cevabımı veririm.

Ebu Hamza, bir hafta beklemeye karar verdi. Bundan başka yapacak bir şey de kalmamıştı. Ebu Hamza, Hasan Sabbah'a bir mektup yazarak mektubunda Berkyaruk'un Bâtını askerlerini dağıtarak evlerine göndermek istediğini bildirdi. Berkyaruk aynı gün veziri Yemin-ül Mülk'ü huzuruna çağırarak Ebu Hamza'nın isteği konusunda ne düşündüğünü öğrenmek için sordu:

- Görüşün nedir?
- Ey Melik! Eğer sen mülhitleri inançlarında serbest bırakırsan onlar inançlarını halka yayarlar ve bu hareketleri de anarşinin doğmasına sebep olur. Zira mülhitlerin yaşadıkları merkezler dışındaki tüm halk Müslüman'dırlar. Onlar mülhitlere özgürlük verilmesini istemezler. Siz onlara özgürlük verirseniz, onlar da bunu hrsat bilerek sizlerden öç almaya kalkacaktır.
- Ebu Hamza savaşın başından beri beni yalnız bırakmadı. Çok fedakârlık yaptı. Ben de onu istediğinden mahrum bırakmak istemiyorum.
- Onlan mahrum bırakn|ak istemiyorsan, onlara manevi ödül yerine maddi ödül ver. Mesela para veya hilat gibi ödüller verebilirsiniz.
- Onlar maddi ödül istemiyorlar. Manevi ödül istediklerini söylüyorlar. İstedikleri manevi ödül de inançlarını serbestçe yaymaktır. Bunu yaparak Arapların egemenliğinden kurtulmak istiyorlar.
- Ey Sultanım her grup kendi inancını yaymak ve bu şekilde gücü eline geçirmek ister. Daha sonra da diğer insanları kendi inançlarına sokmak isterler. İşi daha da ileri götürerek, zorbalıklara başlarlar. Kendi bölgelerini aşarak, dünyaya yayılmak isterler. Aslında Hasan Sabbah'ın ve adamlarının istekleri de budur.
- Acaba sizin söylediklerinizi menfi cevap olmuyor mu?
- Sultanım dini konuları gündem dışı tutahm. Bunun dışında onlan Hak Dinine davet edelim. Ayrıca Ebu Hamza'yı çağırınız ve manevi ödül dışında ne istiyorsa verebileceğinizi söyleyiniz.

Ebu Hamza bir hafta süre sonunda istekleri hakkında olumsuz cevap alacağını tahmin ediyordu. "Eğer Yemin-ül Mülk yerine İsfahan'ın eski valisi Şems-üd Devle, Vezir-i Azam olsaydı Bâtınilere istedikleri özgürlüğü verirdi. Herkesi Bâtını Mezhebi'ne sokmaya çalışırdık." diye düşündü.

Aslında Şems-üd Devle, Bâtını değildi ama o Bâtınilere hoşgörü ile yaklaşıyordu. Hâlbuki Yemin-ül Mülk çok mutaassıp bir adamdı. Bu nedenle Bâtınilere çok sert davranıyordu. Bir hafta geçtikten sonra gerekli cevabı almak üzere Berkyaruk'un yanına gitti. Berkyaruk, Ebu Hamza'ya Yemin-ül Mülk'ün söylediklerini tekrar ederek;

- Dünya ve ahiret muduluğu İslam'dadır. Sen İranlıları Arapların egemenliğinden kurtaracağını söylemekle, onları İslamiyet'ten uzaklaştırmıyor musun?
- İslamiyet Araplara ait bir din olmayıp evrensel bir dindir. Peygamberimiz, "Bu din tüm insanların dinidir." dememiş midir? Bâtıniler, Arapların manevi egemenliğinden kurtulmak istiyorlar.

Ebu Hamza'nın açıklamalarının bir kısmı aslında Sultan'a hakaret idi. Ama doğrudan doğruya onu hedef alarak söylemediği için hakaret saymadı. Berkyaruk, Yemin-ül Mülk'e şunları söyledi:

- Ebu Hamza aslında doğru söylüyor. Peygamberimizin getirdiği İslamiyet ile Emevi ve Abbasi halifelerinin uyguladığı İslamiyet arasında farklı uygulamalar vardır.

Genç padişah eğitimsiz olduğu için kim ne söylerse ona inanıyordu. Bu nedenle Ebu Hamza'nın "Peygamberimiz zamanındaki İslamiyet ile Emevi ve Abbasi Halifelerinin uyguladıkları İslamiyet arasında farklar var^ dır." sözünü kabul etti. Bunu bilen Ebu Hamza ona:

- Ey büyük padişahım söylediğimi kabul edecek kadar büyük olmanıza rağmen bizim Arap egemenliğinden kurtulmamız' için neden bizleri özgür bırakmıyorsunuz? İran milletini geçmişteki azametine kavuşması için izin veriniz.
- Öyle yaparsam İranlılar benim aleyhime isyan ederler.
- Sultanım Yemin-ül Mülk sizi korkutmak için fitne ayaklanır diye söylemesine rağmen, ne hikmetse özgürlük vermezseniz Bâtıniler zarar görür demedi. Eğer siz bize özgürlük verirken size bağh valilere ve sultanlara anarşiyi önlemeleri için gerekli önlemleri almalarını bildirirseniz bölücülüğe izin vermezler. Böylece de tehlike ortadan kaldırılmış olur. Bir anarşi olabilmesi için onlara bir yol gösteren ve onları öğütleyen birilerinin olması gerekir. Yoksa hiçbir çiftçi orağını hiçbir demirci örs ve çekicini ve ocağını bırakarak isyan etmez. Sizin valileriniz ve size bağlı sultanlarınız, sizin kulağınız yerine duyarlar ve gözleriniz yerine de görürler. Olayları anında bastırırlar ve olaya fırsat vermezler.

Berkyaruk bu konuşmalardan sıkıldı. Fakat Ebu Hamza'ya da olumsuz cevap vermek istemiyordu. Fakat onu memnun edecek yolu da bulamıyordu. Onu gücendirmemek için:

- Hasan Sabbah'a özgürlük vereyim ama tüm İran ülkesi için değil.
- Hükümdarım ben sizin bu teklifinizde açık bir görüş görmüyorum. Bu nedenle İmam'ımıza ne diyeceğimi de bilemiyorum. Siz hangi ülkede Bâtmilere özgürlük tanıyacağınızı açıkça söyler misiniz?
- Ben Alamut'ta sizlere özgürlük tanımak istiyorum. Orada inancınız gereği gibi yaşarsmız.
- Sizin bu sözlerinizden elde ettiğim sonuca göre, Bâtıniler Alamut'ta mükemmel bir özgürlüğe sahip olarak yaşayabilecekler diyorsunuz ama onlar, orada zaten özgürdürler.
- Hasan Sabbah'ın müritleri, en çok nerelerde yaşamaktadırlar?
- Onlar daha çok Alamut'ta Karamisin'de Kuhistan'da ve Kums'ta yaşamaktadırlar.
- Ben bu konuyu Yemin-ül Mülk ile müzakere ettikten sonra, o söylediğin memleketlerden birinde de sizlere özgürlük vereyim, siz de orada dinî görevlerinizi korkusuzca yerine getiriniz. Deminki sözlerime ek olarak da ben size iki şey söyleyeceğim. Siz bu söylediklerimi İmam'mız Hasan Sabbah'a bildirin bunlardan birişUizce uygun olur mu bilmiyorum ama size, İran'ın bir şehrinde özgürlük tanıyalım. Siz orada dilediklerinizi yapınız ancak burada bulunan ordunuzu dağıtınız, askerleriniz evlerine gitsinler.

Ebu Hamza, ordusunun dağılmasını istemiyordu. Bunun nedeni de ordu durduğu müddetçe Berkyaruk'un kendilerine özgürlük vereceğini ümit ediyordu. Hâlbuki eğer ordusu dağıtılırsa Berkyaruk ve Yemin-ül
Mülk rahat edeceklerdi. Onlar fitneyi Bâtıni Ordusu'nun çıkaracağını sanıyorlardı. Ebu Hamza, Hasan Sabbah'a bir mektup yazarak, "Berkyaruk'un sadece Karamisin'de Bâtmilere özgürlük vereceğini ve ordunun dağılması teklifini;" yazdı. Hasan Sabbah'dan bir mektup aldı. Hasan Sabbah da ona, "Her tarafta özgür olmak istediklerini. Ordunun dağıtılmasını kabul etmeyeceğini" bildirdi.

Ebu Hamza, Hasan Sabbah'ın mektubunu aldıktan sonra tekrar Berkyaruk ile görüşmek istediğini bildirdi. Fakat Sultan onu kabul etmek için hazır değildi. Çünkü o anda Yemin-ül Mülk onun yanında olmadığı için onu çağırmış, gelmesini bekliyordu. Nihayet onu kabul edeceğini bildirince Ebu Hamza Padişah'ın yanına gitti. Ebu Hamza ona dedi ki:

- Süre vermiştiniz, verdiğiniz süre doldu. Biz "Bâtıni rehberlerimizin, iran'ın diğer yerlerinde de serbestçe gerekli mercilere müracaat etmek şartı ile özgürce hareket etsinler bunu," istiyoruz.

Yemin-ül Mülk oyalamak istiyordu. Fakat oyalamadı. Çünkü o vade-dilen isteklerini ortadan kaldırmayı düşünüyordu. Ebu Hamza'ya:

- Ben Berkyaruk'un ne söylediğini biliyorum. Fakat o konuda verilen sözü yerine getirmek mümkün değildir.
- Neden yerine getirmek güçtür?
- Size İran'ın bir bölgesinde özgürlük verirse, siz her istediğinizi yaparsınız, o zaman da İran'ın bir başından diğer başına kadar tüm ulema tepki gösterir. Bütün Müslümanlar ayaklanır. Savaş ateşi ve huzursuzluk alevi her tarafı yakar.

- Bâtıniler Alamut'ta özgürce yaşamaktadırlar. Orada huzursuzluk çıkmıyor da başka yerlerde mi çıkacak? Ben böyle bir şey olacağına inanmıyorum.
- Alamut'un özel bir yeri var. Orada sadece Bâtıniler yaşamaktadırlar. Fakat diğer yerlerin durumu farklıdır. Ayrıca İran'ın çeşitli yerlerinde Yahudiler, Mecusiler ve Hristiyanlar yaşamaktadırlar. Bunların işi ise ortalığı karıştırmaktır. Yaşadıkları yerierde ses çıkarmazlar ama onun dışındaki yerlerde fesat çıkarırlar. Bunun sonunda da Müslümanlar birbirine girer ve kan gövdeyi götürür.

Yemin-ül Mülk'ü dinleyen Ebu Hamza tekrar söz alarak ona:

- Biz Bâtıniler, Terken Hatun ve Tac-ül Mülk'e karşı Berkyaruk'u-tahta geçirdik. Terken Hatun ile Tac-ül Mülk tehlikesini ortadan kaldırdık. Sultan bizim inancımızı kabul eder ve serbest bırakırsa hiç kimseye bizden bir zarar gelmez. Bundan kimsenin korkusu olmasın.

y

-J

- Siz ona, padişah olması için yardım etliniz diye o da özgürlük verecek ve bir de dininizi kabul edecek öyle mi?
- Şimdi Fars'ın ve Kirmanın emiri olan Şems-üd Devle, bizimle daha çok haşır neşir oldu. Tac-ül Mülk ile Terken Hatunun tehlikelerinin ortadan kaldırılmalarında bizlere çok yardımcı oldu. Hiç şüphesiz o, Bâtınile-re yardım edecektir.
- Şems-üd Devle kendini sizin gibi tehUkede gördüğü için size yardım etmiş. Ancak o konuda size yardım etmeye tüm Müslümanları kendine düşman edeceğinden, ona karşı ayaklanırlar ve kanlı savaşlara sebep olur.
- Siz de Halife nin ve Nizamülmülk'ün etkisinde kalarak öyle konuşuyorsunuz. Siz Bâtmilere özgürlük verilirse, İran'da yaşayan tüm Müslümanların birbirlerine düşman olacaklarını zannediyorsunuz. Düşünceniz doğru değildir. Üç yüz yıla yakın süredir Müslümanlar, Bâtınilerle dostça yaşamışlardı. Fakat otuz yıldan beri Bağdat Halifesi'nin yalan ve iftiraları yüzünden, Bâtıniler dışındaki Müslümanlar Bâtınileri dinsiz olarak görüyorlar ve onları sapıklıkla itham ediyorlar. Nizamülmülk de Bâtınilerin layık olmadıkları suçları onlara mal ederek onları o şekilde itham ettiği gibi bu ithamlarını da Bağdat Halifesi'ne onaylattı. Buna dayanarak Bâtınileri katlettirmek için kararlar aldılar, tşin aslı budur.
- Onlar size neden düşman oldular?
- Bizim amacımız Arapların maddi ve manevi nüfuzundan kurtarıp, İran'ı eski gücüne kavuşturmak ve birtakım yenilikler yapmak olduğu için.
- Sizin konuşmalarınızdan çıkardığım sonuca göre, Nizamülmülk birçok Bâtını'nin öldürülmesine neden oldu diyorsunuz, peki siz Müslümanlardan kaç kişiyi katlettiniz?
- Günahsız hiç kimse öldürülmemiştir. Nizamülmülk'ten başka öldürülenler ölümü hak etmişlerdir. Bizim tartışma konumuz bu değil. Biz, Bâtmilere özgürlük istiyoruz. Siz ise onları mahkûm etmeye çalışıyorsunuz. Siz diyorsunuz ki Şems-üd Devle size söz verebilir, ancak onun gücü size söz vermiş olabilir ve ülkenin zararına olan o sözü yerine getirmek zorunda değildir. Ben bu olumsuz cevabınızı imamımıza nasıl söylerim? Biz pek çok Bâtını genci o ümit üğn^a kurban verdik. Onları kurban vermemizin nedeni inancımızı evrensel hâle getirmek içindi. Biz Berkyaruk'un tahta geçmesi hususunda menfi bir tutum içerisine girmedik. Terken Hatunun oğlunun tahta geçmesi için ise, hiç çalışmadık. Şu anda Sultan Melikşah'm oğlu Berkyaruk olduğuna göre, bize verdiği sözü tutacak ve bizler de Arap egemenliğinden kurtulacağız.
- Ey Ebu Hamza, ben onun veziriyim. Hasan Sabbah'ın özgürlüğü dışında Berkyaruk verdiği sözü yerine getirecektir diyorum.
- Bizim sizin ödülünüze ihtiyacımız yoktur. Biz sizden ne para ve ne de başka bir şey istiyoruz.
- Hasan Sabbah'ın mezhebi konusundaki istekleriniz dışında, ne istiyorsanız esirgenmeyecektir.
- Biz ondan başka bir şey istemiyoruz.
- Siz Hasan Sabbah a, ordunuzun dağılmasını teklif edemezsiniz.

- Eğer ben sizin dediğiniz o teklifi Hasan Sabbah'a götürürsem bu bir olayın çıkmasına sebep olur. Ben imamımıza bu isteklerimizin kabul edilmediği hakkında bir mektup yazayım. Ona bize yapmış olduğunuz teklifleri de bildireyim.
- Ordunuzu ne kadar çabuk terhis ederseniz o kadar iyi olur. Berkya-ruk'a göre bu ordunun burada kalması İsfahan'ın huzurunu bozmaktadır. Savaş bittiğine göre ordunuzun da terhis olması gerekir.

Aynı gün Ebu Hamza, Yemin-ül Müik'ün olumsuz cevabını Hasan Sabbah'a bildirdi. Hasan Sabbah da ona şu sözleri söyledi:

- Bizim ordumuz İsfahan'da görünüşte özgür gibi görünmesine rağmen, Yemin-ül Mülk korkusundan bir grup askeri karşısına dikmiş gözetlemektedir. O bizim saldıracağımızı sanmaktadır, İki taraf her an birbirlerine saldırabilir. Ordumuzu şehrin dışına çıkaralım ki o tehlike ortadan kalkmış olsun.

Yemin-ül Mülk tekliflerinin kabul edilmemesinden korkuyordu, Bâtıni Ordusu ise güçlü bir gerilla ordusu idi. Bunlar ansızın bir darbe yapabilirlerdi, Hasan Sabbah, Ebu Hamza'ya yazdığı cevabi mektupta, "Bâtıni Or-dusu'nun İsfahan'dan çıkar. Onun kumandasını Mahmut Secistani'ye ver ve kendin de Alamut'a gel." diye yazdı. Yemin-ül Mülk bu habere sevindi. Zira Bâtıni Ordusu'nun her an bir saldırıya geçeceğinden korkuyordu. Aynı gün Bâtıni Ordusu İsfahan'dan çıkarak kuzeye doğru yola koyuldu. Ebu Hamza yola çıkmadan önce Mahmut Secistani'ye:

- Bu ordunun gelecek için amacının ne olduğunu ben biliyorum. Bu, ordu Karamisin'e gidecek, imamımız bu ordunun savaş meydanlarında sa-. vaştırılmasını isliyor,
- Biz tüm savaşlar için harp etmeye hazırız,
- Sanırım, Melikşah'm kardeşi Teneş'in saltanata geçme zamanı geldi, O çok cesur ve yiğit bir adamdır, Melikşah'm saltanatı zamanında iki defa ayaklandı. Melikşah da iki defa onun üzerine ordu göndermek zorunda kaldı. Aslında onu idam edebilir veya en azından zincire vurdurup getirebilirlerdi. Diğer şehzadeler, isyan etmesinler diye bunu yaptırmadı. Teneş şimdi Şam'da yaşamaktadır. Ben ona bir mektup yazıp sana vereyim ona götür ver. Bizim bir grup adamımız da Şam'da yaşamaktadırlar. Bir mektupta Şam'daki baş daiye yazıyorum. O mektubu da sana vereceğim ona vereceksin. O mektupta oradaki işleri onun organize etmesini istiyorum. Önce baş dainin mektubunu ver. Teneş'ie bu konuyu konuş ve onuna iş birliği yapmak istediğimizi söyle. Eğer Teneş saltanata geçmeyi kabul ediyorsa hiç zaman kaybetmeden hemen harekete geç. Aksi hâlde zaman kaybı, bizim aleyhimizde olur. Karamisin'deki ordunun kumandanı sensin. Hemen oraya git ve ordu ile Şam'a yürü. Ayrıca Şam'daki Bâtınileri de silahlandır, onlara eğitim de ver. Şam'daki baş daide bizim paramız var. Ondan o parayı al silah ve diğer eksikleri de o para ile tamamla. O para, mas-rahn için yeterlidir.

Ebu Hamza, Hasan Sabbah'a:

- Ey Efendi! Berkyaruk'u tahttan indirmenin daha kolay bir yolu yok mu?

Hasan Sabbah:

- Ne demek istediğini biliyorum. Berkyaruk'u öldürtürsek onun yerine Terken Hatun'un oğlu Mahmut geçer. O zaman da Terken Hatun bizlerin öldürülmemiz için, ondan ferman çıkartır ve bizleri katlederler. Bunu yapamayız.

Ebu Hamza da onun bu sözlerini onayladı.

f

MELİKŞAH'IN KARDEŞİNİN TAHTA GEÇME DÜŞÜNCESİ

Ebu Hamza ordusundan ayrılarak yola koyuldu ve Alamut'a Hasan Sabbah'ın yanına gitti. Hasan Sabbah onu sevgi ile bağrına bastı. Yaptığı başarılı işlerden dolayı kutladı. Sonra da "Berkyaruk nankörlük etti. Bu senin için değildir. O bize nankörlük etmiştir. Onu tahta geçirmek için çok fedakârlık etti ve nihayet tahta geçirdik. Bundan dolayı, bizim mezhebimiz hakkındaki isteklerimizi kabul edeceğini umuyordum. Fakat işi bittikten sonra bizim isteğimize uygun ödül vermedi. Biz de bundan sonra Berkyaruk'u tahttan uzaklaştırmak için çalışacağız" dedi.

Ebu Hamza, Hasan Sabbah'a;

- Efendi Berkyaruk'un yerine Terken Hatun'un oğlu Mahmut'u mu padişah yapmak istiyorsunuz?

- Terken Hatun, bizim tutumumuzdan dolayı dehşete kapılmıştır. O artık bize güvenmeyeceği için bizim yardımlarımızı kabul etmez. El-Muz-tehzar Billah Terken Hatun güzelliğinin etkisindedir. Onu Halife yaptıktan sonra da onunla evlenmeyi planlamaktadır. Bunları başarırsa oğlunu onun nüfuzunu kullanarak tahta geçirmeyi düşünmektedir. Genç Halife adayı o kadar çok yakışıklı ki Terken Hatun'u onun yakışıklılığı meşgul ettiğinden-, oğlunu tahta geçirmeyi hiç düşünmemektedir.
- Pekiyi ondan başka Selçuklu tahtına geçmesi gereken başka biri yok mu?
- Var o da Melikşah'ın kardeşi Teneş'dir. Bu aynı zamanda Berkyaruk'un amcasıdır. Teneş Liyakat ve cesaret bakımından Mahmut'dan ve Berkyaruk'tan daha üstündür. Onun tahta geçmesi bizim için daha iyi olur.
i
- Ben onun Bâtıniler hakkındaki düşüncelerini biliyorum. Daha önce size söylediğim gibi İran'ın bir yerinde biz Bâtmilere özgürlük verecekti. Biz de hem özgürce hareket edecek ve hem de oralardaki insanları mezhebimize davet edecektik. Berkyaruk da bunu kabul etmişti. Fakat Yemin-ül Mülk'ün etkisinde kalmaktadır. Bu nedenle o suçsuzdur. Suçsuz olduğundan öldürülmesi gerekmemektedir. Ben bu konuda her tarafa gerekli talimatı verdim dedi.
Ebu Hamza Hasan Sabbah'a:
- Şam a gitmek için ne zaman yola çıkayım?
- Bugün mektup yazıp sana veririm. Yarın sabah da yola çıkarsın.
Hasan Sabbah aynı gece iki mektup yazarak Ebu Hamza'ya verdi. Ayn-
ca ona, "Teneş ile bu mektupta da yazdığın gibi benim adıma her konuyu konuşabilirsin. Bu konuda tam yetkilisin." dedi. Ebu Hamza ertesi sabahı üç silahlı adam ile yola koyuldu. Şam'a gittiğinde, önce baş dai ile ve daha sonra da Teneş'le görüşecekti. Bâtınilerin baş daisi Suriye'nin Halep şehrinde yaşıyordu. Ebu Hamza oraya giderek mektubu baş daiye verdi. Baş dai mektubu görünce, üzerindeki işaretten onu Hasan Sabbah'ın gönderdiğini anladı. Ayrıca Ebu Hamza Bâtınilerin arasında çok tanınmış bir zat olduğu için onu da merak ediyordu. Nihayet onu da tanımış oldu. Ebu Hamza baş daiye, "İmam tarahndan görevlendirildiğini, görevinin Teneş ile görüşmek olduğunu ve onu nerede bulabileceğini," sordu. Baş dai de "Halep'e yirmi fersah mesafede Hamsin köyünde oturduğunu bir at ile iki günde gidebileceğini," söyledi. Ona "İran'dan geldiğini söylerse onunla hemen görüşebileceğini" söyledi. Ebu Hamza bir gün sonra onun dediği gibi atla yola çıktı. İkinci gün güneş batarken Hamsin köyüne vardı. Hamsin çok mamur bir yerleşim yeri idi...
Ebu Hamza o köye girdiği zaman akşamın geç vakti idi. İnsanlar akşam yemeğini yiyorlardı. O da bir yerde yemek yedi ve bir handa yattı. Ertesi günü uyandığında bir grup asker gördü. Askerierin, "Kimin askerleri" olduğunu sorunca "Teneş'in askerieri" olduğunu söylediler. Oradan Teneş'in evine gitti. Teneş'in evi muhahzlar ve bekçiler tarahndan korunuyordu. Muhafızlar Ebu Hamza'nın önünü ^esip, "Nereye gitmek istediğini" sordular. O da "İran'dan geldiğini, Teneş'e vermek üzere bir mektup getirdiğini, onun ile görüşmek istediğini," söyleyince onlar da izin verdiler. Ebu Hamza da Teneş'in odasına girdi. Ebu Hamza Teneş'in odasına girince, orada iri kemikli kocaman bir heykele benzer güçlü bir adamın oturduğunu gördü. Oturmasına rağmen uzun boylu bir adam olduğunu anladı. İran'dan Teneş'e "Bir mektup getirdiğini kendisiyle görüşmek istediğini," söyledi.
Teneş ona Şam'da konuşulan Arapça ile:
- İran'dan mı geliyorsunuz?
- Evet Şehzadem
Ebu Hamza'nın Farsça bildiğini anlayan Teneş onunla Farsça konuşmaya başladı:
- Bana bir mektup getirmişsiniz öyle mi?
Ebu Hamza da getirdiği mektubu Teneş'e verdi. Melikşah'ın kardeşi Teneş mektubu açıp okumaya başladı. O mektubu okurken Ebu Hamza mektubun onun üzerindeki etkisini anlamak için onu son derece dikkatlice ve belli etmeden inceliyor mektubun onun üzerindeki etkisini anlamak istiyordu. Teneş mektubu okurken yüzünde sevinç alametleri beliriyordu. Mektubun okunması bittikten sonra Teneş ayağa kalktı, Ebu Hamza'ya:
- Beni bağışla seni alelade bir ulak sandım. Mektubu okuyunca senin âlim bir Bâtıni olduğunu anladım. Lütfen şuraya oturur musunuz?

Onu yanına oturttu. EBîı Hamza'ya:
- Bu mektupta yazılan tüm şartları kabul ediyorum. Yani Bâtıniler benim ile her türlü anlaşma yapabilirier.
- Peki.
- Mektuptan anladığım kadarıyla, seni benimle görüşmek için göndermişler. Ne söyleyeceksen ben dinlemeye hazırım.
- Ey Şehzadem biz Bâtıniler sizi padişah yapmak için çalışmaya karar verdik.
- Neden beni tercih ettiniz?
- Berkyaruk liyakatsiz kültürsüz ve aynı zamanda da tecrübesiz birisidir. Melikşah'ın Terken Hatun'dan olan diğer oğlu Mahmul ise henüz çocuk yaştadır. Eğer Mahmut padişah olursa devleti annesi Terken Hatun'un yöneteceği kesindir. Terken Hatun'un da nasıl bir insan olduğunu herkes bilmektedir. Buna en uygun sizsiniz.
- Berkyaruk'un veziri kim?
- Onun veziri Yemin-ül Mülk'tür. Fakat onun vezirliği uzun sürmeye-'' çektir
- Neden?
- İmamımız -Ali onu selamla ansın- Hasan Sabbah öyle karar vermiştir. Bu nedenle uzun süre vezirlik yapamayacak.
- Sizin İmam'mız o kadar güçlü mü?
- Evet, Şehzadem Imam'ımız o kadar güçlüdür diye cevap verdi.

- Bağdat Halifesi ve Nizamülmülk uzun bir süre bizim aleyhimizde propagandaları sonunda tran halkı bizi günahkâr ve dinsiz olarak tanıdı. Bu nedenle İran halkı bizi padişah yapmayı düşünmez. Bir de eğer dailer saltanat mücadelesi için uğraşırsa o zaman da herkes kılıcını çeker ve birbirleri ile savaşa tutuşur. Bu nedenle padişah olmayı düşünmemekledir.
- Ey bilgin doğru söylediğine inanıyorum. Eğer yalan söylediğini an-larsam o zaman benden hiçbir yardım beklemeyin. Sen adamın halk tarafından sevilmediğini söylüyorsun. Mademki sevilmiyor da Berkyaruk onu neden görevinden alıp pasifize etmiyor?
- tmam'ımızm gücü Bâtmilerin ona sadakatine dayanmaktadır. İma-m'ımız ne söylerlerse Bâtıniler onu kabul ederler. Bir grup fedaimiz var ki tmam'ımızm uğruna kendilerini feda etmek için her an hazır beklerler.
- Diyelim ki beni padişah yapmak için uğraşıp sonunda muvaffak oldunuz. Karşılığında benden ne isteyeceksiniz? Bunu bilmek istiyorum.
- Sizin mezhebi kabul etmenizi, Bâtınilere tüm İran'da özgürlük vermenizi ve onlan inançlarını serbestçe yaymalanna izin vermenizi istiyorum.
- Ben Bâtını olmam ama serbestçe inancınızı yaymanıza izin veririm.
- Ey şehzadem bu söylediklerinizi yazıp bana verirseniz daha iyi olur. Çünkü ileride unutulabilir.
- Yazıp size veriyorum.
- O hâlde siz de tüm Selçuklu ülkesinin padişahı olduğunu garanti bilin. Ben sizin isteklerinizi kabul ediyorum. Ancak siz benim padişah olmam için ne gibi yardım yapacaksınız? Söyler misiniz?
- Şu anda Karamisin'de her an savaşa hazır bekleyen bir ordumuz var. Ben emir verir vermez hemen savaş için hareket edeceklerdir. Sizin ne zaman hareket etmeleri gerektiğini söylemeniz yeterlidir. Bunların dışında Şam'da ne kadar Bâtını varsa onlar da ayaklanacaklardır. İmam'ımız bunu karşılığı sizden altın ve gümüş istemeyecektir.
- Ben İran'a doğru yola çıkmadan önce Şam Valisi Aksungur'u ortadan kaldırmak gerekirdi; (Al^si hâlde bu işte başarılı olamayız.
- Aksungur size düşman mı?
- Evet, o bana karşı düşmanca bir tutum içerisindedir. Eğer gücü yet-se beni öldürtür.
- Düşmanlığımızın sebebi nedir?
- O benim Şam valisi olmak için çalıştığımı sanıyor düşmanlığmın nedeni budur.
- Onu hiç kafana takma, sen tüm ülkenin padişahı olduğun zaman Şam da senin olacaktır. O zaman Aksungur size yalvaracak ve siz de ona merhamet edeceksiniz. O bunu bilir.

- Mademki biz saltanat mücadelesi vereceğiz, o hâlde bu işe neden Şam'dan başlamıyoruz? Ben Şamlıları yedisinden yetmişine kadar çok iyi tanıyorum. Köylüsünden kentlisine kadar herkes beni çok iyi tanıyor. İsyanı burada başlatırsak, orada belki benim adımı bile duymamışlardır. Bir de insanlar başarabileceğine inanırlarsa yardım ederler. Buradaki insanlar bu işi başaracağıma inanırlar bir sorun da bende altın yok ki, onlara verip kılıçlarını çekmeleri için bir araya getireyim.

Ebu Hamza, Teneş'in sözlerinden onun Şam'da çok iyi tanındığını buranın dışındaki yerlerde pek tanınmadığını anladı. İsfahan'a giderlerse Bâtmilerin yardımı ile Berkyaruk'u yenebileceklerini düşündü. Teneş'e:

- Bir Şam için tüm ülkenin saltanatını gözden çıkarmamalısınız. Padişah olduğunuz zaman Aksungur size itaat edecektir dedi.
- Ey bilgin kişi ilk derecede Berkyaruk'u ortadan kaldırmak gerektiğini biliyorum. Çünkü o size söz verdiği hâlde yerine getirmedi. Siz bana Selçuklu hükümdarı olduktan sonra Aksungur'u ortadan kaldırmamın kolay olacağını söylüyorsunuz. Ben de diyorum ki: Bana o kadar yardım edecek gücünüzün olduğunu sanmıyorum.
- Size Karamisin'de bekleyen bir ordumuzun olduğunu söyledim. O • ordumuzla Şam'a girerek Aksungur'u ortadan kaldırabiliriz. Yalnız sizin de söylediğiniz gibi Bağdat'a girersek. Terken Hatun da Bağdat'ta olduğundan sıkıntı olabilir. Bu nedenle başka bir yol denememiz gerekir.
- Siz Karamisin'deki ordunuzu Bağdat'tan geçirerek Terken Hatun'un görmesini sağlamak zorunda değilsiniz. Ordunuzu Musul bölgesinden geçiriniz. Böylece, kimse farkında olmadan ordumuz Şam'a girmiş olur.

Hasan Sabbah, Şam'ı kısa zamanda almalarını ve istedikleri para ve silah yardımını yapacağını bildirdi. Bâtıni lideri ve ileri gelenleri o dönemlerde ve daha sonraki dönemlerde siyasi konuların tümünü, dini göz önüne getirerek ve şahsi çıkarlarını düşünmeyerek hareket ediyorlardı. Bu nedenle Hasan Sabbah ve Ebu Hamza ileride dinlerini serbestçe yayacaklarını düşünerek Teneş'in saltanata geçmesini istiyorlardı. Eğer Şam'da Bâtıhi-lere özgürlük veririerse bu onlar için bir basamak olacaktı. Oradan da tüm dünyaya inançlarını yayacaklardı.

- Şehzadem ben Karamisin'deki ordunun başkomutanıyım. Siz bana Şam'da istediğim özgürlüğü yazılı olarak verirseniz, ben de Karamisin'deki ordunun buraya hemen gelmesi için derhal emir gönderirim.
- Eğer benim Selçuklu hükümdarı olmama yardım ederseniz, ben de tüm ülkemde sizlere istediğiniz özgürlüğü vereceğim.
- Konuşmanızda Şam'da özgürlük vereceğini söylemediniz. Bize önce Şam'da daha sonra da Horasan, Kums, Irak, Acem, Karamisin, Fars, Kirman ve Azerbaycan da özgürlük vereceğinizi yazılı olarak vermenizi istiyorum. Aksungur'u yendikten sonra Şam'da bize özgürlük verirseniz, Şam'daki ve diğer yerlerdeki Bâtıniler, size daha da candan yardım yaparlar.
- Ordunuzun hareket etmesi için. Hasan Sabbah'm izni gerekmiyor mu?
- Bana tüm yetkiyi vermiştir. Ancak hareket etmeden önce ona bilgi vermem gerekir.
- Karamisin'deki ordunuzun hareket etmesi için kime haber göndereceksiniz?
- Orada vekilim Mahmut var, ona haber göndermek için bir mektup yazacağım. Ordumuzun nasıl savaştığını göreceksin.
- Öyle sanıyorum ki planladığımız gibi ordunuz Şam'a gelirse Aksun-gur'un haberi olmayacaktır.
- Ben de öyle istiyorum ama on beş bin askerin Şam'a girişi muhakkak duyulur. İnsanlar görür ve bu olaydan Aksungur'u haberdar ederler. Ayrıca o kadar askerin yiyecek ve diğer ihtiyaçları vardır. Onları civar köylerden karşıladılar ama köylerden o kadar ihtiyaçlarını karşılayamadıkları zaman, şehirlere müracaat ettiklerinde Aksungur'a haber ulaşacaktır. Belki de o ordunun, Halife tarahndan gönderildiğini sanacaktır.
- Eğer Aksungur öyle sanırsa, ben ona aklının olmadığını söylerim. Çünkü uzun zamandır Halife seçilmediğinden Halife yoktur.
- Şehzadem bu konulan siz hiç düşünmeyiniz, ben ordunun tüm ihtiyaçlarının karşılanması için size yeterince altın vereceğim. Siz de gereken şeyleri alır, depolarsınız. Böylece bir şeye ihtiyacımız kalmamış olur. Böylece ordumuzun savaşı sırasındaki yiyecek ve diğer ihtiyaçları giderilmiş olacaktır.

- Ben yiyecek ve diğer ihtiyaçları maddelerini satın alır, ambarlara doldururum. ^ ^r
- Biz Bâtınilerin Aksungur'u ortadan kaldırma konusunda en ufak bir endişeniz bulunmamalıdır. Onu yok ettikten sonra herhâlde Şam'da özgürce hareket edeceğiz.
- Ben de verdiğim sözü tutacağım bundan kuşkunuz olmasın.
- Şehzadem o söylediklerini bir yazı ile yazıp bana verirseniz daha iyi olur. Çünkü söz unutulur ama yazı kahcıdır.

Teneş de konuştuklarını kâtibe yazdırıp Ebu Hamza'ya verdi. Ebu Hamza yazıyı alıp okuyunca isteklerinin yazıldığını gördü ve ona:
- Şehzadem biz Bâtıniler size gereken yardımı yapacağız.

Ebu Hamza aynı gün vekili Mahmut'a orduyu Şam'a getirmesi için. Hasan Sabbah'm da bilgisi olsun diye iki mektup yazdı. Mektupları iki ulakla birisini Alamut'a ve diğerini de Karamisin'e gönderdi. Birinci mektupta Mahmut'a, Mavera-ün Nehir yolunu takip ederek orduyu Şam'a getirmesini yazmıştı. Aynı mektupta belirttiği ikinci husus ise Aksungur'u ortadan kaldırmak için Teneş'e yardım edeceklerini belirtmişti. Hasan Sab-bah'a yazdığı mektupta da Teneş'e yardım edeceklerini, bunun karşılığı olarak da önce Şam'da daha sonra da tüm ülkede, özgür olup mezheplerini diledikleri gibi yaşayacaklarını yazmıştı.

Hasan Sabbah mektubu okuduktan sonra, Ebu Hamza'nın yapmak istediklerini onayladı. Ona, "Eğer Teneş zafer kazandıktan sonra sözünden dönerse onu bir fedai göndererek öldürtürüm. Berkyaruk'u öldürtmemiz gerekmiyor. Çünkü onun o olayda bir suçu yoktur." diye haber gönderdi. Teneş, Bâtıni askerlerini görünce onların savaş düzenine hayran kaldı. Ebu Hamza'ya:
- Ben askerlerinizin bu kadar disiplinli olacağını tahmin etmiyordum.
- Askerlerimizin bu kadar disiplinli ve güçlü olmalarının nedeni sürekli savaş tatbikatı ve idman yapmalarıdır. Bu eğitimin onlann hem ruhlarını ve hem de bedenlerini geliştirmektedir. Ayrıca onlar dışında dört bin Bâtıni daha size yardım edecektir. Bunlarla Bâtıni askerlerinin sayısı dokuz bin olacaktır. Siz bundan sonra güçlü bir ordunuzun olacağını kabul ediniz. Çünkü on dokuz bin Bâtıni askeri, elli bin diğer askerlere bedeldir. Bâtıni askeri düş-manlanna asla sırt çevirmez. Onlar düşmanlarını ya dize getirirler ya da onları öldürürler. Şehzadem bundan sonra Aksungur'un durumu ne olacak?
- Siz ordunuzu dediğimiz yoldan getirirseniz, onların buraya nasıl geldiklerinden hiç kimsenin haberi olmayacaktır. Ordunuzu burada görünce şaşıracaklardır.
- Ben Aksungur'un, ordunun buraya gelmesini öğrenmesine şaşmıyorum. Çünkü bu askerier, Arapça konuşacaklardır. Onların bu konuşmalâ-nnı duyanlar, onların İranlı olmadıklarını anlayacaklardır. Bunu duyanfar da Aksungur'a haber vereceklerdir.
- Şehzadem bu tür gereksiz şeylerle uğraşmamız yerine Aksungur'u yenmek istiyorsak, onun ordusunun toparlanmasına fırsat vermeden hemen saldırıya geçmemiz gerekir. Aksi hâlde güçlü bir ordu ile savaşmak durumunda kalırız. Acaba Aksungur kaç bin asker toplayabilir?

- Şam'da çeşitli kabileler yaşamaktadır. Bu kabilelere kim'çok altm verirse, onunla birlik olarak savaşırlar. Aksungur para ile elli veya yüz bin asker toplayabilir.
- Bunları düşünene kadar, hemen işe girmelisiniz. Her ne kadar çabuk saldırırsak ona, o kadar asker toplama fırsatı vermemiş oluruz.
- Aynı görüşteyim.

Aksungur da uyanık bir insandı. Hemen otuz bin kişilik bir ordu ile Hamsin'e doğru yola çıktı. Ebu Hamza ordunun hareket etmesine rağmen, Şamlı Bâtmilerden, henüz Hamsin'e gelmediklerini öğrendi. Ordusuna gerekli hareket emrini verdi. Teneş de kendisine ait askerlerin ile yola çıktı. Ebu Hamza tüm ordunun kumandasını Teneş'e bıraktı.

Teneş'in otuz bin askerine karşılık Aksungur'un on yedi bin beş yüz askeri vardı. Onların içerisinde çok sayıda Bâtıni de vardı Her an kendi tarafına geçebilirlerdi. İki tarafa eski ismi Sebin olan Farigin'e geldiler. Aksungur, Teneş'in ordusunu görünce hemen saldırıya geçti. O sadece Bâtıni Ordusu ile savaşacağını sanıyordu. Eğer Bâtıni Ordusu olmasaydı Teneş'i kolayca

yenebilirdi. Bâtıni Ordusu' nun hem sayısı ve hem de eğitimi üstün olduğundan Aksungur'un saldırısı onu sarsmadı. Aksungur Teneş'in ordusunu dağıtmak için peş peşe saldırıya geçti. Her saldırısında askerlerinin kükreyişleri dağları inletiyor ve Bâtmilerden pek çok asker öldürüyorlardı. Ancak yenmek için sayıları yeterli değildi. Ebu Hamza askerlerinin bir kısmı ile Aksungur'un ordusunu kuşatmıştı. Bâtıni askerleri Aksun-gur'u durduramıyordu. Aksungur kuşatmayı yarmak istedi. Fakat başaramadı. Bâtıni Ordusu'na esir düştü. Onu Ebu Hamza'nm yanına götürdüler. O da Teneş'in yanma gönderdi. Teneş o adamı esir ederek savaşı bitirmek istiyordu. Teneş askerleri ile Halep'e doğru yola çıktı. Bir gün sonra Ha-lep'e vardı. Teneş Aksungur'u huzuruna çağırdı. Aksungur'a:

- Sen beni esir olarak eline geçirseydin ne yapardın?
- Sana çok sert muamele ederdim,
- Ben de sana aynı şekilde muamele edeceğim.

Aksungur'un ellerini^ arkasından bağlamışlardı. Onu o şekilde dizlerinin üzerine çökerttiler. TerTeş adamlarından birine işaret etti. O da Aksungur'a yaklaştı. Adam Aksungur'a;

- Eğer yalvararak af dilersen seni affeder.
- O adam Teneş'tir affetmez.

Bu sözleri duyan Teneş cellada işini bitirmesi için işaret etti. Emir alan cellat bıçağını Aksungur'un gırtlağına dayadı. Usta bir kasap gibi boğazını kemiğine kadar kesti. Sonra da başını gövdesinden ayırdı. Teneş'in görmesi için kestiği kafa ile ayağa kalktı ve kafayı yukarı kaldırdı. O dehşet verici manzarayı Teneş seyretti. Bunu görenlerin Aksungur'luk etmemeleri için baş ve gövdesinin Halep'in çarşısına asılmasını emretti. Aksungur'un başına gelenden sonra Şam'da başka kimse ayaklanmaya cesaret edemediği için Teneş "Şam'ın Sukanı" oldu.

Ebu Hamza bu başarıdan sonra Teneş'ten verdiği sözü tutmasını istedi. O da verdiği sözü tutmak için:

- Bâtıniler Şam'da tamamen özgürdürler, diledikleri gibi davranabilirler.
- Bu konuyu tellallar vasıtası ile halka duyurmalıyız.

O tarihlerde İran'da olduğu gibi Şam'da da iki türlü tellal vardı. Bunların bir kısmı devletin resmî görevli tellalları idiler. Bunlar sadece resmî konuları ve devletle ilgili hususları halka duyururlardı. Bir de resmî olmaya tellallar vardı. Bunlar da yangın, ticari konular ve halkla ilgili resmî olmayan hususları halka duyururlardı. Eğer resmî görevli olmayan bir tellal resmî bir konuyu halka duyurursa çok şiddetli cezalara çarptırılır, genelde de idam edilirlerdi. Halkın bir habere itibar etmesi için haberin resmî tellallar tarafından duyurulması gerekirdi. Diğer tellallara itibar etmezlerdi. Resmî olmayan tellallık, bir görev olmayıp herkes yapabilirdi. Teneş resmî tellallar vasıtasıyla, "Bâtınilerin bugünden itibaren özgürce hareket edebileceklerini, diledikleri gibi görüşlerini yaymak için propaganda yapabileceklerini, hiç kimsenin onlara engel olmaması gerektiğini; onlara engel olacak kimselerin idam edileceklerini," duyurmalarını emretti. Böylece Ebu Hamza istediği hakları elde etmiş oldu.

Takiye yapmak, Bâtıniiik yokken Ismailiye Mezhebi'nden ortaya çıkmıştır. O tarihlerde hem Bâtıniler hem de Ismailiye Mezhebi mensupları inançlarını gizliyorlar veya takiye yapıyorlardı. Hasan Sabbah'ın Kıyametin Kıyameti'ni (ayaklanma gününü) ilan etliği tarihe kadar Bâtıniler kendi inançlarını gizlediler veya ortama uymak için takiye yaptılar. Sadece kendilerinin yaşadığı yerlerde gizlemiyorlardı. Bu yerler de Alamut Kalesi, Tebs Kalesi gibi yerlerdi. Her yerde Ismailiye "zındık, dinsiz ve kâfir" diyorlardı. Ölülerini de "mürtet" kabul ediyorlardı.

Hâlbuki İslam dinine göre, kim Allah'ın Birliğini ve O'nun Peygamberini kabul ederse Müslüman'dır. Onların mezhebine "Şia" mezhebi denir. Onlar resmi imam olarak Cafer Sıddık Aleyhisselam'ı kabul ederler. Daha sonra Şia mezhebi çeşitli fırkalar bölünmüştür. Bazı Şia hrkaları on iki imama inanmadıkları için o şialara dinden çıkmış göz ile bakarlar. Şi-

İlerin İsmaililere düşmanlığının tek nedeni yukarıdaki söylediğimiz sebeptir. Fakat Sünniler mantıklı bir nedene dayanmadan İsmaililere düşman idiler. Hatta bazı Sünni hükümdarlar İsmaililerin öldürülmeleri için ferman bile vermişlerdi. Bugün bizler tarihî olaylar karşısında hayret ediyoruz. Şiaların, Ismailiye

Mezhebi mensuplarım, dinden çıkmış kabul etmeleri Sünnilerin de onları dinden çıkmış kabul etmeleri gerekmez.
İsmailiye Mezhebi'nin kuruluştan itibaren yüz elli yıllık tarihleri karanlıktır. Bu nedenle o dönemdeki olaylar bilinmemektedir. Bilinen, o zamanlar İsmailiye Mezhebi mensupları can korkusundan ovalarda ve çöllerde gizlenerek yaşadıkları idi. Bunlar genellikle, İran ve Suriye ovalarında sürekli yer değiştirerek yaşamlarını sürdürürlerdi. O karanlıkta kalan yüz elli yıldan sonraki dönemleri, bilinmektedir. İsmailiye mezhebi mensuplarının bir kısmı Bâtını adını aldılar. Bâtıniler Ebu Hamza sayesinde, Şam'da özgürlüklerine kavuştular. Hâlbuki İran'daki ve diğer yerlerdeki Bâtıniler hâlâ kendilerini gizliyorlar ve takiye yapıyorlardı. Bu nedenle Ebu Ham-za'nm Bâtınilere yaptığı hizmet tarihî bir hizmetti. Bu nedenle Hasan Sab-bah, Ebu Hamza'nm bu hizmetini takdir edip onu "baş dailerin lideri" yaptı. Böylece ona diğer dailerden daha üstün bir makam verdi.
Şam halkı resmî tellallardan, Bâtmilerin adlarını duyunca hayret ettiler. Çünkü bunlar resmen varlıklanm ilan etmiş oluyordu. Bazıları da birbirlerine, "Bâtını ne demek? Bâtını kimlere denir? Bâtıniler hangi dine mensupturlar?" diye birbirlerine soruyorlardı. Daha önce halk bunlann "dinsiz, zındık ve kafir" diye nitelendirildiklerini öğrendikten sonra, o kişilerin Bâtını olduklarını anladılar. Resmî olarak Bâtınilere özgürlük verdiğini duyunca halk Melikşah'm kardeşi Teneş'in "cinnet getirerek", delirdiğine hükmettiler. Yoksa "Bir hükümdar böyle bir karar alamazdı" diye düşündüler. Teneş'in resmî ilanından sonra, Şam'daki Bâtmilerin ytizlerindeki maske düşmüş oldu. O zamana kadar Müslüman sandıklan o insanların Bâtını olduklarını öğrenince âdeta şok geçindiler. Bâtıniler, özgürlüklerini elde ettikten sonra, inançlannı Şam'da halka tebliğ edip propaganda yapmaya başladılar. Şam'ın dışındaki Halep gibi diğer şehirlerde de aynı şeyi yapıyorlardı. Bunlar, çarşılarda ve pazarlarda dolaşı^oriar, mezheplerini halka telkin yolu ile yaymaya çalışıyorlardı. Bunu yaparl^n de "herkesi öz kültürüne kavuşturacaklan-nı ve Arap egemenliğinden kurtaracaklanm," söylüyorlardı.
Bu konu İran'da daha etkili oldu. Çünkü İran halkı Firdevsi Tusi'nin Şehname'sini okumuş ve ondan, İran'ın köklü bir kültürü olduğunu iyi hükümdariar yetiştirdiklerini ve güçlü pehlivanlar yetiştirdiklerini öğrenmişlerdi. Şam şehri de Bâtını inancının yayılması için uygun bir yerdi.
Çünkü orayı uzun bir müddet Şii olan Fatımi Halifeleri yönetmişti. Bu konu onlar için yeni bir şey değildi.
Ebu Hamza Teneş'e:
- Burada yapacağınızı yaptınız. Artık buradan sonra İran üzerine yürüyebilirsiniz. Orayı da alıp sınırlarınızın içerisine katabilirsiniz. Orada da sizlere aynı şekilde yardım edeceğiz. Siz de burada bize verdiğiniz hakları, orada da verirsiniz.
- Şam'ı yeni ele geçirdim. Ben buradan ayrılırsam birileri, ayaklanıp benim buradaki saltanatıma son verebilir dedi.
- Burada hiç kimse size karşı yaklaşma cesaretini gösteremez. Bâtıniler buradaki gözünüz ve kulağınızdır. Öyle bir şey olursa derhal size haber verirler. Bu ülkenin insanları içerisinde sizin gibi birisini tanımıyorum. Siz aşiretleri ve kabile reislerini benden daha iyi tanıyorsunuz. Onlar vefalı insanlardır. Sizin yerinize hiçbirisi geçmek istemez
- Ben Şam'ın aşiret ve kabile reislerinin hiçbirine güvenmiyorum. Onlardan herkesin benim yerime geçmek isteyeceğini düşünüyorum. Yeter ki bu fırsat ellerine geçsin, bir saniye bile onu eline geçirmek için çok uğraşır ama bir daha da kolay kolay elinden çıkarmaz.
- Acaba din adamlarından birisini yerinize vekil bırakamaz mısınız? Ruhaniler, Bâtını halkının aksine savaşçı değillerdir. Bu nedenle onlardan korkmamak gerekir.
Teneş de Ebu Hamza'nm düşüncesini kabul edip ona:
- Güzel söylüyorsunuz yerime naip olarak Şam şehrinin şeyhülislamını bırakmayı düşünüyorum. O hem yaşlı ve hem de akıllı bir adamdır. Yerime geçmeyi de düşünmez.

- Bâtmilerde sizin kulağınız ve gözünüz olarak, onu sürekli kollayacaklardır. Ayrıca bana izin veriniz Şam'ın kalan vergilerini toplayalım ve vergilerden yararlanayım.

Teneş, Ebu Hamza'nm düşüncesini beğendi ve ordusu ile İran'a doğru yola çıktı. Ebu Hamza, Teneş'e "Abbasi Halifesi El-Mustehzar Billah, bizim Şam'ı terk etmemizi öğrenir. O öğreninceye kadar biz ülkeden çıkmış İran'a ulaşmış oluruz." demişti...

Musul'a yaklaştıklarında önlerinin bir ordu ile kesildiğini gördüler. Onlann kimler olduklarını ve neden önlerini kestiklerini anlamak için bir heyet gönderdiler. Gelen heyet o ordunun Musul Valisi İbrahim'in kumandasında olan bir ordu olduğunu Teneş'e haber verdiler.

Ebu Hamza, Teneş'e:

- Heyeti gönderelim, onların liderleri ile görüşüp neden önlerinin kesildiğini öğrensinler.

Bu iş için yüz askerden oluşan bir heyet kuruldu. Başkanlığı da Ebu Hamza'ya verildi. Ebu Hamza heyeti ile İbrahim'in bulunduğu yere gitti. Kendisini karşılayan askerler komutanlarına haber verdiler. Bir saat sonra üst rütbeli biri olduğu anlaşılan bir adam geldi. Ebu Hamza'ya, "Ben Musul Valisini temsilen gelen yetkili kişiyim. Benimle görüşebilirsiniz." deyince Ebu Hamza da kendisini ona tanıttı. Ona:

- Biz bir grup yokuyuz. Şam'dan geliyoruz. İran'a gitmek için yola çıktık. Fakat önümüzün neden kesildiğini bilemiyoruz. Biz bu olaya şaşırdık. Acaba Musul Valisi mi yoksa Halife mi yolumuzu kesmiştir?

Elçi olarak gelen subay:

- İbrahim, Halife'ye bağlıdır ama eğer uygun bulmazsa onun emirlerini uygulamaz. Ordunuzun önünün kesilmesi için emri vali verdi.
- Buradan geçip İran'a gitmek için geldik. Bizim önümüzü neden kestiniz?
- Siz yolcu değil koskoca bir ordusunuz. Belki de Musul'a gittiniz. Oradan da Şam tarafına gittiniz amacınızın ne olduğunu da bilmiyoruz.
- Biz farz edelim ki yolcu değiliz de bir orduyuz. Geçişimizi engellemeniz gerekmez.
- Ordu olmak demek zarar vermeyecek demek değildir. Her ordu geçtiği yerlerdeki mahsulü ve üzümleri de yer. Para isteyince de o bağ ve bahçe sahiplerini öldürürler. Bu nedenle sizlere geçiş için izin veremeyiz.
- Başka ordular o dediklerinizi yaparak zarar verebilirler bizim ordumuz, onlar gibi değildir. Hiç bir yere zarar vermeyecekleri gibi alacakları ürünlerin paralarım da hemen öderler. Bu nedenle bize izin veriniz de biz de buradan çekip gidelim.

Gelen subay Ebu Hamza'nın sözlerine inandığı için ordunun geçtiği yerleri keşfetme gereğini duymadı. Ancak ona alaylı bir şekilde:

- Musul, tıpkı bir ^ervansaray gibi geçiş yeridir. Her ordu izin almadan geçip gider. V

Ebu Hamza da onun o konuşmasına cevap olarak yine iğneli bir şekilde:

- Bir ülkenin sınır bekçileri ve sının yoksa elbette oranın kervansaraylardan farkı olmaz. Biz dost olarak buraya geldik. İzin almak için kimse yoktu. O nedenle izin alamadık.
- Siz daha önceki gelişinizde, Musul'a girmeyip başka yoldan geldiğiniz için sizi hiç kimse görmedi. Bu nedenle de izin almadınız. Ama şimdi biz buradayız ve izinsiz geçemezsiniz.
- Bizim şu anda konuşmalarımızın bir yaran yoktur. Bize ne yapmamız gerektiğini söyleyiniz de biz de öyle hareket edelim.
- Geçebilmeniz için hem para ve hem de rehine vermeniz gerekir diye konuştu.
- Yol vergisini anladık uygun bir fiyat söylerseniz kabul ederiz. Rehin için ne istiyorsunuz ve neden istiyorsunuz?
- Siz otuz bin kişi için her asker başına on miskal altın vereceksiniz. Valimiz, sizin komutanınızın Teneş olduğunu biliyor. Bizlere bir zarar vermemeniz için de elli subayı veya üsl görevde bulunan ileri gelenlerden bize rehin olarak vereceksiniz. Eğer bize bir zarar verirseniz biz de onları öldürürüz.

- Yol vergisini verebiliriz ancak istediğiniz rehineleri size veremeyiz. Çünkü biz gittikten sonra onlan bırakıp bırakamayacağınızdan emin değilim.
- Biz onları serbest bırakacağımız zaman siz gelip alırsınız.
- Bu söylediklerinizi savaş gerekçesi sayılır.
- Eğer biz sözümüzde durmazsak siz de bizimle savaşırsınız.
- Sizin söylediklerinize şaşıyorum. Söylediklerinizi mantıklı sözler değil. Ordunuzla bizim ordumuzun önünü kesmişsiniz. Geçmemize de izin vermiyorsunuz. Şayet güçlü iseniz nerede hata yaparsak orada önümüzü kesebilirsiniz.
- Bizim başka işimiz yok mu ki koskoca arazide, ordumuzla sizi takip edelim.

İki tarafa anlaşamayacaklarını anladıklanndan konuyu üstlerine iletip bir araya gelerek, görüşmek üzere ayrıldılar.

Ebu Hamza, Teneş'in yanına gidince Teneş ona:

- Musul Valisi ile neye karar verdiniz?
- Musul Valisi çok allın ile yüksek seviyeli elli rehine istiyor. Ondan sonra bize geçiş için izin verecek. Biz Mavera-ün nehir Bölgesi'ni geçtikten sonra rehineleri serbest bırakacak.
- Ancak biz Musul Valisi'nin başını kesip, Berkyamk'a ödül olarak gönderebiliriz.
- Tek çare kaldı o da savaşarak bu bölgeden geçmektir. Ancak ben yi-ne de gidip Musul Valisi'nin yeni şartlarını öğrenmek istiyorum. Siz yine de savaşa hazır olun!
- Sen de Bâtını Ordusuna neden savaşmak zorunda olduğumuzu açıkla, aksi hâlde nedenini bilmezlerse iyi savaşmazlar.

Ebu Hamza Musul elçisi ile aynı yerde söyledikleri saate buluştular.

Elçi:

- Teneş'in şartları nedir? Size tam yetki verdi mi?
- Evet. Tam yetkiliyim.
- Biz vali ile o konuyu müzakere ettik. Yol vergisi için otuz bin mis-kal altını vermenizi istiyor. Ayrıca da eğer rehine vermezseniz yirmi bin altın da onun karşılığı olarak verin diyor.

Ebu Hamza valinin asıl amacını anladı. O kadar parayı da veremeyeceklerine göre, esirleri alıp bir kaleye hapis edecek üçüncü ve ikinci derecedeki Teneş'in subayları da esir olacakları için Teneş zihnini onlarla meşgul edecek; morali bozulacağı için de yenilecekti. Musul Valisi ibrahim'in asıl amacı bu idi diye düşündü. Ebu Hamza elçiye kılıç çekerek;

"Savaşmaktan başka çaresi yok..." diye bağırdı.

Bu sert konuşmadan sonra ayrıldılar. Elçi durumu valiye haber vermeye gitti. Ebu Hamza da Teneş'in yanına gitti. Vali, elçisinden durumu öğrenince Biz de onlara şartlarımızı güç kullanarak kabul ettirmeye çalışırız dedi. Ebu Hamza da Teneş'e:

- Biz ya onların şartlarını kabul edeceğiz veya savaşacağız, bu durumda savaşa hazır olalım dedi.

Teneş'in ordusunda Ali Bin Müslim adında bir komutan vardı. Annesi, Teneş'in halası sayılırdı. Cesur bir gençti ve o bölgelerde bir müddet kaldığı için oraları çok iyi biliyordu. Teneş'e ve Ebu Hamza'ya:

- Ben İbrahim'in ordusunu oyalayabilirim. Onların Musul'dan yardım almalarına izin vermem. O şehri de elime geçiririm.

Ondan biraz daha açıklama yapmasını istediler. O da:

- Burada dar bir geçit vardır. İrmağın sığ bir yeri vardır. Ben İbrahim'in ordusunu oyalarken siz o dar geçitten geçerek ırmağın sığ yerine ulaşırsınız. Ayrıca önce t^ söylediğim gibi Musul ile İbrahim'in ordusunun önünü kesersek ikmal yolları kapanacağından İbrahim çabucak yenilir.

Ebu Hamza, Teneş ve Mahmut, Müslim'in fikirlerini beğendiler. Sekiz bin asker ile iki kumandan Müslim'in, sekiz bin askerle iki kumandanı da Mahmut'un emrine verildi. Bunlar Musul'a doğru gönderildiler. Musul'a vardıktan sonra Müslim'in askerleri iki gruba ayrılıp dört biner kişilik
gruplar hâlinde iki koldan sürekli saldıracaklardı. Mahmut da ona yardım edecekti. Müslim'in askerleri içerisinde Bâtını askeri yoktu. Mahmut'un askerleri ise Bâtını idi. Teneş de yirmi bin askerle İbrahim'in ordusuna saldırdı. Her iki taraf da kahramanca çarpışıyordu. Savaş güneş batana kadar devam etti. Güneş batınca savaşı durdurdular. Ebu Hamza, Teneş'e:

- Burası su olmadığı için uygun bir yer değildir. Sabah olmadan suya kavuşmamız gerekir aksi hâlde susuzluk nedeni ile mağlup oluruz. Dicle nehrine ulaşmamız gerekmektedir. İbrahim'in ordusunun bizi görmemesi için karanlıktan yararlanarak Şatlülarap Nehri'ni geçmemiz gerekir. Müslim'in dediği yerden geçersek kimse bizi fark etmez.

Teneş de onun dediğini yaparak Müslim'in tarif ettiği yoldan geçtiler ve ırmağın kıyısına ulaştılar. O tarihlerde köprüler olmadığı için yolcular ve ordular Dicle Nehri'nin, güney kısmında sığlaşan kesiminden geçiyorlardı. Burada nehir yatağı yayılarak aktığı için sığdı. Teneş'in ordusu o sığ yerden gece karanlığında geçerek İbrahim'in ordusunu önünü kesti. Teneş'in ordusu o gece Dicle Nehri' nin kenarında İbrahim'in korkusu olmadan güzel bir uyku çekti. Hava aydınlanmadan savaş yerine ulaşmak için kalktılar. O kadar yol almalanna rağmen İbrahim'in ordusu onları fark etmedi. Böylece savaş alanına vardılar. Sabah olunca savaş yeniden başladı. Ebu Hamza bazen saldırıyor bazen de geri çekiliyordu. Saldırı esnasında ara sıra geri çekildiği için Teneş:

- Saldırı zamanında neden geri çekiliyorsun?
- Gerideki Mahmut ve Müslim'in işarederini bekliyoruz. Onlar işaret verir vermez kesin saldırımızı yapacağız.

Bu durum, akşam güneş batana kadar devam etti. Akşam savaş durdu. Ordular da dinlenmeye geçtiler. Askerler dinlenirken, Dicle Neh-ri'nden sularını ve karargâhtan da yiyeceklerini aldılar. Sabah savaşacakları zaman, "Buna fırsat bulamayız" diye düşündüler.

O gece Musul Valisi ibrahim ve ordusu uykusuz kaldıkları için perişan durumda idiler. O da Teneş gibi askerlerini tehlikeye sokmak istenai-yordu. Üç gün sonra savaş sırasında Teneş ile Ebu Hamza savaşı dikkatlice izliyorlardı. Musul cephesinde ansızın bir kargaşa oldu. Bundan panik içerisinde oldukları anlaşılıyordu. Ebu Hamza, Teneş'e:

- Ebu Müslim'in ordusunun Mahmut'un ordusu ile Musul'a ulaşacağından eminim. Aslında onların amacı şehre zarar vermek olmadığı için yavaş hareket ediyorlar.

Teneş, Ebu Hamza'ya "acele saldırıya geçmelerini ve bir an evvel Musul'u ele geçirmelerini istediğini," söyledi. Bunun üzerine Mahmut ve Ebu Müslim bir taraftan, bir taraftan da Teneş'in emrinde olan ordu üç koldan Musul'a saldırdılar. Şam ordusu öyle şiddetli bir şekilde saldırıya geçti ki Musul ordusu perişan oldu. Bunların silahları elinden alındığı gibi askerler de esir edildiler. Musul Valisi İbrahim ile naibi de esirler arasında idiler. Onlar da diğer esirlerle birlikte cephe gerisine gönderildiler. Böylece İbrahim'in ordusu dağılmış ve Musul da Teneş'in eline geçmiş oldu. Bundan sonra Şam ordusuna Şattülarap Nehri'ni geçmek için bir engel kalmamıştı. Ebu Hamza bundan sonra Teneş'in ordusunun Irak üzerinden geçerek Ka-ramisin'e gitmesini istiyordu. Amacı oradan İsfahan'a götürerek Berkya-ruk'un saltanatına Teneş'i oturtmaktı. Fakat Teneş'in tutumundan, onun Karamisin'e başka bir yoldan gitmek istediğim anladı. Teneş'in gitmek istediği güzergâhta Diyarbakır vardı. Birinci dai (Ebu Hamza) Teneş'in o yoldan gitmesini istemiyordu. Aslında Musul Zaferi Diyarbakır'ın yolunu açmıştı. Diyarbakır kuzeyde kalıyordu. Şam ordusu dağılmıştı ama toparlanarak kalan kuvvetler o yolu kesebilirlerdi. Hâlbuki öyle bir tehlike kalmamıştı. Ebu Hamza, Teneş'e görüşünü aktardı. "Karamisin yolunun daha uygun olduğunu vurgulaymca," Teneş de Ebu Hamza'ya, "Karamisin yolunda Berkyaruk'un adamları olabilir. Ayrıca aşiretler de onlarla birleşerek bizimle savaşabilirler. Hâlbuki Diyarbakır yolunda böyle bir tehlike yoktur." dedikten sonra Ebu Hamza'ya:

- Ey L Dai, Karamisin'de olabilecek savaş tehlikesini hatırladın mı? Veya olabilecek başka tehlikeler akhna geliyor mu?
- Sultanım aklıma geldi ama biz de çok güçlüyüz ve onlarla savaşmaya hazırız. Onları yeneceğimizden endişeniz olmasın. Bu arada biraz savaş malzemesi kaybederiz ve bir miktar da askerimiz ölür, ama sonunda savaşı kazanırız.

-1. Dai hiç alakası olamayan şeyler konuşuyorsun. Ben senin görüşünü kabul ediyorum. Biz yine de daha az riski olan Diyarbakır üzerinden Azerbaycan'a gidelim: (Ben ayrıca sana orada ödül de vereceğim.

- O vermek istediğiniz ödül nedir?
- Ben şu andan itibaren İran'ın ve Azerbaycan'ın hükümdarı olmaya karar verdim. Bu dediğimiz gerçekleşirse tüm İran'da ve Azerbaycan'da tüm Bâtınilere

özgürlük vereceğim. Bundan sonra, hiç kimsenin Bâtıni inancına karışmasına izin vermeyeceğim.
- Sultanım imamımız adına size teşekkür ediyorum. Bundan sonra bu tutumunuzu devam ettireceğinizden ve böyle güzel sözler söyleyeceğinizden eminim.

Aynı gün, Bâtmilerin özgürlüğü hakkında ferman çıkardı. Bu ferman tellallar vasıtası ile "Bu andan itibaren Bâtmiler inançlarında özgürdürler. Hiç kimse onların inançlarına ve ibadetlerine engel olmayacaktır. Engel olanlar idam edilecektir." diye halka duyurdu.

Teneş ile Ebu Hamza, Musul'a kimi vali yapmaları gerektiği hususunda konuştular. Teneş, Musul'dan ayrılmadan önce oraya bir vali atayarak gönül rahatlığı ile oradan ayrılmak istiyordu.
- Acaba Secistanh Mahmut'u Musul valisi yapsam doğru olur mu?
- Mahmut büyük bir daidir, Onun için İmam'ımızm onayını almamız gerekir. Ayrıca ben onun vali olmasını da istemem. Çünkü İran'da yapacağımız büyük savaşlar için öyle bir kahramana ihtiyacımız vardır. Ona ayrıca ihtiyacımız da olacaklK. O aynı zamanda iyi bir rehberdir.
- Ey I. Dai siz de bilgili bir insansınız, bandan dolayı başka bir rehbere ihtiyacımız yoktur.
- Sultanım herkesin rehbere ihtiyacı vardır. Rehber olmadan o bilgileri zindandan çıkaramayız. Yol gösteren olmazsa insanlan karamsarlık ve talihsizlik öldürür veya başka bir yola sapmalarına neden olur. Cehalet ve şüpheden kendimizi kurtarmalıyız. Bu nedenle bizim Mahmut'a ihtiyacımız var.
- Çok iyi o hâlde Mahmut'u bir kenara bırakahm. Sen bana başka bir isim söyle.
- Ali Bin Müslim'i uygun görüyorum.
- Halamın oğlunu mu söylüyorsun?
- Evet.
- Halamın oğlu iyi bir savaşçıdır. Ayrıca onun hâkimliği de vardır. Onun Bâtmiler hususundaki görüşleri nasıldır?
- O Bâtınileri se\Tnez ancak, onlara düşman da değildir. Ayrıca onlara hoşgörülü davranır. ,

Bunun üzerine Müslim'i Musul'a valiliğine atadı. Bu konuşmalar^bittikten sonra Ebu Hamza'ya:
- Nereden gidelim?
- Neresi daha çabuk gidilecek yerse oradan gidelim.

Ali Bin Müslim'i Musul'a atadıktan sonra Diyarbakır'a gitmek üzere yola koyuldular. Üç gün sonra ordu Diyarbakır'a girdi. Diyarbakır'da hiç
i
direnme olmadı. Her ihtimale karşı ordu su yollarını ve önemli yerleri kontrol altına aldı. Amaçladıkları nehri kolayca geçerek Azerbaycan'a girdiler. Musul Valisi İbrahim ile onun Naibi Teneş'in huzuruna getirildiler. Teneş ona:
• Ordumuzun Şattülarap Nehri'ni geçmesine neden engel oldun?
- Bir ordu bir ülkeye girmek isterse o ordunun önü kesilmez mi? Bu olaydan dolayı bana hesap soramazsınız. Bir ordu sizin ülkenizden gelmek isterse ona geçmesi için izin verir miydiniz?
- Bir ordu benim ülkemi işgal etmeyecekse ve zarar vermeyecekse ben o ordunun ülkemden geçmesine izin veririm.
- Ben sizin ülkeme zarar vermeyeceğinizi ve ülkemi işgal etmeyeceğinizi nereden bilebilirim?
- Yolumuzu kesmekle kalmadın birçok askerimizin ölümüne sebep oldun. Ben yaptığın o düşmanlığı hatırlatıyorum ve sana en uygun ceza ölüm cezasıdır.
- Mademki amacın beni idam ettirmekti de neden buralara kadar getirdin? Musul'da idam ettiremez miydin?
- Ben büyüklerimden aldığın nasihate göre bir kişiyi öldürmek istiyorsam hemen öldürmem. Onu uzun bir sürü bekletir ve yanımda gezdiririm. Çünkü her dakika ve her gittiğin yerde geçen zaman içerisinde ona azap verirsin. "Ölüm korkusu, ölümden beterdir." düşüncesi ile böyle davrandım.
- Öldürülmeme karar vermişsin de acaba kararın kesin mi?

- Evet, kararım kesin. Ben Musul'dan hareket ettiğim zaman tereddütlü idim. Bir ara öldürmekten vazgeçtim. Ancak ben seni öldürmesem taraftarların tekrar isyan ederler ve Musul'u elimden alırlar.
- Bunu yapmaktaki amacın nedir?
- Amacım başkalarına gözdağı vermektir. Ama ne tür bir vasiyet edersen yerine getireceğim ve saygı ile karşılayacağım.
- Benden geriye kalan aile efradım ve akrabalarımı rahat bırak da yaşasınlar. Bari onları rahatsız etme.
- Aile efradırlı akrabalarını ve taraftarlarını rahatsız etmeyeceğim. Ancak çocuklarını Musul'dan başka bir yere göndereceğim. Onlar orada yaşasınlar. Diğer akrabalarının da Musul'da yaşamkya hakları olmamasına rağmen onları Musul'da yaşamaları için serbest bırakacağım. Eğer benim yerimde başka biri olsaydı onları Musul'da bırakmaz öldürtürdü. Çünkü onlar senin suç ortaklarındır. Onları Ebu Hamza'nın isteğine uyarak affediyorum. Avrıca mallarına da el kovmadım.

Baş dai aslında İbrahim'in idamını engelleyebilirdi. Onun Bâtmilere karşı düşmanhğını bildiği için yaşadığı sürece Bâtmilere huzur vermeyeceği düşündüğünden buna engel olamadı. İbrahim de Bağdat Halifesi gibi düşünüyor ve Bâtmileri dinden çıkmış insanlar olarak görüyordu. İbrahim'i idam sehpasına getirdiler. İbrahim, "İdam edildikten sonra başını gövdesinden ayrılmamasını" istedi. Teneş de bunu kabul etti. Cellât bıçağım İbrahim'in boğazına dayadı, boğazını ve şahdamarını kesti. Ancak başını gövdesinden ayırmadı. İbrahim can verdikten sonra cesedini Musul'a gönderdiler ve orada defnettiler. Şimdi Musul'da onun türbesi vardır. O türbeye, "İbrahim Türbesi" derler. İbrahim'in naibini bağışladılar. Bir müddet Azerbaycan'da esir olarak yaşadıktan sonra, Musul'a gitmeyip İbrahim'in çocukları gibi başka bir yere yerleşerek ömrünün kalan kısmını orada tamamladı. Teneş Azerbaycan'a girince Ebu Hamza ona:

- Sultanım Azerbaycan'a neden geldiğinizi biliyor musunuz?
- Ben buraya neden geldiğimi biliyorum.
- Bu toprağın eski hâlini de biliyor muydunuz? Eskiden buralara tek tanrıya taparlardı. O dinin kurucusu ve peygamberi de Zerdüşt"tü. Onun doğum ve ölüm tarihleri o kadar eskidir ki bunu kesin olarak kimse bilmemektedir. Hatta Yunan tarihi de eski olmasına rağmen Yunanlılar da bilmemektedirler. Bir rivayete göre Peygamber Efendi'mizin hicretinden 2600 yıl önce doğmuştur. Başka bir rivayete göre de MÖ 1500 yılında doğmuştur. Zerdüşt sadece o dini getiren dünyaya rehber olmuşlardır. Padişahım siz Aristo'nun ilk öğretmen olduğunu biliyorsunuz, ama o doğru değil. Ondan önce de öğretmenler vardı. Aristo da İranlı düşünürlerden çok şeyler öğrenmiştir.

Teneş onun açıklamalarını şaşkınlıkla dinledi. Çünkü İranlıların geçmişlerinin öyle olduğunu bilmiyordu. İranlılar sadece din konusunda değil ilim ve edebiyat hususlarında da çok ileri idiler. Bunu Tuşlu Firdevsi "Şehname"sinde geniş bir şekilde anlatmıştır. Bu "Şehname" dünyanın sayılı şehnamelerindendir. Teneş, Ebu Hamza'yı dinledikten sonra onun konuşmaları kendisini çok etkiledi. Ebu Hamza'ya:

- Ben nasıl Musul ve Şam'da Bâtmilere birtakım haklar verdiysem, tüm ülkemde ve burada da aynı hakları, onlara veriyorum. Şimdi, daha önce benden istediğiniz uhrevi ödülü verip vermediğimi söyleyebilirsiniz.
- Bu dünya hayatı bizim için önemli değildir. Bizim için esas olan uhrevi hayattır. Bu nedenle bize istediğiniz ödülü veriniz.

TENEŞ AZERBAYCAN'DA

Teneş'in ordusu Azerbaycan'a savaşsız girdi. Azerbaycan'ı işgal ettikten sonra Bâtınilere istedikleri özgürlüğü verdi.

Ebu Hamzâ, Teneş'e:

- Sen artık büyük ve güçlü bir hükümdar oldun. Sayende Bâtıniler de güçlendiler. Bağdat Halifesi'ne bir mektup yaz ve adının tüm İslam Âle-mi'nde hutbelerde okunmasını iste.

Bu sözler karşısında hayret eden Teneş:

- Pekiyi Halife benim bu isteğimi yerine getirir mi?"
- Eğer Arap nüfuzunu kırmak istiyorsan bunu yapmalısın. Eğer o sizin istediğinizi kabul etmezse siz de bunu savaş nedeni sayar ve ona savaş ilan ederek onunla savaşır ve onu öldürürsünüz.

Teneş bu teklif karşısında son derece hayretler içerisinde kalarak:

- Yani ben elimi Halife'nin kanma mı bulayayım?
- Evet, öyle yap.
- Hayır! Senin isteğini kabul etmeyeceğim. Zira Bağdat Halifeliği uzun bir süredir babadan oğula geçerek devam etmektedir. Bütün İslam Âlemi onu üstün olarak görü^oı;î'Ben böyle bir şey yaparsam tüm İslam Âlemi'ni kendime düşman ederim.

Bu konuşmalardan sonra ikna olarak, Halife'ye bir mektup yazdırarak mektubunda "iran'ın, Şam'ın ve Musul'un Padişahı Teneş' ten Bağdat Halifesi El-Mustehzar Billah'a" şeklinde hitap etti. Bu şekilde yazmasının nedeni hutbelerde adının o şekilde okunmasını istemesi idi. Eğer hutbelerde o şekilde okunmazsa, bunun bir savaş nedeni sayılacağın-
dan, aynı zamanda savaş için de hazırhklara başladı. Kısa bir süre sonra adının hutbelerde o şekilde okunacağı şeklinde cevap geldi. Ancak Teneş buna pek inanmadı. Bunun Halife'nin bir düzeni sandı ve Ebu Hamza'ya sordu:

- O yine bir fesatlık peşinde. Acaba şimdi ne yapmam gerekiyor?
- Alamut'a gidip İmam'ımıza haber vereyim. O da Bağdat'a gelsin. Bağdat dört yol sayılır. İmam'ımız buradan dünyanın dört bir yanını ele geçirebilir.
- Halife adıma hutbe okutmayı kabul ettiğine göre savaşmam için bir neden kalmadı. Böyle bir saldırıya geçersek. Halife tüm İslam Âlemi'ni yardıma çağırır. Müslüman olan sultanlar ve emirlerin her biri askerleri ile üzerimize gelirler. Bizi yenebilecekleri gibi hepimizi de kılıçtan geçirirler. Böyle bir riski göze alamayız.

Teneş böyle demek suretiyle Bağdat'a saldırmak istemediğini belirtmiş oldu. Ebu Hamza:

- Ben böyle bir insana hiç kimsenin bir tek asker bile göndermeyeceği hakkında size teminat verebilirim.

Sözleriyle ısrarına rağmen yine de kabul etmedi. Ebu Hamza Teneş'in hurafelere inandığını onun unvanından korktuğunu bu nedenle ona kılıç çekmeyeceğini anladı. Teneş Azerbaycan'ı ele geçirdikten sonra vergi konusu üzerine durmaya başladı. Yol vergisi ve gelir vergisi gibi çeşitli vergiler toplamayı planlıyordu. Ebu Hamza ona nasihatte bulundu:

- Padişahım o konuda katı davranmaymız. Çünkü hem halkı yıldırır-sımz ve hem de dilediğiniz parayı toplayamazsınız. Vergiyi ölçülü toplarsınız çiftçilerden, tüccarlardan ve ulaşımdan daha çok para toplarsınız.

O da Azerbaycan'da vergiyi en alt tabandan başlattı. Teneş bu işleri düzene koyduktan sonra İsfahan üzerine yürümeye karar verdi. Ebu Hamza:

- Önce Hemedan'a yürü. Orada Berkyaruk'un emirlerinden Şerafed-din var. Önce onu yakala ve daha sonra İsfahan üzerine yürürsün.

Ebu Hamza'nm bu konuması onu İsfahan'a gitmekten vazgeçiVdi. Azerbaycan'dan da topladıkları askerlerle birlikte ordu mevcudu elli'bin asker olunca Hemedan üzerine hareket ettiler. İran'da herkes Teneş'in Azerbaycan'ı ele geçirdiğini ve orada da diğer yerlerde olduğu gibi Bâtınilere "mülhit" denildiğini bunu önlemek için, Azerbaycan'da tüm Bâtınilere özgürlük verdiğini duymuştu. İsfahan'ı almak, Berkyaruk'un cesur valisi Yemin-ül Mülk, Bâtını fedaisi tarafından öldürüldüğü için o kadar güç de-
ğildi. Berkyaruk, Teneş'in tüm Azerbaycan'ı eline geçirdiğini öğrenince sıranın kendine geleceğini anladığından, onu engellemek için tüm orduyu seferber etti. Çünkü Berkyaruk, onun sadece Azerbaycan ile yetinmeyeceğini biliyordu. Ebu Hamza da Bâtınilerin Azerbaycan'da olduğu gibi tüm İran'da da özgür olmaları için ona tüm desteği veriyordu.

Berkyaruk Hemedan Valisi Seyfeddin'den yardım istedi. Ayrıca Fars ve Kirman Valisi Şems-üd Devle'ye de bir mektup yazarak çabucak asker toplayarak İsfahan'a gönderilmesini istedi. Aslında Şems-üd Devle, kendisini değil de Yemin-ül Mülk'ü vezir yaptığı için Berkyaruk'a dargındı. Kendisi Bâtını değildi ama Bâtınilere karşı hoşgörülü davranıyordu. Bâtınilerin de Teneş tarafını tuttuklarını biliyordu. Şam ve Musul'u Bâtınilerin yardımları ile eline geçirdiğini de öğrenmişti. Bu nedenlerden dolayı Berkyaruk'a az bir asker göndermek suretiyle yardım etti. Berkyaruk ile Teneş birbirleri ile savaşmak için hazırlık yaparken Terken Hatun da genç Abbasi Halifesi ile evlenme yollarını araştırıyor, onun kalbini fethetmek istiyordu. Hâlbuki genç .Halife ile evlenmek isteyen o kadar güzel kız ve cariye vardı ki onunla evlenmesi mümkün değildi. Terken Hatun

yaşlanmış ve eski cazibesi kalmamıştı. O artık yaşlı bir kadın olmuştu. Hâlbuki o, bir zamanlar Melikşah'ın birinci hanımı ve baş tacı idi. Genç Halife için Terken Hatun, yasak bir meyve ve haram yiyecekten farksız olduğu için ona yüz vermiyordu. Onunla evlenmesi mümkün değildi. Terken Hatun'un amacı İran yolunu keserek Teneş'in ordusunu oraya sokmamaktı. Terken Hatun'un Halife ile evlenmek istemesinin esas nedeni de onun yardımı ile oğlu Mahmut'u tahta geçirmekti. Bu olay olurken halk arasında birtakım dedikodular da yayılmaya başladı. Bu dedikodulardan biri de Halife'nin Terken Ha-tun'dan nefret ettiği ve onu yanından kovduğu şeklinde idi. Terken Hatun'un Bağdat'a gitmesinin amacı, Halife'nin siyasi ve mali gücünden yararlanarak oğlu Mahmut'u saltanata geçirmekti. Terken Hatun genç Halife'ye dediklerini yaptırmak için ona diller döküyor ve yalvarıyordu. Halife'nin kendisine iki bin asker ile bir miktar da para vermesini ve Karamisin'in eski aşiretlerinin Berkyaruk ile savaşması için kendisine yardım etmelerini istiyordu. v/'

Karamisin'de Ferruh Sultan adında bir adam yaşıyordu. Bu adam büyük bir aşiretin reisi idi. Bu aşiret yazın yaylalara çıkar, kış gelince de kışlığına giderek, kışı da orada geçirirdi. Terken Hatun Bağdat'tan Karamisin'e geldi. Ferruh Sultan Kirmanşah'm önemli şehirlerinden Keren'de yaşıyordu. Keren eskiden Kirmanşah'm önemli bir şehri idi. Terken Hatun, Melikşah'ın sağlığında oraya geldiği zaman onu büyük bir törenle Ferruh Suî-
tan karşılardı. Şimdi ise Terken Hatun dul bir kadındı. Ferruh Sultan, Terken Hatun'un gözlerine bakınca ona âşık oldu. Ferruh Sultan elli yaşlarında, orta boylu ve şişmanca bir adamdı. Terken Hatun'un Berkyaruk ile savaşmak için asker toplamaya geldiğini öğrenince ona;

"Eğer benimle evlenirseniz sizin için kırk bin asker toplayacağıma söz veriyorum." diye vaatte bulundu. Hâlbuki Terken Hatun kendi emrinde bulunan birisi ile evlenme niyetinde değildi.

Melikşah'ın dul eşi, eğer onunla evlenmezse tüm erkeklerin aynı teklifle kendisini rahatsız edeceklerini de biliyordu. İstememesine rağmen onunla evlenmeye hazırdı. Fakat bu sefer de çevresindeki önemli kişiler bu olaya tepki gösterecek olmalarından, onların desteğini kaybedecekti. Ferruh Sultan'a:

- Ben sizinle evlenmek istiyorum ama şu anda savaşla uğraşmak durumundayım. Sen eğer benim yerimde olsaydın bu durumda kendine bir eş seçemezdin.
- Terken Sultan siz savaşmıyorsunuz. Kılıç çekmiyorsunuz. Bu durum evliliğimize engel değildir.
- Doğru kılıç çekmiyorum, savaş meydanında savaşmıyorum, ama aklım ve fikrim savaşta. Ne zaman ki savaş biter oğlum padişah olur, o zaman seninle evleneceğim.
- Savaş çok uzar mı?
- Çok sürmez. Bir iki gün içerisinde bitecektir. İsfahan'dan yeteri sayıda askeri yola çıkaracağım. Sen de bana kırk bin asker toplayıp katılırsan biz de savaşı kazanır Berkyaruk'u tahtan indirerek benim oğlum Mahmut'u tahta geçiririz. Gayret senden, para benden.

Ferruh Sultan bu konuşmalardan Terken Hatun'un kesesinin ağzını açtığını bu konuda masraf etmekten kaçınmayacağını anladı.

Terken Hatun ayrıca Ferruh Sultan'a:

- Eğer Kirmanşah'm aşiretler reislerini teşvik ederek bizim ordumuza adamları ile katılmalarını sağlarsan, ben de savaşı kazanır oğlumu tahta oturtursam onlardan her birini İran'ın bir şehrine vali olarak tayin ederim diye vaatle bulundu.

Terken Hatun bundan önceki savaşta yenilmişti. Ama bunun sçbfebi Yemin-ül Mülk 'ün ona ihanet etmesi idi. Bu savaşta ona ihanet edecek kimse olmadığı ve aşiret reislerine de birtakım makamlar sözü verdiği için bu savaşı kazanması kendine göre yüzde yüz garanti idi.

Terken Hatun Kirmanşah'da asker topladığı sıralarda Teneş'in Azer-
baycan'da olduğunu öğrendi. Kayınbiraderinin mum gibi olduğunu, kendi elinde eriyeceğini sandığı için ondan korkmuyordu. Teneş, onun güzelliğine de hayran olduğundan, "Belki de saltanatı Mahmut'a bırakabilir" diye düşünüyordu. Terken Hatun ayrıca Halifemden de para yardımı göreceği için savaşı kazanacağına garanti gözü ile bakıyordu. Ayrıca güzelliğine güvenerek "Teneş benimle evlenebilir." diye de içinden geçiriyordu.

Terken Hatun geçmişi iyi hatırlamıyordu. Bu konuda tecrübesi olmadığı da tutumundan anlaşılıyordu. Hâlbuki Teneş'in onunla evlenmesi mümkün değildi. Teneş, onun İran'ın küçük bir şehrinde göz hapsinde yaşamasını istiyordu. Terken Hatun'un Teneş ile evlenmek istemesi, tıpkı Güneş'in gökyüzünün zirvesinde olması ve bir kişinin de o Güneş'i eliyle tutmak istemesi gibi idi. Güneş'i tutmak istiyordu. Ama ona bir türlü ulaşamıyordu. Çünkü Teneş artık, "Herhangi bir şehzade" olmayıp Azerbaycan'ın Musul'un ve Şam'ın Sultanı idi. Teneş ise kardeşinin karısının ömrünün sonuna kadar Bağdat'ta yaşayacağını oğlu Mahmut'un ise annesinin yanında sade bir hayat süreceğini sanıyordu. Berkyaruk'un en sadık adamı olan Yemin-ül Mülk'ün bir Bâtıni fedaisi tarafından öldürülmesinden sonra Berkyaruk'u candan destekleyen bir adamı kalmamıştı. Fars ve Kirmanşah'ın Valisi olan Şems-üd Devle bile Berkyaruk'un onu vezir yapmayışma kızdığı için ödemesi gereken vergileri bile göstermelik olarak istemeye istemeye veriyordu. Berkyaruk'un Terken Hatun'un ve oğlu Mahmut'un Kirmanşah'a girdiklerinden haberi bile yoktu. Berkyaruk, onları Bağdat'ta biliyordu.
Ebu Hamza, Teneş'in rehberi ve akıl hocası olduğu için her şeyi onunla konuşarak çözer ve ona göre hareket ederlerdi. Teneş yine onun tavsiyesine uyarak yola çıktı. Hemedan'a doğru yürüdü. Ebu Hamza, Teneş'e şunları söyledi:
- Hemedan'da sonbaharda hava soğuk olur. Kışın ise daha da soğur ve dondurucu soğuktan askerier buz kesilirler. Bu nedenle çok sert ve kati bir saldırı ile savaşı hemen bitirmelisin. Aksi hâlde askerlerin soğuktan donarak ölürler. Savaşı kazandıktan sonra da İsfahan'a gitmelisin.
Hemedan Valisi emif Seyfeddin, Teneş'in güçlü ordusu karşısında savaşmanın mümkün olmadığını anladı. Bu nedenle halkı ile askerleri hep beraber kaleye sığındılar. Kendilerini savunmak için hazırlıklar yapmaya başladılar. Kaleye sığınanların tümü yedi bin kişi idi. Bunlardan iki bin kişi asker kalan beş bin kişi de savaşamayacak durumdaki halktı. Teneş, Hemedan'a gelir gelmez hemen saldırıya geçti. Herkes kalede olduğu için ka-
leye askerlerin tırmanmaları için bağ ve bahçelerden ağaçlar kesmeye başladılar. Bu kestikleri ağaçlardan merdivenler yaptılar. Yaptıkları merdivenlerin basamaklarının uzunluğu 312 santimetre enleri ise 40 santimetre kadardı. Kale sakinleri tüm kale kapılarını kapatmışlar ve merdivenlerini de içeriye almışlardı. Kaleyi savunanlar da güçlü idiler. Teneş'in askerleri kaleye hücum ediyorlar, onlar da püskürtüyorlardı. Saldırı aralıksız gece ve gündüz devam ediyordu. Teneş askerlere gece de saldırı yapsınlar diye yüzlerce meşale yaktırdı. Emir Seyfeddin'in askerleri kale içerisinde oldukları için sadece savunma yapabiliyorlar, düşmanlarım geri püskürtemiyor-lardı. Nihayet kale kapısını kırarak içeri girdiler ve şehre hücum ederek savaşı kazandılar. Başta Emir Seyfeddin ve ailesi olmak üzere birçok üst rütbeli subayı da esir ettiler ve şehri tamamen ellerine geçirdiler.
Teneş danışmanı Ebu Hamza'ya sordu:
- Emir Seyfeddin'i esir ettik. Şimdi ona ne yapalım?
- Onu öldürtme, hapsetme ve yanında gittiğin yerlere götür. İleride işine yarar.
- Eğer onu öldürürsem ruhum huzur bulacaktır.
- Her ne kadar hak edeni öldürmek, günah sayılmasa da eğer onu öl-dürmezsen ileride onun sayesinde Gorgan Emiri Seyfeddin'den yararlanırsın. Öldürürsen bu fırsatı kaçırmış olursun.
Emir Seyfeddin, Bâtınilerin düşmanı idi, O Bâtınileri "mülhit" olarak görüyordu. Onun inancına göre dinsiz Bâtınileri öldürmek vacipti. Bütün bunlara rağmen Ebu Hamza onun öldürülmesine muhalefet elti. Şehrin düştüğünün ertesi günü Teneş diğer şehirlerde yaptığı gibi tellallar çıkararak şehrin caddelerinde ve çarşılarında "Bundan sonra Bâtıniler Hemedan'da özgürdürler. Özgürce dinî görevlerini yerine getireceklerdir. Her kim, onlara bu konuda engel olursa o kimse idam edilecektir." diye bağırtarak halka duyurdu. Ebu Hamza bu mutlu haberi Hasan Sabbah'a hemen iletti. O da "Tüm İran'da Bâtınilere özgürlük verileceğini ümit ediyorum, Teneş'e şükranlarımı sunarım." diye cevap gönderdi. Teneş Hemedan'dan hareket etmeden önce kaleyi yıkarak virane hâline getirmek istiyordu. Ebu Hamza, "Burası bundan sonra sizin malmızdır. Burasını yıkmak demek, kendi mülkünüzü viran etmeniz demek olacağından bu doğru olamaz." demek suretiyle buna engel oldu. Ayrıca Teneş'e, "Herhangi bir tehlike a-nında o

şehrin insanları ve savunanlar için bir kale, sığınma yeridir. Kış için de yiyecek ve içecek ambarıdır. O şehrin kasabasında ve köylerinde yaşayan herkes tehlike anında oraya sığınırlar, yiyeceklerini, içeceklerini ve hayvanlarının yemlerini oraya koyarak uzun süre dayanabilirler." dedi. Te-neş Ebu Hamza'ya sordu:

- Biz bu şehri aldık. Acaba Emir Seyfeddin ayaklanarak kendini savunmak için yeni bir şehir kurabilecek mi?

- O bir şehir kurabilecek veya bir kale yapacak kadar güçlü bir adam değildir.

Teneş, Ebu Hamza'nın tavsiyelerine uyarak kaleyi yıkmaktan vazgeçti. Ebu Hamza bu konuşmalardan sonra Teneş'e:

- Şimdi hemen İsfahan'a giderek Berkyaruk'u ortadan kaldırıp onun yerine tahta geçebilirsin. Eğer gecikirsen kış gelir. Oraların kışı aşırı soğuk geçeceğinden, savaşı ilkbahara ertelemen gerekecektir.

Bekyaruk ancak beş bin asker toplayabildi. Adamlarından bazıları, Teneş'i İsfahan'dan çıkınca yolda karşılayıp toparlanmasına hrsat vermeden saldırmasını tavsiye ettiler. Fakat o asker sayısı az olduğundan, Berk-yaruk'un önünü kesmeye cesaret edemedi. Kaleye sırtını vererek bir müddet dayandı. O tarihte İsfahan'ın çok sağlam bir kalesi vardı. Hatta iki buçuk asır sonra Timur o kaleyi kuşattı alamadı. Sonunda şehrin ortasından geçen nehrin yatağını değiştirerek ve nehrin yatağından giderek şehri eline geçirdi. Pers İmparatoru Kuruş da aynı şekilde Babil'i eline geçirmişti. Berkyaruk beş bin askerle İsfahan'da yola çıktı. Amacı ani bir saldın ile Te-neş'in askerlerini dağıtmaktı. Ferruh Sultan da Terken Hatun için otuz bin asker toplayıp İsfahan'a doğru yürüdü. Onun amacı da Teneş'i ani bir baskınla yendikten sonra Berkyaruk'u da gafil avlayarak yenmekti. Mahmut'un saltanatını İsfahan'da ilan ettiler. Emir Ferruh Sultan Terken Hatun'a;

"Ben senin oğlunu İsfahan'da tahta oturttum. Sen benimle, oğlunu hükümdar yaparsam evleneceğine dair söz vermiştin. Şimdi sözünü tut." dedi.

Terken Hatun ise onu tahrik edici sözler söylemek suretiyle yeni asker toplamasını istiyordu. Fakat Ferruh Sultan onun evlenme vaadini ciddi telakki ediyor ve kendisi ile evlenmesini istiyordu.

Terken Hatun onunW^vlenmek istemiyordu. Vakit kazanmak için:

- Berkyaruk henüz yenilmedi, bir ordu ile Teneş'le savaşmak için gelmiştir. Ya mağlup olacak veya mağlup edecektir. Eğer savaşı kazanırsa İsfahan'a dönecek ve bizimle savaşacaktır. Bu savaş da yakında yapılacaktır. Ben kar yağmadan önce onunla savaşacağımızı tahmin ediyorum. Şimdi bu işler dururken evlenmekle meşgul olamayız.

Ferruh Sultan:

- Ne yapalım, o zamana kadar sabretmekten başka yapacağım bir şey olmadığına göre sabredeceğim.

- Ne sen on sekiz yaşında delikanlısın ne de ben on dört yaşında genç bir kızım. Neden bir iki ay sabretmiyorsun. Eğer on sekiz yaşında bir genç o şekilde konuşsa yadırgamam, normal kabul ederim. Senin yaşına gelmiş aklı başında birisinin bu tür konuşmalarını yadırgıyorum.

Ferruh Sultan, Terken Hatun'un bu sözlerini kabul etmek zorunda kaldı. Ona gücenmedi ama "On sekiz yaşında delikanlı değilsin." lah onun çok gücüne gitti. Savaşı kazansalar da oğlu Mahmut'u tahta geçirseler de onunla evlenemeyeceğini anladı. Çünkü evlenmenin toplum işi olmadığını sadece o iki kişiyi ilgilendiren bir iş olduğunu biliyor, kendisini o bahane ile oyaladığını tahmin ediyordu.

¦ J

BERYARUICUN ESİR EDİLİŞİ

Berkyaruk, beş bin kişilik ordusu ile süratli bir şekilde hareket ederek, Hemedan'da bulunan Teneş'in ordusuna yetişti. Ebu Hamza Berkya-ruk'un oraya geldiğini öğrendiği zaman Teneş'e, "Düşman, ayağı ile meza-rma kadar geldi." diye söyledi. Teneş'in ordusu sayı itibari ile Berkyaruk'un ordusundan çok fazla idi. Berkyaruk gelir gelmez Teneş'in ordusuna saldırmasına rağmen sayıca üstün olan Teneş'in ordusu karşısında tutunamaya-rak dağıldı. Bu durum karşısında bir şey yapamayacağını anlayan Berkyaruk İsfahan'a doğru kaçtı. Hâlbuki Terken Hatun ile oğlu İsfahan'da idi. Berkyaruk onların orada olduklarını bilmediği için gafil avlanarak tuzağa düştü. Berkyaruk tebdili kıyafetle İsfahan'a girdi. Bunun

için onu kimse tanımadı. Konağının kapısına gidip içeri girmek isteyince, saray kapısında nöbet tutan Terken Hatun'un iki askeri önünü keserek bağırdı;
- Nereye gidiyorsun? Dur!..
Berkyaruk da onlara sert bir ifade ile:
- Ben bu ülkenin padişahıyım. Siz bu emri nereden aldınız da bana küstahça o tür soru soruyorsunuz?
Bu iki nöbetçi padişahı hiç görmedikleri için tanımıyorlardı. Bu nedenle onu, ya bir deli veya şak| yapan bir adam zannederek ona güldüler. Berkyaruk onların gülmelerine d^a da sinirlenerek bağırdı:
- Ey soysuz adamlar, padişah ile alay edecek kadar cesaretlendiniz mi?
Sarayın hizmetçilerinden ve muhahzlarından birkaç kişi bağırtıyı duyunca oraya koşarak geldiler. Hizmetçilerden birisi Berkyaruk'u tanıdı. Fakat arkasında ordusunun olmadığını tek başına orada bulunduğunu gördü. Saraya giderek Terken Hatun'a durumu anlattı. Terken Hatun inanmak
istemedi. Bunun Mahmut'u öldürmek için bir tuzak olduğunu sandı. Durumu iyice öğrenmek için dışarı çıktı. Berkyaruk'un muhafızlar tarafından yakalandığını gördü, buna rağmen hâlâ bir hile vardır diye düşünüyordu.
Gözleri ile görmesine rağmen haber getiren muhahza:
- Sen yanılıyorsun bu Berkyaruk olamaz. Ona benzer birisini yakalamışlar. O buraya kadar gelmeye cesaret edemez.
Berkyaruk'u tanıyan diğer hizmetliler de "Evet bu Berkyaruk'tur." diye tasdik ettiklerinde ancak inandı.
Sarayda çalışanlar onu iyice inceledikten ve onun Berkyaruk olduğunu iyice anladıktan sonra, "Biz tanıyoruz. O Berkyaruk'tur." deyince Terken Hatun onun Berkyaruk olduğuna ikna oldu ve Ferruh Sukan'a emir verdi:
- Onu derhal tutukla aksi hâlde askerleri buraya gelirler ve bize saldırırlar.
Ferruh Sultan onu hemen tutuklayıp sarayın odalarından birine hapsetti. Kaçmasın diye de odasının etrafını askerlerle kuşattırdı. Ayrıca ordusu gelip saraydan onu kaçırmasın diye de sarayın etrafını da askerlerle kuşattı. Ancak saatler geçmesine rağmen askerlerinden gelen giden olmadı. Terken Hatun onun askerlerinin gece kararınca saldıracaklarını sandı. Fer-ruh'a tembih etti:
- Eğer askerleri gece bize saldırırlarsa, onun askerlerine padişahlarının elimizde esir olduğunu saldırırlarsa onu öldüreceğimizi söylersin.
Gece geçmesine rağmen askerlerinden gelen olmayınca o zaman onun tek başına saraya kaçarak sığındığını anladı.
Üç gün geçmesine rağmen bu konuda Berkyaruk'a bir şey sormak akıllarına gelmedi. Üç gün sonra ona durumu sordular o da olayı olduğu gibi anlattı. Özetle, Teneş'e yenildiğini ordusunun dağıldığını ve kendisinin kaçarak saraya sığındığını söyledi. "Terken Hatun sizin ve ordunuzun burada olduğunuzu bilmiyordum." dedi.
Bu konuşmadan sonra Terken Hatun onun ordusunun olmadığına ve tek başına saraya sığındığına inandı. Ferruh Sultan tehlikenin ortadan kaldırıldığına çok seviniyordu. O Terken Hatun ile evlenmesi için engelin ortadan kalktığını sanıyordu. Terken Hatun'a:

- Oğlun şu anda hükümdar oldu, evlenmemiz için bahaneler uyduru- ' yorsun. Önce oğlunun saltanatını bahane ettin. Sonra da Berkyaruk tehlikesini bahane ettin. Şimdi de Teneş tehlikesini bahane ediyorsun. Evlen-Kiek istemeyişinin gerçek nedeni nedir?
- Teneş tehlikesini ortadan kaldıralım seninle evleneceğim.
- Ben sizin için o kadar savaştım. Asker topladım Karamisin aşiretlerinin yardımlarını aldım. Eğer o savaşta ölürsem, ödülüm ne olacak?
- Sen savaşta ölmeyeceksin, çünkü savaş alanında olmayacak3in. Savaşı uzaktan idare edeceksin.
Ferruh Sultan onun o vaatlerinin tıpkı diğerleri gibi oyalama taktiği olduğunu biliyordu. O da Teneş'in ortadan kaldırılmasını istediği için, inanmış gözüküyordu. Terken Hatun bir gece Ferruh Sultanı yanına çağırdı. Yanına oturmasını söyledi. Ona:
- Seni buraya bazı konulan konuşmamız için çağırdım.
Ferruh Sultan çok heyecanlandı. Onun sözlerini iyice anlamak için can kulağı ile dinlemeye başladı. Ona:

- Berkyaruk şu anda bizim esirimiz. Ayağı ile tuzağımıza düştü. Geleceği bizim elimizdedir. Talih her zaman insanlara yâr olmaz.
Ferruh Sultan'da onu dinledikten sonja sözlerini tasdik edercesine:
- Doğru söylüyorsunuz.
Terken Hatun sözlerine devam ederek:
- O şimdi bizim elimizde olduğuna göre, ondan azami ölçüde yararlanabiliriz.
Ferruh Sultan onun bu sözlerini de onayladı. Terken Hatun:
- Tehlikeyi bertaraf etmek için onu ortadan kaldırmalıyız.
- Acaba onu öldürmeyi mi düşünüyorsunuz?
- O adamı hayatta bırakırsak, kaçarak bize sorun çıkarır. Onu öldü-rürsek bu tehlikeden kurtulmuş oluruz.
- Ben sizin bu düşüncenize katılmıyorum. Onu öldürmeyiniz.
- Oğlumun tehlikesiz bir şekilde saltanat sürmesi için onu ya öldür-meliyiz veya ortadan kaldırmalıyız.
- Acaba onun gözlerine mil çekmek suretiyle, onu kör etmek mi istiyorsunuz?"
- Onu öldürmekten vazgeçerim ama gözlerini kör etmekten asla vazgeçmem. V
- Berkyaruk sizin oğlunuz değil. Ama kocanızın çocuğu, dolayısıyla üvey oğlunuz. Bunu yaparken kendi oğlunuzu kör etmiş olmuyor musunuz?
- Oğlumun saltanatına göz dikenin gözlerini kör edersem bundan sonra kimse de onun saltanatına göz dikmez. İki gözü de kör olsa tahta geçmekten vazgeçeceği gibi taraftarları da ondan ümitlerini keserler.
- Eğer Berkyaruk senin oğlun olsaydı başkaları senin oğlunu öldürselerdi veya kör etselerdi buna dayanabilir miydin?
- Evet, Ferruh, eğer benim oğlum beni saltanattan indirmek veya rekabet etmek için uğraşsaydı onun da gözlerine mil çekerdim.
Ferruh Sultan aslında Berkyaruk'u kurtarmak istiyordu. Bu düşünceyle zaman kazanmak için bir plan yaptı. Terken Hatun'a:
- O bir padişahtı, bu nedenle onun hazineleri vardır ve gizlemiştir. Onu kör etmeden önce hazinesinin yerini öğrenmelisin. Kör olduktan sonra söylemeyeceğini sen de bilirsin.
Bunu duyan Terken Hatun, Ferruh'a sormaktan kendini alamadı:
- Acaba onun para ve mücevherleri var mıdır?
- Elbette vardır.
- O hâlde onun hazinesini ve gizli servetlerini elime geçirirsem ben ekonomik yönden güçlenirim o da iyice çöker.
Berkyaruk'un hazineleri Terken Hatun'un aklını çeldiği için onu kör etmeyi erteledi. Ferruh Sultan, Berkyaruk'un koruma subayı gibiydi. Ona Berkyaruk'u hapse atmasını söyledi. Aynı gün Berkyaruk'u zindana koydular. Ferruh Sultan, Berkyaruk gibi şehzadeyi kurtarmak için çeşitli planlar yapıyor. Onun öldürülmesini ya da kör edilmesini istemiyordu. Terken Hatun da tüm hazinelerim eline geçirinceye kadar onu öldürmeyi veya kör etmeyi düşünmüyordu. Ferruh'un söyledikleri aklına yatmış bu nedenle düşüncelerinden bir müddet için vazgeçmişti. Ferruh Sukan, Berkyaruk'a, "Bir yerde hazinen olduğunu söylersin. Onun yerinin çok uzak olduğunu , belirtirsin. Bu da sana zaman kazandırır. Bu süre içerisinde ben de seni kurtarmak için çareler arar, seni kurtarırım." diye tembih etti.
Terken Hatun, hazinenin yerini öğrenmek için Berkyaruk'u sorgulamaya karar verdi. Ferruh Sultana onu zindandan çıkararak sarayda daha önce bulunduğu odaya getirmesini istedi. Berkyaruk'u söz konusu odaya getirdiler. Terken Hatun, sorgulamayı o odaya giderek yapmaya karar vermişti.
Terken Hatun, güneşi ve gülleri göstererek:
- Berkyaruk bu güneşi ve gülleri görmek istiyor musun?
- Elbette görmek istiyorum.
- Eğer o güneşi ve gülleri görmek istiyorsan, hazinenin yerini söylersin. Aksi hâlde onları bir daha göremezsin.
Berkyaruk bu vahşet dolu tehdit karşısında önce irkildi, sonra kendi-t^i toplayarak:
r
¦J
- Babam Melikşah zamanında bir müddet Fars'ta kaldığım zaman Fe-sa denilen bir yere bir miktar altın ve para saklamıştım.

- O paranın ve altınların miktarını söyleyebilir misin?
- On milyon dinar ve bir o kadar da altın saklamıştım.
- O paraları nereye sakladıysan oranın planını yap, açıklayıcı bir yazı yaz. Gitsinler o paraları bulup getirsinler.

Berkyaruk bir şeyler yazıp çizdikten sonra, Terken Hatun'a verdi. Terken Hatun o yazıyı ve planı aldı, Berkyaruk'un gözlerinin içine bakarak tehdit etti;

- Bunları bir grup adamıma verip gizlediğin hazineyi almaları için gönderiyorum. Eğer yalan söylüyorsan vay hâline!.. Yalan söylediğin ortaya çıkarsa gözlerini çukurlarından oyarak çıkartacağım, bir tasa koyarak sana ikram edeceğim.

Terken Hatun öğreneceği şeyleri öğrendikten sonra Berkyaruk'u tekrar zindana gönderdi. Ferruh Sultan'dan da şüphelendiği için Halife ordusundan Abdulhalik adlı subayın emrinde bulunan bir grup askeri hapishanede nöbet tutmaları için görevlendirdi.

Terken Hatun, ertesi gün o hazineyi bulup getirmeleri için altı kişi görevlendirip İsfahan'a gönderdi. O görevli askerlerden ikisi Halife'nin, ikisi Kirmanşah aşiret reislerinin ve son ikisi de İsfahan'nın ileri gelenlerinin as-kerieri idilelr. Önce onların her biri ile gizlice görüşüp, onlara "Birbirinizi kollayın! Kollayın ki kimse o hazineden gizlice almasın." diye tembih eUi. Sonra onları toptan kabul ederek "Bu hazineyi bulup getirirseniz, sizleri en iyi şekilde ödüllendireceğim." dedi.

Aynı gün Ferruh Sultan, Berkyaruk'u koruma görevinden alınmış, onun yerine başka biri görevlendirilmişti. Ferruh Sultan artık gerçeği görüp kendisinin bir kenara itildiğini fark ettiği için ne pahasına olursa olsun Berkyaruk'u kurtarmaya karar vermişti.

Terken Hatun, hazineyi bulmaları için adamlannı gönderdikten üç gün sonra tekrar Berkyaruk'un yanına gitti. Amacı onu tekrar konuşturup sözleri arasında çfeli.şki olup olmadığını öğrenmek ve dolayısıyla yalan söyleyip söylemediğini bir şekilde tespit etmekti. Berkyaruk'a tekrar hazine ve yeri hakkında sorular sordu. O da birinci defa söylediklerinin aynını tekrar ederek çelişkiye düşmedi. Bu sefer ona tam olarak inandı. Ferruh Sultan, bir haberciyi Teneş'e göndererek "Berkyaruk'u Terken Hatun'un elinden kurtarmasını isteyerek, aksi hâlde gözlerinin oyulacağını veya öldürüleceğini," haber verdi. Böylece hem Terken Hatun'dan
öcünü almış olacak hem de kendisi için ileride bir mevkii elde etmiş olacaktı.

Berkyaruk hapiste iken, Ferruh Sultan Hemedan'da bulunan Teneş ve Ebu Hamza'ya onu kunarmaları için haber ulaştırdı. Terken Hatun da Ferruh'u zindan komutanhğından azlederek, onun yerine Halife'nin subaylarından biri olan Abdulhalik'i Bağdat'tan getirerek görevlendirmişti... Ebu Hamza zindan komutanının adını duyunca onu hatırlayıp, bir Bâtıni olduğunu bildi.

Teneş, Ebu Hamza'ya Berkyaruk'un kurtarılması hususundaki düşüncesini sordu. O da Berkyaruk'un Bâtınilerin yardımıyla saltanata oturduğunu; söz vermesine rağmen onlara, verdiği vaaderi Yemin-ül Mülk'ün sözlerine uyarak yerine getirmediğini; Yemin-ül Mülk'ün bu nedenle bir Bâtıni tarafından öldürüldüğünü, Berkyaruk'un ise hâlâ yaşadığmı; eğer kurtarılırsa Bâtmi düşmanlığını sürdüreceğini, bu nedenle kurtarılmasını istemediğini belirtmiştir.

Teneş de ona:

- Ben tüm Selçuklu ülkesinin padişahı olmaya uğraşıyorum. O kadın ise davulu boynuna takmış aleyhimde pazarlarda davul çalmaktadır. Bu da yetmiyormuş gibi kardeşimin oğlunu öldürmeye veya gözlerini oymaya karar vermiştir. Benim ona ses çıkarmamam, bir babanın çocuğunun kör edilişini veya öldürülüşünü seyretmesine benzer. Bu nedenle ona izin vermemeliyim.
- Sultanım, eğer aynı şey sizin başınıza gelseydi o sizi kurtarmak için hiçbir çaba harcamayacağı gibi bir düşmandan kurtuldum diye de sevinecekti. Şimdi onu kendi hâline bırak. Terken Hatun ne isterse yapsın. Berkyaruk ortadan kaldırıldıktan sonra Terken Hatun'Ia savaşmak ve onu yenmek daha kolay olacaktır. Çünkü Terken Hatun'un ordusu iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan birisinin komutanı Ferruh Sukan'dır. O adamda sana katılmaya hazırdır. İkinci grup ise Bağdat Halifesi'nin askerieri olup, sayıları iki bini geçmemektedir. Bunlar da sizin için bir tehlike teşkil etmezler. Zaten Halife senin adına hutbe okutuyor. Sen tüm Selçuklu ülkesinin sultanı olduğun için seninle savaşmazlar.

Berkyaruk ortadan kaldırılırsa. Terken Hatun sizin için tehlike oluşturmaz. Sağ kalırsa onu yanına alarak size karşı koz olarak kullanabilir. ,
- Doğru söylüyorsunuz. Ben de aynı görüşteyim. Fakat benim acımzi duygum, sizin o görüşünüzü kabul etmeme engel oluyor. Sen mantığın^, dayanarak konuşuyorsun, bense merhamet duygularıma dayanarak konuşuyorum. O benim ailemin bir parçası olduğu için onu kurtarmak istiyorum. Eğer öldürülür veya kör edilirse tüm aile fenlerim bana karşı isyan ederler.
- Ben de onu kurtarmak isterim. Ancak bu adam sana isvan etmiştir. Yenildiği için de kaçmış ve Terken Hatuna yakalanmıştır. Eğer o sizi mağlup etseydi, inanın ki o sizi öldürtür veya gözlerinizi kör ettirir ve sizin yerinize tahta geçerdi. Terken Hatun onu öldürür veya kör ederse kimse sizi suçlayamaz.
- Hamza doğru söylüyorsun. Senin söylediklerini onaylıyorum. Ancak eğer onun öldürülmesine göz yumarsam kardeşim Melikşah kabrinde bana bakarak ruh diliyle, "Yazıklar olsun sana!.. Oğlumu kurtaramadın." diyecektir endişesi içerisindeyim.
- Berkyaruk'u Terken Hatun'un pençesinden kurtarabilirsiniz. Aslında onu Bâtıniler ortadan kaldıracaklardı. Fakat o kaçarak kurtuldu. Bu nedenle ona bir şey yapamadılar. Berkyaruk'un amcası olduğun için duygularını anlıyorum. Onu kurtarmanın tek yolu ordularla İsfahan'a yürümek değildir. Terken Hatun aslında onu rehin olarak elinde tutup size karşı kullanabilir. Ben onu başka bir yolla kurtarmak isliyorum. Ancak bunun için bir şartım vardır. Kabul ederseniz o zaman onu düşündüğüm yöntemle kurtarırım.
- Şartlarınız nelerdir?
- Şartım onu kurtardıktan sonra Bâtınilerin bulunduğu bir yerde tutulmasıdır.
- Neden?
- Eğer o sizin yanınızda kalırsa, sizi fikri yönden değiştirerek biz Bâ-tınilere düşman edebilir.
- Benim düşüncelerimin onun telkinleri ile değişmesi mümkün değildir.
- Kötü sözler, karışık şeyler söyler, sürekli bizi kötülerse; ister istemez içinize bir kurt düşürür ve sizi huzursuz edebilir.

Bu konuşmalardan sonra Teneş, Ebu Hamza'nın şartını kabul etti. Çünkü Ebu Hamza'nın korkularını anlıyordu. Ebu Hamza'ya:
- Pekiyi, onu nasıl kurtaracaksın?
- Sultanım bizde öyle güçlü ve usta adamlar vardır ki tereyağdan kıl çeker gibi onu kurtarırlar. Yeter ki siz bize güveniniz. Böylece savaşmaktan da kurtulursunuz. Ayrıca ^onu savaşarak kurtarmanız mümkün değildir. Çünkü Terken Hatun, onu ffinde esir tuttuğundan size karşı koz olarak kullanabilir. En iyisi onu kaçırarak kurtarmaktır.
- O İsfahan'da sarayda tutuklu bulunduğuna göre yine de onu kaçırabilecek misiniz?
- Evet.
- Nereye kaçıracaksınız?
- Onu nereye kaçıracağımızı şimdi söyleyemem. Kış gelmeden İsfahan'da olacağını bilmeniz şimdilik yeterlidir. Şartımı kabul ederseniz onu Bâtınilerin bulundukları bir kaleye kaçırmayı düşünüyorum.

Bunun üzerine Teneş onun isteğini kabul etti.

Teneş, Ebu Hamza'nın isteğini kabul ettikten sonra, 1, Dai olan Ebu Hamza Abdülvasi'yi Karamisin'den -Kirmanşah- yanına çağırdı. Abdülva-si Hemedan'dan gelip Ebu Hamza'nın huzuruna çıkınca ona:
- Kardeşin Abdulmelik hâlâ İsfahan'da mıdır?

Abdülvasi de:
- Evet, kardeşim İsfahan'dadır.
- Madem kardeşin İsfahan'dadır, onu görmek ister misin?
- Evet, istiyorum
- Kardeşin şu anda Terken Hatun'un yanındadır. Terken Hatun ona önemli bir görev vermiş. Berkyaruk'u hapse atmış, onu da birkaç askerie birlikte Berkyaruk'u korumakla görevlendirmiştir.

Bunun üzerine Abdülvasi de ona:

- Onun hapishaneye düştüğüne çok sevindim. Çünkü o bizim vasıtamızla savaşı kazanmasına rağmen, Yemin-ül Mülk'ün sözlerine uyarak verdiği sözünü tutmamıştır.
- Doğru söylüyorsun. Ben de aynı görüşteyim.
- Hocam, siz beni buraya sadece bunu konuşmak için çağırmadınız. Ben bunu biliyorum. Kardeşimi görmem için başka bir düşünceniz ve bana vereceğiniz başka bir görev olduğuna inanıyorum.
- Evet, seni kardeşinin yanına göndereceğim.
- Neden göndereceksiniz?
- Gidip ona zindan kapısını açmasını ve Berkyaruk'u size teslim etmesini isteyeceksin. Sen onu hapisten kurtarıp dediğim yere götüreceksin.

Abdülvasi onun söylediklerini duyunca Ebu Hamza'ya:

- O bize ihanet etli, siz hâlâ benden onu kurtarmamı mı istiyorsunuz?
- Sen bir Bâtını'sin. Görevin verilen emri yerine getirmektir. Görevi tartışmak değildir. --j

Bu sözler karşısında Abdülvasi elini yüzüne koyup biraz düşündükten sonra:

- Haklısınız. Yersiz eleştiriler yaptığım için özür diliyorum. Emirleri-nızi yerine getirmeye hazırım.
- Gönlün rahat olsun diye söylüyorum. O hapisten çıkarıldıktan son-

ra kurtulmayacaktir. Göreviniz, onu oradan kurtardıktan sonra, Ercan Ka-lesi'ne götürüp onu kale komutanı olan daiye teslim etmenizdir. Ayrıca bu konularla ilgili kale komutanına bir mektup yazıp sana vereceğim. O mektubu da kale komutanına verirsin. Sen tecrübeli bir Bâtını olduğun için bu görevi sana veriyorum.

- Emriniz başımın üzerine. Emriniz aynen yerine getirilecektir.
- Ben sana seçeceğin on Bâtını askeri de vereceğim. Onlara da senin emirlerine harfiyen uymalannı tembih edeceğim. İsfahan'a gittiğinizde kimliğinizi yine gizleyiniz. Sizleri kimsenin tanımaması için dikkatli olunuz. Eğer sizin Bâtını olduğunuzu anlarlarsa Terken Hatun, sizi yakalatıp, idam ettirir.
- Baş daim siz hiç merak etmeyiniz. Kimse bizi tanımaz. Biz gerekli tedbiri alacağız
- Berkyaruk'un kardeşinin elinde olması bizim için başkalarının elinde olmasından daha iyidir.
- İyi de kardeşim Terken Hatun'un önemli bir adamı durumundadır. Onu bize bırakacağını ve zindanın kapılarını açacağını hiç sanmıyorum.
- Seni Kirmanşah'tan buraya kadar bu iş için çağırdım. Onu ikna etmek için öyle sözler bulup söylemelisin ve öyle vaatlerde bulunmalısın ki o buna itiraz etmesin. Bu da senin maharetine kalmıştır. Terken Hatuna güvenme, ondan sana bir yarar gelmez. İlkbahar gelir gelmez Teneş İsfahan'a saldıracaktır. Orayı ele geçirdiği zaman Terken Hatun'un saltanatı sona erecektir. Ya esir olacak ya da kaçarak Bağdat'a Halife'ye sığınacaktır. Bağdat Halifesi ise Teneş adına şimdiden hutbe okuttuğuna göre, Teneş'in saltanatını kabul etmiş demektir. Eğer bize hizmet eder, bir de Bâtını Mez-hebi'ne girerse ona çok para ve iyi makam vereceğimizi söylersin. Böylece ikna olur. Berkyaruk'u size teslim ettikten sonra, benim yanıma gelmesini söyle. Ben ona önemli bir görev vereceğim.
- Hocam, kardeşimi çok iyi tanıyorum. O ne para ne de makam karşılığı bizim mezhebimize katılmayacağı gibi, Berkyaruk'u da bize teslim etmez.
- Para için boyun eğdcek tek bir Bâtını bulamazsm ama o iki bin altın dinar karşısında boyun egecfektir.
- Eğer kardeşim para ve makam karşılığı da olsa isteğimizi kabul etmezse o zaman ne yapmam gerekir?
- Eğer kabul etmezse gözlerinin içine bakarak onu hemen öldürürsün.

Abdülvasi irkildi. Ebu Hamza onun bu tutumunu görünce:

- Evet, kardeşini öldüreceğini biliyorum. Bu iş biz Bâtıniler için güç bir iş değildir. O öldükten sonra da cebinden hapishanenin anahtarını alıp, gerkyaruk'u kurtarır sonra da Ercan Kalesi'ne götürürsün. İmam'ımız bir fedaiye birini öldürmesi için emir verirse, o fedai hiç gözyaşına bakmaz kardeşi bile olsa onu öldürür. Bu iş için başka bir fedai görevlendirebiliriz. Ancak onu hemen öldürürler. Sen onun kardeşi olduğun için, senden kimse şüphelenmez.

Rahatça yanına gidip gelebilirsin. Seninle birhkte gönderdiğim askerler de rahatça girip çıkabilirler. Bu arada kardeşinin hapishanenin anahtarlarını nereye koyduğuna dikkat et ve öğren. Ayrıca hapishaneye gece kaç muhafız bırakıyor onu da öğren. Ben bunları söylüyorum ama ille de kardeşini öldür demiyorum. Onu ikna etmeye çalışmalısın. İkna edersen Berkyaruk'u kurtarırsın. Muhafızlar size saldırırsa, seninle görevlendirdiğim askerler de onları öldürürler. Ercan Kalesi'ne onu teslim ettikten sonra da kardeşini de bana getir. Ben onu öldür demiyorum. İnsanın kardeşini öldürmesi çok güçtür. Ben onu gerekirse seninle gönderdiğim askerlere öldürt demek istiyorum. Askerlere emir verdim, adıma yapacağın her işi ve vereceğin her emri yerine getireceklerdir.

- Hocam, ben kardeşimi ikna etmeye çalışacağım. İkna edeceğime de inanıyorum.
- Ona Berkyaruk'un Teneş'in kardeşinin oğlu olduğunu, onu Terken Hatun'un öldüreceğini de söyle.

Bu konuşmalardan sonra Ebu Hamza, kale komutanı daiye bir mektup yazdı. Mektubunda, Abdülvasi'ye iyi davranmasını, savaş için ayrılmış olan dört bin dinar altın parayı da Abdülvasi'ye vermesini söyledi.
Mektubu kapatarak Abdülvasi'ye verdi. Ayrıca Abdülvasi'ye:

- Sen çok güvendiğim bir Bâtını'sin. Sana çok güvenmesem o kadar parayı sana vermesini yazmazdım. Çünkü o para bu devirde bir devlet hazinesi demektir. O para ile pek çok at, deve, sığır, koyun, ev ve arazi alı-nabilinir. Bu kadar altın para öyle bir servettir ki pek çok insan onun hayali ile yanıp tutuşur ve o kadar para için canını bile verir. Fakat sen bir Bâtını'sin. Bâtıniler emanete ihanet etmezler. Bu para Padişah'in parasıdır. ^ Onun üç bin dinarım kardeşine ver. Kalanını ise gerekli yerlere harcarsın.' Ben İmam'ımız adına sana o parayı helal ediyorum. Berkyaruk'u Ercan Kalesi'ne teslim ettikten sonra, o on asker ile kardeşin buraya gelsinler. Kardeşini Teneş'in hizmetine sokacağım. O Bâtını olursa iyi ama olmazsa da ısrar etmeyeceğim. Ben onun Bâtını olmadığını biliyorum. Biz Bâtıniler, bizim mezhebe girmesini teklif ederiz ama istemezse ısrar etmeyiz.
- Ben kardeşimle beraber Ercan Kalesine gitmek istemiyorum. Eğer o razı olursa, onu sizin yanmıza göndereceğim.
- Eğer kardeşin bir Bâtmi tarafmdan öldürülürse İmam'ımız onun ço-cuklarma ve karışma kendi hazinesinden maaş bağlayarak onlara bakacaktır. O senin kardeşin olduğu için böyle bir karar alınmıştır, yoksa düşmanlarımızı öldürdüğümüz zaman böyle bir şey yapmayız.

Ebu Hamza'nın söyleyecek başka bir sözü kalmadığı için, Abdülvasi yanına aldığı on Bâtmi askeri ile İsfahan'a doğru yola çıktı. İsfahan'a gelince ikişer ikişer kervansaraylara yerleştiler. Abdülvasi'de tek başına bir kervansarayda kaldı. Uzun yoldan geldiği için toz toprak içinde kalmıştı. Bir hamama gidip tertemiz yıkandıktan sonra üstünü başını değiştirdi ve sonra sarayın yolunu tuttu. Sarayın kapısına geldiğinde saray muhahzlan onu durdurup neden geldiğini ve kiminle görüşmek istediğini sordular. O da Abdulhalik'in kardeşi olduğunu ve onu görmeye geldiğini söyledi. Saray muhafızları Abdülhalik'e haber göndererek kardeşinin geldiğini bildirdiler. Abdülvasi kardeşi saray kapısına gelince ona sarıldı ve doya doya öptü... Abdülhalik saray muhafızlarına " Bu benim kardeşimdir, ne zaman isterse buraya gelip gidebilir. Buna engel olmayın." diye tembih etti. Sonra kardeşini sarayda kaldığı yere götürdü. Ona "Nerede kalıyorsun?" diye sordu. O da kervansarayda kaldığını söyledi.

- Burada kal, saray mutfağı sabaha kadar açıktır. Dilediğini yer ve içersin. Bir sıkıntın olmaz.

O da sarayda kalırsa dışarıdaki Bâtını askerleri ile irtibatının kesileceğini bildiğinden ve saray mutfağına girip çıkarken kendisini tanıyanlarım çıkabileceğini düşünerek kardeşine:

- Ben burada kalırsam seni rahatsız ederler ve olur olmaz şeylerden şüphelenirler. Ben yine kervansarayda kalayım. Seni görmeye her an gelebilirim.

Abdülhalik kardeşine, İsfahan'a neden geldiğini sorunca o da Karami-sin'de kumaş ticareti yaptığını, buranın kumaşlarının çok değerh olduğunu bildiği için kumaş satır^ almaya geldiğini söyledi. Abdülhalik, kardeşinin daha önceleri kumaş tica»eti yaptığını bildiği için onun sözlerine inandı. O devirlerde bir yerden gelenler gittikleri yerdeki kişilere hediye götürürlerdi. O da kardeşine

hediyesini verdi. İki kardeş birbirlerine ailelerini ve memleketteki insanların durumların sordular. Aile ile ilgili konuşmalar bittikten sonra Abdülvasi kardeşine:

- Burada olmaktan memnun musun?
- Bağdat'ta iken durumum daha iyi idi. Bağdat'ta herkes beni tanıyor ve saygı gösteriyordu. Orada bir danışman durumunda idim. Herkes bana akıl sorar ve sözlerimi harfiyen yerine getirirdi. Dostluğum onlar için yararlı, düşmanlığım da zararlı idi. Halife ile de dosttum. Bunu da herkes bildiği için, benden hem çekinir hem de korkarlardı. Burada ise yapayalnız bir adamım.
- Terken Hatun seni neden hapishane komutanlığına seçti?
- Burada iki grup asker var. Bunlardan bir grubu Karamisin aşiretlerinin askerleridir. Terken Hatun'un onlara itimadı yoktur. Onların komutanı Ferruh Sultan'dır, Ona da güvenmez. İkinci grup ise Halife'nin askerleridir. Terken Hatun bunlara son derece güvenir ve ben de bu grubun ko-mutamyım. Bu görevi bana güvendiği için verdi. Berkyaruk firar eder korkusu ile gece gündüz buradan dışarı çıkamıyorum. Bir çarşıya veya hamama gitmem bile mümkün değil.
- Terken Hatun, Berkyaruk'u ne zamana kadar hapiste tutacak? Bu konuda bir şey biliyor musun?
- Bu konuyu bir sır olarak sakladığı için kimse bilmiyor.
- Sen muhakkak bilirsin. Herhâlde kardeşinden saklayacak değilsin, o sır nedir?

Abdülhalik sesini alçaltıp bir fısıhı hâlinde:

- Onun yaşamı bir hazineye veya defineye bağlı. Berkyaruk onu bir yerde saklamış. Terken Hatun adamlarını gönderip o hazineyi getirmelerini emretti. O hazine gelir gelmez onu öldürecek veya kör edecektir.
- Berkyaruk'u tanıyor musun ve onun hakkındaki düşüncelerin nedir?

Abdülhalik'te onun Melikşah'ın oğlu olduğunu. Terken Hatun'un onu ortadan kaldırdıktan sonra yerine kendi oğlunu padişah yapacağım söyledi.

Abdülvasi:

- Pekiyi Teneş kimdir?
- Melikşah'ın kardeşidir.
- Pekiyi kardeşim, sen Berkyaruk'un Teneş'in kardeşinin oğlu olduğu-nu da herhâlde biliyorsun.
- Evet biliyorum.
- O zaman Teneş'in kardeşinin oğlunun öldürülmesine tahanamül edemeyeceğini de bilirsin.
- Ben onların arasındaki ihtilaflara karışmam. Sadece bir an önce Bağdat'a dönmek istiyorum.
- Terken Hatun ile Berkyaruk arasındaki anlaşmazlıklar seni neden ilgilendirmiyor? Huma kuşu yukarıda uçarken onu yakalayıp hapsediyorlar ve zulüm ediyorlar.
- Ben o Huma kuşunu görmüyorum.
- Kalp gözü olmayan onu göremez.
- Kardeşim, kinayeli konuşma, açık konuş da ne dediğini anlayalım.
- İnsan şansının bir defa yüzüne güleceğini bilmeli. Şans insanın kapısını bir kere çalınca da onun kıymetini bilip değerlendirmelidir. Sen de bundan yararlanıp ömür boyu rahat yaşa.
- Şans bana nasıl gülüyor ve nasıl bir g^ecek sunuyor?

Abdülvasi de sabaha kadar düşünsün ve merak etsin diye o gün sorularına tam cevap vermeyip, "Bugün yoruldum. Yarın yine gelir, sana açıklarım." dedi ve gitti.

Abdülvasi ertesi gün sabahleyin tekrar kardeşinin yanına gitti. Kardeşi talih kuşundan bahsettiğini, ne demek istediğini sordu. Kardeşi de uzun yıllar Halifenin yanında çalıştığını, ne kadar aylık aldığını, o para ile iyi bir geçiminin olup olmadığını sordu. Abdülhalik de yıllık yüz dinar para aldığını, kıt kanaat geçindiğini söyledi. Kardeşi tekrar ona:

- Peki bu kadar Halifenin yanında çalıştın. Altının, ev ve arazin var mı?
- Hayır yok. Kardeşim sen boş konuşuyorsun. Ben bundan sonra başka bir iş yapamam.
- Bu gece konuştuklarım senin geleceğin ile ilgilidir. Eğer Halife'nin hizmetini terk edersen şansın açılacaktır.

- Peki o zaman çoluk çocuğumu ne ile geçindiririm?
- Sen Halife'nin hizmetini terk edip Teneş'in hizmetine girersen hem iyi para kazanacaksın hem de iyi bir makamın olacaktır.
- Ben Teneş'i tanımıyorum. O da beni tanımıyor. Bana neden iyi para ve makam versin? Hâlbuki Halife'yi yıllardır tanıyorum. Ayrıca Halifelik sürekli, makamlar ise geçicidir. Bu nedenle onu bırakamam.
- Teneş, bir Emir oluıayıp, şu anda Padişah'tır. Halife de onun adına hutbe okutmaktadır. Teneş Size iki bin altın dinar para yollasa sen o parayı kabul etmez misin?
- Bana ne diye para göndersin?
- O senin için iki bin akın dinar gönderdi. Bu para ile ev, arazi, istediğin kadar da hayvan satın alıp ömür boyu rahatça yaşayabilirsin. Ayrıca seni emirlerinden birisi yapacak.

Abdülhalik bir müddet sustuktan sonra:

- Ben Teneş'in hizmetine girersem bana iki bin altın dinar ve yıllık iki yüz bin dinar maaş verecek mi?
- Evet.
- Ben ne kadar değerlİ3mıişim de haberim olmamış. Teneş gibi bir insan bana o kadar para veriyor.
- Kabul et, reddetme.
- O kadar altın parayı kimse boşuna rüşvet olarak vermez. Bunun nedenini bilmeden, Halife'nin hizmetini terk edip, onun hizmetine girmeyi kabul edemem.
- Sana bu paralan ve makamı kardeşinin oğlu Berkyaruk'u hapisten kurtarasm diye veriyor.
- Ben onu nasıl kurtarabilirim?
- Sen onu hapishaneden çıkarıp sarayın kapısına getir, gerisini ben hâllederim. Ondan sonra da Terken Hatun'un yanından ayrılıp Teneş'in hizmetine girersin.
- Senin ne dediğim anladım. Onu kaçınp sana teslim etmemi istiyorsun
- Evet istiyorum

Bu kez Abdülhalik peş peşe sorulan sıraladı:

- Kardeşim sen mert bir insansın. Senin Teneş ve Berkyaruk'a olan sevginin sebebi nedir? Ayrıca bana kumaş almak için geldiğini söylemiştin. Bütün bunların gerçek bir sebebi vardır. Bana bu nedenleri açıklar mısın?
- Ben dün neden geldiğimi korkumdan söylemedim. Asıl amacım seninle iş birliği yaparak Berkyaruk'u kurtarmaktır. Şimdi gerçek sebebini söylüyorum. Eğer onu kurtarırsan şansın açılacak. Yaptığın bu iş Allah katında da makbul olacaktır. Çünkü o suçsuzdur. Ayrıca o, Melikşah gibi padişahın oğludur. Melikşah'ın en büyük ve olgun oğlu olduğu için ileride tahta geçmek törelere göre onun hakkıdır. Terken Hatun oğlu Mahmut'u tahta geçirmek istemektedir. Berkyaruk'u ise tahta geçirmeyi hiç düşünmemektedir. Hazineyi eline geçirirse ya onu öldürtecek veya gözlerini kör edecektir. ¦¦

Bu sözler üzerine Abdülhalik sustu ve hiçbir cevap vermedi. Abdülvasi:

- Kardeşim, neden susuyor ve cevap vermiyorsun? ^ '
- Düşünüyorum.

Abdülvasi üsteledi:

- Ne düşünüyorsun?
- Onu saraydan nasıl çıkaracağımı düşünüyorum. Aslında onu saraydan çıkarmak kolay bir iş değildir. Senin de gördüğün gibi saray muhafızları var. Onlar gece ve gündüz sürekli sarayda nöbet tutmaktadırlar. Ne saraya kimseyi almakta ne de saraydan kimseyi dışarı bırakmaktadır. Sonra Teneş'in verdiği sözlere de güvenmiyorum. Teneş gibi bir insan, Berkyaruk gibi bir gence daha fazla para verebilirdi. Şimdi verdiği para da az değildir. Ancak büyükler, işlerini gördürdükten sonra unutkan olurlar. Verdikleri sözleri hemen unuturlar. Hiç kimse de onlara sözlerini hatırlatmaya cesaret edemez. Böylece verecekleri ödülü de vermemiş olurlar.
- Ben Teneş'e vereceği ödülü hatırlatabilirim.
- Senin Teneş'le olan dostluğun nereden kaynaklanıyor?
- Ben sana o ödülü verdireceğim. Bundan hiç kuşkun olmasm. Bizim dostluğumuzun temelini ise Ebu Hamza atmıştır.

Bu söz karşısında Abdülhalik şaşırdı. Çünkü onu bir mülhit olarak biliyordu. Sordu:
- Ebu Hamza bir mülhit değil midir?
- Hasan Sabbah'dan sonra en büyük Bâtıni lideridir.
- Pekiyi sen Ebu Hamza gibi bir mülhit ile nasıl dostluk kurdun? Ben onların bir kalede yaşadıklarını, hiç kimse ile dostluk kurmadıklarını duyduğum için sana bu soruyu sordum.
- Kardeşim söylediklerinin bir kısmı doğru, bir kısmı ise yanlıştır. Onların kalede yaşadıkları doğrudur. Kimse ile de dostluk kurmazlar. Ebu Hamza da böyle bir kalede yaşamaktadır. Kaleden inmeye, Teneş ile dostluk kurmaya, Bâtınileri diğer insanlarla dost etmek için uğraşmaya çalışan da odur.
- Sen onu nerede, kimin vasıtasıyla ve nasıl tanıdın?
- Ben onu Ahmet Kutbettin vasıtasıyla tanıdım.
Abdülhalik hayretle:
- Kardeşim, o bir mülhittir. Aynı zamanda o mülhitlerin en ileri gelenlerinden birisidir.
Ahmet Kutbeıtin o larihlerd^ Karamisin in tanınmış dailerinden birisi idi. Abdülhalik onun hakkında kardeşinden açıklama istedi. O da açıklamada bulundu:
- Bâtıni halkı arasında işler emir ve komuta zinciri ile yürütülür. İşler en alt rütbedeki daiden en üst rütbedeki daiye kadar bir sisteme bağlanmıştır. Herkes de buna uymak zorundadır.
- Sen öyle söylüyorsun ama Bâtıni serserilerinin insanların canlarını aldıklarını, kanlarını döktüklerini ve insanlarda huzur bırakmadıklarını biliyorum. Bu konuda ne diyeceksin?
- O söylediklerin tamamen onlara muhalif olan grupların iftiralarıdır. Bunların çoğu da Nizamülmülk zamanında ortaya atılmıştır. Nizamülmülk bir Bâtıni düşmanı olduğundan Bâtınileri öldürmek istiyordu. Bu nedenle o iftiralar ortaya atılmıştır. Onlar hak etmeyen kimseyi öldürmezler. Eğer sen içlerine girersen onların hiç de öyle olmadıklarını görürsün. Aslında onlar çok dürüst, saygıdeğer insanlardır. Öldürdüklerini işlerinin gereği öldürürler. Yaptıkları işi inançlarının gereği yaptıklarından, inançlarına göre de onu vacip sayarlar.
Abdülhalik onu dinledikten sonra:
- Kardeşim sen de onlar gibi konuşuyorsun. Yoksa sen de Bâtıni mi oldun?
Abdülvasi kardeşinin Bâtınileri sevmediğini bildiği için ona önce "Evet." diyemedi, ancak bunu başkasından duyarsa daha da kızar ve Berk-yaruk'u bırakmaz diye düşündüğü için itiraf etmeye karar verdi:
- Ben henüz Bâtıni olmadım ama Bâtıni Mezhebine karşı içimde bir sempati duyuyorum. Bu nedenle böyle konuşuyorum.
- Pekiyi bu sevgi nasıl oluştu?
- Ülkemiz Karamisin'de çok sayıda Bâtıni bulunmaktadır. Onlarla iç içe yaşamaktayım. Bu nedenle onları çok yakından tanıdım. Sandığın gibi değiller. Çok dürüst ve güvenilir insanlardır.
- Kardeşim sen Bâtınilerin yaşantılarını duymadın mı? Duyduğum kadarıyla onlarda namus ve ar diye bir şey yokmuş. Kadın ve erkekler çırılçıplak bir arada toplamrlarmış. Orada hem zina yaparlar hem de haşhaş çekip, içki içer, kumar oynarlarmış.
- Ben uzun zaman onların içerisinde yaşadım. İçk' içmezler, haşhaş çekmezler, kumar oynamazlar ve zina yapmazlar. Bunların hepsi iftiradan başka bir şey değildir. Bunlar Bâtınileri öldürmeye fetva çıkarmak için uydurulmuş yalanlardan başka bir şey değildir.
- Kardeşim sen uzun süre Karamisin'de onlarla beraber yaşadın. Onların inançları nasıldır?
- Onlar Allah'a, O'nun Peygamberi'ne ve Kitabı'na inanırlar. İnançları İslamiyet'in esaslarına dayanır.
- Onların inançları da bizim inancımız gibi mi?
- Evet, öyle. Bizler iyi amel işlersek cennete, kötü amel işlersek cehenneme gireriz. Yalnız onların inançları bizden biraz farklıdır. Ancak inkâr derecesinde de değildir. Bâtıniler derler ki: "Bir insan eğer çölde açlıktan ve susuzluktan yaşama veda ederse, leş kuşları onun cesedine saldırırlar. Her kuş onun cesedinden bir parça koparır yer. Kalan etleri de gece sırtlanlar saldırır ve nridelerine indirirler. Tabi böceklerde o cesetten paylarını alırlar.

Kemiklerini de rüzgar, yağmur, kar sürükleyerek toprağa katar. Kemikler zamanla çürüyerek toprak olur. O topraklardan tekrar böcek, hayvan, ağaç ve çiçekler oluşur. Böylece o ceset başka türlü yaratılmış olur. Artık onların hepsini bir araya toplamak mümkün değildir. Bâtıni inancına göre insanın bedeni ölür. Ancak ruhu ölmez. Ruhu dünyadaki ismi ile öbür dünyaya gider. Cennet ve cehenneme girecek olan beden değil ruhtur. Yani ödül ve ceza ruha verilir." Bâtmilerin inançları böyledir. Kardeşim bunları konuşarak asıl söylemek istediğimiz sözlerden uzaklaştık. Sen Berkyaruk'u kurtar, İsfahan'dan çıkar. Ben Teneş'e söyleyip sana vadedilen iki bin dinarı ve yıllık iki yüz bin dinar aylığı verdireceğim diyorum.

- Ben bu işi yapabilirim. Ancak bu çok tehlikeli bir iştir. O paraya bu iş yapılmaz. Çünkü birçok askerle bu işi yapacağım. O parayı da onlara dağıtırsam bana hiçbir şey kalmaz. Bu sarayda bir sürü kapı var. Her kapıda da birçok nöbetçi durmaktadır. Bunlar gece- gündüz nöbet tutar, kuş bile uçurtmazlar. Bir kapıdan onu kaçırırken muhafızları da öldürmem gerekecektir. Aksi takdirde bırakmazlar. Bunu yapabilmem için de senin askerlerinin yardımı gerekmektedir.
- Sen bu konuda endişelenme. Ben sana yardım edeceğim. İsfahan'a gelirken yanımda cesur, yiğit askerler getirdim. Onları olaydan önce içeri alabilirsen sana yardım edecekler.
- Onları ziyaretçi gibi kapıdan içeri alırım ve sarayda olay gününe kadar saklarım.

O geceki konuşmaları bu şekilde son bulduktan sonra birbirlerine veda ederek ayrıldılar. Abdülvasi kaldığı kervansaraya gitti. Kervansarayda Terken Hatunun oğlu Mahmut'un hastalandığını öğrendi. Olay hakkında daha iyi bilgi almak için çarşıya indi. Orada Mahmut'un hastalığının ciddi olduğunu duydu. Terken Hatun, İsfahan'ın en önemli doktorlarını çağırmış, onlara ilaçlar yaptırmıştı. Bu ilaçlar Mahmut'u iyileştirmemişti. İlk günler hastalığa teşhis koyamıy^'rlardı. Kimisi tifo, kimisi çiçek hastalığı diyordu. Yapılan konsültasyonlar sonunda şehzadenin çiçek hastalığına yakalandığı anlaşılmıştı. Hastalığın ilk günleri sürekli ateşi çıktığı için önceleri nezle sandılar. Nezle ile ilgili ilaçlar verdiler. Daha sonraki muayenelerde çocuğun çiçek hastalığına yakalandığını anladılar. Söğüt yapraklarından ve kabuklarından ilaçlar yaparak iyileştirmeye çalıştılar.

Abdülvasi ertesi gece kardeşinin yanma gitti. Artık saray nöbetçileri I onu tanıyorlar ve bu nedenle giriş ve çıkışlarına ses çıkarmıyorlardı. Abdülvasi o gün saraya girdiğinde ortalıkta bir sessizlik vardı. Lambalar kısık i bir şekilde yanmış, orada bulunanlar çok hafif bir sesle konuşuyorlardı. O devirde çiçek hastalığı sonu ölümle biten çok tehlikeli bir hastalıktı. O fı-i sıltılı konuşmalar aslında bir matem havasını andırıyordu. Onlar Mahmut'un hastalığına üzüldükleri için değil. Terken Hatun'dan korktukları için sessiz oturuyorlardı. Aslında Mahmut'un ölümü umurlarında bile değildi hatta buna sevinebilirlerdi. Çiçek hastalığı o tarihlerde çok tehlikeli bir hastalıktı. Avrupa ve Asya'da o hastalıktan pek çok insan ölmekteydi. Fransa'da çok sayıda veliaht ve saray erkânından kadın ve erkek ölmüştü, iran'da da yine pek çok insan ölüyordu. Bu hastalığa yakalanan çocukların ise kurtulma şansı yok gibiydi. Birisi bu hastalığa yakalanırsa, o kişinin ölümünü hüzünlü bir şekilde beklenirdi. Bu nedenle İsfahan Sarayı'nda bir matem havası vardı. Abdülvasi saraya girdiği zaman bu matem havası bütün saraya hâkimdi. Abdülvasi doğrudan kardeşinin yanına gitti. Kardeşi ile beraber yemek yediler. Abdülvasi kardeşine Mahmut'un hastalığını ve saraydaki matem havasını anlattıktan sonra ona sordu:

- Dün konuştuklarımızı hatırladın mı?
- Evet, hatırladım.
- Bu hastalık bizim çok işimize yarayacak. Çünkü onlar hastahkla uğraşırken biz Berkyaruk'u kurtarabiliriz...
- Onu saraydan çıkarırken saray muhafızlarını ne yapacağız?
- Onlar senin emrinde değiller mi?
- Görünüşte evet. Ancak onlar Terken Hatun'un emrindedirler. Aralarına casuslar koymuş, bütün konuşulanlar onun kulağına gitmektedir. Hatta kendi adamlarım arasında bile onun casusları var. Ne konuşursak hemen ona ulaştırıyorlar. Bu yapacağımı duyarsa beni hemen öldürtür.
- Terken Hatun senden şüpheleniyor mu?

- Görünüşte şüphelenmiyor. Hatta eski hapishane komutanı olan Fer-ruh Sultan'ı görevinden alarak bu görevi bana verdi. Ancak bu sarayda çok^ kapı var. En azından saray muhafızlarını ayarlamalıyım. Bu da kolay değil. Akşam kapıları kilitliyorlar ve sabaha kadar da açmıyorlar. Bu iş o kadar basit değil.
Abdülvasi kardeşinin para için böyle konuştuğunu hemen anlamıştı.
- Sen onu saraydan çıkar, para işini bana bırak. Ben o işi hâlledeceğim.
- İki bin dinar bu güne kadar hiç görmediğim ve elime geçmemiş miktarda bir paradır. Bu parayı hayatımın sermayesi yapar ve ömrümün sonuna kadar da refah içinde yaşarım. Kendi askerlerimi ikna ederim ama onların dışındakileri nasıl ikna eder de Berkyaruk'u kurtarıp, Teneş'e teslim edebilirim?
- Kardeşim bundan önceleri daha zor olayları hâllettin. Bunu da hâlledeceğine inanıyorum. Sen onu kurtarıp, bana teslim edersin,.,
Abdülhalik başlangıçta kardeşinden hiç şüphelenmiyordu. Ancak o konuşmalardan sonra kafasında ister istemez bazı şüpheler oluşmaya başladı bu nedenle bazı şeyleri açığa çıkarmak isteğiyle sorularına devam etti:
- Berkyaruk'u neden sana teslim edeceğim?
- Onu emniyetli bir yere götüreceğimden bana teslim etmelisin.
- O amcasının yanında daha emniyette olmaz mı da onu başka bir yere götürüyorsun?
- O dediğin görünüşte doğru ama işin aslı hiç de öyle değil.
- Ben senin bu konuşmalarından hiçbir şey anlamadım.
- Elbette hiçbir şey anlamazsın. Çünkü sen uzun yıllar Halifenin yanında çalıştığın için olaylar hakkında bilgin yoktur. İşin aslı ise Teneş onu öldürmek istemektedir. Zira kendine rakip birisini istemez. Selçuklu töresine göre saltanat Berkyaruk'un hakkıdır. Çünkü o Melikşah'ın en büyük oğludur. 1. Daimizin zoru ile onu kurtarmak istemektedir ama ona zarar vermeyecek emniyetli bir yerde gözetim altında tutulmasını istemektedir. Teneş, Terken Hatun'u da ortadan kaldırdıktan sonra rakipsiz kalacaktır. Berkyaruk da Bâtınilerin gözetimi altında olacağından ona bir zarar veremeyecektir.
Bu sözlerden tatmin olamayan Abdülhalik kardeşine sormaya devam etti:
- Acaba Teneş, Berkyaruk'u kendisine götüresin diye seni görevlendirmiş olamaz mı?
-Bu görevi bana Teneş değil, Ebu Hamza verdi.
- Ebu Hamza Teneş'e itir^ edecek kadar güçlü müdür?
- Ebu Hamza Teneş'e sadece yardım etmek istemektedir. Amacı da Berkyaruk'u amcasından uzak tutmaktır. Berkyaruk'un yenilgiden sonra tüm güçleri dağıldığı için Teneş'e rakip olacak kadar güçlü değildir.
- O hâlde sen Ebu Hamza'nın izni gereği Berkyaruk'u saraydan kaçırmak istemektesin.
- Evet. Tam söylediğin gibi yapıyorum.
- Onu nereye götüreceksin?
- Şimdilik söyleyemeyeceğim.
- Senin onu Bâtınilerin bulunduklan bir yere götüreceğini duydum. Bâtınilerin ona düşman olduklarını biliyorum. Bâtmiler onu orada öldürürler.
- Bazı insanlar vardır ki tıpkı Terken Hatun gibi, intikam almaktan haz duyarlar. Ebu Hamza onlar gibi birisi değildir. Onun tüyüne bile zarar vermezler. Eğer sen Ebu Hamza'yı tanısaydm onun ne kadar güçlü ve merhametli birisi olduğunu bilir, onun hakkında böyle konuşmazdın. Berkyaruk gibi güçsüz birisinin onun nazarında ölüden farkı yoktur. O Berkyaruk'un tahta geçmesini değil, sadece onun kurtulmasını istiyor.
- Kardeşim, kaç gündür seninle görüşüyorum ama bana ne Teneş'den ne de Ebu Hamza'dan bir emir gösterdin. Gerçekten bu iş için seni onlar mı görevlendirdi? Bilmiyorum.
- Bu tür işlerde yazılı emir olmaz. Delil istiyorsan onu kurtarma zamanı gelmiştir. Aksi hâlde Terken Hatun onu öldürecek veya gözlerini kör edecek. Bu konuda geç kalmamalıyız.
- Onu kurtarmak istiyorum ama bu konuda pek çok engeller var. Onlarda saray muhafızları ve kapı muhafızlarıdır. Onları atlatmak kolay değildir.
- Gece sarayda kapıları korumak için kaçar muhafız kalmaktadır?
- Asıl çıkaracağımız kapıda üç muhafız beklemektedir.

- Sen de o üç kişiyi öldürürsün.
Abdülhalik bu söz karşısında donakaldı, sonra kardeşine şaşkınlıkla;
- Ben üç kişiyi nasıl öldürebilirim?
- Eğer sen onları öldürmek istemiyorsan ellerim onların kanına bulaştırma. Ben sana İsfahan'a getirdiğim adamlardan söz etmiştim. Onların hepsi bu konuda yetişmiş uzman elemanlardır. Sana düşen o on kişiden altısını saraya sokmaktan ibarettir. Gerisini onlar hâlleder...
- Onları saraya sokarsam dikkati çekerler. O zaman da tüm saray mu', hahzian üzerimize üşüşürler.
Abdülvasi kardeşine:
- Yarın, öbür gün Mahmut'un durumu daha iyi olabileceği gibi daha da kötüleşebilir. Terken Hatun oğlunu kurtarmak için her çareye başvuruyor. Onun içinde herkesi içeriye alıyorlar. Getirdiğim on kişiden altısını bu bahane ile saraya sokacaksın.
- Sen onların on kişi olduğunu söylüyorsun. Neden onlardan altısını saraya sokmak istiyorsun?
- Onlardan dışarıda kalacak dört kişi atları hazırlayıp, bizleri bekleyecekler. Berkyaruk saraydan çıkar çıkmaz hemen atlara atlayıp İsfahan'dan uzaklaşacağız.
- Atlar hazır mı?
- Atlar hazır. Biz İsfahan'a on iki atla geldik. Berkyaruk'u dışarıda dört kişi bekleyecek. Siz saraydan çıkar çıkmaz ata bindirip hemen kaçıracaklar. Sana düşen o altı arkadaşımı saraya sokmaktan ibarettir.
Abdülhalik onları saraya nasıl sokacağını sorunca Abdülvasi:
- Onlara Halife'nin askerlerinin kıyafetlerinden giydirirsin. Bağdat'tan geldiklerini, hem akraban olduklarını hem de şehzadeye ilaç yapacaklannı söyleyerek saraya sokarsın. Bunlar sana yardım edecekler. Sarayın kapısında bekleyen muhafızları öldürecekler ve Berkyaruk'u kurtaracaklar. Dışanda bekleyen dört kişi de onu ve seni atlara bindirip İsfahan'dan kaçmanızı sağlayacaklar. Berkyanık'u da büyük bir çuvala sokarak saraydan çıkanrsmız...
İki gün sonra Mahmut'un durumu değişti. Terken Hatun oğlunu kurtarmak için her tarafa haberler göndererek ne kadar ilaç yapıcısı varsa saraya davet etti. Muhafızlara da gelenlere engel olmamalanni ve sarayın kapılarını açmalarını tembih etti. O devirde başta İran olmak üzere Avrupa'da dahi doğru dürüst ilaç yapılmazken, Alamut'ta haşhaştan ilaçlar yapılıyordu.
Terken Hatun, oğlunun durumuna çok üzülüyordu. Kim oğlunu iyileştirecek ilacı yaparsa onu ödüllendireceğini ilan etmişti. Bu haberi duyan az çok ilaç yapmayı becerenler akın akın İsfahan Sarayı'na doğru akın etmişlerdi. Saray muhafızları da verilen emir gereği saray kapılarını gelenlere açmışlardı. Aynı gün Abdülvasi yanında İsfahan'a getirdiği on kişiden altısını saraya gönderdi. Onlara silahlarını elbiselerinin altına saklamalarını ve soranlara ilaç yapmak için geldiklerini söylemelerini, saraya girdikten sonra da kardeşinin bölümüne giderek orada gizlenmelerini tembih etti. Kendisi de kaçış için gereken tüm hazırlıkları yaptı. Dışarıda kalan dört adamına da atlan daha önce^ kararlaştırdıkları sarayın yakınındaki yere gizlemelerini ve orada beklemelerini söyledi. O gün saray muhahzlan ilaç yapmak için gelenlerin hepsini içeri aldılar. Akşam olunca da hepsini tekrar dışarı çıkararak sarayın kapılarını kapattılar. İlaç yapma bahanesi ile saraya giren o altı kişi Abdülhalik'in bölümünde gizlendiler.
O gece İsfahan Sarayı'nda Mahmut'un hastalığından dolayı bir sessizlik vardı. Yapılan birçok ilacın hiçbir yaran olmamıştı. Sarayda fısıltı hâlinde Mahmut'un sabaha çıkmayacağı, en fazla ertesi güne kadar yaşayabileceği konuşuluyordu. Aynca Mahmut'un ölmesi hâlinde Terken Hatun'un Berkyaruk'u da öldürterek. Isfahan Mezariiğı'na gömdürteceği de konuşuluyordu.
Herkes uykuya daldıktan sonra iki kardeş Berkyaruk'u kurtarma planını bir kez daha gözden geçirdiler. Abdülvasi kardeşine:
- Kardeşim. Biraz sonra birbirimizden ayrılacağız. Şimdi sana bin altın dinar veriyorum. Bu da benim Teneş ile Ebu Hamza'nın temsilcisi olduğumu gösteren bir delildir.
- Kardeşim, ben senin onların temsilcisi olduğuna inanıyorum. Bu parada bizim bu işleri yapmamız için yeterlidir...

Abdülhalik, buradan çıktıktan sonra nereye gideceklerini sorunca Abdülvasi de nereye gideceklerini açıkladı ve:
- Eğer Berkyaruk kaçmak istemezse ona, "Mahmut ölürse Terken Hatun'un o kızgınlıkla onu öldüreceğini veya gözlerini kör edeceğini; Mahmut yaşasa bile define bulunmazsa yine aynı şeyleri yapacağını," söylersin. Ayrıca Ebu Hamza ile Teneş'in onu kurtarmak için para verdiklerini de söylersin. Bunları söylemezsen o kaçmak istemeyebilir...

Bu konuşmalardan sonra Abdülhalik kardeşinden ayrılarak Berkya-ruk'a yiyecek götürmek için mutfağa gitti. İki asker ile beraber yiyecekleri hapishaneye götürdüler. Abdülhalik zindanın üzerindeki asma kilidi açtı. Askerler yiyecekleri Berkyaruk'un yanına bıraktılar. Abdülhalik onlara gitmelerini söyleyerek Berkyaruk'un yanında kalıp ona:
- Seninle bir şeyler konuşacağım.
- Benimle ne konuşacaksan konuş.

Abdülhalik ona Mahmut'un hastalığını, ölebileceğini, eğer ölürse annesi Terken Hatun'un kendisini öldüreceğini anlatınca Berkyaruk çok sevindi. Abdülhalik'e:
- Kaza ve kader demek ki bana yardım etti. Babamın rakipsiz olarak saltanat vârisi benim.
- Ey Şehzadem, siz benim günler öncesinden sizin hapishanenizin komutanlığına tayin edildiğimi biliyorsunuz. Size hizmet etmek için çok çalıştım. Tek amacım sizin bu hapishanede rahat etmenizi sağlamaktı. Sizi korumak içinde elimden geleni yaptım.
- Ben de sizin bana zulüm etmeniz ve işkence yapmanız için görevlendirildiğinizi sanmıştım. Bana davranışlarınızdan iyi kalpli birisi olduğunuzu anladım.
- Şehzadem mademki benim iyi kalpli bir insan olduğumu anladınız. bundan sonra da size kötülük etmeyeceğimi bilmenizi istiyorum. Ne dersem inanmız ve kabul ediniz. Mahmut bu gece veya ertesi gece öleceğine göre Terken Hatun o kızgmhkla sizi öldürecek veya kör edecektir. Bu nedenle yaşammız tehlikededir.
- Onun benim hakkımdaki kararı, beni öldürtmek veya kör etmek mi?
- Aynen öyle.
- Teneş ve Ebu Hamza beni neden kurtarmak istiyorlar? Sen bunu nereden biliyorsun?
- Bu iş için kardeşimi görevlendirmişler. Sizi Teneş'in yeğeni olduğunuz için kurtarmak istiyorlar.
- Kardeşinin adı nedir?
- Kardeşimin adi Abdülvasi'dir. O on askerle buraya sizi kurtarmak için gelmiştir.
- Pekiyi, bu iş benim ve sizin için tehlikeli değil mi?
- Şehzadem, sizi kaçırmak için günlerce hazırlık yaptık. Ben buraya Hemedan'dan gelen ve bu konunun uzmanı askerler soktum. Kapı muha-hzlarını onlar öldürecekler. O anda sakın bağırmayınız. Eğer bağırırsanız tüm saray halkı uyanır ve bizi öldürürler.
- Ben bağırmam ama size neden itimat edeyim?
- Bana güvenmek zorundasınız. Her ne söylüyorsam doğru söylüyorum. Başka da kurtuluş ümidiniz yoktur. Direnmeniz size yarar sağlamayacağı gibi sonunuz da olabilir.
- Kabul ediyorum. Ancak siz Fernıh Sultan alındıktan sonra bu göreve atandınız. Benim yine de kuşkulanm var. Siz beni hapisten kaçırmak için çıkardığınız zaman, kaçarken beni vurmasınlar yani bu bir oyun olmasın?
- Sizi öldürmek için buna ihtiyaç yoktur. İstesek sizi bu planı yapmadan da hapiste öldürürüz. Ancak Teneş ile Ebu Hamza'nm sizi kaçırmamız için emirleri var. Halta bu iş için bana para bile verdiler. Ayrıca kaçırdıktan sonra bana ödül verecekler. Her şeyden önce bana inanmak zorundasınız. Başka çareniz de yoktur. Ben bu konuşmayı daha fazla uzatarak dikkatleri üzerimize çekmek istemjyorum. Benimle gelmeyi ya kabul edersiniz veya reddedersiniz. Bu sizin bile^ğiniz şey.
- Bu olaydan Ferruh Sultan'ın haberi var mı?
- Onun haberi yoktur. Konuyu fazla dallandırmak istemiyorum Eğer dallandırırsak Terken Hatun'un kulağına kadar gider ve durum tehlikeli olur.

Sizi kurtardıktan sonra ona haber veririz. Şehzadem, bu gece sizi buradan kaçırmak istiyoruz. Şimdi yatıp uyuyun. Gece yarısı ben yemek getirmek bahanesi ile tekrar gelip hapishanenin kapısını açacağım. O zaman sizi uyandırırım.

Hemedan'dan bu iş için getirilip saraya sokulan Bâtıni.askerleri Ab-dülhalik'in bölümünde uyumuşlardı. Fakat Abdülvasi uyumamıştı. O, Ab-dülhalik'in hapishaneden dönmesini ve Berkyaruk'la ne konuştuklarını öğrenmek için bekliyordu. Abdülhalik geri dönünce Melikşah'ın oğlu ile neler konuştuklarını anlattı. Abdülvasi bu işten "Ferruh Sultan'ın haberi olmasın." diye tembih etti. Abdülvasi, Ebu Hamza ile Hemedan'da yaptığı konuşmalardan Berkya-ruk'u kurtardıktan sonra Teneş'in yanına göndermeyeceğini anladı. Ebu Hamza, Teneş ile konuşur, kendisi tahttan vazgeçerek gerçek vâris olan Berkyaruk'u tahta geçirir diye korkuyordu. Ayrıca Berkyaruk'un Bâtınileri sevmediğini de biliyordu. Bu nedenle Bâtınilerin kontrolü altında olsun istiyordu. Abdülvasi kardeşi ile konuşması bittikten sonra uyumak için yattı. Fakat bir türlü uyuya-madı. Gece yarısı yaklaştıkça heyecanı daha da artıyordu. Hâlbuki getirdiği Bâ-tmiler çok lahamlar. Çünkü onlar yapacakları işleri çok iyi biliyorlar ve bu konularda çok tecrübeliydiler. Bu nedenle kendilerini evlerinde gibi hissediyorlardı. Geleceklerinden hiç endişe etmiyorlardı. Bundan dolayı Abdülvasi'nin içi rahattı. Abdülvasi, onların her birisinin muhafızların boğazına bir hançer saplayarak, şahdamarlarını bir vuruşta keseceklerini, bundan dolayı da muhafızların bağıramayacaklarını biliyordu. Onların sesleri kesilirken hırıltı şeklinde çıkardı ki bu hırıltıyı da kimse duyamazdı. İşte bu nedenle gönlü rahattı. Yeter ki Bâtıni bıçağmı saplayabilsin. Bir de karanlıktan dolayı hedefini şaşırırsa, o zaman muhafızın bağırmasına bütün saray halkı başta Terken Hatun olmak üzere uyanır, bu da tümünün ölümü demek olurdu.

Henüz Berkyaruk'u kurtarmak için hiç kimse harekete geçmemişti ki kadın ve erkek bağırmaları ve ağlamaları birdenbire ortalığa yayılmaya başladı. Bu sesler Abdülhalik'in bölümünde uyuyan Bâtınileri de uyandırdı.

Abdülvasi kardeşini uyandırıp ona "Kalk!.. Berkyaruk'u kurtarmanın itam zamanıdır. Çünkü ağlamalardan Mahmut'un öldüğü anlaşılıyor. Şim-Idi onlar ölüm ve ağlamakla uğraştıklarından bizim Berkyaruk'u kurtardığı- ^ Imızı anlamazlar. Bu hususta Abdülhalik hâlâ kuşkuluydu. Abdülvasi ko-^ Inuşarak kardeşini ikna etti. Sonra da Bâtınileri kaldırıp Berkyaruk'u kurtarmak için hapishanenin yolunu tuttular.

Hapishaneye geldiklerinde Abdülhalik muhahzlara yüksek sesle:

- Mahmut öldüğü için Terken Hatun, Berkyaruk'u başka bir yere nakletmemizi istedi. Onu buradan alıp, başka bir yere götüreceğiz dedi.

Muhafızlardan biri öne çıkarak:

- Yalan söylüyorsun!.. Eğer Terken Hatun onun başka bir yere naklini isteseydi bana söylerdi. Hâlbuki böyle bir şey bana söylemedi.

Abdülhalik bu işten kuşku duymakta haklıydı. Çünkü muhafızlar arasında Terken Hatunun casusları vardı. Muhafız konuşmayı bitirir bitirmez Abdülvasi Bâtınilerden birisine işaret etti. işaret edilen Bâtıni, bıçağını o muhafızın boğazına sapladı. Muhafız bir şey daha söylemek istedi, ancak söyleyemeden yere yığıldı. Bu arada Mahmut'un ölümüne kadınlar ağıt yakarak yanık yanık ağlıyorlardı. Bu nedenle bu olayı duyan olmadı. Orada bulunan diğer iki muhafız arkadaşlarının öldüğünü görünce susmayı tercih ettiler. Abdülhalik hapishanenin kilidini açtı ve Berkyaruk'u hapisten dışarı çıkardı. Diğer iki muhahzı bağlayıp, hapishaneye kilitlediler. Sonra da sarayın kapısına doğru yürüdüler. Abdülhalik, saray muhafızlarının gece hiç kimseyi saray kapısına yaklaştırmayacağını biliyordu. Hiç kimse de Terken Hatun'dan izin almadan saraydan çıkamazdı. Abdülhalik bu konuyu kardeşine anlattı. Bâtmiler de muhafızlarla konuşma niyetinde değildiler. Çünkü onlarla bu konuyu konuşmaya kalksalar, muhafızlar onları hemen öldürürlerdi. Bâtmiler hiç konuşmadan sarayın kapısına geldiler. Saray muhafızlarından birisi kapının, ikisi de kulübenin önünde bekliyorlardı. Bâtmiler sessizce sokularak üçüne de saldırdılar. Her üçünü de aynı şekilde bir hamle yaparak öldürdüler. Kapıyı açarak Berkyaruk başta olmak üzere saraydan çıktılar. Abdülvasi arkadaşlarına "Çabuk olun!.. Oyalanmayın!... Bir an evvel gidelim." dedi.

Dışarıda onların gelmesini bekleyen dört Bâtıni askeri, atları getirdiler. Atlara binmeden önce Abdülhalik kardeşine,
- Bak ben görevimi yaptım. Sıra sende. Bana bir sözün vardı, sözünde dur!..
Abdülvasi torbasını açıp:
- Vadettiğim şey bunun içerisinde. Bak!
Abdülhalik torbaya bakınca altın paralan gördü:
- Orada ne kadar para varî
- Tam bin akın dinar!.. Çafiuk atlara binin!.. Bir an önce buradan uzaklaşalım. Oyalanırsak bizim için tehlikeli olur.
Hemen oradan uzaklaştılar. Fakat ağlama seslerini hâlâ duyuyorlardı. Şehir surlarının kapısına geldiler. Sur kapısı da sarayın kapısı gibi kapalıydı. Kapının muhafızı Abdülhalik'i görür görmez'kapıyı açtı. Açmazsa başına gelecekleri biliyordu. Şehirden birkaç kilometre uzaklaştıktan sonra üç yol ayırımına geldiler. Abdülvasi arkadaşlarına burada kendilerinden ayn-lacağını söyledi. Kardeşi Abdülhalik'e de koynundan çıkardığı bir mektubu uzatarak;
"Sen bu üç kişi ile Hemedan'a gideceksin. Bu mektubu Ebu Hamza'ya ver ve benim gönderdiğimi söyle. Ben bu mektupta konu ile ilgili geniş açıklama yaptım. Ayrıca sana o vadedilen ödülü de vermesini söyledim. O, ödülü sana verecektir." diyerek yanında bulunan üç Bâtıni'ye döndü ve:
- Siz de kardeşimle beraber gideceksiniz.
Diğer yedi Bâtıni askeri Berkyaruk'un etrafını sardılar. Berkyaruk Ab-dülhalik'in kendisi ile beraber gelmediğini görünce Abdülvasi'ye sordu:
- Abdülhalik neden bizimle gelmiyor?
- O başka bir yere gidecek.
- Pekiyi biz nereye gidiyoruz.
- Nereye gittiğimizi söyleyemem.
Bu durumdan şüphelenen Berkyaruk;
- Seni tanımıyorum ama kardeşin bana suikast düzenlemeyeceğini söyledi.
- Ben de size suikast düzenlemeyeceğim.
Bu konuşmadan sonra Berkyaruk atını hızlı bir şekilde sürerek kaçmak isteyince yanında bulunan Bâtıni askerleri onu durdurdular. O zaman Abdülvasi:
- Şehzadem, siz merhum Melikşah'm oğlu ve Teneş'in yeğenisiniz. Bu nedenle size saygı göstermek zorundayız. Sizi hapisten de bu nedenle kurtardık. İzin veriniz de size saygılı davranalım. Siz kaçmaya kalkarsanız; ellerinizi arkanızdan, ayaklarınızı da atın karnından bağlamak zorunda kalacağii.
- Sizin bu davranışınızdan esiriniz olduğum anlaşılıyor.
- Şehzadem, siz bizim esirimiz değilsiniz. Biz sizi korumak için muhafızlık yapıyoruz. Bizler bunun için görevlendirildik.
- Ben bir zamanlar özgür değildim. Hiçbir yere gidemiyordum. O zaman hapishanedeydim. Şimdi de esir olduğumu anlıyorum. Abdülhalik, bana yalan söylemiş. İhanet etmiş. Hâlbuki ben onun beni özgürlüğüme, kavuşturacağını sanıyordum. Beni kandırdığını bilmiyordum. Yoksa hapishaneden kaçmazdım.
- Emir'im, kardeşim için bu şekilde konuşma. O sana yalan söylemedi ve sana ihanet etmedi.
- O bana yalan söyledi. Beni kandırdı. Amcam tarafından, beni kur-tarmak için görevlendirildiğini söyledi. Ben de özgürlüğüme kavuşarak amcamın yanma gideceğimi sanıyordum. Bu davranışınızdan beni bir hapishaneden kurtarıp, başka bir hapishaneye götürdüğünüz anlaşılıyor. Ben o hapishanedeyken herkes beni tanıyor ve bana iyi davranıyordu. Hâlbuki götürdüğünüz yeni hapishanede insanların bana nasıl davranacaklarını bilmiyorum ve oranın nasıl bir yer olduğunu da bilmiyorum. Orada bana saygı gösterecekler mi?
Abdülvasi onu dinledikten sonra:
- Kardeşim size, sizi hapisten kurtardıktan sonra amcanız Teneş'in yanına götüreceğini söyledi mi?
- Beni kurtarmak için amcam tarafından gönderildiğini söyledi ama onun yanına götüreceğini söylemedi.
- O hâlde kardeşim yalan söylememiş. Hâlbuki ben sizi Terken Ha-tun'un elinden kurtardım. Sizi onun ulaşamayacağı bir yere götürüyorum. Amcanız da sizin için Terken Hatun kadar tehlikelidir. O şu an Selçuklu Hükümdarı'dır. Siz

ise Selçuklu tahtının vârisisiniz. Onun için sizden daha tehlikeli rakip olmadığına göre sizi kesinlikle öldürtür.
- Mademki amcam beni öldürtmek istiyor, siz beni niye kurtardınız?
- Amcan başkalarmın ısrarları yüzünden sizi kurtarmaya karar verdi. Eğer sizi onun yanına götürürsek idam ettirir.
Bu konuşmalardan sonra Berkyaruk rahatladı. Abdülvasi de:
- Şehzadem bir an evvel gidelim. Biz henüz İsfahan yakınmdayız. Buradan bağırsak İsfahan'dan duyulur. Eğer yaşamak istiyorsak bir an evvel buradan uzaklaşmamız gerekir.
- Beni nereye götürüyorsunuz?
- Sizi Terken Hatun ve Teneş'in size zarar veremeyeceği kadar uzak bir yere götürüyoruz.
- Götürdüğünüz yerin adını söyler misiniz?
- Oranın adını size söyleyecek kadar yetkili değilim. Oraya gittiğimizde öğrenirsiniz.
Bu konuşmalardan sonra Birkjaruk artık daha fazla direnmenin anlamsız olacağını anladığından, sessîzce onlarla yola koyuldu. Bâtıni askerler kaçmasın diye sürekli onun yanında ve önünde atlan ile gidiyorlar ve onu yalnız bırakmıyorlardı. Gece boyunca yürüdükten sonra sabahleyin biraz dinlendiler. Zulal Nehri kıyısında bulunan küçük bir köye geldiler. Orada atları biraz otlattılar. Abdülvasi arkadaşlarına atlara binmemelerini, atların dizginlerinden tutarak yaya yürümelerini söyledi.
i
Abdülvasi'nin amacı Kazvin'e giderek oradan da Ercan'a ulaşmaktı. Hiç şüphesiz başka yollar da vardı. Fakat o yollar çok tehlikeliydi. Her an saldırıya uğrayabilirlerdi. En emniyetli yol yine Kazvin'den gitmek olduğu oradan huzurlu bir şekilde yola koyuldular.
Berkyaruk yolculuk esnasında yol arkadaşlarının huzurlu ve rahat bir davranış sergilediklerini görünce rahat etti. Yol boyunca ona eşlik edenler kendisine saygılı bir şekilde davranıyorlardı.
Abdülvasi Şehzade'yi neşeli görünce, yolculuğa biraz daha neşe katmak için; "Şehzadem, Terken Hatun'a söylediğiniz o hazine hikâyesi iyi oldu. O para ile oğlu saltanata geçerse zengin bir padişah olacağını sanıyordu." deyince Berkyaruk kahkahalarla güldükten sonra:
- Öyle bir hazine yoktur. Ferruh Sukan beni kurtarmak için öyle bir hikâye uydurdu.
Abdülvasi, Terken Hatun'un Halife ile evlenmek istediğini ancak bu amacına kavuşamadığını kardeşinden duyduğunu söyledi. Berkyaruk da:
- Ben Bağdat'ta olmadığım için bu konulardan haberim yoktur. Fakat onun dürüst bir kadın olmadığını biliyorum.
Ebu Hamza, Abdülvasi'ye Berkyaruk'u Ercan'a götürmesi ve oradaki baş daiye teslim etmesini söylemişti.
Abdülvasi, Berkyaruk ve diğerlerinin uzun yolculukları Ercan'da son buldu. Ercan'a geldiklerinde Abdülvasi Bâtmilere Berkyaruk'un kaçmaması için dikkatli olmalarını tembih etti. Çünkü o kaleyi gördükten sonra firar edebilirdi.
Ertesi gece Ercan şehrinden Ercan Kalesi'ne gitmek üzere yola çıktıklarında Bâtıni askerlerinin bir duvar gibi etrafını sardıklarım gören Berkyaruk onlara:
- Ne oldu da birdenbire etrafımı duvar gibi sardınız?
- Siz Melikşah gibi bir padişahın oğlusunuz. Sizin gibi bir insan düşmansız olmaz. Bu nedenle sizi her yerde korumak zorundayız.
Epeyce yol aldıktan sonra öğleye doğru Ercan Kalesi'nin tepesi gözüktü. Abdülvasi sohbet olsun diye:
- Burada iki kale vardır. Bunlardan birisi Ercan Kalesi diğeri ise Zil Kalesi'dir.
Ercan Kalesi'nin burçları dörtgen şeklindedir. Zil Kalesi'nin burçları da yuvarlaktır. Bu iki kale arasında otuz kilometre mesafe vardır. Ercan Kalesi'ne gitmek için derin bir dereden geçmemiz gerekecektir.
Berkyaruk parmağı ile işaret ederek:
- Şu gözüken kale hangisidir? diye sordu.
Abdülvasi Bâtınilere dikkatli olun anlamında işaret ettikten sonra:
- Orası Ercan Kalesi'dir. Orada çok iyi insanlar yaşamakladır.

- O insanlar ne işlerle uğraşırlar?
- Onlar zamanlarının yansım ibadetle, kalan yarısını da geçim için iş yaparak geçirirler
- Desene bu insanlar sofudur.

Berkyaruk nereye götürüldüğünü çok merak ettiği için:
- Bugün gideceğimiz yere kavuşacağız diyordun. Pekiyi orası neresidir?
- Şehzadem, gittiğimiz zaman görürsün.
- Beni o kaleye mi götürüyorsunuz?
- Evet. Sizi o kaleye götürmek için o kadar uzun yol kat ettik. Bundan sonra o kalede yaşayacaksınız. Bu kalede sizin için bir tehlike bulunmamaktadır.
- Sizin bu davranışlarınızdan benim bu kalede hapishaneye atılacağımı hissediyorum ve tekrar soruyorum. Mademki beni hapsedecektiniz İsfahan Hapishanesi'nden neden çıkardınız?
- Şehzadem, siz orada tehlikedeydiniz. Burada emniyette olacaksınız.

Berkyaruk gözlerini kaleye diktikten sonra bir "ah" çekti ve;
"Kaderde buraya gelmek de varmış!.." dedikten sonra:
- Bu kaleyi kim yapmış?
- O kaleyi kimin veya kimlerin yaptığını bilen yoktur.
- Orada yaşayan insanlar hangi mezheptendirler?

Abdülvasi korkusundan " Bâtmiler yaşıyor." diyemedi. Sadece:
- Gidince öğrenirsiniz.

Berkyaruk saltanatı boyunca verdiği sözü tutmamıştı. Bâtınilerin eline düşerse öldürüleceğinden korkuyordu. Abdülvasi eğer, "Sizi Bâtınilere teslim edeceğim." deseydi Berkyaruk kaçmaya teşebbüs ederdi. O da el ve ayaklarını bağlamak zorunda k^ırdı. Bu nedenle Ercan Kalesinde Bâtınilerin yaşadığını söylemedi. *
Bir yere geldiklerinde, kaleye çıkmak için bir dereden geçmeleri gerekiyordu. Dereden geçtiler. Bu kez önlerine çok dik bir yokuş çıktı. Bu nedenle atlarından indiler. O yokuşu çıkmak için atları orada bıraktılar ve bir adamı atların yanma koydular.
Abdülvasi önde, Berkyaruk onun arkasında ve diğer Bâtmiler de Berk-

yaruk'un arkasında olmak üzere yukarı doğru çıkmaya başladılar. Bir hayli yürüdükten sonra kalenin kapısına vardılar.
Kalenin burcunda nöbet tutan bir Bâtını askeri deredeki atları gördü. Ancak yayaların yukarı çıktıklarını fark etmedi. Kalenin kapısına vardıklarında kapı muhafızı; "Kimsiniz? Neden geldiniz?" diye sorular sordu. Ab-dülvasi'de "Kale Komutanı'na bir mektup getirdim. Mektubu Ebu Hamza, imam Hasan Sabbah'a -Ali onu selamla ansın- gönderdi" dedi.
Bu sözleri duyan Berkyaruk titredi ve fenalık geçirdi. Onun bu durumunu gören Bâtmiler kaçmasın diye etrahnı sardılar. Muhafız Hasan Sab-bah'ın adını duyunca ses tonunu değiştirerek daha yumuşak bir ses tonu ile konuşmaya başladı.
Berkyaruk oraya gelinceye kadar o kalede mülhit-lerin yaşadıklarını bilmiyordu. Mülhitlerin yaşadığını duyunca kendisinin oraya öldürülmek için getirildiğini düşündü.
Berkyaruk kendi kendine:
"Beni buraya mülhitler kaçırarak getirdiler. Ben şimdi onların ellerinde esirim. Beni burada öldürecekler. Eğer elimde bir kılıç olsaydı onlarla çarpışa çarpışa can verecektim. Böylece de Ercan Kalesi'nde ölmemiş olurdum." diye söylendi.
Çeyrek saat sonra kale kapısı açıldı ve kaleden içeri girdiler. Berkyaruk Ercan Kalesi'nin hücre odalarını görünce ürperdi.
Bir adam gelerek:
"I. Dai'nin mektubu sizde mi?" diye sordu.
Abdülvasi:
- Evet. Bende.
- Benimle gel! Seni Kale Komutanı Yusuf Kazdari'ye götüreceğim.

Kale Komutanı'na gitmek için hep beraber yola çıktıklarında:
- Bunlar da bizimle gelmek zorunda mı?
- Evet. Bu mektup burada bulunan birisi ile ilgilidir. Diğerleri de Bâtını'dirler.

Bu sözleri duyan Berkyaruk bir kez daha ürperdi. Rehber onları Kale Komutanı'nın yanına götürdü. Yusuf Kazdari altmış yaşlarında, aksakallı bir adamdı. Bâtını

âdetleri gereği başına bir şapka giymişti. Abdülvasi ve yol arkadaşları onun hücresine girdiklerinde oturmaları için izin -verdi. Mektubu açıp okuduktan sonra yanındaki Bâtınilerle yorumunu yaptılar.
Ondan sonra Berkyaruk'un yüzüne bakarak:
- Şehzade siz misiniz?
Berkyaruk:
- Evet, benim.
- Bu kaleye hoş geldiniz. Ben sizin rahat etmeniz için elimden gelen her şeyi yapacağım.
- Nerelisiniz? Bu ismi nasıl aldınız ve buraya nasıl komutan oldunuz?
- Gazdariliyim. Bu nedenle bana Yusuf Kazdari derler. Çocukluğumda memleketimden eğitim için ayrılarak Horasan'a gittim. Orada bir müddet eğitim gördükten sonra Kuhistan ve Nişabur'a giderek eğitimimi tamamladım. Buralarda Bâtınileri tanıdım ve onların mezhebini kabul ederek Bâtıni oldum. Şimdi de bu kalenin baş daisi ve kale komutanıyım. Burası Bâtınilerin yeridir. Burada bir grup var ki aşırı dindardırlar.
- Size gönderilen o mektupta acaba beni öldürmeniz mi yazıyor?
Yusuf bu soru karşısında hayret ederek;
"Hayır Şehzadem. Size dokunmayacağımız hakkında teminat verebilirim." dedi.
Berkyaruk bu sözleri duyduktan sonra rahatladı. Kendi kendine "Eğer Bâtıniler beni öldürmek isteselerdi buraya kadar getirmeden öldürürlerdi. Cesedimi de bir yere gömerler ve bu olaydan kimsenin de haberi olmazdı. Demek ki bu adam doğru söylüyor." dedi.
Baş dai, Berkyaruk'un Ercan Kalesine geldiğini haber vermek için hokka, kalem ve kağıt istedi. Mektubu yazarak Abdülvasi'ye verdi ve sordu:
- Bir şeye ihtiyacınız var mı?
- Hayır hocam. Hiçbir şeye ihtiyacım yoktur.
Berkyaruk, baş daiye:
- Beni buradan sonra nereye göndereceksiniz?
- İmamımız Hasan Sabbah -Ali onu selamla ansın- burada kalmanızı söyledi.
- Bu benim burada ömür boyu hapis yatacağım anlamına mı geliyor?
- Şehzadem siz burada esir değil bizim misafirimizsiniz. Size bir oda verip rahat etmeniz için de elimizden gelen her şeyi yapacağız.
- Ben İsfahan'da hapistim. Yiyeceklerimi Terken Hatun sarayın mutfağından gönderiyordu. Yine de orada hapistim. Orada geçen bir gün bana bir yıl gibi geliyordu. İnsanın sadece yemek yemek ya da gezmek gibi ihtiyacı olmaz. Başka şeylere de ihtiyacı vardır.
- Ne istiyorsanız söyleyin. Bizim kalede evli olanlar da var. Yalnız eşlerini bu kaleye getirmezler. Bu kaleye hanım getirmek yasaktır. Bu kaleye
I
Otuz kilometre uzaklıkta başka bir kale daha vardır. Evli olmayan erkekler evlenmek istedikleri zaman o kaleye giderler. Orada evlenirler. Bekârlık canlarına tak ettiği zaman da yine o kaleye eşlerinin yanlarına giderler. Eğer sizde bekârlıktan bıktıysanız o kaleye gidip orada evlenebilirsiniz. Şayet evlenirseniz o kaleye gitmek için size gerekli izinler verilecektir. O kalede de sizi en iyi bir şekilde karşılayacaklardır.
Aslında Berkyaruk bekârlıktan dolayı şikâyetçi değildi. Onun amacı evliliği bahane ederek özgür bırakılmasını sağlamaktı. Berkyaruk kale komutanına:
- Bu kalede yaşayan insanlar evli değil mi?
- Hayır. Bu kalede evli insanlar yaşamamaktadırlar. Buradaki insanlar evlilikten soyutlanmışlardır. Bu kaleden gittikten sonra evlenebilirler. Bu kalede hiç kimse evliliğe mahkûm edilmezler.
- Hadım ettiğiniz o insanlar acaba evliliğin lezzetinden mahrum olmuyorlar mı? Bu onlar için zulüm değil mi?
- Şehzadem, bu tür bekârlık askerlerin bekârlığı gibidir. Savaş sanatını öğrenmekten ve savaşmaktan başka bir şey düşünecek vakti ve gücü olmaz. Bu kalede yaşayan o insanlar da hadım edilenler dışındakiler görevleri bittikten sonra evlenebileceklerini bilirler.
Berkyaruk kale komutanının sözlerini onaylayarak:
- Ayrıca sizin aranızda bir grup Bâtıni daha var ki; onlar ömür boyu evlilik mutluluğundan mahrum bırakılıyorlar. Nasıl oluyor da bu insanlar kendilerini

evlilik mutluluğundan ömür boyu mahrum bırakabiliyorlar? Bu tür nefsi isteğe engel olmak doğru mudur?
- Hristiyan rahip ve rahibeleri kendilerini manastıra kapatıp ömür boyu bu tür isteklerden soyutlayabiliyorlar. Erkekler kadın, kadınlar ise erkek lezzetinden mahrum olabiliyorlar. Bunlar şehevi ve nefis duygularını inançları uğruna terk ederler. Hristiyanlar bunu yapıyorlarsa biz neden nefsi isteklerimizden kendimizi korumayalım? Bizim bu tür nefsi mücadelemiz onlardan daha güçlüdür.
- Onlar çocukken mi hadım ediliyorlar?
- Onların arasında çocukken hadım edilmiş bir kişi bile bulamazsınız,
- Çocukluk yaşında bir insan evliliğin tadını bilmez. Olgun yaşta da olmadığı için eğer hadım edilirse iradesi dışında hadım edilmiş demektir.
- Hadım edilecek kişinin olgun yaşta olması gerekir. Onlar bu işi kendi istekleri ile ve büyük bir fedakârlık olarak yaptırıyorlar. Bu konuda baskı yapılmaz.
I
- Onlar bu fedakârlığı neden yapıyorlar? Bu işin sonunda zengin olacaklarını mı, iyi bir makama getirileceklerini mi yoksa padişah olacaklarını mı sanıyorlar?
- Bütün hadımlar mezhebimizin kölesi olmak için bunu kabul ediyorlar. Bu nedenle onların köleliği saray hadımlarının köleliğinden çok farklıdır. Herkesin yaşantılarında onurlu olmak çok önemlidir. Bu onlar için onurlu bir iştir. Bu işi harem-i Şerife hizmet olarak kabul ederler. Bunu kutsal görev kabul ettiklerinden hadım olmayı da kabul ederler. Onların tek arzusu da budur. O insanlar Bâtını Mezhebi için dünya zevklerinden kendilerini soyutlarlar. Bâtını Mezhebi için çalışır, kendilerini feda ederler. Bu işi yaptırmayı kabul etmelerinin esas nedeni de nefsi arzularının ve heveslerinin esiri olmadan bağımsızca görev yapma isteğidir.
- Onlar nasıl görev yapıyorlar?
- Onlar hiçbir fedakârlıktan kaçmazlar. Verilen her görevi eksiksiz yerine getirirler. Yerine göre ölür ve öldürürler. Bu görevi yaparken arkalarında kadın ve çocuk bırakmamak için kendilerini hadım ettirirler.
- Birkaç mülhidin beni İsfahan Sarayı'ndan nasıl kaçırdıklarını ve o muhafızları nasıl öldürdüklerini gördüm. Gerçekten de çok kahraman ve savaşçı kişilerdi.
Berkyaruk ile Kale Komutanı Yusuf un o günkü konuşmaları bitti. Yusuf birkaç Bâtını'yi çağırıp, Şehzade'ye güzel bir hücre vermelerini, o hücrenin içini en iyi şekilde tefriş etmelerini, bir insanın yaşaması için ne gerekiyorsa, onları da hücreye koymalarını emretti.
f
BERKYARUK ERCAN KALESÎ'NDE
Bir Bâtını Berkyaruk'u kalenin üçüncü katındaki hücresine götürdü. Bâtını rehber:
- Şimdi hava çok sıcak olduğu için eğer istersen merdivenlerden yukarı çıkıp, kalenin damında yatabilirsin. Çünkü orası çok serin olur...
Berkyaruk'un gözü hiçbir yerde görmediği bir şeye ilişti. Bir ipe bağlı sopa. Sopa da kanat gibi bir şeye bağlanmıştı. Buna bir anlam veremediği için rehbere sordu:
- Bu nedir?
- Şehzadem, bu çubuğu bu alete vurduğunuz zaman gece veya gündüz fark etmez; bizlerden biri ne istediğinizi sormak için yanınıza koşar, bir emriniz varsa yerine getirir.
- Bunun adı nedir?
- Ona "Tambur" derler. Davulun bir çeşididir.
Hizmetli yatmaya gitti. Uyanınca bir şeye ihtiyacı olup olmadığını öğrenmek için Berkyaruk'un yanına geldi. Henüz gece yansı olmamıştı. Berkyaruk "orada sıcaktan uyuyamadığını, yatağını dama götürmesini" söyledi. Hizmetli yatağını dama götürdükten sonra yiyecek getirdi. Berkyaruk'a:
- Şehzadem acıkmışsınızdır. Bunları yemeniz için getirdim.
Berkyaruk yemeğini yedikten sonra damdaki yatağına uzandı. Gözlerini yıldızlara dikerek düşünce denizlerine daldı, geçmişini bir bir gözünün önüne getirdi.

Hiçbir yerden ses gelmiyordu. Bir müddet kendini dinledikten sonra ay ışığı her tarafı aydınlattığı için uzaklara baktı. Uzaktan toz bulutu yükselmeye başladı. Arkasından hafifçe kervanların çan sesleri duyulmaya başladı. Yatağının başında bir Bâtını nöbet tutuyordu. Diğer kaleler-
de olduğu gibi Ercan Kalesinde de gece ve gündüz sürekli nöbet tutulurdu. Berkyaruk, Abdülvasi ile yola çıkıp Ercan Kalesi'ne gelinceye kadar çok şeyler konuşmuşlardı ama Abdülvasi ona "kendisini Bâtınilerin kaçırdığını" söylememişti. Ercan Kalesi'ne geldikten sonra durumu öğrenmişti. Uzun bir yolculuktan ve stresli bir ortamdan âdeta bitkin bir hâlde bulunduğu için derin bir uykuya daldı. Güneş doğarken uyandı. Kalenin içindeki alanı savaş eğitimi ve spor için kullandıklarını anladı. O gün Bâtınilerin savaş talimi yapma günüydü. Onlar idman yapmayı bir ibadet gibi kabul ettiklerinden, bunu hiç aksatmıyorlardı. Vücutlarını geliştirmek için sürekli talim ve idman yapıyorlardı.
Berkyaruk, yanındaki Bâtını nöbetçisine "Yusuf Kazdari ile görüşmek istediğini" söyledi. Hizmetli:
- Bu durumu kale komutanına haber verip, size gerekli cevabı getireyim.
Geri döndüğünde kale komutanının "kendisiyle görüşmek için hazır olduğunu" söyledi. Berkyaruk söz konusu hizmetlinin rehberliğinde kale komutanının yanına gitti. Kale Komutanı Yusuf Kazdari onu sevgi ve saygıyla karşıladı Berkyaruk ona:
- Ben bugün sizinle Bâtıniler hakkında konuşmak istiyorum.
- Ne istiyorsanız söyleyiniz.
- Bâtınilerin güçleri ne kadardır? Bunu öğrenmek istiyorum.
- Bâtınilerin bugünkü güçleri sizi iktidara getirecek kadardır. Onlar Teneş'i İsfahan'dan alarak İran'a kadar götüren ve tüm o dediğim yerlerin sultanı yapan o güçlerdir.
- Teneş'in geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Eğer Teneş bize ihanet etmezse tüm Selçuklu ülkesinin sultanı olacaktır. Bu bizim İmam'ımızm görüşüdür.
Bu soruya "O padişah olursa bize ihanet edebilir." diyecekti ama Berkyaruk incinir düşüncesiyle söylemedi. Ancak şu kadarını söyledi:
- O yanlış yaparsa cezasını görür.
- Eğer Teneş size verdiği sfeleri yerine getirmezse, İmam'ınız onu öldürecek kadar güçlü müdür?
- İmam'ımız onu öldürecek kadar güçlüdür. Nerede olursa olsun onu öldürtür.
- Ben size verdiğim vaatleri yerine getirmediğim hâlde beni neden öl-
dürtmedi?
". - İmam'ımız sizin vezirinizin etkisi altında kalarak bize verdiğiniz sözleri yerine getirmediğinizi bildiği için bir şey söylemedi. Eğer o size muhalefet etmeseydi siz verdiğiniz sözleri yerine getirirdiniz. Hasan Sabbah -Ali onu selamla ansın- bu konunun sizden kaynaklanmadığını biliyor. Eğer Teneş vefasızlık yaparsa bu onun sorumluluğunda olduğu için ona, gereken yapılır. İkinci bir husus da eğer İmam'ımız sizi öldürtseydi. Terken Hatunun oğlu saltanata geçerdi. İmam'ımız onun padişah olmasını istemiyor.
- Artık Mahmut hayatta değildir. Biz İsfahan'dan çıkarken onun öldüğünü, kadınların acı feryatlarından ve ağıtlarından öğrendik.
- Sen ölmüş olsaydın tahta o geçecekti. Ben Teneş'in kafasındaki düşünceyi bilememem. Ben sadece onun dış görünüşünü ve söylediklerini biliyorum. Bize karşı şu andaki tutumu çok iyidir. Ancak onu denemiş değiliz. İşi bitince bize yüz çevirebilir.
- Sana göre Teneş size ne zaman yüz çevirebilir?
- Bir yıl sonra tüm ülkeyi eline geçireceğini ve bize karşı o zaman tutumunu değiştireceğini sanıyorum.
- O öyle yaparsa İmam'ınız bu durumda ona ne gibi bir müeyyide uygular?
- Onu öldürtür.
- İmam'ınız beni öldürtmeyi düşünüyor mu?
- Sizin yaşamanız Bâtınilerin yararlarına olduğu için sizi öldürmeyi düşünmüyor.
- Beni bir koz olarak kullanmak niyetinde olduğunuzu anlıyorum.
- Doğru Şehzadem.

- İmam'ınız benden nasıl yararlanmayı düşünüyor?
- Eğer Teneş bize ihanet ederse o zaman devreye sizi sokmayı düşünüyor.
- Demek ki Teneş benden korkuyormuş.
- O sizin bedeninizden korkmuyor. Onun korkusu sizin tahtın ve t^y cm vârisi olmanızdır.
- Ah! Şimdi ne demek istediğinizi daha iyi anlıyorum.
- İmam'ımız şeri yönden taht ve tacın vârisinin siz olduğunuzu biliyor, Teneş de bunu biliyor. Bu nedenle kimse size dokunamayacaktır.
- Oh, ne güzel! Demek ki bu nedenle hayatta kalacağım.
- Şehzadem ölüm düşüncesini kafanızdan atmız. O isteseydi siz buraya gelmeden önce sizi öldürtürdü. Hâlbuki bunu yapmadı.
- Teneş hayatta kaldığı sürece, ben burada veya başka bir kalede hapis yatacağım demektir.
- Şehzadem, siz buraya geldiğinizden beri burada hapis olduğunuzu mu düşünüyorsunuz?
- Evet, ben burada hapis olduğumu düşünüyorum. Çünkü şu anda her şey benim için yeni. Bu duygularım çok sürmez. Bir süre sonra herkesin ve her şeyin alelade bir şeyler olduğunu düşünürüm ve sıkılırım. İşte o zaman benim için hapis başlar.
- Biz sizi rahat ettireceğiz. Siz o zaman kendinizi hapiste hissetmeyeceksiniz. Bizim misafirimiz olduğunuzu göreceksiniz.
- İmam'ınızın benden iki hususta yararlanacağını söylemiştiniz. Bunlardan birini az ev\'el açıkladınız. Pekiyi ikinci husus nedir?
- Teneş bize ihanet ederse onu öldürüp sizi Selçuklu tahtına geçirmeyi düşünüyor. Onun bu konuda tek bir şartı var. O da bizim taraftarımız olmanızdır.
- Sizin bu söylediğiniz çok uzak bir ihtimaldir. Ben sizin elinizde olduğum sürece o, size ihanet etmez ve dolayısıyla benim tutukluluk hâlim de devam eder.
- Görünüşte dediğiniz gibi ama ben başka türlü tahmin ediyorum.
- Tahminin nedir?
- Teneş hükümdar olunca bize ihtiyacı kalmayacağından bize yüz çevireceğini ve artık vaatlerini tutmayacağını düşünüyorum
- Anladığım kadarıyla sizler Teneş'e maddi değil, manevi yardımda bulunduğunuzdan, o da size manevi yardım yapacaktır. Bundan dolayı vefasızlık yapamayacaktır.

Baş dai Berkyaruk'un bu sözleri karşısında şaşırdı. Çünkü Berkyaruk kendilerine vefasızlık yapmıştı. Bu nedenle ondan bu sözleri beklemiyordu. Berkyaruka: ^

- Ben size bu konuda bff şey söylemeye yetkili değilim.
- Teneş'in sizlere vefasızlık yapmasını açıklamak için neden yetkili değilsiniz?
- Eğer bu konuda bir şey söylersem, Bâtmilerin çıkarlarına ters düşebilir. Bu nedenle bir şey söylemek istemiyorum.

Bu konuşmalardan sonra her ikisi de sustular. Söylememesinin gerçek

nedeni, "Eğer Teneş hükümdar olursa, baş dainin söylediğini öğrenirse Bâ-imileri ortadan kaldırabilir." düşüncesiydi.

Yusuf Kazdari, sonunda baklayı ağzından çıkararak:

- Bâtmiler tüm ülkede yayılırlarsa ve mezheplerini yayarlarsa padişah-lığm elinden alınacağından korkarak vefasızlık gösterebilir.

Berkyaruk bir müddet sustuktan sonra:

- Ben size yaptıklarımdan pişmanım. Daha önce de söylediğim gibi vezirimin etkisinde kalarak verdiğim sözü yerine getirmedim. Eğer padişah olursam bu sefer verdiğim tüm sözleri yerine getireceğim.

Bu sözleri duyan baş dai, durumu bir mektupla Hasan Sabbah a bildireceğini, gelecek cevabı ona da söyleyeceğini belirtti. Berkyaruk her gece Ercan Kalesi'nin damında uyuyordu. Güneş doğarken de kalkıp hücresine gidiyordu. Bâtmilerin savaş talimlerini ve idman yapmalarını seyrediyordu. Kale Komutanı Yusuf Kazdari, Berkyaruk a çok iyi bakmalarını emrettiği için ona en güzel yemekleri yapıp en güzel meyveleri getiriyorlardı. Kale Komutanı, Hasan Sabbah'a bir mektup yazarak, Mahmut'un öldüğünü, Berkyaruk'un Ercan Kalesi'ne Abdülvasi tarafından kaçırıldığını bildirdi. Ayrıca bu haberleri Abdülhalik vasıtasıyla Ebu Hamza'ya da bildirdi.

Mahmut'un İsfahan'da çiçek hastalığından ölümü annesini perişan etmişti. Hemen hemen iki gün kendinde değildi. Berkyaruk aklına gelmiyordu bile. Kendine geldikten sonra "Berkyaruk ne durumda? Ona yiyecek veriliyor mu?" diye sordu. Sonra da "eğer o padişah olursa yaptıklarının cezasını kendisine ödeteceğini" düşünerek onu hemen öldürtmeye karar verdi.
Terken Hatun'un kıskançlığı ve nefreti o dereceye varmıştı ki "celladın hemen yanına gelmesini" emretti. Cellat gelince ona "hemen Berkyaruk'un kafasını kesmesini, kan damlar vaziyette kendisine getirmesini" söyledi. Cellat, Terken Hatun'un Berkyaruk'un kaçırıldığını bildiğini sandığı için bu emir karşısında şaşırdı. Terken Hatun'a Berkyaruk'un kaçırıldığını kimse söylemeye cesaret edemiyordu. Ferruh Sultan, Terken Hatun duygularıyla oynadığı ve onu kandırıp onunla evlenmediği için, Berkyaruk'un kaçırılma olayına çok sevinmişti.
Cellat, Terken Hatun'un tecahül-ü arif (bildiğini bilmemezlikten gelme) yaptığını sanıyordu. Saray Komutanı'na giderek Terken Hatun'un kendisine söylediklerini ona anlattı. Saray Komutanı:
- Terken Hatun bilmemezlikten gelmiyor. O gerçekten Berkyaruk'un kaçırıldığını bilmiyor.
Olaydan iki gün geçmesine rağmen kimse haber vermeye cesaret edemiyordu. Saray Komutanı cellada:
- Onlann peşinden bir grup süvari yolladım. En kısa zamanda onları yakalayıp buraya getireceklerini ümit ediyorum.
- Ben Terken Hatuna ne cevap vereceğim?
- Ben şimdi Ferruh Sultan'ın yanma gidiyorum. Terken Hatun'a Berk-yaruk'un kaçırıldığını söylemesini tembih edeceğim. Senin bu hususta sorumluluğun yoktur.
Cellat oradan ayrıldıktan sonra Saray Komutanı olayı Terken Hatun'a anlatmasını söylemek için Ferruh Sukan'ın yanma gitti.
Ferruh Sultan'dan Terken Hatun'a durumu söylemesini isteyince o:
- Ben bu konuyu Terken Hatun'a söyleyemem. Çünkü beni hapishane komutanlığı görevinden alarak yerime Abdülhalik'i görevlendirdi. Bunun sorumluluğu bana ait değil.
- Burada hepimizden rütbece üstünsünüz. Ayrıca Terken Hatunla siz bizlerden daha samimisiniz. Bu nedenle Berkyaruk'un kaçırıldığını sizin söylemeniz gerekir.
- Benim aram, onunla sandığınız gibi iyi değil. Ayrıca saray komutanı sensin. Sarayın kapılarının korunması da senin sorumluluğunda olduğu için senin söylemen gerekir. Berkyaruk da o sorumlu olduğun kapıdan kaçırıldı. Söylemek sana düşer.
İsfahan Sarayı'nın Komutanı bu etkili konuşma karşısında yenik düştü. Terken Hatun'un yanına gitmek için yola çıktı. Terken Hatunun yanına vardığında onun kızgınlıktan gözlerinin kıpkırmızı olduğunu gördü. Terken Hatun onu görür görmez:
- Cellat nerede? Ben ona Berkyaruk'un başını kesmesini ve o başı kanıyla bana getirmesini söylemiştim. Neden getirmedi?
- Büyük Hatun, o size Berkyaruk'un burada olmadığını söylemeye cesaret edemiyor.
- Burada değil de ne demek? Burada değilse nerede?
- Berkyaruk kaçtı. BeA yabalamaları için süvari birliği çıkardım. Yakalayıp buraya getireceklerini ümit ediyorum.
Terken Hatun onun kaçtığını öğrenince yerinden doğrularak bağırdı:
- Sen bu sarayı korumakla görevli olduğun hâlde nasıl oluyor da o bu sarayın hapishanesinden kaçabiliyor?
Saray Komutanı dilinin döndüğü kadar olayı anlattı ve:
- Ayrıca sizin hapishaneyi koruma görevi verdiğiniz Abdülhalik onu kaçırdı...
Terken Hatun:
- Mademki o kaçırıldı, sen neden bana haber vermedin?
- Siz o zaman Mahmut'un kederinden kendinizde değildiniz. Siz o durumdayken ben size nasıl haber verebilirdim? Ben peşlerinden bir bölük süvari gönderdim. Yakalayıp buraya geri getireceklerini umuyorum.
Terken Hatun, Ferruh Sultan'ı yanına çağırarak ona; "Berkyaruk'un kaçırılmasında senin parmağın yok mu?" diye sormak istedi. Fakat birden kendini toplayarak bu

sorudan vazgeçti. Çünkü oğlu Mahmut'un ölümünden sonra eski gücünün kalmadığını anlamıştı. Hâlbuki oğlu sağken istediği her şeyi ve verdiği bütün emirleri herkes eksiksizce yerine getiriyordu. Oğlunun ölümünden sonra tüm gözler Berkyaruk ile Teneş'in üzerine dikilmişti. Herkes onlardan birinin padişah olacağını bildiklerinden tavırlarını ona göre değiştiriyorlardı.
Mahmut'un öldüğü gece, Berkyaruk hapishaneden kaçtığı için saray halkı Mahmut'un ölümü ile Berkyaruk'un kaçırılması arasında bir bağ kurmaya çalışıyordu. Bazıları da bu ölümde Berkyaruk'un parmağı olduğunu, saraydan kaçtıktan sonra amcası Teneş'i de öldürerek tahta geçeceğini iddia ediyorlardı.
Terken Hatun çok zeki bir kadın olduğu için saraydakilerin ne düşündüğünü biliyordu. Saray halkının her an Ferruh Sultan'ı aleyhinde kışkırtarak kendisini tutuklatabileceklerini de hesaba katıyordu.
Terken Hatun bir müddet sustuktan sonra Ferruh Sukan'a:
- Berkyaruk'un kaçırılma olayından haberin oldu mu?
- Evet, oldu.
- Pekiyi bu konuda görüşünüz nedir?
Ferruh Sultan "Bu soruyu birkaç ay ev\'el sorsaydı'ona başka türlü cevaplar verirdim ama bu kadın çok menfaatperest birisidir. Bu nedenle tedbirli cevap vereyim." diye düşündükten sonra ihtiyatlı bir cevap vermeye karar verdi. Çünkü o hazine yalanım uydurmuştu. Terken Hatun da olmayan hazineyi bulmaları için adamlarını göndermiş, böylece de Berkyaruk'un kaçması için zaman kazandırmıştı.
Terken Hatun'un düşüncesini öğrenmek için: ^ '
- Siz ne düşünüyorsunuz?
- Hazinesi Fesa bölgesinde olduğuna göre Berkyaruk'un o paralan almak için oraya gideceğini düşünüyorum.
- Hayır. Bu ihtimal hiç akhma gelmemişti.
- Oraya bir grup asker gönder, onu yakalayıp buraya göndersinler. Eğer onu getiremezlerse başını kesip getirsinler.
Ferruh Sultan, Terken Hatunu ikna edip oyalamak için ona:
"Şimdi birkaç kişiden oluşan bir Kürt süvari birliğini Fesa'ya gönderiyorum" dedi.
Aslında Ferruh Sultan, Berkyaruk'un yakalanacağından ve öldürüleceğinden korkuyordu. İsfahan'dan giden süvariler Berkyaruk'u bulamamışlardı. Bu da Ferruh Sultanı rahatlatmıştı. Onu yakalamak için yola çıkan askerler, Berkyaruk'un ne tarafa doğru gittiğini bilmiyorlardı. İsfahan'ın tüm dağlarım ve ovalarını aramalarına rağmen onu bulamamışlardı. Herkes onun tahtın vârisi olduğu için kaçtığını sanıyordu. Onu aramak için gidenler her gördükleri yolcuya ve kervancılara onu soruyorlardı. Onu aramak için gidenler iki gruba ayrıldılar. Bunlardan küçük bir grup Heme-dan'a giderken büyük grup da Şehriza'ya doğru gitti. Aslında onlar da yakalamak niyetinde olmadıklarından işi o kadar ciddiye almadılar. Ferruh Sultan, Terken Hatun'la görüşmeye gittiği zaman Terken Hatun, Kürt aşiretlerinden güvendiği birisini, padişah olmasını söylemek için Teneş'e yolladı. Haberciye "Teneş'i sabırsızlıkla beklediğini, ordusu ile ona katılacağını, gecikmesi hâlinde Berkyaruk'un padişah olabileceğini, bu durumun ikisi için de iyi olmayacağını" söylemesini istedi.
Terken Hatun söz konusu haberciye bir de mektup yazarak, mektubunda "Berkyaruk'un İsfahan Sarayı'nda iş birlikçileri olabileceğini, eğer bir an evvel İsfahan'a gelmezse o iş birlikçilerin Berkyaruk'u tahta geçirebileceklerini, Berkyaruk padişah olursa her ikisi için de durumun iyi olmayacağını; her ikisinin de başlarını kesip, kafaları ile polo oynayacaklarını" yazdı.
Mahmut'un ölümünden sonra Terken Hatun, nüfuzunun kalmadığını, padişah yapacak başka bir oğlunun da olmadığını bildiğinden tekrar eski gücüne kavuşmak için "Teneş'le evlenmeyi" düşünüyordu. Bundan dolayı Teneş'in bir an evvel İsfahan'a gelerek tahta geçmesini istiyordu. Terken Hatun, Teneş'in bir an evVel İsfahan'a bunun için gelmesini istiyordu. Ayrıca genç bir kocası olacağını, kendisinin de güzel bir eş olacağını düşünüyordu. Kendi kendine, "Ben dul ve çok güzel bir kadınım, Benden daha güzel bir kadın bulamayacağına göre benimle evlenmeye can atacaktır." diye düşünüyordu.
Terken Hatun eğer olumsuz yönlerini de Teneş'e söylemezse, hakkın-

da yanlış düşüneceğini biliyordu. Teneş "Bu kadın İsfahan'a gitmem için neden bu kadar ısrar ediyor? Neden benim bir an evvel tahta oturmamı istiyor?" diye düşünebilirdi. Teneş'in kafasındaki şüpheleri silmek için onunla evlenmek istediğini söylemesi de şüpheleri gidermiş olurdu. Ferruh Sultan, Kirmanşah aşiretlerine mensup Kürtlerden birini Hemedan'a gönderdi. Teneş'e savaş sırasında tüm askerleri ile birlikte Teneş'in ordusuna katılacağını o gönderdiği adam vasıtasıyla haber verdi. Teneş, Ferruh Sultan ile Terken Hatun'un gönderdiği adamlar vasıtasıyla Mahmut'un öldüğünü de öğrendi.
Teneş, Ebu Hamza'ya Ferruh Sultan ve Terken Hatun'un teklifleri hakkındaki düşüncesini sordu. Ebu Hamza:
- Ferruh Sultan'ın gönderdiği haber doğrudur. Çünkü o bizden yanadır. Berkyaruk'un kaçmasına da o yardımcı olmuştur. Ona güvenebiliriz. Terken Hatun da onun gibi haber göndermiş, o da sizin karınız olmak istiyor. Bunun nedeni de oğlu öldükten sonra kaybettiği gücü sizin vasıtanızla tekrar ele geçirmektir. Bundan başka da çaresi yoktur.
- Terken Hatun ile evlenmem iyi mi yoksa kötü mü olur?
- Bu senin özel yaşantını ilgilendiren bir konudur. Ancak siz Terken Hatun'u hiç gördünüz mü?
- Evet, gördüm.
- Pekiyi onu nasıl buluyorsunuz?
- Gördüğüm zaman güzel bir kadındı. Fakat şu andaki durumunu bilmiyorum.
- Kardeşiniz Melikşah sağ iken onda gönlünüz var mıydı?
- Ben kardeşime ihanet etmeyi asla düşünmedim.
- Onun evlenme teklifine ne cevap vereceksiniz?
- Onu görmeden hiçbir cevap veremem.
Ebu Hamza bu konuşmalar sırasında güldü. Teneş:
- Neden gülüyorsunuz?
- Terken Hatun'un sizinle evlenmek için güzel bir evlilikten vazgeçiit ğine gülüyorum.
- O kiminle evlenecekti?
- Ferruh Sultan'la evlenecekti.
- Ferruh Sultan'a ödülünü vermediği için üzülmüştür. Ferruh Sultan onun parasal gücünden de yararlanmak istemiştir.
- O zengin bir insan olduğu için onun maddi bir ödüle ihtiyacı yoktur. Ferruh Sultan, Kirmanşah aşiretlerinden gelen askerlerin tümünü teç-hizatlandırdı. Terken Hatun'un ondan bir şey istemeye hakkı yoktur. Ferruh Sultan a bir ödül vermek gerekiyorsa onu siz padişahın vermesi gerekiyor. O insan ödülü sizden beklemektedi». Terken Hatun'un ona sırı çevirmesi mantıklı bir davranış değildir.
- Bazı insanlar birbirlerine yardım ederler. Eğer birbirlerine yardım ettiklerinde yardım eden kişi o insan istediğini yerine getirmezse o zaman da küserler.
- Padişahım, Ferruh Sultan, Terken Hatun'un kuruntusundan dolayı küsmüştür. Hâlbuki Ferruh Sultan olgun yaştadır. Daha da olgun davranabilirdi. Ancak Terken Hatun ona seninle evleneceğim diye ümit verdi. Sözünde durmadı. Gerçek düşüncesini de kızarak ondan ayrılıp bize dönmek suretiyle gösterdi.
- Yani Terken Hatun Ferruh Sultan'a süre verip sonunda onunla evlenmedi mi demek istiyorsun?
- Evet. Ferruh Sultan'dan Kirmanşah aşiretlerinin askerleri ile kendisine yardım etmesini istedi. O da askerlerle Bağdat'a giderek ona yardım etti. Ferruh Sultan onu Bağdat'ta görür görmez âşık oldu. O da ona oğlunu tahta geçirirse evleneceğini söylemesine rağmen sözünde durmadı. Bu nedenle Ferruh Sultan ondan ümidi kesmiş oldu.
Teneş İsfahan'a gelmeden önce, Ebu Hamza'dan Berkyaruk hakkında bir soruşturma yapmasını istemişti. Ona araştırmanın sonuçlarını sordu. Ebu Hamza:
- Padişahım, o talihsiz olayların başına gelmesinden dolayı ders almıştır. O artık köşeye çekilerek kendisini ibadete vermeye ve dünya işlerinden el etek çekmeye karar verdi. Artık o sizin için o kadar önemli değildir. Sizin için bir tehlike de olamaz.
- O nerede yaşamaktadır?
- Fars kalelerinden birinde yaşamaktadır.

Ebu Hamza Teneş'in o^un kaldığı yeri öğrenmemesi için kalenin adını söylemedi.
"f
Teneş Hemedan'dan hareket etmeden önce Abdülvasi, Ercan Kale-si'ndeki baş daiden getirdiği mektubu Ebu Hamza'ya verdi. Ebu Hamza mektubu okuduktan sonra, Berkyaruk'un durumunu sordu. Abdülvasi de görüp duyduğu olayları anlattıktan sonra, Berkyaruk'un Bâtıni kalesi olan Ercan Kalesi'ne götürüldüğünde öldürüleceğini sandığı için çok korktuğu-
nu, sonradan kendisine zarar verilmeyeceğini anlayınca da rahatladığını söyledi. Ebu Hamza Abdülvasi'ye:
- Ben İmam'ımız ve Bâtınilere hizmet için bir miktar para vermiştim. Onları harcadın mı?
- Evet, bir kısmını harcadım.
- O paralar sana helal olsun. Başka ihtiyacın varsa sana yine para vermek istiyorum.
- Benim paraya ihtiyacım yok. O parayı kardeşime verirsiniz. Kardeşime verdiğim bir söz var. Hem o yerine getirilmiş olur hem de o sizin hizmetinize gireceği için sevinmiş olur. Berkyaruk'u İsfahan Sarayı'ndan kaçıran odur. O şimdi Teneş'in hizmetindedir. Eğer ona uygun bir görev vermezseniz o avare olarak dolaşacak duruma düşer. Kardeşime uygun bir iş
. verilmesini istiyorum.
- Ben İmam'ımıza bir mektup yazdım. Ondan gelecek cevabı bekliyorum. Onu unutmuş değilim.
- Hocam, bana vereceğiniz bir iş veya soracağınız başka sorunuz yoksa ben Karamisin'e dönmek istiyorum.
- Hayır, Sana soracağım başka bir şey yoktur. Karamisin'e dönebilirsin. Ayrıca benden Karamisin'deki dostlarıma selam söyle. Sana uğurlar olsun.
Abdülvasi oradan kardeşini ziyarete gitti. Ona geleceği ile ilgili ümit verdikten sonra Karamisin'e doğru yola çıktı. Onun hareketinden iki gün sonra da Teneş'in ordusu Hemedan'dan İsfahan'a doğru yola çıktı.
Ferruh Sultan, Teneş'in ordusu ile İsfahan üzerine yürüdüğünü haber aldıktan hemen sonra, Terken Hatun'un yanına gitti. Terken Hatun'a:
- Savaş kapımıza dayandı. Bu savaş hakkındaki görüşleriniz nedir?
- Seni kimseye satmayı düşünmüyorum.
Ferruh Sultan aslında Teneş ile savaşmak istemiyordu. Sadece Terken Hatun'u aldatmak ve onun bu konudaki düşüncesini öğrenmek istiyordu.' Terken Hatun:
- Eğer Berkyaruk elimde olsaydı, Teneş'i onun vasıtasıyla tahrik eder ve istediğimi yaptırırdım. O artık elimde olmadığına göre yapabileceğim bir şey kalmadı.
Ferruh Sultan onu kandırmak için:
- Benim süvarilerim onu yakalayarak buraya getireceklerdir. O zaman istediğini yapabilirsin.
- Berkyaruk yakalanıp buraya getirildiği zaman ne yapacağımıza karar veririz. Şu anda yanımızda olmadığına göre yapacağımız hiçbir şey yoktur. Aslında Melikşah'ın oğlu olduğuna göre saltanat yasal yönden onun hakkıdır. Yanımızda olsaydı bu konuda ondan yararlanırdık. Benim Mahmut'tan başka oğlum olmadığına göre bu konuda kenara çekilmeyi düşünüyorum. Benim bir ordum vardır. Amacım Teneş'i tahrik ederek ondan sus payı almaktır.
- Hanımefendi, Teneş'in sizin isteklerinizi kabul edeceğini mi sanıyorsunuz?
- Bu konuda siz onu ikna edersiniz.
- Kabul ettirebilecek miyim?
- Siz ikna edersiniz. Siz ona güçlü bir ordumun olduğunu, onu yenebileceğimi biraz abartarak anlatırsanız, o da buna inanır, başını belaya sokmamak için isteklerimi kabul eder.
- Bu tür konuşmaları doğru bulmuyorum. Bu şekilde konuşmayalım.
Ferruh Sultan lafları evirip çevirdikten sonra evlenme konusuna getirdi. Terken Hatun'a:
- Ben sizin ordunuzun kumandanı olduğumu unutmadım ama siz bana verdiğiniz evlenme sözünü unuttunuz.
- Savaş bitmeden sizinle evlenmemiz mümkün değildir. Şu anda oğlumun yasını tutmaktayım. Bu üzüntü ile sizinle nasıl evlenirim? Ben oğlumun sağlığında "Ne

zaman oğlumun başına saltanat tacım koyarsan, seninle evlenirim." demiştim. Oğlumun ölümü bu işe engel oldu.
İkisi de bir müddet sustuktan sonra Terken Hatun, Ferruh Sukan'a:
- Daha önce seninle konuştuğumuz zaman kırk bin askerin olduğunu söylemiştin. Savaş da yakın olduğuna göre savaş sırasında evlenmemiz mümkün değildir. Şimdilik dost olarak kalalım. Ne zaman hrsat elimize geçerse o zaman evleniriz. Ş.ı^ anda benimle evlenme konusunu kafandan sil at.
- Hanımefendi, beni sizin için asker toplamaktan vazgeçiren sadece benimle evlenmemeniz. Olur da "Evet" derseniz, hiçbir şey beni sizin için asker toplamaktan ve savaşmaktan vazgeçiremez.
- Zengin olmak savaş nedeni değil midir?
- Ben zengin bir adamım. Paraya ve mala ihtiyacım yoktur.
Terken Hatun konuyu değiştirmek için:
- İsfahan'a geldiğinize pişman mısınız?
- Size kavuşamadığım için üzüntülüyüm.
- Sabırlı ol! Savaşı kazanalım, o zaman evleniriz. Sen de muradma ermiş olursun.
- Hanımefendi artık dayanacak gücüm kalmadı. Sizinle evlenmek ve mutlu olmak istiyorum. Kabul etmezsen ben de askerlerimle beraber Kir-manşah'a geri döneceğim.
- Pekiyi, seninle evlenmeyi kabul ediyorum.
- Pekiyi, ne zaman?
- Yarın.
Ferruh Sukan bu cevaba çok sevindi. Terken Hatun'a:
- Ben Karamisin'e gidip, tüm aşiret reislerine haber vereceğim. Ayrıca her tarafa haber salacağım ki bizim düğünümüze gelsinler.
- Ferruh, ben on dört yaşında değilim. Sen de on beş yaşında değilsin. Bu nedenle düğünümüzün çok sade olmasını istiyorum. Sonra bir haftaya kalmaz düşman İsfahan şehrinin kapısına dayanır. Öyle bir şatafattan kaçınmalıyız. Ben sade bir düğün istiyorum.
Terken Hatun bu sözlerinde ciddiydi. Ferruh Sultan ona:
- Ben senin gibi bir kadınla evleneceğimi ve mutlu olacağımı ilan etmek istiyordum.
Aslında Ferruh Sultan doğru söylüyordu. Melikşah'ın dul karısı ile evlenmek onun için bir onurdu. O bu haberin memleketi olan Kirmanşah'ta duyulmasını, tüm insanların düğüne gelmesini istiyordu. Terken Hatun ise evlilik konusunda tecrübeli bir kadındı. Önce Melikşah ile evlenmişti. Daha sonra da Teneş ile evlenmek istemişti. Teneş'ten evlenme teklifine cevap gelmeyince istemeye istemeye Ferruh Sultan'la evlenecekti. Bu ileride yalnız kalırım korkusundan verdiği bir karardı. Ferruh Sultana:
- Evlenmemizi kimsenin duymasını istemiyorum. Birkaç kişiden oluşan sade bir nikâh yaparız. Zaferi kazanırsak o zaman da tüm ülkeye evliliğimizi duyururuz dedi. y
•-J
TERKEN HATUN VE BEREKET-ÜL GEYS
Terken Hatun, Ferruh Sultan ile nikahlanacagı geceden bir gün önce Bağdat Halifesi'nin ordusunda subay olan Bereket-ül Ge> - adında birisini yanma çağırdı. Daha önce de söylediğimiz gibi Tereken Hatun, Ferruh Sul-tan'a pek güvenmiyordu. Bunun için hapishanenin koruma işini ondan alarak Abdülhalik'e vermişti. Terken Hatun o günden sonra Halifenin İsfahan'da bulunan subaylarını her gün çağırarak onlarla görüşürdü. Bundan dolayı Bereket-ül Geys'in Terken Hatun'un yanına gelmesinden kimse şüphelenmedi. Ferruh Sultan ise Terken Hatun ile evleneceğinin mutluluğu içerisinde olduğundan olacak olaylardan habersizdi.
Bereket-ül Geys o gece Terken Hatun'un yanına geldi. Adam otuz yaş-larmdaydı ve güzel bir yüze sahipti. Tipik bir Arap bedevisi idi. Terken Hatun'un odasına girince saygı ile eğilerek selam vererek yine saygılı bir şekilde ayakta bekledi. Terken Hatun ona oturmasını söyledi.
Bereket-ül Geys ona:
- Saygıdeğer HammefenÖi^.^izin gibi yüce bir hanımın huzurunda nasıl oturabilirim? '

- Gel buraya! Bana yaklaş da konuşalım. Birbirimize çok yakın oturup, yavaş konuşalım ki; kapının arkasında bizi dinleyenler olabilir, bizi duymalarını istemiyorum.
Bereket-ül Geys ona saygı göstererek yanına oturdu. Terken Hatun ona:
- Bağdat'ta gördüğüm günden beri dikkatimi çektiğin için seni hiç unutmadım. Seninle bazı konuları konuşmak için fırsat kolluyordum. Nihayet o fırsat bugün elime geçti.
- Allah ömrünüzü uzun, talihinizi açık etsin.
- Sizin evli ve çocuk sahibi olduğunuzu öğrendim. Ayrıca onların Bağdat'ta yaşadıklarını da biliyorum.
- Evet, doğru.
- İsfahan'da evlenmeyi düşünür müsünüz?
- Hayır efendim.
- Bu şehirde yalnız yaşamak senin için güç değil mi?
- Hanımefendi, ben bir subayım. Bir subay sefere veya savaşa gider ve bu nedenle günlerce ve aylarca, evinden ve eşinden ayrı kalır. Ben bu duruma alışığım.
- Sen bu şehirde yalnız yaşamaya mecbur değilsin. Bu nedenle burada da evlenebilirsin.
- Hanımefendi, ben sınırlı bir gelire sahibim. Bu gelir ile aileme ancak bakabiliyorum. İkinci bir evlilik için maddi durumum uygun değil. Bundan dolayı İsfahan'da evlenemem.
- Ben sana demin de söylediğim gibi Bağdat'ta gördüğüm zaman sana ilgi duydum. Herkes tarafından beğenilecek kadar yakışıklı bir gençsin. Sen karının ve çocuklarının nafakalarını düşünme. Ben onların ihtiyaçlarını karşılarım. Uygun görürsen evlenebilirsin.
- Hanımefendi, sizin bu lütuflarınız beni size esir etti. Bu uğurda sizin için canımı bile verebilirim. Çünkü bu yapacaklarınızı başka türlü ödeye-mem.
- Benim için canını vermeni istemiyorum. Bana sö* Ic. İsfahan'da beğendiğin biri var mı? Eğer varsa onunla evlenmek istiyor musun?
Bereket-ül Geys bir çöl bedevisiydi. O da diğer bedeviler gibi saftı. Bundan dolayı
Terken Hatun'un bu sözlerine şaşmadı. Terken Hatun'un kendisine evlenme teklif ettiğini de anlayamadı. Terken Hatun'un onun yalnızlığına • acıdığını ve bu nedenle ona yardım etmek istediğini sandı. Dört hanımla evlenebileceği için de bunu normal karşıladı. Terken Hatun'a:
- Ben İsfahan'da sürekli kalmayı düşünmediğim için bu gözle hiçbir kadına ya da kıza bakmadım.
- Sen işin maddi yönlerini düşünme. Ben sana o konuda yardım ede-ceğim. Ayrıca Halifeye de bildireceğim. Senin rütbeni yükseltir. Sen hayat arkadaşını seçip, onunla evlenebilirsin. Ben senin bakire bir kızla mı yoksa dul bir kadınla mı evlenmek istediğini öğrenmek istiyorum.
- Ben güzel bir dul kadını bekâr bir kıza tercih ederim.
- Senin bu düşünceni beğendim. Erkek olsam ben de aynı tercihi ya-pardım. Ben kadın olduğuma göre senin gibi terbiyeli, yakışıklı ve evli bir ; erkeği tercih ederim.
Bereket-ül Geys bütün bu konuşmalardan Terken Hatun'un kendisiyle evlenmek istediğini bir türlü anlamadı. Ona:
- Efendim, sizi bana merhametten alıkoyamam... dedi.
Terken Hatun onun söylediklerinden bir şey anlamadığını fark edince:
- Sen benim gibi dul ve güzel bir kadını beğeniyor musun?
- Sizin gibi güzel ve zengin bir kadına "Hayır." diyecek bir erkek olacağını sanmıyorum
- Sizden hoşuma gidecek bir söz söylemenizi istemiyorum. Siz den açık cevap vermenizi istiyorum. Benimle evlenir misiniz?
Bereket-ül Geys duyduklarına inanamadı. Ona;
- Benimle şaka yapıyorsunuz. Çünkü sizin güzelliğiniz ve konumunuzda olan bir kadının tek işaretine binlerce zengin ve güçlü erkek buraya toplanır.
- Ben bir işaretimle buraya toplanacak erkekler ile evlenmek istemiyorum. Ben seni beğendim. Benimle evlenir misin?

- Bu benim için mutlulukların en güzeli olur. Bu teklif karşısında Allah'a şükrederim.
- Ben senden yaşlıyım. İhtiyarlayacağım, saçlarım ağaracak, dişlerim dökülecek çirkin bir ihtiyar olacağım. Sen yine benimle evlendiğin için Allah'a şükredecek misin?
- Yüce Hanımefendi, siz asla ihtiyarlamayacaksınız. Saçlarınız ağarma-yacak ve dişleriniz dökülmeyecek. Çünkü siz bir elmas kadar değerlisiniz.
- ihtiyarlamamak müm'^n değildir.
- Gençlik ve güzellikten yeterince yararlananlar asla ihtiyarlamazlar. Siz onlardan birisiniz.

Terken Hatun:

- Ben senden nafaka istemiyorum. Bağdat'taki karının ve çocuklarının ihtiyaçlarını da karşılayacağım. Ayrıca altın istersen onu da vereceğim. .

Bereket-ül Geys ona:

- Hanımefendi, keşke bu sözleri söylemeseydiniz.
- Neden? Benimle evlenmek istemiyor musun?
- O anlamda söylemiyorum. Siz benimle evlenirseniz bende ne huzur ne de istikrar olacaktır. Bu açıdan öyle söyledim.

Terken Hatun gülerek sordu:

- Huzur ve istikrar neden olmayacak?
- Boy aynasının karşısına geçin ve kendinize bakın. Neden huzur ve istikrarım olmayacağını anlarsınız.
- Bunları kafandan sil ve benimle evlen. Ben seni bu amaçla çağırdım. Sana huzursuzluk verecek olsaydım buraya çağırmazdım.
- Mademki benimle evlenmek istiyorsunuz bu gece gerekli kişileri çağırarak nikahımızı kıydırır, karı koca oluruz.
- Sen hiç işve ve naz nedir, duydun mu?
- Ben Vamik ile Ezra'nın aşk hikâyelerini biliyorum. Onlar da birbirlerine cilve yapmışlardı.
- Ben de onları kast ediyorum.

Bereket-ül Geys bir bedevi Arap'tı. Diğer Araplar gibi Vamik ile Ezra'nın aşk hikâyelerini biliyordu. Bereket-ül Geys:

- Hanımefendi birisi Tıpkı Vamik ile Ezra'nın aşkları gibi bizim aşkımıza engel olur mu?
- Evet. Birisi bugüne kadar bizim aşkımıza ve evlenmemize engel oldu. Bu gün de benimle senin evlenmemize engel olacaktır.
- O kimmiş ki senin gibi güçlü bir kadının evlenmesine engel olabiliyor?
- Ben aslında sana söylemeden çok önce seninle evlenmek istediğimi ona açtım. O bizim evlenmemize engel oldu. Ben seninle evlenmek istediğimi ona söyledim ama sana bir zarar gelmemesi için adını demedim. Eğer adını söyleseydim, hayatın tehlikeye girer ve o seni öldürürdü.
- Onun adını bana söyler misiniz?
- Ferruh Sultan. ''
- O Kirmanşah Kürtlerinin aşiret reisi değil mi?
- Evet, ondan bahsediyorum. , '

Bereket-ül Geys kılıcını dizlerinin üzerine koydu, elini kılıcının kabzasına atarak:

- O yaşlı Kürt mü benim sizin kocanız olmamı engelleyecek?

- Evei. O bizim evlenmemize engel olacaktır.
- Pekiyi sizin en son sözünüz nedir?
- Benim en son sözüm senin gibi genç, yakışıklı ve fidan boylu ile evlenmektir. Ancak ben seninle evlenirsem ikimizi de öldüreceğini söyleyerek ölümle tehdit ediyor.

Bereket-ül Geys kılıcının kabzasını sıkıca tutarak:

- Güzel Hanımefendi, bundan sonra sizin korkmanıza gerek yoktur. Siz artık sahipsiz bir kadın değilsiniz. Sizin uğrunuzda ölmeye hazır birçok insan var. Bunlardan biri de benim.
- Fidan boylu ve yakışıklı erkeğim. Ben seninle evleneceğimi söyledim ama adını sana bir zarar gelmesin diye söylemedim. Eğer söyleseydim seni kılıçla doğrardı.

- O yaşlı Kürt mü beni kılıçla kesecek?
- Evet Bereket. O seni kılıçla doğrayacağını söyledi ve beni de ölümle tehdit etti. Ayrıca bana "Yarm benimle evleneceksin, aksi hâlde seni öldürürüm. Seni öldürdükten sonra o kimse, onu da bulup öldüreceğim." dedi.
Bereket-ül Geys;
- Ne yapmak gerekir?
- Bizim mutluluğumuzu engellemek isteyen o adamı ortadan kaldırmak gerekir.
- Onu ilk fırsatta öldüreceğim.
- Onu kolayca öldüremezsin.
\
- Bizim mutluluğumuza engel olacak o adamı öldüreceğimden şüpheniz olmasın. Eğer ben onu öldürmezsem o bizi öldürecektir. Sizin gibi bir kadınla evlenmek benim için bir onur meselesidir. Böyle bir mutluluğu kaçırmak istemiyorum. Sizinle evlenmeyi rüyamda görsem inanmazdım. Siz kim, ben kimim? Aramızda gökyüzü ile yer kadar mesafe var. Ben size âşık oldum. Bu mutluluğu tehlikeye atmak istemiyorum.
- Eğer Ferruh Sultan'f öldürürsen hem bizim evlenmemize engel kalmaz hem de öldürülmekten'kurtuluruz.
- Onu öldürdüğüm zaman kaçmam gerekir. Aksi hâlde beni cezalandırırlar. Isfahan Müftüsü fetva verir ve beni de kısasa kısas gereği öldürürler.
- Ben istemedikten sonra o öyle bir fetva veremez. Sen Halife'nin subayısın ayrıca benim de buralarda sözüm geçer. Ben senin karın olacağıma göre İsfahan Müftü'süne öyle bir ceza vermemesini söyleyeceğim. Bu konuda hiç endişen olmasın.
- Doğru.
- Burada Müftü'nün sözü değil benim sözüm geçer. Bu konuda müsterih ol.
- Hanımefendi, o zaman ben onu öldüreceğim.
- Ne zaman öldüreceksin?
- Birkaç güne kadar öldüreceğim.
- Sana daha önce de söyledim unuttun mu? O benimle yarın evlenmek istiyor. Eğer ben yarın onunla evlenmezsem hem beni hem de seni öldürecek. İsfahan'da ondan güçlü kimse olmadığı için kimse ondan hesap soramaz. Benim onunla evlenmeme tahammül edebilecek misin?
- Hayır. Ben bu işe dayanamam.
- Eğer benimle evleneceksen onu bu gece öldürmen gerekir. Bu gece öldürmezsen o benimle evlenir veya bizi öldürür. Elimizde fırsat varken onu bu gece öldürmeliyiz.
- O sürekli askerlerle kalıyor. Benim ona ulaşmam mümkün değil.
- Ben onu bir bahane ile askerlerden ayırırım. O zaman da senin istediğin fırsat eline geçmiş olur.
- Onu askerlerden nasıl ayıracaksınız?
- Onu evlenme işini konuşma bahanesi ile çağırırım. O da inanarak gelir. Sen de istediğin hrsatı yakalamış olursun.
- Ben onu bu evde öldürebilirim ama herkes benden şüphelenir.
- Ona da çare düşündüm. Sen onu bu evde öldürmeyeceksin. Nehrin karşı kıyısında rahmetli kocam Melikşah bana bir bağ almıştı. O bağa "Şemşad Bağı" derler. Ferruh Sultan da o bağı biliyor. Ben Isfahan a geldiğim zaman birkaç kere o bağa giderim. Ferruh Sultan'ı görüşme bahanesiyle bağa çağıracağım. Bağ nehrin karşı kıyında olduğu için köprüden geçilerek bağa gidilir. Sen köprüyü geçtikten sonra bağın duvarının dibine pusu kurarsın. O gelir gelmez aniden saldırarak öldürürsün. ı
Bu konuşmalardan sonra Bereket-ül Geys evine gitti. Bereket evifie gittikten sonra. Terken Hatun Ferize adlı zenci kölesini çağırdı. Ferize aşırı derecede şişman, simsiyah yüzlü bir kadındı. Şişmanlığından dolayı ona bu ad verilmişti. Terken Hatun'un sırdaşıydı. Terken Hatun, Ferize'ye:
- Çok önemli bir görev var. Sana çok güveniyorum. Bu nedenle de bu görevi sana vermek istiyorum.
- O vermek istediğiniz görev nedir?
- Biliyorsun ki çoktan beri Ferruh Sukan benimle evlenmek istiyor ama ben istemiyorum. Eğer evlenmezsem beni öldüreceğini söylüyor.
- Evet, biliyorum.

- Bu gece Ferruh Sultan'm evine gitmeni, benim onunla evlenme işini Şemşat Bağı'nda görüşmek üzere kendisini orada beklediğimi, oraya gelmesini söyleyip geri döneceksin. Sana "Sen de benimle gel" derse şişman olduğun için oraya kadar yürüyemeyeceğini söylersin.
- Hanımım, sizin buradaki amacınız nedir? Anlamadım.
- Ferruh Sultan benim oraya gideceğimi sanacak ve benimle mutlu bir gece geçirmek için oraya gelecek. Şimdi ne yapmak istediğimi anladın mı?

Terken Hatun, Ferize'nin Ferruh Sultana onunla nikah kıydırmak için Şemşad Bağı'na gideceğini, nikah kıymak için gerekli kişilerin de aynı yere gideceklerini, nikah kıyıldıktan sonra şeri yönden onun karısı olacağını, sonra aynı yerde gerdeğe gireceklerini, evlendikten sonra da İsfahan Sarayı'na döneceklerini söylemesini tembih etti. Ferize de bunları söylemek için Ferruh Sultan'm bölümüne gitti.

O gittiği zaman Ferruh Sultan yemeğini yemiş, uyumak üzereydi. Terken Hatun'un kölesi gelince yatmaktan vazgeçti. Ferize'ye:

- Hayırdır? Bu saatte neden geldin?., diye sordu.

Zenci köle parmağı ile "Sus, yavaş konuş." diye işaret etti ve sordu;

- Bizi dinleyen var mı?
- Hayır. Adamlarım diğer odada oturuyorlar. Onlar konuşmalarımızı duymazlar.
- O hâlde korkmadan konuşabiliriz. Bu gece Terken Hatun sizi bekliyor.
- Neden beni bekliyor?
- Sizin arzu ettiğiniz konu için bekliyor.
- Ne demek istiyorsun anlamadım?
- Siz Hanımımla evlenmek istemiyor muydunuz?
- Terken Hatun bu koı^uyu sana mı söyledi?
- Ben onun sırdaşıyım. Benden hiçbir şey saklamaz.
- Ben bu konuyu onunla benden başka kimsenin bilmediğini sanıyordum.
- Sen yine öyle bil. Ben duvar gibiyim. Kimse benden bir şey öğrenemez. Ne duyduğumu ne de gördüğümü kimseye söylemem. Sizin bu sırrınızı da aynı şekilde saklayacağım.
- Terken Hatun beni mi bekliyor?
- Evet. Ancak gideceğiniz yer biraz uzak. Bunun için yorulmanız gerekiyor.
- Terken Hatun'un evi burada. O kadar uzak değil.
- O sizi buradaki bölümünde değil, Şemşad Bağı'nda bekliyor. Nikahınız orada kıyılacak. O bu konuyu kimsenin bilmesini istemiyor. Bunun için siz oraya yalnız gideceksiniz. Beni buraya bunlan söylemem için gönderdi.
- Sen ne diyorsun? Bir daha anlat.
- Farsça konuşun. Arapçayı iyi anlamıyorsunuz. Çünkü bana her lafı tekrar ettiriyorsunuz.
- Mutluluktan söylediklerini anlayabilir miyim? Doğru söylüyorsun.

Bu konuşmalarda sonra Ferruh Sultan'da sevinç alametleri görmeyen zenci köle ona:

- Yoksa sevinmiyor musunuz?
- Neden?
- Ben size mutluluk haberi veriyorum ama sizde hiç sevinç alametleri görmediğim için sordum.
- Elbette sevindim ama ona o kadar da güvenmediğim için bu şekilde davrandım.
- Hanımım ne söz verdiyse mutlaka yerine getirir. Size de evlenme sözü verdiyse mutlaka yerine getirecektir.
- Terken Hatun benimle yarın evlenmek için karar verdiği hâlde, neden karar değiştirerek bu gece evlenmek istiyor?
- Kimsenin duymamasını istediği için bu gece Şemşad Bağı'nda evlenmenize karar verdi. Orada sizi bekliyor.
- Pekiyi nikah kıyılacak mı?
- Elbette kıyılacak. Nikah kıyacak kişi ve şahitler de orada sizi bekliyorlar. Nikahsız evlenmez. Siz yanlış düşünüyorsunuz. Bu konuşmamız yeterli. Daha fazla konuşursak dikkat çeker. Şimdi hemen oraya gidin, fazla vakit kaybetmeyin.
- Üzerimi değiştirip güzel bir elbise giyerek gideyim. Sen oraya gitmi-^ yor musun?

- Ben yorgun ve şişmanım. Oraya gidemeyeceğim.
- Ben üzerimi değiştirip hemen gidiyorum. Uyumak üzereyken bana güzel bir müjde getirdin. Sana güzel bir müjdelik vermek istiyorum dedi ve Ferize'ye bir miktar altın verdi.

Ferize çıkmadan önce;

- Aman dikkat edin kimse duymasm... diye tembih etti.

İsfahan sarayı'nm âdetlerine göre gece hava karardıktan üç saat sonra kimse dışarı çıkamazdı. Dışan çıkmak için mutlaka ya koruma amirinden ya da Terken Hatun'dan izin almak gerekiyordu. Sarayda yaşayanlar birbirlerini tanıdıkları için üst rütbeli kişilerin izin almalan gerekmiyordu. Sarayın Komutanı nereye gitmeye kalksa saray muhahzlan onu konmak için giderlerdi. Terken Hatun bu sefer onun yalnız gitmesini istediği için muhafızlar onu sarayın kapısına kadar yolcu ettiler ve geri döndüler. Ferruh Sultan, sarayın en seçkin subayı olduğu için saraydan çıkmasına engel olmadılar.

Muhafız Komutanı saraydan çıkanların peşine adamlar takarak takip ettirirdi. Ferruh Sultan yüksek rütbeh bir subay olduğu için yine peşine iki asker takarak ona belli etmeden takip etmelerini söyleyerek takip ettirdi. Ferruh Sukan Şemşad Bağına giderken o iki kişi belli etmeden onu adım adım takip ediyorlardı. Ferruh Sultan biraz yürüdükten sonra sevgilisine kavuşmak için daha hızlı adım atmaya başladı. Daha sonra da koşarcasına bir hızla yürümeye devam etti. Kafasını Terken Hatun ile kavuşma mutluluğuna o kadar takmıştı ki kendisini adım adım takip edenleri fark etmiyordu bile.

Ferruh Sultan, Zayende Nehri'ni geçip bağın duvarının dibine yaklaşınca karanlıkta bir gölge belirdi. O gölge Bereket-ül Geys'ti. Ber^et, karanlıkta doğrulduktan sonra ayağa kalkıp elindeki kılıcı Ferruh Sultan'ın boğazına doğru salladı. Kılıç Ferruh Sultan'ın şah damarını kestikten sonra gırtlak kemiğine dayandı. Ferruh Sultan hırlayarak yere yığıldı. Terken Sultan Bereket'e "Ferruh Sultana kıhç vurduğun zaman onun ölüp ölmediğini kontrol et. Onun öldüğüne emin olduktan sonra orayı terk et. Eğer o ölmezse ikimizi de öldürtür." demişti. Bereket-ül Geys de kontrol etti. Boğazının kesildiğini, akan kanlardan elbisesinin kanlandığını, nefes almadığını görüp emin olduktan sonra oradan ayrıldı. Ferruh Sultan'ı takip eden o iki kişi Bereket-ül Geys'i fark etmiş ve onu tanımışlardı. Bereket-ül Geys'in nereye gittiğini anlamak için onu yakalamayarak takip etmeye karar verdiler. Çünkü komutanları ^ları takip etmeleri için görevlendirmişti, yakalamaları için değil.

Onu takip eden askerler o korkunç cinayeti gördükten sonra geri dönüp komutanlarına durumu haber vermeye karar verdiler. Bereket-ül Geys işlediği cinayeti o iki kişinin gördüğünü anladığından o iki şahidi de öldürmeye karar verdi. Askerler katilin kendilerine saldıracağını hiç düşünme-
diler. Bereket koşarak yetiştiği askerlerden birisini bir kılıç darbesi ile yere serdi. Kılıç darbesini yiyen askerin feryatları âdeta gökleri inletiyordu. Diğer asker ise korkusundan kaçıyordu. Normal yoldan kaçarsam beni yakalar korkusu ile bağın duvarından tırmanarak bağa doğru kaçtı. Bereket-ül Geys kendi canını kurtarmak için iki askeri de öldürmek gerekir diye düşündüğü için kaçan askeri takip etti.

Bereket-ül Geys yaraladığı askerin kaçamayacağını ve kendi pençesinden kurtulamayacağını biliyordu. Fakat canhıraş feryatlarının duyulacağından korkuyordu. Onu öldürerek ondan kurtulabilirdi ama diğer asker kaçmıştı. O şehre giderse herkese anlatır ve tüm askerler gelip onu öldürebilirlerdi. Bundan dolayı önce kaçan askeri yakalayıp öldürmeliydi. Yaralı askeri nasıl olsa öldürebilirdi. Bu düşünce ile kaçan askeri yakalayıp öldürmek istedi. Fakat o çok uzaklaşmıştı. Gözden uzaklaştığı için onu göremedi. Yakalayıp öldürmek üzere kaçtığı yöne doğru koşmaya başladı.

Yaralı asker canı yandığı için feryat ediyor, kaçan asker ise can korkusu ile olanca gücünü kullanarak kaçmaya devam ediyordu. Bereket-ül Geys'in kendisini takip ettiğini anlayınca "İmdat! Bana yardım edinl Bu adam beni öldürecek." diye bağırdı. Şemşad Bağı'nda birkaç bahçıvan vardı. Onlar askerin sesini duydular. "Ne oluyor?" diye ellerine sopaları alarak bağın dışına hrladılar. Kaçan asker:

- Bu adam iki kişiyi öldürdü. Beni de öldürecek. Yardım edin!
- Bu adam da kim?
- Bereket-ül Geys.

- Bereket de kim?
Yaralı asker parmağı il göstererek:
- O!..
Yaralı askerin feryatları ortalığı inletiyordu. Bahçıvanlar:
- Bu feryat eden de kim?
- Benim arkadaşım. Şu gelen adam onu yaraladı.
Bahçıvanların başka bir şey sormasına zaman kalmamıştı ki katil yalın kılıçla oraya yetişti. Bahçıvanlar onun niyetini anladıkları için ellerindeki sopalaria katile vurmaya başladılar. Şiddetli sopa darbeleri nedeniyle Be-^-reket-ül Geys bayılarak yere yığıldı.
Ellerini ve ayaklarını bağladılar. Oradan alıp Şemşad Bağı'na götürdüler. Kaçan asker bahçıvanlara:
- Gelin size öldürdüğü Ferruh Sultan'm cesedini göstereyim. Yarah askere de yardım edin.
Bahçıvanlar asker ile beraber ölen kişinin yanına gittiler. Ceset kıpkızıl kana bulanmıştı. Yüzüne bakınca onun Ferruh Sultan olduğunu anladılar. Bahçıvanlar kendi aralarında ne yapmaları gerektiğini istişare ettiler. Bahçıvanlardan birisinin yaralı askeri sedye ile götürmesine, birisinin de Terken Hatun'a haber vermek için gitmesine diğerlerinin ise Bereket-ül Geys'in yanında beklemesine karar verdiler.
Yaralı asker karnından kılıç darbesi ile yaralandığından çok acı çekiyordu. Onu bağa götürdüler. Bahçıvanlardan birisi diğer askerle beraber Terken Hatun'a olayı haber vermek için yola çıktılar.
İsfahan Sarayı'na geldiklerinde gece yansı olmuştu. Terken Hatun Ferruh Sultan'ın öldürülüşünü öğrenmek için uyumamıştı. Haber bekliyordu. Saray kapısının muhafızlanna Terken Hatun'a önemli bir haber getirdiklerini söyleyince içeri girmesine izin verdiler. Muhafız Komutanı olayı haber getiren askerden öğrendikten sonra duyduklannı Terken Hatun'a anlattı. Me-likşah'ın dul kansı Fernıh Sultan'ın öldüğünden emin olmak için o iki kişiyi yanma çağırdı. Terken Hatun Fernıh Sultan'ın öldürüldüğünü, cesedinin Şemşad Bağı'nm duvarının dibinde olduğunu, Bereket'in de yakalanarak el ve ayaklan bağlandıktan sonra bağda hapis edildiğini öğrendi.
Terken Hatun olayın böyle sonuçlanacağını hiç düşünmemişti. İki askerin onu takip etmesini sarayın Muhafız Komutanı istemişti. Onlar olmasaydı kimin öldürdüğünü hiç kimse bilmeyecekti. Bereket'in onu öldürmesi için hem ona evlenme vadetmiş hem de iki bin altın dinar para vermişti. Bunun müsebbibi kendisiydi. Olayın daha fazla duyulmadan bir an evvel Bereket'in ortadan kaldırılması gerekiyordu. Eğer onu bu gece öldürt-mezse olayı kendisinin tezgahladığının ortaya çıkacağmı biliyordu. Şehrin Müftüsü'nü derhal çağırmalarını istedi.
Sarayın Muhafız Komutanı'na:
- Derhal Ferruh Sultanı öldüren o katili idam edin. Baksana bu askerlerden birisini de o adam yaralamış. Benim bahçıvanlarım olmasaymış, bunu da yaralı askeri de öldürecekmiş. Bu gece kısasa göre cezalandırılsın. Sabaha karşıda idam edilsin.,
Saray Komutam:
"Anladım" dedi.
Terken Hatun:
- Biliyorsun ki Ferruh Sultan benim ordu komutanımdı. O aynı zamanda Kirmanşah aşiret reislerinin ileri gelenlerindendi. Bereket-ül Geys denilen o Arap'm onu kıskançlığından öldürmüş olabileceğini düşünüyo-
{
rum. Bu haber Kirmanşah'a ulaşırsa, tüm Kirmanşah aşiretleri örfi ve şeri yönden intikam almaya kalkarlar. Birisi bir başka kişiyi öldürürse katilin kısasa göre cezalandırılması gerekir. Bunu biz yaptınrsak o aşiret reislerinin gönülleri olacağı için çıkması ihtimal olan hadiseler de önlenmiş olur.
Komutan bu sözleri onaylayarak:
"Hanımefendi doğru söylüyorsunuz" dedi.
Terken Hatun konuşmasına devam ederek:
- Senin görevlendirdiğin iki asker olayı görmüşler. Ben sana emir vermiştim ki belirli bir saatten sonra şehirden çıkanları takip ettir. Sen de iyi

yapmışsın şükürler olsun o askerler olayı görmüşler. Yoksa olayın görgü tanığı olmayacağı için katil olayı inkâr edecekti Kimin öldürdüğü bilinme-yecekti.
- Doğru söylüyorsunuz. O zaman kim vurduya gidecek ve faili meçhul bir cinayet olarak kalacaktı. Ancak Ferruh Sultan'ın Şamşad Bağı'na neden gittiğini hâlâ anlamış değilim.
- Bereket onu öldürmek için oraya götürmüş olabilir. Bu da uzak bir ihtimal değildir.
- Ferruh Sultan her zaman saraydan çıkar ve dışarılara giderdi. Ama o zaman yanında sürekli bir grup asker onu korumak için bulunurdu. Fakat bu sefer oraya nedendir bilinmez yalnız gitti. Yanma asker almasını söylediğim zaman yalnız gitmek istediğini söyledi.
- Şemşad Bağı'ndan olayı bize haber vermek için gelen o iki kişiyi de yanına al. Bir grup askerle birlikte Müftü'yü ve bir de cellat alarak Şemşad Bağı'na gidin. Şahitleri dinledikten sonra onun öldürdüğü ispatlanırsa, güneş doğarken cellat onun kafasını bedeninden ayırsın. Bu konuda size izin veriyorum.
- Hanımefendi, emrinizi yerine getirmek için ben şimdi müftünün evine gidiyorum. Onu uyandırdıktan sonra bahçıvanı ve oradan gelen askeri de yanıma alıp bir grup askerle beraber bağa gideceğiz. Şahitleri dinleyeceğiz. Suçlunun kendisi de bu durumda itiraf edecektir. O zaman Müf-tü'den alacağımız fetva ile burada tüm aşiret reislerini çağırarak kısasa kı-' sas cezasını uygulamamızın daha uygun olacağını düşünüyorum.
- Onların her ne kadar birisi Arap birisi Kürt iselerse de ikisi de benim subayımdır. Bundan dolayı karar vermek benim yetkimdedir. Eğer buraya getirir, aşiret reislerini de çağırırsak bu durumda reisler galeyana gelip olay çıkarabilirler. Onun için gece yargılanmalarını ve sabaha karşı da idam edilmelerini istiyorum

Muhafız komutanı gitmek için hazırlanırken, Terken Hatun bir an durakladıktan sonra komutana:
- Bir dakika beni dinle! Sana diğer bir ince noktayı söyleyeceğim. Katil canını kurtarmak için bazı isimler söyleyip, sizleri yönlendirmeye çalışabilir. Buna kesinlikle inanmayın. Zaten olayın iki tane görgü tanığı var. Bunlardan dolayı Müftü Efendi hemen fetvasını versin. Olay fazla dallanmadan güneş doğarken de idam edilsin.
- Sizi çok iyi anlıyorum. Katilin kısasa göre cezalandırılmasını istediğinizi de biliyorum. Katil kendini kurtarmak için elbette bir şeyler söyleyecektir. O yalanlara inanmayacağımdan emin olabilirsiniz.
- O zaman hemen Müftü'yü yanına al ve yola çıkın. Benim sana söylediklerimi de Müftü'ye anlat. Ferruh Sultan benim ordumun komutanıydı. Onu öldürmekle katilin en büyük darbeyi bana vurduğunu da Müftü'ye söyle. Onu orada idam etmeniz gerektiğini aksi hâlde aşiretlerin İsfahan'a gelerek şehrin altını üstüne getireceklerini de bildir.

İsfahan Müftüsü'ne o civarlarda Şeyh Veled derlerdi. Müftü, sade, bilgili ve araştırmacı bir adamdı. Muhafız Komutanı evine gittiği zaman o uyuyordu. Muhafız.Komutanı'nm hem kapıyı çalması hem de yüksek bir sesle seslenmesi karşısında bütün ev halkı uyandı. Hizmetçisi kapıyı açtığında, ona:
"Müftü Efendi ile çok önemli bir konuyu çok acele konuşmam lazım. Lütfen ona iletir misiniz?" dedi.

Hizmetçi de onun kimliğini sorup öğrendikten sonra Müftü Efendi'ye haber verdi. Müftü koskoca komutanın önemsiz bir iş için bu saatte gelmeyeceğini tahmin ettiğinden onu eve çağırdı ve bu arada üstünü de değiştirdi. Muhafız Komutanı:
- Müftüm, bu gece bir cinayet işlendi. Terken Hatun'un ordu komutanı Ferruh Sultan öldürüldü. Sizi bunun için rahatsız ettim.
- Ferruh Sultan'ı duymuş ve bazı toplantılarda da görmüştüm. Bu olaya çok üzüldüm. Onu kim öldürmüş?
- Katilin adı Bereket-ij(l Geys. Terken Hatun ile Bağdat'tan gelmiş bir Bedevi subay; Halife'nin subaylarından birisi. Onu yakalamışlar. Terken Hatun'un size selamı var. Maktul Kirmanşah aşiretlerinden birisinin reisi olduğu için katil eğer kısas gereği bu gece idam olmazsa tüm aşiret halkının olayı duyunca buraya geleceğini, şehrin altını üstüne getireceklerini, bundan dolayı hemen bu gece yargılanarak sabaha karşı idam edilmesini istediğini söyledi.
- Katili buraya getirdiniz mi?

- Hayır. O şimdi Şemşad Bağı'nda hapsedildi.
- Onu buraya getirin de burada yargılayalım.
- Hayır, buraya getiremeyiz. Çünkü maktul de şahitler de orada bulunuyorlar. Biraz önce söylediğim gibi onu orada yargılamamız gerekiyor.
- O zaman katibimi de yanımıza almam gerekir.
- Onu buraya çağıralım.
- O burada oturmuyor, Cevelan Mahallesi'nde oturuyor.
- İki asker gönderip, aldırayım
- Biz oraya gidip, onu alalım da öyle gidelim.

Şeyh Veled, katibinin adresini verince onu kaldırıp yola çıkmak üzere hazırlanmasını söylemek üzere önden iki asker yolladılar.
İsfahan Müftüsü evden çıkınca gözüne iki kişi ilişti. Bunlardan birisi Bereket'in saldırısından kaçan asker, diğeri ise Bereket'i döven ve yakalayan bahçıvanlardan birisi idi. Hep beraber Cevelan Mahallesi'ne, oradan da Şemşad Bağı'na gittiler. Müftü, Ferruh Sukan'ın katilini inceledi. Orada bulunanlar olayı bir kez de Müftü'ye anlattılar. Bir askerin de yaralandığını söylediler. Müftü onun da gelip bildiklerini anlatmasını istedi. Bereket-ül Geys iki askerin anlattıklarından kendisini takip ettirenin Terken Hatun olduğunu duyunca tir tir titredi. Aslında askerler kendisini Muhafız Komutanı'nm emri ile takip etmişlerdi. Bu olaydan Terken Hatun'un haberi bile yoktu. Muhafız Komutanı askerlere Terken Hatun'un emri ile takip ettiklerini söylemelerini tembih etmişti.
Bereket de kendi kendine "Demek Terken Hatun o iki askeri peşime taktı ki beni yakalatsın ve en kısa zamanda cezalandırılmamı sağlasın. Bana iki bin dinar altın verdi. Demek ki bu parayı da beni kandırmak için verdi. Ben de o paraları gelirken evimdeki sandığa koydum. Ama hâlâ neden o iki askeri peşime taktığını tam çözmüş değilim." diye düşündü.
Müftü, Ferruh Sultan'm cesedinin yerde yattığını gördü. Daha iyi tanımak için feneri yüzüne tuttu. Ferruh Sultan kanlar içinde yatıyordu. Onun öldüğünden emin olduktan sonra, tekrar katilin yanına gittiler. B^ reket-ül Geys el ve ayakları bağlı bir şekilde, inim inim inliyordu. Muhafızlar kaçmasın diye etrafını sarmıştı. Şeyh Veled feneri onun da yüzjürle tutarak:
- Adın ne?
- Bereket-ül Geys. Arap bedevisiyim. Bağdat'tan buraya geldim
- Bereket, bugün sen çok büyük bir suç işledin, adam öldürdün.

Orada bulunanlar Ferruh Sultanın cesedini görünce tanıdılar. Onun öldürülmesinden dolayı çok üzüldüler. "Eğer Terken Hatun izin vermesey- I di, buraya gelip katili tanımayacaktık." diye söylendiler. Bereket "Ferruh Sultan'm katili ben değilim, şu iki asker." diyebilirdi. Fakat o yaralı askerin feryatlarını bahçıvanlar duymuş, diğer askeri de kovaladığını görmüşlerdi. İnkâr etse bile kimse inanmazdı. Kendisini bu işe Terken Hatun'un teşvik ettiğini söyleyerek kendini aklamak istiyordu. Bu nedenle;
- Beni bu işe Terken Hatun teşvik etti ve bu işi yapmam için görevlendirdi.

Müftü;
- Seni onun görevlendirdiği hakkında delilin var mı?
- Onun beni evine çağırması, benim de onun evine gidip bir müddet kalmam ve bunu da birçok insanın görmesi bir delildir.

İsfahan Müftüsü onun bu sözlerinin yalan olmadığını düşünüyordu. Çünkü bu konuda şahitler gösteriyordu. Ona;
- Peki buna inandım. Terken Hatun evinde sana ne dedi?
- Terken Hatun Ferruh Sultan'm onu uzun süredir rahatsız ettiğini, onunla evlenmezse kendisini öldürmekle tehdit ettiğini, bu yüzden ondan bir an evvel kurtulmak istediğini söyledi.

Müftü ve Muhafız Komutanı bedevi Arap'ın söylediklerinin bir kısmının doğru olduğunu kabul ettiler. Çünkü onu o eve girerken ve çıkarken görmüşler ve aynı zamanda Ferruh Sultan'm Terken Hatun'la evlenmek istediğini de herkes duymuştu. Fakat ikisinden başka kimse Terken Ha-tun'un Ferruh Sultan'ı öldürmesi için emir verdiğini duymamıştı. Müftü;
- Peki senin onu öldürmen için emir verdiğini ispatlayacak delilin var mı?

- Var! Bana iki bin altın dinar verdi. O paralar evimdeki sandığımda-dır. Benim delilim bu paralardır.
- Bu paraları sana o iş|i yapman için verdiğini ispatlayabilir misin?
- O konuda şahidim yftk ama paralar evimdeki sandıkta, sandığın anahtarı da cebimdedir. Gidip bakabilirsiniz. Benim şahidim budur.
- O paraları evindeki sandıkta bulsak bile bu Terken Hatun'un onu öldürmek için verdiğini ispatlamaz. Başka bir iş için de vermiş olabilir. Ben bunu delil olarak kabul etmiyorum. Başka delilin varsa onu söyle.
- Evet vardır. O da onun sizi gecenin bu saatinde uyandırıp, acele ola-rak buraya göndermesidir. O bir an evvel benim cezalandırılmamı istemektedir. Hangi İslam ülkesinde gecenin bu saatinde bir müftü uyandırılarak katilin idamı için karar verir? Onun amacı suçunu kapatmak için beni gece yarısı idam ettirerek halkı susturmaktır.
- Benim buraya bu saatlerde gelmemim sebebi Kirmanşah aşiret reisleri sabah bunu duyarsa şehrin altını üstüne getirirler. Birçok masum insanın kanına girerler. Bunu önlemektir. Yoksa halkı susturmak değil.
- Ey Müftü Efendi, beni öldürmek için acele etme. Onu Terken Hatun'un emri ile öldürdüğüm ortaya çıkarsa pişman olursun. Benim onu öldürmemin sebebi Ferruh Sultan'm onu rahatsız etmesi ve devlet başkanı olarak bana emir vermesidir.
- Terken Hatun bir padişah olduğu için isteseydi onu tutuklatırdı. Onu sana öldürtmeye ihtiyacı yoktu.
- Siz eğer Kirmanşah aşiret reislerini dinlerseniz, onlardan onun yarın Ferruh Sultan'la evleneceğini de öğrenebilirsiniz.
- O konunun sana bir yararı olmaz. Onun sana Ferruh Sukan'ı öldürmek için emir verdiği hakkında delilin varsa onu söyle.
- Bu konuyu kimse bilmiyor. Ben onu öldürdükten sonra o benimle evlenecekti.
- Hemen gidip Terken Hatun'un da ifadesini alalım.

Bu sözlerden sonra Şeyh Veled muhafız komutanı ile beraber Terken Hatun'un ifadesini almak üzere şehre gittiler. Terken Hatun'un evine geldiklerinde, onun olayların sonucunu merak ettiği için uyumadığını gördüler.

Terken Hatun onlara oturmalanni söyledi. Onlar da oturduktan sonra Müftü;

- Biz sizi bu saatte rahatsız letmek istemezdik. Muhafızlar sizin henüz yatmadığınızı söyledikleri için yanınıza geldik. Bereket-ül Geys'in hakkınızda ileri sürdüğü bazı iddiaları var. Doğruyu sizden öğrenmeye geldik.
- Bereket benim için ne dedi?
- O Ferruh Sultan'ı sizin emrinizle öldürdüğünü iddia ediyor. ^

Terken Hatun şaşırmış gibi yaparak;

- Bereket öyle mi söylüyor?
- Evet.
- Pekiyi bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?
- Ben bir şey düşünmüyorum. Ancak o sizin Ferruh Sultan'ı öldürme-si için kendisine iki bin altın dinar para verdiğinizi iddia ediyor. Ayrıca onu öldürdüğü takdirde kendisi ile evleneceğinizi de söylüyor. Bu konuya şahit olarak da Kirmanşah aşiret reislerini gösteriyor. Bunları sizden öğrenmeye geldik.

Terken Hatun bunları inkâr ederse ondan şüpheleneceklerini düşündüğü için Müftü'ye:

- Doğn.;dur. Yarın küçük bir törenle evlenecektik. Bunu nedeni de bizim yaşlı olmamızdır. Herkesin bunu bilmesini istemiyordum. Ferruh Sultan da benim gibi düşünüyordu.
- Bunları anladım ama siz bu gece onu odanıza alıp neler konuştunuz?
- Doğru. Onunla odamda bir müddet konuştum. Bu konuştuklarımızı kimseye söylemeyeceğinize ve aramızda sır olarak kalacağına söz verirseniz söylerim.
- Ben bu şehrin müftüsüyüm. Elbette kimseye söylemem. Bundan emin olabilirsiniz.
- Bereket benimle evlenmek istiyordu. Bana "Bağdat'a gidelim seninle orada evlenelim." dediğinde, ona "Ben senden yaşlıyım. Mahmut adında bir oğlum vardı. Dul bir kadınım. Bundan dolayı seninle evlenemem." dedim. Bunun üzerine çok kızdı ve benimle evlenmek için ısrar etmeye başladı. Ben onun benim makamım için benimle evlenmek istediğini anlıyordum. "Ben Fernıh Sultanla evlenmek istiyorum. Onun hem yaşı uygun hem de aşiret reisidir." dediğimde daha da kızdı. Aslında

ben Ferruh Sultan ile evleneceğimi gizli tutuyordum. Ancak bu haber kısa sürede yayılmış. O bu haberi benim söylememden önce duymuş. Onu teselli etmek istedim. Bu konudan vazgeçmesi ve kendisine genç bir kız bulup iyi bir düzen kurması için iki bin altın dinar verdim. Parayı aldıktan sonra sevinçli bir şekilde evden aynıdı. Herhalde kıskandığı için Ferruh Sultan'ı öldürmüş olabilir.

- O öyle söylemiyor. Sizin o parayı Ferruh Sultan'ı öldürmesi için verdiğinizi ve onu öldürmesi için ayrıca emir verdiğinizi söylüyor.
- Ben öyle bir emir vermedim. Vermiş olsam bile uygulamak zorunda değildi. '
- O öldürdüğünü inkâr etmiyor. Ayrıca onun öldürdüğünü görenler var. Sizin emrinizle öldürdüğü için o birinci derecede suçlu ise siz de ikinci derecede suçlusunuz. Onun gece o saatte sizin evinize girip çıktığım görenler de var.
- Mademki onun öldürdüğünü biliyorsunuz da neden bu saatte buraya gelip benim ifademi alıyorsunuz?
- Ben bu hususta karar vereceğim. Bir dayanağım olması için tüm ayrıntıları bilmem lazım.
- Cahilliği yüzünden katil olduğu için ona çok acıyorum. Eğer bağışlama yetkim olsa ben onu bağışlarım. Ancak o bu sabaha karşı idam edilmezse sabah Kirmanşah aşiret reisleri duyacaklar ve buraya gelip şehrin altını üstüne getirecekler. Bir sürü de masum insan ölecek. Eğer o İsfahan Meydanı'nda asılırsa yine Kirmanşah aşiretlerinin tepkisine yol açacaktır. Hâlbuki Şemşad Bağı'ında idam edilirse bu iş bitmiş olur.
- Ben sizin gibi düşünmüyorum. Onun şehrin meydanında idam edilmesinin daha uygun olduğu düşüncesindeyim.
- Kirmanşah aşiretlerinin adamlarının burada olduğu gibi bir sürü Arap askeri de var. Bildiğiniz gibi Bereket de bir Arap. Yarın iki grup birbirine gireceği gibi şehri de yağmalarlar. Bu da iç isyana yol açar. Bunu için onun Şemşad Bağı'nda idam edilmesi daha uygun olur.
- Ben onu koruması için elli asker görevlendirdim. Katiller daima halkın huzurunda idam edilirler. Bunun nedeni de onun öldürülüşünü halk seyretsin de böyle bir suçun cezasının ne olduğunu öğrensinler ve bu tür bir suçu işlemesinler.
- Ey Müftü Efendi! Ben senin bu dediklerini çok iyi biliyorum. Ancak bu şehirde olaylar çıkacağından ben onun bağda idam edilmesi hususunda ısrar ediyorum.
- Hanımefendi, siz de Arap askerlerinin kışlalarından çıkmamaları için emir verirsiniz. Onlar da oradan çıkmazlar ve Bereket'i kaçırmazlar.
- Ben oğlum sağken onun yetkilerini kullanarak ülkeyi yönetiyordum. Oğlum öldükten sonra bu yetkim kalmadı. Bundan dolayı benim emrimi dinlemezler.
- O askerleri Halife sizin emrinize göndermiş. Onlar sizin emrinizi dinlemek zorundadırlar. Aksi hâlde Halife onları cezalandırır.

Şeyh Veled'in bu açıklamaları Terken Hatun'u kızdırdı. Terken Hatun, Şeyh Veled'e:

- Ey Müftü, aç kulağını beni iyi dinle!.. Sen bu tutumunla ortalığı ka-' rıştırmak istiyorsun. Görevin ben ne diyorsam onu yapmaktır. Bu şehrin emniyeti senden değil benden sorulur. Eğer senin dediğini yaparsam Kirmanşah ve Arap askerleri birbirlerini öldürür, şehri yağmalarlar. Mal ve can emniyeti de kalmaz.

Terken Hatun'un bu konuşması üzerine Müftü:

- Mademki öyle istiyorsunuz ben de onun cezasın Şemşad Bağı'nda veririm.

Artık konuşacak bir şey kalmamıştı. Müftü Şamşad Bağı'na döndü. İsfahan'da gördüklerini ve duyduklarını Bereket-ül Geys'e söyledi. Ayrıca ona Terken Hatun'un onunla değil, Ferruh Sultanla evlenmek istediğini, Ferruh Sultan'ın öldürülüşüne çok üzüldüğünü ve gözyaşı döktüğünü anlattı. Arap subayı Müftüye:

- Siz ona beni bu gece buraya neden gönderdiğini sordunuz mu?
- Sordum. Seni buraya o göndermemiş. Ayrıca o paralan da teselli olman ve kendine bir düzen kurman için verdiğini söyledi.
- Onun gibi bir padişah olan bir kadın benim gibi bir askerden korkar mı? İsteseydi beni hapse attırır veya Bağdat'a geri gönderirdi. Bana verdiği o paranın bir servet olduğunu biliyor musunuz? Ben on sene hiç ye-mesem içmesem ve harcamasam yine de o parayı biriktiremem.

- Sultanlar sadece korkularından bahşiş vermezler. Ayrıca bu para onun için çok da değil. Senin gönlün olsun diye o parayı sana verdiğine inanıyorum
- Terken Hatun o parayı Ferruh Sukan'ı öldürmem için verdi. Eğer o parayı vermeseydi ben de onu öldürmezdim.
- Sen Terken Hatun'a evlenme teklifi yaptın mı?
- Benim gibi bir gençle onun evlenmeyeceğini bildiğim için ona öyle bir teklif yapmadım. Ben herhangi bir adamım o ise bir padişah. Serveti ve makamı var. Ayrıca aramızda yaş farkı da var. Ben onu Bağdat'ta bir defa gördüm. Benim aklıma öyle bir şey gelmedi. Bu düşünceyi aklıma o soktu. Kendisi bana evlenme teklifi yaptı. Beni Bağdat'ta gördüğünü, beğendiğini; eğer Ferruh Sultan'ı öldürürsem benimle evleneceğini söyledi.
- Biraz önce dedin ki Terken Hatun isteseydi beni hapse attırır veya Bağdat'a gönderirdi. Bunu Ferruh Sultan için de yapabilirdi. Pekiyi bu konuda ne diyeceksin?
- Ferruh Sultan koskoca bir aşiret reisiydi. Onun ordusu vardı. Terken Hatun ona dokunduğu ^Tnda o Terken Hatun'u ortadan kaldırabilirdi.
- Acaba Ferruh Sultan, Berkyaruk'u hapisten kaçırmaları için kaçıranlara yardım etmiş olamaz mı? Bu durumu Terken Hatun öğrendikten sonra Ferruh Sultan'ın öldürülmesine karar vermiş olamaz mı?
- Ben o olayı tam olarak bilmiyorum. Yalnız Ferruh Sultan'ın Berkyaruk'u kaçırmaları için hapishanenin kapısını açık bıraktığını duydum.
- Pekiyi, Ferruh Sultan Teneş ile Terken Hatun aleyhinde iş birliği yapmış olabilir mi?
- Bilmiyorum.

Her ikisi de bir müddet sustular. Bu konuşmalar sonucunda Bereket, Terken Hatun'un ona iki bin altın dinarı vermesinin merhametinden değil onu kandırmak için olduğunu anlamıştı. Müftü'ye gelince o da Bereket'in o adamı öldürmesinin nedeninin Terken Hatun olduğunu anlamıştı. Ancak onun itirafı ve şahitlerin doğrulamaları nedeniyle yapacağı bir şey de yoktu.

Müftü Bereket-ül Geys'e:

- Senin onu Terken Hatun'un emri ile öldürdüğünü biliyorum. Ancak bu konuda sana idam için fetva vermekten başka yapacağım bir şey yoktur.
- Beni idam ettirecek misiniz?
- Ben seni idam ettirmeyeceğim. Cellat başını gövdenden ayıracak ama ben sadece bu hususta fetva vermiş olacağım.
- Ey Müftü!.. Senin Allah'tan korkun yok mu ki benim gibi günahsız birisinin ölümüne fetva veriyorsun?
- O adamı senin öldürdüğün ispatlandığı için ben kanun gereği fetvayı veriyorum. Bir vasiyetin varsa onu söyle.
- Beni şimdi mi idam edeceksiniz?
- Şimdi değil sabaha karşı idam edeceğiz.
- Vasiyetimi yazması için sizden bir kâtip istiyorum. O mektubu Ha-life'ye göndermek üzere yazacağım. Siz bu mektubu Halife'ye gönderecek misiniz?
- Ben sizin mektubunuzu Halife'ye nasıl gönderirim?

Bu söz üzerine Bereket sinirlenerek:

- Siz bu şehrin Müftüsü değil misiniz? Bu şehrin hukuk işlerine bakmıyor musunuz?
- Bu iş için özel bir ulak gerekiyor. Bu nedenle öyle söyledim.
- Sizin katibinize bu konuda ne kadar güvenebilirim?
- O da benim gibi sır sakladığından bana güvendiğin gibi ona da gü- j Yenebilirsin
- Daha önce de söylediğim gibi benim iki bin dinarım var. Bunun elli dinarını benim adıma tutacağınız özel ulağa veriniz. Ayrıca siz benim Ha-life nin ordusunun bir subayı olduğumu biliyorsunuz. Ben durumumu Halife'ye bildireceğim.

- Pekiyi, istediğini yapacağım.
- Bu söylediğiniz benim için yeterlidir. Katip gelsin, ben söyleyeyim o da yazsm.

Katibi çağırdılar, geldi. Bereket ona:

" Ben Ferruh Sultan'ı Terken Hatun'un emri ile öldürdüm. O bir padişah olduğu için onun emrini yerine getirmiş oldum. Benim Ferruh Sultana bir husumetim yoktur. Hatta onu severim bile. Ben Halife'den beni idam ettiren ve Ferruh Sultanın öldürülmesine neden olan Terken Hatun'un cezasız kalmasına razı olmamasını istiyorum. Bizim hesabımız ondan sorulsun." diye yazdırdıktan sonra mektubu Müftü'ye verdi. Ayrıca sandıktaki kalan parasını ailesine göndermesini, özel eşyalarının da kimlere verilmesi gerektiğini vasiyet etti.
Vasiyet bittikten kısa bir süre sonra hava aydınlanmıştı. Muhafız Komutanı celladı yanına çağırmalarını emretti. Eskiden İran'da ve Arap ülkelerinde idamlar sabaha karşı yapüırdı. Bu bir gelenekti. Bugün de birçok ülkede bu gelenek aynı şekilde sürmekte, idamlar sabaha karşı yapılmaktadır.
Cellat geldikten sonra, Bereket'i diz üstü oturttu. Ellerini ayaklan ile beraber arkadan bağladı. Cellat bu işlerle meşgulken Bereket avazı çıktığı kadar bağırarak: "Ben bu işi Terken Hatun'un emri ile yaptım. Bu işi yapmam için bana iki bin dinar verdi. Onu öldürdükten sonra da benimle evleneceğine dair söz verdi. İşi bittikten sonra da gördüğünüz gibi beni cellada verdi. Hâlimi görüyorsunuz." dedi. Söylediklerini birkaç bahçıvan ile birkaç asker duydu.
Müftü idam fermanını Bereket'in yüzüne karşı okuduktan sonra, fetvanın hükmünü yerine getirmesi için cellada işaret etti. Cellat kılıcını yerinden çıkardıktan sonra yukarıya doğru kaldırdı. Arkadan Bereket'in boynuna yapıştırdı. O kadar şiddetli vurmuştu ki; kılıç boyun kemiklerini kestikten sonra boynunu vücudundan ayırmıştı. Bereket'in başı yuvarlandı, şahdamarmdan oluk gibi kanlar yukarıya fışkırmaya başladı. Kanı tamamen boşaldıktan sonrafM.ylıafız Komutanı vücudunu yerden kaldırıp gömmelerini istedi. Başını dâ oradan kaldırıp, fetvayı uyguladıklarının delili olarak İsfahan'a götürmelerini emretti. Terken Hatun başın İsfahan'da sergilenmesinden korkmuyordu. Çünkü baş kimseye bir şey söyleyemezdi. Ferruh Sultan'm öldürülmesinden sonra Terken Hatun, Kirmanşah aşiretlerinden, bir ordu komutanı seçmeleri için aşiret reislerini yanına çağırdı. Onlara:

- Benim size söyleyeceklerim var. Şunu iyi bilin ki ben, Ferruh Sultan'm öldürülmesinden derin üzümü duydum. O benim hem ordumun komutanı hem de en güvendiğim adamdı. Onunla evlenecektim. Öyle bir kumandan bulmak da mümkün değildir. Bereket denilen o Arap, onu kıskançlığından öldürdü. Şimdi ben sizlerden onun yerine bir kumandan seçmenizi istiyorum.
Aşiret reisleri sustular ve bir cevap vermediler. Terken Hatun:
"Bir kadından ordu komutanı olmayacağına göre bu iş size düşer." deyince içlerinden biri:
"Doğru acele etmeliyiz. Savaş kapıya dayandıktan sonra kıymeti kalmaz." diye konuştu Terken Hatun:
- Ben aslında savaş taraftarı değilim. Ancak savaşmam gereken iki kişi var. Bunlardan birisi Teneş'tir.
Aslında Terken Hatun, Teneş ile evlenmeyi düşünüyordu. Bu hususta Ferruh Sultanı kurban seçmişti. İkinci savaşmak istediği kişi ise Berkya-ruk' tu. Berkyaruk'un hazinesini almak için adamlar göndermiş, adamlar eli boş gelince de kandırıldığını anlamıştı. Berkyaruk hapisten kaçtığı zaman onun amcasının yanına gideceğini sanmıştı. Oraya gitmediğini öğren- ' di ama nereye gittiğini öğrenemedi. Onun bu tutumuna çok kızdı ama bir anlam da veremedi. Bâtınilerin onu kaçırarak ondan yararlanmak isteyecekleri hiç aklına gelmiyordu.
Bu ara Teneş'in İsfahan'a yaklaştığı haberi geldi. O Teneş'in kendisi ile savaşmak için geldiğini sanıyordu. Terken Hatun gerçek niyetini öğrenmek için kocasının kardeşine bir elçi gönderip, kendisi ile yalnız görüşmek istediğini bildirdi.
Teneş:
- Kardeşinin karısı benimle hangi konuda görüşmek istiyor?
Elçi:
- O sizinle savaşmak değil, barış yapmak istiyor.
- Barışın savaştan daha güzel olduğunu bildiğim için ben de barış istiyorum.
Hacı Değirmeni denilen bir yerde buluşmaya karar verdiler. Her iki taraf da küçük bir grup askerle söz konusu yere yakın bir köye gelince askerlerini orada

bıraktılar. İkisi de Hacı Değirmeni denilen yere'geldikten sonra orada yere oturdular. Terken Hatun oturur oturmaz içten bir "Ah..." çekti. Teneş:
- Neden "Ah..." çektiniz?
I
- Bir kimse hem kocasmı hem de oğlunu kaybederse; kocasmm kardeşi ile de savaşmak için karşı karşıya gelirse elbette "Ah..." çeker.
- Benim seninle savaşmak için mi buraya geldiğimi sanıyorsun?
- Evet. Ancak sen kendin gibi güçlü değil de, neden benim gibi zayıf bir kadınla savaşmak istiyorsun?
- Ben buraya bu kadar askerle seninle savaşniak için değil, kendimi korumak için geldim.
- Bir hükümdarın kendisini korumak için iki bin, üç bin askerle değil, daha kalabalık bir ordu ile gelmesi gerekir.
- Hanımefendi, ben su tasını su içmeden ırmakta kaybettim. Şimdi de kana kana su içmek istiyorum.
- Ben size bir haber gönderdim. O haberi aldınız mı?
- Evet. Gönderdiğiniz haberi aldım.
- Eğer siz benim gönderdiğim o haberi almış olsaydınız böyle bir ordu ile buraya gelmezdiniz.
- Ben buraya savaşmak için değil, İsfahan'da mutlu olmak için geldim
- Sen kocamın kardeşisin. Eğer buraya misafir olarak geldiysen seni başımın üstünde ağırlarım. Fakat buraya ordu ile gelmen İsfahan'ı ele geçirmek için olsa gerek.
- İsfahan sizin mirasınız değil ki neden sizi bu kadar ilgilendiriyor?
- Melikşah'ın karışıydım. Onun ölümünden sonra oğlum Mahmut buranın padişahı oldu. Bu benim mirasım değil de kimin mirasıdır? Ben onların vârisi değil miyim?
- Hanımefendi, ben sizinle kavga etmeyeceğim. Kardeşimin karısı ile kavga etmeye niyetim yok. Fakat bazı konuları aydınlatmamız gerekir. Ben buraya bunun için geldim
- Hangi konuları aydınlatmamız gerekiyor?
- Siz Melikşah'ın karısı olduğunuz için kendinizi onun vârisi olarak mı görüyorsunuz?
- Hayır. Öyle bir amacım yoktur. Bu konunun hukuki yönlerini İsfahan Müftüsü ile konuştuk. Kbc|m öldüğü zaman öyle bir isteğim olmadığı için saltanatı oğluma bıraktııh. Şimdi de oğlum öldükten sonra "Bu ülke bana kalır mı yoksa kalmaz mı?" diye düşünüyorum. Çünkü ben oğlumun vârisiyim.
- Siz Melikşah'ın diğer oğlu Berkyaruk'u unutmuşa benziyorsunuz.
TERKEN HATUN İLE TENEŞ ARASINDAKİ DÜŞMANUK
Terken Hatun dudağını ısırıp bir an durakladıktan sonra Teneş'e:
- Bu konuları benimle konuşacağını sanmıyordum
- Neden?
- Siz Berkyaruk'u bu ülkenin padişahı olarak tanıyorsunuz da neden kendinizi padişah ilan ettiniz?
- Ben o bu ülkenin padişahıdır demiyorum. Ben onun Melikşahın en büyük oğlu olduğunu söyb'yorum.
- Siz aklı başında bir insansınız. Bu nedenle benimle dürüstçe konuşmanız gerekmektedir. Oğlumun ölümünden sonra bu ülkenin vârisi benim. Hâlbuki siz kadın olduğum için benim padişah olmamı kabul etmiyorsunuz. Sizin bu sözlerinizi hiç beğenmedim. Oğlumun mirası benim hakkımdır. Doğruyu söylemek gerekirse Berkyaruk Melikşah'ın oğludur. Sakanat onun hakkıdır. Hâlbuki o böyle bir iddiada bulunmuyor.
Teneş gülerek;
- Birkaç çeşit hak vardır. Bunlardan birisi miras hakkıdır. Buna göre bu hak Berkyaruk'un olabilir. Ancak hukuktan daha.üstün bir hak daha vardır. O da güçtür. Hak daima güçlünündür. Güçlü olan tahta oturur.
- Ben sizin bu konuşmanızdan savaşa karar verdiğiniz anlammı çıkarıyorum. Benimle savaşmak için gelmişsiniz. Amacınız İsfahan'ı elinize geçirmektir.
- Ben sizinle savaşmak niyetinde değilim.
- Siz bu karanmzla Berkyaruk'u ortadan kaldırmayı mı düşünüyorsu-
nuz? O nerede? Yaşıyor mu? Hiç sesi çıkmadığına göre akıbeti meçhule benziyor.
- O şu anda yaşamaktadır. Ben yeğenimi öldürmeyi hiç düşünmüyorum

- Onu hangi hapishaneye attınız?
- O hapishanede değil. Bâtmilerin arasında bir kalede yaşamaktadır.
- Eyvah!.. Desenize o artık bir mülhit oldu. Onun gibi dindar bir insanın mülhit olacağı hiç aklımdan geçmemişti. Buna çok şaşırdım
- Ben onun mülhit olduğunu söylemedim. Onun Bâtıniler arasında yaşadığını söyledim.

Terken Hatun bir müddet sustuktan sonra;

- Peki mülhitler onu neden yanlarında tutuyorlar?
- O öyle bir şey istemedi. Bâtıniler saltanat iddiasında bulunmasın diye yanlarında tutuyorlar.
- Teneş, bu sizin fikriniz mi?
- Ebu Hamza nın düşüncesi.
- Peki Ebu Hamza'ya güveniyor musunuz?
- Evet. O çok güvenilir birisidir.
- Teneş, siz çok saf bir insansınız. Onu sizin aleyhinize kullanacakları hiç aklınıza gelmiyor mu?
- Bu konuda bana söyleyebileceğin bir delilin var mı?
- Evet. Bâtıniler onu size karşı kullanmak istemeseler yanlarında tutmazlar.
- Bunun onlara ne yararı olur.
- Mülhitlerin her dediklerini yapmanız için onu ellerinde tutuyorlar. Eğer isteklerini yapmazsanız onlar da Berkyaruk'u size karşı tehdit unsuru olarak kullanacaklar.
- Onlar ne istediyse yerine getirdim. Onlara istedikleri özgürlüğü verdim. İnançlarının gereğini yapmaları için serbest bıraktım. Bu nedenle bana karşı koz olarak kullanacaklarını sanmıyorum.
- Büyük hata yapmışsın.'Eğer bu hatanı düzeltmezsen Nizamül-mülk un başına gelenler senin de başına gelir. Onlar bu tavizlerle yetinmeyip, tüm ülkenin yönetimini ellerine geçirmek isteyeceklerdir. Sen ise onların oyuncağı durumuna düşersin.
- Ebu Hamza dürüst ve sözüne güvenilir bir insandır. Onun bana kötülük yapacağını sanmıyorum.
- Bu mülhitlerin sözüne güvenme. Rahmetli kocam Melikşah' tan onlar hakkında çok şeyler duydum. Onlar tüm Müslümanlara düşmandırlar. Onların düşüncelerine göre tüm Müslümanların kath vaciptir.
- Onlara özgürlük verdiğim yerlerden bir şikâyet almadım. Hiçbir Müslüman'ı incitmediler. Bu konuda sizin gibi düşünmüyorum.
- Onlar henüz işin başındalar. Biraz çekiniyorlar. Biraz daha güçlenirlerse siz o zaman onların yapacaklarını görürsünüz ama iş işten geçmiş olur.
- Ben Bâtınilerden bu güne kadar iyilik dışında bir şey görmedim. Eğer onlar bana yardım etmeselerdi ben padişah olamazdım.
- Onlar ülkenin her yerinde mezheplerini yaymak için öyle davranıyorlar. Tüm ülkede güçlenirlerse sen o zaman yapacakları kötülükleri görürsün. Berkyaruk'u ellerinde tutmaları da bunun kanıtıdır. Onlar da bizim kadar Berkyaruk'un saltanat vârisi olduğunu biliyorlar. İleride onu size karşı kullanabilirler.
- Ben size biraz önce de söyledim. Onlardan bana bir kötülük gelmez.
- Berkyaruk'un kaçırılma olayında sizin parmağınız var mı?
- Evet. Berkyaruk'u Ebu Hamza vasıtasıyla hapisten kaçırttım.
- Neden kaçırttınız?
- Ben sizin onu öldüreceğinizi veya gözlerini mil ile oyacağınızı duyduğum için kaçırttım. Sonuçta o benim yeğenim. Bunu yapmak zorundaydım.
- Mademki öyle düşünüyorsun neden senin kalelerinde değil de Bâtı-nilerin bulunduğu bir kalede tutuyorsun?
- Bâtmilerin bulunduğu kalede daha emniyette olacağını düşündüm.
- Mülhitlerin hem size yardım edeceğini hem de Berkyaruk'un size zarar vermemesi için onu gözetim altında tutacağını söylüyorsunuz.
- Aynen öyle.
- Yanılıyorsun. Aslında onu öldürtmediğin için yanıldığını anlayacaksın. Denemek için Ebu Hamza'dan Berkyaruk'u iste. O zaman vermeyeceğini göreceksin.
- Yanılıyorsun.
- Sen nasıl düşünürsen düşün o mülhitlerin elinde bir kozdur.-Onu hiçbir zaman teslim etmezler.

Bu son sözleri duyan Teneş çok kızdı. Öfkesinden yüzü kıpkırmızı kesildi. Kızarak ve sesini yükselterek:
- Ben onlara sürekli itaat mi edeceğim? Onlarm her dediğini yerine mi getireceğim?
- Evet. Berkyaruk onlarm ellerinde olduğu sürece ne derlerse yapmak zorunda kalacaksm. Aksi hâlde seni tahttan indirip onu senin yerine oturturlar.
Teneş, Terken Hatun'un bu konuşmalanna daha da çok kızdığı için elleri ile bıyıklarını tutup sıvazladı ve kıvırdıktan sonra:
- Eğer onlar böyle yapmaya kalkarlarsa ben de hem mülhitleri hem de Berkyaruk'u ortadan kaldırırım.
Terken Hatun'un amacı Teneş'i Bâtıniler ve Berkyaruk'un aleyhine kışkırtmaktı.
- Teneş biz sizinle neden dostça konuşmuyoruz? Şimdi dostça konuşmak istiyorum.
- Ben de sizinle dostça ve samimi olarak konuşmak istiyorum.
- Biri size hizmet edecekse o bir Bâtıni olan Ebu Hamza olamaz. Sana layıkı ile hizmet edecek birisi varsa o da benim.
- Bana ne gibi bir hizmet vermeyi düşünüyorsunuz?
- Berkyaruk'un sizin için her zaman bir tehlike olduğunu bildiğim için sizi o tehlikeden kurtarmak istiyorum.
- Nasıl kurtaracaksın?
- Eğer gözleri kör edilirse saltanat iddiasında bulunamaz.
' Ben sizinle bu tür bir konuşma yapmak istemiyorum. Sen oğlun Mahmut'un sağlığındaki düşünceni hâlâ devam ettiriyorsun.
- Hayır. O artık dünyada yok. Ben bunu senin için düşünüyorum. Onu senin saltanat yolundan tamamen uzaklaştırmak istiyorum. Ancak sen onu kaçırttın. Bundan dolayı Berkyaruk hâlâ hayattadır. Sen de biliyorsun ki sakanat babasından dolayı onun hakkıdır. O yaşadığı sürece sana huzur vermeyecek ve fırsat bulduğu en kısa sürede de tahta geçecektir.
- Mademki o benim için tehlike olacak o zaman ne yapmamı istersin?
- Onu Bâtınilerden ist^ Ondan sonra da ne istiyorsan öyle yap.
- O benim yeğenim. Onn öldürürsem cinayet işlemiş olurum, O zaman da kısasa göre suç işlemiş olurum.
- Eğer bunu yapmazsan o zaman da saltanattan vazgeçersin.
- Senin bu yorumlarm ve konuşmaların beni perişan elti. Yine de ben Berkyaruk'un benim için tehlike olacağını sanmıyorum
- Tahtın ve tacın elinden alındığı zaman tehlikeli olduğunu anlarsın.
- Ben Berkyaruk'u Ebu Hamza'ya teslim ettim. Şu anda emin ellerde olduğu için bana karşı hareket edemez. Ben bundan eminim. Oradan kaçması da mümkün değil. Bu konuda yeterince konuştuk. Bana göre daha fazla konuşmanın anlamı yok.
- Benimle ilgili düşüncen nedir? Öğrenebilir miyim?
- Ben senin İsfahan dışında bir yerde yaşamanı istiyorum.
- Neden?
- İsfahan ülkenin başkentidir. Bundan dolayı benim orada kalmam şarttır.
- Geldiğinizde sormuştum, neden söylemediniz?
- Konuşmamızın başında birdenbire tepki göstermeyesiniz ve üzül-meyesiniz diye söylemedim.
- Her ikimizin de İsfahan'da kalması bizim için daha iyi olmaz mı?
- İkimizin de orada kalmasının yolu nedir?
- Evlenmemiz. Eğer evlenirsek karı koca oluruz. O zaman da kimsenin bize bir söz söylemeye hakkı olmaz.
- Ben seninle evlenmeyi düşünmüyorum.
- Gençliğinde bana nasıl baktığını unuttun mu?
- İnsanın ömründe birçok dönemleF vardır. O geçmişte kaldı.
- Bununla benim yaşlandığımı ve çirkinleştiğimi mi söylemek istiyorsun?
- Hayır, Siz hâlâ genç ve güzelsiniz.
- O hâlde evlenmemize ne gibi engel var?
- Evlenmemizin engeli sizin konuşmalarınız ve tutumunuzdur.
- Hangi sözlerim?
- Yeğenim hakkında söylediğiniz o sözleriniz. Siz kardeşim zamanındaki tutumunuzu hâlâ değiştirmemişsiniz. Ayrıca ne yaptığınızı ve neler konuştuğunuzu da herkes biliyor.

- Ne demişim?
- Yeğenimi kör etmek istemen veya öldürmek istemen, Halife'nin sa-J na göndermiş olduğu ordu ile tüm ülkeyi eline geçirmek istemen... Bunları herkesin yanında söylemişsiniz. Herkes duymuş. Bir de Eerruh Sultan ile Berkyaruk'u birbirine düşürüp öldürtmeni de yine herkes biliyor ve konuşuyor. Herkesin ağzında hem Bereket'e hem de Eerruh Sultan'a evlenme sözü verdiğin ve birbirlerini kıskandırarak ölümlerine neden olduğun de-dikodulan dolaşıyor.
- Aleyhimde başka neler söylüyorlar?
- Kardeşim Melikşah'm eceli ile öldüğüne de kimse inanmıyor.
- Teneş sen hiç mantıklı söz etmiyorsun. Akıllı adamsın ama bu tür dedikodulara nasıl inanıyorsun?
- İnandığımı söylemiyorum. İnanıp inanmamak hususunda tereddütlerim var.
- Siz bu dedikodular yüzünden mi benimle evlenmek istemiyorsun?
- Evet, bu dedikodular yüzünden evlenmek istemiyorum.
- Eğer evlenirsek bu dedikodular biter.
- Bunlar çirkin dedikodular. Benimle evlenmek için neden bu kadar acele ediyorsun? Bunu anlamıyorum. Biraz sabret. Ben İsfahan'a girdikten sonra bu konuyu tekrar gündeme getiririz.
- Eğer istiyorsan benimle beraber İsfahan'a gelirsin. Bunun dışında bir şey söyleyecek gücüm kalmadı.

Bu tartışmalar sonunda Teneş, Terken Hatun'un da İsfahan'da kalmasını kabul etti ve ona:

- Ordunu dağıtmak şartıyla İsfahan'da kalabilirsin.
- Ben ordumu dağıtmam.
- Bu orduyu ne ile besliyorsun?
- İsfahan'ın hazinesinden karşılıyorum.
- Ben başkent İsfahan'a girdiğimde oranın ve tüm ülkenin hükümdarı olacağım. Başkentin hazinesi de o ülkenin hükümdarına ait olacağı için onu harcama yetkisi de hükümdara aittir.

Aslında Teneş'in amacı onu ekonomik yönden güç durumda bırakarak ordusunun dağılmasını sağlamaktı. Ona izin verirse Terken Hatun İsfahan'ı kendi timan zannedecek ve o hazineyi istediği gibi harcayacaktı. Teneş, Terken Hatua'un ordusunun yarısının Arap askeri yarısının da Kir-manşah aşiretlerinden toplanmış askerler olduğunu biliyordu. Arapları Bağdat'a, diğerlerini de Kirmanşah'a göndermeyi düşünüyordu. Teneş, İsfahan'a girdikten sonra, Terken-Hatun da Şemşad Bağı'nı kendisine karargah olarak seçti ve oraya yerleri. İsfahan'ın hazinelerini harcamaya orada da devam etli. Böylece Teneş'in başkentin hazinesinden yararlanmasını da önlemiş oluyordu.

Teneş İsfahan'ı eline geçirince Bâtınilerin 1. Daisi Ebu Hamza, Te-neş'ten Bâtmilere İsfahan'da da diğer yerlerde tanıdığı özgürlüğü vermesini istedi. Teneş ise bu konuda daha önce eline geçirdiği yerlerde Bâtınile-rin özgürlükleri ile ilgili yayınladığı gibi bir ferman yayınlamadı. Ebu Hamza da "Teneş bu konuyu herhalde unutmuştur." diye düşünüyordu.

Teneş, İsfahan'a yerleştikten birkaç gün sonra Ebu Hamza'yı huzuruna çağırdı. Ebu Hamza'ya:

- Seni İsfahan'da Bâtmilere özgürlük vermek için ferman yayınlayacağımı müjdelemek için çağırdım.

Ebu Hamza, Teneş'in biraz üzüntülü olduğunu anladı. Teneş Ebu Hamza'ya oturması için izin verdikten sonra, hâl ve hatırını sordu. Daha sonra da Ebu Hamza'ya sordu:

- Berkyaruk'un elinizde olmasına seviniyorum ama orada ne yapıyor?
- Onun gözetim altında tutulması yeterli, başka bir işle uğraşması gerekmiyor.
- Şu anda nerede?
- O bizim kalelerin birinde.
- Onun benim denetimimden uzak ve sizin kalelerinizden birisinde olmasından dolayı çok huzursuz oluyorum.
- Sizin yanınızda olursa saltanat hevesine kapılarak isyan edebilir. Bu konuyu biz sizinle konuştuktan sonra onu bizim kaleye gönderdik.
- Ebu Hamza ben bu gece ölmüş olabileceğim gibi sen de ölebilirsin. Senin yerine geçecek olan kişi senin bana verdiğin sözü tutacak mı?

- Padişahım. Biz Bâtınilerde verilen sözleri ölsek bile bizden sonra gelecek kişiler yerine getirirler. Bizde töre ve kural değişmez.
- Ben senin dışmdaki Bâtınileri hiç tanımadığım için onlara itimat etmem mümkün değil. İmam'ınız Hasan Sabbah kuşkusuz güçlü bir insan ama ben onu da hiç görmediğim için tanımıyorum. Bundan dolayı geleceğimden endişe ediyorum. Berkyaruk her an bir yerde isyan edebilir belki de padişah olabilir.

Ebu Hamza, Teneş'in bu konuşmasından dolayı çok güç bir duruma düştü. Eğer Berkyaruk'u Ercan Kalesi'nden çıkarıp İsfahan'a getirse ellerindeki güçlü bir kozu kaybedeceklerdi. O zaman da Teneş onlara verdiği sözü yerine getirmeyecek ve diledikleri gibi hak elde edemeyeceklerdi. Belki de Teneş onların aleyhinde hareket edecekti. Bunları düşündükten sonra- ' Şöyle konuştu:

- Sultanım, Berkyaruk İmam'ımız Hasan Sabbah'ın emriyle o kalede tutulmaktadır. Bu nedenle onu o kaleden ahp buraya getirmemiz mümkün değil. Ben sizin isteğinizi İmam'ımız Hasan Sabbah'a -Ah onu selamla ansın- bir mektup yazarak bildireceğim.
- Neden onu İsfahan'da bir hapishanede tutmuyorsunuz? Ayrıca bunun için neden İmam'ınızdan izin istiyorsunuz?
- Bu hususta hem sizin görüşünüzü hem de İmam'ımızm görüşünü almıştık. Onun izni olmadan biz onu kaleden çıkaramayız
- İmam'mızm Berkyaruk hakkında öyle bir karar vereceğini sanmıyorum. Ben o zaman Hemedan'daydım. Şimdi ise İsfahan'dayım. Onun kendi gözetimim ve kontrolüm altında olmasını istiyorum. Bunun için illa da İmam'ınızın iznine mi ihtiyacımız var? •
- Ey melik. Bu konuda hem imamımız hem de siz Berkyaruk hakkında ortak bir karar verdiniz. Siz onun öldürülmesini veya kör edilmesini istemediğiniz için biz de onu İmam'ımızm isteği doğrultusunda koruma altına aldık. Berkyaruk bizim denetimimizde öldürülmeyecek ve kör edilmeyeceğine göre orada kalması uygun olacaktır.
- Ben Berkyaruk'un sizlere özgürlük vadettiğini biliyorum. Ancak saltanatının ömrü buna yetmedi. Ayrıca o sözünü yerine getirecekti ama veziri Yemin-ül Mülk buna engel oldu: Bâtıniler de Berkyaruk'u ortadan kaldırmak istediler. Terken Hatun da onu ortadan kaldırmak istedi. Ancak bunu yapamadılar. Ben engelledim. Siz onu Mahmut'a karşı koz olarak kullanmak için kaçırdınız. Fakat Mahmut öldü. Şimdi de siz onu bana karşı kullanmak istiyorsunuz.
- Evvela İmam'ımız Mahmut'un öleceğini önceden bilemezdi. Çünkü o saraydan kaçırıldığı gece öldü. İkincisi de İmam'ımız gerçekten ölmesini istemediği için kaçırdık. Bunlardan dolayı yorumunuz doğru değil.
- İmam'ınızın Berkyaruk'u neden öldürmediğini merak ediyorum. Siz biliyorsanız açıklar mısınız?

Ebu Hamza bilmezlikten gelerek:

- Maalesef ben de bilmiyorum.
- Anladığım kadarıyla onu benim yerime ileride tahta geçirmek için tuttuğunu sanıyorum.

Ebu Hamza, Teneş'in bu sözlerinden bu konuyu birisinin ona söylediğini anladı:

- Sultanım, ben birisinin bu konuyu size söylediğini tahmin ediyorum. Hatta onun kim olduğunu da iyi biliyorum.
- Mademki o dediğiniz kişinin adını biliyorsunuz o hâlde söyleyin.
- O kişi, sizi de Bâtınileri de yok etmek isteyen birisidir. Eğer aramız açılırsa aramızdaki bu açıklık o kişinin işine yarayacaktır. O, aramıza nifak tohumları ekmek istiyor. Bâtıniler sizi padişah yapmak için canlarını feda ettiler. Bu uğurda birçok gencimiz can verdi. Bu fedakârlıkları onlara özgürlük veresiniz diye yaptılar. Ama siz hâlâ o sözünüzü yerine getirmediniz. Ben bunu işinizin yoğunluğundan dolayı yapamadığınızı sanıyordum. O kişinin aramıza nifak tohumunu neden ekmek istediğini şimdi daha iyi anlıyorum.

Teneş alaylı bir şekilde:

- Pekiyi siz Berkyaruk'u, yanınızda padişah yapmamak için mi tutuyorsunuz?
- Bâtıniler, Kıyametin Kıyameti ilan edildiği zaman inançlannı serbestçe söyleyebileceklerdi. Yalnız ölüm fedailerimiz görev sırasında kendilerini gizleyeceklerdi. Siz de bu konuda bize yardımcı olmadınız. Sultanım siz de biliyorsunuz ki Berkyaruk bizlerden yararlanmak için birtakım sözler verdi. Fakat bize verdiği sözleri, ayaklarının altına alarak çiğnedi. Yani yalan

söyleyerek bizleri kandırdı. Biz de onu bu nedenle bir Bâtıni kalesinde gözetim altına aldık.
- O hâlde eğer siz istemezseniz o padişah olamaz.
- Eğer Berkyaruk sizin yanınızda olursa o zaman biz Bâtıniler, onun padişah olmasını engelleyemeyiz.
- Siz yanlış düşünüyorsunuz. Eğer o benim yanımda olursa, ben onun isteğini engellerim.
- Eğer konuşmama izin verirseniz, ben onu nasıl engelleyeceğimizi açıklayabilirim.
- Buyur, özgürce konuşabilirsin.
- Sultanım, biz sizin saltanatınızın uzun sürmesini istiyoruz. Sizin bize özgürlük tanımanızı da bütün dünya insanlarının Bâtıni olmasını istediğimiz için istiyoruz. Nihayet tek bir insansınız. Bir erkek evladınız bile yok. Olsa sizden sonra da onu destekleriz. Çünkü oğlunuzun da babası gibi bize aynı hakları vereceğini umuyoruz. Bundan dolayı Berkyaruk'u öldürme-yip kalede tutuyoruz
Teneş biraz susup düşündükten sonra:
- Bu benim hiç oğlum olmayacak anlamına gelmez.
- Oğlunuz olursa sizden sonra onu tahta geçirmek için çalışırız. Böy'_ V lece Berkyaruk meselesi de ortadan kalkmış olur. Kötü amaçlı kişiler size bizim Berkyaruk'u tahta geçirmek için kalede tuttuğumuzu söylemişler. Size bunu söyleyenlere siz "Mademki öyle bir niyetleri vardı da neden benim tahta geçmem için uğraştılar?" diye sormanız gerekirdi. Biz Bâtıniler sizin saltanatınız döneminde sizden vefa gördüğümüz için çok mutluyuz. Bu ne-

denle sizden başka kimsenin padişah olmasını istemiyoruz. Sizin düşmanınız bizim de düşmanımızdır. Berkyaruk öldürülmemiz için ferman çıkardı. Kardeşiniz Melikşah da bizlerin öldürülmesi için Nizamülmülk un kışkırtması ile ferman çıkardı.
Teneş Ebu Hamza'nm bu konuşması karşısında duygulandı ve ona:
- Bunları bana Terken Hatun söyledi.
- Eğer onun biz Bâtıniler hakkında söylediklerini ben onun aleyhinde söyleseydim o bize kim bilir ne gibi kötülükler yapardı.
- O sizin aleyhinizde bir şey söylemedi ama sizin Berkyaruk'u elinizde tutmanızın nedeninin ileride onu benim yerime padişah yapmak istediğiniz için olduğunu söyledi.
- Sultanım Bâtınilerin öyle bir planları yoktur. Buna içten inanabilirsiniz.
Bu konuşmalardan bir gün sonra İsfahan halkı çarşılarda ve pazarlarda tellalların zil çalarak bağırdıklarını duydular. Kulak misafiri olduklarında tellalların: "Bu günden itibaren Bâtmiler İsfahan'da özgürdürler. Hiç kimse Bâtmileri rahatsız etmeyecektir. Her kim Bâtmileri rahatsız ederse o Teneş'in emri ile idam edilecektir. Duyduk duymadık demeyin!.." diye hem zil çalıp hem de bağırarak söylediklerini işittiler. İsfahan başkent olduğu için İsfahan'da Bâtmilere böyle bir hak tanımaları olağanüstü bir durumdu. Halk âdeta duyduklarına inanamıyorlardı. Birbirlerine : "Bu bir şaka mı yoksa gerçek mi?" diye soruyordu.
İsfahan'da Bâtmilere özgürlük verilmesi halkı şaşırttı ama değiştirmedi. Terken Hatun ile İsfahan'a gelen Kirmanşah aşiret reisleri de bu haberi duydular. Aşiret reisleri Bâtmileri "Kâfir" olarak kabul ettikleri için, Teneş'in onların öldürülmeleri hakkında ferman çıkaracağını sanıyorlardı. Hatta onlar bir Bâtıni'yi öldürmenin çok sevap olduğunu düşünüyorlardı. Tellalların bu ilanlarını duyunca Terken Hatun'a haber gönderip "bu konuyu görüşmek için Şemşad Bağı'nda bir toplantı yapmak istediklerini," aşiret reislerinden Abdullah Sene vasıtasıyla bildirdiler.
(^
EBU HAMZATA SUİKAST GİRİŞİMİ
Terken Hatun, Kirmanşah aşiretlerinin reislerinin Şemşad Bağı'nda neden toplanmak istediklerini bildiği için hasta olduğunu bahane ederek bir hafta sonraki çarşamba günü onları kabul edebileceğini söyledi. Fakat aynı gün daha önce sözünü ettiğimiz Farize adındaki kölesini Kirmanşah aşiret reislerinden Abdullah Sene'nin yanına gönderip, o gün gece yansı onunla Şemşad Bağı'nda görüşmek istediğini bildirdi. Ayrıca Farize'ye, "Dikkat et! Bunu en samimi

arkadaşına bile söyleme. Bundan hiç kimsenin haberi olmasın." diye de tembih etti. Farize de Terken Hatun'un söylediklerini harfiyen yerine getirdi. Farize, Abdullah Sene'yi gördüğünde yirmi altı - yirmi yedi yaşlarında ancak vardı. Abdullah bu haberi duyunca şaşırdı. Çünkü Terken Hatun gibi bir Sukan, aynı zamanda güzel bir hanım onu istiyordu. ' ^emen hamama gidip güzelce yıkandı. En temiz ve güzel elbiselerini giydi. Güzel kokular da sürüdükten sonra Şemşad Bağı'nm yolunu tuttu. Oraya vardığında Terken Hatun da onu bekliyordu. Terken Hatun onu görünce, "Hoş geldiniz. Sürdüğünüz bu koku çok hoşuma gitti." diye iltifat ettikten sonra "Buyur şuraya otur" dedi. O da terbiyeli bir şekilde gösterilen yere oturdu. Terken Hatun ile birbirlerine hâl hatır sorduktan sonra Terken Hatun'a:

- Hanımefendi sizin hasta olduğunuzu duydum. Şimdi sizi sağlıklı görüyorum. Buna çok sevindim.
- Ben hâlâ hastayım. Bir müddet daha dinlenmem gerekmektedir. Siz geleceksiniz diye yataktan kalktım. Bir türlü uyuyamıyorum. Tüm vücu-dum dökülüyor. Aslında Kirmanşah aşiret reislerini kabul edecektim. Ancak rahatsızlığım nedeniyle toplantıyı bir hafta sonraya erteledim. Siz o aşiretlerin en büyüklerinden birinin reisisiniz. Benim sizinle neden görüşmek istediğimi biliyor musunuz?
- Hanımefendi, sizin rahatsız olduğunuzu duydum. Bunun dışında benimle neden görüşmek istediğinizi bilmiyorum.
- Aşiret reisleri benimle hangi konuyu görüşmek istiyorlar?
- Hanımefendi, bu şehirde çok acayip işler dönüyor. Tellallar İsfahan'da Bâtınilerin özgür olduklarını, her kim onları rahatsız ederse Te-neş'in emri ile idam edileceğini bağırıyorlar. Bizim sizinle görüşmek istediğimiz bu konudaki görüşünüzü öğrenmek ve Bâtınilerin özgürlükleri hususunda nasıl bir tutum içerisinde olmamız gerektiğini konuşmak içindir.

Terken Hatun "Ah..." edip içini çektikten sonra:

- Abdullah, bunlar ahir zaman alametleridir. Ancak "kıyamet günü" yaklaşınca bu tür şeyler olur.
- Sultanım, eskiler derlerdi ki; ahir zaman yaklaşınca Güneş, Dün-ya'nm bir yarısında hiç doğmaz, diğer yarısında da hiç batmaz. Doğru bunlar kıyamet alametleridir.
- Abdullah, bu şehirde Bâtmilere özgürlük tanıyan aslında Teneş değil de Ebu Hamza denilen ayakkabıcıdır.
- Yani bunu Ebu Hamza yaptırmıştır mı demek istiyorsunuz?
- Evet. O ne diyorsa Teneş onu yapıyor. Teneş onun dediklerinden çıkmıyor.
- Onun Teneş'i bu kadar etkileyeceğini sanmıyorum.
- Yanılıyorsun. Eğer o yann, "Kirmanşah aşiretlerinin hepsinin öldürülmesini istiyorum." dese Teneş de onun istediği doğrultuda ferman çıkarır.
- Peki, Ferruh Sultan'ı da onun öldürttüğünü mü söylemek istiyorsunuz? Ben onu bir Arap subayın öldürdüğünü duydum.
- O Arap subayı bir mülhit idi.

Abdullah, Terken Hatun'un bu sözlerini duyunca hışımla doğrularak:

- Demek ki Bereket' ıfiülhitti.

Terken Hatun ölünün dirilerek yalanını çıkarmayacağını bildiği için;

- Evet, o mülhitti. Bunun ispatı da Ebu Hamza denen o ayakkabıcının emri ile Ferruh Sukan'ı öldürmesidir.
- Eğer mülhit ise Ebu Hamza'nm emri ile Ferruh Sultan'ı öldürmüştür.
- Sana ne diyorsam kabul et.
- Söylediklerinize inanıyorum.
- O, Ferruh Sultan'a öyle bir saldırmış ki; hiç kimse fark etmemiş. Ölmesini garanti etmek için de birkaç defa kılıçla vurmuş. Bunu ancak mül-hitler yapabilir.
- Teneş o tarihte İsfahan'a henüz gelmemişti. Ebu Hamza da orada olmadığına göre öldürme emrini Ebu Hamza'nm vermesi mümkün değildir.
- Ey Abdullah, sen ne kadar safsın onun öldürme emrini vermesi için . İsfahan'da olması şart değildir. Ebu Hamza'nm İsfahan'da çok adamı var. Onlar vasıtasıyla bu işi yapmış olamaz mı?
- Şeyh Veled'in Ebu Hamza'nm etkisinde kalarak Bereket-ül Geys hakkında fetva verdiğini sanmıyorum

- Onun bu fetvayı Ebu Hamza'nm etkisiyle verdiğini herkes biliyor.
Terken Hatun Kirmanşahlı gence:
- Abdullah, ben uzun süredir yalnız yaşıyorum. Seni de çok beğeniyorum. Seninle evlenmek istiyorum.
Abdullah bu teklif karşısında çok heyecanlandı. Elleri titremeye başladı.
- Hanımefendi sizin bu teklifiniz karşısında tüm erkekler kul köle olur.
- Elbette birçok erkek benimle evlenmek ister. Ancak ben senin gibi yakışıklı bir genç dururken başkası ile evlenmeyi düşünmüyorum. Senin kömür gözlerine, beyaz tenine ve fidan boyuna âşık oldum. Ferruh Sultan da çok yakışıklı bir adamdı. Onu da beğeniyordum. Ebu Hamza o yiğidi bir Arap'a öldürttü. Sen sevdiğim ikinci Kirmanşahlısın. Bu söylediklerimi düşün ve kararını ver.
Abdullah ayağa kalktı, bir şeyler söylemek istedi... Ancak sözler boğazına âdeta düğümlendiği için söyleyemedi. Terken Hatun tüm dikkatini onun üzerine yoğunlaştırmış, onu süzüyordu. Terken Hatun:
- Kölem Farize'yi bu konuları görüşmek için göndermiştim. Sen Kirmanşah aşiret reislerinin en ileri gelenlerinden birisin.
Abdullah, kendini biraz toparladıktan sonra ona:
- Emret, kölen olayım! Canımı senin uğrunda feda etmeye hazırım.
- Ben senden bunu istemiyorum. Çünkü canın bana lazım. Ben seninle evlenmek istiyorum.
Abdullah heyecanlı bir yapıya sahipti. Huzursuz bir şekilde oturuyordu. İki elini yukarıya kaldırarak Terken Hatun'a sordu:
- Sultanım, benimle evlenir misin?
- Evet. Ben Kirmanşah aşiret reisleri arasmda hiç kimseyi senin kadar beğenmiyorum. Ben seni seviyorum!..
- Ben de senin ok gibi kirpiklerine kalbimi hedef ederim.
- Sen de Ferruh Sultan kadar zengin misin?
- Benim servetim onun servetinin beşte biri kadar bile yok. Eğer evlenirsek geçinmede sıkmtı çekebilirsiniz. Çünkü siz zengin bir yaşama alış-mışsmız.
- Benim param var. Ayrıca İsfahan'ın hazineleri de elimde. Teneş bu konuda bana iyi davranmaktadır. Ancak bir gün gelecek, Teneş o hazineyi benim elimden alacaktır. Belki de beni öldürecektir.
- Teneş'in kardeşinin karısına kötülük yapacak bir insan olduğunu sanmıyorum. Teneş'i İsfahan'a gelmeden önce tanımıyordum. Bu şehre geldikten sonra onu tanıdım. Tanıdığım kadarıyla mert bir insan olduğu için bu dediklerini yapmaz.
- Ebu Hamza Teneş'ten, İsfahan'ı elimden almasını isteyecektir. Benim endişem budur.
- Ebu Hamza, Teneş'in üzerinde bu kadar etkili mi?
- Evet, o kadar etkili. O şimdi İsfahan'ı elimden alacak, daha sonra da tüm ülkeyi eline geçirecektir.
- Mülhitlerin o kadar yere ihtiyaçları var mı?
- Bu söylediklerime çok şaşırdınız.
- Mülhitlerin İsfahan'a neden ihtiyaçları var?
- Burası Selçuklu ülkesinin başkenti olduğu için burayı kendilerine başkent yapacaklar. Bu merkezden de Mısır'dan Harzem'e oradan da Ma-vera-ün Nehir'e kadar yayılacaklar. Bundan dolayı onların buraya çok ihtiyaçları var.
- Böyle olacağını sanmıyorum. Teneş İsfahan'da Bâtınilere özgürlük verdi ama özgürlük vermek ayrı şey, siyasi olarak hak vermek ayrı şeydir.
- Bu bir başlangıçtıi. Önce özgürlük isterler sonra da siyasi olarak tüm ülkeyi ellerine geçirirler. Odların ne karşılığı Teneş'e yardım ettiklerini sanıyorsunuz? Bâtmilerin onun aleyhinde bir şey söylediklerini duydunuz mu?
- Hayır. Duymadım. Söylediğinize katılıyorum. Bu benim de dikkatimi çekiyordu.
Kirmanşahlı genç bir müddet sustu. Bu ara hiçbir Bâtını'nin Teneş'e muhalefet etmediğini düşündükten sonra:
. O Bâtınilere birtakım haklar verdi ama Isfahan halkı bu durumdan hoşnut değil. Halkının muhalefetine rağmen onlara bu haklan tanıdığına göre demek ki kendisi de mülhittir. ^

- Mülhit olmasa onlara bu hakları tanımazdı. Onların I. dailerinin dediklerini yapmazdı. Halk bunun aleyhinde ama konuşmaları kendi aralarında kalıyor. Teneş bunları duymuyor bile.

Abdullah Sene, Terken Hatun'dan Bâtmilerin İsfahan'ı ellerine geçireceklerini, burasını kendilerine başkent yapacaklarını ondan sonra da tüm ülkeyi ellerine geçirerek "Bâtını Devleti'ni" kuracaklarını, bu duruma da herkesin seyirci kaldığını duyunca üzüldü. Terken Hatun'un sözlerini onayladı. Terken Hatun:

- O benim rahmetli kocamın kardeşi olduğu için onun bu yaptıklarına çok üzülüyorum. Bu tutumu ile sakanat, Selçuklu soyunun elinden çıkacak ve Bâtmilerin ellerine geçecek. Bundan sonra da Hasan Sabbah ve ondan sonra da onun vârisi Selçuklu tahtına oturacak. Bu konuda ne söy-lediysem dinlemedi, insanların bundan dolayı ne kadar üzüldüklerini hiç fark etmiyor. Ben bu davranışları ile ileride sakanatı Hasan Sabbah'a bırakacağını sanıyorum. Bunu birilerinin önlemesi gerekir ama ben bir kadınım, buna gücüm yetmez. Tüm mülhitler Teneş'i destekliyorlar. Teneş de onlar ne diyorlarsa yapıyor. Bizlerin bu duruma bir çare bulmamız gerekmektedir. Ebu Hamza kocamdan kalan timarımı da elimden almak istiyor. Eğer o gelirler de elimden çıkarsa ben seninle nasıl evlenebilirim?
- Hanımefendi, acaba amacınız beni size köle yapmak mı?
- Benim birçok kölem var. Seni kendime köle değil koca olarak almak istiyorum. Ebu Hamza, İsfahan'ın timarmı elimden alması için Teneş'i kışkırtıyor. Bu durumda bizim mutlu olabilmemiz için Ebu Hamza'nın öldürülmesi şart oldu. Onu öldürmek için aslan gibi bir yiğide ihtiyacımız var. Öyle birini bulabilir miyiz?
- Ben aslan değilim ama bu işi yapabilirim.

Terken Hatun da Abdullah Sene'den bu cevabı bekliyordu. Abduj-lah'ın gözlerinin içine bakarak: _ j

- Sahi, bu işi yapabihr misin?
- Evet, yapabilirim.
- Ebu Hamza bir ayakkabıcıdır ama aynı zamanda mülhitlerin en büyük amirlerinden birisidir. Ona "baş dai" veya "I.dai" derler. Onu öldürmek kolay değil. Bunun için çok dikkatli olmak gerekir.
- Seninle evlenip, mutlu bir hayat sürebilmem için onu öldürmem şart oldu.
- Mademki onu öldürmeye karar verdin; o zaman çok dikkatli oi, hiç iz bırakma. Olaydan da kimseye söz etme.
- Ebu Hamza yanma muhafız almadan tek başına gezmeye çıktığı içiii onu öldürmem kolay olacaktır.
- Eğer onu öldürürsen seninle evlenirim. Onu ortadan kaldırmakla da tüm Selçuklu halkını da kurtarmış olursun. Ayrıca onu öldürmenden dolayı Teneş'in de sana iyi bir ödül vereceğini sanıyorum,
- Ebu Hamza'nın etkisi altında kalan Teneş bana ne diye ödül versin?
- Teneş onların her dediğini isteyerek yapmıyor. Onlara özgürlüğü de isteyerek vermedi. O mülhitlerin isteklerini istemeyerek yaptığı için, sen de onu mülhitlerin baskılarından kurtarmış olacaksın. Bu nedenle sana ödül verecektir.

Abdullah Sene, Bâtmilerin sistemlerini bilmiyordu. Bundan dolayı eğer Ebu Hamza ortadan kaldırılırsa, yerine başkasının geçeceğinden habersizdi. Kirmanşahlı genç onun ölümünü geciktirmemek istiyordu. Ebu Hamza'yı hemen öldürmeye karar vererek Terken Hatun a sordu:

- Onu nasıl öldürmemi istiyorsun?
- O bir an evvel öldürülmeli. Çünkü önümüzdeki hafta aşiret reisleri ile toplantı yapacağım. Toplantı da Bâtınilere özgürlük verilmesi ile ilgili, bu işi yaptıran da Ebu Hamza'dır. O toplantıdan önce bu iş bitirilmeli. O ortadan kaldırılınca bu konu da kapanır. Eğer toplantıdan önce öldürül-mezse onu aşiret reislerinin öldürdüğü sanılacaktır. Toplantıdan önce öl-dürülürse aşiretlerden kimse şüphelenmez.

Bu konuşmaların sonunda Terken Hatun, Abdullah'a Ebu Hamza'yı nasıl öldürmesi gerektiğini detaylı bir şekilde anlattı ve Abdullah'a:

- Şimdi git. Benimle bu iş bitene kadar görüşmek için de gelme! Benim göndereceğim haberi sabırla bekle. Yarın kölem Farize, Zayende Neh-ri'nin

köprüsünün ayağının dibine gelip, Ebu Hamza'yı nasıl öldürmen gerektiğini sana söyleyecek. Ha(m^'nm öldürülme işi unutulduktan sonra bana evlenme teklif edersin ded!.
Abdullah Sene gitmek üzere ayağa kalktığında Terken Hatun:
"Ebu Hamza İsfahan yakınındaki Sedeh'e atla gidecekmiş. Onu atın üzerinde öldürmen güç olur. Gideceği yer İsfahan'a yakın. Onu ikna el, yaya gitmesini sağla. Yaya insanı öldürmek daha kolay olur. Ayrıca onu at üzerinde öldürürsen atını herkes tanıdığı için atı başına be-
la olabilir" dedikten sonra Abdullah Sene'ye bir kese altın verdi. Kir-manşahh genç:
- Bu altınları bana neden veriyorsunuz?
- Bu paralan sana Ebu Hamza'nın ölümünden sonra ihtiyacın olacağı için veriyorum. Bu aynı zamanda benim çeyiz param. Ayrıca senden başlık parası da istemiyorum.
- Benim paraya ihtiyacım yok. Kendime sadece bir kadın elbisesi almam lazım.
Böyle söylemesine karşın Abdullah parayı cebine koydu ve terken Ha-tun'u öptükten sonra da oradan ayrıldı.
Abdullah Sene ertesi gün Sedeh aşiret kadınlarının elbiselerinden giydi. Yüzünü de gözleri dışında örttü. Tam bir aşiret kadınına benzedi. Bu kılıkla Ebu Hamza'nın evine gidip, kapıyı çaldı. Bir Bâtıni hizmetli kapıyı açtı ve:
- Kimsiniz? Ne istiyorsunuz? diye sordu.
Abdullah Sene sesini bir kadın gibi incelterek:
- Ebu Hamza'yı görmek istiyorum
- Ağamı şimdi göremezsin. Çok istiyorsan yarın gel.
- Çok önemli bir konu var. Ona muhakkak söylemeliyim.
- Şu anda önemli bir konuda yazı yazıyor. Değil sen, Teneş bile gelse onu göremez.
- Siz ona bir kadın Berkyaruk'tan önemli bir haber getirmiş, sizi görmek isliyor derseniz o beni kabul eder.
- Bekle! Haber vereyim.
Hizmetli gitti ve kısa bir süre sonra gelip:
- Ağam sizi bekliyor diyerek Abdullah'ı içeriye aldı.
Abdullah Sene eve girdiğinde evin içinde birkaç adam daha vardı. Onlar orada Ebu Hamza'yı korumak amacıyla bulunuyorlardı. Hizmetli Abdullah ile birlikte Ebu Hamza'nın odasına girdi. Ebu Hamza yazı yazmakla meşguldü. Abdullah'ı kadın sandığı için hizmetliye dışarı çıkmasını söyledi, kalemini masanın üzerine koydu.
Hizmetli dışarı çıktıktan sonra:
- Hanımefendi kimsiniz ve benimle ne görüşmek istiyorsunuz? dedi Abdullah.
- İzin verirseniz kapının arkasından birilerinin bizi dinleyip dinlemediğini öğrenmek istiyorum.
Diyerek kapının arkasını kontrol ettikten sonra Ebu Hamza'ya iyice yaklaştı:
- Ben kadın değilim. Bu kıyafet ile gelmeseydim beni sizinle görüştür-
mezlerdi.
Pedi ve yüzünü açtı. Ebu Hamza:
- Benim hizmetlime Berkyaruk'tan haber getirdiğini söylemişsin. Ne gibi bir haber getirdin?
- Evet. Size çok önemli bir haber getirdim.
- Sen Berkyaruk u gördün mü?
- Evet, gördüm.
- Onu nerede gördün?
- Sedeh'te gördüm.
- Sedeh'te mi?
Ebu Hamza, kızgınlıktan gözleri dışarı fırlamış vaziyette:
- Be adam, neden yalan söylüyorsun?
- Ben yalan söylemiyorum. Söylediklerim tamamen doğrudur. O şu anda Sedeh'te bulunuyor.
- Peki buraya neden kadın kılığında geldin?
- Eğer bu şekilde gelmeseydim beni kabul etmezdiniz. Beni kabul etmeniz için bu kılıkta geldim. Bu şekilde gelmemi bana Berkyaruk söyledi.

- Ben Berkyaruk'un nerede olduğunu biliyorum. Onu benim haberim olmadan bırakmazlar. Bu konuda bana bilgi verilmedi.
- Doğru, o sizin emrinizle orada kalmaktadır ve sizin izniniz olmadan onu kaleden çıkaramazlar. Ancak sizden de üstün bir yetkiliniz var. O da imamınız Hasan Sabbah'tır. Berkyaruk da onun izni ile kaleden çıkanidı ve serbest bırakıldı.

Ebu Hamza şaşkın bir ifadeyle:

- İmam'ımız Hasan Sabbah mı onu serbest bırakmış? Eğer o serbest bıraksa bizlere de gerekli talimatı verirdi. Hâlbuki böyle bir emri bana gelmedi. ^
- Ben o kadarını bilemem. Be^p sadece onun serbest bırakıldığını biliyorum.
- Berkyaruk'un o köye gelmesi şaşılacak bir olay. Eğer İmam'ımız onu serbest bırakacak olsa bana haber vereceğinden hiç kuşkum yoktur. Berkyaruk o kalede benim iznim ile kalmaktadır. Bana haber verilmeden kimse onun oradan dışarı çıkmasına dahi izin veremez.

Abdullah bir müddet sustu, kafasında ona bir cevap vermeyi planladı. "Size söylemeye zaman bulamamışlardır." demek istedi. Bundan kuşkulanacağını düşünerek vazgeçti. Cevap vermemeyi tercih etti.

Ebu Hamza:

- Berkyaruk buraya yalnız mı geldi?
- Evet.
- Bana getirdiğiniz önemli haber nedir?
- Burada sizi zehirlemeyi planlıyorlar. Size içecek bir şey verdiklerinde sakın içmeyiniz, yere dökünüz. Bunu bana Berkyaruk söyledi. Ayrıca Sedeh'te sizinle önemli konuları görüşeceğini söylemem için beni size yolladı. Benimle oraya gelmeniz gerekmektedir. O size katılmak istiyor. Ben sadece bu kadarını söyleyebilirim. Oraya yaya gideceğiz. Yalnız bu konudan kimsenin haberi olmamalı ve ayrıca yanınıza da kimseyi almamalısınız. Berkyaruk bu olayı kimsenin duymasını istemiyor. Eğer duyulursa tehlikeli olur. O şimdilik İsfahan'a gelmek istemiyor.
- Berkyaruk okuma-yazma bildiği hâlde neden bana bir mektup yazmadı? Bunları bir mektup yazarak bildiremez miydi?
- Yanında ne kağıt, ne divit ne de hokka vardı. Bundan dolayı benimle haber gönderdi.
- Konuşmandan Sedeh'ten olmadığın anlaşılıyor.
- Doğru oralı değilim.
- Kirmanşahh mısın?
- Evet, Kirmanşahlıyım. Uzun bir süredir orada yaşıyorum.
- Orada ne iş yapıyorsun?
- Çiftçilikle uğraşıyorum. Ayrıca çeşitli eşya sattığım bir de dükkanım var.
- Berkyaruk neden buraya yollamak için seni seçti?
- Bu gece henüz dükkânımı kapatmamıştım ki dükkâna bir genç girdi. O sırada müşterilerle meşgul oluyordum. Bir müddet sessizce bekledi. Herkes gittikten sonra yüzüne dikkatlice baktım; yabancı olduğunu, giyim kuşamından da önemli bir kişi olduğunu anladım. "Hoş geldiniz. Ne istiyorsunuz?" diye sorduğumda, "Ben bu köye yeni geldim. Kimseyi de tanımıyo-^ rum. Bana bu gece kalabileceğim bir yer söyleyebilir misiniz?" dedi. Ben onun önemli bir kişi olduğunu anladığımdan ona "Buyurun, benim evifnde kalın." diyerek evimde misafir ettim. Onu bu gece ağırlarsam yarın giderken iyi bir bahşiş verebileceğini düşündüm. Dükkânı kapattıktan sonra bizim eve gittik. Bir şeyler yedikten sonra şehirde yaşayan büyük bir kişiye haber
göndermek istediğini, kimseyi tanımadığı için de o haberi gönderemediğini, haberi göndermek istediği kişinin Ebu Hamza olduğunu, kendisine yardımcı olup olamayacağımı sordu. Ben de ona göndermek istediği haberi götürmeye hazır olduğumu söyledim. O da bana gece olduğu için Ebu Hamza'nm beni kabul etmeyeceğini ancak kadın kılığında gidersem kabul edeceğini söyledi. Ben de onun dediğini yaptım. Bu şekilde buraya geldim.
- Diyorsun ki kağıt, divit ve hokka olmadığı için size mektup yazamadı. Pekiyi onun sizi gönderdiğini ispat etmeniz için bana ne gibi bir delil getirdiniz?
- Bu hiç aklıma gelmedi. Fakat onun çok güzel kıyafetinden, sürekli huzursuz oluşundan ve devamlı etrafını kollayışından Berkyaruk olduğunu anladım.

Berkyaruk bana "Acele git. O büyük insanı bu köyün insanları uyanmadan buraya getir. Sabah olunca herkes uyanıp, benim burada olduğumu anlarlarsa benim için kötü olur." dedi.
- Emir vereyim iki at hazırlasınlar. Birisine sen diğerine ben binelim de gidelim.
- Eğer atlarla gidersek dikkati çekeriz. Çünkü ben bu kılıkla geldiğim için ala binemem. Bu tehlikeyi göze alamayız. Ayrıca ikimizden başka da kimsenin gelmemesi gerekir.
- O hâlde yaya gidelim.
Ebu Hamza elindeki kalemi kitabın üzerine koydu, duvardaki kılıcı behne taktı. Odadan çıktılar. Orada bulunan korumalar da onunla gitmek istediler. Ebu Hamza onlara:
- Ben yalnız gideceğim, benimle gelmeyin.
Ebu Hamza ile Abdullah Sene beraberce yola çıktılar. Ebu Hamza bütün Bâtıniler gibi çok hızlı yürüyordu. Abdullah çok çaba harcamasına rağmen bir türlü ona yetişemediği için "Biraz yavaş yürür müsünüz?" demek zorunda kaldı. Ebu Hamza yavaş yürümeye başladı. Abdullah Sene bir şeyler konuşmak istiyordu ama açık vermemek için susmayı tercih etti. Çünkü Berkyaruk ile ilgili bir şey sorarsa cevap verememe diye korkuyordu. Sessiz kalması onun lehine idi. Ebu t^amza'yı "Yedi Kuyular" denen ıssız bir yere götürüp, orada öldürmek istiyordu. Söz konusu yerde bir kuyu vardı. İki yüz yıl önce kazıldığında su çıkmıştı ama zamanla kurumuştu. O dönemde orada yaşayan insanlar tembel oldukları için bir gün kar ve yağmur sulan ile toprak beslenir ve su dolar ümidi ile bekliyorlardı. Yörenin ihtiyarlan da " Bekleyin, o kuyu bir gün su ile dolar." diye halkı ümitlendiriyorlardı.
Abdullah Sene hâlâ kadın kılığındaydı. Ebu Hamza önde, o bir iki adım arkada yürüyorlardı. Abdullah biraz daha geride kalıp bıçağını koynundan çıkardı. Yedi Kuyular'a geldiklerinde Ebu Hamza'ya bıçağı ile arkadan saldırdı. Boynunun ense tarahna bıçağını sapladı. Bıçak darbesini alan Ebu Hamza acı acı feryat ederek elini kılıcına attı. Fakat kılıcını kınından çıkaracak takati kalmamıştı. Birdenbire sesi kesildi ve yere yığıldı. Abdullah işini sağlama almak için bir bıçak darbesi de gırtlağına sapladı. Ebu Hamza'nm bir parmağını dahi kıpırdatacak hâli kalmamıştı. Bir ara Abdullah Sene'nin yakasından tutup yere indirmek istedi ama yerden kalkacak durumda değildi.
Kirmanşahlı genç, kimsenin onu görmediğini sanıyordu. Kuru kuyunun bulunduğu yerde aniden bir lamba ışığı göründü. Işığa doğru bakınca birkaç baş fark etti. Biraz dikkat edince bir şeyler konuştuklannı anladı. Kulak kesildi. Böylece "Orada kadın elbisesi giymiş bir adam ve bir de yerde yatan yaralı var." dediklerini işitti. O zaman Ebu Hamza henüz can vermemişti. İniltileri hâlâ duyuluyordu. Abdullah Sene bir ara korkusundan onlara saldırmak istedi. Ancak etrafının sarıldığını fark edince kılıcını tekrar kınına sokup öylece kaldı. Kendi kendine "Terken Hatun acaba bana oyun mu oynadı? Ebu Hamza'yı öldürmem için bir tuzak mı hazırladı? Söylediklerinin hepsi bir yalan mıydı?" diye düşündü. Abdullah Sene bu ana kadar Terken Hatunun asıl amacını anlamamıştı. Etrafı sarılınca kendisine tuzak hazırlandığını sezmiş gibiydi. Fakat iş işten geçmişti. Oradan kaçması da imkansızdı. Etrah sarılıydı.
Etrafını sarmalarına rağmen hiçbirisi de onu yakalamak için teşebbüse geçmiyorlardı. Kendi kendisine "Terken Hatun beni yakalatmak için göndermiştir. O bana tuzak hazırlamış." diye düşündü. "Ben öldürmedim." diye inkâr etmeyi de düşündü ama onlar olayı görmüşlerdi. Bundan dolayı inkâr etmenin bir faydası da yoktu.
Abdullah Sene'nin etrafını saran adamlar kendi aralarında "Onu öldüren o adam Kirmanşahlıdır. Karamisin aşiret reislerinin en önemlilerinden birisidir. Acaba Ebu Hamza'yı neden öldürmüş olabilir?" dediler. Sonra kendi sorularına "Ebu Hamza Bâtıni olduğu için öldürmüş olabilir. Çünkü, Kirmanşah halkı çok mutaassıptır, bundan dolayı öldürmüş olabilir." diye kendileri cevap verdiler. Onlann konuşmalarını dinleyen Abdullah Sene sonunda onlira "Bu gece vakti burada ne anyorsunuz?" demeye karar verdi. Bu soruyu sorunca içlerinden birisi cevap verdi;
- Biz buraya gelin almaya geldik.
- Ne gelini bekliyorsunuz?

- Sedeh'te düğün var. Bizler oğlan tarafıyız, gelini almaya geldik. Gelini buradan alıp İsfahan'a götüreceğiz.
- Mademki gelinin gelmesini bekliyorsunuz, neden ellerinizde kılıçlar var ve neden kendinizi gizliyorsunuz?
- Bizde düğün alayını kılıçla beklemek âdettir. Ayrıca kendimizi gizlemiş de değiliz. Bizim buradan geçmemiz ve seni görmemiz bir rastlantıdır. Biz buradan geçiyorduk, senin o zavallıyı öldürdüğünü gördük.

Abdullah Sene yine "Bu Terken Hatunun oyunudur. Aynı oyunu Bere-ket-ül Geys'e de oynadı. Adamlarını gizlice göndererek onu yakalattı. Şimdi de bu adamlarla beni yakalatıyor. Ferruh Sultan'ı öldüren Bereketi nasıl idam ettirerek susturduysa, aynı şeyi bana yapmak istiyor." diye düşündü.

Aslında Abdullah Sene'nin durumu hiç iyi değildi. Elindeki lambayı yukarı kaldırıp baktığı zaman gerçekten de etrafının sarıldığını, etrafını saranlarında köylü olmadıklarını anladı. Eski elbiseler giymişlerdi ama köylü değillerdi. Ayrıca hepsinin ellerinde kılıçları vardı. Onların köylü ya da şehirli olmaları, düğün alayını beklemeleri Abdullah Sene'yi ilgilendirmiyordu. Onu ilgilendiren şey Ebu Hamza'yı tanımış olmaları ve kendisinin de onu öldürdüğünü görmüş olmalarıydı.

Abdullah Sene onları Terken Hatun'un gönderip göndermediğini anlamak için sordu;
- Sizleri Terken Hatun mu buraya gönderdi?

Onlarda Terken Hatun'u tanımıyormuş gibi davranarak:
- Terken Hatun da kim?
- Siz Melikşah'ın karısını tanımıyor musunuz?
- Hayır tanımıyoruz.
- Size inanıyorum.

Abdullah Sene onların köylü olmadıklarını anlamıştı ama "Gelini karşılamak için gelmiş olabilirler." diye düşündü. Onlara şöyle dedi:
- Mademki buraya gelin alîsini karşılamaya geldiniz, bırakın da gideyim.
- Sen adam öldürdün, seni bakmayız! Seni şehre götürüp adalete teslim etmemiz gerekmektedir.

Abdullah kılıcını eline alıp onlara saldırmayı düşündü ama onlar kalabalıktı ve ellerinde kılıçları vardı. Onlarla baş edemeyeceğini anladığı için vazgeçti. İçlerinden reisleri olduğu anlaşılan birisi "Kılıcını yere at! Teslim ol!" diye bağırınca Kirmanşahlı genç de kılıcını yere attı, ellerini yukarı kaldırıp teslim oldu. Abdullah'ın ellerini arkadan bağladılar. Reisleri, birkaç kişiyi Ebu Hamza'nm cesedini koymak üzere tabut getirmeleri için köye gönderdi. Onlar da Sedeh'e gidip bir tabut getirdiler ve cesedi tabuta koydular. Tabutu taşımaları için yanlarında köyden birkaç kişiyi de getirmişlerdi. Köylüler tabutu omuzladılar. Diğerleri de Abdullah Sene'yi alıp hep beraber İsfahan'ın yolunu tuttular.

Şehre geldiklerinde hem cenazeyi hem de Abdullah'ı bekçi başına teslim ettiler. Ebu Hamza'nm ölümü basit bir olay değildi. Bundan dolayı sabahı beklemeden Teneş'e durumu haber vermeleri gerekiyordu.

Bekçi başı hemen Saray'a gidip, muhafızlara Teneş'i uyandırmalarını söyledi. Onlar Sultan'm uyuduğunu, uyandırmak istemediklerini söyleyince, bekçi başı uyandırmaları için ısrar etti. Bekçi başının ısran üzerine Teneş'i uyandırdılar. Teneş, Ebu Hamza'nm öldürüldüğünü duyunca çok üzüldü. Abdullah Sene'yi ve onu yakalayanları huzuruna çağırdı. Abdullah'a, neden kadın kılığına girerek Ebu Hamza'nm yanma gittiğini sordu. Abdullah Sene:
- Tanınmamak için dedi.

Teneş, Abdullah'ın Kirmanşahlı olduğunu konuşmasından anlamıştı. Ona tekrar sordu:
- Ebu Hamza'yı neden öldürdün?
- O bir mülhit olduğundan ben de şeri görevim gereği onu öldürdüm.
- O mülhit olsa bile senin onu öldürmeye hakkın yokken, onu öldürme emrini kimden aldın? O dinsiz dahi olsa İslamiyet'e göre onu öldürmenin en büyük günah olduğunu ve aynı zamanda suç olduğunu bilmiyor musun? Bir kişi suçlu dahi olsa, bu ülkenin başı da ben olduğuma göre o yetki sana değil bana aittir.
- Sultanım, o kişi bizim aşiret reislerinden Ferruh Sultan'ı öldürttü. Ben de onun intikamını aldım.
- Sen Ebu Hamza'nm onu öldürttüğünü nereden biliyorsun?

- Bugün burada Bereket-ül Geys'in mülhit olduğunu anladım.
- O öldürüldüğü zaman İsfahan'da değildim. Ebu Hamza'nm onun öldürülmesi ile ilişkisi olmadığım kesin olarak biliyorum. Ebu Hamza da o, sıralarda İsfahan'da değildi.

Bu sözlerden sonra Teneş bekçi başına olayı nasıl gördüğünü anlatmasını istedi. Bekçi başı:

- Sultanım bu adamın Ebu Hamza'yı öldürdüğünü bunlar görmüşler. Onu yakalayıp bana getirdiler. Ben de durumu size bildirdim. Ebu Hamza'nm cesedini de buraya getirip her ikisini de bana teslim ettiler.

Teneş, Abdullah Sene'ye:

- Sen Karamisin'in aşiret reislerinden birisisin, Ebu Hamza ise Bâtmi-lerin en önemli liderlerinden birisidir. Onun öldürülmesinin basit bir olay olmadığmı bilmen gerekirdi. O bana büyük hizmetler yapmıştır. Bundan dolayı benim üzerimde hakları vardır. O büyük bir insandı. Onun kanının yerde kalmasını istemiyorum. Eğer benim sana merhametli davranmamı istiyorsan, doğrulan konuşman gerekmektedir. Eğer önemli bir olay olmasaydı, Ebu Hamza seninle gecenin o saatinde Sedeh'e gelmezdi. Doğru söyle, o önemli olay neydi ki kadın kılığına girip, onu alıp oraya götürdün?

Abdullah Sene bu soruya cevap vermedi, susmakla yetindi. Teneş bekçi başına Ebu Hamza'nm evine adam göndermesini, oradaki hizmetlilerin ifadelerinin alınması için saraya getirmesini emretti. Bekçi başı iki bekçiyi Ebu Hamza'nm evine gönderdi. Onlar da Ebu Hamza'nm evindeki hizmetlileri saraya getirip, Teneş'in huzuruna çıkardılar. Teneş onlara Ebu Hamza'nm öldüğünü söyledikten sonra "Ebu Hamza'nm neden yalnız gittiğini, nereye gittiğini" sordu. Hizmetliler Ebu Hamza'nm öldüğünü duyunca hüngür hüngür ağlayarak; "o gece bir kadının eve gelip Ebu Ham-za'yı görmek istediğini söylediğini, kendilerinin onu bu saatte göremeyeceğini, sabah gelip görmesi gerektiğini söylediklerini, o Berkyaruk'tan önemli bir haber getirdiğini muhakkak görmesi gerektiğim söyleyince durumu Ebu Hamza'ya" söylediklerini, Ebu Hamza'nm da "Gelsin, görüşelim." diye kabul ettiğini söylediler. "İkisi görüşürken bizi dışarı çıkardılar. İçeride ne konuştuklarını bilmiyoruz. Bir müddet sonra da beraberce çıkıp gittiler." diye ifade verdiler.

Teneş:

- O kadını görseniz tanır mısınız?
- Onun yüzü kapalıydı, bundan dolayı tanımayız.
- Peki onu elbiseleri ile görseniz tanır mısınız?
- Tanırız.

Abdullah'ı kadın elbisesi ile getirip gösterdiler. Teneş:

- O kadın bu mu?
- Evet. Bu o kadın.

Hizmetliler Teneş'in huzurunda Abdullah'ı tanıyınca Teneş onlara:

"Bu adam sizin ağanızı öldürdü. Bu adamın adı Abdullah Sene'dir.
Aynı zamanda Kirmanşah aşiret reislerindendir" dedi.

Bu sözleri duyan hizmetliler Abdullah'a saldırarak onu öldürmek istediler. Teneş onları engelleyerek:

»
4

- Siz durun! Ben kısasa göre cezasını vereceğim. Siz şimdi evinize dönün ben de işime bakayım dedi.

Onlar gittikten sonra Teneş tekrar Abdullah Sene'ye sordu:

- Sen hizmetlilere Berkyaruk'tan önemli bir haber getirdiğini söylemişsin. O getirdiğin önemli haber nedir?

Kirmanşahlı genç bu soruya cevap vermeyince Teneş aynı soruyu tekrar sordu. Abdullah yine sustu, cevap vermedi. Teneş:

- Ebu Hamza'yı öldürmek için o emri sana Berkyaruk mu verdi?

Abdullah Sene bu soruya da cevap vermedi. Teneş sorulanna devamla:

- Sen Berkyaruk'u nerede gördün? Ona ne gibi önemli haber getirdin?

Abdullah Sene yine ağzını açmadı. Teneş onun bu tutumuna çok kızıp, bekçi başına:

- Çabuk buraya bir cellat ile demir şişler ve bir mangal getir! diye emir verdi.

Abdullah onun söylediklerini duyunca titredi. Teneş Abdullah'ın Berkyaruk'un emri ile Ebu Hamza'yı öldürdüğünü sanıyordu.
Teneş, Berkyaruk'un Ebu Hamza'nm emri ile o kalede tutuklu bulunduğunu, bu nedenle de Ebu Hamza'ya kin beslediğini sanıyordu. Abdullah'ın o kaleye nasıl gittiğini merak ediyordu. Çünkü Selçuklu Hükümdarı olmasına rağmen Bâtıniler, Berkyaruk'un kaldığı kalenin adını kendisine söylememişlerdi.
Cellat ateş dolu bir mangal ile birkaç demir şiş alarak geldi. Teneş cellada:
- O şişleri ateşe koy, kor hâline gelene kadar da bekle! dedikten sonra, orada bulunan askerlere de Abdullah'ın ayakkabılarını ve çoraplarını çıkararak el ve ayaklarını bağlamalarını, ayaklarını falakaya sokup tutmalarını söyledi.
Teneş bu işler bittikten sonra cellada "İşine başla!" diye emir verdi. Cellat kor hâline gelen şişlerden birini alarak Abdullah Sene'nin topuğuna bastırınca, Kirmanşahlı gencin feryadı ortalığı inletti. Bir taraftan "Oy anam, yandım!" diye bağırıyor ve bir taraftan da gözlerinden oluk gibi yaşlar boşalıyordu.
Teneş cellada "Dur!" diye emir verdikten sonra Ab- ¦ dullah Sene'ye tekrar sordu:
- O gece kadın kılığına girerek neden Ebu Hamza'yı oraya götürdün? Berkyaruk'tan Ebu Hamza'ya ne gibi haberler getirdin? Bunlara hâlâ cevap vermeyecek misin?
Abdullah o işkenceye daha fazla dayanamayacağını anladığı için cevap verdi:
- Ey Melik, artık her şeyi söylemeye karar verdim.
- O hâlde anlat!
- Ben Berkyaruk'u hiç görmediğim gibi, ondan Ebu Hamza'ya da haber getirmedim.
- Peki, Ebu Hamza'nm hizmetlilerine neden öyle söyledin? Neden ka-dm kılığma girdin?
- Onu evden çıkarmak için öyle davranmak ve öyle söylemek zorundaydım.
- Pekiyi, Berkyaruk şu anda Sedeh'te mi?
- Hayır orada değil.
Teneş bekçi başına emir verdi:
- Sedeh'te gelin alayı bekleyen ve olayı gören adamları buraya getir!
- Adamlar Ebu Hamza'nm tabutunu buraya getirdikten sonra gittiler sultanım.
- Onların nerede oturduklarını herhalde biliyorsun?
- Bu şehirde kaldıklarını biliyorum ama ev adreslerini bilmiyorum.
- Mademki Sedeh'ten gelin gelmiş, düğün sahipleri onları tanır. Onlardan bu adamların isimlerini ve ev adreslerini öğren ve buraya getir.
- O hâlde onları bulmam o kadar güç olmayacaktır. Onları bulup huzurunuza getireceğim.
Teneş Abdullah Sene'nin el ve ayaklarını çözüp zindana atmalannı emrettikten sonra, "Şahitler gelince uyumuş olsam da beni uyandmn." dedi.
Abdullah Sene'yi saray hapishanesine koydular. Onu korumaları için de yanına birkaç muhahz görevlendirdiler. Bekçi başı da şahitlerin adreslerini tespit etmeleri bulup getirmeleri için birkaç adamını Sedeh'e gönderdi. Sedeh'e giden adamlar geri döndüklerinde bekçi başına Sedeh'te bir düğün yapılmadığını, bundan dolayı da o adamları kimsenin tanımadığını söylediler. Bu olumsuz haberi alan bekçi başı bizzat araştırmayı kendisi yapmak için bir ata atlayıp hızla Sedeh'e gitti. Sabah namazı vakti olduğundan tüm köy halkı uyanmış ^fe^.aamaz kılmak için camide toplanmışlardı. Camiye girip köy halkına sordu;
- Bu gece sizin köyden İsfahan'a bir gelin gitmiş. Damadın ve gelinin babasının adlarını söyler misiniz?
- Öyle bir düğün olmadı.
- Köyünüzün yakınındaki Kuru Kuyu mevkiinde birkaç kişi ellerinde lamba gelin beklediklerini söylemişler. Pekiyi o adamlan tanıyor musunuz?
Başta köyün muhtarı olmak üzere görmediklerini ve tanımadıklarını söylediler. Oradan bir sonuç çıkmayacağını anlayan bekçi başı, İsfahan'a geri döndü. Saraya geldiği zaman kuşluk vakti olmuştu. Teneş'in huzuruna girince, Teneş:
- Şahitleri neden getirmedin?
- Sultanım, Sedeh'ten İsfahan'a kadar her tarafı araştırdık. Bu gece öyle bir düğün yapılmadığı gibi, söz konusu kişileri de tanıyan yok. Onlar tabutu bıraktıktan sonra ortadan yok olmuşlar. "Gelin bekliyoruz." diye yalan söylemişler.

- Dün gece onlar Isfahanlı demiyor muydun?
- Onların konuşma tarzlarından Isfahanlı oldukları anlaşılıyordu. Bu konuda hiç tereddüdüm yoktur.
- O hâlde onları bulman güç değil. Onları araştır, bul ve ifadelerini almam için buraya gönder.
- Sultanım, onları bulmamız güç olur. Çünkü onlar cenazeyi bıraktıktan sonra gözden kayboldular.
- Bütün bekçiler onları görmüştür.
- Bütün bekçiler değil de bekçilerden bazıları onları gördüler.
- O hâlde halkı İsfahan Meydanı'nında topla. Onları gören bekçiler de onları teşhis etsinler.

Teneş Abdullah Sene'yi tekrar yanma çağırdı.

- Sen Ebu Hamza'yı öldürdüğün zaman seni gören adamları tanıyor musun?
- Hayır. Sadece seslerini duydum. Onlar bana "Sedeh'ten gelin gelecek onu bekliyoruz." dediler.
- Bekçiler araştırmışlar, o köyden ve İsfahan'dan öyle bir gelin gelmediğini öğrenmişler.

Abdullah hayretler içinde:

- Bu doğru mu?
- Evet, bekçiler her tarafı araştırdılar. Doğru. ''
- Sukanım, ben de onlardan şüphelenmiştim. Benden önce Sedeh'e gelmişler, orada gizlenmişlerdi. Ben onların yüzlerini karanlık olduğu için görmedim. Tepelerin arkasına gizlenmişlerdi. Ben Ebu Hamza öldükten sonra kafalarım fark ettim, sonra da konuştular ve ortaya çıktılar. "Gelin gelecek." dediler. Ebu Hamza'yı öldürmemden önce tümseklerin arkasına gizlenmişlerdi. Birden etrafımı sardılar.
- Onları tanıyor musun, tanımıyor musun?
- Onların hiçbirini tanımıyorum. Çünkü karanlıktan dolayı onların yüzlerini hiç göremedim.
- Bekçi başı onların seni tanıdıklarını ve adını bildiklerini söyledi.
- Evet. Onlar bana adımla hitap ettiklerine göre beni tanıyorlardı.
- Öyle bir düğün olmadığına göre bunlar yoldan geçenleri soymak için veya başka bir amaçla orada bekleyen eşkıyalar olmasınlar? Çünkü düğünde, ziyafetler verilir çalgılar çalınır ve oyunlar oynanır. Hâlbuki bunlann hiçbiri olmamış. Demek ki bu adamlar oraya başka bir amaçla gelmişler.
- Sultanım doğru söylüyorsunuz.
- Senin o gece Ebu Hamza'yı orada öldüreceğini bilen var mıydı?

Abdullah bu soruya cevap vermeyip, susmakla yetindi. Teneş:

- Bildiğin hâlde neden cevap vermiyorsun? Senin orada Ebu Hamza'yı öldüreceğini bilenler vardı ki; onlar o saatte orada gizlenmiş, senin onu öldürmeni beklemişler.

Abdullah, o olayı iki kişinin bildiğini, bunlardan birisinin Terken Hatun ve diğerinin de cariyesi Farize olduğuna göre "Bunlardan biri veya ikisi onları göndermiş olabilir. Adamlar Kuru Kuyular'm orada herhalde teyemmüm yapmak için gelmemişlerdi. Demek ki onları Terken Hatun beni gafil avlamak için göndermişti." diye düşündü.

Kirmanşahlı gencin sessizliği uzun sürünce Teneş:

- Bildiklerini söyleyecek misin yoksa yine işkence mi görmek istiyorsun?
- Sultanım ne istiyorsanız söyleyeceğim.
- Ebu Hamza'yı öldüreceğini bilenler var mıydı?
- Terken Hatun biliyordu.
- Ebu Hamza'yı öldürmek istediğini neden Terken Hatun'a söyledin?
- Ben söylemedim. O bana Ebu Hamza'yı öldürmemi söyledi.

Teneş kardeşinin karısının karakterini çok iyi bildiği için Abdullah Sene'nin bu sözleri karşısınd^ durgunlaştı ve "Oh..." diye içini çekerek:

- Terken Hatun'un emri ile mi onu öldürdün? Neden onun emri ile böyle bir suç işledin?
- Terken Hatun bana Ebu Hamza'nın mülhit olduğunu, önce İsfahan'ı ve daha sonra da tüm ülkeyi eline geçireceğini, bundan sonra da tüm ülke halkını Bâtıni Mezhebi'ne sokacağını söylediği için öldürdüm.
- Bunları geç! Sen Ebu Hamza'yı öldürmenin gerçek nedenini söyle.

- Ben onu iki nedenden dolayı öldürdüm. Bunlardan birisi mülhit oluşu ve diğeri de Ferruh Suîtan'ı öldürtmüş olmasıdır.
- Sen geçen geceye kadar Ebu Hamza'nın mülhit olduğunu bilmiyor muydun?
- Bilmiyordum.
- Onu daha önce neden öldürmedin?
- Ben onun Ferruh Sultan'ı öldürttüğünü daha önce bilmiyordum. Bunu öğrendikten sonra öldürdüm.
- Sen Ferruh Sultan'm akrabası mısın?
- Hayır.
- Ebu Hamza, Ferruh Sultan'm ölümünden sorumlu olmadığı hâlde, onun ölümünden neden Ebu Hamza'yı sorumlu tuttun?
- Hemşehrimi öldürdüğü için öldürmek zorunda kaldım.
- Bu olayı Kirmanşah aşiret reisleri araştırmışlardır. Çünkü onlar araştırmacı insanlardır. Ferruh Sultan'm öcünü onlar almadılar da o aşiretler içinde hem yaşça hem de sayıca en küçükleri olmana rağmen neden sen aldın?
- Onlarda, onun öcünü alacak kadar cesaret olmadığı için onun öcünü ben aldım.
- Bu dediklerin doğru değil. Onlar Ferruh Sultan'm ölümü ile Ebu Hamza'nın bir ilişkisi olmadığını bildikleri için öldürmediler. Sen de biliyorsun ki daha önce de Bereket-ül Geys Terken Hatun'un kışkırtması ile Ferruh Sultan'ı öldürmüştü. Terken Hatun, "Onu öldürürsen seninle evleneceğim." diye Bereket-ül Geys'e vaatte bulunmuştu. Sen hâlâ onu neden öldürdüğünü söylemeyecek misin? Neden hâlâ o kadını koruyorsun? Terken Hatun neye karşılık onu öldürmeni istedi?
- O kadın bana bir kese altın verdi. Bunu vermesinin nedeni de kendime kadın kıyafeti alıp onunla Ebu Hamza'nın yanına gitmem ve diğer masrafları karşılamam içindi.
- Terken Hatun sana ne kadar altın verdi?
- Bin dinar verdi.

Teneş Abdullah'ın bu cevabına çok kızdı ve bağırarak:J

- Öyle bir insanı bin dinara mı öldürdün? Hâlbuki bir insanın değeri binlerce dinar ile bile ölçülmez.
- Sukanım, sebep sadece o değil. Bana başka ödüller de verecekti. Fakat o ödüle asla kavuşamayacağım.
- O ödül nedir?
- Onu öldürdükten sonra benimle evlenecekti.

Ebu Hamza'nın öldürülmesine çok kızan Teneş, Abdullah'm bu sözleri karşısmda kahkahalarla gülerek:

- Terken Hatun bu teklifinde ciddi miydi?
- Evet, ciddiydi.
- Terken Hatun bunu dediğinde yanmızda kimse var mıydı?
- Biz bu konuşmayı yaparken yanımızda kimse yoktu. Nerede ve nasıl öldürmem gerektiği haberini de Terken Hatun'un cariyesi Farize, Şem-şad Bağına gelerek söyledi.
- O zaman da yanımızda kimse yoktu.
- Ey aşağılık adam!.. Sen Terken Hatun'un hilesine kurban olmuşsun. O bin dinar karşılığı senin elini kana bulamış, senin onu öldürdüğünü görmeleri için de bir grup adam göndermiş. O gelen insanlar öldüreceğin yeri bildikleri için pusu kurarak seni beklemişler. Ebu Hamza'nın ölümünden sonra onlar seni de öldüreceklermiş ama bilinmeyen bir nedenle seni öldürmemişler. Sen Cehennem odunu olmuşsun. Seni yanman için cehenneme atmış. Böylece seni yakmış. Bütün bu işleri de bin dinar karşılığı yaptırmış. O bu oyunu daha önce de Bereket-ül Geys'e oynamıştı. Seni de onun gibi kandırmış. Terken Hatun ile Farize'yi buraya çağırıp, seninle yüzleştireceğim. Şu anda İsfahan halkının feryat ve figanlarını duyuyor musun? Acaba onlar bu olaya ne diyorlar? Ebu Hamza'nın muhafızı Mahmut Secistani de burada. Mahmut, Ebu Hamza'nın katilini ve onun suç ortaklarını kısasa göre cezalandırmamı istedi. Askerlerimle şehirde gerekli önlemi almamış olsam Bâtıniler buradaki bütün Kirmanşahlıların hepsini kılıçtan geçirirler. Ben Bâtınilere sabırlı olmalarını, ilgilileri kısasa göre cezalandıracağımı söyledim. Ayrıca sarayın etrafını da askerlerle çevirdim.
- Sultanım, izin verirseniz evime gidip üzerimdeki bu kadın kıyafetini değiştireyim.

- Üzerindeki o kadın elbiseleri Terken Hatun ile Farize buraya gelene kadar üzerinde kalacak. Onların seni bu kılıkta görmelerini isliyorum. Ondan sonra izin vereceğim, o zaman gider elbiselerinin değiştirirsin.
« ..

TERKEN HATUN'UN YARGILAMASI

Abdullah Sene'yi hapishaneye götürdükten sonra, Terken Hatun'u beyaz eşeklerin çektiği tahtırevanla Sultanlık Sarayı'na getirdiler. Teneş onu saygı ile karşıladı. Melikşah'm dul karısı "Ne oldu da beni buraya getirdiler" diye kendi kendine düşündü.

Teneş ona:

- Hanımefendi, eğer siz bir dul kadın olmasaydınız sizi buraya getirmez, ben sizin yanınıza gelirdim. Dul olduğunuz için benim sizin yanınıza gelmem uygun olmaz. Bundan dolayı sizi cariyeniz Farize ile birlikte buraya çağırmak zorunda kaldım.
- Beni buraya neden çağırdınız?
- Herhalde Ebu Hamza'nın öldürüldüğünü duymuşsunuzdur.

Bu söz üzerine Terken Hatun olayı duymamış gibi davranarak:

- Ebu Hamza öldürüldü mü?
- Böyle önemli bir olaydan nasıl haberiniz olmaz?
- Ben Şemşad Bağı'nda yaşıyorum. Orası buraya bir hayli uzak oldu- V ğu için şehirde hatta dünyada olup bitenlerden haberim olmuyor.
- Dün gece Sedeh yakınlarında Abdullah Sene isimli birisi Ebu Ham-za'yı öldürmüş. Bu adam Kirmanşah aşiretlerinden birisinin reisi imiş.

Terken Hatun bu kez de bu korkunç haberi ilk defa duyuyormuş gibi davrandı.

Teneş:

illi l!s!

iSiıı

- Katilin ifadesini aldık. Onu tahrik sonucu öldürdüğünü söyledi.

Bu sırada Ebu Hamza'nın yerine geçen Mahmut Secistani de oraya gelip, mahkemeyi dinlemek istedi. Teneş de ona, olayları izlemesi için izin verip, Ebu Hamza'nın yaşarken oturduğu yere onu oturttu. İsfahan Müftüsü Şeyh Veled de oraya gelip hâkim yerine oturdu. Her ikisini de mahkemeye Teneş çağırmıştı. Abdullah Sene'yi de hapisten çıkarıp, üzerindeki kadın elbisesi ile oraya getirdiler. Onu kadın kıyafetinde gören heyetteki-ler önce şaşırdılar sonra da kızdılar.

Teneş, Abdullah Sene'ye hitap etti;

- Bana ne anlattıysan bunlara da aynını anlat.

Abdullah Sene, gözlerini Terken Hatuna dikerek "Beni yaktın." der-cesine baktıktan sonra:

- Ben o adamı, bu kadının tahriki sonunda öldürdüm.

Terken Hatun hiddetlenerek:

- Kadm kılığına girerek, o kadar yalan söylemişsin ki yalandan yüzün kararmış.

Teneş:

- Hanımefendi sabret. Ben ona Müftü'nün huzurunda birkaç soru sorayım. Ondan sonra ona gerekli şeyleri söylersin.

Dedikten sonra Kirmanşahlı gence dönerek:

- Senin Ebu Hamza'yı öldürmekle ne gibi kârın oldu veya olacaktı?
- Hanımefendiden bin altın dinar para aldım. Ayrıca Hanımefendi ben onu öldürdükten sonra benimle evlenecekti.

Terken Hatun, Abdullah Senenin bu sözlerine çok sinirlendi ve ona: "Yalancı! Sen benimle evlenmek için ayaklanma kapanmadın mı? Bana yalvarmadın mı?" diye bağırdıktan sonra Teneş'e hitaben:

- Bu adam yanıma geldi. Başını yere koyarak " Aşkından deliye döndüm, sensiz yaşamam mümkün değil. Eğer benimle evlenmezsen benim mahvolmama sebep olursun" diye ağlayarak yalvardı. Ben de ona "Sen benim ayarımda bir insan değ^si©-. Ben seninle evlenemem, Ben Teneş'i seviyorum ve onunla evlenmek istiyorum. Bundan dolayı başka birisi ile evlenmem mümkün değildir." dedim. Bu adamın söylediklerinin hepsi yalan! İnanmayın! O benim ordumda bir subaydı. Kirmanşah Ordusu ile benim orduma katılmıştı. Bana hizmet ettiği için ona yakınlık gösterdim. Ama onun yasa dışı işler yapmasına asla izin veremezdim. Maddi

durumunu düzeltmesi, kendine uygun bir kız bulup evlenmesi için ona o parayı ver-
dim. O parayı benden aldıktan sonra sevinçli bir şekilde çıkıp gitti. Ben seni seviyorum ve başka kimseyi de düşünmüyorum. Onunla evlenmeyi kabul etmediğim için beni cinayetine ortak etmek istiyor.
Terken Hatun konuşurken Şeyh Veled onu dikkatlice inceliyordu. Çünkü Terken Hatun aynı sözleri Bereket-ül Geys için de söylemişti. Ona da para vermiş ve onunla evlenmek istediğini söylemek suretiyle tahrik ederek Ferruh Sultan'ı öldürtmüştü. Aslında Ebu Hamza, Abdullah Se-ne'nin Terken Hatun ile evlenmek için rakibi değildi. Bereket, Ferruh'u rakip olarak gördüğü için öldürmüştü.
Teneş Müftüye hitap ederek:
- Ey Müftü, ben katili size teslim ediyorum. Siz onun ifadesini alın. Burada olan Mahmut Secistani ve diğer üyeler de duysunlar.
Müftü, Abdullah Sene'ye:
- Neden kadın elbisesi giydin?
- Bu sorunun cevabını Sultan'a söyledim. Ebu Hamza'nın evine girmek ve onu dışarı çıkarmak için giydim.
- Ebu Hamza ile eski bir düşmanlığınız var mıydı?
- Hayır yoktu.
- O hâlde onu neden öldürdün?
- Terken Hatun, bu iş için bana bin akın dinar para verdiği ve onu öldürürsem benimle evleneceğini söylediği için öldürdüm.
Müftü bu sefer de Terken Hatun'a:
- Hanımefendi, Abdullah Sene'nin söylediklerini kabul ediyor musunuz?
- Hayır etmiyorum. Bu adam yalan söylüyor.
Müftü, Terken Hatun'un cariyesini mahkeme salonuna çağırdı ve ona Abdullah Sene'yi göstererek:
- Bu adamı tanıyor musun?
- Evet. Bu adam Şemşad Bağı'na geldi, hanımımla görüştüler. Hanımım ona bir kese altın verdi. O da altınları alarak sevinçle çıkıp gitti.
- Bu adamın ismini biliyor musunuz?
- Hayır bilmiyorum. Sadece kendisini gördüm. Onun deli olduğunu sanıyorum.
- Onun deli olduğunu nereden anladın?
- O deli olmasa kadm kılığına girmezdi.
- Bu adamla sen dün sabah Rudhane Nehri'nin köprüsünün ayağında görüşmüşsün. Orada ona Ebu Hamza'yı Yedi Kuyular Mevkii'nde öldürmesini söylemişsin. Doğru mu?
- Hayır. Bu adam yalan söylüyor. O adamı tanımıyorum.
- Dün Şemşad Bağı'ndan çıktm mı?
- Evet çıktım.
- Nereye gittin?
- İsfahan'a gitmek için çıktım.
- Şehre niçin gittin?
- Hanımım şehre gidip sabun almamı istediği için gittim.
- Şehre giderken bu adamı nehrin orada görmedin mi?
- Hayır görmedim.
Müftü, Teneş e;
- Sultanım izin verirseniz kâtibimi buraya çağırmak istiyorum.
Teneş de orada bulunan hizmetlilerden birisini gönderip, sarayın başka bir odasında bulunan kâtibi çağırmasını söyledi. Hizmetli kâtibi birkaç dakika sonra oraya getirdi. Müftü kâtibini yanma çağırarak kulağına bir şeyler söyledi, sonra Teneş'e:
- Kâtibimi evime gönderip ona bir şeyler getirmesini söyledim. Ancak evim buraya biraz uzak. Bir katır kiralayıp giderse daha çabuk gelir.
- O istediğin şeyler bu olayla ilgili mi?

- Evet.
- Benim atlarımdan birisine binsin gitsin.
- Sizin atınızın hazırlanıp ahırdan buraya getirilmesi zaman kaybına neden olur. Katır kiralarsa daha çabuk gelir.

O devirde nakliye aracı olarak katırlar kiraya verilirdi. Yalnız birisine katır kiralaması için katırcının o kişiyi iyi tanıması gerekirdi. Aksi hâlde katırı kiraya vermezlerdi. Katip ise bu şehirde tanınmış bir kişi olduğundan kolayca katır kiralayabildi ve hızlı bir şekilde sürerek Müftü'nün evine gitti, onun istediği şeyi getirip ona verdi.
Müftü gelen çantayı açıp içinden bir kağıt çıkararak Teneş'e verdi ve
- Sultanım, bu mektubu ^ur musunuz?
Teneş mektubu okudu, bir daha okudu ve kafasından mütalaasını yaptıktan sonra:
- Bu mektup, Bağdat Halifesi'ne yazılmış.
- Evet, o mektup Bağdat Halifesi'ne yazıldı. O mektubu Bereket-ül Geys idam edilmeden önce okuma yazma bilmediği için katibime yazdır-
dı. Bu mektup iki suret yazıldı. Bir suretini onun vasiyeti üzerine Bağdat Halifesi'ne gönderdim. Bir suretini de size takdim ettim.
- Bu mektuptan seninle kâtibin dışında başka kimsenin haberi var mı?
- Hayır. Bu mektup benim için sır olduğundan kimsenin haberi yoktur. Kimseye bir şey söylemedim. Sizin, benim, kâtibimin ve Halife'nin dışında kimse bilmiyor.
Müftü, Teneş'in bu konudaki düşüncesini öğrenmek için:
- Sukanım, bu konudaki düşünceniz ne? Ne yapmamız gerekir?
- Hukukçu sensin. Ne yapmamız gerektiğini sen söyle.
Şeyh Veled yerinden kalkıp, Teneş'in yanına gitti. Onun kulağına h-sıltıyla:
- Terken Hatun Bereket-ül Geys'i tahrik ederek cinayet işletmiştir. "Mademki öyle yaptığını biliyorsun da idam edilmesi için neden fetva vermedin?" diye bir soru aklınıza gelebilir. Bereket'in cinayet işlediği şahitlerle ispatlandığı hâlde, Terken Hatunun tahrik ettiği ve cinayete azmettirdiği hakkında elimizde delil bulunmadığı için onun hakkında bir şey yapamıyoruz. Abdullah Sene'nin cinayeti de Bereket'in cinayetine benziyor. Ebu Hamza'yı Terken Hatun'un tahriki ile öldürmüş. Ancak onun tahriki ile öldürdüğü hakkında yine elimizde bir delil bulunmamaktadır. Fetvayı delillerç ve şahitlerin ifadelerine göre vermek zorundayım. Elimde o konuda bir ifade ve belge olmadan fetva vermem mümkün değildir.
İsfahan Müftüsü ile Teneş'in fısıltılı konuşmaları bittikten sonra Şeyh Veled tekrar kendi yerine gidip, oturdu.
Teneş orada bulunanlara:
- Sessiz konuşmamız bitti ama bunu size açıklamalıyız. Hanımefendi sen benim merhum kardeşimin karısısm. Bundan dolayı sana saygılı davranmak zorundayım. Ancak akrabamsm diye de sana adalet konusunda farklı davranamam. Elimde gördüğün bu mektubu Bereket ölmeden önce yazdırıp Halife'ye göndermiş. Halife de Bereket'in cinayeti neden işlediğini bu mektuptan öğrenmiştir. Senin bir takım vaatlerinle onu öldürttüğünü yazmış. O, senin emrin altında olduğu için bu cinayeti işlemiş. Senin emrin altında olduğu için başka çaresi de yoktu. Halife onu Bağdat'tan seni koruması ve emirlerini uygulaması için göndermişti. Adamlarına onu takip ettirip, cinayeti işledikten sonra yakalattın. Cinayeti şahitlerle ispatlandığı için de idam edildi. Abdullah Sene'ye de aynı oyunu oynadm. Ona da pa-la verip aynı vaatlerde bulundun. Şimdi Ebu Hamza'yı Abdullah'ın senin emrinle ve tahrikin sonucu öldürdüğünü söyleyecek misin?
Terken Hatun:
- Birinci katil kendisini kurtarmak için nasıl yalan söylediyse ikinci katil de aynı şekilde yalan söylüyor.
- Nasıl oluyor da birbirlerini görmeyen bu iki katil de senin para verdiğini, evlenme vaadinde bulunduğunu söylüyor ve onlar cinayeti işlerken birtakım adamlar onları görüp yakalıyor. Bütün bunların rastlantı olduğunu mu söyleyeceksin? Bu kadar rastlantı olur mu? Bu şehirde pek çok kadın varken katiller onları değil de neden seni suçluyorlar? Bereket-ül Geys'in yalan söylediğini farz edelim, ikinci olayda da adamlar cinayet mahalline önceden geliyorlar, "gelin beklediklerini" söylüyorlar. Yapılan araştırma sonucu o gece ne Sedeh'te ne de İsfahan'da düğün yapıldığı saptandığından, bunun yalan olduğu anlaşılıyor. Orada bekleyen adamlar gizlenip, Ebu Hamza'nın öldürülmesini bekliyorlar, cinayet işlendikten sonra da lambalarını yakarak, kılıçlarını ellerine alıp katili yakalayıp getiriyorlar. Bütün bunlar bir tertip değil midir? Bu olaylar hakkında ne diyeceksin?

- Ben o adamlan tanımadığım gibi, kimler tarafından ve hangi amaçla oraya gönderildiklerini de bilmiyorum.
- Yenge, hiçbir sır gizli kalmaz. Er ya da geç ortaya çıkacaktır. O adamları birisi veya birileri oraya gönderdi ve amacına ulaştı. Sen Abdullah'ı kadın kılığına sokup, Ebu Hamza'yı öldürtüyorsun. Çok zekice bir buluş olduğu için zekâna hayranım.
- Sevgili kayınbiraderim, Berkyaruk bir gece vakti İsfahan Sarayı'nda-ki hapishanesinden kaçtı. Nereye gittiğini ve ne yaptığını bilmiyoruz. Ondan neden şüphelenmiyorsun?

Teneş, Abdullah Sene'ye hitaben:

- Bu kadın cinayet hakkında sana ne dedi?
- Bana "Kadın elbisesi giy, Ebu Hamza'nın evine git. Ona Berkya-ruk'un yanından geldiğini, Berkyaruk'tan önemli bir haber getirdiğini söyle. Onu dışan çıkar ve öldür." dedi. Ben de onun dediklerini yaptım.
- Sen Berkyaruk'u tanıyor ipusun?
- Onun adını duymuştum ama tanımıyorum.
- Berkyaruk'un İsfahan'dan kaçtığını duymuşsundur. Onun nereye gittiğini biliyor musun?
- Hayır, bilmiyorum.

Teneş, Terken Hatun'a:

- Bu adam saf bir insan. Onun aklına bu düşünceyi sen sokmuşsun.

Mahmut Secistani orada sessizce oturup olayları ve konuşmaları dinliyordu. Söz alarak:

- Sultanım, I. dai ile Berkyaruk arasında husumet vardı. Bütün bunlara rağmen Bâtıniler Berkyaruk'a çok iyi davrandılar ve kötülük yapmadılar. Bundan dolayı Ebu Hamza'yı Berkyaruk'un öldürtmesi mümkün değildir. Ayrıca Terken Hatun'a da düşmanlık yapmadılar.

Terken Hatun, Mahmut Secistani'ye:

- Mülhit misin?
- Hayır, Bâtıni'yim.
- Benim Ebu Hamza'nın öldürülmesi ile en ufak bir ilgim yoktur. Mül-hitlerin de bana düşman olmadıklarını söyleme. Oğlum Mahmut'un tahta çıkmasına kim engel oldu? Berkyaruk'u tahta kimler çıkardılar? Bu düşmanlık değil de nedir?
- Hanımefendi, bu son günlerde sizin aleyhinizde hiçbir şey yapmadık.
- Siz mülhitler, daha önceleri o kadar kötülük ettiniz ki bundan sonra kötülük yapmaya ihtiyacınız kalmadı. Sayenizde o kadar güçsüz kaldım ki hiç kimse ile savaşacak gücüm yok. Sizin yaptığınız kötülüklere karşı Allah, liderlerinizden Ebu Hamza'yı Kirmanşahlı genç vasıtası ile cezalandırdı. Onun bana yaptığı kötülüklerin karşılığı Allah da ona bu cezayı verdi.

Terken Hatun, bu konuşmasından sonra kadınlık silahı olan ağlamaya sarıldı. Mahmut Secistani:

- Ağlamayı bırak, kendini toparla ve esas konuya geç! Berkyaruk'u padişah yaptıysak onun Melikşah'ın en büyük ve en olgun oğlu olduğu içindir. Melikşah öldükten sonra saltanat onun hakkıydı, senin oğlunun değil.
- Eğer saltanat Berkyaruk'un hakkı ise Teneş'i neden hükümdar yaptınız?

Terken Hatun'un bu mantıklı ve doğru sorusu Teneş'i rahatsız etti. Mahmut Secistani bu soruya çok kızdı. Terken Hatun'a:

- Biz Bâtıni'yiz. O da bizim inancımıza karşı saygılı davrandı ve bize özgürlük verdi. Şu anda inancımızı açıkça söyleyip, yayabiliyoruz.

O saate kadar ağlayan Terken Hatun, birdenbire hiddetlenerek:

- Teneş'e de ileride oğluma yaptıklarınızı yaparsınız.
- Hanımefendi, siz konuyu değiştirip başka mecralara çekmek istiyorsunuz. Bu konuşmalardan da anlaşılacağı gibi Abdullah Sene'yi kandırıp,

bir takım vaatlerde bulunarak Ebu Hamza'yı öldürttüğünüz için ben, Müf-tü'den sizi kısasa göre cezalandırmasını istiyorum.

Mahkeme heyeti ve meclistekiler bir an sustular. Teneş Müftü'ye:

- Fetva verecek misiniz?
- Abdullah Sene için vereceğim fetva belli. O cinayeti işlemiş, cinayeti işlerken görenler de var. Cezası da kısasa göre verilecektir.

Abdullah Sene, Müftü ye;

- Eğer bir Müslüman bir kâfiri öldürürse, cezası yine kısasa göre ölüm müdür?
- Sen önce diyordun ki; "Terken Hatun bana para verdiği ve evlenme vadettiği için öldürdüm." Şimdi de "O kâfir olduğu için öldürdüm." diyorsun. Bu dediklerinden hangisi doğru?
- Hangisi yanlış?
- Doğru söylüyorsun. Yalnız o kâfir değil, mülhit idi. Ebu Hamza'nın babası da mülhitti. O, dünyaya geldiği zaman babasının inancını seçti.
- Bir mülhit öldürülmeyi kâfir olduğu için hak etmez mi?
- Bir kâfir Müslüman'la savaşırken öldürülebilir.
- Mülhitler İsfahan'a gelip, Müslümanlarla birkaç kez savaştılar. Bu durumda onları öldürmek gerekmez mi?

Terken Hatun, Müftü'ye yardıma kalktı;

- Bu adamın işi ortalığı karıştırmak. Bunun yalanlarını daha fazla dinlemeyelim.

Teneş;

- Tartışmalar uzadıkça olay değişik seyir takip edeceğe benziyor. Bundan dolayı bu tartışmaları bir tarafa bırakahm, yeterince tartışıldı. Toplantıyı kapatıyorum. Abdullah'ı hapse götürün. Birilerini gönderin erkek elbisesi getirip elbiselerini değiştirin. Terken Hatun siz de fitneden uzak durun.

Abdullah Sene hapishaneye gönderildikten ve Terken Hatun da evine gittikten sonra. Müftü evirte gitmek üzere ayağa kalkınca Teneş Müftü'ye:

- Fetvayı yaz ve bana gdnder! dedi.

Müftü gittikten sonra Mahmut Secistani, Teneş'e;

- Sukanım, alman ifadelerden Ebu Hamza'nın öldürülmesi için Terken Hatun'un tahrik etliği anlaşılmaktadır. Ben Terken Hatun için de kısasın uygulanmasını istiyorum.
- Ey büyük dai; Ebu Hamza'nın öldürülmesi konusunda .senin kadar üzüldüm. Bu tür insan dünyaya az gelir. O Bâtıni ise ben Müslüman'ım. Ben o adamı ibadet ederken görmedim. Bütün bunlara rağmen ağzından kötü bir söz çıktığını duymadım. Onun ölümü beni çok üzmüştür. Çünkü iyi bir dostumu kaybettim. Onun yardımları olmasaydı padişah olamazdım.

Mahmut Secistani, Teneş'in Ebu Hamza'yı övmesinden rahatsız oldu ve:

- Ben de sizin bu düşüncenize katılıyorum. O, biz Bâtıniler için de çok değerli bir insandı. Fakat o size yardımı tek başına yapmadı. Bâtıniler olmasaydı o tek başına hiçbir şey yapamazdı.
- Elbette tüm Bâtınilerin yardımlarını gördüm. Bunu inkâr edersem nankörlük etmiş olurum.
- Sukanım, esas suçlu Terken Hatun. Onu kısasa göre cezalandırmam için bana teslim edeceğinizi ümit ediyorum.
- Kardeşimin karısını öldürmen için sana teslim edeceğimi mi sanıyorsun?
- Evet.
- Onun için ne tür bir ceza düşünüyorsunuz?
- Onu öldürmeyi düşünüyorum.
- Bir kadım öldürmek sana yakışır mı?
- Evet. Boynuna bir ip takmayı, o ipi de bir katıra bağlayıp çölde sürüklenerek parçalanmasını isliyorum.
- Bu tür bir ölüm, celladın boynunu kesmesinden daha da kötüdür.
- O bu tür ölümü hak etmiştir.
- Büyük dai, eğer Terken Hatun katil ise Müftü onun cezasını verecektir.
- Müftü iyi ve inançlı bir insandır ama sonuçta insandır. Onunda duyguları ve korkulan vardır. Bundan dolayı bir padişahın kardeşinin karısını cezalandıracağını sanmıyorum. Bundan dolayı tartışmayı kesip, celseyi kapattınız. Elinizde bulunan o mektup da bu olayı doğruluyor. Bağdat Hali-fesi'nin de o mektuptan haberi olmuştur. Müftü bütün bunları göz önüîne getirerek onun öldürülmesi için fetva veremez.

Teneş de aslında kardeşinin karısının öldürülmesine razı değildi. Müftü'nün onu ölümü için fetva vermeyeceğini düşünüyordu. "Eğer suçlu bile bulunsa, diyet karşılığı kısastan kurtulabilir." diye düşünüyordu. Düşüncesini açıklayarak:

- Diyet verebilir.

- Sultanım, ortada kasıt var, kışkırtma var. O hâlde kısasa göre öldürülmesi gerekir.
- İmam'mızın görüşü gelene kadar sabrediniz.
- İmam'ımızın görüşünü neden bekleyelim?
Teneş vakit kazanmak istediğini hissettirmemek için;
- İmam'mızın bu konudan haberi ycfktur. Ondan haber almadan karar veremeyiz. Çünkü öldürülen basil bir insan değil, 1. daidir. O da imamınızdan sonra en yetkili kişi demektir.
- Sukanım, ben Ebu Hamza'nm yerine baktığıma göre onun yetkisine sahibim. Bundan dolayı da görevim açık. Bir baş dai ölünce yardımcısı onun yerine geçer. Ben de Ebu Hamza'nm yerine geçtim. İmam'ımız birçok konuda bize yetki vermiştir. Ben bu konuda onun adına karar verme yetkisine sahibim. Onun kısasa göre cezalandırılması için İmam'ımızın izni gerekmiyor. Bizde her şehir hâkimi, bulunduğu şehirde işlenen bir suçun failini cezalandırma yetkisine sahiptir.
- Bu ülkenin hükümdarı olduğuma göre kısası uygulamak benim hakkım, senin değil!
- Padişahım, biz ölüm melekleriyiz. Sizin hükümdar olduğunuzu da biliyoruz. Ancak bu işin uzmanı biz olduğumuza göre onu öldürme işini bize bırakın.
Teneş aslında Terken Hatun'un suçlu olduğunu biliyordu ama onu Bâtmilere teslim edip, onların öldürmelerine de razı değildi.
- Abdullah Sene'yi size teslim edebilirim ama Terken Hatun'u teslim edemem. Eğer Ebu Hamza'nm akrabası olsaydınız belki düşünürdüm ama onun akrabası olmadığınıza göre veremem.
Teneş konuyu değiştirmek için:
- Pekiyi, Ebu Hamza'nm öldürüldüğünü tmam'ınıza bildirdiniz mi?
- Onun ölüm haberini alır almaz cesedini inceledim. Bir mektup yazarak durumu özel ulakla ^asan Sabbah'a bildirdim. Akşam, sabah mektup eline geçer.
V
- Ebu Hamza'yı nereye gömeceksiniz?
- Ercan Kalesi'ne gömeceğiz.
- O kalenin adını duydum. Çok korunaklı ve sağlam kale olduğunu söylerler.
- Evet, öyle olduğu için yeğenin Berkyaruk'u oraya götürdük. Şu an-da orada yaşamakta, çok iyi bakılmakta ve saygı gösterilmektedir.
Teneş bu konuşmayla Berkyaruk'un yerini öğrenmiş oldu. Aynı zamanda Abdullah Sene'nin Berkyaruk'un Sedeh'te olduğunu söylemek suretiyle yalan söylediği ortaya çıkmış oldu.
Bu konuşmalar bittikten sonra Mahmut gitmek için kalkınca tekrar sordu:
- Padişahım Terken Hatun'un durumu ne olacak? Onu bize teslim etmeyecek misiniz?
- Müftü'nün fetvası bugün elime geçecek. Durum daha da netleşeceği için bu konuyu tekrar konuşuruz.
Teneş bu şekilde konuyu savsaklamıştı. Mahmut "Allah'a ısmarladık!" diyerek çıkıp giderken Teneş'in yengesini "Bâtıniler öldürmesin," diye Bâtmilere teslim etmeyeceğini anlamıştı.
Mahmut Secistani, Terken Hatun'un Teneş'le evlenmek istediğini biliyordu. Genç ve güzel bir kadındı. Teneş belki de onunla evlenmek için onu teslim etmiyordu. Eğer evlenirlerse Terken Hatun'un durumu çok güçleneceğinden. Terken Hatun, Teneş'in Bâtmilere verdiği özgürlükleri intikam almak için tekrar geri alıp, Bâtınileri ortadan kaldırabilirdi. O zaman Bâtınilerin durumu Melikşah zamanından daha da kötü olurdu. "O hâlde bu kadını ortadan kaldırmak gerekir." diye düşündü.
Fakat bu iş o kadar kolay değildi. "Terken Hatun öldürülürse; Teneş tüm Bâtınilerin çoğunu ortadan kaldırır, kalanları da sürgüne gönderir. Bundan dolayı daha soğukkanlı olmak gerekir." diye düşünmeye devam etti. Mahmut Secistani bir taraftan bunları düşünürken, diğer taraftan da "Hiç tedbire gerek görmeden Terken Hatun'u öldürürsem daha iyi olur. Bâtıniler de sorumluluklarını anlarlar. Kendilerini daha fazla gizlemeden mücadeleye girerler. Bu olaydan ölmeden kurtulursam. Hasan Sabbah'm yanına sert bir şekilde gider, onu Ebu Hamza'ya neden bu kadar yetki verdiğini, onun da Bâtınileri geri bıraktığını sorarım." diye aklından geçirdi.

Mahmut Secistani Müftü'nün fetvasını beklemeye, fetvadan sonra imamlarına bir mektup yazarak olayları detaylı bir şekilde bildirmeye vse imamdan gelecek habere göre hareket etmeye karar verdi.
O gün öğleden sonra Müftü'nün kâtibi fetvayı kapalı bir şekilde getirip, Teneş'e verdi. Teneş Mahmut Secistani'yi çağırıp fetvayı okuması için verdi. Müftü fetvada Abdullah Sene'nin kısasa göre idam edilmesi hakkında karar almış, fakat Terken Hatun hakkında hiçbir şey yazmamıştı. Mahmut Secistani fetvayı okuduktan sonra sordu:
- Terken Hatun hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Müftü onu suçsuz bulduğuna göre, Bâtıniîerin öldürmesi için neden size teslim edeyim? Abdullah Sene'yi cezalandırmanız için size verebilirim.
- Padişahım, Ebu Hamza bizim için o kadar değerliydi ki onun yerine yüz kişiyi öldürsek yine de öcünü almış olmayız.
Bu sözlerden sonra Mahmut, Abdullah Sene'yi de almadan oradan sinirli bir şekilde ayrıldı. Aynı gün Hasan Sabbah'a olaylarla ilgili detayh bir mektup yazdı. Daha önce yazdığı mektupta geniş bilgi vermemişti, ikinci mektubunda, Ebu Hamza'nm Terken Hatun un emri ile öldürüldüğünü, ona evlenme vadinde bulunarak Abdullah'ı kandırdığını; suçlu olmasına rağmen cezalandırılmadığını; Terken Hatun'un Teneş ile evlenmek istediğini; eğer onunla evlenirse Bâtmilere düşman olduğu için Bâtınileri ortadan kaldırabileceğini; Terken Hatun'un öldürülmesinin şart olduğunu; yalnız bunu çok gizli ve planlı bir şekilde yapmak gerektiğini; Teneş'in bu konudan haberinin olmaması gerektiğini; eğer öğrenirse Bâtmilere çok zarar verebileceğini; onu Berkyaruk'un öldürttüğünü sansalar bile Berkyaruk Bâtıniîerin elinde olduğundan yine Bâtıniîerin bundan zarar göreceklerini yazdı. Bunlara ilave olarak da onu bir Arap'a öldürtürlerse kimsenin Bâtmüer-den şüphelenmeyeceğini belirtti. Bereket-ül Geys'i de cinayete teşvik ettiğinden, Bereket'in bir Arap subayı olması nedeniyle Terken Hatun'u Hali-fe'nin öldürttüğünü sanırlar diye yazmıştı.
t
(
İSFAHAN'DA KATLİAM GİRİŞİMİ
Bu kitabın başlarında, Alamut Kalesi'nin durumunu anlatmış; Hasan Sabbah'ın da o şehirde yaşadığından söz etmiştik. Hatırlanacak olursa Hasan Sabbah'ın kendisi ile görüşmek isteyenleri akşam namazında kabul ettiğini de yazmıştık. Kıyametin Kıyameti ilan edildiği zaman kendisini görmek ve kendisine yakın olmak isteyenleri sabah namazına gidip camide namaz kıldıktan sonra kabul edip görüşüyordu. Aslında Hasan Sabbah'ı öldürmek isteyenler de yok değildi. Selçuklu Veziri Nizamülmülk onun başına iki yüz altın dinar değer biçmişti.
Bâtıniler, Nizamülmülk zamanında da Hasan Sabbah'ın yanına özgürce gidiyorlardı. Kimse onlara dokunmuyordu. Bâtıni olmayanlar da Hasan Sabbah'a zarar vermesin diye kontrol edildikten ve o kişi iyice araştırıldıktan sonra, zarar vermeyeceğinden emin olunarak görüştürülürdü. Bu konuyu bazı tarihçiler istismar ederek, Hasan Sabbah'ın halktan gizlendiği şeklinde yorumlar yapmışlardır. Bu doğru değildir. Eğer o herkesten kendini gizlemiş olsaydı, tarihçiler onun hakkında hiçbir şey yazamazlardı. Hiçbir manevi ve ruhani lider kendini gizleyemez. Bu kabul edilir bir gerçek değildir. Bugün radyo ve televizyon gibi yayın araçları olduğu için bir ruhani lideri herkes görebilir. Bunun için illa yanma gitmek gerekmez. Fakat Hasan Sabbah zamanında böyle bir imkân olmadığından onu yanına giderek görmek gerekirdi. O insanların düşüncelerini öğrenmek için ya kürsüde konuşmasını dinlemek veya yanma gidip bizzat konuşmak lazımdı. Bundan dolayı Hasan Sabbah, halktan hiçbir zaman kaçmamıştır. O insanlarla yüz yüze görüşür, onlarla müzakere ve istişare ederdi.
Ismailiye dailerinin yazdığı kitaplarda bu gerçekler yazılıdır. Bu kitaplardan bazılannda Hasan Sabbah'ın insanlardan kendisini asla gizlemediği belirtilmiştir. Onun kendini gizlemesi, Alamut'ta bir cennet yaratması, Bâtınilerin afyon çekmesi efsaneden başka bir şey değildir. Hasan Sabbah ömrünün son günlerinde kimse ile görüşmek istememiştir. Bunun nedeni de hastalığıdır. Hastalık nedeniyle ayakta duracak durumda olmadığı için insanlarla konuşmakta güçlük çekiyor ve onlarla konuları tartışamıyordu.
Maceramızın başında söylediğimiz gibi Bâtınilerin yaşantıları gelişi güzel olmayıp, bir programa bağlıydı. Her gün idman, haftada iki gün de şehir dışına

çıkarak savaş eğitimi yaparlardı. Savaş eğitimi yaparken yüzlerini kapatırlardı. Bunun nedeni birisini öldürecekleri zaman tanınmamaları içindi. Bâtmiler Kıyametin Kıyameti ilan edilinceye kadar İran'da küçük küçük topluluklar hâlinde yaşarlardı. Bunun sebebi onlar eğer tanınırlarsa İran'da hemen öldürülürlerdi. Bâtmiler birbirleriyle irtibatı gizlice sağlıyorlardı. Her Bâtıni toplumunun bağlı olduğu bir kale vardı. O kalelerde emniyetteydiler. Dışarı çıktıkları zaman tanınırlarsa hemen öldürülürlerdi.
Kıyametin Kıyameti ilan edildikten sonra, onlara hangi mezhepten olduğu sorulduğu zaman açıkça Bâtıni olduklarını takiye yapmadan söyleye-biliyorlardı. Bu durum Teneş'in saltanatının son yıllarına kadar devam etti. Teneş onlara özgürlük verdiği için artık yaşadıkları kalelerden başka yerlere giderek serbestçe yaşamak istiyorlardı. Fakat halk onları dinsiz olarak gördüğü için tedbirli davranmak zorundaydılar. Dailer onlara her ihtimale karşı tedbirli olmalarını tavsiye ediyorlardı. Bunun bir nedeni halkın tutumu ise de diğer bir nedeni Teneş'in tutumunun her an değişebileceği ihtimaliydi. Bütün bunlara rağmen Bâtınilerin yaşadıkları merkezleri ile bağlantıları devam ediyordu. Bâtmiler büyük gruplar hâlinde Hasan Sabbah'ı ve yaşadığı Alamut'u görmek için Alamut'a gelirlerdi. Hasan Sabbah onları her sabah Alamut Hükümet Konağı'nda kabul ederdi. Mevsim kış ise onları konağın bir salonunda yaz ise yine aynı yerin terasında kabul ederdi. Odasına girenler selam verdikten sonra yere otururlardı. Onu görmek için oraya gidenleri büyük dailer yanlarına alır, onlara paşan Sabbah hakkında ön bilgi verirlerdi. Bu nedenle onu görmeye gidenler de Hasan Sabbah'ın kendileri gibi bir insan olduğunu bilirlerdi. Hasan Sabbah hiçbir zaman kendisinin diğer insanlardan üstün olduğunu söylememiştir. Bâtınilerin Hasan Sabbah'ı Tanrı olarak tanıdıkları söylenir. Bu rivayeti kuvvetlendirmek için onun kendisini herkes Tanrı olarak tanısın diye gizlediği de söylenir. Bu rivayetlerin hiçbirisi doğru değildir. Yukarıda ve daha önceki bölümde de söylediğimiz gibi Alamut'ta yapay bir cennet yaptığı, müritlerinin haşhaş çekerek kendilerini cennette sandıkları da rivayet edilir. Hatta kendisine taparcasına saygı gösterildiği de bu rivayetler arasında sayılmaktadır. Bunların hepsi uydurulmuş yalanlardan başka bir şey değildir. Ona son derece saygılı davranılırdı. Konuşmak isteyenler ondan izin almak zorundaydılar. Bu onun meclisinin kurallarıydı. Dinleyiciler de sessizce konuşanı dinlerlerdi. Mahmut Secistani'nin Alamut'a gönderdiği ulak Hasan Sabbah'ın yanına giderek mektubu ona verdi. Hasan Sabbah o anda kitap yazmakla meşguldü. Aslında Hasan Sabbah ömrünü, Alamut'ta kitap yazmakla geçirmiştir. İlhanlı Devleti'nin kurucusu Hülagu Han tsmailiye-lileri yendikten sonra onların çoğunu ortadan kaldırdı. Sonra da Alamut'a saldırdı. Alamut'u ele geçirdikten sonra buradaki Bâtınilerin çoğunu katletti. Ayrıca birçok kitabı da yaktı. Bu kitapların içerisinde Hasan Sabbah'ın kitapları da vardı. Bu konuda o kadar katı bir tutum sergiledi ki; Hasan Sabbah'ın kitapları hakkında bilgisi olanları bile öldürttü. Bundan dolayı Hasan Sabbah'ın "Ebvab-ı Erba" (dört kapı) dışında hiçbir kitabı kalmamıştır.
Ulak Hasan Sabbah'ın hücresine girdiği zaman. Hasan Sabbah elinde kalemi, kitap yazmakla meşguldü. O, İsfahan'dan bir ulağın mektupla kendisine hangi haberi getirdiğini biliyordu. Çünkü Ebu Hamza'nın öldürüldüğünü duymuştu. Ulak odasına girdiğinde elindeki yüzüğü hemen Hasan Sabbah'a gösterdi. Yüzükte bir yıldız ve beş tane de dal vardı. Bu yüzük onların birbirlerini tanımaları için bir işaretti. Hasan Sabbah ona oturmasını söyledi. Sonra mektubu aldı. Mektubu okurken durdu, ulağa dışarı çıkmasını söyledi. Ulak dışarı çıkmadan önce ona:
- Ben mektubu yazar, sana ne yapman gerektiğini söylerim dedi.
Ulak dinlenmek için bir odaya yerleşti.
Hasan Sabbah Bâtıni Mezhebi'ne girmesi için Terken Hatun'a hitaben bir mektup yazdı. Dailerinden Cevad Masali'yi yanına çağırıp bu mektubu Terken Hatun'a götürmesini söyledi. Cevad Masali:
"Efendim, bu mektubu Terken Hatun'a verirken onu öldürebilir miyim?" diye izin istedi. Hasan Sabbah onun teklifini kabul etmedi. Cevad Masali:
- İsfahan'a gittiğimde Terken Hatun'a ne söyleyeyim? Ayrıca bizimle İŞ birliği yapması için nasıl davranayım?
- O bizden para ister, güç ister. Onun istediklerini ver.
- Efendim Terken Hatun yeterince güçlüdür. Şu anda İsfahan'da sal-

i
tanat sürmektedir ve aynı zamanda Isfahan'm timarı da onundur. Bundan dolayı "Sizin altınlarınıza ve gücünüze ihtiyacım yoktur" diye reddedebilir.
- Onun İsfahan'daki saltanatı geçicidir. Teneş onun orada saltanat sürmesine izin vermez. O güçlenmek için Teneş ile evlenmek istemektedir. Eğer Terken Hatun akılsız bir kadın olsaydı İsfahan'ın timarı ile yetinirdi. O Teneş'in, timannı elinden alacağını ve onu hapishaneye atacağını bilir.
- Onun bizim mezhebimize geçmesi ve bizlere yardım etmesi için ne söyleyeyim?
- Ona bizim mezhebe girerse onu dai yapacağımızı söyle.
Cevad Masali, Hasan Sabbah'a karşı son derece saygılı olmasına rağmen bu cevap karşısında şaşırarak ve saygısız bir eda ile:
- Siz Terken Hatun'u dai mi yapmak istiyorsunuz? Birkaç dakika önce size onu öldürmek için hazır olduğumu söyledim. Bir kadını Bâtıni da-isi yapmamı benden nasıl istersiniz?
- Eğer o kadını dai yaparsak o da bütün kadınları dai yapacaktır.
- Efendim, bugüne kadar hiçbir kadın Bâtıni olmamıştır.
- Kıyametin Kıyameti ilan edilmeden önce öyleydi. Artık takiye yaparak kendimizi gizlemiyoruz. Ayrıca bu bize iyi bir imaj da kazandırır. Kadın ve erkek ayırımı yapmadığımızı göstermiş oluruz.
- Efendim, bu kadın Ebu Hamza'yı öldürttü. Ayrıca tövbekar da olmadı.
- Amacım insan kazanmaktır. Biz onu kazanmalıyız.
Hasan Sabbah aslında görüşlere kapalı değildi. Herkesi dinler, makul görüşleri kabul ederdi. Hasan Sabbah'm görüşüne göre Terken Hatun'un öldürülmesinin onlara bir yaran olmaz aksine zararı olurdu. Çünkü Bâtıni Mezhebi'ni kabul ederse, İsfahan halkı kadın ve erkek onu görüp Bâtıni Mezhebi'ne girerdi. Hatta başka şehirlerdeki halk da bu mezhebe girerdi.
Hasan Sabbah'm görüşünü öğrenen Cevad Masali, Hasan Sabbah'a sordu;
- Görüşünüze katılıyorum.'Aflcak, o Bâtıni olsa da kimse onun samimi olduğuna inanmaz. Yalandan öyle gözüktüğünü düşünmezler mi?
- Onun samimi olarak inanıp inanmadığı bizi ilgilendirmiyor. Yapacağı icraat bizler için önemli.
- Efendim, eğer bu kadın Bâtmi olmayı kabul ederse onu nasıl dai yapacağız?
- Biliyorsun ki o kuzey ülkelerinden biri olan Masal'da doğmuştur. Çocukluğundan ta olgun yaşa gelene kadar orada onu kimse tanımıyordu. Bugün ise Melikşah'ın karısı ve İsfahan'ın hâkimi olması nedeni ile bir Bâtmi olarak oraya giderse, coşku ile karşılanır. Artık oralarda nüfuz sahibi birisi olmuştur. Böyle birisi dai olursa oranın halkı da ister istemez o mezhebi seçecektir.
- Doğru ama bir kadını dai yaparsak bizi sapıklıkla suçlamazlar mı?
- Ne demek istediğini anlıyorum. Demek istiyorsun ki Hahfe artık bizi kötülemek için yazılar yaymlamıyor. Bâtmiler kadın ve erkek içki içerek kötü şeyler yapıyoriar diye iftira etmiyorlar. Çünkü bunu söyleyecek ne Melikşah ve ne de Nizamülmülk var. Şimdi de bir kadın Daimiz olursa insanlar bizlerin kötü şeyler yapmadığını anlarlar. Biz de daha rahat hareket etmiş oluruz. Cevat Masali git. Terken Hatun'u Bâtıni Mezhebi'ne sokmaya çalış, onu ikna et. Servet isterse vadet, asker isterse vadet ve ayrıca tüm gücümüzle yanında olacağımızı söyle.
Hasan Sabbah Secistanlı Mahmut'a da Terken Hatunun denetleyicisi olarak görev verdi, ona eğer Terken Hatun ihanet ederse onu hemen yok etmesini söyledi. Cevad Masali mektubu getiren ulaktan bir gün sonra yola koyuldu. Hiçbir yerde durmadan İsfahan'a vardı. İsfahan'da Teneş'in baş dai ile arasının iyi olmadığını öğrendi. Bunun nedeni Teneş'in Terken Hatun'u cezalandırmamasıydı. Asıl suçlu Terken Hatun olmasına rağmen o sadece Abdullah Sene'yi cezalandırmak istiyor. Terken Hatun'u ise koruyordu. Secistanlı Mahmut da Abdullah Sene'yi cezalandırmak istemiyor, onun cezasını erteliyordu.
İsfahan halkı ise Müftü'nün gönderdiği fetvanın içeriğini bilmedikleri için Müftü'nün verdiği fetvada Abdullah Sene'nin cezalandırılmamasını yazdığını sanıyorlardı. Müftü ise bu konuda soru soranlara:
"Ben gereğini yazarak Teneş'e gönderdim. O biliyor." diyordu.
Terken Hatun bütün bu olanlara rağmen Şemşad Bağı'nda yaşamını sürdürüyordu. Yine eskiden olduğu gibi İsfahan hazinesini dilediği gibi harcıyor, bu paralarla

Kirmanşah ve Arap askerlerini besliyordu. Eğer o askerler giderse Teneş'in elinde kanatsız bir kuş gibi kalacağını biliyordu.
Bu olaylar Bâtınilerie Kirmanşahlıların arasının açılmasına neden oldu. Kirmanşahh Abdullah Sene, Ebu Hamza'yı öldürdüğü için Bâtmiler bütün Kirmanşahlılara düşman oldular. Her gördükleri Kirmanşahlıyı öldürmek istiyorlardı. Kirmanşahlılar ise Ebu Hamza'yı kâfir olarak düşündüklerinden Abdullah Sene'yi hapse bile koymamak gerektiğini düşünüyor.
onu suçsuz olarak kabul ediyorlardı. Onlara göre dinsizi öldüren insana ceza verilmemeliydi.
Bâtmiler Kirmanşahlılara kin besliyorlardı ama disiplinli olduklarından ve amirlerinden emir gelmeden hareket etmedikleri için kinlerini gizliyorlardı. Kirmanşahlılar ise, dağlı olduklarından reislerinin emri dışında uydukları hiçbir kural yoktu. Bu nedenle disiphn ve kural tanımazlardı. Bâtmiler gibi kin ve düşmanlıklarını gizleyemiyorlardı. O çağlarda İsfahan'da Baselik Meydanı diye bir meydan vardı. Bunun anlamı "Bilek Daman" demekti. Gerçeklen de bilek damarı gibi bir yerdi. Orada bazı insanlar kan akıtırlardı. Kan akıtmanın hastalıklara iyi geleceğine ve uğur getireceğine inanırlardı. Damar kesip, kan akıtanlara da "Fesad" kan akıtıcı derlerdi. Bu meydanda sürekli kan akıtıcılar bulunurdu. Kanının akıtılmasını isteyenler bu meydana giderlerdi. Bir grup Kirmanşahlı ve bir grup Bâtını bu meydanda bulunuyordu. Bir Kirmanşahlı, bir kan akıtıcıyı yakalayıp kanının akıtılmasını istedi. Fiyat konusunda anlaştılar. Kanının akıtıl-masmı isteyen adamı, kan akıtıcı bir çukurun kenarına oturttu. Fesad neşteri çıkarıp, adamın bilek damarını bulduktan sonra neşteri oraya sapladı. Bir miktar kan aktıktan sonra fesad kanın durması için damarı kapatmak isteyince Kirmanşahlı adam;
"Ben sana para verdim. Yeterince kanımın akmasını istiyorum. Kapatma" diye itiraz etti.
- Ben sana iki dirhem para verdim. Sen ise benim kanımı az akıttın. Beni kazıklıyorsun!..
Kirmanşahlı saf adam az para vererek kanını çok akıtmak suretiyle fesadı kandırdığını sanıyordu. Bu sefer de fesad adamın kanını akıtarak vahşetini sürdürmeye devam ediyordu. Kenarda olayı seyreden Bâtmiler bu vahşete engel olmak istediler. Aksi hâlde daha fazla kan akarsa tehlikeli olurdu. Kirmanşahlılar da Bâtınilere " Neden karışıyorsunuz?" diye bağırınca aralarında kavga çıktı. Bâtmiler kavgayı önce Kirmanşahlılarm çıkardıklarını, Kirmanşahlılar da kavgayı önce Bâtmilerin çıkardıklarım iddia ettiler. Baselik Meydanı'nda örfe kılıçlar ve kamalar kınlarından sıyrıldı. Durum çok gerginleşince her iki ü6raf da kendi taraftarlarına haber vermek için koşarak gittiler. İki taraftan da çok sayıda adam geldi. Baselik Meydanı âdeta savaş alanına döndü. Bu meydanda başlayan kavga kısa zamanda her tarafa sıçradı. İki tarafta da adam öldürmekten hoşlanan insanlar vardı. Onlar da böyle bir kavgayı bekliyorlardı.
Terken Hatun şehirde olmayıp, Şemşad Bağında olduğu için olayı geç öğrendi. Teneş ile Secistanlı Mahmut şehirde yaşadıklarından olayı daha çabuk öğrenmişlerdi. Eğer bu kavga uzun sürerse İsfahan'ı savaş alanına çevirebilirdi. Bazıları bu kavgayı durdurmak istediyse de başarılı olamadılar. Şehrin karışık durumunu fırsat bilenler ve bu karışıklıktan yararlanmak isteyenler de vardı. Bunlar yağma için bekleyen hırsız ve eşkıya takımlarıydı.
Şehir halkı evlerini ve iş yerlerini yağmalamadan kurtarmak için ev ye dükkânlarını kilitlediler. İki taraf arasında söz düellosu olarak başlayan bu olay kısa zamanda savaşa dönüştü. İki taraf da birbirlerine kılıç ve kamalarla saldırıyorlar ve birbirlerini öldürüyorlardı. Bir kişi yaralanıp yere düşse, onun ölmediğini görenler o insanı birkaç kılıç veya kama darbesiyle öldürüyorlardı.
Teneş, Secistanlı Mahmut'u yanına çağırarak konuştu:
- Eğer sen bu olayları önlemezsen İsfahan tamamen yağmalanacak ve çok insan katledilecek. Bunları önlemek için sana görev veriyorum.
- Sultanım, İsfahan'ın yönetimi ve timarı hâlâ Terken Hatun'da. Siz ondan bu yetkiyi almak istemiyorsunuz. Ben size o kadının katil olduğunu ve cezalandırılması gerektiğini söyledim. O ise Sultanlığını hâlâ sürdürmektedir. Onun bu tutumu devam ettiği sürece daha çok insan ölür ve şehirler yağmalanır.

- Büyük dai, sen yanlış bir yorum yapıyorsun. Kardeşimin karısının bu olaylarla hiçbir ilgisi yoktur,
- Sultanım, olayların durması için Kirmanşahlılarm Bâtınilere saldırmaması gerekir. Aksi hâlde bu şehirde daha çok katliam olur.
- Ben sana emniyeti sağlaman ve savaşı durdurman için tam yetki veriyorum.
Bu konuşmalardan sonra Secistanlı Mahmut hemen bir ata binerek Bâtmilerin karargâhına gitti. Kalabalık bir grup Bâtını askeri ile ordugâhtan çıktı. Bu ordu Mahmut'un emri ile dört kola ayrıldılar. Bunlardan üç grubu Bâtını komutanların, bir grubu kendi emrinde olmak üzere dört koldan şehre girdiler. Hareket etmeden önce Mahmut askerlerine:
"Ne kadar yağmacı varsa yakalar yakalamaz hemen öldüreceksiniz. --J Şehirde olduğunuzu bilin ve ona göre davranın. Sizin geldiğinizi öğrenen eşkıyalar ve hırsızlar evlere ve dükkânlara girerek kapıları kilitleyebilirler. İyice araştırın, yakalarsanız onları öldürün." diye emir verdi.
Şehre girdiklerinde, Teneş'in emri ile tellalların halka "Şehirde olay çıkaranlar ve yağmalama yapanlarla savaşılacaktır." diye duyuru yaptıklarını

işittiler. Bu duyuruyu işiten Bâtmiler hemen savaşa son verdiler. Fakat Kir-manşah aşiret askerleri bu emri dinlemediler. Onlar bu tür emre itaat etmeyi günah sayıyorlardı. Çünkü onlar Terken Hatun'a bağlıydılar. Ancak onun emri ile savaşa son verirlerdi. Aslına bakarsanız Kirmanşahlılar asker de jsavılmazlardı. Aşiret adamlarından toplanmış gençlerden oluşan bir tbpîuluktu, Verilen emirlere de hemen uymazlar, o emri aralarında tartışırlardı. Ayrıca Secistanlı Mahmut bir Bâtını daisiydi. Bundan dolayı onun emrini neden dinleyeceklerdi? Konu ilk bakışta bizim için kolay gözükse de aslında o kadar basit değildi.
Durum çok kötüydü. Kirmanşahlılar savaşı bırakmıyorlardı. Bâtmiler ise savaşı bırakmayanları ya öldürüyorlar veya korkunç bir şekilde dövüyorlardı. Kirmanşahlılar kendi komutanlarmı bile dinlemiyorlardı. Bâtını askerleri evleri kontrol ediyorlar, eğer kapı açık ve içeride de yağmacı varsa onları hemen orada öldürüyorlardı. Evlerin kapılarını kontrol ediyorlar eğer kapı kapalıysa, dışarıdan "Biz Teneş'in görevlendirdiği, şehrin emniyetini sağlamakla görevli askerleriz. Kapıları açın!" diye bağırıyorlardı. İçe-ridekiler "Biz ev halkıyız, emniyetteyiz" diyorlardı. Buna inanmadıkları için kapıları açtırıyor, içerdekiler yağmacı ise öldürüyorlardı. Bazen de ev halkı çatılardan veya pencere aralıklarından "İçeride hırsız var!" diye işaret ediyorlardı. O zaman da kapıları kırarak içeri giriyor, yine yağmacıları öldürüyorlardı.
İçeride bulunan yağmacılar ev halkına zorla, "Biz burada emniyetteyiz." dedirtiyorlardı. Bâtını askerleri bu konuda tecrübe sahibi oldukları için "Mademki emniyettesiniz, kadın ve çocuklar dama çıksınlar veya kapıya gelip bize emniyette olduklarını söylesinler." diyorlardı. Dama çıkan veya kapıya gelenler "Eşkıyalar buradadır." diyor, o zamanda Bâtmiler içeri girip yine onları öldürüyorlardı. Öldürülen insanların kanları evin içini kan gölüne çeviriyordu. İçeride öldürdüklerini içeride, dışarıda öldürdüklerini dışarıda bırakıp gidiyorlardı. İsfahan'da o kadar çok adam öldürdüler ki şehrin içerisi cesetlerle doldu. Kan ve ceset kokusuna bir sürü leş yiyen vahşi hayvan ve kuşlar dağlardan inerek şehre indiler. Halkın çoğu damlara çıkarak gizlenmişti, Pajnlardan ölülerin kimler olduğunu bilseler de hiçbir şey yapamıyorlardı. '
Kirmanşahlılar Bâtmilere karşı direndikleri için çok zayiat verdiler. Dört koldan şehre giren Bâtmiler nihayet emniyeti sağladılar. Ölüler oldukları yerde duruyor, yaralılar inim inim inliyorlardı.
Terken Hatun bu olayları şehirde olmadığı için geç öğrendi. Haberi getirenler Kirmanşahlı oldukları için olayları Bâtınilerin çıkardıklarını söy-lediler. Hatta Baselik Meydanı'ndaki olaydan hiç söz etmeyerek, Teneş'in emri ile Secistanlı Mahmut'un kendilerine saldırdığını ve çok sayıda Kir-manşahlıyı öldürdüğünü söylediler. Haber getirenlerde yaralı olduklarından "Biz yarah olarak kaçarak canımızı zor kurtardık." dediler. Teneş'in mülhitlere teslim olduğunu, onlar ne diyorsa onu yaptığını, mülhit olmasının da uzak bir ihtimal olmadığını, yakında Bâtını Mezhebi'ne girebileceğini, iman sahibi Kirmanşahlıların Bâtınilerden korkmadıklarını, yakında zaferin Kirmanşahlıların olacağından söz ettiler.

Hâlbuki Terken Hatun, Teneş'e oranla daha çok Bâtını taraftarıydı. Teneş'in Bâtmilere daha fazla katlanamayacağını tahmin ediyordu. Kir-manşahhlarm anlattıklarına inanmış gibi davrandı. Saltanatını elde edebilmek için Kirmanşahlıların askeri güçlerine ihtiyacı vardı. Kirmanşahlılar kendisini terk ederlerse geriye iki bin Arap askeri kalıyordu. Onlarla da bu işi başaramazdı.
Terken Hatun, Teneş'in emri ile pek çok Kirmanşah askerinin katledildiğini öğrenince:
- Teneş ve Secistanlı Mahmut şehirdeki Kirmanşah askerinin pek az olduğunu, kışlada daha çok Kirmanşahlı olduğunu düşünmediler mi? Arap askerlerini de devreye sokarsak Bâtınilerin durumu ne olur? diye sordu.
Tanıdığım kadarı ile Terken Hatun, o kadar akılsız bir kadın değildi. Fakat çok şüpheci bir kadındı. Teneş'in her hareketinden şüpheleniyordu. Teneş'in başkenti kimseye kaptırmayacağını da tahmin ediyordu.
Bir insan şüphe ve kıskançlık sınırını aşarsa o insan bağımsız bir şekilde düşünemez. Hâlbuki Teneş ve Secistanlı Mahmut, Kirmanşahlıları yok etmek isteseydiler, Kirmanşah ordusunun kışlasını basarlardı. Terken Hatun şüphelendiği için bu şekilde konuşuyordu. Önce Kirmanşah askerlerinin bulunduğu kışlayı sonra da Arap askerlerinin kışlasını basacaklarını sanıyordu. Bundan dolayı Kirmanşah askerlerinin kışlası tahliye edildi. Terken Hatun, söz konusu askerleri İsfahan'a beş fersah (10 km) mesafede bulunan bir köye gönderdi.
Katliamdan yaralı olarak kurtulan birkaç Kir-ı manşahlı asker kaçarak Şemşad Bağı'na sığındılar. Terken Hatun'a şehrin-insan cesetleri ile dolu olduğunu söylediler. Cesederi toplamak için adam göndermesini istediler. Ayrıca çok sayıda da yaralı olduğunu, yaralıların sokaklarda ağlayıp inlediğini anlattılar.
Terken Hatun onlara;
- Bu olavlar ne zaman başladı?
- Bu sabah başladı. Biz şehirden gehyoruz. Biz gelirken olaylar bilmiş-
ti.
- Kaç kişi öldürüldü?
- Sayılarını bilmiyoruz ama şehirde bir tek Kirmanşahlı bırakmayıp hepsini katlettiler. Yaşayanlar ise yerlerinden kalkamayacak kadar yaralılar. Yürüyecek durumda olsalardı bizimle gelirlerdi. Mülhitler, Ebu Hamza'nın öcünü bizden aldılar. Bize saldırırken "Ebu Hamza'nın öcünü alıyoruz." diye bağırıyorlardı.
Aslında Terken Hatun da onlardan korkuyor, Teneş ve Secistanlı Mahmut'un pençelerine düşmemek için Şemşad Bağı'ndan dışarı çıkmıyordu. Terken Hatun cesetleri toplayıp gömmek için izin almak üzere iki Arap askerini elçi olarak gönderdi. Teneş de onlara cesetlerin toplanması için izin vereceğini söyledi.
Şemşad Bağı'ndan İsfahan'a adamlar gidip cesetleri topladılar ve şehrin dışında bir yere gömdüler.
Terken Hatun, o gün Şemşad Bağı'ndan dışarı çıkmadı. Teneş ve Secistanlı Mahmut'un kendisine saldıracaklarını sanıyordu. O gece ve ertesi gün Şemşad Bağı'na kimse saldırmadı.
Üçüncü gün Teneş'e haber gönderip, katliam hakkında kendisi ile görüşmek istediğini bildirdi. Teneş haberciye:
- Gelsin, görüşelim.
- O sizi Şemşad Bağı'nda bekliyor.
Teneş sinirlenerek:
- O hanım kim oluyor da beni ayağına çağırıyor? Ne .yapmak istiyor?
- Sultanım, "Şemşad Bağı'ndan çıkarsam beni öldürürler." diye korktuğu için buraya gelmedi.
Teneş'te Şemşad Bağı'na gitmesinin çevresince iyi karşılanmayacağını, ayrıca kendisine suikast düzenlenebileceğini düşünerek oraya gitmek istemedi. Haberciye şöyle dedi:
- Terken Hatun'a söyle, daha önce de benimle görüşmek için haber göndermişti. Ben de ona "Ordugâhıma gelsin." demiştim. Tutuklanacağını sandığı için gelmemişti. Hamıhı^na söyle Şemşad Bağı'na yakın bir yer söylesin, onunla orada görüşelim.'O benim merhum kardeşimin karışıdır. Kardeşimin ruhuna saygı için onunla görüşeceğim.
Haberci geri dönerek Terken Hatun'a Teneş'in mesajını bildirdi, iki taraf da aynı gün Zayende Nehri'nin köprüsü üzerinde görüşmeye karar verdiler. Teneş bir

grup muhafızla söz konusu köprünün ayağına geldi. Terken Hatun da bir grup askerle köprünün karşı ayağına gelince her iki-
si de askerlerini köprünün başlarında bırakarak yaya bir şekilde köprünün ortasında buluştular.
Teneş, Terken Hatun'a :
- Benimle görüşmek istediğinizi söylemişsiniz, Benimle hangi konuda görüşmek istiyorsunuz?
- Neden bildiğin hâlde bilmezhkten geliyorsunuz? Ben seninle, Secistanlı Mahmut'a emir vererek Kirmanşahlıları neden katlettirdiğin konusunu görüşeceğim. Sakın olaylardan haberim yok deme!
- Senin askerlerinin öldürülmesi için hiç kimse emir vermedi. İki grup arasında Baselik Meydanı'nda Kirmanşahlı birisinin kanını kan akıtıcı akıtırken, Bâtınilerden birisinin müdahalesi sonunda kavga çıkmış.
- Olayın bizimkilerle ne ilgisi var?
- Senin bu olaydan haberin yok mu?
- Hayır yok.
- Üç gün önce bir kan akıtıcı bir Kirmanşahimın kanını fazla akıttığında bir Bâtını de ölmesin diye müdahale edince kavga başlamış. Bunu fırsat bilen yağmacılar şehri talan etmeye başlamışlardı. Ben de olayı durdurmak zorunda kaldım Bâtını askerleri savaşmadan önce, Kirmanşahlılara "Teslim olun!" çağrısı yapmalarına rağmen onlar teslim olmayıp direnince yapacak başka bir şey kalmamıştı. Bu katliam ister istemez ortaya çıktı. Bunda bizim ve Bâtınilerin bir kabahati yok.
- Eğer bana haber verseydiniz ben onları şehir dışına çıkarırdım. Böylece de o kadar insan ölmemiş olurdu. Siz bana neden haber vermediniz?
- Size haber verecek fırsatımız olmadı. O anda şehir yağmalanıyor ve insanlar katlediliyordu. Eğer biraz gecikseydik tüm şehir harabeye dönerdi.
- Siz Secistanlı Mahmut'u katliam yapması için tahrik ettiniz mi?
- Hayır. Öyle bir şey îlemedim.
- Siz Secistanlı Mahmut'a beni öldürmesi için emir verdiniz mi?
- Hayır. Onun niyeti sadece benim huzur içinde bir sakanat sürmemi sağlamaktır. Onunla sizin hakkınızda hiçbir şey konuşmadık.
- Secistanlı Mahmut benim eli kanlı düşmammdır. Elinden gelse beni' bir kaşık suda boğar. Pekiyi bu olaylardan sonra benim askerlerim arasındaki otoritem ne olacak?
- Senin askerlerin teslim olsalardı elbette böyle bir olay olmayacaktı. Ancak onlar direnince olay büyüdü ve sonunda böyle bir katliam ortaya çıktı. Ayaklanmasaydılar böyle bir katliam olmayacaktı.

- Ben olayı geç öğrendiğim için bu konuda bir önlem alamadım. Bu hadiseden sonra ben askerlerin üzerinde otorite nasıl sağlarım? Onlar hakkında kısas uygulanmayacak mı?
- Onlar şehrin emniyetini ve huzurunu sağlamak, halkın can ve mal güvenliğini temin etmek için, canlarını ortaya koyarak savaştılar. Onlardan da birçok insan bu uğurda öldü. Bundan dolayı onlara kısas uygulamam mümkün değil.
- İsfahan'ın emniyetini sağlamak benim yetkimdedir. Senin yetkinde değildir. İ5uranın hükümdarı hâlâ benim. Bunu korumak da benim görevimdir.
- Mademki o yetki sana ait, neden onları şehir dışına çıkarmadın? Neden onların olay çıkarmalarını önlemedin? Neden hâlâ Şemşad Bağı'nda yaşıyorsun?
- Sen gelmeden önce ben İsfahan'da yaşıyordum. Sen geldin beni İsfahan'dan Şemşad Bağı'na sürgüne gönderdin. Beni o bağda bırakacağından da emin değilim.
Teneş sustu, konuşmadı. Suskunluğu uzun sürünce Terken Hatun:
- Sustuğuna göre benim haklı olduğumu kabul ediyorsun demektir. Aslında haklı olduğumu siz de biliyorsunuz.
- Hanımefendi, sen de biraz akıl olsa durumun ne kadar korkunç olduğunu anlarsın. Bir ülkede iki padişah olmaz. Bundan dolayı seninle saltanatı paylaşmam mümkün değildir.
- Tatsız olayları sen yarattın. Siz İsfahan'a gelmeden önce hiç böyle olaylar meydana gelmiyordu. Sizde öyle bir hırs var ki tüm ülkeyi ele geçirseniz yine de doymazsınız.

- Sadece İsfahan için buraya gelmedim. İsfahan bu ülkenin başkentidir. Başkente hâkim olan tüm ülkeye egemen olur.
- İsfahan yeni başkent oldu. Eskiden başkent değildi. İstersen kendine yeni bir başkent yapabilirsin.
- İsfahan bu ülkenin başkentidir ve başkenti olarak kalacaktır. Başka bir başkent düşünmüyorum!
- Burada mülhitler her şeye karışıyorlar. Bundan dolayı huzurlu değilsin. Başka bir yeri başkent yaparsan, daha huzurlu olursun.
- Ben başkenti başka yerden buraya nakletmedim. Burası başkenttir. Bu şehir ikimizin güç gösterme yeri değildir. Birimizin bu şehirden gitmesi gerekiyor. O da sensin. Bu şehirde durman yanlış olur.
- Nereye gideyim'
- Siz Masal'da doğmuşsunuz. Orası sizin memleketiniz. Oraya giderseniz sizi sevgi ile karşılarlar ve bağırlarına basarlar. Orada huzur içinde yaşarsınız.
- Ben İsfahan'da saltanat içersinde yaşıyorum. Buranın geliri ile geçiniyorum. Bu yaşantıya alışığım. Orada kıt kanaat nasıl geçinirim?
- Şanderman'ın gelirini size veririm. O zaman sıkıntı çekmeden yaşarsın.
- Sevgili kayınbiraderim, benim rahat bir şekilde yaşamamı istiyorsan o yerlerin timanna ek olarak Horasan'ı da ver. O zaman daha rahat geçinirim.
- Ben Horasan'ı daha elime geçirmedim. Orasını sana nasıl vereyim?
- O zaman sen de Azerbaycan'ın timannı ver.
- Siz Azerbaycan'ın nasıl bir yer olduğunu bilemezsiniz. Siz orayı idare edemezsiniz.
- Ben oralara gitmedim ama oraları çok iyi tanıyorum. Oraya gidersem huzur içinde yaşarım.
- Orasını sana vermem.
- Orasını neden bana vermiyorsun?
- Orası memleketin en batı bölgesi. Orası benim için bir kaledir. Onun için orasını sana verememe.
- O zaman Fars bölgesinin timarmı ver. Ben de oranın gelirleri ile rahat bir yaşam sürdürürüm.
- Fars bölgesi senin için yararlı olmaz.
- Neden yararlı olmaz?
- Oranın emirleri bağımsız bir şekilde yaşamaya alışmışlardır. Sana asla itaat etmezler.
- Sana nasıl itaat ediyorlar?
- Ben erkeğim, sen kadınsın. Nedeni budur.
- Mademki ben kadınım o hâlde benimle savaşmak için neden geldin?
- Ben seninle savaşmak için gelmedim. Eğer öyle yapmış olsaydım se-' ni bu şehirden kovardım. Ayrıca kardeşimin karısısm. Ben sana iyi davranıyorum ama bunun da bir sınırı var. Bu şekilde davrandığım için bir şehirde iki hükümdar olduk. İki baş olduğumuz için her gün yeni bir olay meydana geliyor. Birbirlerini öldürüyorlar, şehri yağmalıyorlar. Bir şehirde tek bir padişah olursa emniyet o zaman sağlanır. İsfahan yine başkent olarak kalacak. Burayı değiştirmeyi düşünmüyorum. Çaresiz buradan gitmek
zorundasın. Ben sana küçük bir yerin timarmı vereceğim. Senin orada lüks bir yaşantın olmayacak. Ancak yaşamını sürdürürsün.
- Mademki öyle istiyorsun, o zaman bana süre ver gitmek için hazırlanayım.
- Ben sana hazırlanman için on gün süre veriyorum. Bu süre içinde eğer hazırlanıp gitmezsen seni bu şehirden güç kullanarak çıkarmak zorunda kalırım
Bu konuşmalar bittikten sonra ayrıldılar. Teneş İsfahan'a dönerken Terken Hatun da Şemşad Bağı'na döndü.
Secistanlı Mahmut, Terken Hatun ile Teneş'in köprüde buluştuklarını ve anlaşamadıklarını biliyordu. Ancak o sadece ikisinin öldürülen Kir-manşahlıları konuştuklarını sanıyordu. Secistanlı Mahmut, bir bahane ile Teneş'in yanma gidip ne konuştuklarını öğrenmek istedi. Nitekim o bahaneyi bulup Teneş'in yanına gitti. Teneş'in odasına selam verip girdi. Teneş ona oturması için izin verdi, o da oturdu. Teneş:
- Beni neden görmek istedin?
- Terken Hatun ile konuşmanızın sonucunu öğrenmek istedim.

- Onunla önce öldürülen Kirmanşahlıları görüştük. Sonra benden İsfahan'ın timarmı istedi. Ben kabul etmeyince bir iki yerin timarmı istedi. Onları da kabul etmedim. Kendisine Şemşad Bağı'nı terk etmesi için süre verdim.
- Sultanım, Terken Hatun'a buradan gideceğini söylemişsiniz. Pekiyi ona nerenin timarmı vereceksiniz?
- Mesela Şanderman ve Gilan'ın timarlarını verdim ama kabul etmedi. O İsfahan'dan giderse beni rahatsız etmez. Hemedan'm timarmı verdim, kabul eder gibi gözüktü.
- Sultanım, o kadın oraya gittikten sonra oranın altın ve gümüşleri ile var olan ordusunu daha da güçlendirecek, sonra da diğer ülkeleri eline geçirecektir. Orası ile yetineceğini sanmıyorum
- Onu da düşündüm. Eğer rahat durmaz da başka ülkelere saldırırsa ben de onu yerinde bırakmam? y^çk ederim.
- Sultanım ben o kadını çok'iyi tanıyorum. Kocası Melikşah'ın mirasçısı olduğunu iddia eder ve tüm ülkeyi eline geçirmek için uğraşır
Secistanlı Mahmut, Teneş'in Terken Hatun hakkındaki düşüncelerini öğrendikten sonra geri döndü. Hasan Sabbah'ın Terken Hatun'u Bâtını yapması için gönderdiği Cevad Masali ile görüşmek için onun yanma gitti. Cevad ruhani adam kılığında İsfahan'a gelmiş, hamamda yıkandıktan son-
ra Secistanlı Mahmut'un evine gitmişti. Mahmut onu görür görmez tamdı. Onu Alamut'ta görmüştü. Ona "Hoş geldin." dedikten sonra yüzünü öperek yanına oturttu. Ona:
"Sizin özel bir görevle geldiğinizi tahmin ediyorum. Yoksa bu kılıkta buraya gelmezdiniz." dedi.
Cevad Masali, cebinden Hasan Sabbah'ın mektubunu çıkarıp gösterince, Mahmut o mektubun işaretinden Hasan Sabbah'ın mektubu olduğunu anladı. Mektubu öperek başına koydu. Mektubu okudu. Hasan Sabbah'ın sağlığı hakkında sorular sordu. Cevad da Hasan Sabbah'ın romatizmadan dolayı mafsallarının ağrıdığını, bunun dışında iyi olduğunu söyledi.
Secistanlı Mahmut, imamlarının sağlık durumunu öğrendikten sonra Cevad Masali'ye:
"Eğer bugün İsfahan'ın caddelerinden geçmiş olsaydın, o caddelere akmış olan insan kanlarını da görmüş olurdun. O kanlar bizim askerlerimiz ile Kirmanşahhlar arasında çıkan kavgalarda akmıştır. Her iki taraftan da çok insan öldürüldü." dedi.
Daha sonra olayları geniş bir şekilde anlattı ve:
- Terken Hatun Kirmanşahlı askerleri şehirden çıkardı. Kendisi Şemşad Bağı'nda kalıyor. Yanında da sadece iki bin Arap askeri var. Teneş ona Şemşad Bağı'ndan gitmesi için süre verdi. Teneş şu anda tüm yetkiyi onun elinden almış durumda. Onun için bizim onunla iyi geçinmemiz gerekiyor.
- Teneş'in Bâtını askerlerinin İsfahan'da kalıp kalmaması hususundaki düşüncesi nedir?
- O konuda bir şey söylemedi.
- Bizim de Terken Hatun gibi güçlü bir ordumuz olduğu için ordumuzun İsfahan'da kalmasından rahatsız olabilir.
- Bu da ihtimal dâhilindedir.Bu konuda Teneş'e fazla güvenmemeli-yiz. Bundan dolayı Terken Hatun'u yanımıza çekmeliyiz. Hasan Sabbah seni bu konuyu Terken Hatun ile konuşman için göndermiş ama ben ona çok sert davrandım. Bundan dolayı ben onun yanına gidemem. Sen git imamımızın düşüncesini ona anlat. Onun bu konudaki fikirlerini de öğren.
- Ben bu konuyu imamımız ile konuştum. O, Terken Hatun ile dost; luk kurmamızı istiyor. Onun kısasa göre cezalandırılmasından vazgeçti. Dostluğunu bizler için daha yararlı görüyor.
- Ona saygılı davran. Onun bir ölçüsü yoktur. Ne dostluğu bellidir ne de düşmanlığı. Yararlı bulursa dost da olabilir. Bâtınilere karşı bir düşman-
hğı yoktur. Fakat benim onunla görüşmem yarar yerine bize zarar getirebilir.
Hasan Sabbah büyük bir dai görevlendirmişti. Bundan dolayı o konuşmaları Cevad Masali'yi olumsuz yönden etkilemedi.
Mahmut, "Hasan Sabbah beni değil de neden Cevad Masali'yi bu iş için görevlendirmiş." diye düşündükten sonra Cevad'a:

- Terken Hatun'un dostluğu bizim için düşmanlığından iyidir. Şu an küçük bir yerin timarmı ona verdiler. Ülkenin tümüne hükmeden bir hükümdar değil. Eğer seninle beraber Şemşad Bağına gidersek, Terken Hatun bizim Bâtını olduğumuzu anlar ve kabul etmez. Onun yanına bir din adamı kılığmda gidersen o zaman kabul edecektir.
- Şemşad Bağı na ne zaman gitsem daha iyi olur?
- Gündüz git. Gece gidersen kabul etmez. Muhafızları sana Terken Hatun ile neden görüşmek istediğini sorarlarsa Halife tarafından elçi olarak görevlendirildiğini söyle. Kıyafetinde uygun olduğu için şüphelenmezler. Terken Hatun ile baş başa kalınca da kendini tanıt ve Hasan Sabbah'ın mektubunu ona ver. Aksi hâlde ben onun idam edilmesini istediğim için senin de Bâtını olduğunu öğrenirse senden de şüphelenebilir ve seni kabul etmez.

Bu konuşmalar bittikten sonra, Cevad Masali bir katıra binip yola çıktı. İki kişi de atlarla onunla gittiler. Şemşad Bağı na yaklaşınca katırdan indi, katın o adamlara bırakarak tek başına ve yaya olarak Şemşad Bağı'na yürümeye başladı. Şamşad Bağı'nın ortasında bir kale vardı. Bağın etrafında Arap askerleri nöbet tutuyorlardı. Arap askerler Cevad Masali nin önünü kesip:

"Nereye gidiyorsun? Buraya neden geldin?" diye sordular. Cevad Masali de Arapça :

- Bağdat'tan geliyorum. Beni buraya Halife Hazretleri gönderdi. Onun adına Terken Hatun ile görüşeceğim.

Yanma iki asker katarak onu Terken Hatun'un yanına gönderdiler. Askerler yolda Halife'nin durumı^nu sordular. O da iyi olduğunu söyledi. Ne tür bir haber getirdiğini soruncˆˆ'onlara;

"Bu çok özel bir konu. Onu sizlere söylemeye yetkili değilim." diye cevap verdi.

Biraz sonra Terken Hatun'un kaldığı saraya geldiler. Askerlerden birisi Terken Hatun'a birisinin HaUfe tarafından kendisi ile görüşmek için geldiğini haber verdi. O da;

"Gelsin, görüşelim" dedi.

Terken Hatun'un yanına gitmeden önce silahlı olup olmadığını araştırdılar. Silahsız olduğu anlaşıldıktan sonra iki asker onu Terken Hatun'un odasına götürdüler. Terken Hatun'un sarayı bağın ortasında bulunuyordu. Sarayın etrafı rengarenk güller ve çiçeklerle doluydu. Bağ ise türlü türlü meyve, süs bitkisi ve diğer çeşitli ağaçlarla dolu bir cennet bahçesi gibiydi. Sarayın kışın ısmması için sıcak su borularla sarayın içerisinden geçirilmişti. Yaz aylarında ise ağaçlık olduğu için serin olurdu. Söz konusu bağda çok güzel soğuk sular da vardı.

Cevad Masali'yi Terken Hatun'un odasma götürdükleri zaman. Terken Hatun oturuyordu. Cevad içeri girince Arapça nazik bir şekilde selam verdikten sonra saygılı bir şekilde önünde durdu. Onu götüren askerler Halife tarafından gönderildiğini söylediler. Terken Hatun:

- Hoş geldiniz, bana Halife'den ne gibi haber getirdiniz?
- Evet, size Halife'den saygı ve selamlar getirdim.
- Şu anda yanımda bulunan tüm askerler Halife'nin askerleridir. Bu askerleri verdiği için ona teşekkür ediyorum. Benim onlardan başka askerlerim de var ama ben Arap askerlerini diğerlerine tercih ediyorum. Halife'nin yanına gittiğin zaman bunları da söylersin.
- Peki söylerim.
- Bana ne tür bir haber getirdiysen söyle.

Cevad Masali kendisini içeri getiren askerlerin yanında sustu. Bu hareketi ile onların yanında konuşmak istemediğini anlatmak istedi. Terken ¦ Hatun:

- Bana getirdiğin haber başkalarının yanında söylenmeyecek kadar önemli mi?
- Bazı haberler o kadar önemli olmasa da başkalarının yanında söylenmeyebilir.

Terken Hatun işaret ederek o iki askeri dışarı çıkarttı. Ayrıca bir işaret daha yaptı. O ikinci işaretin anlamı da tehlike anında askerlerin içeri gelmesiydi. Onlar dışarı çıktıktan sonra Terken Hatun:

- Şimdi ne söyleyeceksen söyle.

Cevad Masali iki elini göğsüne koyup saygıyla başını öne eğdikten sonra:

- Yüce Hanımefendi, haberim o kadar önemli ki söylemeye korkuyo-

¦J

rum. Eğer söylersem zili çalarsm, askerler sana sarkmtılık yaptığımı sanarak içeri dolarlar ve beni parçalarlar.
- Sen beni genç bir kız mı sanıyorsun ki bu konuşma ile vahşet zilini çalayım da askerler içeri dolsunlar? Ne söyleyeceksen söyle.
- Ben o tür bir şey söyleyecek değilim. Beni Halife göndermedi. Ben Alamut Kalesi'nden geliyorum. Beni Hasan Sabbah size hizmet etmem için gönderdi.
Cevad Masali bunları söylerken hâlâ ayakta duruyordu. "Mülhitlerin imamı gönderdi." sözünü duyunca oturmasını söyledi. Cevad da saygılı bir şekilde gösterdiği yere oturdu. Terken Hatun:
- Benimle görüşmek istediğin konu nedir?
- Ben dostluk selamım taşıyorum. Sizinle îmam'ımız dost olmak istiyor. Beni bunun için gönderdi.
- Bütün bu olanlardan sonra Hasan Sabbah benimle dost olmak mı istiyor?
- Evet. Sizinle dost olmak istiyor. Ebu Hamza'nın öldürülme işini de unutmaya hazır. Bu konuda sizin ceza almanızı istemiyor.
- İmam'ınız Ebu Hamza'yı benim öldürttüğümü mü sanıyor?
- Evet. Aslında öyle. Biz Bâtıniler bu cinayeti unutmuş değiliz. Ancak ben buraya bu konuları konuşmak için gelmedim. Ben buraya İmamımız Hasan Sabbah'ın sizinle dostluk kurmak ve Ebu Hamza işini unutmak istediğini söylemek için geldim.
- Ben dostlukların menfaate dayandığını biliyorum. Bazı insanlar sadece alırlar vermezler, bazı insanlar da verirler ama istemezler. Hasan Sabbah dostluk karşılığı benden ne istiyor, bana ne verecek?
- Îmam'ımız Hasan Sabbah -Ali onu selamla ansın- size akın ve güç verecek.
- O altınları nereden bulacak da bana verecek?
- Bâtıniler tek tek zengin değiller ama toplum olarak dünyanın en zengin insanlarıdır. Sana istediğin kadar altın verebilirler.
- Bana ne tür güç verece kfer^-
- Tüm kılıçlarımızla sizin yanınızda olacağız.
- Mademki Bâtıniler o kadar zengin ve güçlüdürler de neden benden yardım istiyorlar ve bana altın veriyorlar?
- Tek tek güçlü değiller, yanımızda olursanız güçleniriz.
- Sizin üç yüz veya dört yüz yıllık bir maziniz var. Hâlâ güçlü değilsiniz.
- Hanımefendi biz geçmişte zayıftık, doğru dürüst bir kurumumuz yoktu. Bizim bağlı bulunduğumuz ve bize emir verecek bir kurumumuz da yoktu. Her yerde tehlikelerle karşı karşıyaydık. Ismailiye Mezhebi'ne bağlıydık. Bizden olmayanlar bizin o mezhepten olduğumuzu anlarsa bizi hemen öldürüyorlardı. Bundan dolayı mezheplerini söyleyemiyorlardı. İsma-iliye V(ezhebi'ne bağlı olanlar canlarını kurtarmak için takiye yaparak, o in-sanlardanmış gibi gözüküyorlardı.Eğer bulundukları yerde sayıları oradakilerden azsa takiye yapıyorlardı. Çok işte yapmıyorlardı. Bu durum Hasan Sabbah, Kıyametin Kıyametini ilan edene kadar böyle devam etti. Bundan dolayı gücümüzü bir türlü toparlayamıyorduk. Hasan Sabbah, Alamut'u merkez yaptıktan sonra bizi toparladı. Ama yine de çok dağınığız. Bizi hâlâ öldürüyorlar. Güçlü olursak bizi öldüremezler. Zayıf olursak, bizi öldürür, kadın ve çocuklarımızı da esir ederek, esir pazarlarında satarlar. Hasan Sabbah bize savaşmayı ve savaş eğitimini öğretti. Böylece güçlü olmamızı sağladı. Kıyametin Kıyameti'nden sonra da takiye yapmadık. Bizim dışımızda herkes bizi dinsiz, kâfir ve zındık olarak biliyor, onlara göre de öldürülmemizin farz olduğunu söylüyorlardı. Bağdat Halifesi de aynı düşüncedeydi. Bugün de bu ülkede bize "zındık" diyorlar. Her an tehlikelerle karşı karşıyayız. Bize özgürlük verilirse, biz de kademeli olarak inancımızı yayarız. Serbestçe inancımızın gereklerini yapanz. Onlar da bizi tanırlar, kendileri gibi insan olduğumuzu anlarlar. Sizden isteğimiz budur.
Terken Hatun onu dinledikten sonra:
- Güzel... Bana söylediğiniz o gücü ve altınları verecek misiniz?
- Bize dost olursanız veririz.
- Benim dostluğumdan nasıl yararlanacaksınız?
- Sizden bize zarar gelmeyeceğinden emin olmak istiyoruz. Bir de sizin imkânlarınızdan yararlanmak istiyoruz.
- Hangi konuda benden yararlanmak istiyorsunuz?

- İnancımızın gereklerini serbestçe yerine getirmemiz ve inancımızı serbestçe yaymamız için izin vermenizi istiyoruz.
- Ben Melikşah'ın karışıyım. Melikşah'ın karısı buna izin verir mi?
- Davut Masali bize yardım ederdi.
- Babamın adını nereden öğrendiniz?
- Babanızın ismi sır değildir. Melikşah ile evlenmenizin hikâyesini bil-' meyen yoktur. Siz Masalili Muhtar Davut un kızısınız.
- Bu tür kararlan verebilmek için Masali Muhtarı Davut olmak gerekir.
'y
u
- Evet, siz bize yardım ederseniz, biz Masalı, Gilan, Senderman ve diğer kuzey bölgelerinde de inancımızın propagandasını yaparak inancımızın yayılmasını sağlarız.
- Duyduklarımı şimdiye kadar hiç kimseden duymadım.
- Biz kendi toplumumuzu ihya etmek için çalışacağız.

Terken Hatun alaylı bir ifade ile:

- Demek ki siz Bâtıni toplumu yanında Iran toplumunu da kalkındıracaksınız öyle mi?
- Evet.
- Sizin Iran toplumunu kalkındırmanıza o toplumun ihtiyaçları yoktur.
- Biz o toplumu ekonomik yönden değil, inanç yönünden kalkındıracağız ve onları mutlu edeceğiz.
- iranlıları mülhıı yaparak mı ihya edeceksiniz? Sizin Teneş gibi bir adamınız var. Bana ihtiyacınız yoktur. Kayınbiraderim aptal olduğu için siz ne derseniz yapar,
- Teneş'in aptal olduğunu ispatlayacak deliliniz var mı?
- En güzel delil Berkyaruk'u size kaçırttırıp, sizin gözetiminize bırakmasıdır. Aklı olsa bunu yapar mıydı? Çünkü siz ileride onu Teneş'e karşı koz olarak kullanacaksınız.
- Biz onu sen öldürmeyesin veya kör etmeyesin diye kaçırdık.
- Siz insan kıymeti biliyorsunuz da neden İsfahan'da o kadar Kirman-şahlıyı öldürdünüz?
- Şu anda konumuz Berkyaruk'un kaçırılması ve Kirmanşahlılarm öldürülmesi değil. Kirmanşahlılar o kadar masum değillerdi. Öldürülürlerken ellerinde kılıçları vardı. Bizden de onlardan da çok insan öldü. Berk-yaruk ile Kirmanşahlılarm öldürülme olayını birbirine karıştırmayalım. Bunlar farklı olaylardır. Berkyaruk genç bir delikanlıdır. Biz kurtarmasay-dık siz veya Teneş saltanat iddiasında bulunmaması için ya öldürür veya gözlerini oyarak çıkarırdınız. Teneş de aptal olsaydı o makama kadar yük-
selemezdi. ' ^r
i
- Si2 Berkyaruk'u onun için kurtarmadınız. İleride Teneş isteklerinizi yapmazsa, ona karşı koz olarak kullanmak için kurtardınız. Onun için sizin gözetiminizde bulunuyor.

Cevad Masali bu konuşmalar bitene kadar. Hasan Sabbah'ın mektubunu Terken Hatuna vermedi. Terken Harun'un düşüncesini, Bâtınilerle
dostluk kurup kurmayacağını ve bu konulardaki görüşlerini öğrenmek istiyordu. Eğer olumlu ise mektubu verecekti. Bir de öyle bir zaman seçmek istiyordu ki psikolojik olarak olumlu bir etki etmeliydi.

Terken Hatun:

- Sizin elinizde Berkyaruk var. Eğer Teneş isteklerinizi kabul etmezse Teneş'in karşısına Berkyaruk'u çıkarırsınız. Bundan dolayı bana ihtiyacınız yoktur.
- Hanımefendi biz size güç, altın ve bunların ötesinde öyle bir makam vereceğiz ki sizi bizim en yüce makamlarımızdan birine çıkaracağız.
- O mevki nedir?
- Sizi baş daimiz yapacağız. Yani Ebu Hamza'nm makamına getireceğiz.

Terken Hatun kocasının sağlığında o unvanı duymuştu. Bu makamın mülhit erkeklerinin en yüksek makamı olduğunu, bu makamda bulunan kimsenin geniş yetkileri olduğunu biliyordu. Fakat bir kadına böyle bir unvan verildiğini hiç duymamıştı. Cevad Masali'ye:

- Siz bir kadını böyle bir mevkiye getiriyor musunuz?
- Imam'ımız şimdiye kadar bir kadına böyle bir unvan vermedi. Bundan sonra kadınlara da böyle unvanlar verecek. Eski tarihleri incelerseniz Şark toplumlarında kadın sultanlar olduğunu görürsünüz.
- Ben de eskiden kadın hükümdarların olduğunu duymuştum.
- Siz çok akıllı bir kadınsınız.

Terken Hatun bir müddet sessiz durduktan sonra:
"Bana vermek istediğiniz makam 'büyük dailik' makamı mı?" diye sordu. Bunu sorarken küçümser bir tavır takındı. Cevad Masali:
- O makamı küçümsemeyin. Size o makam verildiği zaman bir emrinizle binlerce Bâtıni'nin canlarını feda edecek kadar büyük bir makam. Siz o kadar güçlü olacaksınız
- Bana altın ve güç vereceğinize dair söz verdiniz. Ne kadar altın vereceksiniz? j
- Bizim her şehirde ulaşabileceğimiz yetkililer var. Her şehirde yaşayan Bâtmiler gelirlerinin bir kısmını o yetkililere verirler. Bunlar aynı za-' manda daidirler. Onlarda o gelirlerin bir kısmını oradaki ihtiyaçlar için harcarlar, kalanını da Alamut'a gönderirler. Alamut'ta toplanan o paralar da imamımız Hasan Sabbah'ın talimatları doğrultusunda harcanır.
- Siz bana altın vermeyeceksiniz. Bu şekilde toplanan gelirlerden pay alacağım demektir.
- Melikşah zamanında da vergiler bu şekilde toplanıyordu. Alamut ve diğer yerlerde toplanan vergilerden size yeterli miktarda gönderecekler. Bâtınilerin kuyumculuk yapacak kadar altınları olduğu için, isteseler kuyumculuk yapabilirler ama onlar kuyumculuk yapmamaktadırlar.

Cevad Masali'nin söylediği bu söz doğruydu. Onlar isteselerdi sarraflık yapabilirlerdi. İnsanın aklına "Acaba onlar neden sarraflık yapmadılar?" gibi bir soru gelebilir. Bu sorunun cevabına "Evet yapabilirlerdi!" diyemeyiz. Çünkü onların inançları bu işe engeldi. Bâtıni Mezhebi mensupları bu işi tefecilik sayıyor, bundan dolayı Bâtıni önderleri bu işe izin vermiyorlardı. Bâtmiler ticaret yaparlardı. Batı ülkelerinde Bâtıni Mezhebini taklit ederek kurulmuş tarikatlar vardı. Bâtınileri taklit ederek birçok kurumlar açmışlardı. Bunlardan birisi de hastanelerdir. Onlar Bâtınileri taklit ederek hastaneler açıyor ve Bâtmiler gibi hasta tedavi ediyorlardı. Bâtıni din adamları gibi din adamları vardı. Onlar da Bâtmiler gibi kılıçlarını kemerlerine takar, diğer askerlerle beraber savaşa katılırlardı. Bu tarikatlardan birisi de Avrupa'da kurulan Tempol Mezhebi'ydi. Tempol Mezhebi mensupları da Bâtmiler gibi zengindi. Yalnız Tempol Mezhebi lideri kendi mezhep mensuplarına ticaret yapmalanna, sarraflık yapmalarına ve ihtiyaç hâlinde faize para vermelerine izin veriyordu. Bundan dolayı o insanlar çok zengin olmuşlardı.

Eğer Bâtıni liderleri de Tempol liderleri gibi faize para verilmesine izin verseydiler, onlar da Tempol Mezhebi mensupları gibi zengin olurlardı. Ancak onlar bu işe "tefecilik" diyorlar ve günah sayıyorlardı. Bu işe "Başkasının malına tecavüz etmek." de diyorlardı. Terken Hatun düşünceye dalmış, yavaş yavaş yumuşamak istiyordu. Önce Teneş ile evlenerek siyasi gücünü arttırmak istemiş, fakat bu isteği olmamıştı. Olamayacağı da Teneş'in ona İsfahan'ı terk etmesi için on gün süre vermesinden, eğer terk etmezse askeri güç ile kovulacağım söylemesinden belliydi. Artık Teneş'ten ümidini kesmişti. ^

Cevad Masali'nin getird^'i teklif yeni bir umut kapısını açmıştı. Ala-mut'un Efendisi ile dost olmak istiyordu. Ondan alacağı güç ile tekrar İsfahan'a egemen olmak istiyordu. İnsanlar zor durumda oldukları zaman gelen ufak bir teklif onlara umut kapısını açardı. Çok çene yormaya gerek yoktu. Esas olan fiyat ve şartlarda anlaşmaktır. Bunları konuşmak gerekmekteydi.

Terken Hatun'un o günkü psikolojik durumu Cevad Masali'nin teklifini kabul etmeye uygundu. Mülhitlerin yardımıyla yeniden güç ve saltanat sahibi olabilirdi.

Terken Hatun'un aklına, "Hasan Sabbah evli mi?" diye sormak geldi ve sordu. Cevad Masali de:
- Evet, evli ama karısının hiçbir özelliği yoktur. Bu nedenle yeniden evlenebilir. Bizde bu tür evliliklerin yapılmasında sakınca bulunmamaktadır. İstiyorsanız bu tür bir teklifi kendisine götürebilirim.

- Büyük dai ne demektir? Ne gibi özelliklere sahiptir? Nasıl seçilir?
- Bizde "büyük dai" bir valinin yetkilerine sahiptir. Çok önemli işleri Hasan Sabbah'a sorarlar. Onun dışındaki tüm işleri kendi yetkilerine bırakıldığı için, kendi yetkileriyle yürütürler. Büyük dai bize bağlı insanlardan bulundukları bölgesinin vergilerini toplarlar. Hükümetin kararlarını uygularlar. Topladıkları vergilerden, o bölgedeki Bâtınilerin ihtiyaçları kadarını ayırdıktan sonra, kalanını başkanımız Hasan Sabbah'a gönderirler.
- O para bölgenin ihtiyaçlarına yetmezse yine de Alamut'a para gönderirler mi?

- Eğer fazla yoksa göndermezlerse, bu konuda Hasan Sabbah onlara bir şey sormaz. Çünkü Bâtmiler dürüst insanlardır. Kimse kimsenin hakkını yemez. Gelirden herkes ihtiyacına göre pay aldıklarından, Bâtmiler arasında fakir insan yoktur. Eğer aralarında kavga veya anlaşmazlık olursa, o bölgenin baş daisi o problemleri adaletli bir şekilde çözer. Büyük dainin bir görevi de bizim mezhebin propagandasını yaparak Bâtınilerin çoğalmasını sağlamaktır. Böylece daha da kalabalık oluruz.
Cevad Masali bu sözlerden sonra Hasan Sabbah'ın yazdığı mektubu Terken Hatun'a verdi.
Terken Hatun, Hasan Sabbah'ın yazdığı mektubu açıp okudu. Ce-vad'a:
- Bu mektupta sizin bana söylediklerinizin dışında, başka bir şey yoktur. Yalnız Hasan Sabbah bu mektubu okuduktan sonra tekrar sana vermemi yazmış. Bana itimadı yok mu ki bu mektubu sana iade etmemi istiyor? '
- Bu mektubun kimsenin eline geçmemesi ve bu olaydan kimsenin ' haberi olmaması için bana iadesini istemiştir.
- Sizin bu kararınız Teneş'i korkutur.
- Bizler Teneş'e kötülük yapacak değiliz. Yalnız o duyarsa bizim kendisine kötülük yapacağımızı sanır.
- Bu durumdan anladığım kadarı ile Hasan Sabbah bir taraftan benim-le dostluk kurmak istiyor ve diğer taraftan da bana itimadı yok. Eğer itimadı olsaydı bu mektubu geri almazdı.
- Hanımefendi biz bu konuları yeni konuşuyoruz. Henüz dostluk kurmanın başlangıcına kadar gelmedik. Daha önceden bizlere düşmandınız. İmam'ımız bu mektubun düşmanının elinde kalmasını istemiyor.
Terken Hatun, Cevad'ın doğru söylediğini anladıktan sonra, o mektubu Cevad'a geri verdi:
- İmam'ınızın teklifini kabul ediyorum yalnız "büyük dai" olup olmayacağımı da öğrenmek istiyorum
- Bu sözü sizin ağzınızdan duyduğum için çok mutlu oldum
- Sizin mezhebinizi ne zaman kabul etmem gerekir?
- Zamanı yok . Her an kabul edebilirsiniz.
- Bana nerenin dailiği verilecek?
- O nereyi isterse verir. Yoksa onun verdiği yerin dailiğini kabul etmeyecek misiniz?
- Bilmiyorum. Bu konuda herhangi bir fikrim yoktur.
Terken Hatun anladı ki büyük dai olabilmek için önce Hasan Sab-bah'ın mezhebi olan Bâtını Mezhebi'ne girmesi ve o mezhebin bir elemanı olması gerekiyordu. Bu husus için henüz kendisini hazır hissetmiyordu.

TERKEN HATUN'UN HASAN SABBAHTAN İSTEDİKLERİ
Bir müddet her ikisi de sustular. Cevad Masali bir süre sonra sordu:
- Hammefendi neden sustunuz? Neden bir şey konuşmuyorsunuz?
- Ne söyleyeyim? Sizinle dostluk kurabilmem için Bâtını olmam gerektiğini söylüyorsunuz. Bu benim için beklenmeyen bir konudur.
- Büyük dai olabilmeniz için bizim mezhebimizden olmanız gerekmektedir. Bâtını olunuz.
- Eğer sizin mezhebinize girersem onurum incinir. Bundan dolayı sizin mezhebinizi nasıl kabul edebilirim?
- Bâtını Mezhebini kabul etmekle onurunuz neden incinsin?
- Ben Melikşah'ın karışıyım. Kocam mülhitlere düşmandı. Nizamül-mülk ile birlikte hayatı boyvnca mülhitlerle savaşmıştır. Ayrıca ben kadınım. Sen de

diyorsun ki "Gel mülhit ol." Eğer sizin mezhebinizi kabul edersem insanların yüzlerine nasıl bakabilirim? Ayrıca onların kin oklarına hedef olurum.
- Siz bu mezhebi kabul ettiğiniz zaman sizin yeni bir çevreniz olacak.' O düşündüklerinizi artık düşünmeyeceksiniz. Sizin Bâtıni olmanız İmam'ı-mızın hoşuna gideceği gibi bütün Bâtınileri de sevindirecektir. Bizim mezhebimizi kabul ettiğiniz zaman doğru yolu bulmuş olacaksınız. Bu da sizin maddi ve manevi hususlarda kurtuluşunuz olacaktıj-.
- Eğer sizin mezhebinizi kabul edersem bana gerçekten dost olacak mısınız?
- Sizin bize dost olduğunuz ispatlanırsa, biz de size gerçek dost oluruz. Bunu da ispatlarız. Teneş de bize dost oldu. Onu önce Şam şehrinin hükümdarı yaptık. Daha sonra da İsfahan'a kadar getirip Selçuklu Devle-ti'nin başkentine oturttuk. O da bizlere verdiği sözleri yerine getirdi. Bâtı-nilere özgürlük verdi. O bize dost olduğunu ispatladı, biz de ona dost olduğumuzu ispatladık. Şimdi de siz bize dost olduğunuzu gösterirseniz biz de size dostluğumuzu ispatlarız. Siz bizden altın ve güç istediniz. Biz size istediğiniz altınları ve askerî yardımı vereceğiz. Böylece siz de istediğiniz güce sahip olacaksınız.
- Sizin İmam'ımza dost olduğumu ispatlamam mı gerekiyor?
- Evet. Bizim önderimiz odur. O ne derse biz onu yapmakla yükümlüyüz. Onun emirlerini yapmak bizim için vaciptir. Verdiği emir ölmemizi gerektirse bile, biz o emir uğruna ölmek zorundayız. Hiç birimiz ölümden kaçmayız. O, "Öl" diye emir verse, biz kendimizi öldürmek zorundayız.
- Eğer İmam'mız bir kişiye "Kendini öldür." diye emir verirse o kendini öldürür mü?
- İmam'ımız keyif için bir insana "Kendini öldür." diyecek kadar deli değildir. Ancak bir Bâtıni'nin mezhebi uğruna ölmesi gerekiyorsa o da kendini feda eder.
- Eğer bir adam evlenmek isterse, istediği kadın da onunla evlenmeyi kabul ederse görevi gereği evlenmesine izin vermez misiniz?
- Bazı Bâtmiler görevleri gereği evlenemezler.
- Ben bir kadın olarak, bir adamın evlenmesine engel koymanızı yadırgıyorum.
- Bâtıni erkekleri evlenmiyorlar düşüncesi yanlıştır. Yalnız yukarıda söylediğim nedenlerden dolayı evlenmeyenler var. Ancak evlenmesi gerekenler evlenirler.
- Evlenemeyecekler bundan dolayı rahatsız olmuyorlar mı?
- Onlar yapacakları görevi evlenmeden daha önemli saydıkları için rahatsız olmazlar. '
- Evlenmeden yaşamanın güç olduğunu kocam Melikşah'tan duymuştum.
- Kocanız Melikşah bu konuyu kendi nefsine göre değerlendirmiş olabilir. Bütün erkekler için geçerli değildir.
- Ben bu yaşıma kadar bekâr yaşayabilen bir erkek hiç görmedim. Bâ-tınilerin bu konuda büyük çaba harcadıklarını biliyorum. Ben bir kadınım.
Kadınlar bekâr yaşayabilirler ama erkekler yaşayamazlar. Ben öyle biliyorum.
Bunları söyledikten sonra Terken Hatun'un aklına şu soru geldi ve sordu:
- Mülhit erkekleri evlenmediklerine göre, bunlar yaşlı bunak insanlar mı?
- Zaman insanları yaşlandırır ama evlenmeyen Bâtıni erkekleri, yaşlı ve bunak değiller, tam tersine genç delikanlılardır.
- Genç bir erkeğin ömrünün sonuna kadar bekâr yaşayabileceğini hiç düşünemiyorum. Bu bana mantıksız geliyor.
Cevad Masali, Bâtıni erkeklerinin hiç evlenmeyecekleri hususunun doğru olmadığını, evlenenlerin de bulunduğunu, ancak bazılarının da hiç evlenmediğini açıkladı. Yalnız bazı Bâtıni erkeklerinin hadım edildiklerini, bundan dolayı evlenmediklerini söylemedi. Çünkü bu Bâtınilerin bir sırrıydı. Büyük dailerden başkası bu sırrı bilmezdi. Hadım edilen Bâtıni erkekleri asla nefislerine uymazlar, kendilerini verilen görev uğruna feda ederlerdi. Terken Hatun'un bu sırrı öğrenmesini istemedi. Terken Hatun, Cevad'a:
- Konuşmalarınız ile ikna oldum, ben sizinle ittifak yapmak ve dost olmak istiyorum. Bunun için ne yapmam gerekiyor?
- En iyi ispat yolu mezhebimizi kabul etmenizdir. Bu şekilde İmam'ı-mıza daha yakın olursunuz ve bizlerle de dost olursunuz.
- Bâtıni olursam bana ne vereceksiniz?

- İmam'ımız size para ve büyük dailik verecek. Ancak ne kadar para vereceğini ve nerenin daisi yapacağını bilmiyorum. Siz büyük dai olduktan sonra bölgenizin vergisini toplarsınız. Bölgenizin harcamalarını ayırdıktan sonra kalanını da Hasan Sabbah'a gönderirsiniz.
- Kıyametin Kıyameti ne demektir?
- Hasan Sabbah -Ali onu selamla ansın- 1164 yılının ramazan ayının yedinci günü kendisini "imam" ilan etti. Kendi emirlerini yerine getirmenin dinen vacip olduğunu, o günden itibaren artık hiç kimsenin takiye ya- _ parak kendi inançlarını gizlememeleri gerektiğini, Bâtını olduklarını açıklayabileceklerini söyledi. Bâtını Tarikatı'nda bu olaylara "Kıyametin Kıyameti" denir. Eskiden Bâtmiler inançlarını gizlerlerdi. O günden sonra bir Bâtını bulunduğu yerden bir başka yere gitse, orada inancını sorsalar "Ben Bâtını'yim." diyebilecekti. Sizde Bâtını olduktan sonra inancınızı açıkça söyleyebilirsiniz.
- Siz benim Bâtını olmamı istiyorsunuz ama bilmeniz gereken bir şey daha var, o da adamlanm eğer Bâtını olduğumu anlarlarsa hepsi beni terk eder. Bundan dolayı benim Bâtını olmamın size bir yaran olmaz. Ben Bâtını olsam da bunu onlann bilmemesi gerekir. O zaman size dost olduğumu ve Bâtını olmadığımı sanacakları için sizlere daha çok yara-nm olur.
- Kıyametin Kıyameti'nden önce herkes takiye yaparak inancını gizliyordu. Bundan sonra İmam'ımız takiye yapmayı yasakladı. Bâtını olan herkes inancını açıklamak zorundadır. Yalnız görev verilen kimseler, o görevleri icabı kimliklerini açıklamak zorunda değillerdir. Mesela Bâtını fedaileri göreve gittikleri zaman kendilerini gizlerler. Siz Bâtını olmazsanız ya da Bâtını olduğunuzu gizlerseniz hiç kimseyi Bâtını Mezhebi'ne davet edemezsiniz. Sizin Bâtını olduğunuzu bilirlerse size inanırlar.
- Benim kadın olmam size göre büyük dai olmama engel değil mi?
- Evet, engel değil.
- Eğer bana yirmi milyon altın dinar verirseniz ve ayrıca büyük bir bölgenin baş dailiği görevine getirirseniz sizin mezhebinizi kabul ederim.
- Siz yirmi milyon altın dinarın ne kadar para olduğunu biliyor musunuz?
- Ben bu şartlarla sizin mezhebinizi kabul edebilirim.
- Bunu İmam'ımıza bildireceğim. Yirmi milyon altın dinar bizim İmam'ımız için çok fazla bir meblağdır. Bu kadar altın yaklaşık altı tona yakındır. Bir katırın doksan kilo yük taşıdığım düşünürsek bunu taşımak için altmış altı katır gerekmektedir. İmam'ımızın zengin olduğunu söyledim ama bu kadarı da veremez. Ancak taksit yaparak ödeyebilir.

Terken Hatun aslında bu mezhebe girmek istemediği için o parayı taksit şeklinde değil de peşin olarak alıp, güçlenmek istiyordu. Onun isteği, o kadar büyük parayı ve iyi bir yerin dailiğini alıp vergisini topladıktan sonra Alamut'taki Hasan Sabbah'a payını göndermemekti. Terken Ha-tun'un Bâtını Mezhebi'ne girmesi Bâtmiler için büyük başarıydı. Çünkü kendisine bağlı birçok insan va^ı. Kirmanşahhlann tümünü Bâtını yapabilirdi. Arap askerleri Bâtını Mezhebi'ni kabul etmeyebilirlerdi. Terken Ha-tun'un Bâtını olması hem Hasan Sabbah hem de diğer Bâtını öndederi için siyasi ve dinî yönden çok önemli bir olaydı. Hasan Sabbah'ın bu kadar parayı ona vermesi imkânsızdı. Verse bile dul bir kadın bu kadar parayı ne yapabilirdi? Tarihte böyle bir olay görülmemişti. Cevat Masali de ona söz vermek için yetkili değildi. Ayrıca bu kadar para ile uğraşmak Cevad Ma-
sali'nin aklının alacağı iş de değildi. Bu paranın üstesinden Cevad Masali de gelemezdi. Cevad Masali:

- Hanımefendi, sizin Bâtını olmanız bizim için çok büyük bir başarıdır. Bâtını kemerini taktığınız zaman bizim sahamız genişleyecek ve sayımız çoğalacak. Yalnız bu paranın size verilmesi hususunda söz verememem. Çünkü benim yetkimi aşmaktadır. Bu konuya ancak İmam'ımız karar verebilir. Ben bu isteklerinizi en seri şekilde Hasan Sabbah'a ulakla bildireceğim. Gelen cevabı da size ulaştıracağım
- Alamut buraya ne kadar uzaklıkta? Ulak bize ne kadar zamanda cevap getirir?
- Ulak gece gündüz yol katedecek. At değiştirmek suretiyle de vakit kaybetmeyecek. Sekiz gün sonra oraya varır. İmam'ımızın cevabını on altı gün sonra bize getirir.

- Biliyorsun ki Teneş buradan gitmem için bana on gün süre verdi. Yani o süre içinde burada olmayacağım.
- Nerede olursanız olun gelen cevabı size bildireceğim.
- On altı gün sonra, o paranın bana verilip verilmeyeceğini de bildirecek misiniz?
- İsfahan'da olursanız hemen bildireceğim. Olmazsanız da en seri şekilde size haber vereceğim.
- Ulağı Alamut'a ne zaman göndereceksin?
- Şimdi buradan gidiyorum. Hemen Hasan Sabbah'a bir mektup yazacağım. Alamut'a en seri gitmesi için de hemen göndereceğim.
- Hasan Sabbah'a yazdığın mektuba benim saltanat konumunu da yaz.

Cevad Masali şaşkın bir hâlde .
- Saltanat meselesini de mi yazayım?
- Neden şaşırdınız?
- Saltanat meselesinden amacınızın ne olduğunu anlamadığım için sordum.
- Ben tüm ülkenin padişahı olmak istiyorum.

Cevad Masali birkaç dakika suskun bir şekilde Terken Hatun'un yüzüne şaşkın şaşkın baktı. Terken Hatun onun ne için baktığını anladığından:
- Oğlum Mahmut öldüğünde "Sen kadınsın, padişah olamazsın!" dediler. İmam'mız mektubunda "Eğer bizim mezhebe girersen seni büyük dai yaparım" diye yazmış. Büyük dai olan bir kadın neden padişah olamasın? Eski tarihler incelendiği zaman hükümdar olmuş birçok kadın görürsünüz. Bu düşüncem yanlış mı?
- Hayır değil.
- Ben bir kadınım. Buna rağmen beni büyük dai yapmak istiyorsunuz. Hâlbuki bu ülkenin padişahı yaparsanız sizlere daha çok yararlı olurum.

Cevad Masali bir an düşünceye daldı. Kafasından yirmi milyon altın dinar istediğini düşündü. Padişah olmak için bu parayı istediğini anlayınca bu isteğine hayret etmedi. Sonra Terken Hatun'un elini tutarak:
- Bu ülkede seni baş dai yapmak istiyorlar. Buna hazır mısın, değil misin? Bu ülkede hiç kadın padişah olmamıştır.

Bu sözlerden sonra Cevad sustu. Onun suskunluğu uzun sürünce Terken Hatun:
- Neden düşünceye daldınız?
- Ben bir kadının, bu ülkede bir kadının padişah olmasını bir türlü düşünemiyorum ve mantıklı da bulmuyorum. Bu isteğinizi İmam'ımıza nasıl yazacağımı da bilmiyorum. O sizin padişah olmanızı kesinlikle kabul etmeyecektir. Ayrıca benim böyle bir şey yazdığıma da kızacaktır.
- tmam'mızm bunu kabul etmeyeceği hakkında peşin hüküm vermemelisiniz. Bu konu için onun rızası da gerekmiyor. Alamut'tan iki bilgin gelsin, benim büyük dai olmam için ne gerekiyorsa öğretsinler ve ayrıca padişah olmamam için dayanakları ne ise onu da söylesinler. Sen bana Bağdat'tan Halife tarahndan gönderildiğini, Halife'nin mesajını getirdiğini söylemek suretiyle yalan söyledin. Bunun için sana nasıl güvenilir?
- Eğer öyle söylemeseydim beni kabul etmeyeceğiniz gibi, ayrıca bana kızardınız. Belki de beni öldürtürdünüz.
- Bir ülkeyi yönetenler o ülkenin tüm insanları ile görüşmek zorundadır. Onların isteklerini kabul etmeyebilirler ama onlara kızmaya veya suçsuz olduklarında, ceza vermeye hakları yoktur.

Cevad Masali bir taraftan Terken Hatun'u dinlerken diğer taraftan da Hasan Sabbah'ın mantıklı bir ^am ve iyi bir idareci olduğunu düşünüyor. Terken Hatun'un padişah olma düşüncesini kabul etmez diye aklından geçiriyordu. Cevad Masali yukarıdaki nedenlerden dolayı Terken Hatun'un padişah olma isteğini Hasan Sabbah'a yazmaya çekiniyordu. Terken Hatuna:
- Hanımefendi, siz bu öneriyi çok zamansız yaptınız. Eğer bu isteğiniz uygun bir zamanda yapılmış olsaydı belki kabul görürdü. Ancak şu an-da ülkenin padişahı Teneş'tir. Onun İmam'ımızla arası çok iyidir. Eğer Te-neş ile İmam'ımızm araları kötü olsaydı o zaman yazardım. Şimdilik bu isteğinizi yazmayı doğru bulmuyorum.
- İmam'mızın Teneş ile aralarının iyi olduğu, Berkyaruk'un kalenizde hapis tutulduğundan belli. Eğer oradan kurtulur, bu ülkenin padişahı olursa o zaman

Teneş ile tmam'mızm dostlukları sona erer. Yarın Berkya-ruk'la İmam'ınız anlaşırsa o zaman işler değişir.
- İmam'ımız aynı düşüncede değil. Berkyaruk'u kaleden dışarıya bırakmaz. Ebu Hamza onun saraydan çıkarılmasını istediği zaman ben hayret etmiştim. Berkyaruk sarayda hapisken senin onu öldüreceğinden korkuyordu. İmam'ımız da onun amcasının eline geçmesini istemiyordu. Bundan dolayı bizim kalelerden birisine götürüldü.
- tmam'mızm Teneş'e güvenmediği Berkyaruk'u sizin kalenize götürüp orada hapsetmesinden anlaşılıyor. Sen benim padişah olmama yardımcı olursan, Teneş'ten daha çok ona yararlı olacağımı yaz.
- Bir taraftan ülkenin padişahlığını istiyorsunuz, diğer taraftan da yirmi milyon altın dinar istiyorsunuz. İkisinin bir arada olması güç.
- Ben ikisi arasında bir çelişki görmüyorum, tmam'mızm da bu parayı ödeyemeyecek kadar güçsüz olduğunu sanmıyorum.

Cevad Masali Terken Hatun'un bu iki isteğini Hasan Sabbah'a yazmak istemiyordu. Onun bu istekleri ile ne yapmak istediğini tam bilmediği için Hasan Sabbah'a yazmak isterniyordu. O kadar uzun konuşmalarına rağmen birbirlerini tam anlamış değillerdi.

Terken Hatun:
- Sen Hasan Sabbah'ın vekili olarak gelmişsin. Onun adına beni baş dai yapmak istiyorsun. Ben de sizin mezhebinizi kabul etmeye hazırım.
- Bu isteklerinizi İmam'ımızm kabul etmesi zayıf bir ihtimaldir.
- Bâtıni olmayı kabul etmediğimi, sizinle dost olmak istediğimi söylersem bunu tmam'mıza yazar mısınız?
- Bu olumsuz isteğinizi yazabilirim.
- Eğer benim tran hükümdarı olmam için bana yardımcı olursanız, ben de tüm tran halkını Bâtıni yapabilirim. Bu şekilde Teneş'ten daha yararlı olabilirim.
- Hanımefendi, mademki bizim inancımızı kabul etmeye hazırsınız neden bize "mülhit" diye hitap ediyorsunuz? Mülhit kelimesinin halk arasında "dinsiz" anlamına geldiğini bilmiyor musunuz?
- Bu tabiri siz de kullanıyorsunuz.
- Düşmanlarımız bize o şekilde hitap ediyorlar. Kelimenin aslı "lahit" (mezarcı) dir. Daha önce Ismailiyelilere bu şekilde hitap ederlerdi. O mezhebe girenleri öldürmek istediklerinden onlara kendi mezarını kazan anlamında "mülhit" kelimesini kullanmışlardır. Ismailiyelileri dinsiz olarak gördüklerinden bu kelime anlam değiştirerek "dinsiz" anlamında kullanılmıştır. Lahit kelimesi de "mülhit" şeklini almıştır.
- Sizler çok iyi insanlarsınız. Ben bundan sonra sizlere mülhit demeyip, Bâtıni olarak hitap edeceğim. Sen benim önerilerimi Hasan Sabbah'a yaz. Bu konuştuklarımız da aramızda kalsın. Ben, siz ve Hasan Sabbah'tan başka kimsenin haberi olmasın. Şimdilik hiç kimsenin duymasını istemiyorum.
- Hanımefendi, ben sizin önerilerinizin kabul edileceğinden şüpheliyim. Ama yine de bu isteklerinizi yazacağım ve mektubu en seri şekilde, ulakla Alamut Kalesi'ne göndereceğim.

Bu sözlerden sonra Cevad Masali, Şemşad Bağı'ndan ayrıldı ve şehrin yolunu tuttu. Teneş de Cevad Masali'nin Terken Hatun ile görüştüğünü, oradan da şehre doğru yola çıktığını öğrenince casusları vasıtasıyla onu takip etmeye başladı.

f

CEVAD MASALI TENEŞİN HUZURUNDA

Teneş Terken Hatun'a İsfahan'ı terk etmesi için on gün süre vermişti. Bu süre içersinde de neler yaptığını kontrol etmek için Şemşad Bağı'na casuslar göndermişti. Çünkü Terken Hatun gibi bir kadına güven duymuyor, ondan sürekli olarak şüpheleniyordu. Onun insanı her an gafil avlayabile-ceğini düşünüyor ve gafil avlanmak istemiyordu. Teneş'in casusları, bir adamın din adamı kılığında Şemşad Bağı'na gelip Terken Hatun ile görüştüğünü tespit ettiler. Çevreden yaptıkları araştırma sonucunda, bu adamın Halife tarafından Terken Hatun ile görüşmek için geldiğim öğrendiler. Bunu haber alan Teneş bu duruma pek şaşırmadı. Çünkü Terken Hatun ile Halife'nin arası çok iyiydi. Hatta onu korumaları için Halife ona Arap askerleri bile göndermişti. Teneş, bu kadının din adamları ile ilgisi olmadığına göre, "Din adamı oraya neden gelmiştir?" diye

mer^k ediyordu. Ayrıca Halife'nin elçisi ile Terken Hatun'un konuşmalarının uzun sürmesinden "Çok önemli bir iş için Halife onu göndermiştir." diye düşünüyordu.
Cevad Masali, Şemşad Bağı'ndan çıktıktan sonra, Teneş'in casusları onu takip etmeye başladılar. Söz konusu kişinin, büyük dai Secistanlı Mahmut'un evine girdiğini görünce şaşırdılar. "Bu adamın bir Bâtıni'nin evinde ne işi olabilir?" diye düşündüler. Halife'nin elçisi sandıklan din ada- ' nil kılığmdaki adam bir müddet Secistanlı Mahmut'un evinde kaldıktan sonra, evden çıkarak, İsfahan'da bir kervansaraya yerleşti.
Teneş'in casusları da kervansaraya girip, kervansarayın sahibinden o adam hakkında bilgi istediler. O da;
^ÖÖ • U L A M 1 K
Teneş'in casusları din adamı kılığmdaki o kişinin Halifenin elçisi olduğunu düşünürken, önce Terken Hatun, daha sonra da Bâtıni olan Secis-tanh Mahmut ile görüşüp kervansaraya gitmesinden kuşkulandılar. Teneş de o adamın Terken Hatun ile uzun müddet görüşmesinden rahatsız olmadı ama Secistanlı Mahmut'un evine gitmesinden endişe duymaya başladı. Halife ile Bâtıniierin arası hiçbir zaman iyi değildi. Eğer Halife'nin elinden gelse Bâtıniierin hepsini öldürür bir tek Bâtıni bile sağ bırakmazdı. "Acaba Halife'nin elçisi Secistanlı Mahmut'un evine neden gitmişti?" diye kuşku duymaya başladı.
Teneş, casuslarına bu adamın Secistanlı Mahmut'un evine neden gittiklerini öğrenmelerini istedi. Casuslar Secistanlı Mahmut'un gece tekrar o adamla görüştüğünü, Hasan Sabbah'a bir mektup yazarak gönderdiğini öğrenip Teneş'e haber verdiler. Cevad Masali, Mahmut'un evine gittikten sonra, Secistanlı Mahmut'un da görüşünü alıp, Terken Sultan'ın isteklerini anlatan mektubu yazarak Hasan Sabbah'a gönderdi.
Eğer Cevad Masali, Terken Hatun'un yanına gitmeseydi, Teneş'in ajanları, onun Şemşad Bağı'na gidişini ve bağdan çıkışını görmeyeceklerdi. Onun Secistanlı Mahmut gibi bir büyük dainin evine gitmesi daha çok dikkat çekmişti. Teneş'in casusları, sürekli Şemşad Bağı'nı gözetliyorlardı. Asıl dikkatlerini çeken konu, böyle bir din adamının Terken Hatun gibi din ile fazla ilgisi olmayan biri ile görüşmesi ve ayrıca Bâtıni olan Secistanlı Mahmut ile de görüşmesi olmuştur. Ajanlar "Bu adam Terken Hatundan ayrıldıktan sonra Secistanlı Mahmut'un evine neden gitti?" diye kendi kendilerine sorup duruyorlardı. Teneş Cevad Masali'nin önce Terken Hatun, daha sonra da Secistanlı Mahmut ile neler konuştuğunu öğrenmek için Cevad Masali'yi yanma getirmelerini istedi. Yalnız onu getirirken nereye götürdüklerini ve kiminle görüşeceğini söylememelerini emretti. Böylece hazırlıksız yakalamak istiyordu.
Cevad Masali ikindiye doğru kervansaraydan çıktı. Biraz ilerlemişti ki Teneş'in casusları etrafım saıjıp, onu hemen yakaladılar. Birazftiirenmek isteyince de ellerini arkadan bağfadılar. Saraya doğru götürürken yakaladıklarını Teneş'e haber verdiler.
Teneş, Cevad Masali'yi yanına getirmelerini emredince, onu Teneş'in yamna götürdüler. Teneş ona sordu;
- Sen kimsin? İsfahan'a neden geldin?
- Ben Halife'nin elçisiyim. Beni buraya Halife Hazretleri görevli olarak gönderdi.
- Adınız nedir?
Cevad gerçek adını gizledi:
- Kasım bin Şerif.
- Halife seni İsfahan'a ne için gönderdi?
- Halife Hazretleri, uzun süredir Terken Hatun'dan haber alamadığı için onun durumunu öğrenmem için gönderdi. Ayrıca Terken Hatun'un yanında onun askerleri var. O askerlerin ihtiyaçları olup olmadığını öğrenmem için görevlendirdi.
- Terken Hatun ile uzun bir süre görüştünüz, o sana neler anlattı?
- Sağlığının iyi olduğunu, herhangi bir şeye ihtiyacı olmadığını söyledi
- Halife sana, onunla görüştükten sonra acele geri gel dedi mi?
- Öyle bir şey demedi,
- Halife sana, Secistanlı Mahmut ile de görüşmeni söyledi mi?
Cevad, Teneş'in bu soru ile ne öğrenmek istediğini anladığı için cevap vermeyip uzun bir süre sustu. Bir müddet sonra cevap vermezse Teneş'in çok kızacağını anladığı için kendine göre bir cevap vermeye karar verdi:

- Halife Hazretleri, Ebu Hamza'nm nasıl öldürüldüğünü öğrenmek ve Bâtmilerle kan davasını bırakıp dost olmak istediğini bildirmek için beni Secistanlı Mahmut'la görüşmeye gönderdi.
- Neden Secistanlı Mahmut'un evine gittin?
- Halife'nin onlarla dostluk kurmak istediğini söylemek için gittim.
- Kasım bin Şerif, "bu şekilde konuşma! Bu konuşman pek de inandırıcı değil. Eğer Halife'nin gücü yetse tüm mülhitleri ortadan kaldırır. Değil onlarla dostluk kurmak, onlardan bir tane bile sağ bırakmaz. Bu şekilde düşünen bir insan, nasıl olur da Ebu Hamza gibi bir Halife düşmanının yerine geçen birine, dostluk kurmak istediğini bildirmek için seni elçi olarak gönderir?
- Sultanım, Halife söylediğiniz gibi eskiden mülhitlere düşmandı. Fa- j kat o eskilerde kaldı. Şimdi Halife, düşünce bakımından tamamen değişmiştir. Şu anda öyle düşünmüyor.
- Peki bu tutumunu değiştirmesinin sebebi nedir?
- Siz de bir zamanlar mülhitlere düşmandınız. Siz nasıl değiştiyseniz o da sizin gibi değişmiştir.
- Ben tnülhitlere karşı tutumumu nasıl değiştirdim?
- Sultanım, onlar, siz ne diyorsanız yapıyorlar. Onlara karşı davranışlarınızın da dostane olduğu belli oluyor.
- Ben onlarla eskiden de böyleydim.
- Hayır! Siz onlara karşı son derece hoşgörülü oldunuz. Eskiden böyle değildiniz.

Teneş hayretle sordu:
- Acaba Halife, benden daha aydın bir kişi mi oldu?
- Bu konuda şüpheniz mi var?
- Evet! Benim şüphelerim var. Halife El- Mustezhar Billah'ın bu şekilde değişeceğini ve benim gibi düşüneceğini sanmıyorum.
- Sukanım Halife Hazretleri sizin isminizi hutbede okutmayı unutup, sizin sultanlığınızı resmen tanımadı mı ki bu şekilde konuşuyorsunuz?

Cevad'ın bu sözleri Teneş'e çok mantıkh geldi. Konuşmalan çok hoşuna gittiği için de ellerini çözdürdü, yanına oturttu. Karnının aç olup olmadığını, helva veya meyve isteyip istemediğini sordu. Ayrıca ellerini bağlattığından dolayı da özür diledi.

Teneş, Cevad Masali'nin hutbe konusunu unutup unutmadığını veya bilip bilmediğini öğrenmek amacıyla ona yukarıdaki sorulan sormuştu. Cevad'ın verdiği cevaplardan unutmadığını ve bildiğini anladı. Aslında Cevad, hutbe konusunu hiç bilmiyordu. Ancak Teneş, ta Azerbaycan'a kadar olan yerleri fethederek kendisini Selçuklu hükümdarı ilan ettiğine göre, adına hutbe okunmuştur diye düşünerek cevap vermişti. Cevad Masali'nin tahmini doğruydu. Halife onunla savaşmak yerine iyi geçinmeyi istiyordu. Bu nedenle adına hutbe okutarak Teneş'in hükümdarlığını resmen onayladı.

Teneş içinse, adına hutbe okutulması çok önemli bir olaydı. Bu şekilde tüm İslam Âlemi, onu hükümdar olarak tanımış olacaktı. Yalnız, Hali-fe'nin hükümdar istemeden adına hutbe okutması, ayrı bir şey; hükümdar istediği için hutbe okutması ayrı bir şeydi. Bunların arasında fark vardı.

Teneş, Cevad'a: t
- Seni Halife'nin gönderdiğini söylüyorsun. Ancak Halife, mademki seni buraya Bâtmilerle dostane ilişkiler kurmak için gönderdi, sana neden bir yaz) veya mektup vermedi?

Cevad Masali çok ustaca bir yalan söylediği için yalanı anlaşılmamıştı ama Teneş'in bu sorusu karşısında aciz duruma düşmüştü. Özür bile di-leyemedi. O zamanın kurallarına göre, eğer Halife bir yere elçi gönderirse gönderdiği elçiye bir ferman veya mektup verirdi. Ayrıca padişaha armağanlar gönderirdi. Hâlbuki Cevad'da ne armağan vardı ve ne de mektup. Cevad Masali uzun bir süre tekrar sustu. Bu sustuğu süre içinde uygun bir cevap vermeyi düşündü. Yanlış bir şey söylerse Teneş onu yine rezil edebilirdi. Hatta adını bile doğru söylemeyip, "Kasım bin Şerif demişti.

Cevad'ın sessizliği uzun sürünce Teneş bu sessizliği bozarak:
- Halife'nin benimle dostluk kurmak istediğini söylüyorsun ama bu söylediğin doğru değil. Eğer benimle dosduk kurmak isteseydi bir mektup yazarak veya bir

hediye göndererek bunu onun adına senin vermeni sağlardı. Kasım bin Şerif, Halife seni gönderdiğine göre bana vermen için bir mektup veya yazı var mı?
- Hayır, yok.
- O hâlde Terken Hatun ve Secistanlı Mahmut seni Halife'nin gönderdiğini nereden biliyorlar?
- Terken Hatun beni Bağdat'ta görmüştü.
- O zamandan bugüne kadar çok uzun bir süre geçti. O zaman makam ve mevkii sahibi pek çok insan vardı. Onlar makam ve mevkilerini yitirdiler ve sade vatandaş oldular. Bu kadar çok tanıdıkları arasında seni nasıl hatırlarlar? Eğer seni Halife göndermiş olsa sana bir yazı veya mektup verirdi. Ben yine de seni Halife'nin gönderdiğini sanmıyorum. Sonra seni neden mülhitlerin büyük daisinin yanma göndersin? Bu sözlerin inandırıcı değil.
Cevad Masali, Teneş'in bu konuşmalarından çok rahatsız oldu. Teneş'in söylediklerinin değru olduğunu biliyordu. Eğer Halife göndermiş olsaydı ona bir yazı veya mektup verirdi. Kalben Teneş'e hak veriyordu. Teneş'in kendisinden şüphelendiğini anlaşılıyordu. Kendisi de onun yerinde olsaydı bu durumdan kuşku duyardı.
Bir süre daha sessiz kalıp cevap vermedi. Teneş:
"Sen iyi bir insansın. Doğru söylüyorsun. Ben senin Şemşad Bağı'na neden geldiğini biliyorum. Terken Hatun ile neler konuştuğunu da öğrendim" dedi.
Cevad MasaU kendisinin Bâtınilerin büyük daisi olduğunu söyleyebilirdi. Bu gerçeği söylese bile Teneş'in kuşkularını gideremezdi. Başka bir yol bulmalıydı. Eğer Teneş gerçeği öğrenirse onu sağ bırakmaz, karşılığını verirdi. Sonucu tahmin ettiği için gerçeği söyleyemedi. Sonra gerçeği söylerse Teneş bunu kendisine hakaret sayardı.
Bâtıniler herhangi bir Bâtını'ye görev verip görevi yapması için gön-derdiklerinde, o kişi görev esnasında yakalanırsa, yakalayanlar o Bâtını'ye işkence yaparak konuşturmaya çalışırlardı. O da sırlarını söylememek için yanında taşıdığı afyonu yutarak intihar eder, sırlarını söylemezdi. O kişi basit bir Bâtını iken böyle yapıyordu. Hâlbuki kendisi büyük dai idi. Eğer Bâtınilerin sırlarını açıklarsa Hasan Sabbah onu asla bağışlamazdı.
Bu nedenden dolayı, Cevad Masali gibi ilim sahibi ve Bâtınilerin saygın kişisi ve büyük dai yakalandığı zaman ne yapacağını bilmeliydi
Cevad Masali'nin "Yakalanırsam ne yaparım?" sorusu hiç aklına gelmemişti. Eğer kendisine işkence ederlerse, sırlarmı açıklayabilirdi. Hâlbuki onların başkanları Hasan Sabbah, "Yakalanırsanız sır vermemek için hayatınıza son verin." diye tembih etmişti.
Cevad Masali sessiz durmasının sonunda kendisine işkence edeceklerini tahmin ediyordu. Çünkü şüphelenmek işkence nedeniydi. Cevad eğer işkence ederlerse sırları çabucak vermeyi düşünmüyordu. O tarihlerde işkence şekli ve işkence araçları kişinin suç derecesine göre değişiyordu.
Biz Avrupalılar olarak, Doğu'nun insanlarını işkence yaptıkları için kötülemeye veya övmeye hakkımız yoktur. Çünkü o tarihlerde Avrupalılar işkence yapma konusunda Doğulu yöneticilerden pek de aşağı kalmıyorlardı. Zira Kardinal Rişliyo gibi bir edip ve şair bile Fransa Kralı'nın yardımcısı tarafından işkenceye tabi tutulmuştur.. Aynı çağda Ispanya'daki hapishanelerde de mahkûmlara eşi görülmeyecek derecede korkunç işkenceler yapılıyordu. Kilise hapishanelerinde mahkûmlar diri diri yakılıyordu. O tarihte Fransa Kralı kendisini iyi bir Hristiyan olarak tanıtmasına rağmen, Mesih (Hz. Isa) adına yaşlı bir kadının dihni kesti. Sonra da kılıç darbesi ile kadıncağızın başını gövdesinden ayırdı. Kadının suçu da Krala, "Siz ayyaş bir adamsınız." demekti. Fransa Kralı V. Lui'nin, Pompador adında bir sevgilisi vardı, bu kadın Kral'dan aldığı cesarete dayanarak halkın elinden arazilerini, evlerini ve diğer mallarını zorla alıyordu. Domin adlı bir adamın da malını zorla elinden almıştı. Adam nereye şikâyet ettiyse de herkes, Kral'dan korktuğu için onun davasına kimse bakn^adı. Arazisini geri almak için birkaç defa Kral'a yazılı müracaatta bulundu. Zjiîekçesine cevap bile vermediler. Ümitsizliğe ve üzüntüye kapılan Domin, eline bir kalem açacağı alıp, bir şeyler söylemek bahanesi ile Kral'a yanaşarak onun göğsünü kesip parçaladı. Domin'i hemen yakalayıp hapishaneye götürdüler. Ona iki ay boyunca sürekli işkence yaptılar
Domin'i iki ay sonra hapisten çıkararak Paris'te bir meydana götürdü-

1er. Onu meydanda yere yatırıp ellerinden ve ayaklarında dört ata bağladılar ve atları kırbaçlayıp birbirlerine ters istikamete doğru sürdüler. Do-min'in vücudu paramparça oldu. Bu şekilde can verdi. Fransa'da bu tür işkenceler bin yıl boyunca devam etmiştir. VI, Lui'nin çok merhametli bir kral olduğu söylenmesine rağmen, böyle işkenceler onun zamanında da devam etmiştir. Fransız İhtilali ile bu işkencelere son verilmiştir.
Bu tür işkence örneklerini çoğaltabiliriz. Bundan dolayı biz Avrupalıların, Doğulu yöneticileri yaptıkları işkenceden dolayı kınamaya hakkımız yoktur. Çünkü Avrupa'da suçlulara işkence yapmak olağan sayılıyordu. Bu tür işkenceler 20. yüzyılda II. Dünya Savaşı sırasında da devam etmiştir. Cevat Masali, kendisine işkence yapılacağını anlamıştı. Yanında bıçak veya benzeri bir alet olsaydı, göğsüne saplamak veya boyun damarını kesmek suretiyle intihar edecekti. Kesici bir şey bulurum ümidiyle etrafına bakındı. Teneş'in kemerine kını ile takılmış bir hançer gözüne ilişti.
O dönemde Doğulu hükümdariar ve diğer üst yöneticiler yanlarında kılıç, hançer veya kama gibi bir silah bulundururlardı. Bu töre gereğiydi. Bunlar kullanmak amacıyla değildi. Bütün bunları aynı zamanda yiğitlik alameti olarak taşır ve bununla da övünürlerdi
Cevad Masali yerinden fırlayarak Teneş'in kemerine takılı hançeri alıp intihar etmek isledi. Ancak eğer yerinden fırlayıp elini Teneş'in kemerinde bulunan hançere atsa, Teneş'i öldüreceğini sanacaklarından, buna engel olurlar diye vazgeçti. Eğer kendisini öldürmezse işkence yaparak Bâtınilerin sırlarını öğreneceklerini aklından geçirdiğinde başta Hasan Sabbah olmak üzere tüm Bâtıniler ona kötü gözle bakarlar diye düşündü. Bu durumda Teneş öldürmese bile, Bâtıniler arasında yaşayamazdı.
Cevad Masali Teneş'in yine Terken Hatun'un yanına neden gittiğini sormak suretiyle sıkıştıracağını düşündüğünden, aniden yerinden fırlayarak kalktı. Teneş babası Alp Arslan'ın nasıl bir suikasta kurban gittiğini bildiği için, Cevad'dan kuşkulanıyordu. Bundan dolayı kendisini savunacak gibi tetikte duruyordu.
Bu maceranın başında Melikşah'ın babası Alp Arslan'ın nasıl öldürüldüğünü yazmıştım. Alp Arslan'ın kendisine aşın derecede güvendiğini, bundan dolayı da Yusuf Harzemi'ye önem vermediğini söylemiştim. Alp Arslan'ın hizmetlileri onu yakalamak istemelerine rağmen Alp Arslan hizmetlileri dışarı çıkarıp onu yalnız dinlemek istemiş, o da bunu fırsat bilerek koynunda sakladığı hançeri, Alp Arslan'a saplamıştı. Teneş bu olayı bildiği için tedbirliydi.
Cevad Masali yerinden doğrulunca, Teneş kendini toparlayıp göz ucu ile ne yapmak istediğini kollamaya başladı. Aslında Cevad'ın amacı, Te-neşln hançerini kınından ani bir hareketle çıkararak kendi göğsüne saplamak suretiyle intihar etmekti. Cevad yerinden fırlayınca, Teneş'in hizmetlileri Cevad'ın Teneş'e suikast yapacağını sandıklan için üzerine atlayarak Cevadı etkisiz duruma getirdiler. Teneş de Cevad'ın karnına kuvvetli bir tekme yapıştırdı. Cevat baygınlık geçirerek yere yığıldı. Hizmetliler Cevad'ı baygınken bile sımsıkı tutup ellerini arkasından bağladılar ve daha sonra yerden kaldırdılar. Teneş hizmetlilere, onun üzerini aramalarını emretti. Arama esnasında üzerinde buldukları bir mektubu Teneşe, verdiler. Mektup Teneş'in ilgisini çekti. Çünkü mektubu yazan Hasan Sabbah'dı. Teneş onun yazısını tanıdı. Mektubun içeriğini anlamak için de onu defalarca okudu. Böylece de mektubu Hasan Sabbah'ın yazdığından iyice emin oldu. Yazı ona aitti. Sultan Ebu Hamza zamanında, Ebu Hamza vasıtasıyla mektuplaştığı için, Hasan Sabbah'ın yazısını tanıyordu. Cevad Masali'nin üzerinden çıkan o mektubu Hasan Sabbah Terken Hatun'a göndermişti. Cevad Masali söz konusu mektubu, okuduktan sonra Terken Hatundan geri almıştı. Adı geçen mektupta Cevad Masali'nin Bâtınilerin büyük daisi olduğu da yazıyordu. Teneş, Cevad Masali'nin o zamana kadar bir şey söylememesine şaşırmıştı. Cevad Masali hakkında ne gibi bir işlem yapacağına henüz karar vermemişti. Ne yapacağını da bilmiyordu. Aslında olay çok vahimdi. Çünkü Hasan Sabbah'ın Cevad Masali ile o mektubu göndererek Terken Hatun ile iş birliği yapmak suretiyle kendisine darbe yapacağı anlaşılıyordu. Terken Hatun ile Cevad Masali bu kadar uzun süre bunu konuşmuş olabilirlerdi. İkisinin de neler konuştuklarını henüz bilmiyordu ama kendi aleyhine konuştuklarını da tahmin ediyordu. Eğer aleyhinde

olmasaydı gizli görüşme yapmazlardı. Ayrıca Cevad yalan da söylemişti. Bütün bunlar Teneş hakkında bir darbe hazırlığından başka bir şey değildi.
Teneş, Hasan Sabbah'ın Terken Hatun'a yazdığı o mektubu, kendisine bir ihanet olarak kabul etti. Kendi kendine "Şam'dan İsfahan'a kadar Bâ-tıniler ne istediyseler yaptırlı.^0nlara istedikleri özgürlüğü de verdim. Bana neden böyle yaptılar?" diye üzülmeye başladı.
Eğer o ahde vefasızlık etmiş olsaydı, Hasan Sabbah'ın Terken Hatun ile dostluk kurmak isteğine hak verecekti. Hâlbuki o verdiği sözleri yerine getirmiş, ayrıca Ebu Hamza öldürüldükten sonra da onun yerine geçen Se-cistanlı Mahmut'a gerekli saygıyı da göstermiş; Cevat Masali'nin de İsfahan'da kalmasına izin vermişti.
Bütün bunlardan mülhitlerin kendisinin
padişah olmasını istemediklerini, tahttan indirerek yerine Terken Hatun'u padişah yapmak istediklerini anladı. "Belki Berkyaruk'u da o amaçla yanlarında tutuyorlar." diye düşündü.
"Kıskançlıktan dolayı böyle söylüyor." diye düşüneceklerini hesap ettiğinden, önceleri bu konudan hiç söz etmemişti. Hasan Sabbah'ın kendi el yazısı ile yazdığı mektubu gördükten ve büyük dainin Terken Hatun'la yaptığı görüşmeyi öğrendikten sonra, kendisine tuzak kurulduğunu anlamıştı. "Mülhitler benim saltanatımın devam etmesini istemiyorlar" diye düşündü.
Teneş Alp Arslan'ın oğlu ve Melikşah'ın kardeşiydi. Selçuklu soyun-dandı. Bundan dolayı mülhitler onun padişah olmasını istemiyorlardı. Hâlbuki o mülhitlerin kendisinin dostu olduğunu sanıyordu.
Teneş, Bâtınilerin kendisini tahttan indirmek istediklerini öğrenince çok kızdı. Bundan dolayı başta Cevad Masali olmak üzere tüm Bâtmileri katletmeyi düşündü. Fakat o anda mantığı, kızgınlığından üstün geldi. İsfahan kışlasında çok sayıda Bâtını subay ve asker vardı. Bu durumda onları öldüremezdi. Mülhideri öldürmek için başka bir yol bulmalıydı.
Bir ara Secistanlı Mahmut'u çağırıp o mektubu göstererek: "Ben mül-hitlere hizmet ettim. Sizlere inanç özgüriüğü verdim. Ne istediyseniz yaptım. Bu ne demek oluyor da siz Terken Hatun'la iş birliği yaparak beni tahttan indirmeye çalışıyorsunuz?" diye hesap sormak istedi. Fakat sonradan bundan da vazgeçti. Suikast düzenlerler düşüncesi ile gece olunca tüm sarayın lambalarını yaktırmak suretiyle sarayı aydınlattı. Elleri arkasından bağlanmış olan Cevat Masali'nin boynuna bir zincir bağlatıp, ayaklarını da o zincire bağlattı. Böylece kaçmasını da önlemiş oluyordu.
Teneş bir müddet sustuktan sonra:
- Cevad Masali, beni öldürmek mi istedin?
- Hayır Sukanım.
- Mademki beni öldürmek istemiyordun da neden üzerime doğru saldırdın?
- Belinizdeki hançeri alıp kendimi öldürmek istedim.
- Bu söylediklerine inanmıyorum ama yine de neden kendini öldür^ ^ mek istediğini öğrenmek istiyorum.
- Kim olduğumu öğrenmenizi istemediğim için kendimi öldürmek istedim.
- Sen kendim öldürmüş olsaydın bile, üzerinden çıkan o mektuptan kimliğini öğrenmiş olurduk.
- O zaman ben hayatta olmadığım için yargılanmayacaktım.
- Hasan Sabb'ah beni öldürmek için, neden seni seçti? Hâlbuki mül-hitler arasında bu iş için eğitilmiş insanların var olduğunu duydum.
- Sultanım, eğer ben sizi öldürmek isteseydim, öldürürdüm. Sonra bu iş için beni görevlendirmezlerdi. Biraz önce dediğiniz gibi bizde bu iş için görevlendirilen ölüm fedaileri var, onları görevlendirirlerdi.
- Ben senin beni öldürmek için bana saldırdığını gördüm. Başarsaydın öldürecektin. Seni beni öldürmen için görevlendirdiklerine inanıyorum. Yakalanmasaydın öldürecektin. Yakalandığın için böyle konuşuyorsun. Ayrıca bu mektuptan öğrendiğime göre. Hasan Sabbah, Terken Hatun'la bir plan yaparak bana bir tuzak hazırlamak istemişler. Terken Hatun ile o kadar zaman içersinde ne konuştuğunu açıkla. Bu soruma akıllıca cevap ver. Eğer yalan söylersen ben seni işkence ile konuşturur ve sonra da ortadan kaldırırım.
Teneş bu konuşmalar esnasında, Hasan Sabbah ile Terken Hatun'un kendisine tuzak hazırlamakta olduklarını anladığı için daha dikkadi davranmaya ve onlan takip ettirmeye karar verdi. Subaylarından birisini çağırarak, Cevad Masali duymasın

diye kulağına fısıltı şeklinde Terken Hatun ile ilgili inceleme yapmasını istedi.
Cevad Masali sessizliğini bozarak:
- Sultanım, beni tahrik ediyorsunuz ki yalan söylediğimi itiraf edeyim. Ama ben yalan söylemiyorum. Yalan söylediğim için sustuğumu sanmayın, susmayacağım.
- Sen bugün sabahtan akşama kadar birkaç defa konuşmadın.
- Mektup elinize geçmediği için konuşmadım. Şimdi mektup elinizde, susmam suçu kabul etmem olur. Ayrıca bu tür davranış çocukça bir hareket olur.

- O zaman konuş! Terken Hatun ile o kadar uzun süre ne konuştunuz?
- Ona Bâtınilerle dost olmasını, düşmanlığın kimseye yaran olmayacağını söyledim. (
- Bu konuşmanızın esas konftsu kardeşimin karısı mıydı?
- Evet.
- Yalan söylüyorsun! Elimdeki bu mektup altın ve güç vadediyor. Bana öyle geliyor ki konuşmalarınızın altında başka şeyler var. Ta Alamut'tan buraya kadar sadece Terken Hatun ile dost olmaya gelmedin. Dostluk örtüsü altında bir takım dolaplar çeviriyorsunuz. Senin Alamut'tan İsfahan'a
gelmen yerine Hasan Sabbah, bana bir mektup yazıp, Terken Hatun ile dost olmak istediğini yazsaydı daha iyi olmaz mıydı? Bu şekildeki davranış daha da iyi olurdu.
- İmam'ımız sizin Terken Hatun ile aranızın iyi olmadığını bildiği için beni gönderdi.
- Bu mektuba kadar Terken Hatun ile aramız iyiydi. Bu mektup ikimizin arasını bozdu. Fakat Hasan Sabbah, bizi birbirimize düşüremeyecek. Bu muradına ermek için de ömrü kâfi gelmeyecek.
- imam'ımız size zahmet vermek istemediği için onunla doğrudan doğruya irtibat kurmak istedi.
- Evet. Onun beni dışlayarak Terken Hatun ile irtibat kurmak istediği doğru. Terken Hatun ile dost olmamı istemiyor. Seni İsfahan'a neden gönderdiğini şimdi daha iyi anlıyorum. Secistanli Mahmut, Ebu Hamza'nın yardımcısıydı. Onun ölümünden sonra yerine geçti. Ben, her ikisinin zamanında, Bâtınilere ne kadar yardım ettiğimi ikisi de bilmektedir. Bâtınile-re özgürlük verdim. Sizlerin inançlarınızı serbestçe yayabilmeniz için her türlü kolaylığı gösterdim. Siz benim iyiliklerimi anlamamışsınıı. Hâlâ benim sizlere ihanet edeceğimi sanıyorsunuz. Hasan Sabbah, seni Terken Hatun ile bana tuzak kurmanız için mi gönderdi?
- Sultanım düşündüğünüz gibi değil. Biz Bâtmilerde her şey belli bir disiplin içinde yürür. Secistanli Mahmut'a bir emir verilmişse o da bunu yapmak mecburiyetindeydi. Ben o zaman burada değildim. Alamut'tay-dım. Secistanli Mahmut, Ebu Hamza'nın öldürülmesi üzerine görevlendirildi. Terken Hatun ile onun arası iyi değildi. Bundan dolayı onun Terken Hatun ile görüşmesi antipati yaratabilirdi. O, düşmanlığı dostluğa dönüştürmek için beni seçti. Ben de onunla bunları konuştum.
- Ben kardeşimin karısı ile sizlerin dost olmanıza karşı değilim. Sen büyük daisin. Onunla bu konuşmanı da hoş karşılıyorum. Ancak mektupta altın ve güç vadediliyor. Basit bir dostluk için bunlar verilmez. Bu bağışlanır bir suç değildir. Bu vaatler manidardır. Hasan Sabbah güç vereceğini yazmış, bu gücü ne için veriyor? Tabii ki Terken Hatun'u güçlendirip ba- y na karşı kullanmak istiyor. Ben de kendi gücümü korumak için mülhitle- -V" ri ortadan kaldırmaya mecburum.
Teneş'in çok kızdığını anlayan Cevad Masali, onu daha fazla kızdırmamak için hiçbir şey söylemedi. Susmayı tercih etti. Teneş o susunca daha da kızarak:
- Ben mülhitlere bu kadar iyilik yapmama rağmen, siz bana ihanet et-tiniz. Hâlbuki ben size bu kadar iyilik yaptığım için tüm akrabalarımdan ve yakınlarımdan sitem işittim. Hatla bana, "Siz de mülhit oldunuz!" diyenler bile oldu.. O zaman ben kendi kendime, "Ben onlara söz verdiğim için sözümde durmalı, inançlarını gerektiği gibi yaşamalarına izin vermeliyim." diye düşündüm. Verdiğim sözü tuttum. Fakat mülhitler benim aleyhimde Terken Hatun ile iş birliği yapmaktadırlar. Beni tahttan indirmek için onu kullanıyorlar. Beni tahttan indirdikten sonra onu da bir kenara itecekler. Sonra da yok edecekler.

Hasan Sabbah'ın kendisi Selçuklu hükümdarı olacaktır. Şimdi Terken Hatun'a, "Mülhitlere güvenme!" deme sırası bende. Sizlerin garip dostluklarına güvenerek, sizlere alet olmamalı! Hasan Sabbah benden sonra ona da ihanet edecektir. Bu yaptığınıza karşılık size lanetler yağdıracağım.
Cevad Masali, "Ne söylesem Teneş kızıyor. O hâlde konuşmayayım." diye düşündüğü için susmayı tercih etti. Cevad cevap vermeyince Teneş ona dönerek:
- Doğru mu söylüyorsun yoksa söylediklerinin hepsi yalan mı?
- Sultanım ben size gerçekleri söyledim.
Teneş daha da öfkelenerek:
- Yalan söyledin! Hasan Sabbah, Terken Hatun ile neler konuşman için seni görevlendirdiyse bana söyle. Bunları bana anlatmanı istiyorum.
- Hasan Sabbah'ın bana verdiği emir gereği, Terken Hatun'un Bâtıni-lerle dost olması hususundan başka bir şey konuşmadım.
- Bu konuşma çok kısa sürer. Hâlbuki sen onunla çok uzun bir süre görüştün. Bu dediğin inandırıcı değil.
- Terken Hatun İmam'ımızdan böyle bir mektup ve teklif beklemediği için çok şaşırdı. Bunu tartışmamız da çok uzun sürdü. Başka bir şey konuşmadık.
- Onunla neler konuştuğunuzu öğrenmemi istemediğin için, böyle söylüyorsun. O hâlde seni konuşturmanın başka bir yolunu denemem gerekmektedir.
Bu sözlerden sonra Tşne§ korumalarında birisine bir celladı tüm işkence aletleriyle birlikte getirmelerini emretti.
Daha önce söylediğim gibi Doğu'da da Batı'da da işkence yaparlardı. Doğulular gece işkence yapmayı veya idam etmeyi uğursuz saydıkları için işkence yapmayı ve idamın infazını gece yapmazlardı. Teneş çok kızdığı için töreyi bir kenara bırakarak ona gece işkence yapılmasına karar verdi. Cellat birkaç kişi ile birlikte geldi. Yanında uzun ve geniş bir deri getirmiş-
lerdi. İşkence aletlerini hazırlamaya başladılar. Cevad Masali ise hiç kork-
muyormuş gibi yapıyor, onları seyrediyordu.
Cellat hazırlıklarını bitirdikten sonra, Cevad'm yüzüne bakarak Te-neş'e:
- İşkenceye nereden başlayayım.
Teneş de Cevad'a dönerek:
- Büyük dai olduğuna göre okuma yazma biliyorsundur.
- Evet, biliyorum.
- Hangi elinle yazıyorsun?
- Sağ elimle.
- Sağ eliyle yazı yazıyonnuş, sol eline işkence yapmanızı istiyorum
Cellat, Cevad Masali'nin arkasından bağlı olan ellerini çözdü. Sağ elini kullanarak sol eline müdahale etmemesi için sağ elini kemer ile sıkıca bağladı. İşkenceyi mancınık ile yapacaktı. Mancınık parmak veya el sıkıştırmak için demirden yapılmış bir aletti. Pranga gibiydi. Suçlunun parmak-lannı o aletin içerisine sokarlar ve mancınığı sıkıştırırlardı. Mancınık sıkıştıkça parmak kemikleri ezilir ve parmaklardan kan hşkırırdı. Parmağı sıkıştırılan adamın feryatları ile her taraf inim inim inlerdi. Konuşması için mancınığı biraz gevşetirler, tekrar "Doğru söyle!" derlerdi. Eğer prangayı biraz daha sıkarlarsa parmak kemikleri parçalanarak kırılırdı.
Cellat, Cevad Masali'nin parmaklarını prangaya sokup prangayı sıkıştırmaya başladı. Pranga sıkıştıkça Cevad Masali inliyor, bağırıyor ve bağırması etrafı çınlatıyordu. Fakat parmak kemikleri kırılana kadar sıkıştırılmadı. Teneş bir ara prangayı gevşettirerek "eğer doğru söylemezse parmak kemiklerini kıracaklarını ve sıranın diğer organlarına geleceğini," söyledi.
Cevad:
- Allah adına yemin ediyorum ki doğruyu söylüyorum.
- Sen mülhitsin, senin yeminine inanılmaz.
Cellada diğer parmaklarını sıkıştırmasını söyledi, cellat da elinin diğer parmaklannı sıkıştırmaya başladı. Cellat parmaklarmı sıkıştırdıkça Cevad Masali feryat ediyor, feryatları her tarah inletiyordu. İşkence devam eder/-ken, Secistanlı Mahmut içeriye girdi ve bağırarak:
- Ne yapıyorsunuz? Bu adam suçsuz dedi.
Cevad Masali, Alamut'tan tek başına gelmemişti. Onunla birlikte gelen adamlar kervansarayda bulunuyorlardı. Cevad Masali Terken Hatun'la tek başına görüştüğü için onunla gitmemişlerdi. Cevad'm Teneş'in adam-

lan tarafından yakalanarak saraya götürüldüğünü Mahmut'a haber verdiler. Secistanlı Mahmut casusları vasıtasıyla Cevad Masali'ye işkence yapıldığını öğrendi. Hâlbuki onun büyük dai olduğunu öğrenirlerse ona işkence yapmazlar ve serbest bırakırlar sanıyordu. Secistanlı Mahmut mektubun Teneş'in eline geçeceğini, durumun bu şekil alacağını tahmin etmiyordu. Hâlbuki düşündüğü gibi olmadı. Mektup Teneş'in eline geçmiş, o da her şeyi öğrendiği için Cevad Masali'ye işkence etmeye başlamıştı. Casuslarından bu durumu öğrenen Secistanlı Mahmut, olay yerine koşmuştu. Secistanlı Mahmut içeri girdiğinde cellat, Sultan'ın yeni işkence emrini bekliyordu.
Secistanlı Mahmut, Cevad Masali'nin Terken Hatun'un yanına giderek, Hasan Sabbah'ın onunla dostluk kurma teklifini götüreceğini biliyordu. Kendisinin Terken Hatun'la arası kötü olduğu için bu görev Cevad Masali'ye verilmişti. Bundan dolayı Secistanlı Mahmut Cevad'ın suçsuz olduğunu söylüyordu. Teneş ise:
- Eğer o adam suçsuz olsa ben onu cellada vermezdim. Ben onun suçlu olduğunu kanıtladım.
- Sultanım nasıl bir belgeye dayanarak bu adamı suçluyorsunuz? Bu adamın suçu nedir?
- Yanıma gel, otur!
Mahmut yanına oturunca Teneş Hasan Sabbah'ın mektubunu ona verdi ve:
- Bunu okuduktan sonra geri ver.
Mahmut yazısmdan o mektubu Hasan Sabbah'ın yazdığını anlamıştı. Mektubu okuduktan sonra Hasan Sabbah'ın bu mektubu Terken Sultana yazdığını öğrendi. Mektubun Teneş'in eline nasıl geçtiğine şaşırdı. O, mektubu Cevad Masali'nin üstünde bulduklarını bilmiyordu.
Mahmut mektubu okuduktan sonra geri verdi. Teneş:
- Bu mektubu (Cevad'ı göstererek) bu adamın üzerinde buldum. Bu adam Alamut'tan İsfahan'a Terilen Hatun ile birlik olarak bana suikast planlamak için gelmiş. Senin bu mektuptan haberin var mı?
- Evet var.
- Sen de mi bana tuzak hazırlayanlarla berabersin?
- Sultanım, evvela bu bir tuzak değil. İkincisi de Cevad Masali'nin İsfahan'a geldiğini sonradan öğrendim, önceleri haberim yoktu. Bu tamamen İmam'ımızın kararıdır.
- Sen bana tuzak hazırladıklarını bilmiyor muydun?
- Sultanım, Imam'ımız Terken Hatun ile dostluk kurmak için girişimde bulunmuş. Bunu neden sizin aleyhinizde bir tertip olarak düşünüyorsunuz?
- Bu mektupta yazılanlar gerçek! Ben uydurmadım.
- Bu mektubu İmam'ımızın Terken Hatun'a hitaben yazdığı doğru. Imam'ımız onunla iyi ilişkiler kurmak istiyor. Bu sizin aleyhinize iş birliği anlamına gelmez.
- Senin gibi bir insanın bunu inkâr etmesi doğru değildir aksine ayıptır. Basit bir insan söylese kınamam ama senin gibi, ilim irfan sahibi bir büyük dainin bunu söylemesini yadırgadım.
- Sultanım, Imam'ımız bu mektubun neresinde size tuzak hazırladığını ve sizi tahttan indireceğini yazmış.
- Bu mektupta altın ve güç vermeyi vadediyor. Bunun elbette bir anlamı vardır.
- Bu mektup Terken Hatun'a yazılmış ama size karşı tertip delili değildir.
- Altın ve gücün anlamı, beni tahttan indirmek için bir plan hazırlamak demektir. Bunun sonunda da bana bir suikast düzenleyecekler anlamını taşır.
- Sultanım sizden Cevad Masali'nin zincirlerini çözdürmenizi ve onu serbest bırakmanızı istiyorum. Bir büyük daiye bu tür davranışta bulunmak Bâtıniler arasında hoş karşılanmaz.
- Bu adam Terken Hatun ile neler konuştuğunu ve neye karar verdiklerini söylemediği müddetçe onu bırakmayacağım.
Secistanlı Mahmut Cevad'a hitaben:
- Terken Hatun ile neler konuştuysan anlat da Sultan duysun.
- Sultan benim yalan söylediğimi sanıyor. Yemin ediyorum onu da kabul etmiyor.
- Gerçekleri bir de benim için konuş.

- İmam'ımızın Terken Hatun'la dostluk kurmak için beni görevlendir- ^ diğini, onun da kabul ettiğini söyledim. Başka bir şey konuşmadık dedim.
- Sultanım Cevad doğru söylüyor. Konuşmalarının konusu budür. Bunun dışında başka bir konu yoktur.
- İkiniz de mülhit olduğunuz için birbirinizi kolluyorsunuz. Ben inanmıyorum. Çocuk değilim. Beni kandıramazsınız. Eğer Terken Hatun ile konuşmanızın konusu sadece bu olaydı konuşmanız bu kadar uzun sürmezdi.

Secistanlı Mahmut, Cevad Masali'ye:

- Konuşmanız neden bu kadar uzun sürdü?
- Terken Hatun böyle bir teklif beklemediği için bu teklif karşısında şaşırdı. Onu ikna etmek için bu kadar uzun konuştuk. Halta yanına kabul etmez diye kendimi Halife'nin elçisi olarak tanıttım. Sonra da gerçeği söyledim. Konuşmamızın konusu kısa olmasına rağmen onu ikna etmek için bu kadar uzun konuşmak zorunda kaldım. Sonunda onu ikna ettim.

Teneş:

- Mademki öyleydi de altın ve güç meselesi nedir? Konuşmanızın esasını altın ve güç oluşturuyor. Ben Cevad'ı tanımıyorum ama Terken Ha-tun'u iyi tanıyorum. Terken Hatun, insanlarla sırf sevgi adına dostluk kurmaz. Her dostluğun arkasında menfaat arar. Ona hem istediği kadar altın vadediliyor ve hem de güç verileceği söyleniyor. Bunun bir anlamı yok mu?
- Sultanım, bu değerli insanı zincire vurdurmuş işkence ettiriyorsunuz. Onun söylediğine inanmıyorsan Terken Hatunu çağır, onun da ifadesini al, o zaman gerçek ortaya çıkacaktır, çünkü olayın tek şahidi odur.

Teneş, Terken Hatunu oraya çağırırsa kan döküleceğini bildiği için çağırmak istemiyordu. Secistanlı Mahmut ise eğer Terken Hatun'u çağınp konuşturursa Cevad Masali'yi serbest bırakacağım umuyordu. Aslında Teneş, Secistanlı Mahmut'un doğru söylediğini anlıyordu. Cevad Masali'nin doğru veya yanlış söylemesi o kadar önemli değildi. Terken Hatunun oraya gelip konuşmasını islemiyordu. Bundan dolayı:

- Terken Hatun konusu kapanmıştır. O birkaç gün sonra İsfahan'dan gidecektir. Benim onunla işim yoktur.
- Sultanım, bu adam günahsızdır. Buna rağmen siz onun suçlu olduğuna karar vermişsiniz. Aleyhinizde suikast tertiplemekle suçluyorsunuz. Suçlu dediğiniz bu adamın suçlu ya da suçsuz olduğunu ispatlamanın tek yolu da Terken Hatun'u buijaya getirip ona sormanızdır. Bunun dışında yargılamanız yanlış olur. T
- Terken Hatun'u gece vakti buraya getirtmenin tehlikeli olacağını siz de biliyorsunuz. Ayrıca o gelmek istemezse ve askerlerim onu zorla getirmeye kalkarlarsa durum daha da tehlikeli olur. Onun askerleri ile benim askerlerim arasında çatışma çıkar. O zaman da askerlerimden ölenler olacaktır. Bu nedenle onu buraya getirtemem.
- Mademki onu buraya kan dökülür gerekçesiyle çağırmıyorsunuz, o zaman Cevad Masali'yi serbest bırakınız.
- Bu adam suçludur. Suçu da bağışlanır cinsten küçük bir suç değildir. Bundan dolayı onu serbest bırakmam.
- Padişahım sizden bu adamı serbest bırakmanızı rica ediyorum. Büyük dainin zincire bağlanması hiç de hoş karşılanacak bir davranış değildir.
- Eskiden benden ne istediysen hepsini yerine getirdim. O günlerde mülhitlerin benimle dost olduklarını sanıyordum. Ben de onlara istediklerini verdim. Fakat bugün Hasan Sabbah ile Terken Hatun benim aleyhimde, bana suikast planlan yapmaktadırlar. Sen bu olayı bildiğin hâlde bana haber vermedin. Demek ki sen de onların suç ortağısın

Teneş bu konuşmalardan sonra zil çalıp muhafızları çağırarak onlara şu emri verdi:

- Bu iki yüzlü adamı da zincire vurun!

1

TENEŞ'ÎN YAKALANMASI

Secistanlı Mahmut, Cevad Masali'nin Teneş'in adamları tarafmdan ya-kalandığmı, Teneş'in emriyle işkence yapıldığmı casusları vasıtasıyla bildiği için Teneş'in yanma tedbirli bir şekilde gitti. Önce Cevad Masali'nin yakalanış nedenini öğrenmek istedi. Teneş, bütün Bâtınilerin kendisine ihanet ettiklerini sanıyordu. Bunu da Terken Hatun ile Cevad Masali'nin birleşerek bir plan

dâhilinde yapacaklarını düşünüyordu. Mahmut saraya gelirken Bâtını askerlerinin en cesurlarından bir grubu yanına alarak, onlarla İsfahan Sarayı'na gitmişti. Teneş, Secistanlı Mahmut ile konuşması biter bitmez yanında bulunan zili çalarak muhafızlarını çağırıp Mahmut'u zincire vurmalarını isteyince, Mahmut hızla ayağa fırlayıp, oturdukları odanın dışında bulunan Bâtını askerlerini yüksek sesle bağırarak içeri çağırdı, hazırlıklı bir şekilde bekleyen Bâtını askerleri ok ve kılıçla Teneş'in askerlerine saldırdılar. Onları ayaklarından yaraladılar, işin ciddiyetini fark eden Teneş kendini savunmak için kemerinde bulunan hançerini kınından çıkarıp Mahmut'a saldırmak isteyince Bâtını askerleri müdahale ederek Teneş'i etkisiz hâle getirdiler. Cevad'ın zincirlerini çözdüler. Teneş'i belinden tutarak odadan çıkardılar. Teneş odadan çıkarılırken bağırdı:

- Yaptıklarınıza pişmIrvMacaksınız!

Secistanlı Mahmut:

- İmam'ımızdan seni tutuklamak için izin aldım. Öldürmek için izin vermemiş olduğundan seni öldürmeyip yanımızda götüreceğiz.

Odadan çıkınca Teneş askerlerine Batmıleri yakalamaları ve kendisini kurtarmaları için bağırdı.

Secistanlı Mahmut o geceki olaydan sonra "Eğer Teneş'i tutuklama-saydım sabah bütün Bâtınileri öldürmesi için emir verirdi." diye düşünüyordu. Aslında İsfahan'da Secistanlı Mahmut'un emrinde bir Bâtını Ordusu vardı. Bunların çoğu da İsfahan'ı savunmak için getirilmişlerdi. İsfahan'ın dışında Bâtını Ordusu yoktu.Tüm ülkedeki valiler Teneş tarafından atandığı için gece bitmeden bu işi halletmeliydi. Aksi hâlde valilere haber ulaşırsa tüm Bâtıniler katledilebilirdi. Teneş de İsfahan'da bir Bâtını Ordusu olduğunu biliyordu. Secistanlı Mahmut gizlice bir adam göndererek Bâtını Ordusu'ndan bir grubun gelerek kendilerine yardım etmelerini söyledi. haberi götürene de hiç kimseye bir şey belli etmemesini, Teneş'in askerleri ile emir almadan kesinlikle çatışmamalarını tembih etti.

Secistanlı Mahmut'un o gece Teneş'i yakalaması çok isabetli olmuştu. Eğer gündüz olaydı en az bin Bâtını askerinin hayatı tehlikeye girecekti. Bu olayın odada olması da Teneş'in adamlarının haberi olmaması da Bâtıniler açısından isabetli olmuştU: Ancak Teneş'i saraydan çıkarmak, hem güç hem de tehlikeli olacaktı. Teneş'in İsfahan'daki ordusunun durumdan haberleri yoktu. Odadan bağırtılar duydularsa da bunu kötüye yormamışlar-dı. Saraydan çıkarken askerleri görseler müdahale edebihr, kıhçiarı ile Bâ-tınilere saldırabilirlerdi. O zaman da Teneş'i kurtarmış olacaklardı. Eğer Teneş kurtulursa Bâtınilerin tümünü katlettirirdi. Büyük dai saraydan çıkarken büyük»bir çatışma olacağını biliyordu. Kendilerine atlı olarak gelecek askerlerin çok yararları olacaktı. Secistanlı Mahmut'un emri ile Teneş'in iki elini arkasından bağladılar. Mahmut, Bâtını askerleri gelinceye kadar Teneş'i odadan çıkarmak istemiyordu. Fakat gecikirse Teneş'in askerleri durumu,öğrenir o zaman da çok tehlikeli olur diye vazgeçti. Çünkü hepsi odaya üşüşürler, o zaman da büyük bir katliam olurdu. En doğrusu kimsenin haberi olmadan Teneş'i hemen odadan çıkarmaktı. Gece karanlık olduğu için kimse bir şey fark etmeyebilirdi. Bu şekilde sessizce yanlarında götürebilirlerdi.

Odadan dışarı adım atınca, karanlık dolayısıyla kimse bir şey fark etmedi. Kısa bir müddet sonra askerler, Teneş'i Bâtını askerieri arasında görünce şaşırdılar. Onun yakalandığını hemen anlamışlardı. Teneş'in muha-_ fız ordusunun komutanı da durumu fark etmişti. Askerlerine Teneş'i kurtarmalarını emretti. Askerler kılıçlarını çekerek saldırıya geçtiler. Secistanlı Mahmut, Teneş'in hançerini elinden almıştı. O bıçağı Teneş'in boğazına dayayarak bağırdı:

- Eğer bize bir şey yaparsanız ben de Sukan'ın boğazını keserim!

"Bir şey yapmayın. Bu adam mülhitlerin kumandanıdır. Bunlara sal-dınrsanız o da boğazımı keser. Beni kurtarmaya teşebbüs etmeyin." dedi.

Teneş'i duyan askerler kılıçlarını kınlarına soktular. Teneş de başka bir şey söylemedi, sustu. Mahmut da hançeri Teneş'in boğazından çekti. Teneş'in o andaki cesareti övülmeye değerdi. Mahmut onun cesaretine hayran kalmıştı. Mahmut, eğer Teneş'in boğazını kesseydi, Teneş'in askerleri onların hepsini hemen oracıkta öldürürlerdi. Teneş'i öldürmedikleri için canlarını kurtarmışlardı. Bir çatışma durumunda. Sultan onlar için bir siper olacaktı. Bu yüzden onu öldürmemeye ve yaralamamaya özen gösteriyorlardı.

Secistanlı Mahmut bir ara fırsatını bulup, Cevad Masali'ye sordu:
- O kadar parmaklarım sıktılar. Parmak kemiklerin kırıldı mı? Savaşabilecek misin? Çünkü bir kişi bir kişidir. Bizim için bu çok önemli.
- Hayır. Parmaklarım ağrıyor ama kırılmadı.
- O hâlde sen de bize katıl ve çarpış. Her ne kadar sen bir kişi isen de hiç kimse de iki kişi değildir. Herkes bir kişidir. Senin yardımlarında bize bir kişi ölçüsünde olacaktır.
Cevad Masali'nin silahı yoktu. Orada bulunan bir ağacın dalını kopardı. Onu silah gibi kullanarak çatışacaklardı. Bu şekilde de çatışmaya katıldı. Daha önce de söylediğim gibi dailer de savaşırlardı. Bunlar önce savaş talimi gördüklerinden kılıç ve gürz kullanmayı çok iyi biliyorlardı. Teneş'in askerleri, onu kurtarmak için heyecanlı bir şekilde bekliyorlardı. Ancak Bâtmiler ona zarar verir diye korktuklarından bir şey yapamıyorlardı. Eğer bu tehlike olmasaydı, Teneş'in askerleri Bâtınileri tamamen katlederler ve sarayda temizlerlerdi. Onların bu tedbirleri sayesinde Bâtmiler sapasağlam yerlerinde duruyorlardı. Daha önce de söylediğimiz gibi haber gidince, Bâtını askerlerinden bir grup atlı olarak oraya geldiler. Atlarından indiler. Ellerinde lambalar getirmişlerdi. Secistanlı Mahmut'a yardım için koştular. Böylece sayıca üstünlüğü de ele geçirmiş oldular. Batını askerleri daha güçlü durumdaydılar. Teneş'i o şekilde saraydan çıkardılar.
Teneş'i saraydan çıka^ıktan sonra Bâtını Ordusu'nun kışlasına götürdüler. Oraya yerleştirdiler. Gece yarısı olmuş, hiçbir şey yemediği için Teneş acıkmıştı. Yemek istedi ve ellerini çözmelerini söyledi. Bâtmiler ne ellerini çözdüler ne de yemek verdiler. Onun kışlada kalması Bâtıniler için emin bir yerdi. Çünkü hiç kimse onu kurtarmak için kışlaya saldıramazdı. Melikşah'm kardeşi ta Şam'dan İran'a kadar olan yerlere Bâtmiler sayesin-
de egemen olmuştu. Fakat Secistanlı Mahmut, Teneş'i sevenlerin çok olduğunu onun yakalanıp alıkoydukları duyulursa taraftarlarının Bâtınilere karşı katliama girişebileceklerini biliyordu. Ayrıca aşiret reisleri de Teneş'e sadakatla bağlıydılar. Bunlar vefa borçlarını elbet yerine getirirlerdi. Bundan dolayı Teneş'i öldürmeyi değil, yanlarında tutuklu olarak kalmasını isliyorlardı. Eğer ona bir şey yaparlarsa Bâtmilerin güçlü olmadıkları yerlerdeki tüm Bâtınileri kılıçtan geçiririerdi. Bir de tüm şehiriere atanan valiler Teneş'in adamlarıydılar. Onlar da boş durmazlardı. Kendi vilayetleri dahilindeki Bâtınileri katlettiririerdi. Eğer Secistanlı Mahmut, Teneş'in yerine "sultan" olursa tüm ülkede isyan çıkardı. Ülkenin halkı fitne ateşi ile yakılırdı. Çünkü Müslümanlar Bâtınilere "mülhit" diyorlar ve onları "kâfir" kabul ediyorlardı. Halkın isyan etmemesi için Teneş'in yerine, yeğeni Berk-yaruk'un padişah olması daha uygun olurdu. Berkyaruk, Melikşah'm en büyük oğlu olduğu gibi hem akıllı bir insan hem de tahtın gerçek vârisiydi. Bu nedenle onun sultan olmasını hem valiler hem de aşiret reisleri kabul ederler ve ona biat edeceklerinden ülkede kargaşa olmazdı.
Berkyaruk'un Ercan Kalesi'nde, Bâtmilerin gözetiminde olduğunu söylemiş ve Ercan Kalesi'nin özelliklerini anlatmıştık. Bâtmiler söz konusu kalenin biraz daha onarılıp ve ekler yapılarak yeni Bâtını olanların oraya yerleştirilerek, orada eğitilmelerini istiyorlardı. Okuyucularımızı Ercan Ka-lesi'ne doğru götürecek olursak, Hicri 8. yüzyılda (Miladi yaklaşık 13.yüz-yıl) burasının Bâtmilerin en büyük kalelerinden birisi olduğunu söyleyebiliriz Bu kalenin komutanı büyük dai, çok disiplinli ve tertipli bir adamdı. Yusuf Kazdari kurduğu düzen sayesinde kaleyi Bâtmilerin aranan bir merkezi hâline getirmişti. Yusuf Kazdari, Berkyaruk'u Ercan Kalesi'nde çok iyi karşılamıştı. Bir gün padişah olabileceğini ve Bâtmilerin ona ihtiyaç duyabileceğini düşündüğü için, saygıda kusur etmiyor, ne diyorsa yapıyordu. Ona sürekli dostça muamele ediyor ve asla düşmanca bir tutum sergilemiyordu.
O tüm dünyada bir şehzadeye iyi davranıldığını bildiği için Berkyaruk sukan olmasa bile ona yine de iyi davranırdı. Berkyaruk'u Hasan Sabbah'ın izni ve Ebu Hamza'mn onayı ile kaleye kabul etmişti. Berkyaruk'un Bâtını Mezhebi'ne girmesi için çok çaba harcadı. Ona sürekli olarak:
- Eğer Bâtını olursan, Selçuklu Sultanı olman için Bâtmiler senin için çalışacaklardır. Saltanat, Teneş'in değil senin hakkındır. Melikşah'm oğlu sensin. O ise kardeşidir. Melikşah'm en büyük oğlu sen olduğuna göre saltanat

onun değil senin hakkındır. Bir sultan öldüğü zaman yerine kardeşi değil oğlu geçer. Demek suretiyle onu ikna etmeye çalışıyordu.
Yusuf Kazdari, "Bir genç eğer sürekli yalnız yaşar, evlenmezse bunalıma girer ve toplumdan kendini soyutlar." diye düşünüyor ve Berkyaruk'un Ercan Kalesi dışında bir yerde bir kız ile evlendirilmesi gerektiğini anlıyordu. Evlendikten sonra (Ercan Kalesi'nde evlenmek ve eşiyle birlikte yaşamak yasaktı) haftanın belli günlerinde oraya gider, bir müddet orada yaşardı, Fakat kaleden her çıkışında kaçmaması için sürekli gözetim altında bulundurmak gerekiyordu.
Aslında Berkyaruk kaçma amacında değildi. Eğer firar ederse, ömrünün kalan kısmını hücrede geçireceğini biliyordu. Ayrıca Teneş, onun tahtına oturmasını istemediği için onu kör eder veya öldürtürdü. Genç şehzade saltanatın lezzetini tattığı için bu konuda fedakârlık yapmak istemiyordu. Bâtınilere vefasızlık etmesine rağmen, Bâtınilerin ona olan davranışlarından dolayı yanıldığını anlamıştı. Ancak kendisinin tahttan indirilmesi ve yerine Teneş'in geçirilmesinin Bâtınilerin uğraşları sonucu olduğunun da farkındaydı. Eğer Ercan Kalesi'nden kaçarsa, bir düşman yerine iki düşman sahibi olacağını biliyordu. Bunlardan biri amcası ve diğeri de mülhitlerdi.
Eğer genç şehzade Ercan Kalesi'nden kaçıp taraftarlarını toplayabileceğinden ve güçlü bir ordu kurarak amcasını yenip tekrar tahta geçebileceğinden emin olsaydı kaçardı. Bundan emin değildi. Hem parası yoktu hem de eski taraftarları artık Teneş'in taraftarları olmuşlardı. Berkyaruk, "Teneş ölse bile Bâtıniler kendisini değil amcasının oğluna yardım ederek onu tahta geçirirler." diye düşünüyordu.
Berkyaruk, Yusuf Kazdari'ye;
"Beni korumak için zahmet etmeyin, çünkü ben kaçmak niyetinde değilim. Ercan Kalesi benim için çok emin bir yerdir. Burası aynı zamanda, benim rahat ettiğim bir ev gibidir. Burada hiç kimsenin bana suikast düzenlemeyeceğinden eminim" dedi.
Yusuf Kazdari ise şöyle cevap verdi;
- Biz size zarar gelmesin diye tedbir almak zorundayız. Bu nedenle böyle davranmak zorundayız.
Berkyaruk, zamanın5rt.bir kısmını Bâtınilerin savaş yapmalarını, kılıç ve gürz kullanma talimlerini seyrederek geçiriyor, bazen kendisi de o talimlere katılmak suretiyle kendi eğitimini tamamlıyordu.
Baş dai Secistanlı Mahmut, İsfahan'ı gördükten sonra orasının Berkyaruk için uygun bir başkent olmadığını anladı. Yusuf Kazdari'ye Hasan Sab-bah'a da bilgi vermesi şartıyla bir mektup gönderdi. Yazdığı mektupta dostane tabirler kullanıp, resmî bir yazıda kullanılan ifadelere yer verme-
di.Hâlbuki kendisi Ebu Hamza'nm makamında bulunuyordu. Ebu Hamza bu tür yazılarda resmî bir dil ile hitap ederdi. Makam olarak Yusuf Kazda-ri'den üstün olmasına rağmen arkadaşı olduğu için ona amir gibi davran-mayıp, arkadaş gibi hiiap eden bir yazı yazdı. Bu mektupta, İsfahan'ın durumunu genişçe anlattıktan sonra:
"İsfahan'da şu anda Bâtıni Ordusu bulurıuyor, bundan dolayı da sakin. Bunun asıl nedeni Terken Hatun'un şimdilik bizim aleyhimize harekete geçmemesidir. İsfahan dışındaki yerler de sakin. Eğer Teneş taraftarları ayaklanırlarsa, ülkenin her tarafı karışır. O zaman da kan gövdeyi götürür. Bu durumu önlemenin tek çaresi, zaman kaybetmeden Berkya-ruk'u Selçuklu tahtına oturtmaktır. O tahta geçerse, Melikşah'ın vârisi olduğu için karışıklık çıkmaz. Siz onun tahta geçmesine yardım etmeye hazır mısınız? Eğer tahta geçerse, Bâtınilere samimi olur mu? İmam'ımıza Teneş'in yerine Berkyaruk'u tahta geçirmesini öneriyorum. O zaman ülkede kargaşa çıkmaz. İmam'ımızm bu önerimi kabul edeceğini sanıyorum." diye yazdı.

BERKYARUKUN SALTANATININ İLK YILLARI

Yusuf Kazdari, Secistanlı Mahmut'un mektubunu aldıktan sonra hemen cevabmı yazdı. Bu mektupta "Berkyaruk'un manevi yönden padişah olmaya hazır olduğunu, eğer ikinci kez tahta geçerse Bâtmilerle dost olacağını, padişah olamayacağını sandığını, eğer yardım edilirse tahta geçebileceğini" yazdı.
Terken Hatun, İsfahan'dan ayrılmak için hazırlanırken, Teneş'in Bâtı-niler tarahndan kaçırıldığını duyunca gitmekten vazgeçip, İsfahan'da kalmaya karar

verdi. Terken Hatun, Cevad Masali'ye Hasan Sabbah ile dost olmayı kabul ettiğini bildirmişti. Teneş'in tahttan indirilişini duyunca tahta kendisinin geçirileceğini sandı.
Teneş, Bâtıniler tarafından yakalanınca, Secistanlı Mahmut'un ona "Artık bu ülkenin hükümdarı siz olacaksınız!" demediği için hayret etli. Günler geçmesine rağmen Bâtmilerden hiç kimse kendisine uğramadığı için durumdan şüphelenmeye başladı. Cevad Masali o günlerde, Terken Hatun ile dostluk kurmanın kâr ve zararlarını hesaplıyordu. Kendi duygularına gelince daha cfice^ yazdığımız nedenlerden dolayı Terken Hatun ile dostluk kurmak istemiyordu.
Terken Hatun'un İsfahan'da az bir Arap askeri ile Kirmanşah aşiretlerinden oluşan bir ordusu vardı. Bu kadının ülkede bir karışıklık çıkarabileceğinden korkuyorlardı. Terken Hatun ise hâlâ Bâtmilerin kendisine yirmi milyon dinar vereceklerini ve Selçuklu lahtma geçireceklerini sanıyordu. Bu nedenle İsfahan'da bir karışıklık çıkarmak istemiyordu. Hâlbuki, Is-
fahan'da Bâtını askerlerinin sayısı Terken Hatun'un askerlerinin sayısından fazlaydı. Eğer Terken Hatun, bir saldırıya geçerse Bâtını askerleri onların hepsini öldürür veya esir edebilirlerdi.
Epeyce bir zaman geçmesine rağmen, hiç kimse yanına gelmeyince, bir adamını Bâtmilerin yanına gönderdi. Gönderdiği adam "Cevad Masa-li'nin Şemşad Bağı'na gelip, gelemeyeceğini" sordu.
Cevad Masali, Terken Hatun ile görüşmek için Teneş korkusu olmadığı için emniyet tedbirlerine gerek duymadan Şemşad Bağı'na gitti. Terken Hatun onu kabul etti. Cevad'a sordu:
- Son günlerde seni incitmemeye azami gayret gösterdim. Senin ile bir çok konuyu konuştuk ve karara bağladık. Bunları kimseye anlattın mı?
- Hayır hanımefendi. Bana işkence etmelerine rağmen, işkencelere direndim yine de söylemedim.
- Teneş tahttan indirildikten sonra senin bana gelip, saltanata geçmem için müjde vermeni bekledim. Fakat sen yanıma gelmediğin gibi, sizin tarafınızdan hiç kimse de gelip bana hiçbir haber getirmedi. Bu durum beni endişelendirdi. Teneş tahttan indirildikten sonra onun çocuğunu tahta geçireceğinizi düşünmeye başladım.
- Hanımefendi, biliyorsunuz ki Teneş'in tahta geçebilecek yaşta bir çocuğu yoktur. Onun oğlu yeni doğdu ve şu anda daha anasından süt emiyor. Bu nedenle onu tahta geçirmemiz mümkün değildir.
- O hâlde bu kadar zaman geçmesine rağmen neden yanıma gelmediniz?
- Sizin isteklerinizi tmam'ımıza ulaştırdık. Ondan henüz cevap gelmediği için, Imam'ımızın bu konudaki düşüncelerini bilmeden size gelmemizin bir yaran olmayacağını düşündüğümüzden gelmedik. Eğer gelseydim, sizinle önceden konuştuklarımızın dışında konuşacağımız bir şey olmadığı için sadece o konuşmaları tekrar etmiş olurduk. Bundan dolayı sizi rahatsız etmek istemedim.
- Teneş tahttan indirildiğine göre ülkenin sultanı ben olacağım. Teneş'in bu kadar kolay tahttan indirileceğini sanmıyordum. Öyle biT plan uyguladınız ki Teneş'in taraftarları çaresiz kaldılar. Bunu takdir ediyorum.
Bu sözler üzerine Cevad Masali ihtiyatlı bir şekilde şunları söyledi:
- Ben de sizin sultan olmanızı istiyorum. Ancak benim görevim Imam'ımızın emirlerini uygulamaktır. O ne derse onu yapmak zorundayım.
- Imam'inizin cevabı ne zaman gelir?
- Ben mektubu yazıp, en seri şekilde gönderdim. Üç gün içerisinde cevabın geleceğini sanıyorum.
- Bu cevabı bekleyecek sabrım kalmadı. İmam'mızın cevabını bana daha çabuk getirmenizi istiyorum.
- Hz. Süleyman zamanında mektuplar rüzgârla gönderilirmiş. Bizim öyle bir imkânımız yoktur ama bizim de bize göre imkânlarımız vardır. Ulağımız gece gündüz süratle yol almaktadır. Atı yorulunca da yeni atla değiştirmek suretiyle zaman kazanmakta, bu şekilde zaman aralığını kısaltmaya çalışmaktadır. Cevap gelir gelmez de size bildireceğim.
Terken Hatun, Cevad Masali'yi kendi taraftarı sandığı için ona şu sözleri söylemekte bir sakınca görmedi:
- Teneş bu güne kadar sakanatını devam ettirdiği için, benim padişah olmam bir hayalden başka bir şey değildi. Bu gün Teneş tahttan indirildiğine göre

benim hükümdar olmam gündeme gelmiştir. Bu nedenle Selçuklu tahtına geçeceğimi umut ediyorum. Tahta geçmem artık hayal olmaktan çıkmış, gerçekleşmiştir. Bu nedenle sana bir müjde vereceğim.
- Bu müjde nedir?
- Ben sultan olunca seni baş vezirim yapacağımı müjdelemek istiyorum. Melikşah zamanında Nizamülmülkun bir makamı olduğu gibi senin de bir makamın olacaktır.
Cevad Masali, Terken Hatun'un iyi niyetine karşılık teşekkür ettikten sonra şunları söyledi:
- İmam'ımızın bu hususta bir onayı olmadan ben bunu kabul edemem. Çünkü biz Bâtıni görüşünü yayanların ilk görevi mezhebimizin tanıtımını yaparak mezhebimizi yaymaktır.
- Eğer ben padişah olursam ve seni de Vezir-i Azam yaparsam Hasan Sabbah buna muhalefet eder mi?
- Bu konuya şimdilik olumlu veya olumsuz cevap verememem. İmam'ımızın bizlerden istediği öncelikle halkı Bâtıni mezhebine sokmamızı sağla-mamızdır. Bunun dışında Inlaru-'ımız bizf hangi görevleri verirse o görevleri yapmak zorundayız. Eğer Imam'ımız benim Baş Vezir olmamı kabul ederse kabul edebilirim.
Cevad Masali, Terken Hatun ile konuştuktan sonra Şemşad Bağından çıkarak Secistanlı Mahmut'un yanma gitti. Terken Hatun ile konuştuklarını ona anlattı. Mahmut onu dinledikten sonra şöyle dedi:
- İmam'ımızın Terken Hatun'un her iki isteğini de kabul etmesi mümkün değildir. Hem yirmi milyon altın dinar istiyor ve hem de Selçuklu tahtına geçmek istiyor. Bunları kabul etmesi mümkün değildir.
- Ben Terken Hatun'a üç güne kadar cevap gelir dedim. Eğer istekleri kabul edilmezse aşırı derecede kızacaktır. Bizlere saldırabileceğini hesaplayarak tedbirli olmalıyız.
- O ne yaparsa yapsın, her hâlükârda ben hazırlıklıyım.
Cevad Masali'nin dediği gibi üç gün sonra Hasan Sabbah'ın cevabı geldi. Hasan Sabbah cevabında Terken Hatun'a para vermeyi kabul ederken, onun padişah olmasının ülkeye bir yararı olmayacağını düşünerek bu isteğini reddediyordu. Cevad Masali Terken Hatun'a cevap gelir gelmez ona haber getireceğini söylediği için, cevap olumsuz ve söylemesi güç de olsa bu durumu bildirmek üzere Şemşad Bağı'na gitti. Giderken cevabın olumsuz olduğunu belli etmek için ona göre giyinip, üzüntülü bir tavır takındı. Terken Hatun onun suratının asık olduğunu görünce:
- Hâlinden kötü haber getirdiğin belli oluyor.
- Hanımefendi iyi haber de getirdim, kötü haber de getirdim.
- O hâlde otur, anlat!
- Imam'ımız sizin istediğiniz parayı kabul etti. Ancak hazinede o kadar para olmadığı için bir miktarını vermeyi kabul etti.
- Ne kadarını verecek?
- Size yüz bin altın dinar verecek.
Terken Hatun suratını asarak:
- İmam'mızın verdiği o para benim askerlerimin onun için yapacağı mücadelenin masrafım karşılamaz. Çok az...
- İmam'ımızın o parayı yüz elli bin altın dinara çıkarması için ısrar edeceğim. İsteğimi kabul edeceğini düşünüyorum.
- Bu miktar da benim için az.
- Teneş tahttan indirildiği zaman, İsfahan'ın hazinelerini boşaltmışlar. Hazinede çok para olmadığı için bununla yetinmek zorundasınız.
- Sizin adınıza savaşabilmem için bu miktar yeterli değil. Bu nedenle _ bunun arttırılması gerekmektedir.
- İmam'ımızın yanma giderek bu parayı iki yüz akın dinara çıkarması için ısrar edeceğim. Bundan daha fazla da vereceğini sanmıyorum.
I - İmam'ımz bu parayı nakit olarak verecek mi?
- Evet, verecek.

- Bu parayı ne zaman verir?
- İmam'ımızın bu hususta ki cevabı bize ulaşınca söylerim.
- O paralan Alamut'tan mı gönderecek?

- Hasan Sabbah, o parayı Secistanlı Mahmut'a gönderecek. O da size teslim edecek.
Cevad Masali, Terken Hatun'un yirmi milyon altın dinar yerine vereceğini söylediği iki yüz bin altın dinarı da beklemiyordu. "O kadının Hasan Sabbah'a ne gibi bir yardımı olacaktı ki ona bu parayı versin?" diye düşünüyordu. Terken Hatun ise istediği yirmi milyon altın dinarın en az beşte birini vereceğini umuyordu.
Cevad Masali:
- Ben şimdi Hasan Sabbah'a iki yüz bin altın dinar göndermesi için mektup yazıyorum. Onun bu parayı vereceğini umuyorum.
- O mektupta benim padişah olmam hususunu da yaz.
Cevad Masali, eğer Terken Hatun'a yalan söylerse, ileride yalanı çıkınca sürekli yalancılıkla itham edileceğini anladığı için doğru söylemenin daha uygun olacağını düşündüğünden Terken Hatun'a:
- İmam'ımızın sizin tahta geçmenizi kabul etmeyeceğini tahmin ediyorum.
- İmam'ınız beni tahta layık görmediğini mi yazmış?
- Hayır. Siz kadın olduğunuz için eğer tahta geçerseniz her taraftan olumsuz tepki alacağından çekindiğini yazmış.
- Bu ülkede eskiden kadınların da tahta geçtiklerini sen söylemedin mi?
- Doğru, ben söyledim ama bu Araplarm egemenliğinden önceydi. Bu gün böyle bir şey yoktur.
- İmam'ınız bir kadının hükümdar olamayacağını yazdığına göre bir kadını nasıl büyük dai yapıyor? Benim bildiğim bütün Bâlıniler erkektirler. Imam'ınızın bana öyle bir makam vereceğini hiç düşünmüyorum.
- Büyük dailik ile padişahlık aynı şey değil, tmam'ımız inançlarımıza ters gelen bir uygulama yapmai. Onun muhakkak bildiği bir şey vardır. Bunu yapsa bile hiçbir Bâtıni buna itiraz edemez. Baş dailik sadece Bâtıni-leri ilgilendiren bir konudur. Saltanat ise tüm ülkenin halkını ilgilendiren bir husustur. Bir kadın padişah olursa birçok insan itiraz eder. Ülkede kargaşa çıkar ve sonunda da iç savaş olur.
- Siz benim tahta çıkmama yardımcı olmazsanız, en büyük düşmanım Berkyaruk tahta çıkar. O zaman da benim yapacak bir şeyim kalmaz. Bu konuda size yapacağım bir şey de olmaz.
Cevad Masali kadının bu düşüncesini içten kutladı. Teneş tahttan indirildiğine göre saltanatın tek vârisi vardı. O da Berkyaruk'tu. Kadın bunu anlamış ve ona göre konuşmuştu.
Cevad Masali:
- Hanımefendi, Teneş'ten sonra kimin tahta geçeceğini bilemeyeceğim.
- Cevad, bilmemezlikten gelme!.. Erkeklerin bu tür konuşmaları hiç de doğru olmaz. Mülhitler Berkyaruk'u İsfahan'dan kaçırıp yanlarında tuttuklarına göre, onun padişah olması için uğraşacakları açıkça belli oluyor. Çünkü onu bir koz olarak ellerinde tuttular. Çünkü Melikşah'ın bugün yerine geçecek ondan başka vârisi bulunmamaktadır. Eğer onun tahta çıkmasına yardımcı olursanız, ileride pişman olursunuz. Bunu da iyi düşünmeniz gerekmektedir.
- Onun tahta çıkmasına yardımcı olursak neden pişman oluruz? Bunu açıklar mısınız?
- Berkyaruk Melikşah'ın oğludur. Ama Melikşah onu hiç sevmezdi. Melikşah mülhitlere düşmandı. Mülhitleri hiç sevmezdi. Berkyaruk da babası gibi mülhitlere düşman olarak yetiştirilmiştir. Onların kanlarını akıtmayı dinî bir görev olarak bilmekledir. Bu işi yaptığı zaman sevap işleyeceğini düşüneceğinden ileride tüm mülhitleri katlettireceğinden emin olabilirsiniz. Çünkü Berkyaruk, onlann kanlarını akıtmayı sevap olarak bilmektedir. Berkyaruk bugün sizlere ihtiyaç duyduğundan dost gözüküyor. Saltanatın gücünü eline geçirdikten sonra babası gibi sizlerin kanlarınızın dökülmesi ve yok edilmeniz için ferman çıkarması mümkün olacaktır.
- İmam'ımızın Berkyaruk'un padişah olması hususunda bir düşüncesi yoktur. Bu konuda bizlere de bir şey söylemedi.
- Her neyse ben büyük dai olmak için hazırım. Hasan Sabbah'a mektup yaz, büyük dai olmayı kabul ettiğimi ve vadettiği iki yüz bin altın dinarı göndermesini söyle.

- Bu dedikleriniz yazmam için önce Bâtıni Mezhebi'ne girmeniz ge-. v rekmektedir. Aksi takdirde büyük dai olamazsınız.
Terken Hatun önceleri Bâtmilerden tiksinti duyuyordu. Taht ve paranın hatırı için Bâtıni olacağını söylemişti. Cevad'a:
- Ben Bâtıni olmaya hazırım dedi.
Cevad Masali de Terken Hatun'un Bâtıni olacağını beklemiyordu. On-
dan bu sözü duyunca hayretler içersinde kaldı. Berkyaruk'tan korktuğu için Bâtıni olmayı kabul edeceğini anladı. O Berkyaruk'a saltanatı boyunca çok kötü davranmıştı. Isfahan Sarayı'ndan kaçırılmasaydı onu öldürtecek veya gözlerini kör ettirecekti.
Berkyaruk ise ona, babasının hatırı için saygılı davranacaktı. Onu öl-dürtmeyip, hapse attıracaktı. Terken Hatun büyük dai olursa Berkyaruk ona hiçbir şey yapamazdı. Ayrıca Bâtınilerden saygı bile görürdü.
Terken Hatun Cevad Masali'ye sordu:
- Berkyaruk tahta geçtiği günler olmasa bile yerini sağlamlaştırdıktan sonra Bâtınileri yok eder mi?
Aslında bu soruyu Cevad Masali'yi korkutmak için sormuştu. Mülhit-lerin Berkyaruk'u denediklerini, bu hususta tecrübeleri olduğunu biliyordu. Bâtıniler de Berkyaruk'un ileride problem çıkarmaması için önlemlerini almışlardı. Ayrıca tedbiri elden bırakmaya da niyetleri yoktu. Terken Hatun, "Eğer büyük dai olursam, Berkyaruk benden intikam alamaz" diye düşünüyordu.
Cevad Masali, Terken Hatun'u dinledikten sonra bir kez daha sordu:
- Hanımefendi, Bâtıni olacak mısınız?
- Evet. Şu andan itibaren Bâtıni olmayı kabul ediyorum. Hasan Sab-bah'a beni büyük dai yapması için mektup yaz.
- Bâtıni Mezhebi'ne girmeniz için tören yapılması gerekiyor.
- O hâlde şimdi töreni yap!
- Benim size o töreni yapmam mümkün değil. Çünkü o yetki benim değil. Ben bu şehrin büyük daisi olmadığım için bu yetki bana değil Secis-tanlı Mahmut'a aittir. Bu şehrin büyük daisi odur.
- O hâlde benim Secistanlı Mahmut'un yanına gitmem gerekiyor.
- Evet hanımefendi.
- Bâtıni töreni nasıl yapılıyor?
- Secistanlı Mahmut şimdi söyleyeceğim sözleri söyleyecek, siz de onun söylediklerini tekrarlayacaksınız. -Ali onu selamla ansın- Hasan Sab-bah'a iman ediyorum. Onurt İmam olduğunu kabul ediyorum. O İran'ın tüm insanlarının kurtarıcısıdır." İşte bizim törenimizde söyleyecekleriniz bunlar. Bu sözleri söylemeye hazır mısınız? Eğer bunları söylerseniz Bâtıni olmayı kabul etmiş olursunuz. Bundan sonra da bir daha da bizden ayrılamazsınız. Eğer hâlâ kararlıysanız şimdi İsfahan'a gidin ve orada Bâtıni töreni ile Bâtıni Mezhebi'ne girin.
Terken Hatun bu konuşmalar bittikten sonra Şemşad Bağı'ndan çıktı. Secistanlı Mahmut'un yanına gitti. Onun yanma gitmeden önce, Bâtınile-rin kendisi hakkında ne düşündüğünü öğrenmek için İsfahan'da bir araştırma gezisi yaptı. Bâtınilerin onu Bâtıni yaparak kendisinden yararlanmak istediklerini öğrendi. Bâtıniler de onun neler yapacağını öğrenmek için peşine adam takmışlardı.
Aslında Terken Hatun, iki yüz bin altın dinarı Hasan Sabbah'm göndereceğini sanarak yanılıyordu. Çünkü Hasan Sabbah o parayı göndermedi. Terken Hatun büyük dai olacağı için ona beyaz bir kesenin içerisinde berat ve mühür gönderdi. Hasan Sabbah, Bâtıni törelerine aykırı olsa da Terken Hatun'u büyük dai yapmakla bir devrim yapmış oluyordu. O tarihe kadar bir kadının Bâtıni dinî lideri olduğu görülmüş bir olay değildi.Gerçekte Bâtıniler Terken Hatun'u Bâtıni yapmakla onun nüfuzundan yararlanmak istiyorlardı. Terken Hatun, Bâtıni olmak amacıyla Şemşad Bağı'ndan çıkıp Secistanlı Mahmut'un yanma gitmek için İsfahan'dan geçerken, caddenin iki tarafında insanlar toplanmış onun geçişini seyrediyorlardı.
Terken Hatun, Secistanlı Mahmut'un yanına gitmek için ata binmişti. Onu gören İsfahan halkı onu alkışlıyor ve tezahürat yapıyordu. Onu övücü sözler söylüyordu. Kirmanşah askerlerinden bir grup Terken Hatun'un önünü açıyor bir grup Arap askeri ise arkadan takip ediyordu. Terken Hatun iki grup asker arasında kocası Melikşah'ın zamanında olduğu gibi görkemli bir şekilde geçti. Oğlu Mahmut zamanında saltanat sürdüğü İsfahan Sarayı'nın kapısına kadar bu

şekilde gitti ve saraya ulaştı. Secistanlı Mahmut ise onu attan indirmek için kapıda bekliyordu. Terken Hatun oraya vardığında ona yardım ederek attan indirdi.
O dönemde Secistanlı Mahmut'un görevi bir padişahın görevi gibiydi. Üç nedenden dolayı Terken Hatun'a saygılı davranmak zorundaydı. Birincisi, Terken Hatun'un Melikşah'ın karısı olmasıydı. Kraliçe olduğundan ona saygı göstermek zorundaydı. İkincisi, Bâtıniler arasında "büyük dai" unvanına sahip olacaktı.
Üçüncü de Bâtıni olmayı kabul etmek istemesiydi. Terken Hatun, attan indikten sonra Secistanh Mahmut ile birlikte Bâtınilerin toplanıp bekledikleri bir salona gittiler. Terken Hatun'a oturması için yer gösterdiler. Terken Hatun oturunca ayakta onu bekleyen Bâtıniler de oturdular. Terken Hatun Bâtıni olmak istediğini söyleyince âdet gereği ona şerbet getirdiler. O şerbeti içince diğer Bâtıniler de birer kadeh şerbet içtiler. Şerbetler içildikten sonra Secistanlı Mahmut yine âdet gereği Bâtıni Mezhebi'ni açık-
layan bir konuşma yaptı. Konuşmasının sonunda amaçlarının Bâtıni Mez-hebi'ni yaymak ve tüm dünyaya egemen kılmak olduğunu söyledi. Terken Hatun, Secistanlı Mahmut'un konuşmasını dinledikten sonra başını sallamak suretiyle bu inanca katılmak istediğini belirtti. Mahmut da "O hâlde şahadet getirmeniz gerekiyor" dedi.
Tören sonrası Mahmut, Terken Hatun'un Bâtıni olacağına kanaat getirdiği için Hasan Sabbah'ın gönderdiği beyaz kese içersindeki beratı ve mührü Terken Hatuna verdi.
Terken Hatun sordu:
- Bu nedir?
- Bu sizin "büyük dai" olduğunuza dair fermandır.
Terken Hatun o yazıyı aldıktan sonra gitmek için hazırlanırken, Mahmut:
- Gitmeyiniz. Cevad Masali yanınıza gelecek ve sizinle bazı konuları görüşecek.
"Gelsin. Onunla Şemşad Bağı'nda görüşürüz" dedi ve Şemşad Bağı'na gitti.
Cevat Masali gece vakti Şemşad Bağı'na vardığı zaman o bağa geleli epeyce bir zaman geçmişti. Cevad, Terken Hatun'un odasına girerek:
- Sizinle konuşmak istiyorum. Konuşabilir miyiz?
- Buyur otur, konuşalım.
- Size bir yörenin büyük dailiği verileceğine göre nerenin büyük da-iliğini istiyorsunuz?
- Şu anda İsfahan'da bulunuyorum. Burası benim eski muhitim. Beni burada sevenler çok olduğuna göre İsfahan'ı istiyorum.
- İsfahan, Secistanlı Mahmut'un davet sahasıdır, tmam'ımız onun görev yerini değiştirmediği sürece orayı isteyemezsiniz. Sizin için Gilan ve Masali daha iyi olmaz mı?
- Oraları benim için küçüktür. Ben daha büyük yerler istiyorum. Madem ki bana burayı vermiyor o hâlde Fars'ı versin.
- Orası sizin için uygun'bir yerdir. Durumu İmam'ımıza bildireceğim. Onun da orayı size vereceğini sanıyorum. Siz oraya gider oranın insanlarının Bâtıni Mezhebi'ne girmesi için çalışırsınız. Siz oraya gittikten sonra artık bizler aracı olmayız. Siz İmam'ımızla doğrudan doğruya görüşebilirsiniz. Size yardımcı olması için emrinize bir grup Bâtıni verilecektir. Onlar sizden aldıkları emirleri uygulamak zorundadırlar.
I
- Çok iyi.
- Bu konuyu hâllettiğimize göre ikinci konumuza geçebiliriz. İkinci görüşme nedenim de Arap ve Kirmanşah askerleri ile ilgilidir.
- Ne demek istiyorsun?
- O askerlerin komutasını Hasan Sabbah'a bırakmanızı istiyorum.
- Neden?
- Siz artık Bâtıni olduğunuza göre İmam'ımıza bağlandınız demektir. Onun emri altına girdiğinize göre o askerlerin de onun komutasında olmaları gerekir.
- O askerlerin bir kısmı Arap askerleridir. Onlar Halife'ye bağlıdırlar, ikinci grup ise Kirmanşah askerleridir. Onlar ise Imam'mıza bağlanmazlar.

- Hanımefendi "Imam'ınız" diyorsunuz. O sadece benim değil tüm Bâ-tınilerin imamıdır. Siz de Bâtıni olduğunuza göre sizin de İmam'ınızdır. Bunun için "İmam'ımız" demeniz gerekmektedir.
- Bu tür konuşmalara henüz alışmadığım için böyle söylüyorum. Zamanla alışırım.
- Siz herhangi bir Bâtıni değilsiniz. Siz büyük daisiniz. Bu da onun ileri gelen amirlerinden birisiniz demektir.
- Arap askerleri ile işim kalmadığı için onları Bağdat'a göndereceğim. Kirmanşah ordusunu ben kurduğum için onlar benim askerlerimdirler. Onlar benim emrimi dinlerler. Bunlann Hasan Sabbah'ın emrine neden girmeleri gerektiğini anlamıyorum.
- Siz bir-Bâtıni'siniz ve aynı zamanda büyük daisiniz. Bundan dolayı onlann Hasan Sabbah'ın emrine girmeleri gerekmektedir.
- Benim hizmetimde bulunan bu askerierin yasal olarak benim emrimde olmaları gerekmektedir. Onların tüm yasal haklannı ve ihtiyaçlarını ben karşıladığıma göre benim emrimde olmalıdırlar.
- Siz bir Bâtıni olduğunuza göre, İmam'ımıza bağlı olduğunuzu kabul etmeniz gerekmektedir. Sizin askerieriniz olmaz. Hepimiz Imam'ımızın askerleriyiz.
- Onlar benim özel muhafızlarım, İmam'ın askerleri değil. O nedenle onun emrine girmezler.
- Olay sadece hizmet olayı değildir. Olay Bâtıni geleneği olayıdır. Bir insan Bâtıni olduğu zaman canı da dahil her şeyini Imam'ımızın uğrunda feda etmeye hazır demektir. O "öl" derse bizler ölmek zorundayız.
- Benim iyi bir geçmişim var. Ben aynı zamanda onurlu bir insanım. İsfahan'dan geçerken benim hakkımda halkm neler dediklerini ve neler yaptıklarmı duydum. Bu nedenle farklı bir konumum olması gerekmez mi? Bugün sizin mezhebinizi kabul etmekle, sadece kendi onurumu değil, aynı zamanda mezarda yatan kocamın da onurunu ayaklar altına almış oluyorum. Kulaklarımla "Melikşah'ın karısı mülhit olmuş." dediklerini duydum. Benim yaptıklarım bir fedakârlık değil mi de İmam'ınız ordunun emrini benden alıp kendi emrine veriyor? Pekiyi bundan sonra beni kimler koruyacaklar?
- Hanımefendi, bundan sonra sizi Bâtıniler koruyacaklar. Siz ne kadar koruma görevlisi isterseniz Secistanlı Mahmut gönderecektir.
- Bâtıni askerleri beni tanımıyorlar. Neden fedakârlık etsinler?
- Bâtıni askerleri sizin Bâtıni olduğunuzu öğrenirlerse sizi canlarını feda ederek koruyacaklardır.
- Ben onları tanımıyorum. Onların yeni kıyafetlerini görünce de rahatsız oluyorum.
- Hanımefendi, inat etmeyiniz, askerlerinizin komutasını İmam'ımıza bırakınız.
- İmam'ınız burada değil ki askerlerimin komutasını ona bırakayım.
- îmam'ımız burada değil ama onun vekili buradadır.
- Onun vekili kim?
- Secistanlı Mahmut.
- Ordumun komutasını ona bırakmamı mı istiyorsun?
- Evet.
- O büyük daidir. Ben de büyük dai olduğuma göre ordumun komutasını neden ona bırakayım?
- Ona o yetkiyi Îmam'ımız vermiştir.
- O yetki Bâtıni askerleri içindir. Benim ordum için geçerli değildir.
- İmam'unızın bu hususta bir fermanı vardır.
- O ferman hangi konularda verilmiştir?
- O ferman sizin askerlerinizin Secistanlı Mahmut emrine verilmesi için çıkarılmıştır. Bunun dışımda başka bir işe karışmaması için verilmiştir.
- İmam'mızın bu tür mantıktan yoksun, akıl dışı ferman yazmasına şaşıyorum.
- Hanımefendi mademki Bâtıni oldunuz o zaman İmam'ımızm adını söylemeden önce "Ali onu selamla ansın." demeniz gerekmektedir. Ayrıca İmam'ımızm emrinin neden mantıksız olduğunu da anlamış değilim.
- İmam'ınız Bâtmilerin pek çok Kirmanşahlı askerleri öldürdüklerini, bundan dolayı da düşman kazandıklarını, Kirmanşahlıların bunu unutmadıklarını düşünemiyor mu? Ben onlara "Yarından itibaren Secistanlı Mahmut'un emrine

gireceksiniz" desem bile kabul ederler mi? Bunu kabul edeceklerini sanmıyorum. Mademki İmam'ınızı akıllı biliyorsunuz, o Kirmanşahlıların Bâtmilerin kanlı düşmanı olduklarını, bu nedenle onun emri altına girmeyeceklerini de bilmesi gerekir.
Bu sözlerden sonra Cevad Masali elini cebine sokup, bir mektup çıkararak onu Terken Hatun'a takdim etti. Terken Hatun :
- Bu nedir?
- Bu İmam'ımızm size hitaben yazdığı mektup.
- Mademki İmam'ınız bu mektubu bana gönderdi, neden şimdiye kadar cebinizde saklayıp da bana vermediniz?
- Konuşmamızın bitmesini bekledim.
Terken Hatun mektubu açıp okudu. Mektupta Terken Hatunun "Bâtını ve büyük dai" olmasını, ordusunun da Secistanlı Mahmut emrine verilmesini istiyordu. Hasan Sabbah, Terken Hatun Bâtını olursa askerlerinin de Bâtını olacaklarını sanıyordu. Mektubu iki bölümden ibaretti. İkinci bölümde de eğer askerleri Bâtını olmayı kabul etmezlerse onları ülkelerine göndermelerini istiyordu.
Terken Hatun mektubu okuduktan sonra Cevad Masali'ye verip:
- Bu mektubu sen de oku dedi.
Terken Hatun'un tutumundan memnun olmadığı anlaşılıyordu. Cevad Masali mektubu okuduktan sonra:
- Hanımefendi bu mektupta anlaşmamıza uymayan ne var?
- İmam'ınız peşin fikirli davranmış. Ben Bâtını olursam askerlerimin de Bâtını olacaklarını sanıyor.
- Doğrudur.
- Eğer askerlerim Bâtını olmazlarsa Secistanlı Mahmut'un emrine girmeleri gerekmez. Bâtını olmayan askerler Bâtını komutanın emrini inançları gereği dinlemezler. Askerlerim Bâtını olsalar bile benim dışımda birisi--nin emrine girmeyi neden kabul etsinler? Bunu kabul etmezler. Bu İmam'ı-nızın bana hâlâ güvenmediğini gösterir. Ayrıca askerlerim ister Bâtını olsunlar ister olmasınlar onların komutanı olmak bana düşer. Secistanlı Mahmut'a değil.
- Hanımefendi, Îmam'ımız iki ayrı komutan ve ikiye ayrılmış bir ordu istemez. Böyle olursa anlaşmazlıkların çıkacağını, ihtilafa düşüleceğini ve bunun da bölünmelere neden olacağını düşünür. Bâtını Ordusunda tek bir başkumandan vardır. O da Secistanlı Mahmut'tur. Ona bu görevi İmam'ımız Hasan Sabbah vermiştir. Ayrıca Secistanlı Mahmut bayan değil erkektir.
- İmam'ınız bir hanımı büyük dailiğe layık görüyor da komutanlığa neden layık görmüyor?
- Secistanlı Mahmut birçok savaşa katıldığı için bu hususlarda tecrübelidir. Hâlbuki bir hanımda böyle bir tecrübe yoktur.
- Bu mektubu da önceki mektup gibi benden alacak mısın?
- İmam'ımız sizin Bâtını olup, olmayacağınızı bilmediği için o mektubu geri almamı istemişti. Şimdi ise Bâtını'siniz ve İmam'ımızın güvenini kazandınız. Bundan dolayı bu mektup sizde kalacak.
- Bu kadar konuşmamız yeterli. Size cevap vermem için bana üç gün süre tam.
- Neden üç gün süre istiyorsunuz?
- Daha önce söylediğim gibi Arap askerlerini Bağdat'a göndereceğim. Kalan süre içinde de Kirmanşah askerlerini ikna etmeye çalışacağım. Sonra da Secistanlı Mahmut'un emrine girmelerini söyleyeceğim. Eğer kabul etmezlerse benden günah gider.
- Daha önce dediğim gibi pek çok Kirmanşahlıyı öldürdünüz. Onların bunu unutmaları mümkün değil. Onlar o katliamları unutmadılar. Kir-manşahlılar ne yapılan iyilikleri ne de yapılan kötülükleri unuturlar.
- Hanımefendi alacağınız önlemler sayesinde değişeceklerini umuyo-rum.
- Onların Bâtını olmaları ve mülhit ordusuna katılmaları için çalışacağım.
Cevad Masali konuşmalar uzayınca Terken Hatun'un hareketlerinden sıkıldığını anladı. İzin isteyip gitti. Terken Hatun, Cevad Masali gittikten sonra, birkaç muhafızını çağırıp, Bâtını casusu olup olmadığını kontrol etmeleri için Şemşad Bağı'nı araştırmalarını emretti.
Şemşad Bağı, Teneş'in hykümdarlığı sırasında Teneş'in kontrolündey-di. Terken Hatun Bâtınilerin oraya casuslar koyarak orasını kontrol ettiklerini

düşünüyordu. Terken Hatun Bâtıni olduktan sonra Secistanh Mahmut oraya casus koymaya gerek görmemişti. Bâtınilerin Terken Hatun'a, Terken Hatunun da Bâtınilere ihtiyacı vardı. Terken Hatun Bâtıni olursa, Hasan Sabbah'm onu koruyacağını biliyordu. Terken Hatun da Bâtıni olursa, Bâtıniler onun nüfuzundan yararlanacaklardı. Böylece Berkyaruk tehli-
kesinden kurtulmuş olacaktı. Kirmanşahlı askerlerin kaldıkları yer ile İsfahan arasında 18 kilometre uzaklık olduğunu daha evvel söylemiştik. Terken Hatun, Cevad Masali gittikten sonra adamlarını çağırıp, birkaç at ve bir de erkek elbisesi getirmelerini söyledi. Terken Hatun erkek elbisesini giyip, adarı da hazırlattıktan sonra birkaç Arap askeri ile birlikte yola çıktı. Akşam yemeğini atların üzerinde yiyerek yola devam ettiler. Amacı askerlerine acele olarak yetişmekti.
Terken Hatun Söğütlüpınar mevkiine geldiği zaman sabaha üç saat vardı ve Kirmanşahlı askerlerin hepsi de uyuyorlardı. Terken Hatun muhafız komutanını yanına çağırıp, ona:
"Askerlerle işimiz var, onları uyandır!" dedi.
Muhafız komutanı, Terken Hatun'un gece vakti erkek elbisesi giyerek, buraya kadar geldiğine göre önemli bir işi olmalı diye düşündü. Askerleri uyandırıp, Terken Hatun'un oraya kadar geldiğini söyledi. Kirmanşahlı askerler bir baskına uğradıklarını sandılar.
O ana kadar bir tek Kirmanşah askeri bile Terken Hatun'un Bâtıni olduğunu bilmiyordu. Uyanıp elbiselerini giydikten sonra hemen toplanacakları yere koştular ve orada toplandılar. Şafak sökmüş ve hava hafifçe aydınlanmaya başlamıştı. Askerler içtima yerinde toplanınca. Terken Hatun onlara şunları söyledi:
- Askerlerim, yarın size benim Bâtıni olduğum hakkında haberler gelecektir. Size bu haberi getirenler benim Şemşad Bağı'ndan İsfahan'a Secistanlı Mahmut'un yanma giderek Bâtıni Mezhebi'ne girdiğimi söyleyeceklerdir. Bu haberi getirecek kişi ya da kişiler korkudan o mezhebi kabul etmiş gibi davrandığımı söylemeyeceklerdir. İçimde kocamın ve ecdadımun inancını taşımaktayım. Takiye yaptım. Takiye yapan ilk kişi de ben değilim. Başta Hasan Sabbah ve onun fedaileri olmak üzere pek çok kişi takiye yapmaktadırlar. Onlar mülhit olmalarına rağmen kendilerini Müslüman olarak tanıtmakladırlar. Ben de Müslüman olmama rağmen hayatta kalabilmek için mülhit olmayı kabul etmiş görünmek zorunda kaldım. Fakat mülhitlerin durumu bilmeleri gerekmiyor. Onlar benim kendileri gibi mülhit olduğumu sansınlar. Sizler, benim samimi dostlarımsınız. Onun ¦ için bu sırrımı sizlere söylüyor ve sizlerle paylaşıyorum. Eğer mülhitler bu sırrımı bilirlerse beni sağ bırakmaz öldürürler. Bundan dolayı bana "Mülhit misiniz?" diye sorarlarsa ben de "Evet, mülhitim." demek zorundayım. Mülhitler Berkyaruk 'u tahta geçirmek istemektedirler. Berkyaruk padişah olursa ilk işinin beni öldürtmek olacağını sizler de bilmektesiniz.
Aşiret askerleri onu dikkatlice dinlediler. Aşiret askerlerinin reislerinden birisi:
- Hanımefendi, bizler ölmeden kimse sizi öldürtemez. Bunun için Berkyaruk padişah olsa bile sizi öldürtemez. Bundan emin olabilirsiniz.
- Sizlerin himayesi sayesinde yaşıyorum. Beni koruyacağınızdan eminim. Size bu durumu bildirmek için bu saatte buraya kadar geldim. Hasan Sabbah bana bir mektup yazıp, Kirmanşahlı askerlerin komutasını mülhit-lerin büyük daisi Secistanlı Mahmut'a bırakmamı istiyor. Benim gönlüm buna razı değil.
Kirmanşahlı askerler bunu duyunca hepsi birden:
"Kabul etmiyoruz!" diye itiraz eltiler. Terken Hatun eli ile işaret ederek onların susmalarını istedi. Onlara hitaben:
- Bu önerinin Secistanlı Mahmut'un önerisi olduğunu biliyorum. O Hasan Sabbah'a bunu önermiş, o da böyle istiyor. Ama asıl amaçlannın bu olduğunu sanmıyorum. Her ne kadar benim mülhit olduğumu sanıyorlar ve beni Berkyaruk'a karşı savunacaklarsa da beni zayıflatmak için ordumun dağıtılmasını istemektedirler. Ben buraya gece vakti bu konuyu görüşmek için geldim. Aranızda müzakere edip, sonucu bana bildirmenizi istiyorum. Bu bir Bâtıni oyunudur. Eğer ben sizleri Secistanlı Mahmut'a teslim edersem, emin olunuz ki o sizleri kılıçtan geçirecektir. Eğer kabul edersem sizleri ellerimle düşmana teslim etmiş

olurum. Ay-nca Arap askerlerini de Bağdat'a göndermemi istiyorlar. Onlan gönderebilirim.
Terken Hatun'un o geceki konuşmaları doğruydu. Yalan söylemiyordu. Kirmanşahlılar da onun doğruyu söylediğine inandılar. Onun takiye yapmasını da doğru buldular. Berkyaruk tehlikesine karşı kendisini ancak böyle koruyabilirdi. Aşiret reislerinden birisi:
- Biz ölmeye razıyız. Onların emirlerine girmeye veya onlara teslim olmaya razı değiliz.
- Ölmenizin ne sizlere ne de bana bir yaran vardır. Hayatta kalırsanız daha yararlı olursunuz. Burada onların sizlere saldırmalarını beklemekte yanlış olur. Çünkü onlar sizlerden daha kalabalıklar. Onlarla savaşırsanız yenilirsiniz.
- O hâlde ne yapmamız gerekir?
- Buradan gitmeniz gerekmektedir.
- Kirmanşah'a mı dönelim?
- Sizler yanımda kalırsanız sizlerin yardımları ile yaşayabilirim. Eğer Kirmanşah'a dönerseniz sizlerin yardımlarından mahrum kalırım.
- O zaman burada kalıp size yardım edelim.
- Eğer burada kalırsanız onlar sizi bir baskınla yok ederler.
- O halde ne yapalım? Bize bir yol göster.
- Beni "büyük dai" yaptılar ve Fars bölgesine atadılar. Oraya giderseniz ben de oraya geleceğime göre orada buluşuruz.
- Fars büyük bir bölge. Oraya gidersek nereye yerleşelim?
- Oraya gidip Biyd köyüne yerleşiniz. Bende oraya gelip sizlerle orada buluşurum.
- Ne zaman gelirsiniz?
- En geç yirmi gün sonra orada olurum. Sizlere orada katılınm.
Aşiret ordusu gitmek için hazırlık yaparken Terken Hatun reislere yanında getirdiği bir miktar altın dinarı verdi. Onlara:
"Mülhitler sizlere yetişmeden hemen hareket edin ve İsfahan'dan uzaklaşm. Ben onlardan sizlerin onlara teslim olmanız için, üç gün süre istedim. Bu süre içersinde buradan uzaklaşm. Üç gün sonra sizlerin neden teslim olmadığınızı sorarlarsa, ben onlara gerekli cevabı veririm" dedikten sonra, kendisi de İsfahan'a doğru yola çıktı. Başta Bâtıniler olmak üzere İsfahan'da hiç kimse Terken Hatun'un Söğüt Pınarı'na gidip, Kir-manşahlılarla buluştuğunu, onlarla konuştuktan sonra tekrar İsfahan'a döndüğünü anlamadılar. Aradan üç gün geçtikten sonra Cevad Masali, görüştükleri konular hakkında neler yaptığını öğrenmek için Terken Hatun'un yanına gitti.
Cevad Masali Terken Hatun'a:
- Neler yaptınız?
- Kirmanşahlı askerlerin sizin emrinize girmesine gerek kalmadı.
- Neden?
- Onlar beni terk edip, ülkelerine geri döndüler.
- Neden böyle yaptılar?
- Siz benim Bâtıni olmam için Secistanlı Mahmut'un yanına gitmemi istemediniz mi? Siz onların Melikşah'ın karısının Bâtıni olup onları terk edeceğini anlamadıklarım mı sanıyorsunuz?
- Onların sizin Bâtıni olmanızla ne ilgileri var ki sizi terk etsinler?
- Benim Bâtıni olduğumu Söğüt Pınarda bulunan Kirmanşahlı askerler öğrenmişler. Sizin hakkınızda iyi şeyler düşünmedikleri için, daha faz-la orada kalmalarının kendileri için tehlikeli olacağını düşündükleri için orayı terk etmişler. Adamlarımdan birisini göndererek orada olmadıklarını öğrendim.
- Sizin haberiniz olmadan nasıl olur da onlar orayı terk ederler?
- Bu konu o kadar basit değildir. Eğer beni İsfahan'da bıraksaydınız böyle bir durum olmazdı. Mülhit olmak için Secistanh Mahmut'un yanına gittikten sonra burayı terk edeceğimi öğrenmişler. Eğer burada kalsaydım ve Bâtıni olduğum gizli kalsaydı onlar bana itaatlerini sürdüreceklerdi. Yine de onlara Bâtıni olmadığım hakkında bir haber yayalım. Benim Bâtıni olduğumu bilirlerse, onlara ihanet edeceğimi sanırlar. Onların mezhep değiştirmeleri için zamana ihtiyacım var. Kirmanşahlılar mutaassıp insanlardır. Bu düşünceye önce onları hazırlamam gerekmektedir. Kabul etmezlerse de bir bahanesini bulur size teslim ederim. Siz

de hepsini öldürtürsü-nüz. Onlar benim sizin mezhebinize girdiğimi tahmin ettikleri için can korkusundan Kirmanşah'a gittiler.
- Bu söylediklerinizi inanılır şeyler değil. Çünkü o askerlerin tüm ihtiyaçlarını siz karşılıyorsunuz. Bundan dolayı sizin emrinizden çıkmaları mümkün değildir.
- Onların maddi durumları çok iyidir. Her zaman da yanlarında bir miktar yiyecek bulunur. Bunun için hazırlık yapmaları gerekmemektedir. Benim mezhep değiştireceğimi öğrenmişlerse ve benim onlara vefasızlık edeceğimi sanmışlarsa bundan dolayı orayı terk etmişlerdir. Bu arada siz benim isteklerimi İmam'a bildirdiniz mi?

- Evet. İsteklerinizi yazıp, bir ulağa verdim. O da Alamut'a doğru yola çıktı.
- Peki ondan bir haber geldi mi?
- Hayır şimdilik bir haber gelmedi.
- Bu söylediklerini kabul etmem mümkün değil. Çünkü senin gibi bir "büyük dai"nin Berkyaruk'un padişah yapılıp yapılmadığını bilmemesi mümkün değildir. Tekrar soruyorum, Berkyaruk İsfahan'a gelip tahta oturdu mu, otunnadı mı? ' —
- Doğru söylüyorum. Bu durumdan haberim yoktur. Pekiyi siz Arap askerleri ile konuştuğumuz konuyu ne yaptınız?
- Onları daha önce de söylediğim gibi Halife'nin yanma göndereceğim.
- Ne zaman göndereceksiniz?
I
- Ne zaman İmam'mızdan haber gelirse ben de o zaman göndereceğim.
Cevad Masali "Size daha önce söylediğim gibi o askerlerin komutasını Secistanh Mahmut'a vermelisiniz" demek istedi ancak bundan vazgeçip kalkmak için izin istedi ve "Allah'a ısmarladık" diyerek yola çıktı.
Oradan çıktıktan sonra İsfahan'a, Secistanh Mahmut'un yanına gitti. Ona Terken Hatun ile konuştuklarını anlattı. Secistanh Mahmut:
- Bu kadın yalan söylüyor!.. Amacı bizleri aldatmaktır.
- Ben de aynı görüşleyim. Kirmanşahlı askerler eğer geri döndülerse bile Terken Hatunun izni ile dönmüşlerdir. Ben onların geri döndüklerine inanmıyorum.
Secistanh Mahmut, Kirmanşahlı askerlerin Söğüt Pınarı'm terk edip gittiklerini duyunca sinirlenerek bağırdı ve sarayın hizmetlilerini çağırarak derhal bir subay çağırmalarını emretti. Subay yanına geldiğinde ona:
- Yanına dört asker al, onlarla atlarınıza binip Söğüt Pınarı'na gidin. Kirmanşahlı askerlerin nereye gittiğini inceleyin. Eğer gitmişlerse nereye ve ne zaman gittiklerini araştırın. Kimseye güvenme, araştırmayı bizzat sen yap! Çünkü Söğüt Pmarlılar sana güvenmeyip doğruyu söylemeyebilirler. Eğer oradan gitmişlerse, onların izlerini sür! Onların nereye gittiklerini öğren. Bir ordu bir yerden bir yere giderken kendisini gizleyemez. Muhakkak iz bırakır. Nereye gittiklerini öğrenmek için güvendiğin adamlarım peşlerine tak. Nereye gittiklerini öğrenir öğrenmez bana haber ver!
Subay odadan çıktıktan sonra Cevad Masali, Secistanh Mahmut'a sordu:
- Bugün Terken Hatun'un yanma Arap askerlerinin durumunu görüşmek için tekrar gideceğim. Ona bu konuda ne söylememi istersin?
- Şu anda Arap askerleri bizim için tehlike oluşturmamaktadır. Şem-şad Bağı'nda kalmalarında bir sakınca yoktur. Aksine onların şu an için orada kalmaları bizim için daha yararlı olacaktır. Birkaç casus görevlendir. Şemşad Bağı'nı gözetlesinler. Terken Hatun'un nereye gittiğini belli etmeden takip ederek bana bu hususta bilgi versinler. Bu dediklerim bizler için . çok önemli.
Kirmanşahlı askerler, Fars'a gitmek için Söğüt Pınarı'ndan ayrılırken durumu gizlemediler. Soranlara nereye gittiklerini söylediler. Secistanlının subayı askerlerle birlikte Söğüt Pmarı'na giderek durumu araştırdı. Batıni askerleri de birkaç köyden geçtiler. Bütün geçtikleri yerlerdeki köylüler, onların Fars tarafına gittiklerini söylediler. Bu durumu öğrenen subay, ge-
ri dönüp durumu Secistanlı Mahmut'a bildirdi. Secistanlı Mahmut Cevad Masali'ye:
- Şimdi Terken Hatun'un Kirmanşahh askerleri Fars'a neden gönderdiğini konuşabiliriz.

- Peki şimdi ne yapmamız gerekmektedir? Acaba Terken Hatun'un yanma gidip ona, "Utanmıyor musun? Biz çocuk değiliz ki bizi kandırasın. O yalanlarına inandığımızı mı sanıyorsun?" demeli miyim?
- Gidip söylesen ne fark eder? O da bu sefer başka yalan söyler. Mesela "Onların kendileri gitmek istemişlerdir. Benim bu konudan haberim yoktur" der. Görünüşe göre biz onun yalanını ispat edemeyiz. O da yalan söylediğini itiraf etmez. Çünkü onun Kirmanşahh askerlerin yanına gittiğini gören yok.

O gün Secistanlı Mahmut, Hasan Sabbah'a bir mektup yazarak Terken Hatun Fars Bölgesi'ne "büyük dai" yapıldığı için Kirmanşahh askerleri de Fars'a yolladığını yazdı. Cevad Masali de:

"Ben İmam'ımızın Terken Hatun hakkındaki cevabının hemen geleceğini umuyorum" dedi.

BERKYARUICUN PADİŞAH SIFATI İLE İSFAHAN'A GİRİŞİ

Ercan Kalesi Komutanı Yusuf Kazdari, Berkyaruk'u ziyaret ederek, onun düşüncesini öğrenmek istedi. Konuşmayı saltanat meselesine getirdi. Berkyaruk:

- Eğer padişah olursam Bâtıni Mezhebi'nin tüm İran'da yayılması için çalışacağım.
- Eğer siz bizim mezhebimizi kabul ederseniz tüm halkınız da sizi görüp bizim mezhebimize ,girer.
- Padişah olacağımı da, padişah olsam bile padişah olarak kalacağımı bilmiyorum. Bu nedenle bir şey söyleyemeyeceğim.

Bu sözler üzerine Yusuf' Kazdari de "Berkyaruk herhalde Secistanlı Mahmut'un dostluk mektubiinu almış olmşılı ki böyle konuştu" diye düşündü ve Berkyaruk'a:

- Padişah olacağınızı söyleyebilirim. ;¦-
- Eğer padişah olursam sizin mezhebinizi kabul edeceğim.
- Bu sözlerinizi yazı ile teyit eder misiniz? "Padişah olursam Bâtıni Mezhebi'ni kabul edeceğim." diye yazıp, bana verin.
- Bu söylediklerinizi size bir şartla yazabilirim.
- Şartınız nedir?
- Şartım sizlerin yardımı ile tahta geçersem o zaman mezhebinizi kabul ederim. Eğer bana yardım etmezseniz ve ben yine de padişah olursam sizlere de ihtiyacım kalmaz.

¦y
¦J

- Şehzadem, bizlerin yardımı olmadan padişah olamazsınız. Biz Te-neş'e yardım ettik, tahta geçirdik, O zamanlar Teneş'in oğlu yoktu. Ama şimdi oğlu var. Gerçi bugün küçük ama büyüyecek, tahtın vârisi olacak. Biz de onun padişah olması için çalışırız.

Eskiden önemli konular, sözleşmeler, anlaşmalar, bağışlar inceltilerek kâğıt hâline getirilmiş derilere yazılırdı. Bunun nedeni o deriler eskimez, yıpranmaz ve yırtılmazdı. Böylece yazılan şeyler de daha kalıcı olurdu ve asırlarca saklanırdı. Berkyaruk da bir deri kağıt üzerine istenilen vaadi yazıp Yusuf Kazdari'ye verdi.Gazdari durumu bir mektupla. Hasan Sabbah'a bildirdi. Hasan Sabbah da bu gelişme üzerine bir mektup yazarak Secistan-lı Mahmut'a gönderdi. Söz konusu mektupta Secistanlı Mahmut'a iki görev veriyordu. Bunlardan birisi Berkyaruk'un İsfahan'da tahta geçmesi için çalışmalarını, Berkyaruk adına para basmalarını istiyordu. Secistanlı Mahmut'un ikinci görevi ise Teneş'i Bâtıni Kışlası'ndan alıp, Ercan Kalesi'ne yerleştirmesiydi. Yusuf Kazdari, Berkyaruk Ercan Kalesi'nden çıkarken ona padişah olacağı için iyi davranmıştı. Yusuf un ikinci görevi de Teneş Ercan Kalesi'ne geldiği zaman, ona iyi davranmaktı. Bu arada kaçmaması için de gerekli önlemleri alması tembih edildi.

Hasan Sabbah "ileride yararlanırım" düşüncesiyle Teneş'e iyi davranıl-masını istiyordu. Yusuf Kazdari de Teneş'e neden iyi davranması gerektiğini anladı. Hasan Sabbah, Teneş'in Bâtınilere düşman olmasını istemiyordu. O, Teneş'in Ercan Kalesi'nde gözetim altında tutulmasını istiyordu. Hasan Sabbah, şehzade ve sultanlara daima iyi davranılmasmı istiyordu. Hasan Sabbah, Nizamülmülk'ü öldürmesi için Tebsli Muhammed'i görevlendirmişti. O bir çocuk köle tarafından öldürülmüştü. Teneş'e böyle davranılmasmı istemiyordu. Nizamülmülk'ü o köle öldürmeseydi onun işini Tebs-h Muhammed bitirecekti.

Hasan Sabbah'a göre, Melikşah'ın bir grup emirleri Bâtınilere hâlâ düşmandılar. Melikşah'ın kardeşi Teneş, karısı Terken Hatun ve Berkyaruk öyle düşünseler bile, Me^ikşah ve Nizamülmülk gibi yapmamışlardı.
Hasan Sabbah, Ebu Hamza'nm katilinin Terken Hatun olduğunu biliyordu. Çünkü Ebu Hamza, onun emri ile öldürülmüştü. Bazıları Hasan Sabbah'ın, onu kıskandığı için öldürülmesini istediğini söylerler. Hatta Bâtını yazarlarından birkaç kişi bir araya gelerek "Ayakkabıcı Ebu Hamza'yı Hasan Sabbah kıskançlığından öldürtmüş ve onun öldürülmesinden memnun olmuştur. Nedeni de Ebu Hamza'nm Bâtıniler arasında çok saygın bir
yer elde etmesi, onun mezhebin en ileri kişisi durumuna gelmiş olması." diye yazmışlardır. O yazarlara ayrıca "Hasan Sabbah, Terken Hatun'a onu öldürtmesi için iki yüz bin altın dinar göndermiştir." diye de yazılarına ekleme yapmışlardır.
Bu yazılanlar insan mantığına uygun değildir. Çünkü, eğer Hasan Sabbah ayakkabıcı Ebu Hamza'yı öldürtmek isteseydi, onu Terken Hatun vasıtasıyla öldürtmesine gerek yoktu. Onu öldürmesi için Tebs Kalesi'nden bir Bâtını'yi görevlendirerek onu öldürtürdü. Buna gücü yeterdi. Çünkü onun emri ile bir çok yönetici öldürülmüştü. Bâtıniler arasında sözü daha çok geçiyor diye kıskanarak öldürtmek isteseydi, onu İsfahan'dan Alamut Kalesi'ne getirtir, yerine de başka birisini görevlendirirdi. Aslında Hasan Sabbah onun siyasi başarıları, savaşlardaki yeteneği ve diğer konulardaki liyakatinden daha çok yararlanmak istiyordu.
Eğer Bâtıniler Ismailiye Mezhebi adı altında varlıklarını korumuşlarsa bunu ayakkabıcı Ebu Hamza'ya borçludurlar. Onunla savaşan pek çok Bâtını bu uğurda onun teşviki ile canlarım feda etmişlerdi. Teneş'in saltanatı döneminde, onun çabaları sayesinde Bâtını Mezhebi daha çok yayılmıştır. Beceriksiz bir komutanın yanlış vereceği kararlar yüzünden binlerce yetişkin asker ve fedailer yenilirler ve hayatlarını kaybederler. Fakat zeki ve iyi bir komutan askerlerini zaferden zafere koşturur. Ebu Hamza yetişmiş iyi bir komutandı ve aynı zamanda iyi bir siyaset adamıydı. Yetenekli bir dai idi. Bu nedenle askerlerini zaferden zafere koşturmuş ve İran'da Bâtını Mezhebi'nin yayılmasını sağlamıştır.
Eğer ayakkabıcı Ebu Hamza, Hasan Sabbah'ın sağlığında Bâtını Mezhebi'nin yayılmasını sağlamamış olsaydı, Bâtıniler Hasan Sabbah'ın ölümünden sonra gelen padişah ve sultanlar tarafından kolayca ortadan kaldırılırdı. Mesela Moğol hükümdarı Hülagu Han zamanında pek çok kale onun eline geçip, Moğollar tarafından virane edilmesine rağmen, Bâtıniler sağlam kaleleri sayesinde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bugün bile İsmaili-ye Mezhebi'ne bağlı milyonlarca insan vardır.
Bundan dolayı Hasan Sabbah'ın Terken Hatun vasıtasıyla ayakkabıcı Ebu Hamza'yı ortadan kaldırması mümkün değildir. Böyle bir şey söz konusu olmamıştır. Hasan Sabbah'ın Berkyaruk hakkındaki düşüncesi ve önlemleri mantıklıydı. Selçukluların taht ve taçlarının vârisini Ercan Kalesi'nde bir koz olarak ve kendi güvenceleri için tutmuştu. Onun Bâtınilere sevgi duyması için de çok iyi davranılmasmı sağlamıştı.
Fakat İmam'ın düşüncesi ve uygulamaları Terken Hatun'un mantık ölçülerine uymuyordu. Teneş, Terken Hatun'un siyasette etkili olmasını istemediği için onu İsfahan'dan kovmuştu. Hasan Sabbah, Terken Ha-tun'dan da yararlanmak istiyordu. Hasan Sabbah, Teneş'e de iyi davranıl-masını istiyordu. Çünkü Teneş onlara iyi davranmış ve Bâtını Mezhebi'nin yayılması için de izin vermişti. Hasan Sabbah bundan dolayı da ahde vefa göstermek istiyordu. Bu nedenle Ercan Kalesi Komutanı Yusuf Kazdari'ye ferman göndermiş, bu fermanda, ona çok iyi davranılmasını istemişti.
Yusuf Kazdari, Hasan Sabbah'ın emri gereği Berkyaruk'u padişah olması için uğurlamak üzere odasına gitti. Huzuruna varınca saygıyla eğildi.
Berkyaruk onun bu hâlini görünce hayretle sordu:
- Büyük dai bana neden bu kadar saygılı davranıyorsun?
- Siz şu andan itibaren ülkenin padişahısınız. Önünüzde saygı ile eğilmemin nedeni budur. İmam'ımız -Ali onu selamla ansın- Hasan Sabbah böyle istedi.
- İmam'mız ne duydu da benim padişah olmam için çalıştı?
- Sultanım, şu andan itibaren ülkenin padişahısınız. Görevim sizi İsfahan'a kadar emniyet içersinde göndermek ve ihtiyaçlarınızı temin etmektir. Diğer

kalelere de haber yolladım. Onlarda sizin huzur içersinde ve emniyetli bir şekilde yolculuk etmenizi sağlamaya ve ihtiyaçlarınızı gidermeye çalışacaklardır. Ayrıca İmam'ımız -Ali onu selamla ansın- Bâtını Mez-hebi'ne gireceğinizi ümit etmektedir.
- Doğru İsfahan'a gitmem mi gerekiyor?
- Ne kadar çabuk giderseniz o kadar iyi olur. Ben yolculuğunuz için hemen hazırlığa başlıyorum.
Berkyaruk uzun süre kalede göz hapsinde tutulduğu için:
- O hâlde ben hemen istediğim yere gidebilecek miyim?
- Siz ülkenin padişahısınız. Bunun için önce gidip tahtınıza geçmelisiniz. Ondan sonra da vaktiniz müsait olduğu sürece de istediğiniz yere gidebilirsiniz.
Bu iş iki yönden Sulta|i'a,pygundu. Bunlardan birisi, ülkenin yönetiminin dizginlerini eline geçirecekti, ikincisi ise ülkenin yöneticilerinin çoğu Teneş tarafından atanmışlardı. Yönetim hâlâ bunların ellerindeydi. İsfahan'a gidip tahta geçmezse bunlar ileride kendisine tuzak hazırlayabilirlerdi. Bundan dolayı İsfahan'a gidip, tahta hemen geçmeliydi.
Yusuf Kazdari Hasan Sabbah'tan aldığı izin ile Bâtını askerlerine yola çıkmak için hazırlık yapma talimatı verdi. Bir gün sonra Yusuf Kazdari yar-dımcısına çağırıp, yola çıkacaklarını, bunun için hazırlık yapmasını ve tören düzenlemesini tembih etti. O devirde Ercan şehrinde insanların tüm ihtiyaçlarını karşılayacak her tür eşya ve yiyecekler vardı. Çünkü İran ülkesini Güney Denizi ile bağlayan en güvenilir yol burada bulunuyordu. Eski İran hükümdarları buraya çok geniş ve çok güzel bir yol yapmışlardı. Bu yol ormanın ortasından geçiyordu. Burada çeşitli ağaçlar yanında yabani badem ağaçları da çoktu. Bunların dışında acıbadem ağaçları ve kayın ağaçlan da vardı, ormanda bunların dışında ağaçlar da vardı, ayrıca çalı çırpı da bulunuyordu Bu ağaçlar yağmur yağmadığı zaman rutubeti çektiklerinden suya ihtiyaç duymuyorlardı. Ormanın rutubeti yeterli oluyordu. Yabani badem ağaçlarını, diğer ağaçları ve çalı çırpıyı yolu kapatmaması için dikmişlerdi. O bölgenin insanları bu ormanın ağaçlarından yakacak ve kereste olarak da yararlanıyorlardı.
Yusuf Kazdari yolculuk için yiyecek, giyecek ve diğer ihtiyaçları temin ettikten sonra Berkyaruk ile birlikte Ercan Kalesi'nden yola çıkarak bir müddet yol aldılar. Birkaç konaklama yerini geçtikten sonra, atlı bir ulak toza ve toprağa bulanmış bir vaziyette onlara yetişti. Yusuf Kazdari'nin önünde atını durdurdu. Ona bir mektup verdi. Yusuf Kazdari söz konusu mektubu açıp okudu. Mektubu Secistanlı Mahmut göndermişti ve "Terken Hatun'un Bâtını Mezhebi'ni kabul ederek, büyük dailiğe atandığını, Kir-manşah Ordusu'nu İsfahan'dan Fars'a gönderdiğini, Berkyaruk'un önünü kesme ihtimali bulunduğunu" yazıyordu.
Yusuf Kazdari mektubu okuduktan sonra Berkyaruk'a uzatarak:
- Sultanım siz de okuyunuz dedi.
Berkyaruk mektubu okuduktan sonra Yusuf Kazdari'ye sordu:
- Sizin bu konudaki düşünceniz nedir?
- Sultanım, biz kaleden hareket etmeden önce siz bana "İstediğim yere gidebilir miyim?" diye sormuştunuz. Ben de size "Uygun ortam ve zaman bulursanız gidebilirsiniz." demiştim. Böyle söylemekteki maksadım yolumuzu her an kesebilecek düşmanların olabileceğini, bundan dolayı bir an evvel İsfahan'a gitmeniz gerektiğini anlatmaktı.
- Terken Hatun büyük dai olduğuna göre bu işin peşini bırakmaya-' çaktır. Ondan her şey beklenir.
- Secistanlı Mahmut sizin padişah olacağınızı Terken Hatun'a söylemiştir. Teneş'in tahtan indirildiğini de öğrenmiştir.
- Terken Hatun'un Bâtını Mezhebi'ne girdiğini ve büyük dai olduğu-duyunca hayret ettim Kadınlar da Bâtını ve büyük dai olabiliyorlar mı?
- Bugüne kadar hiç kadın daimiz olmadı. Ancak İran'da eskiden kadın hükümdarlar vardı.
- Terken Hatun'u büyük dai yaptığınıza göre, onun mezhep değiştirerek sizin mezhebinize girdiğine inanıyor musunuz?
- O bizim mezhebimizi kendi isteği ve iradesi ile seçmiştir. Bizden hiç kimse ona baskı yapmadı. Bu onun kendi tercihi olmuştur.
Yusuf Kazdari temkinli konuşmuştu. Berkyaruk:

- Terken Hatunun sizin mezhebinizi inandığı için tercih ettiğini nereden biliyorsun?
- Bizim mezhebimizi bir insan kabul ediyorum diyorsa diliyle ikrar ediyor demektir. Bu bizim için bir delildir.
- O sizin eli kanlı düşmanmızken ne oldu da birdenbire sizin mezhebinizi kabul edecek kadar size bağlandı?
- İslamiyet'in ilk zamanları Peygamberimize düşman olan bir çok insan sonradan Müslüman olmadılar mı? Bâtınilere düşman olan Terken Hatun da bu gün bizim mezhebimizi seçmiştir.

Aslında Yusuf Kazdari, Terken Hatun'un korkusundan kendisine destek olmaları için Bâtıni Mezhebi'ne girmiş gibi davrandığını biliyordu ve "Eğer Bâtıni olursa Berkyaruk onu öldüremez ve hapse attıramazdı. Özellikle büyük dai olursa kendini garantiye almış olurdu." diye düşünüyordu ama bu açıklamayı Berkyaruk'a yapamadı. Y'apsaydı o şiddetli bir şekle kızarak onu ya öldürtür ya da hapse attırırdı. Bu düşünceyle gerçek düşüncelerini açıklamayı uygun görmemişti.
Berkyaruk ona:
- Büyük dai sen benim kadar Terken Hatun'u tanımazsın. O benim babamın karısıydı. Bundan dolayı ben onu çok iyi tanıyorum. Onun sizin mezhebinize inandığı için Bâtıni olduğunu sanmıyorum. Terken Hatun'un ı sizden yararlanmak için mezhep değiştirdiğinden hiç şüpheniz olmasın. Si- j zin mezhebinize samimi olarak inandığı için girdiğini sanmıyorum. ' Imam'ınız Hasan Sabbah'ın onu büyük dai yapmasına da hayret ediyorum. Terken Hatun'un sizlerden'yararlandıktan sonra İmam'ınızı ortadan kaldıracağım Hasan Sabbah bilmiyor mu?

Yusuf Kazdari sadece tebessüm etti. Berkyaruk onun tebessümünden Terken Hatun'un şu anda güçsüz olduğunu, yarın güçlenirse Hasan Sabbah gibi birisini ortadan kaldıracağını anlatmak istediğini anladı. Yusuf a:
- Sen bana Ebu Hamza'nın Terken Hatun'un tahriki sonunda öldürüldüğünü söylemedin mi?
- Evet.
- Ayakabıcı Ebu Hamza'yı öldürten o kadın Hasan Sabbah'ı da ortadan kaldırır. Ebu Hamza gibi sizin mezhebinizi yayan, sizin için canını ortaya koyan iyi bir siyaset adamı ve komutan olan o daiyi öldürten birisini büyük dai yaptığınızdan dolayı ben sizin durumunuzu anlamış değilim. Siz bu konuda ne düşünürseniz düşünün, Terken Hatun hrsatını bulur bulmaz Hasan Sabbah'ı ortadan kaldıracaktır.
- İmam'ımızın durumu ile Ebu Hamza'nın durumu birbirlerinden farklıdır. Terken Hatun İmam'ımızı öldürmek istese de bunu başaramaz.

Berkyaruk ile Yusuf Kazdari, o andan itibaren İsfahan'a gidinceye kadar sürekli Terken Hatun hakkında konuştular. Berkyaruk devamlı olarak Terken Hatun'un Bâtınilerden yararlanmak amacı ile Bâtıni Mezhebi'ne girdiğini söylüyordu. Yusuf Kazdari ise aksine onun gerçekten kalpten inandığı için o mezhebi kabul ettiğini savunuyordu.
Yusuf Kazdari biraz daha ilerledikten sonra, ileride önlerini kesecek ordu olup olmadığını anlamak için bir grup süvariyi keşif için gönderdi. Bunları göndermekteki amacı, önlerini kesecek bir ordunun olup olmadığının yanı sıra, varsa o ordunun kimin ordusu olduğunu ve kumandanlarının kim olduğunu öğrenmekti. Bir süre sonra keşif için giden askerlerden birkaç kişi gelerek, Biyd köyünde Kirmanşah Aşiret Ordusu'nun olduğunu haber verdiler.
Yusuf Kazdari haber getiren süvarilere:
"Terken Hatun'un bizim İsfahan'a gitmemizi engelliyeceğinden hiç şüphem yoktu. O bu orduyu bizim önümüzü kesmesi için göndermiştir. Gidin Terken Hatun'un da orada olup olmadığını, Kirmanşah Ordusu'nun hangi amaçla orada bulunduğunu ve komutanlarının kim olduğunu araştırın".dedi.
Haberciler gidip durumu araştırdıktan sonra. Terken Hatun'un orada olmadığım, komutanlarının adının Nureddin Kulher olduğunu ve orada bulunuş amaçlarının belli olmadığını söylediler.
Yusuf Kazdari durumu öğrendikten sonra askerlerini birkaç gruba ' ayırdı. Askerlerini toplayıp, her grubun ayrı ayrı Biyd köyünden geçmele-' rini tembih etti. Bir grubu hemen köye gönderdi. Bundaki amacı ise Nureddin Kulher'ın o grubun önünü kesip kesmeyeceğini öğrenmek istemesiydi. Birinci grup köye girmesine rağmen Kirmanşah Ordusu onların önü-ııü kesmedi. Bunun üzerine

Berkyaruk ve Yusuf Kazdari de askerleri ile birlikte köyden geçtiler. Hiç kimse onların önünü kesmediği gibi, ne amaç-
la geçtiklerini de soran olmadı. Onlar da serbestçe Biyd köyünden geçerek gittiler. Terken Hatun, Berkyaruk'un Ercan Kalesi'nden çıkarılarak İsfahan'a götürüleceğini tahmin ediyordu, fakat götürüleceği zamanı bilemiyordu. Kirmanşah Ordusu'na Biyd köyünde beklemelerini söylemişti. Aslında Terken Hatun akıllı bir kadındı. Bâtınilerin Berkyaruk'u İsfahan'a götüreceklerini bilmesine rağmen Bâtınüerle arasını açmamak için, onlara zarar vermek niyetinde değildi.
Secistanlı Mahmut, Yusuf Kazdari'nin Berkyaruk ile birlikte İsfahan'a yaklaştığını öğrenince, şehrin ileri gelenleri ile birlikte onu karşılamak için yola koyuldular. Secistanlı Mahmut, şehrin ileri gelenlerini İsfahan'a beş fersah mesafede bıraktı ve kendisi de onları karşılamak için on fersah ileriye gitti. Berkyaruk, İsfahan'a girdiği gün o gelmeden önce adına bastırılan paralar kendisine takdim edildi. O da adına bastırılmış paraları orada bulunanlara ve Bâtıni askerlerine dağıttı. Aynı gün, İsfahan Camii'nde adına hutbe okundu. Berkyaruk uzun bir yolculuk yaptığı için yorulmuştu. Bundan dolayı o gün tahta geçmesi için tören yapmadılar. O gün dinlendi.
O dinlenirken Bâtınilerin üç büyük daisi (Terken Hatun hariç) kendi aralarında toplanarak Hasan Sabbah'ın isteklerini ve kendi görüşlerini müzakere edip Berkyaruk ile bu konuda neler konuşacaklarını tartıştılar.
Yusuf Kazdari daha önce Berkyaruk'tan Bâtıni Mezhebi'ni kabul edeceğine dair aldığı senedi arkadaşlarına göstererek, sabah uyanır uyanmaz bu senedi göstereceğini ve onun Bâtıni Mezhebi'ni kabul etmesini söyleyeceğini dile getirince, Secistanlı Mahmut:
- Yarın erken. Biraz sabırlı olmalısın!
- Biraz sabredersem geç olur, belki vazgeçer. Fırın sıcakken ekmek pişirilir.
- Berkyaruk'u benden iyi tanıyorsun. Uzun süre Ercan Kalesi'nde beraber yaşadınız. Ben o gencin huyunu ve ahlakını bilmem. Eğer zaman geçerse verdiği sözü tutmaz diye düşünüyorsan, hemen yarın git ve Bâtıni Mezhebi'ne girmesi için verdiği sözü yerine getirmesini söyle.
- Eğer o Bâtıni olursa bü ^urum diğer insanları da etkiler mi?
- Evet etkiler. Eğer bir f?adişah Bâtıni olsa da İran halkı onun seçtiği mezhebe girmez. Öyle olsaydı İmam'ımızın kendisi İran Hükümdarı olurdu. İranlılar bir Bâtıni'yi padişah olarak kabul etmezler.
- Bu senedi ben Berkyaruk'tan sözünden caymasın diye aldım.
- Sen yararh bir iş yapmışsın. Fakat Berkyaruk'un hemen Bâtıni olmasının zaran yaranndan çok olur. "Berkyaruk Bâtıni olmuş" diye du-
yulursa, kısa zamanda da her tarafa yayılır. Bu da halkm isyan etmesine neden olur.
- Biz de önemli isteklerimizi söyleyelim ve diğerlerini erteleyelim.
- Şimdilik Kirmanşah Ordusu hakkındaki isteklerimizi ileri sürelim, diğerlerini de zamanı geldikçe söyleriz.
- O hâlde bu konuda ne yapmalıyız?
- Berkyaruk'un önce fikri yönden Bâtıni olması için çalışalım. Ruhen Bâtıni olmayı kabul ettikten sonra da kendisi o konuda hazır demektir. Berkyaruk bu şekilde mezhebimizi kabul ederse o zaman halkm tepkisi olmaz ve kargaşa da çıkmaz.
Cevad Masali, Secistanlı Mahmut'un sözünü tasdik etti. Hasan Sab-bah'tan Alamut'ta defalarca "İran'da aşiretler içinde nüfuzlarının olmadığını, şehirlerde nüfuz sahibi olduklarını, eğer padişahlığa bir Bâtıni getirilirse ülkede kargaşa çıkacağını ve kabilelerin birbirleriyle savaşacaklarını, dolayısıyla sonunda birbirlerini kıracaklarını" duymuştu. Bu nedenle:
- Ben de aynı düşüncedeyim. Bundan dolayı Berkyaruk'un Bâtıni olmasını ertelememiz gerekmektedir. Onu önce dediğiniz gibi fikri yönden yavaş yavaş Bâtıni olmaya ahştırdıktan sonra o kendisi kalben inanarak Bâtıni olur. Bu şekilde yaparsak bizim için daha yararlı olur, bu durumda halkın üzerindeki etkisi daha fazla olur.
Yusuf Kazdari iki Bâtıni daisinin söylediklerini mantıklı bulduğu için onlara; "Peki, bu gencin mezhebimizi kabul etmesini uygun bir zamana bırakalım" diyerek sözü Teneş'e getirdi ve sordu:

- Şu anda Teneş nerede?
Secistanlı Mahmut yanıtladı:

- O karargâhımızda. İmam'ımızın emri gereği ona saygılı bir şekilde davranmak zorundayız.
-•İmam'ımız bana onu Ercan Kalesi'ne götürmem için emir verdi. Ayrıca bana da ona çok iyi muamele etmemi tembih etti.
- Ne zaman istersen onu Ercan Kalesi'ne götürmen için sana teslini edebilirim.
- Şu andan itibaren İsfahan'da bir işim kalmadı. Kısa bir süre sonra bu konular ile ilgili bilgi vermek için Alamut'a döneceğim.
Konuşmalanm tekrar Terken Hatun'a yönelttiler. Yusuf Kazdari, Secistanlı Mahmut'a sordu:
I
- O kadın şimdi ne yapıyor?
- Terken Hatun, İsfahan'dan ayrıldı. Zayende Irmağı'nın köprüsüne kadar gitti. Bağdat askerleri de onun muhafızlarıdır. Orada İmam'ımızdan gelecek cevabı beklemektedir. İmam'ımızdan Fars'ın (İran) büyük dailiği'ni istedi.
Cevad Masali:
- O kadının Fars'ın büyük dailiği makamına getirilme ihtimali var.
Yusuf Kazdari:
- O kadın Fars'ın büyük daisi olacağını tahmin ettiği için ordusunu İsfahan'dan Fars'a doğru gönderdi. Ben onun ordusunu Fars'ın Beyd köyünde gördüm.
Cevad Masali:
- Onun ordusu sizi rahatsız etti mi?
- Hiçbir şekilde rahatsız etmediler.
Secistanlı Mahmut:
- Kirmanşah Ordusu'nun kumandanı Nureddin Kulher sizin Berkya-ruk'u İsfahan'a götürdüğünüzü bilmediği için, sizi rahatsız etmemiştir.
- Kimse bizim önümüzü kesmedi.
- Eğer o İsfahan'da kalsaydı hiç şüphesiz Berkyaruk ile er veya geç araları açılacaktı. Çünkü Berkyaruk'un analığının kendisine yaptıklarını unutması mümkün değildir.
- Eğer o İsfahan Sarayı'ndan ayakkabıcı Ebu Hamza tarafından Ercan Kalesi'ne kaçırılmış olmasaydı Terken Hatun onu ya öldürtecek veya gözlerini oyduracaktı.
- Berkyaruk İsfahan'da güçlü birisinin olmasını istemez. Çünkü Terken Hatun İsfahan'da bağımsız bir hükümdar gibiydi. Bu durumda Berkyaruk'un emirlerini dinlemeyip, kendi bildiği gibi davranacağı için er ya da geç aralan açılacak ve sonunda Berkyaruk'un sabrı taşacağından onun ya ölüm fermanını verecek veya hapse attıracaktı. Bu durumda bizlerde o kadını savunma durumunda kalacaktık. Çünkü o bir "Bâtıni"dir. Aynı zamanda "büyük dai"dir. Biz Beı^^yaruk'un onu öldürmesine veya hapse attırmasına tahammül edemeyiz, feneş'in tahttan indirilmesinin nedeni de böyle bir olaydı. Yani Teneş, büyük daimiz Cevad Masali'ye işkence yaptığı için tahttan indirildi. Biz Bâtmiler bu tür olaylara tahammül edemeyiz. Eğer Berkyaruk, büyük daimiz Terken Hatun'un öldürülmesi veya hapse atılması için ferman çıkarırsa bizler de onu korumak zorunda kalırız. Onu korumamız demek, Berkyaruk'u kılıçla öldürmemiz demektir. En iyisi Ter-
ken Hatun'un İsfahan'dan uzak olmasıdır. Bu durumda biz de onu korumak zorunda kalmayız.
Berkyaruk tahta geçtikten bir gün sonra, Hasan Sabbah'tan üç büyük daiye mektup geldi. Hasan Sabbah o iki mektubunda; hasta olduğunu, tedavi olup olmama konusunda karar veremediğini, eğer tedavi olmazsa hayata veda edeceğini, eğer ölürse büyük dailerin kendisi sağmış gibi görevlerini yapmalarını ve tüm Bâtınilerin büyük dailere saygılı davranmalarını yazmıştı. Hasan Sabbah söz konusu mektuplarda ölürse yerine kimin geçeceğini yazmamıştı. Bu mektubu okuyan üç büyük dai bu mektuplardan tüm büyük dailere gönderildiğini anladılar. Hasan Sabbah, Cevad Masali'ye yazdığı mektupta, "Terken Hatun'un varlığı Alamut için zaruridir. O Fars'ın büyük daisi olmak istiyor. İsfahan'da kalması tehlikeli olacağı gibi oraya da vermem mümkün değildir. Fars'ı ona veremeyiz. Sen onu Gilan'a gönder. Onu, oranın büyük daisi yapabiliriz" diye yazmıştı.

y
J
HASAN SABBAH'IN HASTAUĞI

Hasan Sabbah uzun süredir, hastaydı. Büyük dailer de Bâtıni imamının hastalığını biUyorlardı. Fakat öldükten sonra yerine kimin geçeceği belli değildi.
Yusuf Kazdari, diğer Bâtıni büyüklerine ;
- Bu konudaki görüşleriniz nedir? diye sordu.
Cevad Masali:
"Ayakkabıcı Ebu Hamza yaşasaydı onun yerine kuşkusuz o İmam'ı-mız olurdu." diye cevap verdi.
Yusuf Kazdari:
- O adam maalesef düşündüğünüz kadar değerli bir insan değildi. Öldüğüne göre de yeni birisinin imam olması gerekmektedir. Bâtıni büyükleri arasında kimi o makama uygun buluyorsunuz?
Cevad Masali:
- Tebs Kalesi komutanı Şirzad'm onun yerine geçeceğini tahmin ediyorum.
Seçistanlı Mahmut:
- O bu iş için çok uy|u@dur. İmam'ımızın en sadık adamlarından birisidir. Taş gibi sağlamdır, imam'ımızın görüşleri doğrultusunda dünya işlerini yönetecek karaktere sahiptir. Dünya işleri ile ilgisini kesmiş, kendisini tamamen manevi hayata bağlamıştır. Tebs Kalesi dışında bir yaşamı görmediği için de bilmemektedir. Tıpkı Ashab-ı Kehf Mağarası'nda uzun süre uyuyan gibi olmuştur. Tebs Kalesinden çıktığı zaman her şey ona acayip gelecektir.

Seçistanlı Mahmut, Şirzad'ı da bu makam için düşünmüyordu. Onu art niyetli bir insan olarak görüyordu. Mahmut:
- Imam'ımız fırtınasız dağ gibi dimdik. Kılıç ustaları gibi, kor ateşin karşısında o nara rağmen, sabırla kılıç yapar gibi dayanıklı durur. Onun sabrı tıpkı Peygamber sabrı gibidir. Sorunları dinler ve her türlü sıkıntılara kadanır. Her konudan, her yerden bilgisi vardır. Bize "Ali onu selamla ansın.", onun gibi bir imam gerekmektedir.
Yusuf Kazdari:
- O dediğin özelliklerde içimizde birisi yoktur. İmam'dan sonra içimizde en uygunu Cevad Masali'dir. Imam'ımız onu kendi yerine neden imam olarak teklif etmiyor? Bu hepimiz için iyi olur.
Cevad Masali konuyu değiştirmek için:
- imam'ımızın -Ali onu selamla ansın- oğlu Hüseyin'i neden öldürttüğünü biliyor musunuz?
Yusuf Kazdari:
- Oğlunu şar? p içtiği için öldürttüğünü duymuştum.
Cevad MasaU:
- Onu şarap içtiği için öldürttüğü doğru değildir. Şarap içtiği için öl-dürtmedi.
Seçistanlı Mahmut:
- O hâlde neden öldürttü?
Cevad Masali:
- Babasının yerine imam olmak istediği için öldürüldü.
İki dai bunu duyunca hayret ettiler. Ona bunu açıklamasını istediler. Oda:
- Hüseyin öldürüldüğü zaman Alamut'ta idim Sürekli Hasan Sab-bah'ın -Ali onu selamla ansın- yanında olduğum için olayı da ayrıntılarıyla biliyorum. Hüseyin imam olmak istiyordu. Fakat o makama uygun değildi. Imam'ımız bana "Onun varlığını ortadan kaldırmak gerekir" dedi. Aslında Imam'm oğlu Hüseyin o makama geçip babasımn nüfuzundan yararlanmak istiyordu. Halk da onu babası gibi bir insan sanıp ona inanacaktı. Imam'ımız Hasan Sabbah da oğlunun karakter yönünden imam olmaya uygun olmadığını bildiği için onun ölcrUrülmesi hakkında ferman çıkardı.
Yusuf Kazdari:
- Imam'ımız oğlu Hüseyin'i nasıl öldürtmüştür?

- Tebs Kalesi Komutanı Şirzad'a İmam'ımız emir gönderip, birisini Alamut'a göndermesini istedi. Alamut a gelen o kişiye İmam'ımız "oğlunu öldürmesi" için emir verdi. O da kaması ile Hüseyin'e saldırdı ve onu öldürdü.

Secistanlı Mahmut:

- Onun öldürülmesi sizi rahatsız etmedi mi? Onu öldüren adam ne oldu?
- Hayır rahatsız olmadık. Onu öldüren adam da Tebs Kalesi'ne geri döndü.

Yusuf Kazdari:

- Acaba oğlunu, yani ciğerparesini öldürtmesi dışında başka bir yol yok muydu?
- Imam'ımızın görüşüne göre başka bir yol yoktu. Hüseyin babasının ölümünden sonra imam olmak istiyordu. Babasından dolayı herkes onun imamlığını kabul edecekti. Babasının mirasına konacaktı. Onun karakteri, yaşantısı ve kültürü imam olmaya uygun olmadığı için Bâtıniler onun imamlığını kabul etmezlerdi. Bu da Bâtıniler arasında huzursuzluğa neden olurdu.
- O hâlde doğru yapmış.
- Hasan Sabbah oğlunu Alamut'tan uzaklaştırmak istiyordu. Ancak ölümünden sonra oğlunun imam olmasını engelleyemeyeceğini bildiği için bu yola başvurdu.
- Imam'ımızın oğlunu, kendi öldükten sonra imamlıktan neden mahrum etmediğim hâlâ anlamış değilim. Hâlbuki bir vasiyet yazabilir "Ben öldükten sonra imamlığı oğluma vermeyin!" diyebilirdi. O zaman da o öldükten sonra onu imam olarak hiç kimse tanımazdı. Onun dışında birisi imam olurdu.
- Ben İmam'la bu hususta hiç konuşmadım. Oğlunun imam olmaması için neden bir vasiyet yazmadığını da bilmiyorum. Anladığım kadarı ile o öyle bir vasiyet yazmış olsa bile Hüseyin babasını vasiyetini dinlemez, yine imam olmak için mücadele ederdi. Bundan dolayı oğlunu öldürmek zorunda kaldı. Bâtıniler de öyle't«radamın ileride imam olup başlarına geçmesinden kurtuldular.
- Mademki Hasan Sabbah kendi yerine geçecek kişiye bu kadar önem veriyor, o hâlde neden ölmeden önce yerine imam olacak kimseyi seçmiyor?
- Demek ki uygun birisini bulamamıştır da ondan seçmemiştir.
- Sen uzun zamandan beri Hasan Sabbah ile beraber kalmışsın. Onun imamet hakkındaki görüşleri nasıldır?
- Ben o konuyu biliyorum ama açıklamak zorunda değilim. Yine de mademki sordun, açıklayacağım. İmam'ımız Kıyametin Kıyameti'ni ilan ettiği gün kendisinden sonra kimsenin imam olamayacağını ve başka imam gelmeyeceğini de açıkladı. İnsanlar onun ortaya çıkmasını bekliyorlardı. O beklediği imam da ortaya çıktı. O imam Hasan Sabbah'tı. Beklenenin ve vadedilen imamın iki değil bir tane olduğunu söylemek istiyorum. O da İmam'ımız -Ali onu selamla ansın- Hasan Sabbah'tır. Ondan sonra yerine geçecek başka bir imam gelmeyecektir. O öldükten sonra Bâtınilerin önderi olur ama imamları olmayacaktır.

Secistanlı Mahmut:

- Bu konuyu tartışmamız yanlıştır. İmam'ımız Mehdi'dir. Ondan sonra da Mehdi gelmeyecektir.

Yusuf Kazdari tekrar sordu:

- İmam'ımız bir insanı diğerlerinden üstün görerek onu imamlık için değerlendiremez mi?

Cevad Masali:

- Ben ondan, yerine birisinin geçeceği sözünü asla duymadım. Yerine geçecek birisini ima yoluyla bile söylemedi.

Secistanlı Mahmut bu konuşmalardan rahatsız oldu ama arkadaşlarına belli etmedi. Çünkü Hasan Sabbah'tan sonra Bâtıni önderliğine kendini layık görüyordu. Bâtıni lideri olacağını umuyordu. Hasan Sabbah'tan sonra iki nedenden dolayı kendisini Bâtıni liderliğine uygun görüyordu; bunlardan birisi ayakkabıcı Ebu Hamza'nın yardımcısı olmasıydı. "O öldürüldüğüne göre bu hak benim." diye düşünüyordu, ikinci nedeni ise Teneş'in tahttan indirilişinde, Berkyaruk'un tahta geçmesinde ve Bâtıni Mezhebi'nin yayılmasında çok rolü olduğu içindi.

Ayrıca kendisini diğer büyük dailerden daha bilgili, tacrübeli, inançlı ve nefsine hâkim birisi olarak görüyor ve Bâtıni önderi olursa tüm Bâtınilerin ve dailerin kendisine saygı gösterip Bâtıni önderliğini kabul edeceğini düşünüyordu. Secistanlı Mahmut kendisini iyi bir kumandan ve örnek bir savaşçı olarak da görüyordu. Bundan dolayı da Bâtıni Ordusu için örnek bir rehber olabileceğini düşünüyordu. Kendisinden daha üstün bir kumandan olmadığım

sanıyordu. O, Hasan Sabbah'a pek çok zaferler kazandırmıştı. Bâtıniler onun zamanında zaferden zafere koşmuşlardı.
Hasan Sabbah'a bir mektup yazarak, "neden kendisini halef olarak göstermediğini, bu duruma çok üzüldüğünü haksızlık yaptığını" belirtmek istedi. Bu düşüncesinden iki nedenle vazgeçti. Bunlardan birisi Bâtıniler Hasan Sabbah'ın "Mehdi" (Şiilik'te son imam) olduğuna inanıyorlardı. İkinci neden de Hasan Sabbah da nihayetinde bir insandı. Bu mektup Ala-mut'un Efendisini kızdırabilirdi. O zaman Hasan Sabbah onu İsfahan'dan Alamut'a çağırır, ülkenin en uzak köşesine gönderirdi. Bu da Bâtınilerden çok uzaklaşmasına ve ileride düşündüğü liderlikten yoksun olmasına neden olabilirdi.
Eğer ordu kumandanı olarak kalırsa Hasan Sabbah'ın ölümünden sonra kılıç gücü ile Bâtmilere lider olabilirdi. Secistanlı Mahmut herkesten daha çok Hasan Sabbah'ın ölüm haberini bir an önce öğrenmek istiyordu. Bunu ne kadar çabuk' öğrenir ve haber İran'da ne kadar çabuk yayılırsa kendisini'Bâtını imamı ilan etmesi de o kadar çabuk olurdu. Bu durumda tüm Bâtıniler onun imamlığını kabul ederlerdi.
Ancak onun yerine geçecek olan kimse onun şöhretinde olmadığı için onu imam olarak tanımazlardı. Ayrıca da onu yalancılıkla itham ederler, bununla yetinmeyip Alamut'a saldırır ve orasını ele geçirirlerdi. Hasan Sab-bah'tan sonra yerine geçecek olan adam devlet merkezini Alamut'a nakledecekti. Çünkü Alamut Bâtıniler için kutsal bir yer sayılmaktaydı. Secistanlı Mahmut isyan edip, Alamut'u ele geçirerek Hasan Sabbah'ın yerine imam olma düşüncesine kapıldı. Bu konuda subaylarına ihtiyacı olacağını düşünerek onların sevgisini kazanmak için davranışlarını ona göre değiştirdi. Bâtınilerin Hasan Sabbah'tan sonra yerine kendisinin geçeceğini bilmelerini istedi. Tutum ve davranışlarını ileride kendisine sempati duymalarını sağlamak için değiştirdi. Secistanlı Mahmut, savaşçılardan birkaç kişiyi Alamut'a göndermeye karar verdi. Alamut'la İsfahan arasında güvercinlikler vardı. Adamlarından birer ikişer kişiyi o güvercinliklere yolladı. Amacı, Alamut'taki haberleri güvercinler vasıtasıyla çabucak öğrenmekti. Yani Hasan Sabbah ölür ölmez Alamut'taki adamları onun ölüm haberini güvercinler vasıtasıyla çabucak ulaştıracaklardı.
Yusuf Kazdari'nin IsfaHanMa bir işi kalmamasına rağmen Berkya-ruk'un yanına vedalaşmak için^itti. Gidişindeki asıl amacı ise onun Bâtıni olmak için verdiği sözü tutmasını hatırlatmaktı. Berkyaruk İsfahan'a gelmeden önce Yusuf Kazdari'nin İsfahan'da söz sahibi olduğunu sanıyordu. Fakat İsfahan'a gelince onun İsfahan'da güçlü bir kişi olmadığını anladı. Berkyaruk'a göre İsfahan'da en güçlü kişi Mahmut Secistani olabilirdi. Mahmut Secistani ise Hasan Sabbah'ın yerine geçmek için çalışıyordu.
Berkyaruk, bundan dolayı onun kendisinin Bâtıni olmasıyla uğraşamaya-cağını anladı. Bundan dolayı mezhep değiştirme işini erteledi.
Hasan Sabbah bir gün Bâtıni dailerine öldüğü zaman yerine geçecek kimsenin olmayacağını umut ettiğini, Mahmut Secistani, Ahmet Kutbed-din ve Ebu Yakup gibi büyük dailerin bunu düşünmemeleri gerektiğini söylemişti. Aslında Mahmut Secistanlı'dan başkaları bu konuda kargaşa çıkarmak istemiyorlardı. Daha önce de söylediğimiz gibi Ebu Yakup, ayakkabıcı Ebu Hamza'ya para bile vermişti. Bâtınilerin büyük daileri o dönemlerde Hasan Sabbah'a bağlılık yönünden Katolik Mezhebi'nin Papa'ya bağlı olduğu gibi bağlıydılar. Bugün de "papa öldüğü zaman" onun yerine geçecek kişiyi kardinaller kendi aralarından seçmektedirler. En çok oy alan "papa" olmaktadır. Büyük dailer Hasan Sabbah öldükten sonra yerine birinin geçeceğini biliyorlardı. Aslında Hasan Sabbah'ın yerine imam gelmeyeceğini düşündüklerinden onun yerine Bâtmileri idare edecek bir hderin geçeceğini biliyorlardı. Bâtıniler vadedilen imamın gelmesini bekliyorlardı. İnançlarına göre o bekledikleri imam da Hasan Sabbah'tı ve gelmişti. Bâtıni inancına göre ondan başka imam zuhur etmeyecekti.
Ahmet Kutbeddin de Mahmut Secistani gibi. Hasan Sabbah'ın yerine geçmeyi düşünüyordu. Çünkü Bâtıni Mezhebi'nin Kirmanşah, Kürdistan, zerbaycan'ın bir kısmı ve Loristan'da yayılması için çok çalışmıştı. Bundan dolayı Hasan Sabbah'tan sonra ödül olarak buraların kendisine verilmesi gerekmekteydi. Cevad Masali ise Alamut'ta Bâtıni imamı ile birlikte uzun süre beraber yaşadıkları için Hasan Sabbah'ı yakından tanıyordu. Hasan Sabbah'ın yerine kendisim uygun bulacağını sanıyordu.

Aslında Cevad Masali'nin Terken Hatun'a Fars "büyük dailiği" isteği hakkındaki Hasan Sabbah'ın cevabını götürmekten başka İsfahan'da bir işi kalmamıştı. Ona göre Hasan Sabbah son günlerini yaşadığı için, bu son günlerde onun yanında olup Hasan Sabbah'ın makamını kimseye bırakmak istemiyordu. Bekleyip, ölür ölmez onun yerine geçmeyi düşünüyordu. Hasan Sabbah, Cevad Masali'yi Alamut'a çağırmıştı. Cevad, onun çağırmasından, ölmeden önce yerine geçmesini vasiyet edeceğini sanıyordu. "Eğer öldükten sonra yerine benim geçmemi istemeseydi beni yanına çağırmazdı." diye düşünüyordu.
Cevad Masali, Terken Hatun'a Hasan Sabbah'ın verdiği cevabı Alamut'a geri dönmeden önce vermek üzere Şemşad Bağı'na doğru yola çıktı. Terken Hatun da ondan gelecek cevabı bekliyordu. Terken Hatun'un oda-sına girdiği zaman Terken Hatun, ona oturmasın söyledi. Melikşah'ın dul l<arısı sordu:
- Hasan Sabbah bana ne tür bir cevap gönderdi? İsteklerimi kabul etti mi?
- Hanımefendi, İmam'ımız sizin Gilan'nm "büyük daisi" olmanızı uygun buldu. Fars'ın büyük dailiğini size vermedi. Bunun nedenin de Kir-manşah ordunuzun İsfahan'dan Fars'a göndermeniz olduğunu sanıyorum. Çünkü sizin o orduyu Fars'a gönderdiğinizi duyduktan sonra bu isteğinizi kabul etmedi.
- Ey, Cevad Masali! Kirmanşah Ordusunu ben Fars'a göndermedim. Onların Kirmanşah'a gittiklerini sanıyordum. Fars'a gittiklerini bilmiyordum. İmam'ınızın ulağı haber getirdiği zaman henüz onların oraya gittiklerini öğrenmemiştim.
- Sebep her ne olursa olsun, sonuçta İmam'ımız sizin bu isteğinizi kabul etmiyor. Gilan'ın Fars'tan küçük olduğunu da sanmıyorum. Ayrıca siz Masalili olduğunuza göre Gilan'da çok çevreniz vardır. Oralarda mezhebimizin yayılması için çalışırsınız. Bu şekilde bizlere daha yararlı olursunuz. Cilan Emirliği küçümsenecek bir yer değildir. Orası ikinci Alamut sayılır. Siz oraya büyük dai olduktan sonra nüfuz ve yetkice sizden üstün yetki sahibi büyük dai olmayacaktır. Bütün idareciler size itaat etmek zorunda kalacaklardır. Gilan'da büyük dai olan bir kimse mahalli emirlerden daha üstün yetkiye sahiptir. Geleceğiniz, huzurunuz ve emniyetiniz için bu görevi kabul etmeniz gerekir.
Terken Hatun onu can kulağıyla dinledikten sonra:
- İmam'ınız kızdığı için benim gibi Selçuklu Sultanı Melikşah'ın dul eşini, benim gibi üstün bir kadını oranın büyük dailiğine layık görmemiş. Onun için beni Gilan'a gönderiyor. O hiç ölmeyecekmiş gibi davranıyor. Bugün ve belki de yarın durumlar değişebilir.
- Hanımefendi, elbette bugün veya yarın her şey herkes için değişebilir. Herkes dünyaya gelir ve bir gün gelir bu dünyadan göçer. Dünyada kalıcı kimse yoktur.
Terken Hatun çok kızmıştı. Akılh bir kadındı. Sinirli bir şekilde yarı doğrularak:
- Hasan Sabbah ölme}e<;€k mi? O bir insan mı, insan değil mi?
- Elbette o da bir insandır. Her insan gibi o da bir gün ölecektir.
- Cevad, Hasan Sabbah'ın ölümü gizlenebilecek kadar basit bir olay değildir. Gizlemeye kalksalar bile er geç duyulacaktır. Yoksa Hasan Sabbah ölmeden önce sana "Ölümümü gizle!" diye vasiyet mi etti de söylemiyorsun?
- Hanımefendi, Hasan Sabbah ölmedi, yaşıyor.
- Mademki o hâlâ yaşıyor da neden onun ölümü ile ilgili konuşuyoruz? Bu konuşmalardan ben öldüğünü sanıyorum.
- O ölmedi ama bir gün ölecek. Öldükten sonra yapacaklarımızı konuşuyoruz.
- Bir şey var ki sürekli onun ölümü ile ilgili olarak benimle konuşuyorsun. Bugüne kadar benimle bu konuda hiç sohbet etmedin.
- İmam'ımız bugüne kadar ölüme bu kadar yaklaşmamıştı. Bugün ölüme daha çok yaklaşmış görünüyor. Bu nedenle siz bir an evvel Gilan'a gitmelisiniz. Onun ölümünden sonra yerine kimin geçeceği belli olmaz. Yerine geçecek olan size Hasan Sabbah -Ali onu selamla ansın- gibi hoş görülü davranmayabilir.
- O öldükten sonra yerine kimin geçeceği belli mi?
- O öldükten sonra yerine büyük dailerden biri geçer ama kim geçer bilmiyorum."
Cevad bunu söylerken Hasan Sabbah'ın yerine kendisinin geçeceğini sanıyordu. Çünkü Hasan Sabbah onu Alamut'a çağırmıştı. Onun kendisini Alamut'a çağırdığını

Terken Hatun da biliyordu. "Kimin yerine geçeceğini bilmesi gerekirdi." diye düşündü.
Cevad Masali:
- İmam'ımız yerine kimin geçeceğini bilir ama bana söylemedi.
- En büyük aday kim olabilir?Bunu benim kulağıma söyler misin?
- Lemser Kalesi'nin büyük daisi herhalde değil.
- Ben öyle bir yerin olduğunu duymuştum ama neresi olduğunu bilmiyorum.
- Sizin gibi bir kadının burasını bilmemesi şaşılacak bir durum değildir. Gilan halkı orasını bilir. Bâtıni kalelerinin en sağlamlarından birisidir.
- Lemser Kalesi nerededir, söyler misin?
- Bu kale aynı adla söylenen dağın zirvesindedir. Kalenin su ihtiyacı yağan yağmur ve karların suları ile sağlanır. Kalede yaşayanlar dağın eteklerinde sebze ve tahd yetiştirirler, koyun ve tavuk beslerler. Elbiselerini yetiştirdikleri koyunların yünlerinden dokur, ha^-van derilerinden çarık dikerek giyerler. Tüm ömürlerini bu dağda geçirirler. Dağdan aşağı hiç inmezler. İmam'ımız "Kıyametin Kıyameti"'den önce bu kalenin Tebs Kalesi'nden daha sağlam olduğunu söylemişti. Tebs Kalesi'nde yiyecek ihtiyaçları dışarıdan karşılanmasına karşın bu kalede tüm ihtiyaçlar oradan temin edildiği için kalede yaşayanlar dağdan aşağıya hiç inmezler.
- Siz imam olacağmızı ümit ediyor musunuz? Eğer imam olursamz beni büyük dai yapacak mısmız?
- Bu konuda hiç ümitli değilim. Bunun iki nedeni var. Birincisi İmam'ımızm yerine birisinin geçeceği belli değil. İkincisi Imam'ımızm yerine birisi geçse bile, size dost mu yoksa düşman mı olur bilemeyiz. Ben bunları size düşman olduğum için söylemiyorum. Yerine imam olacak kişi geçmişteki düşmanlıkları göz önüne getirebilir demek istiyorum. Eğer Gilan'a giderseniz, yaptıklarınızdan dolayı tövbe ederseniz, oranın büyük daisi olduğunuz için artık size kimse doku*amaz. Eğer burada kalırsanız, büyük dai olmayacağınız için imam olacak kişi sizi hemen cezalandırır.
- Sen ne yapacaksın? İsfahan'da kalacak mısın yoksa gidecek misin?
- İmam'ımız beni Alamut'a çağırdı. Bunun için İsfahan'dan gidiyorum
- İmam'ınız sizi, yerine geçmeniz için çağırmış olamaz mı?
Cevad buruk bir şekilde:
- Ben de sizin gibi düşündüm ama sanmıyorum.
- Eğer İmam seni, yerine geçmen için çağırmışsa benimle ittifak yapar mısın?
Cevad onunla bir ittifak yapmak istemediği için ona sordu:
- Benimle bu tür bir anlaşma yapmaktaki amacınız nedir?
- Eğer seninle anlaşırsak, İran'dan Suriye'ye kadar tüm ülkeleri elimize geçiririz. Muhaliflerimizi de ortadan kaldırırız.
- Bu birleşme mezhebimizin lehine olacaksa "evet" diyorum
- Eğer güçlerimizi birleştirir, bu düşüncemizi gerçekleştirirsek, bu sizin mezhebinizin de lehine olacak. Mezhebinizin yayılmasını sağlamış olacaksınız.
Bu konuşmalar bittikten sonra Terken Hatun:
- Alamut'a ne zaman gideceksiniz?
- Yarın sabah Alamut'a doğru hareket edeceğim.
- Ben de Gilan'a gitmeyi düşünüyorum. Sen Alamut'ta iken senden nasıl haber alacağım? |
- Gilan'a gittikten sonra, FÛmen'e yerleş ve orada yaşa. Fümen, Gi-lan'ın merkezidir. Fümen ile Alamut arası, İsfahan'la Alamut arasından daha kısadır. Fumen'de olursanız yazacağım mektuplar elinize daha çabuk geçer. Ben durumu size mektupla bildiririm.
- İmam'ımzın yerine kimin geçeceğini öğrenmek istiyorum. Bu durumu ne kadar çabuk öğrenirsem benim için o kadar iyi olacak.
- Eğer İmam'ımız beni seçerse size hemen bildiririm.
- Senin dışında birini seçerse de bana bildir. O insanın nasıl birisi olduğunu öğrenmek istiyorum.
- Benden başka birisi imam adayı olursa onun kimliğini, nasıl bir adam olduğunu detayları ile size en kısa zamanda bildireceğim.
- Eğer Selçuklu Sultanı olursam seni sadrazam yapacağımı söylediğimi hatırlıyor musun?
- Ben de size İmam'ımız uygun görürse kabul edeceğimi söylemiştim.

- İmam'ınız benim hükümdar olmamı kabul etmedi ki siz sadrazam olasınız. Şimdi ise İmam'ımza ihtiyacımız kalmadı. O Berkyaruk'u padişah yaptı. Ben verdiğim sözü yerine getirmek istiyorum. Aynca size bir teklifte daha bulunacağım.
- Bana teklif etmek istediğiniz nedir?
- Eğer çalışıp, mücadele ederek İmamlın yerine geçersen, seninle evleneceğim. Teklifim bu.

Cevad Masali, Terken Hatun'dan bu tür bir teklif beklemiyordu. Cevad Masali de diğer dailer gibi evli değildi. Evlenmek istemiyordu. O kendisini Terken Hatun ile evlenecek seviyede görmüyordu. Çünkü Terken Hatun, Melikşah gibi bir padişahın karısıydı.

Terken Hatun'un evlenme teklifini duyunca rengi kıpkırmızı kesildi. Heyecandan âdeta dili tutuldu. O bir şey söylemeyince Terken Hatun:

- Yoksa evli misin?

Cevad Masali kendini toparlayarak;

- Hayır değilim.
- Evli olsaydın bile benim için fark etmezdi. Çünkü bir erkek birden fazla kadınla evlenebilir.
- Bâtıniler birden fazla kadınla evlenemezler.
- Bugüne kadar neden evlenmedin?
- Bugüne kadar tüm zamanımı Bâtmilerin işlerine harcadığım için buna vakit bulamadım.
- Hiçbir kadınla ilişkin oldu mu?

Cevad Masali başını yere eğip bu soruya cevap vermedi, sadece susmakla yetindi. Terken Hatun:

- Neden cevap vermiyorsunuz? Bana "evet" veya "hayır" diye cevap veriniz.
- Hayır.
- Senin karın olacağım ve mutluluğun tadını sana tattıracağım. Bundan sonraki yaşamımız çok güzel olacak. Yalnız bu konuda bir şartım var. Eğer İmam'ın yerine geçersen seninle evlenirim.
- Siz bir sultan hanımısınız. Eğer benimle evlenirseniz bunu meşru sayarlar mı?
- Birinci kocam padişahtı. Kurallara göre ikinci kocamın da padişah olması gerekir. Daha alt seviyede birisi ile evlenemem. Ancak sen İmam'm yerine geçtiğin zaman "padişah" unvanına sahip olmayacaksın ama senin Bâtıniler arasındaki yerin, yetki bakımından padişahtan daha üstün olacak.
- Doğru söylüyorsunuz. Bâtıniler arasında İmam'ın yeri Berkyaruk'tan daha üstündür.
- Eğer sen imam olursan ve evlenirsek gücümüz ikiye katlanır. İran'dan Şam'a (Buradaki Şam'dan kasıt, Suriye'ye kadar olan bölgedir) kadar elimize geçer. Ben de yerimi sağlamlaştırırım. Bugüne kadar hiçbir kadın böyle bir güce sahip olmamıştır.

HASAN SABBAH'A SUİKAST GİRİŞİMİ

Cevad Masali:

- Hanımefendi, vaadinizi yerine getirecek misiniz?
- Eğer sen dediklerimi yaparsan benim doğru söylediğimi de görürsün. Genç ve güzel bir kadınım. Kocam da olmadığına göre neden olmasın. Birçok erkeğin benimle evlenmek istediğini biliyorsun. Ben onların hiçbirine müspet cevap vermedim. Onların hiçbirini kendime uygun görmüyorum Seni uygun görmemin nedeni "İmam" olursan İran'dan Şam'a kadar tüm Bâtıniler senin emrinde olacaklardır. Dolayısıyla çok güçlü bir adam olacaksın. Senin sayende ben de güçleneceğim. Bu yüzden seni kendime layık görüyorum. Ayrıca evli değilsin ve çocuğun da yok. Bu da benim işime geliyor.
- Sözlerinizi kabul ediyorum. Dediklerinizi yapacağ tn. Genç ve güzelsiniz. Aradığım tüm özelliklere sahipsiniz. Bu nedenle ben de sizin kocanız olmak istiyorum.
- Şimdi, ne kadar çabuk Alamut'a gidersen o kadar iyi olur. Diğerleri İmam'ın yanına gitmeden önce sen onun yanına gidersen, bizim için daha yararlı olur. Eğer geç kalırsan diğerleri senden önce Hasan Sabbah'ın yanına varırlar ve onu kendi lehlerine senin ise aleyhine etkilerler. Hasan Sab-bah seni değil, onlardan birini yerine seçer. Hemen hareket et. Hasan Sab-bah ölüm komasına

girmeden onun yanında ol. Ölmeden önce onun yanında bulun. Zira ölüm hâlinde her şeyi unutur. Hasan Sabbah'ın aklı başındayken onun yatağının başında ol. Onun hâl ve hatırını sor ve sonra di-
ğer konuyu gündeme getir. Bizim bu düşündüklerimizi rakiplerimizde düşünecek, onlar da o ölmeden önce onun başucunda bulunmak isteyeceklerdir.
Bu sözlerden sonra Terken Hatun şu soruyu sordu;
- Sizde Bâtmilerin hazineleri, kimin yetkisinde bulunur?
- Tüm yetki Hasan Sabbah'a aittir. Her büyük dai kendi yetki alanı ^ içersindeki vergileri toplar ve onu İmam'ımıza gönderir. Bu vergiler para veya çeşitli mallar olabilir. Bağış ve tüm gönderilen paralar da dahil Bâtını- | lerin menkul ve gayrimenkullerin hepsi İmam'ımızın malı sayılır. O kime isterse, istediği miktarda parayı verebilir. Tıpkı size iki yüz bin dinar verdiği gibi.
- Eğer Hasan Sabbah o mallarla ilgili değişik bir şey vasiyet etmediyse, o mallar imam olacak kişinin mülkiyetine geçer. Sen imam olursan o mallar bizim olacağı için kendi yararlarımız doğrultusunda kullanabiliriz. O malları kimse elimizden alamaz. Eğer Hasan Sabbah, o malların bir cemaate veya başka bir kişiye verilmesini vasiyet ederse, o zaman yapacağımız bir şey kalmaz. Sana düşen o ölmeden bunu önlemendir. Ben bunu söylerken Bâtını mallarına göz diktiğimi sanma. Ama bazı konulan düşünürsen haklı olduğumu anlarsın. O malların Hasan Sabbah öldüğü zaman senin tasarrufunda olması gerekir. Eğer başka birinin veya birilerinin ellerinde olursa, sıkıntı çekeriz. Hasan Sabbah'a bana verdiği iki yüz bin dinarı örnek gösterebilirsin. Eğer Bâtını İmamının tasarrufunda olmasaydı, bana o parayı veremezdi. Bâtını malları başkasının mülkiyetinde olsaydı ona itiraz ederlerdi.
- Hanımefendi bu söylediklerinizin hepsi benim için çok yararlı olacaktır. Bu dediklerinizi kimse İmam'ımıza söylemeye cesaret edemiyordu. Ben ona bu malların İmam'a özgü olmasını, kendinden sonra da imam olacakların aynı haklara sahip olmasını söyleyeceğim.
- İmam ölmeden önce onun yanına hemen git. Aksi hâlde düşüncesini değiştirebilirler. Onu seni seçmesi için ikna edersen o mallann ve paraların hepsi senin olacaktır.Çabuk davran. Yoksa büyük dailer, Hasan Sab-bah'm yerine geçecek kişiyi kıskanırlar ve o öldükten sonra mallara el koyarlar veya kamu malı sayarak halka dağıtırlar.
- Bu söylediklerinizi uzak bir ihtimal değildir.
- Biz geleceğimiz için o mallann bizim tasarrufumuzda olmasını istemek zorundayız. İktidar veya muhalefet olsak da o paralan istediğimiz gibi harcamahyız. Hasan Sabbah'ın bu konuda bir vasiyet yapmaması içm
sen ona mani ol. Eğer kabul etmezse, senin onu öbür dünyaya göndermen gerekir.
Cevad Masali onun bu sözü karşısında hayret ederek:
- Hanımefendi siz ne söylüyorsunuz? Siz bana Bâtını İmam'ım öldürmemi mi söylemek istiyorsunuz?
- Hasan Sabbah yaşlı ve ölüme yaklaşmış durumdadır. Onun ömrü bir, bilemedin iki ay ya var ya yok. Bu süre içinde ölecektir. Eğer Bâtını hazinesini birilerine vermeyi vasiyet ederse ve ölürse yapacak bir şey kalmaz. Sonradan düzeltmek istese bile buna ömrü yetmez.
Onun bu sözlerini duyan Cevad Masali kendi kendine, "Bu kadın her yönden diğer kadınlardan farklı bir karaktere sahip. Normal bir kadına benzemiyor." diye düşündü. Terken Hatun'un açıkça Hasan Sabbah'ı öldürmesini teklif edeceği hiç aklına gelmemişti. Bu tür bir teklifi hiçbir dine ve mezhebe bağlı insan yapamazdı. Biraz düşündükten sonra Terken Hatun'a:
- Bana Hasan Sabbah'ı öldürmemi teklif ediyorsunuz. Onun Alamut'ta yaşadığını ve fedailer tarafından korunduğunu bilmiyor musunuz? Bu durumda nasıl öldürebilirim? Eğer öldürürsem, beni de anında öldüreceklerini bilmiyor musunuz?
- Her şeyin bir yolu vardır, imkânsız diye bir şey yoktur. Sen onunla sürekli haşır neşirsin. Bu durumdan yararlanarak onu zehirleyebilirsin.
- Bu da güç. Çünkü öyle bir iş yapsam bile zehiri nereden temin edeceğim?
- Alamut'ta çeşit çeşit ilaçlar yapılıyor, sen hâlâ zehiri nereden bulacağını düşünüyorsun!
- İlaç yapmak ile zehir yapmak farklı bir şey. İkisinin arasında fark vardır. Doğru, Alaırtut ilaç yapım merkezi ve hastanesi ile ünlü bir yer.

Yüzlerce insan tedavi olmak ve ilaç almak için Alamut'a gelir. Aynca hastanelerimizde cerrahlar da vardır.
- Cerrah ne demektir?
- Bir bedende hasta veya vücuda zarar veren bir organ varsa onu kesip alırlar. Bu işi yapanlara da "cerrah" denir. Bunu yapmaktaki amaçları,' hastaları ölümden kurtarmaktır. Doğu insanlan, bu hususta çok ilerlemişlerdir. Bu anlattıklarım bir efsane gibi geliyor ama siz "Gendi Şapur" diye birisini duydunuz mu?
- Hayır.
- İslamiyet'ten önce İran'da tıbbın temelini atan bu adamdır. Bu bilim adamı o dönemlerde Huzistan'da bir tıp okulu ve bir hastane kurmuştur. Daha sonra Araplar ve diğer milletler onu örnek almış ve ondan öğrendiklerini kendi memleketlerinde uygulamışlardır.
- Ben bu ismi duymuştum.
- Büyük dai olduğunuz zaman bu tür olayları daha çok duyacaksınız. Ancak bizde, zehiri insanları öldürmek için imal etmezler aksine insanların yararları için imal ederler.
- İnsanın işini kolaylaştırması için bazen zehire de ihtiyaç vardır demek istiyorum. Bir kişi ya da kişiler insanlara sıkıntı verirlerse bence onları zehirle ortadan kaldırmak daha yararlı olur.
- îmam'ımızın kimseye zararı olmadığı için ortadan kaldırılması gerekmiyor.
- Eğer İmam'ınız bizim isteğimizi yerine getirmeyip, bize engel olursa o zaman onu ortadan kaldırmak gerekir. Bu şekilde biz de huzura kavuşmuş oluruz.
Cevad Masali tüm bu konuşmalardan sanki kendisi, Bâtınilerin İma-m'ı, Terken Hatun da onun karısı olacakmış sanıyordu. Cevad Masali bu konuda çok umutluydu. Eğer kadının kendisiyle evleneceğini umut etmeseydi, onunla bu şekilde konuşmazdı. Melikşah'm genç ve güzel karısının kendisiyle evleneceğini ümit ettiği için onu kendisinden soğutmak istemiyordu. Fakat Hasan Sabbah'ı öldürecek bir karaktere de sahip değildi.
Hasan Sabbah sadece bir Bâtını reisi değildi. O aynı zamanda onların babası sayılırdı. Ayakkabıcı Ebu Hamza gibi daileri o yetiştirmişti. Büyük dailik mertebesine getiren de oydu. Onun elinde ve onun eğitimi ile yetişmişlerdi. Ona sadece saygı göstermekle yetinmiyorlar, onu aynı zamanda Bâtınilerin bilgili ve saygıdeğer lideri olarak da görüyorlardı. Cevad Masali de Mahmut Secistani gibi. Hasan Sabbah'ın elinin akında yetişmişti, onun özelliklerini taşıyordu. Bâtınilere göre Hasan Sabbah ölürse, kimse onun yerini alacak karaktere ve bilgiye sahip değildi. Bunların her ikisi de imam olmak istiyordu ve her ikisi de Hasan Sabbah'ın yerini tutamayacaklarını biliyorlardı. t
Hasan Sabbah ile ilgili pek'çok efsane vardır. Bunlardan birisi de insanların karşısına çıkmayıp, perde arkasından insanlarla konuştuğu hakkındaki efsanedir. Bazıları derler ki yüzündeki maskeyi çıkarırsa veya perde arkasından birisi onu görmek isterse o birdenbire gözden kaybolur ve gözükmezmiş. Bir rivayete göre de Hasan Sabbah, Bâtınilerin ileri gelenleri ile değil de halk tabakasından kimselerle görüşecekse ya yüzüne bir mas-
ke takar veya perde arkasından onlarla görüşürdü. Bunu böyle yapmaktaki amacının ise kendisini "yarı tanrı" veya "tanrı" olarak göstermek istediğinden kaynaklanıyordu. Hatta bazıları onun öbür dünyadaki insanlarla bı!e konuştuğunu söylerler. Yine bir rivayete göre o ayakkabıcı Ebu Hamza öldükten sonra öbür dünyada onunla konuşurmuş. Müritlerine de "tanrı" olduğunu ima eden davranışlarda bulunurmuş
Hasan Sabbah, otuz beş yıl Alamut Kalesi'nde yaşamış, o kaleden hiç dışarı çıkmamıştır. Güya o kalenin en üst kısmı olan çatıda yaşarmış.Fakat Hasan Sabbah'ın bu kaledeki yaşantısı tam olarak bilinmemektedir. Orada kaç yıl yaşadığı hakkında ihtilaflar vardır.
Hasan Sabbah, tanınmış bir mezhep olan Ismailiye Mezhebi'nin liderlerini de idare ediyordu. O zaman bir "Bâtını Dünyası" yaratmış ve o dünyanın yönetimini eline geçirerek bu dünyayı yönetmiştir.
Bunların hepsi hurafeden ibarettir. Bâtını inancında hurafe yoktur. Dailerin hepsi yetişmiş, bilgiU insanlardı. Bu tür hurafeler onun ölümünden sonra onun yerine geçenler tarafından Bâtını inancına girmiştir. Bâtını daileri bu tür iddiaları kabul etmezlerdi. Çünkü onlar bilgili insanlardı. Hasan Sabbah

tarafından yazılmış olan "Kitab-ı Ebvab Erbaa"nın bir kısmı elimize geçmiştir. Bu kitapta Hasan Sabbah'ın insanlarla sürekli görüştüğü, görüşmek isteyen herkesi kabul ettiği yazılıdır. Aynı kitapta, onunla görüşmek isteyen kimseler, ona suikast düzenlemesinler diye görüşmeden önce o kişilerin üstleri iyice aranır; üzerinde öldürücü bir alet olmadığından emin olunduktan sonra onun yanına götürüldüğü de yazılıdır. Çünkü onun düşmanı çok olduğundan onu görmek isteyen kişi ya da kişiler ona saygılı davranmak bahanesi ile her an onu öldürebilirlerdi. O sadece Bâtı-nilerle değil, kendisini görmek isteyen Bâtıniler dışındaki insanlarla da görüşmüştür.
Hasan Sabbah hastalanıp yatağa düştükten sonra, o vakarh durumunu kaybettiği için, yabancılara hasta hâli ile gözükmemek için kendisini görmeye gelen yabancıları kabul etmedi. Fakat Bâtıniler iş görüşmesi yapacakları zaman etrahnda toplanıp, görüşmek istedikleri konuları müzakere y ediyorlardı. ..v
Konuyu özetleyecek olursak Cevad Masali, Terken Hatun'u incitmemek için ona:
- Yarın sabah yola çıkacağım. Hasan Sabbah'ın durumunu öğrenir öğrenmez, sana haber göndereceğim.
- Ben de Gilan tarafına gidiyorum. Oradan Fumen'e gidip oraya yer-
li i'
leşeceğim. Orada senden Hasan Sabbah'm durumunun nasıl olduğu hakkındaki haberleri bekleyeceğim. Kirmanşah ordumu da Fars'tan Gilan'a nakledeceğim. Nasıl olsa Hasan Sabbah öldükten sonra sen imam olacağın için artık kimse benim ordumu rahatsız edemez.
- Ben imam olduktan sonra kimse size dokunamaz.
- Sen imam olduktan sonra Bâtınilerin başkenti olan Alamut u İsfahan'a nakledersin. İsfahan'ın Bâtını başkenti olması sizler için daha iyi olur.
- Hanımefendi, Alamut Bâtmiler için sembol olmuştur. Müslümanlar için, Kabe'yi değiştirmek nasıl mümkün değilse, Alamut'u değiştirmek de Bâtmiler için mümkün değildir. Bundan dolayı Alamut eskiden olduğu gibi Bâtınilerin başkenti olarak kalacaktır.
- Kâbe Müslümanların merkezidir. Kutsal şehridir. Ancak, İslamiyet'in doğuşundan günümüze kadar Müslümanların başkenti olmamıştır. Alamut da Bâtınilerin kutsal şehri olarak kalabilir. Fakat bu demek değildir ki başka şehir Bâtmiler için başkent olamaz. İsfahan'ın Bâtını başkenti olmaması için engel yoktur.
Cevad Masali, Terken Hatun'u kırmamak için onun sözünü ister istemez onaylar gibi yaptı:
- Doğrudur.
- Eğer Hasan Sabbah dediklerimizi yapmazsa, onu ortadan kaldırmak için şimdi ben sana zehir vereceğim. Bu zehir ile onu öbür dünyaya gönderirsin.
- Bana vereceğin zehirin adı nedir? Neden yapılmıştır?
- Ben onu sana göstereceğim.
Bu sözünden sonra Terken Hatun cariyesini çağırdı. Ona şu emri verdi:
- İçerideki küçük sandığı bana getir!
Cariye içeri gidip birkaç dakika sonra istenilen sandığı getirdi. Terken Hatun'un önüne bıraktı. Cariye dışarı çıkınca Terken Hatun boynuna bir ip ile bağlamış olduğu anahtarı boynundan çıkarıp, sandığı açtı. Sandıktan küçük bir kutu çıkararak, kapağını açıp içindeki zehiri aldı ve Cevad Ma-sali'nin önüne koydu : V
- İstediğin zehir budur.
Zehir afyon pekmezine benziyordu. Bu dediği afyon özü, hastaların ağrılarını teskin için kullanılan, afyondan yapılan bir ilaçtı. Alamut'ta yapılan bu ilacı diğer ülkelerde de kullanırlardı. Cevad onu afyondan sandığı için:
- Afyon mu?
- Hayır.
Terken Hatun zehiri alarak Cevad'ın burnuna tuttu ve ona:
- Bunu kokla. Korkma, afyon değil!
Cevad kokladıktan sonra:
- Doğru, afyon değil ama çok güçlü bir kokusu var.
- Bu maddeden iki tane yedirirsen onu kesinlikle öldürür. Bu Kuzey Afrika ülkelerinden getirilmiş bir ceviz türü ağaçtan elde edilmiş bir maddedir. İçerisine ceviz yağı ve su katılmıştır. Bunları katmaktaki amaç, akıcı olsun ve

çabucak kana karışsın, böylece etkisi de çabuklaşsm diyedir. Bunu ılık su ile erittikten sonra yiyeceğine katarsan onu çabucak öbür dünyaya götürür. Hasan Sabbah zaten hasta. Sen onu ılık su ile erit sonra da Hasan Sabbah'm yiyeceğine kat. Senden kimse şüphelenmez. Yalnız bunu yaparken yanında hiç kimsenin bulunmamasına dikkat et.

- Bu zehirin adı nedir?
- Bu zehire "Cevizcabel" diyorlar. Bunun tıp dilindeki adı "Asterik-sin"dir.
- Bu zehiri yiyen insanda ne gibi değişiklikler olur?
- Bunu yiyen insanın vücudu ağaç gibi kaskatı kesilir. Çabucak da öbür dünyayı boylar.

Cevad Masali tüm zehirleri ortadan kaldırmak için o kutuyu Terken Hatun'un elinden almak istedi ama Terken Hatun vermedi. Zehirden bir miktarını başka bir kutuya koyup Cevad Masali'ye verdi ve ona:

- Bu pahalı bir maddedir. Bunu dikkatlice sakla ve bu konudan hiç kimseye söz etme.
- Ben gidiyorum. Size en kısa zamanda haber ulaştıracağım. Allah'a ısmarladık.

Cevad Masali bu veda sözlerinden sonra oradan çıktı.

t V

HASAN SABBAH'IN SUÎKASTTEN ÖNCEKİ AÇIKLAMASI

okuyucuları İsfahan'dan Alamut'a doğru götürmek istiyorum. Böyle-j ce okuyuculara Bâtmilerin başkentlerini gezdireceğim. Ashnda Alamut'unl tarihini ve coğrafyasmı anlatan Bâtmilerden kalan kitaplar vardı. Fakat on-l lardan bizim elimize bir tane bile geçmemiştir. Ancak yine de bazı kaynak-1 lardan Alamut'un tarihini ve coğrafyasını öğreniyoruz. Moğol hükümdarı! Hülagu Han, sadece Bâtını merkezi olan Alamut'u değil tüm Bâtını kalele-l rini yerle bir etmiştir. Kalelerde ne kadar Bâtını kitapları varsa hepsini or-1 tadan kaldırmıştır. Hâlbuki bu tür bir olay İslam dininde yoktur.

O gün sonbahar günlerinden biriydi. Alamut'ta soğuk bir hava var-j dı.Hasan Sabbah hasta olduğu için yatakta yatıyor, etrafında da büyük da-1 ilerden dört kişi oturuyordu. Onlardan birisi Cevad Masali idi. Cevad Ma-I sali, Hasan Sabbah'm verdiği emirleri Alamut'tan İsfahan'a göndermekle! görevliydi. İkincisi Lemser Kalesi büyük daisi ve Emiri Bozorg Ümit adın-l da birisiydi. Kalenin yönetimini başka birine bırakarak oraya gelmişti.! Üçüncü kişi Ebu Ali Erdestani adında birisiydi. Altmış yaşlarında bulunu-! yordu. Dördüncü kişi ise H^san Kasrani ve elli beş yaşlarındaydı. Hasan Sabbah onlara hitaben: "Benim sürekli zayıflamam dışında başka bir rahatsızlığım yoktur. Mafsal ağnianndan da çok ızdırap çekmiyorum. Yalnız sürekli zayıflamama tüm tıbbi müdahalelere rağmen bir çare bulamadılar. Sürekli zayıflamanın beni ölüme kadar götüreceğini biliyorum. Bundan da bir korkum yoktur. Birkaç güne kadar öleceğimi tahmin ediyorum. Beni götürüp bir

mezara gömeceksiniz. Mezarımın nerede olduğunu hiç kimsenin bilmesini istemiyorum. Beni toprağa verdikten sonra halka, cenazemi Mısır'a gönderdiğinizi söyleyin. Eğer mezarımın yerini bilirlerse beni oradan çıkarır, yakarlar. Hatta kemiklerimi bile yakarlar. Beni gizlice gömdükten sonra mezarımiR belli olmaması için toprağı düzleyin ve sizden başka da kimseye söz etmeyin.

Siz dört seçkin insansınız. Kabrimi saklayabilirsiniz. Bunu şu anda bana bile söylemeyin. Ben bile mezarımın nerede olacağını bilmeyim. Eğer öğrenirlerse dediğim gibi kemiklerimi bile çıkarırlar. Ben öldükten birkaç . saat sonra mezarımı kazarsınız. Mezarımı kazarken etrafa gözlemciler koyun. Sizi, gerek mezarım kazılırken gerekse ben mezara konurken kimse fark etmesin. Mezarıma işaret de koymayın. O işaretten mezarımı bulabilirler. Ölü için en güzel işaret ilimdir. Benim bu şehirde yaşayan normal insanlardan fazla malım yoktur. Bir evim, bir tarlam ve bir de bağım var. Bâtını reislerinin de benim kadar malları vardır. Hiçbir Bâtını muhtaç durumda değildir. Ne kadar Bâtını varsa iyi bir yaşam sürmektedirler. Bunlardan bazılarının bağ ve bahçeleri, bazılarının da tarlaları var; çiftçilik yapmaktadırlar. Bazıları hayvancılık yapmaktadırlar. Bazıları ise ticaret ile geçimlerini sağlamaktadırlar.

Biz ne zenginiz ne de fakiriz. Hâlbuki Nizamülmülk'ün bin tane köyü var. Bu kadar köyü çalışarak kazanmak mümkün değildir. Onun bu kadar mülkü nasıl elde ettiğini biliyoruz. Benim neyim varsa, diğer Bâtmilerin olduğu kadardır. Ne bir

fazla ne bir eksiktir. Ben öldükten sonra neyim varsa vârislerim aralarında taksim etsinler. Kimsenin hakkı kimsede kalmasın. Onların hakları ile öbür dünyaya gitmek istemiyorum. Herkes hakkını alsın.
Ben Alamut'ta yaşarken sadece çiftçilikle uğraşmadım. Alamut'un bir ticaret merkezi olması için de çalıştım. Şu son günlerimde bunları yapmış olmanın mutluluğu içerisinde öbür dünyaya gideceğim. Dünyaya ilaç yapmayı ve hastane kurmayı biz buradan öğrettik. Buraya ümitsiz gelen hastalar iyi olmanın mutluluğu içerisinde memleketlerine gitmektedirler.
O kadar çok zeytin ağacı yetiştirdik ki bizim yetiştirdiğimiz bu zeytinlerden hem kendi halkımız ve hem de Teberistan, Gilan; Kums, Rey şehrinin insanları yararlanmaktadırlar. Pirinç ve meyve üretimini de arttırdık. Kendimize yettiği gibi artanını da dış memleketlere satıyoruz. Hayvanlarımızın et, yün ve derilerinden de elbise, ayakkabı ve et ihtiyacımızı gideri-yoruz.
Sizlerden, ölümümden sonra Alamut'un bu parlak döneminin devam etmesini istiyorum. Benim yaşantım iki kısma aynlır, bunlardan birinci dönem Kıyametin Kıyameti'nden önceki dönemdir. Bu dönem sayımız az olduğu için mezhebimizi gizlemek zorunda olduğumuz dönemdi. İkinci dönem ise Kıyametin Kıyameti'inden sonraki dönemdir. Eğer mezhebimizi gizlersek yayma imkânı bulamayız. Bundan dolayı da güçlenemeyiz. Mezhebimizin evrensel bir mezhep hâline gelmesi için açıklamak zorundaydık. Ben de o günü ilan ettim. Hiçbir din gizli kalarak yayılma imkânı bulmamış ve evrensel bir din hâline gelmemiştir. Şu anda o kadar güçsüzüm ki ömrümün birkaç gün veya birkaç hafta kaldığını biliyorum. Ondan sonra da aranızda olmayacağım. Benden sonra siz çalışarak mezhebimizin yayılmasını sağlayın. Güçlenin. Bu işi yapacak mezhebimizin önderleri vardır. Biz, mezhebimizin bu günkü sınırları içinde kalarak güçlenemeyiz. Dünyaya yayılmalısınız. İran'ın her tarafında kitaplarımızı yaktılar ve kardeşlerimizi koyun gibi kestiler. Onlar bizi keserken biz onlarla baş edemiyorduk. Başta Bağdat Halifesi olmak üzere emirler, valiler ve diğer devlet büyükleri bizi dinsizlikle suçladılar ve bizlere iftiralar attılar. Biz ise, onlarla savaşmayı bir kenara bırakın onlara bir cevap bile veremedik. Bunun nedeni de güçlü bir ordumuzun olmayışıydı. Ben güçlü bir ordu kuralım dediğimde, herkes beni kınadı. Düşmanlarımızı kovmanın ve yenmenin tek yolu, güçlü bir ordu kurmaktır. Aksi hâlde hepimizi keserler. Bu konuyu, o kadar çok gündeme getirdim ki nihayet ordu kurmamızın önemini anladılar. Ancak "Sayımız az" dediler. İslamiyet'in ilk döneminde tüm erkekler askerdi. Ben de öyle yaptım. Tüm Bâtıni erkeklerini asker yaptım. Bunları sürekli eğitim ve savaş talimi ile güçlendirdim.
Yüz iyi eğitim görmüş pehlivan yapılı askerin, bin eğitimsiz zayıf askeri yeneceğini bildiğim için askerlerimin eğitim yapmalarına, talim ve savaş tatbikatı yapmalarına çok önem verdim.
Söz konusu eğitimi iki yerde yaptırdım. Bunlardan birisi Alamut Kalesi diğeri ise Kuhistan'dı. Sonradan kademe kademe diğer yerieri de devreye soktum. Askerlerimizin bu eğitinjlerden sonra moralleri düzeldi, kendilerine güvenleri arttı. Önceleri Selçuklîı Ordusu'ndan çekinirken sonradan kılıçla-nyla onlarla savaşacak hâle geldiler. Askerlerim daha sonra çeşitli silahlan yapmayı ve kullanmayı öğrendiler. Önceleri zayıf oldukları için kendilerine güvenleri yoktu ve bu yüzden takiye yaparak kimliklerini gizliyorlardı. Eğer Bâtıni olduğumuzu öğrenirlerse bizi öldüreceklerinden korkuyorduk.
İyi bir eğitim, savaş tatbikatları ve spor yaparak bambaşka insanlar olacağımızı anladım. Onları birkaç kalede eğittirdim. Öyle bir eğitim verdik ki hem bedenen hem de fikren güçlendiler. Bu eğitim sonunda nefislerinin hevesine mağlup olmamayı da öğrendiler. Genç insanları neden hadım ettirdiğimiz hakkında eleştiriler de alıyorduk. Onlar olayın iç yüzünü bilmediklerinden bu şekilde düşünüyorlardı. Hâlbuki biz onları tehlikeli işler için hadım ettiriyorduk ve hem de zor bir eğitimden geçiriyorduk. Hadım etmeden görev verdiklerimiz de oldu. Ancak onlar gittikleri yerlerde nefislerine uyarak görevlerini ihmal ettiler. Hadım edilen gençlerimiz de onları öldürmek suretiyle gereken cevapları veriyorlardı.
Tebs Kalesi'nde bu tür bir olay oldu ama sonunda onlar da yaptığımızın doğru olduğunu anladılar."
Hasan Sabbah'ın uygulaması insani açıdan doğru değildi. Biz onun bu uygulamasını onaylamıyoruz. Gençlerin evlenmesini engellemek ve onları evliliğin

mutluluğundan mahrum etmek bir insanlık suçudur, vahşi bir uygulamadır. Ancak bu vahşiyane ve insani olmayan uygulamanın Bâtınilere yararlı olduğunu da inkâr edemeyiz. Hasan Sabbah zamanında Bâtıni kalelerinde eğitilen gençlerin başanlannı ondan sonraki gençler gösteremediler. Çünkü o disiplin ve eğitimi ondan sonra gelenler sağlayamadılar.

Hasan Sabbah:

" Ben, ölümümden sonra deniz ticaretini de ehnize geçireceğinizi biliyorum. Bunu yaparsanız dünyada hiçbir ülke sizin kadar zengin olamaz. Ölümümden sonra kurallarımızı yazıp halka öğretiniz ki onlar da o yazılanlarla itaat etsinler. Her yerde okul ve eğitim kurumlan kurunuz. Herkese okuma ve yazmayı öğretiniz. Eğitiminizi kendi dilimiz olan Farsça yapınız. Arapça yapmayınız. Sizler Bâtıni'siniz. Halife olarak da bir Bâtıni'yi seçiniz. Kim benim yerime imam olursa ona itaat ediniz. Sizlere diğer bir vasiyetim de inanç yönünden aşınlığa gitmeyiniz. Benden sonra birileri peygamberlik ve hatta Tann'lık iddiasında bulunabilir. Sakın böyle bir şey yapmayınız. Eğer yerime geçecek kimse böyle bir iddiada bulunursa bu Bâtıni Mezhebi'nin sonu olur."

Hasan Sabbah bu sözleri söylerken sanki geleceği görmüş gibiydi. Kendisinden sonra yerine geçenler, peygamberlik ve Tann'lık iddiasında"' bulundular. Kendisinden sonra yerine imam olan II. Hasan Sabbah kendisinin Tann olduğunu iddia etti. İddiasının doğru olduğunu ispat için de: " Ben Allah'ın nuruyum. Her kim beni görürse Allah'ı görmüş olur. Her kim benimle konuşursa Allah'la konuşmuş olur." diyordu.

Hasan Sabbah'lan sonra Bâtmilerin ikinci imamı olan II. Hasan Sab-bah söylediklerini ispat için Güneş'i örnek gösteriyordu. Bu konuda: " Siz Güneş ışığmı görüyorsunuz. Güneş'in yuvarlaklığmı da görüyorsunuz. Güneş'in ışığı olmasa ve siz de onu görmeseniz o yuvarlak Güneş'i de göremezsiniz. Ben Allah'ın ışığıyım. Siz beni görmekle Allah'ı görmüş oluyorsunuz. Ben Allah'ın ışığı olduğum için her kim dünya ve ahiret mutluluğu istiyorsa beni sevmesi gerekir." diyordu.

II. Hasan'dan sonra Bâtıni insanları arasında Tanrılık iddiaları gelenek hâline geldi. İmam olan herkes Tanrılık iddiasında bulunuyordu. Bu hususta Bâtıni yöneticileri arasında ihtilaflar çıktı. Bu ihtilaflar sonucunda Moğol hükümdarı Hülagu Han Bâtıni kalelerini eline geçirdi. Tanrılık iddiasında bulunanları öldürttü. Yalnız bazıları kaçarak ve kendilerini gizleyerek kurtulabildiler. Hâlbuki Hasan Sabbah kendisinden sonra gelen insanlardan çok farklı özelliklere sahipti. Bu tür basit ve mantık dışı işlerle hiç uğraşmadı. O daima ciddi işlerle uğraşırdı. Hicri yedinci yüzyılın yarısında (Yaklaşık olarak Miladi on üçüncü yüzyıl) Hülagu Han bunların aralarındaki ayrılıktan yararlanarak tek tek Bâtıni kalelerini eline geçirdi. Buralarda bulunan Bâtıni-leri kılıçtan geçirerek ortadan kaldırdı.

O tarihlerde Bâtıniler Hasan Sabbah döneminde olduğu gibi birlik ve beraberlik içinde olsalardı, Hülagu Han bunu başaramazdı. Hâlbuki o tarihlerde Bâtınilerden birisi çıkıp kendisinin Tanrı veya peygamber olduğunu iddia ediyorlardı. Birbirlerini kıskandıkları için birbirlerine yardım etmiyorlardı. Hatta bu konuda Hülagu Han'ın yaptıklarını haber vermek için gelen ulakları bile kıskandıkları için öldürüyorlardı. Bu da zayıflamalarına yol açtığı için Hülagu Han'ın işini kolaylaştırıyordu.

Bazı kalelerde mesela Lemser Kalesi'ndeki insanlar, kaleyi savunmak için tek kişi kalmaymcaya kadar direndiler. Yine de kale Moğolların eline geçti. Kadınları ve çocukları esir ettiler, erkekleri öldürdüler. Hâlbuki Bâtıniler arasında kıskançlık ve görüş ayrılıkları olmasaydı ve birleşseydiler Hülagu Han bunu yapamayacaktı.

Hasan Sabbah konuşmasına devam etti:

"Arkadaşlar, genç oğlumu idam ettirdiğimi gizlemiyorum. Onu idam ettirmemin nedeni imamlık makamına uygun görmememdi. Benden sonra imam olacakların oğlum gibi olacaklarını da biliyorum. Bâtıniler iyi olmayan birisini imam seçeceklerdir.

Devletimizin mallarını ne yapacağımı merak ediyorsunuz. Benden sonra hazinenin bir heyet tarafından idare edilmesini istiyorum. Söz konusu heyet oylama ile seçilsin. Benden sonra imam seçilecek kişinin dürüst olup olmayacağını bilmiyorum. Bunu bilemediğimiz için de bu tür bir önlem almayı

düşündüm. Bâtını hazinesi eğer bir heyet vasıtasıyla yönetilirse dürüst olmayan imam görevi sırasında istese de yolsuzluk yapamaz. Böylece de yolsuzluk önlenmiş olur."
Hasan Sabbah'ın bu vasiyeti mantıklıydı. Heyetin üyeleri seçimle göreve gelecekleri için bağımsız hareket edeceklerinden usulsüz harcamaya göz yummayacaklardı.
Hasan Sabbah:
" Biz Kıyametin Kıyameti'nden önce zengin değildik. Yani hazinemizde düşünüldüğü kadar altın yoktu. Halk ticaret yaparak mali durumunu düzeltti. Şu anda Bâtını Mezhebi'ne girmek isteyenlere gerekirse parasal yardım yapacak duruma geldik. Aslında bu tür yardımlar mezhebimizin yararına oluyor. Eğer bazı devlet ileri gelenlerini altın vererek tarafımıza çekersek onların nüfuzlarından yararlanırız. Onların bizi desteklemesi sonucu taraftarlarının çoğu bizden olur. Eğer bir kimse altın için mezhebimizi kabul etmiş gibi gözükürse o kimselerde iman ve ahlak olmadığını tahmin ediyorum. O değil, onun çevresi bize lazım olacak. Çevresindeki insanlar Bâtını olursa bunlar gerçekten inandıkları için Bâtını olmuş demektir. Yararı olmasaydı, Terken Hatun un Bâtını olmasını istemezdim. Ona bir miktar para verdiysem çevresinden yararlanmak için verdim. Benden sonra Bâtını imamı olacakların da bu şekilde davranmaları gerekir. Para ile bir yöneticiyi Bâtını yaparsanız, o kişi sayesinde yüz kişi belki de bin kişi Bâtını olacaktır."
Alamut'un Efendisi daha sonra şunları söyledi:
"Ben düşmanlarıma karşı onları dost edinme gibi bir davranış içerisindeyim. Onları dost edinmeye çalışırım. İnancıma göre güçsüz düşmanı dost edinmezsek, o bize ileride zararlı bir düşman olur. Fakat bütün iyi niyetime rağmen düşmanlığını sürdürürse ben de onu idam ettiririm. Siz de benim yaptığım gibi yapınız. Düşmanı dost edinmek için çalışınız. Baktı- ¦ nız ki dost olmuyor, Bâtınilere zararı oluyor, o zaman onu yaşatmayıp he- • men öldürünüz.
Berkyaruk, Ercan Kalesi Komutanı Yusuf Kazdari'ye Bâtını olacağını söyledi. Fakat bugüne kadar sözünü tutmadı. Benim yerime imanı olacak kişi, ona sözünü yerine getirmesini söylesin. Eğer sözünü tutmayıp bize karşı düşmanlık ederse onu öldürün. Ondan sonra Teneş'i padişah yapın.
Teneş'i de padişah yapmak istemezseniz kimi uygun görürseniz onu padişah yaparsmız."
Hasan Sabbah konuşmasmı bitirdikten sonra biraz sustu. Sonra orada bulunanlardan şöyle bir istekte bulundu:
- Ebu Ali Erdestani kalsm siz dışarı çıkınız. Ben onunla özel bir konuyu görüşeceğim. Ondan sonra da sizlerle konuşacaklarım var.
Üç kişi dışarı çıktılar. Hasan Sabbah ona:
- Yanıma yaklaş. Sana söyleyeceklerimi kimsenin duymasmı istemiyorum. Belki bizi kapının arkasından dinlerler.
Ebu Ali onun yatağının baş ucuna kadar yanaştı. Hasan Sabbah:
- Benden sonra imamlık makamına uygun olup, Bâtınileri yönetecek karakter ve yetenekte kim var?
Daha önce Ebu Ali Erdestani'nin altmış yaşlarında bir büyük dai olduğunu söylemiştik. Hasan Sabbah'a:
- Yerinize geçecek en uygun kimse benim. Benden daha uygun kimseyi tanımıyorum. Kültürlüyüm, çalışkanım ve hırslıyım.
- Sen öyle diyorsun ama aramızda senden üstün insanlann olduğunu da düşün ve konuşmana dikkat et.
Bu söz üzerine Ebu Ali sustu. Hasan Sabbah devam etti:
- Senin benim yerime geçmeni uygun görmüyorum.
Ebu Ali:
- Ebu Hamza yaşasaydı yerinize en uygun o olurdu. O olmadığına göre bu işe en uygun insan benim,
- Sen Melayer'de ve Nihavend'de mezhebimize çok hizmet ettin. Mezhebimizin oralarda yayılmasını sağladın. Hace Nizamülmülk'ün bir köle tarafından öldürülmesindeki rolünü de biliyorum. O tarihlerde Bâtınileri katliamdan da kurtardın. Seninle konuşmamız şimdilik yeter! Git, Hasan Kasrani'ye söyle o gelsin.

Birkaç dakika sonra Hasan Kasrani, Hasan Sabbah'ın odasına girdi. Kuzey Horasan'ın büyük daisi^di. Hasan Sabbah:

- Yanıma yaklaş. Kimse dubasın diye yavaş konuşacağız.

Hasan Kasrani onun dediğini yaptı. Yatağın başucuna geldi. Hasan Sabbah ona:

- Benden sonra imamlığa kimi uygun görüyorsun? Senin acele cevap vermeni islemiyorum. Düşün, öyle cevap ver.
- Bu sorunuza cevap verme gereği duymuyorum. Çünkü cevap ver-

dim. Düşünmeme de gerek yok. Daha önce de söylediğim gibi yerinize kendimi uygun görüyorum.

- Senin Kuzey Horasan'da mezhebimize çok hizmetlerin oldu. Orada küçük bir Bâtıni Ordusu kurmak için çok çaba harcadın. Bâtınileri katliamdan kurtardığını da biliyorum. Bunları takdirle karşılıyorum.
- Madem ki beni takdirle karşılıyorsunuz o hâlde yerinize benim geçmemi sağlayın.
- Güzel. Şimdi dışarı çık ve Cevad Masali'ye söyle buraya gelsin.

Birkaç dakika sonra Cevad Masali içeri girdi. Hasan Sabbah ona da yanına yanaşmasını ve yavaş konuşmasını tembih ettikten sonra:

- Benden sonra yerime kimi layık görüyorsun?
- Siz beni İsfahan'dan Alamut'a çağırdığınız zaman ben bu hususu düşündüm. Sizin yerinize geçecek kimsenin iyi bir devlet adamı, dürüst ve Bâtmilerin saygı duydukları birisi olması gerekmektedir. Dailer arasında çok iyi insanlar var ama onların hiçbiri ülke yönetecek kapasitede değiller. Bu nedenle sizin yerinize en uygun kendimi görüyorum. Ayrıca Alamut'ta uzun süre sizin hizmetinizde bulundum. Bâtıni siyasetinin merkezinde sizden eğitim aldım. Bu nedenle bu işe kendimi layık görüyorum. Ayrıca Terken Haıun'u Bâtıni yaparak mezhebimize katan da benim.

Hasan Sabbah, Cevad Masali'nin Terken Hatun ile ilgili söylediklerini onaylamadı. Ona şöyle dedi:

- Terken Hatun'a iki yüz bin altın dinar vermeme rağmen o hâlâ Bâtıni Mezhebi'ni kabul etmedi. Sen ona çevresinden nasıl yararlanacağımızı sor.
- O nereye büyük dai olursa biz o bölgedeki nüfuzundan yararlanırız. Yani onun bulunduğu bölgedeki insanlar Bâtıni olurlar. Ondan önce böyle yararlanırız. İkincisi de Terken Hatun'un Bâtıni olduğunu bütün ülkeye duyurmalıyız. Onun zekâsı ve nüfuzu herkesten çok olduğu için mezhebimiz tüm ülkeye onun sayesinde yayılacaktır.
- Git bana Bozorg Ümit'i çağır.

Cevad odadan çıktıktan sonra Bozorg Ümit'e:

- Hasan Sabbah seni çağırıyor.

Hasan Sabbah ona da sordu:

- Yerime kimi önerirsin?
- Ben sizin yerinize Cevad Masali'den başkasını uygun görmüyorum. Mahmut Secistani de uzun süre Alamut'ta kaldı. Ayakkabıcı Ebu Hamza ile

r

çalıştı. Teneş'in tahttan indirilmesinden, Berkyaruk'un tahta geçmesine kadar İsfahan'da hiçbir olay olmadı. Mahmut Secistani de bu işe uygundur.

- Güzel. Benim seninle konuşacaklarım bunlardan ibaret. Bir gün sonra yerime kimin geçeceğini açıklayacağım. Yalnız sana kimseye söylememen şartıyla Mahmut Secistani'nin yerime imam olmasını uygun gördüğümü söylemek istiyorum.

Bozorg Ümit şaşırdı ve onun yüzüne bakakaldı. Kendini toparladıktan sonra:

- Öyle birini seçin ki, Mahmut Secistani'den daha iyi olsun! dedi.

CEVAD MASAU'NİN SUİKASTA KARAR VERMESİ

Aynı gün Hasan Sabbah, Alamut'ta başlarını örterek savaş eğitimi yapan tüm adamlannm ertesi gün Alamut Meydanı'nda toplanmasını istedi. O gün Alamut'ta yaşayan bütün Bâtmiler savaş eğitimlerini ve tüm diğer işlerini bırakarak Alamut Meydanında toplandılar. Hasan Sabbah tahtırevan ile meydana geldi. İki kişinin yardımları ile tahtırevandan inerek bir sedire oturdu. Orada bulunanlara işaret ederek susmalanm ve kendisini can kulağıyla dinlemelerini söyledi. Herkes sustuktan sonra onlara hitap etmeye başladı:

"Eğer mümkün olsaydı İran'dan ta Şam'a kadar tüm ülkede yaşayan bütün Bâtınilerin burada toplanmalarını isterdim. Burada sizlere yerime kimin geçeceğini açıklayacağım. Onların da bunu duymalarını isterdim. Fakat bütün

Bâtınileri burada toplamak mümkün değildir. Dün yerime kimin geçmesi konusunu büyük dailerden Ebu Ali Erdeslani, Hasan Kasrani, Bozorg Ümit ve Cevad Masali ile konuştuk. Onlarla konuştuğum şeyleri sizlerin huzurunda tekrar etmeyi lüzumsuz görüyorum. İmamlığımın ilk zamanlarında Bâtmiler güçsüzdü. Melikşah ve onun veziri Nizamülmülk za-Kiamnda yok edileceklerdi. Getirdiğim düzen ve disiplin sayesinde onları yok olmaktan kurtardım. Bu mücadeleyi verirken Bâtınilerin birçoğu yaptığımız savaşlarda can verdiler. Nihayet onların ve benim gayretlerimizle bugünkü duruma geldik. Şimdi ise günden güne güçlenmekteyiz. Bu yü-¦^yüşümüzü benden sonra devam ettirecek bir öndere ihtiyacımız var. Yerime geçecek kişinin bu özelliklere sahip olması gerekmektedir. Ben aday-'sr ile konuştum. Onları da dinledim ve düşüncelerini öğrendim. Bu söz-

lerimden, dailerin bir kısmı layık insanlar değildir gibi bir anlam çıkarmayın. Eğer onlar başarılı olmasalardı, bu makama gelemezlerdi. Onlar bulundukları bölgelerde çok çalışıp, bizleri temsilen mezhebimizin yayılmasını sağladılar. Ancak, benim görevime gelecek kişinin bu büyük sorumluluğu taşıyacak birisi olması gerekir. Büyük dailerimizin iyi ve kötü yönlerini biliyorum. Onlardan bazıları, gençliklerinden beri benim yanımda çalıştılar ve onları ben yetiştirdim. Fakat herkesin ağacı, istediği meyveyi veremez. Bundan dolayı yerime geçecek kimsenin bol meyve veren bir ağaç gibi olması gerekir. Büyük dailerin hepsi ile konuştum. Yerime en uygun kişi olarak Lemser Kalesi Komutanı büyük dai Bozorg Ümit'i görüyorum."
Cevad Masali, Hasan Sabbah'ın kendi yerine Bozorg Ümit'i seçtiğini duyunca yıkıldı. Hâlbuki kendisini seçeceğini sanıyordu. Böylece de Terken Hatun ile evlenebilecekti. Bütün planlan altüst olmuştu.
Hasan Sabbah bu sözlerden sonra elindeki kağıdı göstererek :
"Bu benim yazılı vasiyetimdir. Bu kağıtta benden sonra yerime Bozorg Ümit'in geçeceği yazılıdır. Bu sizler için daha yararlı olacaktır." dedikten sonra vasiyetnamesini okudu. Bozorg Ümit'i eliyle göstererek:
"Benden sonraki lideriniz budur!" diye tanıttı.
Daha sonra vasiyetnamesini Bozorg Ümit'e verdi. O da vasiyetnameyi Lemser Kalesi'ne gönderdi. Onun ölümünden sonra da vasiyetnameyi Lemser Kalesi'nde saklanmaya devam ettiler. Hicri VlLyüzyılm yarısında (yaklaşık miladi XIIL Yüzyıl) Hülagu Han Lemser Kalesi'ni kuşattı. Kaledeki askerleri kılıçtan geçirdi. Kalede bulunanlar ile beraber vasiyetname de yakılarak yok edildi.
Cevad Masali aynı gün durumu Terken Hatun'a bildirdi. Vasiyetnamede bir şey açık değildi. Hasan Sabbah ve Bozorg Ümit ortadan kaldırılırsa yerlerine kimin geçeceği açıklanmamıştı. Bundan dolayı Cevad Masali, hem Hasan Sabbah'ı hem de Bozorg Ümit'i ortadan kaldırıp, yerlerine geçmeyi kafasına koydu.
Terken Hatun, İsfahan'da Cevad Masali'ye:
"Bu zehiri Hasan Sabbah'a yedirirsen hemen öbür dünyaya gider..." demişti. ^
Terken Hatun'un bu teklif^karşısında şaşırmış ve hayretler içerisinde;
"Ben bunu yapamam! Onun gibi bir adamı öldüremem..diye düşünmüştü.
Cevad Masali, zehirin özelliklerini kullanmak için değil, sadece bilgi edinmek için Terken Hatun'a sormuştu. Hasan Sabbah'ın kendisini imam olarak seçeceğini ümit ediyordu. Ama durum, hiç de öyle olmadı. O, Bozorg Ümit'i kendi yerine seçince. Terken Hatun'un teklifi aklına geldi. Hasan Sabbah ile Bozorg Ümit'i de zehirlemeye karar verdi. Hasan Sabbah sözlü açıklamayla yetinmeyip vasiyetini yazüı olarak da bıraktığından artık ölümü hak etmişti.
Terken Hatun bu zehirin etkisini anlatırken birdenbire öldürmediğini, etkisini yavaş yavaş gösterdiğini söylemişti. Hasan Sabbah hasta olduğu için onun zehirlendiğini kimse anlamaz, eceliyle öldüğünü sanırlardı. Bozorg Ümit ise hasta olmadığından onun ölümünden şüphelenebilirlerdi. Hastalığının ne olduğunu doktorlar araştırıp, zehirlendiğini anlarlar mıydı? Eğer zehirlendiği teşhis edilirse ne tür bir zehirle zehirlendiği anlaşılabilir miydi? Terken Hatun'a bu zehirin panzehiri olup olmadığını sormayı unutmuştu. Ayrıca Bozorg Ümit'in zehirlendiği anlaşılırsa, Hasan Sabbah'ın da zehirlenerek öldüğünden şüphelenir miydiler?
Terken Hatun "Zehiri yoğurtla yedir" demişti. Hasan Sabbah'ı zehirlemek çok kolaydı. Çünkü o hasta olduğu için yoğurttan başka bir şey yemi-yordu. Bozorg

Ümit'i zehirlemek daha zordu. Çünkü o geldiği günden beri yemeklerini yanında getirdiği uşağına pişirtiyordu:
"Onun yemeğine nasıl zehir katarım?" diye zehirleme yollarını düşünmeye başladı. Hâlbuki o ne kadar çabuk onları zehirlerse Terken Hatun ile o kadar çabuk evlenecek ve Bâtınilerin imamı olacaktı.
Cevad Masali amacını gerçekleştirmek için cebine bir miktar para koyup, Bozorg Ümit'in kaldığı eve onun uşağının yanma gitti.Onunla dostluk kurabilmek için söze başladı:
- Nerelisin?
- Rudbarlıyım.
- Adın ne?
- Yusuf.
Cevad Masali havayı koklayarak:
- Burnuma yemek kokuları geliyor.
- Ağama yemek pişirdim.
- Ona "ağam" deme. O artık Bâtınilerin îmam'ı oldu. Ona "imam" demen gerekir. Bu arada ne pişirdin?
- Bakla yemeği ile pirinç pilavı pişirdim.
- Eğer pilava ve bakla yemeğine yoğurt katarsan daha lezzetli olur.
- Burada yoğurt yok.
- Gidip, yoğurt getireyim.
Cevad koşarak kendi evine gitti. Yanında getirdiği zehirin yansını ılık suyla karıştırdıktan sonra yoğurda kattı. Sonra Bozorg Ümit'in evine giderek yoğurt çanağını Yusuf a verdi ve:
"Bu yoğurdu 'İbrahim Kaleseri getirdi' dersin. Benim adım İbrahim, ağanın da arkadaşıyım..." dedi.
Rudbarh uşak unutmamak için "İbrahim Kaleseri" ismini birkaç kere tekrar etti.
Orada işi biten Cevad Masali bir an evvel Hasan Sabbah'ı zehirlemek için Alamut Hükümet Konağı'na acele bir şekilde gitti.
Uşak öğleye kadar beklemesine rağmen, Bozorg Ümit, Alamut Kona-ğı'ndan dönmedi.Öğle vaktini iki saat geçmesine rağmen efendisi yine gelmeyince Yusuf acıktı ve:
"Ağam bu gün öğle yemeğini İmam'ımız ile yemiştir. Belki akşama kadar da dönmez. O hâlde ben yemeğimi yiyeyim." diye karar verdi. Rudbar-h genç biraz pilav ile biraz da bakla yemeği aldı. Her ikisinin üzerine de yoğurdu yaydı. İştahla yemeye başladı. Kısa bir süre sonra vücudunda ateş ve titreme başladı. Ayaklarının bağı âdeta çözüldüğü için yerinden kalka-mıyordu. Avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. O anda kapı açıldı ve Bozorg Ümit içeri girdi. Uşak sahibim görünce inilti ile birlikte ayağa kalkmaya çalıştı. Fakat kalkamadı.
"Ölüyorum! Midem yanıyor!" diye feryat etmeye başladı.
Bozorg Ümit:
- Ne yedin de bu hâle geldin?
- Size pişirdiğim yemeklerden yedim. Arkadaşınız İbrahim Kalese-ri'nin getirdiği yoğurttan yemeğime kattım. Beni yediğim yoğurt bu hâle getirdi.
- İbrahim kim? Ben öyle birisini tanımıyorum.
- Ben de onu hiç görmediğim için tanımıyorum. O bana sizi önceden beri tanıdığını söyledi.
Yusuf hem Ümit'in sorularına cevap veriyor, hem de inliyordu. Acıya dayanamadığı zaman da avazının çıktığı kadar:
"Oy anam! Yanıyorum..." d^e bağırıyordu.
Büyük dai ona başka bir şey sormadı. Sadece:
"Bekle!.. Doktor getireceğim" diyerek evden çıktı.
Doktor yanına geldiği zaman Yusuf acıdan kaskatı kesilmiş, yan baygın bir şekilde yatıyordu. Doktor onun tüm bedenini muayene etti. Gözlerini içerisine baktıktan sonra o duymasın diye Bozorg Ümit'e:
"Bir tür cevizden yapılmış zehir ile zehirlenmiş" dedi ve çantasını açtı, içinden haşhaştan yapılmış bir tür ilaç çıkardı. Bozorg'dan ilacı eritmek için su istedi. İlacı suda erittikten sonra Yusufa içirmek istedi, ancak Yusuf ağzını açamıyordu. Bu durum karşısında Yusufun ağzını Bozorg Ümit açtı, doktor da ilacı boğazından a,şağıya boşalttı, Bozorg Ümit'e:

- Biraz sonra ilaç etkisini gösterir ve zehiri vücuttan atar. Zamanında bana geldiğiniz için şanslıymış.
Doktor orada bulunan yoğurda parmağını batırıp, diliyle biraz tattıktan sonra:
- Bu yoğurtta zehir var... Bu yemekte de yoğurt var , dolayısıyla yemek zehirli. İbrahim Kaleseri her kimse sizi zehirlemek istemiş.
- Bu yemeği ben yiyecektim. Onun asıl öldürmek istediği bendim. Ben kimseye kötülük etmedim. Öyle birisini de tanımıyorum.
- Siz İmam'ın yerine seçildiniz. O makam Bâtıniler için en büyük makamdır. Birisi sizi kıskandığı için öldürüp, Hasan Sabbah'ın -Ali onu selamla ansın- yerine geçmek istemiştir.
Doktor bu sözlerden sonra Bozorg Ümit'i hastanın yanında bırakarak evden aynldı. O giderken Yusuf hâlâ koma hâlinde yatıyordu.
Aradan bir saat kadar geçmişti ki kapı çalındı. Bozorg Ümit kapıyı açınca karşısına silahlı iki adam dikildi. Adamlar Bozorg Ümit'i tanıyarak, ona selam verdiler ve:
- Büyük dai, biz İmam'ın adamlarıyız. Hükümet Konağı'ndan geliyoruz.
- Ben Hasan Sabbah'ın -Ali onu selamla ansın- yerine geçeceğim için bana imam diye hitap ediniz.
- Biz sizi korumak için geldik. Bize içeri girmemiz için izin ver.
- Sizi buraya kim gönderdi?
- Büyük dai Cevad Masali sizin tehlikede olduğunuzu duymuş, sizi korumamız için bizi o gönderdi,
- Cevad benim neden dolayı tehlikede olduğumu söyledi mi?
- Birilerinin sizi zehirlemek istediğini duymuş. Bunun için bizi gönderdi.
- Siz bu olayı Cevad Masali'den mi yoksa doktordan mı duydunuz?
- Biz doktoru görmedik. Bunu bize Cevad Masali söyledi.
Onları içeriye alan Bozorg Ümit:
- Yemek hazır. Eğer açsanız yiyin.
Adamlar da akşam yemeği yemedikleri için yemek teklifini kabul et-tiler. Akşam yemeği yendikten sonra Bozorg Ümit onları uşağmm yattığı odaya götürdü. Onlara uşağı göstererek zehirlendiğini söyledi. Uşağın biraz kendine geldiğini görünce:
- Ey Yusuf! Kendini toparla ve benimle konuş.
Yusuf da bir adamın kendisine yoğurt getirdiğini, adını İbrahim Kale-seri olduğunu, yoğurdu yemeklere katıp yenirse daha lezzetli olacağım söylediğini, efendisi gelmeyince de kendisinin yemeğin üzerine bu yoğurttan koyarak yediğini anlattı. Biraz daha kendini topladıktan sonra o yoğurdu getiren kimsenin yaşlıca, şişman ve orta boylu bir adam olduğunu söyledi. Onun bu tarifi Cevad Masali'ye uyuyordu. Bozorg Ümit Yusufa sordu:
- Sen Cevad Masali'yi tanıyor musun?
- Tanımıyorum ama onun kim olduğunu duymuştum.
- O adamın konuşmalarından hangi lehçe ile konuştuğunu yani Ma-salili mi yoksa Sandermanlı mı olduğunu anladın mı?
- O Masali lehçesi ile konuşuyordu.
Yusuf bunu söylerken çok acı çekiyor ve konuşmakta zorlanıyordu. Kısa bir müddet sonra da öldü. Bozorg Ümit odada bulunan o iki silahlı adama uşağı defnetmeleri için birkaç kişi getirmelerini söyledi. Kendisi de hastaneye doktorun yanına gitti. Doktora durumu tekrar sordu Doktor:
- Ben yoğurdu tahlil ettim. İçine zehir katmışlar.
Bunun üzerine Bozorg Ümit ayağa kalkıp gitmek isteyince: Nereye gidiyorsunuz?
- Yusuf öldü. Onu defnettirmek için gidiyorum.
- Onun cenazesini hemen defnetme biraz beklet.
- Neden?
- Diğer doktor arkadaşlar da onun zehirlendiğini görsünler, ondan sonra defnedersiniz.
- Ben cenazenin yanına bir doktor götüreyim mi?
- Siz gidin. Ben bir doktor alıp gelirim.
Bozorg Ümit cenazeyi gasilhkneye gönderdi ve cenazeyi götürenlere "Yarın defnedilecek." dedi. Cenaze mezarlığın gasilhanesine nakledilip, Bozorg Ümit, Alamut Hükümet Konağı'na geldiği zaman yatsı vakti olmuştu. Konağa gelince Hasan Sabbah ile görüşmek istediğini söyledi. Hasan Sab-bah hasta olduğu için geceleri

bile uyuyamıyordu. Bu nedenle uyumamış-tı. Bozorg Ümit'in görüşmek istediği iletilince içeri alınmasını söyledi. Bozorg Ümit, Hasan Sabbah'm yanına girince ona uşağmm nasıl zehirlendiği-
ni detaylı bir şekilde anlattı. Zehirli yoğurdu getiren kimseyi Yusuf Rudba-ri ölmeden önce tarif ettiği için, Bozorg Ümit o tarifin Cevad Masali'ye tıpa tıp uyduğunu söyledi. Hasan Sabbah bunu duyunca çok öfkelenerek, o iki silahlı adamın yemekler ve yoğurt kabı ile birlikte gelmelerini emretti.
Silahlı adamlar ve doktoriar Hasan Sabbah'm yanına gelip, bildiklerini ve gördüklerini anlattılar. Hasan Sabbah, doktorları ve silahlı kişileri dinledikten sonra Bozorg Ümit'e:
"Bunların anlattıkları senin söylediklerini doğruluyor" dedi.
Aslında Hasan Sabbah, Bozorg Ümit'in yalan söylemeyeceğini biliyordu. Ancak olay korkunçtu. Böyle bir olayı iyice araştırmadan karar vermek istemiyordu. Gerçekte Hasan Sabbah'm kendisi de haşhaşçıydı. Yani ilaç yapmayı biliyordu. İncelemek üzere söz konusu yoğurdu yanına getirmelerini istedi. Doktoriar yoğurdu getirdiler. Hasan Sabbah yoğurda parmağını batırıp biraz dili ile tattı. Acı olduğunu söyleyip, tükürdü:
- Bu yoğurdu aldığınız yere koyup, saklayın dedi.
Doktoriar gittiler. Hasan Sabbah o iki silahlı adamı odasında bulunan perdenin arkasına gizledi. Onlara;
"Ben çağırmadığım sürece çıkmayın!" diye tembih ettikten sonra yeni bir emir verdi:
- Cevad Masali'yi çağınn.
Cevad Masali yoğurt çanağım Yusuf Rudbari'ye verdikten sonra Hasan Sabbah'ı da zehiriemek için Alamut Konağı'na dönmüştü. Fakaı her ne yaptıysa, Hasan Sabbah'm yemeğine zehir katmak için hrsat bulamadı. Aslında hâlâ o her ikisini de zehiriemek düşüncesinden vazgeçmemişti. O:
"Nasıl olsa Bozorg Ümit o yemekten yemiş ve zehirlenip ölmüştür. Aynı gece Hasan Sabbah'ı da zehirlerim..." diye düşünüyordu. Fakat Bozorg Ümit'in kendisinin değil, uşağının o yemeği yiyerek zehirlendiğini duydu. Zehirli yoğurdu verirken adını söylemeyip "İbrahim Kaleseri" olduğunu söylediği için içi rahattı. Kimsenin kendisinden şüphelenmeyeceğini sanıyordu.
Cevad Masali aynı gece Hasan Sabbah'ı da zehirleyecekti. Ancak gece yarısı olduğu için "uyku saatidir" diyerek vazgeçti.
O gece yatağına girdi. Hasan Sabbah'm yerine imam olmayı. Terken Hatun ile evlenmeyi ve Alamut'un hazinelerine kavuşmayı hayal ederken kapı çaldı. Hasan Sabbah'm kendisini çağırdığını söylediklerinde korktu. Uzun bir süre Hasan Sabbah'la biriikte yaşadığı için o saatte önemli bir iş olmasa Hasan Sabbah'm kendisini çağırmayacağını biliyordu. Ama bir yandan da:

"Hasan Sabbah hem yaşlı hem de hasta olduğu için bana zarar veremez..." diye düşünüyordu.
Hasan Sabbah'm odasma gidince onu getirenlere Hasan Sabbah dışarı çıkmalarını söyledi ve ona da oturmasını işaret etti. Büyük dai oturdu. Bâtınilerin İmam'ı, Cevad'a:
"Bozorg Ümit'e suikast düzenlemişler, seni bunun için gecenin bu saatinde istirahatından ederek buraya çağırdım. Onu öldürmek istemişler, ancak o rastlantı sonucu kurtulmuş. Eğer o yemekleri yemiş olsaydı bu gün ölmüş olacaktı..." dedi.
Cevad Masali onu dinledikten sonra bir müddet düşündü. Eğer " Olaydan haberim yok" deseydi pek inandırıcı olmazdı. Hasan Sabbah da kendisinden kuşkulanırdı. Çünkü Bozorg Ümit'in uşağı o yemekleri yediği için zehirlenmiş ve ölmüştü. Bunu da Alamut'ta duymayan kalmamıştı. Sessizliğini bozarak:
- Bozorg Ümit'in uşağının öldüğünü duydum. Fakat Bozorg Ümit'e suikast düzenlenip düzenlenmediğini bilmiyorum.
- Onu öldürmek istemişler. Bu alçakça bir teşebbüstür. Asıl amaçlan Bozorg Ümit'i öldürmekmiş.
- Onun düşmanı yoktur. Onu neden öldürmek istesinler?
- Benim yerime geçecek olan insanın düşmanları olur.
- Ümit'in uşağının ölümünün başka bir nedeni olmasın?

- Doktorlar onun yediği yoğurdu kontrol ettiler. O zehirli bir yoğurt-muş. Yoğurda "cevizcabel" adı verilen bir zehir kattıklarını tahlil sonucu anladılar. Yoğurdu getiren kişi o yoğurda zehir katmış. Adının "İbrahim Kaleseri" olduğunu söylemiş.

Cevad Masali'nin rengi kaçtı ve bir şey söylemeden sustu kaldı. Hasan Sabbah:

- İbrahim Kaleseri denen o kişinin amacı Bozorg Ümit'i öldürüp, yerine geçmektir.

Cevad Masali bir şey söylemiyordu ama aklından hâlâ Hasan Sabbah'ı öldürebileceğim, bir fırsatı bulup ^zorg Ümit'i de öldürerek imam olabileceğini düşünüyordu. Hasan Sabbah sessizliği bozarak:

- Bu cinayet teşebbüsünün bir tek nedeni olabilir. O da birisi onu öldürüp yerime geçmek için yapmıştır. Onu öldürdükten sonra ben yerine başka birisini seçmeyeyim diye muhtemelen beni de öldürecekti.

Cevad Masali bu sözleri duyunca korkusundan tir tir titredi. Aynı za-manda Hasan Sabbah'm zekasına da hayran kaldı. Bâtınilerin imamı Cevad Masali'ye sordu:

- Bu konudaki düşüncen ne? Kimden şüpheleniyorsun?

- Hiç kimseden şüphelenmiyorum. Ama İmam, bu tezgâhı Bozorg'un kendisine sizin sempati duymanız için hazırlamış olduğu bir oyun olabileceğini hiç düşündünüz mü?

- Bozorg Ümit oyuncu değil ki böyle bir sahne hazırlasın ve kendi uşağını öldürsün. Ona suikast düzenledikleri açıkça belli oluyor. Bir tesadüf eseri ölümden kurtulmuş.

Cevad Masali bu sözlerden sonra iyice heyecanlandı ve çok korktu. Çünkü anlatılan kişi kendisiydi. Artık bir şeyler yapması gerektiğini düşündü. Çünkü Hasan Sabbah'm kendisinden şüphelendiği açıkça belli oluyordu. Hasan Sabbah'ı yalnız sandığı için:

"O beni öldürmeden ben onu öldürürüm. Bu iş de burada biter. Nasıl olsa yaşlı ve hasta. Böylece de eceliyle öldüğünü sanırlar. Kimse de benden şüphelenmez. 'Gece vakti orada ne işin vardı?' derlerse de ben de 'Ölmeden önce beni görüp helalleşmek, ölüm hâlinde yanında olmamı istemiş' derim..." diye düşündü. O bunlan kafasından geçirirken, Hasan Sabbah:

- Sen o zehir katılmış yoğurdu biliyorsun?

- Siz o yoğurdu bildiğimi neye dayanarak söylüyorsunuz?

- Rudbarlı genç ölmeden önce yoğurdu getireni tarif etmiş, onun tarifi sana uyuyor. Sonra zehirlenme olayı olduğu zaman ben seni Alamut Konağı'nda arattım. Burada yoklun. Seni her yerde aradılar ve bulamadılar. O saatlerde, buradan Bozorg Ümit'in evine yoğurt götürdüğün anlaşılıyor. Yoğurdu koyduğun çömlekçi ve yoğurdu satın aldığın yoğurtçunun da seni tanıyacaklarından eminim.

Cevad Masali, Hasan Sabbah'ı iyi tanıyordu. O suçluları hiç affetmez öldürürdü. Sonra bu olay herkes tarafından duyulacaktı. Bu işi başaramazsa Terken Hatun'un gözünden de düşecekti. Korkusundan Hasan Sabbah'ı öldürmeye karar verdi. Yerinden fırlayarak Hasan Sabbah'm üzerine doğru saldırdı. Onun bu hareketini gören Hasan Sabbah perdenin arkasına gizlediği silahlı adamlarına bağırdı. Onlar da koşup Cevad Masali'yi yakaladılar. Ellerini ve ayaklarım bağlayıp. Hasan Sabbah'm emri ile hapse attılar.

Daha sonra yoğurtçu ve çömlekçiyi de çağırdılar. Cevad Masali'yi de hapisten çıkardılar. Bunları yüzleştirdiler. Her ikisi de yoğurdu ve çömleği Cevad Masali'nin kendilerinden aldığını söylediler.

Hasan Sabbah:

- Cevad, suçunu inkâr etme! Bu yoğurdun içine zehiri koyan sen olduğuna göre katil sensin.

Cevad Masali suçunu itiraf edemiyordu. Yaptığmdan pişmandı ve utanıyordu. Bozorg Ümit ile utancından yüz yüze gelmek istemiyordu.

Hasan Sabbah, Cevad Masali'ye:

- Beni de öldürmek niyetinde miydin? Beni ve Bozorg'u öldürseydin bile sana bunun bir yaran olmazdı. Bozorg ölmüş olsaydı bile yerime seni değil başka birisini tayin ederdim.

Cevad Masali bu soruya da cevap vermeyip susmakla yetindi. Hasan Sabbah sorusuna cevap alamayınca bu kez:

"Bozorg Ümit'i öldürmen için seni kim tahrik etti?" diye sordu. Cevat Masali bu soruya da cevap vermeyince Hasan Sabbah:
- Bu işi yapsa yapsa Bozorg Ümit'in rakipleri yapar. Bunlardan birisi sen, diğeri de Mahmut Secistani olabilir. O İsfahan'dan hiç ayrılmadığı için yapmış olamaz ve seni tahrik edecek bir adam da değildir. Ayrıca Mahmut Secistani benim Bozorg Ümit'i seçtiğimi henüz öğrenmemiştir. Onunla temas etme fırsatın da olmadı. Sen bu işi o kadar çabuk yaptın ki onun seni tahrik etmesi için fırsat bulması mümkün değil. Seni kimin kışkırttığını hâlâ söylemedin. Seni hapse atacağım. Ömür boyu orada kalacaksın.
Cevad Masali, Hasan Sabbah'm kendisini idam ettireceğini bekliyordu. Ömür boyu hapis cezası verdiğine, "Nasıl olsa bir hrsatını bulur kurtulurum." ümidiyle çok sevindi. Öldürülse buna fırsatı olmazdı. Çünkü bir ölü asla dünyaya geri gelemezdi. Hasan Sabbah'm hasta olduğu için ölümünün yakın olduğunu bildiğinden kurtulma ümidi daha da çok arttı. Ayrıca "Terken Hatun beni nasıl olsa kurtarır. Hem onunla evlenirim hem de imam olurum." diye de sevindi. Fakat bu düşüncesini kimseye söylemedi, susmakla yetindi. Suskunluğunu Hasan Sabbah'm bir sorusu bozdu. Hasan Sabbah:
- Bozorg Ümit'i zehirleyerek öldürmen için Terken Hatun mu kışkırttı?
- Hayır. O Bozorg Umit'i|i a^mı bile hiç anmadı. O sadece benim sizin yerinize geçmemi istiyordu. ¦
- Sen imam olursan ona ne gibi bir yararın olacaktı?
- O benimle evlenmek istiyordu. Eğer ben "imam" olursam o da "imam karısı" olacaktı.
- Onun asıl amacı sen imam olduktan sonra seni öldürüp yerine kendi imam olmaktı.
Hasan Sabbah'm bu sözü karşısında Cevad Masali şaşırdı. O ana kadar Cevad Masali bunu hiç düşünmemişti. Onun sadece büyük dai olmak istediğini sanıyordu.Hasan Sabbah:
- Bir hususu hâlâ anlamış değilsin. Eğer Bozorg Ümit'i öldürseydin ben onun yerine başka birisini seçerdim. Beni de öldürmüş olsaydın bir sürü büyük dai var. Onlar bu makamı sana bırakmazlardı. Sen bunu bilmelisin.
- Terken Hatun bana sizi de zehirlememi söyledi ama ben bunu yapmadım.
Hasan Sabbah'm öğrenmek istediği buydu. Hasan Sabbah:
- Yani Terken Hatun, beni zehirlemem söyledi mi?
- Evet, söyledi.
- O hâlde beni neden zehirlemedin?
- Ben Bâtmiyim. Sizi bize Allah'ın gönderdiğini de biliyorum. Böyle birini öldürerek günaha girmek istemedim
- Mademki beni "Hak İmam" olarak biliyorsun, Imam'ın emir ve tavsiyelerinin de hak olduğunu bilmen gerekirken neden benim emirlerim ile iş yapmadın? Ben Bozorg Ümit'i imam olarak atadığıma göre o da benim bir tavsiyem ve emrimdi. Senin yapmak istediğin emir ve tavsiyelerime isyan etmek değil midir? Ayrıca onu ve beni öldürseydin Terken Hatun yine seninle evlenmeyecekti. Sadece sana cinayet işletmiş olacaktı.
Cevad Masali aslında bir gün önce fırsat bulsaydı Hasan Sabbah'ı öldürecekti. Fakat bir türlü imkân bulamamıştı. Bunu Hasan Sabbah'a söyleyemezdi. Bundan dolayı da yalan söylemek zorunda kaldı.
- Ey imam. Ben senin karakterinde bir insanım. Seni zehirlemeyi hiçbir zaman düşünmedim. Eğer isteseydim sizi öldürürdüm. Çünkü yanınıza geldiğim zaman kılıcım elimdeydi. O kılıçla sizi kesebilirdim. Yemeğine de zehir katmadım.
Hasan Sabbah onun yüzüne "Sana inanmıyorum." dercesine baktıktan sonra:
- Beni kılıçla kesmedin ve yemeğime de zehir katmadın. Eğer Bozorg -> Ümit'i öldürseydin benim yerime nasıl geçecektin? - '
- Eğer o ölürse yerine sizin başka birisini seçeceğinizi bildiğim için yanınıza gelip göreve talip olduğumu size söyleyecektim.
- Bana söylesen bile ben seni yine seçmezdim. Burada senden üstün dailer var. Sen kendini o kadar üstün görme. Ben seni bu göreve layık görmüyorum.
Bu sözlerden sonra Hasan Sabbah konuyu değiştirerek:
- Terken Hatun un Fümende olduğunu duydum. Yeni bir haber al-madığma göre o şimdi nerede, biliyor musun?
- Hayır. Onun şu anda nerede olduğunu bilmiyorum.

- Terken Hatun ordusunu Fars'tan Fumen'e nakletmiş. Onun yapmak istediği nedir?
- Onun ileride ne yapmak istediğini de bilmiyorum.

Hasan Sabbah, Bozorg Ümit'e hitaben:

- Bunu sana teslim ediyorum. Onu Lemser Kalesi'ne götür ve orada senin nezaretin altmda tut. Terken Hatun ile irtibat kurmamasma dikkat et.

Cevad Masali'ye de:

- Seni Bâtmilerin büyük dailiğinden ve dailikten azlediyorum. Bozorg Ümit bu durumu tüm Bâtmilere bildirecektir..

Bozorg Ümit, Cevad Masali'yi kendisi askerleri ve Alamut Hapishane-si'nin birkaç muhafızı ile Lemser Kalesi'ne götürüp bırakarak geri döndü.

Bâtını imamı, Bozorg Ümit'e:

- Cevad, Terken Hatun ile ilgili yalan söyledi. Fakat anlattıklarının bir kısmı da doğru. Çünkü yemeğime zehir katmadığı gibi kıhcı elinde olduğu hâlde beni de öldürmedi. Fakat bu andan itibaren fırsat bulsa beni öldürür. Sen onu öldürme ama hapishaneden de bırakma. Orada ölene kadar kalsın.
- Bir gün gelir ondan yararlanabiliriz. Onun için ölmesindense hapishanede kalması bizim için daha yararh olacaktır. Birçok insan suç işlediği hâlde tövbe etmiştir. Bu da tövbe edebilir. Ancak o, İmam'ımızı öldürmek istemiştir. Amacı da bir kadına kavuşmaktır. Bu konuda dürüst olmamız gerekmektedir. Eğer bir kadın uğruna İmam'ımızı öldürmek istiyorsa, fırsatını bulursa tüm Bâtınileri bu uğurda yok edebilir. Bu tür insanlar, çok zor bir eğitimden geçiyorlar. Bize ihanet etmemeliydi.
- Uşağımı öldürdüğü için, âdeta içim yanıyor.
- O bir alçaklık etmiştir. Rbkylerini ortadan kaldırmak istemiştir. Bunu tam çözebilmemiz için Terkeh Hatun'u buraya çağır. Onunla konuşacaklarım var.

TERKEN HATUN'U ÖLDÜRME GİRİŞİMİ

Bozorg Ümit İmam'a:

- Bu hususta emriniz nedir?
- Fümende bulunan Terken Hatun'a benim adıma mektup yaz. Bu mektupta bütün dailerin Alamut'ta toplanacaklarını, kendisinin de Ala-mut'a gelmesini yaz. Ayrıca yazdığın mektubu getir, ben de kenarına"* yazı yazayım ki mektubun benim tarafımdan yazıldığını anlasın. Senin benim yerime geçeceğini öğrenmişse, bu mektubu görünce şaşırmaz. Öldüğüm zaman Alamut'ta olmak isleyecektir. O, ayakkabıcı Ebu Hamzayı öldürttüğü zaman ben de onu idam ettirseydim ondan yararlanamazdık. Kınlan testinin parçalarını yapıştırmakla testi eski hâlini almaz. Onu önce bir fedaisi vasıtasıyla öldürmek istedim ama mezhebimizin yayılmasına ve güçlenmesine yardımcı olur düşüncesi ile vazgeçtim. O kadının gözü eskiden yükseklerdeydi. Şimdi de bu huyundan vazgeçmedi. Yine onun gözü yükseklerdedir. Beni de zehirlemek istemesinin nedeni budur. Bizden sonra da başkalarını zehirletebilir. Gözü yükseklerde olduğu için ordusunu Fars'tan Fumen'e nakletti.
- İmam'ım ona ne yapmayı düşünüyorsunuz?
- Onu bulunduğu yerde veya bir kalede gözetim altmda bulundurma-, hyız.

Eskiden mektuplara dip not yazılmak istendiği zaman dip not mektubun altına yazılmaz, bunun yerine mektubun kenarına yazılırdı.

- Ben şimdi mektubu yazıp size getireceğim. Siz de mektubun kena-nna istediğinizi yazarsmız.

Bozorg Ümit mektubu yazıp Hasan Sabbah'a getirdi. O da mektubun kenanna, "Hasta olduğum için mektubu başkasma yazdırdım. Bu mektup benim emrimle yazılmıştır" diye yazdı.

Bozorg Ümit aynı gün mektubu bir ulak ile Fumen'e gönderdi. Yine aynı gün Cevad Masali'yi de Lemser Kalesi'nden Rudbar'a naklettirdi. Kendisi Hasan Sabbah'ın yerine geçeceğinden, yardımcısına Cevad Masali'yi kollamasını ve Cevad Masali'nin Terken Hatun ile irtibat sağlamasını önlemesini bir mektup yazarak bildirdi. Ulak Bozorg'un mektubunu Fumen'e götürüp Terken Hatun'a teslim etti. Ondan aldığı cevabı da Bozorg Ümit'e getirdi. Hasan Sabbah'ın istemesine rağmen Terken Hatun, Alamut'a gitmedi. Gitmemesinin nedeni de Cevad Masali'den haber

beklemesiydi. Ondan cevap gelmeyince biraz şüphelenmeye ve Alamut'a gitmesinin kendisi için tehlikeli olacağını düşünmeye başladı.
Terken Hatun, Hasan Sabbah ile Bozorg Ümit'in zehirlenerek öldükleri hakkında haber beklerken, bu mektup her ikisinin de ölmediğini kanıtlıyordu. ..
Cevad Masali'den haber gelmemesi konusunda iki şey düşünüyordu. Bunlardan birisi cinayet girişimlerini öğrendiklerinden Cevad Masali'yi öldürmüş olabilirlerdi. İkinci ihtimal ise, cinayet girişiminde bulunduğundan, kendisine işkence yapılarak itiraf ettirilmiş, Cevad Masali ile yüzleşti-rilmek için Alamut'a çağrılmış olabileceği ihtimaliydi. Bu ihtimalleri düşünen Terken Hatun Alamut'a gitmeyip, onları oyalama taktiği uygulamaya başladı. Diğer taraftan da Hasan Sabbah'ın mektubunu alır almaz, Kirman-şah Ordusu Kumandanı Nureddin Kulher'e bir mektup yazıp, bir miktar da para gönderdi. Mektubunda acele olarak Gilan'dan Fumen'e ordusu ile gelmesini yazdı. Terken Hatun'un ordusunun askerlerinin tümü Arap askeriydi. İsfahan'dan Terken Hatun'u korumak için gelmişlerdi. Onlara "Hasan Sabbah'tan bir mektup aldığını, mektupta kendisini Alamut'a çağırdığını, bunun anlamının da kendisii^i öldürtmek olduğunu, bundan dolayı yakında bir savaş çıkabileceğini" söyledikten sonra harbe hazırlıklı bir şekilde beklemelerim söyledi.
Terken Hatun ayrıca bütün adamlarına, Hasan Sabbah'ın kendisini bir ölüm fedaisine öldürtebileceğini, bu nedenle yanına haberi olmadan hiç kimseyi almamalarını tembih etti.
Hasan Sabbah Terken Hatun'un Alamut'a gelmesini bekliyordu. Gel-
mediği gibi olumlu bir cevap vermeyip, oyalama taktiğini uyguladığını anladı. Bozorg Ümit'e "bir mektup yazıp, neden gelmediğini yazmasını ve tehdit etmesini," söyledi. Ayrıca "neden emir dinlemediğini," de sormasını isledi.
Bozorg Ümit;
- Mektup yerine gidip yakalayarak buraya getireyim.
- Sen benim yerime imam olacaksın. Senden böyle bir şey düşünmeni beklemiyordum. Sen oraya askerlerimizle saldınrsan Terken Hatun askerlerimizin hepsini öldünür. Onları bile bile bir ölüme sürükleyemezsin.
- O hâlde birkaç fedai gönderip, öldürteyim mi?
- Bu tür güç işleri Tebs Kalesi komutanı yapabilir. Ona bir adam gönder, onu bu işten haberdar et!
- Adam göndermeye gerek yok. Bir yazı yazıp, güvercinler vasıtasıyla gönderirsek ona daha çabuk ulaşabiliriz.
Bozorg Ümit'in fermanı Tebs Kalesi'ne gittiği hâlde. Terken Hatun birinci mektubun cevabını dahi henüz yazmamıştı. Daha sonra hasta olduğunu bahane ederek gidemeyeceğini bildirdi. Hasan Sabbah onun hasta olduğunu duyunca "Kadınlar yaratılış itibarıyla farklı oldukları için hasta hasta yolculuk yapamazlar." diye düşündü. Fakat aldığı istihbaratlardan onun Alamut'a gelmek istemediğini anladı.
Bir gün Alamut'a atlı bir genç gelip. Hükümet Konağı'nın önünde atını durdurdu. Atından inip muhafıza doğru yürüdü. Muhafıza " Bozorg Ümit'i görmek," istediğini söyledi. O da başka bir muhafızı çağınp gelen genci ona teslim etli. Gelen muhafız gencin yüzüne baktı, tüysüz bir delikanlıydı.
- Genç, Bozorg Ümit ile ne görüşeceksin?
- Ona vermek için bir mekıup getirdim.
- Ona kimden mektup getirdin? • - Mektubu Tebs Kalesi Komutanı Şirzad Kuhistani'den getirdim.
Asker Şirzad Kuhistani'nin adını duyunca, genç adama karşı tutumunu değiştirip, ona saygılı davranmaya başladı. Ve genç adama:
- Siz buyurun içeride istirahat edin, ben sizi onun yanına götüreceğim...
Genç adam biraz dinlendikten sonra, asker ona rehberlik ederek, götürüp başka bir askere teslim etti. Yeni gelen asker onu Bozorg Ümit'in yanına götürdü.
Bozorg Ümit, tüysüz genci görünce onun hadım olduğunu ve Tebs Kalesi'nden geldiğini hemen anladı. Genç adama sordu:
- Nerelisin?
- Niygonanlıyım.
- Adın nedir?
- Davut Niygonani.

- Ben Niygonan diye bir yer duymadım. Burası nerededir? . - Niygonan Horasan'ın bir kazasıdır.
- Tebs Kalesinden geliyorm.uşsun. Doğru mu?
- Evet, oradan geliyorum.

Bu sözü söyledikten sonra genç elini cebine sokup bir mektup çıkardı, Bozorg Ümit'e verdi ve:

"Bu mektubu size Tebs Kalesi Komutanı Şirzad Kuhistani gönderdi"

dedi.

Bozorg Ümit mektubu okuduktan sonra:

- Çok çabuk gelmişsin. Hangi vasıtalarla geldin?
- Tebs Kalesi'nden deve ile yola çıktım. Deve ile gece gündüz yol aldıktan sonra Kums'a ulaştım. Deveyi orada bırakıp bir at ile yolculuğa devam ettim. Bu şekilde buraya kadar geldim.
- Şirzad, benim hakkımda sana ne söyledi?
- O bana, sizin imam olduğunuzu, siz ne tür bir emir verirseniz verin yapmam gerektiğini söyledi. Ben şu andan itibaren sizin emrinizdeyim.
- Kaç yaşındasın?
- Yirmi yedi yaşındayım.
- Tebs Kalesi'nde kaç yıl kaldın?
- Akı yıldır oradayım.
- Yanıma yaklaş.

Bu söz üzerine Davut, Bozorg Ümit'e yaklaştı. Bozorg gencin pazılan-m eliyle yokladıktan sonra:

- Pehlivan gibisin. Bu pazıların çok güçlü. Davut'un yüzü kadın gibiydi^

Davut:

- Eğer elbiselerimi çıkarırsam pfehlivan gibi bir vücudum olduğunu da görürsünüz.

O aslında hadım edilmiş bir erkekti. Bozorg Ümit ona oturması için izin verdi. O oturduktan sonra da yavaş yavaş konuya girdi:

- Buraya seni neden gönderdiklerini herhâlde biliyorsun?
- Evet biliyorum.
- Bizim aslında kimseye düşmanlığımız yoktur. Biz dailer birbirine son derece bağlı insanlarız. Yalnız mezhebimizin düşmanları bizim de düşmanlarımızdır. işte böyle bir konuyu seninle konuşmak istiyorum.
- Benim bu konudan haberim var.
- Şimdi mezhebimizin büyük bir düşmanı var. Bu düşman affedilmez cinstendir. Büyük daimizi öldürdüğü ispadanmıştır. Şimdi bizleri de öldürmek istemektedir. Bir ordu gönderip onu yok edebiliriz. Fakat ordu gönderirsek askerlerimizden de çok ölen olacaktır. Bundan dolayı seni onu öldürmen için göndereceğim. Böylece bizleri onun şerrinden kurtarmış olacaksın.
- Hocam o düşmanın adı nedir?
- Onun adı Terken Hatun'dur. Şu anda Fumen'de bulunmaktadır.

Davut, Terken Hatun'un adını duyunca hayret ederek:

- Hocam, o Bâtını Mezhebi'ne girmiş ve büyük dailik gibi bir makama getirilmiştir. Ben onu nasıl öldürürüm?
- Doğrudur. O hem Bâtını Mezhebi'ne girdi ve hem de İmam'ımız onu büyük dailik makamına atadı. Fakat o Imam'ımıza ihanet etti. Törelerimize göre öldürülmesi gerekmektedir.

Davut sustu. O susunca Bozorg Ümit:

- Neden sustun?
- Terken Hatun bir kadındır.
- Kadındır ama hain ve katildir. Bu nedenle onun öldürülmesi gere-kir.

Davut yine sustu ve bir şey söylemedi. O konuşmayınca Bozorg Ümit:

- Neden bir şey söylemiyorsun? Yoksa bir şey yapmak istemiyor musun?
- O zavallı bir kadın. Ben hançerimi o kadının boğazına nasıl sapla-nm? Onu nasıl öldürürüm?
- Tebs Kalesi'nden gelen bir fedainin bu tutumu beni şaşırttı.
- Ey usta, Tebs Kalesi erkekleri bir kadına hiç ihtiyaç duymazlar. Onların kafalarında kadınlara yer yoktur. Bizlerin savaşı kadınlarla değil, erkeklerledir.

- Terken Hatun diğer kadınlardan farklıdır. O insan değil dişi bir en-' gerek yılanıdır. Onun işi insanları sokmak ve zehirlemektir. O daima sokarak felaketler getirir. Ayakkabıcı Ebu Hamza onun kışkırtması sonucu öldürülmüştür.
¦ ...V

- O ayakkabıcı Ebu Hamza'yı öldürdüğü hâlde kısasa göre neden cezalandırmadılar?
- Biz onun ıslah olabileceğini ve onun çevresinden yararlanabileceğimizi düşündüğümüz için cezalandırmadık. Ama yaptığı olaylar onun ıslah olmayacağını gösterdi. Bundan dolayı da öldürülmeyi hak etti.

Davut bu konuşmalardan etkilenmiş gözüküyordu. Ancak hâlinden kararsız olduğu da anlaşılıyordu. Onun bu tutumunu fark eden Bozorg Ümit:

- Eğer kendini bu iş için hazır hissetmiyorsan seni, Tebs Kalesi'ne geri göndereyim. O zaman Şirzad başka birisini bu iş için gönderir.

Bozorg'un bu konuşması aslında bir tehditti. Şirzad bu iş için başka birini görevlendirirdi ama onu da öldürtürdü.

Tebs Kalesi Komutanı Şirzad, Kuhistani Bâtıni kale komutanları içerisinde en yaşlısıydı. İyi bir yöneticiydi. Tebs Kalesi'ne disiplini o getirmişti. Yerine göre çok merhamedi davranırdı ama yerine göre de çok acımasızdı. Yaşının yüz yirmi iki olmasına rağmen enerjisinden bir şey kaybetmemişti. Onun bir görev verdiği fedai o görevi yapamazsa kesinlikle öldürtürdü. Bu konuda başka cezası yoktu.

Davut, Bozorg'un ne demek istediğini çok iyi anladı. Bu bir nevi tehditti. Yani o Terken Hatunu öldürmezse bu işi başkasına yaptırırlar ve kendisini de öldürtürlerdi.

Davut;

- Hocam, ben ve benim gibi Tebs Kalesi'nde yaşayanlar ölüm için kendimizi hazırlamışız. Canımızı Bâtıniler uğruna feda etmeye hazırız. Hiç kimse bizleri Tebs Kalesi'ne zorla götürmedi. Biz bu iş için gittik. Hepimiz Bâtınilerin fedaileriyiz. Ölmek ve öldürmek benim ve arkadaşlarım için olağan bir iştir. Teb Kalesi'nde bu iş için eğitildik.

Bozorg Ümit sesini yumuşatarak ve hafifçe:

- O kadını biz affettik. O da Bâtıni oldu. Sonra da bizlere ihanet etti. Sen hâlâ onu öldürmek istemiyorsun.
- Ben bu işi bitirmek işerim. Ancak siz hâlâ imam değilsiniz. Eğer imam emir verirse onu öldürümm.
- Ben İmam'ım ve sana emir veriyorum. O kadını öldür!
- Henüz İmam'ımız hayattadır. Siz o hayatta olduğu sürece İmam'ımız değilsiniz. Sizin verdiğiniz emir de İmam emri değildir. Eğer İmam'ımız bunu söylerse ben de onun emrini yerine getiririm. Yoksa ben hançerimi bir kadının gırtlağına saplamam. Bu mertçe bir iş olmaz.
- Ben, sözümün tmam'ımızın sözü olmadığını kabul ediyorum. Sabret seni İmam'ımızın yanına götüreceğim.
- Olur. Burada sizi bekleyeceğim.
- Bir oda vereyim orada dinlen. Atını da ahıra çektireyim. O da orada karnını doyursun.

Hasan Sabbah, hasta olduğu için bir günü ertesi gününe uymuyordu. Bozorg Ümit o gün gitmesine rağmen, rahatsızlığı nedeniyle Hasan Sab-bah'la görüşemedi. Ertesi gün kendisini kabul etti. Davut Imam'ın odasına girdiğinde. Hasan Sabbah sırtını bir yastığa dayamış, yatağın içersinde oturuyordu. Davut'a "Hoş geldin." dedikten sonra, o gence kaç yaşmda olduğunu, Tebs Kalesi'nde kaç yıl kaldığını, Tebs Kalesi'nden hiç dışan çıkıp çıkmadığını ve bir iş ile meşgul olup olmadığını sordu. Bunları sorarken onun iyi bir fedai olup olmadığını öğrenmek istiyordu.

Hasan Sabbah bu soruları sorduktan sonra, Tebs Kalesi Komutanı Şirzad hakkında sorular sordu. Davut;

- O çok yaşlı olmasına rağmen enerjik bir insandır. Onun o kalede bulunması bizler için bir şanstır.
- O bizim mezhebimize çok hizmet etmiştir. Onun o disiplini ve iyi eğitimi sayesinde gücümüzü de dünyaya ispatladık. Onun yetiştirdiği fedailer, canları

pahasına olsa bile verilen görevleri yapmaktadırlar. Onun verdiği emekler boşa gitmemiştir.
Bu sözlerden sonra Hasan Sabbah asıl konuya girdi;
- Davut sana bir görev verilmiş, o emri benim sana söylememi istemişsin doğru mu?
- Evet. Benden bir kadını öldürmem isteniyor. Bana göre bir kadına hançerle saldırmak yiğitlik değildir.
- Her şeyin bir özeUiği vardır. O özellik olmazsa o şey yok demektir. Süt çok güzel bir şeydir. Onu çocuklar içerler. Sütten yoğurt, ayran ve yağ yapılır. Yemeklere lezzet katar. Süt beyaz olur. Eğer süt beyaz değilse ve tadı bozuksa ondan ne yağ olur ve ne de başka bir yiyecek. Onu artık süt olarak kabul edemeyiz. O kadın da tıpkı o bozuk süt gibidir, y Onu bir kadın olarak düşünmemek gerekir. Bundan dolayı onu ben bir ._7 kadın olarak düşünmüyorum. Sen "Bir kadına hançerle saldırmak erkekliğe yakışmaz." diyorsun. Fakat onu öldürmek demek bir kadını öldürmek demek değildir. O Bâtıni olduğunu söyledi. Fakat bize ihanet etti. Adamlanmızı öldürttü. Evet, o şeklen bir kadındır. Bu onun dış görünüşüdür. İç görünüşü ise bir engerek yılanıdır. Bundan dolayı onu öl-dürmekle, bir kadını öldürmüş olmuyorsun. Şimdi sana açık emrimi söylüyorum."Git ve o kadını öldür!"
- Bu konuşmalarınızdan sonra vicdanım rahatladığı için, emriniz yerine getirilecektir.
Alamut Kalesinde bunlar olurken, Nureddin Kulher komutasındaki Kirmanşah Ordusu da Fumen'e geldi. Terken Hatun Kirmanşah Ordusunun komutanını hemen kabul etti. Ona hangi şartlar akında Bâtıni olduğunu anlattıktan sonra:
- Eğer Bâtıni Mezhebi'ni kabul etmeseydim, Berkyaruk beni öldürecekti. Bâtıni olduğum için Bâtmiler beni korudular. Hasan Sabbah beni "büyük dai" yaptıktan sonra Fumen'e geldim. Aslında ben Bâtıni değilim ve Bâtmilikten de nefret ediyorum. Bu duygularımı Bâtınilerden gizliyorum. Benim onlardan nefret ettiğimi anlamalarını istemiyorum. Fakat Hasan Sabbah benim Bâtıni olmadığımı anlamış. Bunu nasıl öğrendiğini bilmiyorum ama aldığım bilgilere göre de beni öldürtmeye karar vermiş. Benim seni ordun ile acele olarak buraya çağırmanın nedeni kendimi savunmam içindir.
Nureddin Kulher;
- Hepimiz sizin fedaileriniziz. Canımızı sizin uğrunuza feda etmeye hazırız. Üç aklı başında askerimiz sizi görme mutluluğuna ermek istiyorlar.
- Gelsinler.
O üç asker Kirmanşah aşiretleri reislerindendiler. Terken Hatunu görmek için onun odasına girdiler. Terken Hatun onlara "Hoş geldiniz." dedikten sonra, Nureddin Kulher'e anlattıklarını onlara da anlattı. Onlara da Bâtını Mezhebi'ni kabul etmediğini, ancak hayatının tehlikede olması nedeni ile Bâtıni olmuş gibi davrandığını, "Eğer kabul etmiş gibi davran-masaydım Berkyaruk beni öldürtürdü." dedi.
Nureddin Kulher:
- Hanımefendi, sizin İsfahan'da timarınız vardı. Ayrıca İsfahan'ın gelirlerini de kendi hazinenize kakıyordunuz. O paralar ile asker ve subayların maaşlarını veriyordunuz. Burada da geliriniz var mı?
- Buradaki gelirim "büyük dai" olduğum için bundan dolayı olan gelirlerdir.
- Bu gelir az olduğu için askerlerin ve subayların maaşlarına yetmez.
- Şimdilik böyle ama yakında değişecektir.
- Nasıl değişecek?
- Hasan Sabbah yakında ölecektir. Onun yerine geçecek büyük dai benim adamımdır. Eğer adamım imam olsaydı İran'dan Şam'a kadar bütün ülkeyi elime geçirecektim. Fakat Hasan Sabbah onu seçmedi. Bozorg Ümit adındaki büyük daiyi seçti.
- Bu adı hiç duymadım.
- Biz bu ülkenin güneyinde ve doğusunda yaşadığımız için duymamış olabilirsin. Bozorg Ümit, İran'ın kuzeyinde bulunan Rudbarlıdır. Orada bulunan Lemser Kalesi'nin komutanıdır. Mülhittir.
- Hasan Sabbah'ın yerine Bozorg Ümit geçtiğine göre siz mülhitlerle olan ilişkinizi kesersiniz.

- Eğer ben mülhitlerle bağlarımı koparırsam o zaman yine hayatım tehlikeye girer. Onlar beni Berkyaruk'a karşı korudular. Eğer onlarla ilişkimi kesersem mülhitleri kendime düşman ederim.

Terken Hatun bunları söyleyince, üç aşiret reisi ile Nureddin Kulher birbirlerine baktılar. Nureddin Kulher sordu:

- O hâlde ne yapmamız gerekmektedir?
- Alamut'a saldırmaksınız.

Alamut'a saldırmak o an için çok güç olduğundan Nureddin ile üç aşiret reisi şaşırarak hayretler içinde birbirleriyle bakıştılar.

Kısa bir sessizlikten sonra Nureddin Kulher:

- Orası kolayca alınacak bir yer değil ki biz oraya saldıralım.
- Neden şaşırdınız. Hasan Sabbah şu anda ölüm döşeğinde yatmaktadır. O ölmeden önce bana saldıracaklarım biliyorum. Onlar bize saldırmadan biz onlara saldıralım.
- Alamut çok yüksek bir kale. Aynı zamanda çok sağlam surları ve burçları savunmaya çok uygun olduğu için, orasını almamız mümkün değildir. Koskoca Selçuklu hükümdarı Melikşah ve veziri Nizamülmülk bile orasını alamadıktan sonra biz orasını nasıl alırız?
- Mülhiderin kalesi Alamut'tur. Lemser Kalesi de onların kalesidir. Onların tüm kaleleri sağlam ve korunaklıdır. Doğru oraları alamayız. Ancak Alamut şehri sadece bir askerî garnizondur. Burada o kadar tedbirleri yoktur. Çünkü mülhitler oraya o kadar önem vermezler. Mülhitlerin şu anda Kuhistan'da, Kums'ta ve İsfahan'da güçlü orduları vardır. Fakat Alamut şehrindeki askeri birlikleri zayıftır.
- Mülhitler her zaman ve her yerde önlem aldıkları hâlde, Alamut şehrini neden savunmasız bırakmışlar? Size göre bunun sebebi nedir?
- Onlar Berkyaruk'tan çekinirlerdi. O ise şimdi mülhitlerin dostudur. Bu nedenle hiç kimse Alamut'a saldıramaz diye önlem almamışlardır.
- O hâlde Alamut'a nasıl saldırabiliriz?
- Sizlerinde bildiği gibi Hasan Sabbah beni Alamut'a çağırdı. Bütün daileri de oraya çağırmış. Hepimiz orada toplanacağız. Hasan Sabbah bana bir mektup göndermiş, mektubu başkası yazmış ama o da mektubun kenarlarına notlar düşmüş ve bu yazılarında " Ölümüm yakın, son nefesimde yanımda olmanı istiyorum" diye yazmış. Daha önce de bana haber göndermişti ama siz gelinceye kadar geciktirip gitmedim. Ben oraya gidersem sizler beni koruyacaksınız.
- Biz oraya vardığımızda ne yapacağız?
- Biz oraya vardığımız zaman belki Hasan Sabbah ölmüş olur. O zaman Bozorg Ümit'i ortadan kaldırmamız daha kolaylaşır. O ölmeden önce, ben ona, beni yerine tayin etmesi hakkında yazı yazdırır ve imzalatırım.
- Hanımefendi siz mülhitlerden nefret ediyorsunuz, korkudan da onların mezhebini kabul etmiş gibi davranıyorsunuz. Bütün bunlara rağmen hâlâ mülhitlerin imamı olmayı istiyor musunuz?
- Onlar İsfahan'da sizin birçok askerinizi katlettiler. En iyi intikam almanın yolu ülkeyi tamamen elimize geçirmemizdir. İnsan düşmanının yerine hükümet başkanı olursa daha kolay intikam almış olur.

Nureddin Kulher sevinçli bir şekilde:

' - O zaman onları bize teslim edersiniz, biz de onlardan öcümüzü alırız.

- Mülhitlerin imamı olduktan sonra, onların tüm mallarını elime geçireceğimi söyledim ama onları öldüreceğimi söylemedim. Sizin bir koyun sürünüz olsa, onların tümünü öldürürseniz, etlerinden, sütlerinden, yağlarından, derilerinden sürekli yararlanamazsınız. Hâlbuki o koyun sürüsü yaşarsa, onların etlerinden, sütlerinden ve derilerinden sürekli yararlanırsınız. Eğer mülhitleri de o koyun sürüsü gibi öldürürsek onlardan yararla-namayız.
- Hanımefendi, ben mülhftlejin yaptıklarım unutamadığım için, onlara karşı kinim devam etmektedir. Onların imamı olursanız ben de onlardan öcümü alırım.
- Nureddin, onlardan intikam alman doğru değil. Bu bir çözüm olamaz. Her şeyin bir çözümü vardır. Onları birbirine düşürtip, birbirlerine kırdırırız. Böylece de istediğimiz öcü almış, kaynaklarını da kurutmuş oluruz.
- O hâlde siz onların imamı olduktan sonra bizler ne yapacağız.

- Sen de benim gibi mülhit olmuş gibi davranırsın, ben de seni "büyük dai" yaparım. Sana büyük bir ülke de veririm. Eğer yalandan da olsa mülhit olmayı kabul etmezsen ben de sana mülhit olmayan bir bölgeyi veririm.
- Biz Alamut'a gittiğimiz zaman Hasan Sabbah yaşıyorsa ne yapmah-yız?
- Onu öldüreceğiz!
Nureddin'in gözleri fal taşı gibi açıldı;
- Onu öldürecek miyiz?
- O bir kâfirdir. Sizin askerlerinizi öldürttü. Bundan dolayı dinimize göre onun katli vaciptir.
- Bazı isimler insan zihninde büyütülerek şişirilir. Onu insan beynine öyle işlerler ki o insanın beynine harikulade bir insan olarak yerleşir. Hasan Sabbah'ı da o şekilde abartmışlar.
- İnsanlar büyütmek istedikleri kişinin kusurlarını hiç görmezler ve onu pohpohlayarak olduğundan daha fazla gösterirler. Hasan Sabbah da o şekilde şişirilmiştir. Mülhitlerin gözlerinde ölümsüz bir yaratık hâline getirilmiştir.
- Hanımefendi sözün özü o öldürülecek mi? Bu konudaki son kararınız nedir?
- Onun öldürülmesi hepimizin yararına olacaktır. Aksi hâlde böyle bir şey düşünmezdim. Oraya gittiğimiz zaman ölmüşse, işimiz daha kolay olacaktır.
- Hanımefendi Alamut'ta ne kadar Bâtıni askeri var? Hasan Sabbah öldükten sonra yerine geçecek olan Bozorg Ümit'i savunmak için başka yerlerden ne kadar Bâtıni gelecek? Öncelikle bu konuların açıklığa kavuşması gerekmektedir. Ancak o zaman başarı elde edebiliriz.
- Bu konuları ben de bilmiyorum. Bunları Alamut'a gittiğimiz zaman öğreneceğiz. Orada bu konuları araştınr ona göre davranırız. Ondan sonra da Alamut'u ele geçirip imam olurum. Bütün Bâtıniler de bana itaat etmek zorunda kalırlar.
Nureddin Kulher sade bir vatandaş olmasına rağmen Mahmut Secis-tani'yi İsfahan'da görmüştü. Onun İsfahan'da güçlü bir ordusu olduğunu biliyordu. Terken Hatun imam olursa, o da ordusu ile Terken Hatun'a itaat etmek zorunda kalacaktı. Terken Hatun'un Bozorg Ümit'e suikast girişiminde bulunmasından sonra ona iyi gözle bakmıyordu.
r
¦J
Nureddin bu konuda Terken Hatun a bir şey söylemiyordu ama Terken Hatun onun ne düşündüğünü tahmin ettiğinden ona:
- Nureddin sen bazı dailerin bana itaat etmeyeceğini söylemek istiyorsun ama ben, bir yolunu bulup, onları emrim akına sokmasını bilirim.
£ onunda Terken Hatun Kirmanşah ve Arap ordusu ile Alamut'a doğru yola çıktı. Artık ne olacaksa orada olacaktı. Gittiklerinde Hasan Sabbah ölmemişse o zaman Bozorg Ümit'i öldüreceklerdi. Ondan sonra da Hasan Sabbah ölür ve onun yerine geçerdi.
Kirmanşah'tan yeni bir ordu daha gelmişti. Yeni gelen askerler yorgun olduklarından dinlenip, bir gün sonra gitmeye karar verdiler.
Nureddin Kulher ve iki subayı Terken Hatun'a "Allah a ısmarladık." demek için yanına gittikleri zaman bir hizmetli içeri girdi ve Terken Hatun'a sağır ve dilsiz bir kadının kendisi ile görüşmek istediğini bildirdi. Terken Hatun, Nureddin'e sordu:
- Sen sağır ve dilsizlerle anlaşabilir misin?
- Anlaşmaya çalışırım.
Terken Hatun hizmetliye:
- Gelsin, şikâyetini anlatsm. Nureddin, sen de bana onun dediklerini açıklarsın.
Davul Niygonani kadın kılığında içeri girdi. Terken Hatun'un yalnız olduğunu sanıyordu. Oradaki üç kişiyi görünce onlardan rahatsız oldu.Terken Hatun onun rahatsızlığını fark edince:
- Onlar yabancı değiller. Benim subaylarım. Onların yanında rahatça konuşabilirsin. Sen sağır ve dilsiz misin?
Kadın kılığındaki Davut başını salladı. Terken Hatun, Nureddin Kul-her'e dönerek:
- Sen anlayabilirsen, onun bana ne demek istediğini anlat.

- Emredersiniz.
- Sor bakalım bu kadının şikâyeti nedir?

Davut yavaşça Terken Hatuı^'a sokulmaya başladı. Odada bulunanlar da "Her ikisi de kadın olduğu i^n her hâlde ona gizli bir şey söylemek istiyor." düşüncesi ile müdahale etmediler. Terken Hatun basit bir kadın değildi ki bir köylü kadına gitsin! Köylü kadın kılığındaki Davut, Terken Hatun'a iyice yaklaşınca elini cebine soktu. Onlar da cebinde bulunan şikâyet yazılı kağıdı Terken Hatun'a vereceğini sandılar. Davut cebinden bir şey çıkarıp ağzına attı ve yuttu. Bunu bir erkek yapsa şüp-

helenebilirlerdi. Kadın yaptığı için şüphelenmediler. Çünkü hâlâ Da-vut'u kadın zannediyorlardı.

O köylü kılığındaki adam, elini tekrar elbisesinin içerisine soktu. Yine Terken Hatun'a doğru sokuluyordu. Terken Hatun da şikâyetini yazdığı kâğıdı vereceğini sandığı için şüphelenmedi. Elbisesinin içinden hançerini çıkaran kadın kılığındaki Davut:

"Hasan Sabbah!.. -Ali onu selamla ansın!..-" diye bağırarak Terken Hatun'a hançerle saldırdı. Hançerini Terken Hatun'un göğsüne saplamak istiyordu. Terken Hatun elindeki hançeri görünce kendisini geriye doğru atınca, hançer, topuğuna saplandı. O kadar şiddetli saplamıştı ki hançer, topuğunu ikiye ayırdı.

Nureddin Kulher ile orada bulunan iki subay Davut'un üzerine çullandılar. O da Terken Hatun'a ikinci hançer darbesini vurmak için elini yukarıya kaldırmıştı ki onu yakalayarak etkisiz hâle getirdiler ve elinden hançerini aldılar. O ana kadar kadın sandıkları kişinin erkek olduğunu gördüler. "Hasan Sabbah" diye bağırmasından da onun Hasan Sabbah'ın fedaisi olduğunu anladılar.

Nureddin Kulher, Davut'un iki elini arkasından bağlayıp, odada bulunan iki subaya teslim etti. Yarasına bakmak için Terken Hatun'un yanına gitti. Ağır bir şekilde yaralandığını gördü. Daha fazla kan kaybetmemesi için hizmetliyi çağırıp ondan yarayı sarmak için bez ve kanı durduracak ilaçlar getirmesini istedi. O da gerekli malzemeleri getirince de yarayı sardıktan sonra sordu:

- Burada cerrah var mı?

-Var.

- Gidin doktoru buraya getirin. Ne kadar çabuk getirirseniz o kadar iyi olacak.

Bu arada odada bulunan diğer bir hizmetli de baygın hâldeki Terken Hatun'u ayıltmaya çalışıyordu. Yüzüne su serpilince Terken Hatun önce kollarını hareket ettirdi sonra da gözlerini açtı ve şaşkın şaşkın etrahna bakındı. Henüz başına ne geldiğini bilmiyordu. Sonra ayağını fark edince sordu:

- Bunu kim yaptı?

Nureddin Kulher de Davut Niygonani'yi göstererek:

- Bu yaptı.
- O kadını Hasan Sabbah beni öldürmesi için buraya göndermiş. Onun kaçmasına izin vermeyin.

•9

- Onu bağladık kaçamaz.

Davut;

- Ben kadın değilim.

Terken Hatun:

- Mademki kadın değilsin de neden sakalın ve bıyığın yok?
- Köse olduğum için yüzümde tüy bitmiyor.
- Bana yazıklar olsun. Kendimi her türlü tehlikeye karşı korudum ama Hasan Sabbah'ın fedaisi beni bu hâle getirdi.
- Sizin gibi kendisine fazla güvenen niceleri İmam'ımızın emri ile öldürülmüşlerdir. Bu konuda kendinize fazla güvenmeyin.
- Onu soyundurun bakın. Gerçekten erkek mi?

Kirmanşahh subaylar Terken Hatun'un dediğini yapıp, Davut'u belden yukarı soyundurdular. Kadın gibi memeleri yoktu. Terken Hatun'a;

- Bu kadın değil.

Terken Hatun;

- Adın nedir?
- Davut Niygonani.
- Neden sağır ve dilsiz numarası yaptın?

- Eğer konuşsaydım hem erkek olduğumu anlardınız hem de şivemden Horasan tarafından olduğumu anlar, benim tek başıma Fumen'e neden geldiğimden kuşkulanırdınız.

Terken Hatun, Nureddin'e:

- Ayağım uyuşmuş. Hiç hareket ettiremiyorum ve çok sancım var. Bu kadın kılıklı adı Davut olan adamın da aynı ızdırabı çekmesini istiyorum.
- Ona ne yapmamızı isliyorsunuz?
- Mademki benim canımı yaktı onun da benim gibi canının yanmasını istiyorum. Buraya bir mangal içinde ateş yakarak getirin. Birkaç tane de şiş getirin. O şişler ateşte kor olana kadar kızdırılsın. Sonra da onun bedenini dağlayın. O zaman benim canımın nasıl yandığını anlar. Yalnız onu hemen öldürmeyin. Ondan Alamut hakkında bilgi almak istiyorum. Ona Alamut'ta ne kadar Bâtıni askeri olduğuniJ, savunma durumunun nasıl olduğunu ve Alamut'a girmek için gizli bir geçidin olup olmadığını sorun. Ayrıca onu öyle dağlayın ki sesi buradan ta Alamut'ta bulunan Hasan Sabbah'ın kulağına kadar gitsin.

Nureddin Kulher'in emri ile bir grup asker mangal getirdiler. Şişlerin kızarması için ateşi iyice kor hâline gelene kadar çabaladılar. Sonra şişleri ateşe soktular. Onlar Davut'a işkence yapmak için hazırlık yaparken, doktor içeri girdi. Terken Hatun'un ayağındaki yarayı açıp muayene etti. Yarayı görünce çok şaşırdı. Çünkü yara çok kötüydü. Fakat Terken Hatun korkmasın diye bir şey söylemedi. Yaraya bir çeşit merhem sürdü, tekrar bağladı. Terken Hatun'a acısının dinmesi için bir miktar afyon yutturdu. Terken Hatun afyonu yuttuktan kısa bir süre sonra acılanmn hafiflediğini hissetti.

Doktor gittikten sonra mangalı Terken Hatun'un yanma getirdiler. Davut da oradaydı. Yapacakları işkenceyi Terken Hatun'un görmesini istiyorlardı. Subaylardan biri işkence yapmak için Davut'un yanına gitti. Gözlerinin kapalı olduğunu fark etti:

- Bu adam uyuyor.

Terken Hatun:

- Ona inanmayın. Bizi kandırmak için numara yapıyor.

Subaylardan biri Davut'u uyandırmak için uğraşmasına rağmen uyan-dıramadı. Nabzını ve nefesini kontrol etti:

- Bu adam ölmüş!

Terken Hatun:

- O adam kadın kılığına girdiğine göre güzel rol yapıyor demektir. İnanmayın o uyumuyor ve ölmemiş, numara yapıyor.

Tekrar kontrol ettiler ve öldüğüne ikna oldular. Terken Hatun'a:

-• Bu nefes almıyor ve gözleri solmuş.

Biraz önce kanlı canlı olan adamın aniden sessizce öldüğüne Terken Hatun inanamıyordu:

- Gidin, doktoru buraya getirin. O muayene etsin.

Subaylar gidip doktoru getirdiler. Doktor muayene ettikten sonra onun öldüğünü bildirdi. Fumen'in doktoru onun afyon yutarak öldüğünü anlamadı. Eğer Alamut doktorları olsaydı onun ölüm nedenini bilirlerdi. O doktor bunu anlamadığı için :

- Kalp krizinden ölmüş.
- Ben onun kalp krizinden öldüğünü sanmıyorum. O Hasan Sabbah'ın fedaisi olduğuna ve beni yaraladıktan sonra öldüğüne göre ölüm nedeni kalp krizi olamaz.

Terken Hatun onun öldüğüne bir türiü inanmıyordu:

- Şişleri ateşe sokun, kızartın. Sonra da onun vücuduna sokun. O zaman gerçekten ölüp ölmediğini anlanz.

Kirmanşahlı subaylar hayretle bakıştılar. Bu konuşmasından dolayı Terken Hatun'dan nefret ettiler. Ölüye işkence yapılamazdı. Çünkü o artık ölmüştü.

Terken Hatun, Nureddin Kulher'e sordu:

- Bu konuda ne yapmak istediğimi biliyor musun?
- Bilmiyorum.
- Beni yaralayan o mülhiti dağlayın.

Şişleri kor hâlindeki ateşe soktular. Davut'un cesedini de ateşe yaklaştırdılar, Terken Hatun:

- Adamın vücudunu kor hâline gelmiş şişlerle dağlayın!

Subaylar da kor hâlindeki şişleri Davut'un vücuduna yapıştırdılar. Ateş etleri yaktığı için her tarafı et kokusu sardı. O hâlâ Davut'un ölmediğini sanıyordu. Etlerinin yanmasına rağmen Davut'tan bir ses çıkmayınca Terken Hatun onun öldüğüne kanaat getirdi. Nureddin Kulher:

- Kraliçem eğer bu adam sağ olsaydı tepki gösterirdi. Tepki göstermediğine göre bu adam ölmüş.
- Ben de onun öldüğünü görüyorum ama onun bana yaptığına karşılık o adamın ölüsüne bile işkence yapmak istiyorum

Odada bulunan askerler bu yapılan karşısında Terken Hatun'dan iğrendiler. Hatta bir grup asker orayı terk ederek gittiler. Nureddin de bu yapılanlardan rahatsız olmuştu. Midesi bulanıyordu. Odada kalmak zorunda olduğu için gidemiyordu. Terken Hatun cesede yapılan işkenceyi yeterli görmüş olacak ki orada bulunanlara;

"Yeter bırakın!.." dedi.

Cesedi oradan alıp, kurda kuşa yem olsun diye çöle attılar.

Nureddin Kulher karargaha gitmeden önce sordu:

- Yarın ne yapılacak?
- Bir gün sonra Alamut'a gideceğiz demiştim ama bu ayakla yürüye-mem. Bana bir tahtırevan hasırlayın.

Nureddin Kulher tahtırevan hazırlatmak için gittikten sonra Terken Hatun ağrısını dindirmek için bir ağrı kesici daha aldı ve uyudu. Uyandığı zaman gece yarısı olmuştu. Lambayı söndürmüşlerdi ama hizmetliler baş ucunda bekliyorlardı. Ağrısı dayanılmazdı. O gece birkaç defa ağrı kesici aldı. Nureddin Kulher hazırlıkları tamamlayıp, yolculuğa başlama emrini almak için geldiğinde, Terken Hatun'un ateşinin çok yükseldiğini ve durumunun hiç de iyi olmadığını gördü. Onun yolculuğa çıkamayacak durumda olduğunu gören Nureddin:

"Yolculuğu yarına erteleyelim. Belki yarın daha iyi olursunuz..." diyerek hizmetlilerden doktoru çağırmalarını istedi.

Terken Hatun'un ateşinin yükseldiğini gören doktor hayret etmedi ve oradakilere şu açıklamayı yaptı :

- Bir insanın dişi ağrısa bile ateşi çıkar. Terken Hatun zehir sürülmüş hançerle yaralandı. Bundan dolayı durumu pekiyi değil.

Fedailerine birisini öldürtmek için görev veren Tebs Kalesi Komutanı Şirzad, ilk darbede kesin olarak öldürsünler diye fedailerinin hançerlerine zehir sürerdi. Bu iş onun icadıydı.

Fahr-ül Mülk, Melikşah'ın meşhur veziri Nizamülmülk'ün en büyük oğluydu. "Babamın ömrü yetseydi bütün mülhitleri ortadan kaldıracaktı. Ben Horasan'daki mülhitlerin soylarını kurutacağım..." demişti.

Onun bu sözlerini duyan Tebs Kalesi Komutanı Şirzad Kuhistani hadım gençlerden birisini onu öldürmesi için görevlendirdi. Bu fedai, Nizamülmülk'ün oğlu Fahr-ül Mülk'e hançerle saldırdı ve bir darbe vurmak isterken yakalandı. Afyon yuttuğundan hemen öldü. Ancak hançer az da olsa Fahr-ül Mülk'ü yaralamıştı. Aslında bu yara öldürecek kadar büyük değildi. Eğer hançere zehir sürülmüş olsaydı, zehirin etkisiyle ölümden kurtulamazdı. Söz konusu fedai ikinci darbeyi vuramadan yakalandı ve bu şekilde Fahr-ül Mülk suikasttan kurtulmuştu.

Bu iş için başka bir fedai görevlendirdiler. Bu hadım genç Fahr-ül Mülk'ü öldürmek için Tus'a gitti. Fahr-ül Mülk'ün oradan Nişabur'a gittiğini öğrenince o da Nişabur'a gitti. Fahr-ül Mülk Nişabur'da namaz kılmak için camiye gidince hadım genç de onun peşinden aynı camiye gidip o namaz kılarken zehir sürülmüş hançeri Fahr-ül Mülk'e sapladı. İkinci darbeyi vurmak için hareket edince muhafızlar ona bu fırsatı vermediler. Hadım genci kılıç darbeleriyle paramparça ettiler. Fahr-ül Mülk o anda hançer darbesiyle ölmedi. Çünkü yarası yine o kadar derin değildi. Hançerde bu-lunan zehirin etkisiyle zehirlenerek ertesi gün öldü. Cesedini Nişabur'da ^ ^ defnettiler. Fümen in doktoru, Alamut doktorları gibi zehiri panzehirle etkisiz hâle getirecek kadar uzman değildi. Ağrı kesici ile iyi edeceğini sanıyordu. Terken Hatun'u iyileştirmek için müshil ilacı bile içirdi. Yine de ateşi düşüremedi. Bitkilerden başka ilaçlar da içirdi. Onların da bir faydası olmadı.

Nureddin Kulher, Terken Hatun'un yolculuğa çıkaracak durumda olup olmadığını öğrenmek için geldiğinde, Terken Hatun ona "hareket edecek takatinin olmadığım"

söyledi. Hizmetliler ise "eğer Alamut'a götü-rülürse orada onu iyileştirebilecek ilaçlar olduğunu, Alamut'a götürülmesini" söylediler. Terken Hatun ise eğer Alamut'a götürülürse orada öldürüleceğini bildiği için haklı olarak gitmek istemiyordu. Fumen'in doktoru ateş biraz daha yükselirse Terken Hatun'un öleceğini biliyordu. Sığırdili ve gülü kaynatarak yaptığı bir ilacı içirdi. Orada bulunanlara:
- Bu onu uyulacaktır. Siz de büyük bir taşı ateşin içine koyun. İyice ısındıktan sonra da taşı bir leğenin içine koyup üstüne su dökün. Başını bir bez ile kapatarak leğene doğru kafasını tutun. Bir süre sonra ateşi düşer...
Hizmetliler doktorun dediğini yaptılar. Bu ara doktorun yaptığı ilacı da sürekli içirdiler. Terken Hatun terledi ve dolayısıyla da ateşi biraz düştü. Ateşi düşünce de uyudu. Doktor:
"Kendisi uyanana kadar siz onu uyandırmayın. Ne kadar çok uyursa o kadar iyileşir!.." dedi.
Terken Hatun o gün güneş batana kadar uyudu. Uyandığı zaman ateşi yine yükselmişti. Aynı ilacı içmesine rağmen bir yararı olmuyordu. Doktor kontrole geldiği zaman ateşi iyice yükselmişti. Doktor merhem sürmek için yarasını açtığında, yaranın iltihaplandığını gördü ve bu yaranın kolayca iyileşmeyeceğini anladı.
Teberistan ve Gilan'da sıcak bir su çıkardı. Herkes bu sudan yararlanırdı. Birçok hastalığa iyi geldiği söylenirdi. Hatta cilt hastalıkları için çok iyi geliyordu. Bu kaplıcaya o zaman, "Evlem Kaplıcası" deniliyordu. Bu kaplıca bugün bilinmemektedir. Biz de yerini bilmediğimiz için tarif edemiyoruz. Bugün ne Teberistan şehri ne Gilan şehri ve ne de kaphca var. Hepsi tarihin tozlu sayfalannda kalmıştır.
Doktor:
- Terken Hatun'un ayağım bu suya sokarsak iyileşir.
Hâlbuki Terken Hatun ayağını bu suya sokmak istemiyor, yarasının bu şekilde daha da kötü olacağından korkuyordu. Doktor:
- Eğer iyi olmak istiyorsanız aylınızı bu suya sokmanız gerekiyor...
Nureddin Kulher orada bulunanlara Terken Hatun'u kaplıcaya götürmek için hazırlamalarını söyledi.
Terken Hatun'u yamnda doktoru olduğu hâlde tahtırevana bindirdiler ve kaphcaya götürmek için hareket ettiler. Kaplıcalara gelince Terken Hatun'u tahtırevandan indirdiler. Doktor bir havuz yaptırdı ve içerisini
sıcak su ile doldurdu. Terken Hatun'un yaralı ayağım bu suya soktular. Doktor:
- Bu suyun yaraya çok faydası olacaktır...
Terken Hatun'un günlerce ayağını bu suya sokmasına rağmen bir yararı olmadığı gibi yarası daha da çok ikihaplandı. Ateşi ise daha çok yükseldi. Fumen'in doktoru kaplıcanın suyu ile bir çamur yapıp Terken Hatun'un ayağını bu çamur ile sıvadı. Çamur ayakta üç gün kaldı. Bu Terken Hatun'un durumunu daha da kötüleştirdi. Artık bu hastalığın kendisini öldüreceğini hissediyordu. Nureddin Kulher'i yanma çağırdı ve ona:
- İlacı olmayan derdin insanı öldüreceğini duymuştum. Doktorlar da böyle düşünürler. Doktor beni kurtaracağını söylese de ben bu yaradan ve ateşten öleceğimi biliyorum. Hasta olmadan önce çok isteklerim vardı. Lakin bu dert beni her şeyden soğuttu. Şu anda her şeyden vazgeçmiş durumdayım. Yalnız senden bir isteğim var. Onu yerine getirmeni istiyorum.
- Arzunuz nedir?
- Ben ölmeden önce, bana bunu yaptıran Hasan Sabbah'ın ölmesini istiyorum. Sen de biliyorsun ki ben bu duruma gelmeseydim Alamut'a gidip. Hasan Sabbah'ın yerine "Alamut'un Efendisi" olacaktım. Ben artık oraya gidemeyeceğime göre oraya sen git ve onu öldür. Kellesini de kes ve buraya gönder ki ben ölmeden önce onun öldüğünü göreyim. Ondan intikamımı alırsam bu dünyadan huzur içerisinde göçerim.
- Ben Alamut'laki Hasan Sabbah'ın gücünü bilmiyorum. Onun askerî gücünü bilmeden, ordusunu yenip yenmeyeceğimizi bilemeyiz.
- Nureddin ben sana onun kellesini getirmen için yüz bin altın dinar vereceğim. Onun kesik başını bana gönderirsen elli bin altın dinar daha vereceğim. Hasan Sabbah'tan iki yüz bin altın dinar almıştım. Bunun yüz ellisini sana vereceğim. Kalan elli bin altın dinar ile de benim cenaze masraflarımı karşılarsınız ve ayrıca da bana görkemli bir mezar yaptırırsınız.

- Kraliçem bu şekilde düşünmeyin. Siz ihtiyar oluncaya kadar yaşayacaksınız.
- Hayır. Ben bu dertten öleceğimi biliyorum. Eğer evladım olsaydı bu paralan ona miras bırakırdım. O da dilediği gibi harcardı. Ama ne yazık ki vârisim yoktur.

Nureddin de onun öleceğini biliyordu ama hem paraları almak hem de ona moral vermek için böyle konuşuyordu. O kadar para ashnda bir servetti. Dünyanın en zengin adamlarından biri olacaktı. Paranın hatırına Terken Hatun'a dalkavukluk etmek için:

- Sultanım, ne gibi emir verirseniz veriniz; ben sizin için her türlü fedakârlığı yapmaya hazınm.
- Sen bu fedakârlığı yaparsan ben de seni ödüllendiririm. Yüz bin dinarın bir kısmını askerlerine ve subaylarına dağıtacağını biliyorum. Kalan para ile de rahat bir yaşam sürdürürsün.
- Hanımefendi, asbnda ben bu parayı sizden almak istemem. Ama askerlerimin daha iyi çarpışmaları ve onun kellesini daha çabuk size getirmemiz için bu parayı ne zaman vereceğinizi öğrenmek istiyorum.

Nureddin bunu söylerken asıl düşüncesini Terken Hatun'dan gizliyordu. Terken Hatun:

- Parayı sana bugün vereceğim. İsfahan'dan Fumen'e gelirken hazine sandığımı da yanımda getirdim. Bu paranın yüz bin altın dinarını hemen sana vereceğim. Sen Alamut'a ne zaman gideceksin?
- Hanımefendi sizi yalnız bırakıp Alamut'a gideyim mi?
- Sen beni korumak için burada kalmak istiyorsun ama burada tehlikede değilim. Yine de beni korumaları için birkaç muhahz bırakman ve onlara benim emrimi dinlemelerini de tembih etmen yeterli olacaktır. Bugün ordun ile beraber hemen Alamut'a doğru hareket et. Bir an evvel Hasan Sabbah'ı öldürerek dünyayı bu adamdan kurtar,
- Ben hemen buradan Fumen'e gidip askerlerime yola çıkmamız için "Hazır ol!" emrini vereceğim.
- Alamut'a gider gitmez Hasan Sabbah'ın başını kes, hemen buraya gönder. Daha sonra da Bozorg Ümit'i öldürürsün. Eğer o hayatta kalırsa seni yaşatmaz. Ondan sonra da mülhitlerin başına kim geçerse onu da öldürürsün, Başları olmazsa Alamut halkı sadece çiftçilik ve işçilik yapar ve sizlere çalışırlar. Eğer hayatla kalırsam, bundan sonra da senin ne yapman gerektiğini söyleyeceğim, yok eğer ölürsem sen onların başına geçer, bildiğin gibi davranırsın, Alamut'u eline geçirir ve Hasan Sabbah'ı öldürürsen onun komutam Mahmut Secistani Alamut'u eline geçirmek için sana saldırabilir. Onunla savaşmak için de hazırlıklı ol.

Terken Hatun, hazineci ba^ısıtıa, "hazine sandığını, yanma getirmelerini ve Nureddin Gülher'e yüz bin altm dinar vermelerini," söyledi. Hazineci başı Terken Hatun'dan yüksek sesle herkesin duyabileceği şekilde bu emri tekrarlamasını istedi. Terken Hatun da tekrarladı. Hazineci başı Terken Hatun'un hastalıktan ve ateşten böyle konuştuğunu sanıyordu. Bu yüzden emri tekrar ettirdikten sonra sandıktan paraları çıkarıp sordu :

- Bunlan vereyim mi?
- Bu paraları Nureddin'e ver. O da askerleri hazırlasın.

Nureddin, Terken Hatun'un o kadar parayı kendisine vereceğini sanmıyordu. Terken Hatun "Bu paraları Nureddin'e verin!" dediğinde Nureddin kendi kendine;

- Terken Hatun bu paralan bana verdiğine göre, ölümü yakındır dedi.

Birkaç asker çağırıp, para keselerini iki çuvala doldurdular ve ağızlarını diktiler. Çuvalları güçlü bir katıra yüklediler. Paraları alan Nureddin, Terken Hatuna:

"Emirleriniz nedensiz ve niçinsiz kabul edilecektir," dedikten sonra veda ederek ayrılırken Terken Hatun, kendini tutamayarak ağladı. Çünkü onu bir daha göremeyeceğini hissediyordu, Nureddin, onun bu durumuna bakarak Terken Hatun'un bir haftadan fazla yaşayamayacağını düşündü,

Nureddin, ordusuna hareket emri vennek için Evlem Kaplıcalarından Fumen'e doğru yola çıktı. Terken Hatun, Arap askerlerinin de Nureddin'in emrine girmesi için güçlü bir komutan gönderdi. Ancak Kirmanşah askerlerine güvendiği kadar Arap askerlerine güvenmiyordu. Çünkü Arap askerleri Hasan Sabbah'ian Kirmanşah

askerleri kadar nefret etmiyorlardı. Bunun nedeni de Bâtınilerin Arap askerlerini değil Kirmanşah askerlerini katletmeleriydi.
Terken Hatun, Arap askerlerinden nasıl yararlanacağı hususunu Nureddin'e bırakmıştı. Nureddin'e şöyle dedi:
- Arap askerlerinden istediğin gibi yararlanabilirsin. Eğer yararlanamayacağını düşünüyorsan onları Alamut'a götürme, Fumen'de bırak,
Nureddin de Arap askerlerini iyi tanımadığı için onlara fazla güvenmiyordu, Yalnız onların Halife'nin askerleri olduklarım ve mülhitlere düşman olduklarını biliyordu. Bütün bunlara rağmen mülhitlerle hiç karşılaşmadıkları için onlara karşı özel bir kinleri de yoklu, Nureddin Kulher, durumu anlatınca askerler ve subaylar Terken Hatun için savaşacaklarına şaşırdılar, Nureddin Kulher askerlerine moral vermek için, mülhitlerin iyi sa- ' vaşçı olmadıklarını, Alamut'un zengin olduğunu bu yüzden de haraç alacaklarım anlattı, Kirmanşahlı askerler de "Arkadaşlarının öcünü almak," için Alamut'a saldıracaklarını söylediler. Böylece hem Terken Hatun'un isteğini yerine getirmiş olacaklar ve hem de arkadaşlarının öcünü alacaklardı.
Bütün bunlara rağmen mülhitlerin güçlü olduğunu, iyi bir askeri eğitim gördüklerini, Alamut'un çok sarp ve korunaklı bir yer olduğunu da biliyorlardı. Nureddin de bunlara ilave olarak, bütün mülhitlerin savaş zamanı asker olarak savaşacaklarını ve herkesin savaşa her an hazır olarak beklediğini biliyordu. Bundan dolayı, onlan gafil avlamak gerektiğini ve Hasan Sabbah'ı da aynı şekilde gafil avlayarak öldürmek gerektiğini düşünüyordu. Bu da çok zor bir işti. Çünkü Alamut Kalesi'nin burçlannda ve surlarında gece gündüz sürekli olarak nöbetçiler nöbet tutuyorlardı. Ayrıca kurdukları haberleşme sistemi de çok iyiydi. Alıştırdıkları güvercinler vasıtasıyla, Alamut da İsfahan'a çok kısa zamanda haber gönderebiliyorlar-dı.
Alamut'un dışında iran'ın çeşitli bölgelerinde çok sayıda mülhit yaşamaktaydı. Bu durumu öğrenirlerse hepsi merkezleri ve başkentleri olan Alamut'a koşacaklardı. Ayrıca Alamut'a giderken mülhitlerin haberleri olacağından yolda saldırıya uğrayabilirlerdi. Mülhitlerin haberleri olmadan Alamut'a gitmeleri mümkün değildi.
Davut Niygonani, Terken Hatun'u hançerledikten sonra kendisini tanımasınlar diye kadın kılığına girdiğini, şivesinden de Horasanlı olduğunu anlamasınlar diye sağır ve dilsiz numarası yaptığını söylemişti.
Nureddin kendi kendine düşünüyordu:
- O bu şekilde dikkati çekmeden Fumen'e geldiğine göre ben ordumun Alamut'a gittiğini fark etmemeleri için ne yapmalıyım? Her ne yaparsam yapayım ordumun askerlerinin elbiseleri farklıdır. Askerlerimin konuşmaları da farklıdır. Bunu gizlemem mümkün olamayacağına göre herkes bizi fark edecektir. O insanların içinde mülhitler de vardır. Onlar bizim Alamut'a gittiğimizi anlarlar ve İsfahan'da Kirmanşahlıları öldürdükleri için bizim amacımızı da tahmin ederler.
Terken Hatun o yüz bin altın dinarın bir kısmını Kirmanşah askerlerine ve subaylarına vermişti ama Nureddin hiç de öyle düşünmüyordu. Hiç vermeyecekti ama bu konu gizli kalamazdı. Çünkü Terken Hatun'un hazineci başısı ve o hazineyi getiren askerler görmüşlerdi. Her yanda duyulacaktı. Nureddin paranın a^ bir miktarım vermeye karar verdi. Ancak az miktarını dağıtınca da subaylar ve aşiret reisleri paranın gerçek miktarını öğrenirlerse kendisine düşman olurlardı. Bu parayı dağıtmayı "enayilik" olarak görüyordu. Kendi kendisine şöyle dedi;
- Ben fedakârlık yaptım. Terken Hatun da bu parayı bana ödül olarak verdi. Paramı ne diye başkalarına dağıtayım?
insanlar karakteri gereği mali konularda kendi çıkarlannı başkalannın çıkarlarından üstün tutarlar. Kendilerinin diğerlerinden daha çok bunu hak ettiklerini düşünürler. Terken Hatun her ne kadar o paranın bir kısmını askerlere ve subaylara dağıtması için vermişse de Nureddin tüm paranın "kendi hakkı" olduğunu düşünüyordu.Hâlbuki söz konusu asker ve subaylar canlarını ve mallarını bu uğurda feda edeceklerdi.
Nureddin Kulher paralan bölme işinden rahatsızdı. Bir ara şunu bile düşündü:
- Fumen'e gidip paraları dağıtmak zorunda değilim. Ben Kirmanşah'a ailemin yanına gider orada ömür boyu refah içerisinde yaşarım. Terken Hatun da öleceğine göre, bana kim hesap soracak? Askerler de kendi memleketlerine dönerler.

Daha sonra aklına gelen üç nedenden dolayı bu düşünceden vazgeçti. Bunlardan birincisi, er veya geç bu durumu Kirmanşah halkı öğrenir ve ömür boyu kendisini lanetlerlerdi. Hiç kimse de onun yüzüne bakmazdı. Herkes ona kötü gözle bakardı. Vazgeçmesinin ikinci nedeni de Terken Hatun'a Alamut'u alacağı ve Hasan Sabbah'ı öldüreceğine dair söz vermişti. Eğer sözünü yerine getirmezse ona, "Terken Hatun bir kadın olduğu hâlde sözünü tuttu da sen bir erkek olarak sözünde durmadın." derlerdi. Bu da kendisi için aşağılayıcı olurdu. Üçüncü neden de Terken Hatun, eğer Alamut'a saldırır ve Hasan Sabbah'ın kafasını kesip kendisine gönderirse ayrıca Nureddin'e elli bin altın dinar daha verecekti. Bu para da az para değildi.
Bütün bunları düşündükten sonra Alamut'a saldırmaya karar verdi.
Kendi kendine hesap ederek şöyle dedi:
- Bu paranın bir miktarını aşiret reislerine veririm. Beş önemli aşiret reisi var. Bunlara kırk bin altın dinar veririm. İkinci derecedekilere yüz ellişer dinar verirken üçüncü derecedekilere de yüzer dinar veririm. Onlar bu parayı hak etmediler ama susturmak için vermek zorundayım. Kalan para da bana yeter. Onlara verdiğim paranın beş yüz dinarı ile Kirman-şah'ta en az dört bin koyun satın alırım. Bu koyunların yıllık geliri de az değil. Eğer aşiret reisleri "Bize verdiğin para azl" diye itiraz ederlerse ben de onlara, "Terken Hatun bu paraları bana verdi. Ben de size kendi para- ' mı veriyorum. Ödülümü siz arkadaşlarımla paylaşıyorum."
Nureddin Kulher bu şekilde plan yaptıktan sonra Fumen'e gitti. Kirmanşah aşiret reisleri ona, Terken Hatun'un sağlık durumunu sordular. Terken Hatun'un yarasının iyileşip iyileşmedigini öğrenmek istiyorlardı. Nureddin de:
- O hâlâ tedavi oluyor. Bize Alamut'a saldırmamız ve Hasan Sabbah'ı öldürmemiz için emir verdi. Terken Hatunun isteyerek mülhit olmadığını, aslında o Bâtıni Mezhebi'ni inanarak kabul etmediğini, Berkyaruk'un kendisini öldürür düşüncesi ile mülhit olmuş gözüktüğünü duymuştum. Nihayet Davut Niygonani kadın kılığına girip, Fumen'e kadar gelerek Terken Hatuna saldırdı. Bu da Hasan Sabbah'm yetiştirdiği katillerden birisiydi
Bu olayı Kirmanşah aşiret reisleri duymuşlardı. Kirmanşahlılar Hasan Sabbah ve mülhitlere düşmandılar. Onlara karşı kin besliyorlardı.Hepsi de İsfahan'da öldürülen kardeşlerinin öcünü almak istiyordu. Ancak onlar Terken Hatun'un savaş emrini verdiğini duyunca şaşırdılar. Onlar böyle bir haber beklemiyorlardı. Çünkü onlar Terken Hatun'un Hasan Sabbah'la savaşacak kadar kini olduğunu bilmiyorlardı. Onlar Hasan Sabbah ile Terken Hatun arasında küskünlük olduğunu düşünemiyorlardı.
Nureddin askerlerine:
- Terken Hatun ile Hasan Sabbah'm savaşmaları kaçınılmaz. Muhakkak savaşılacaktır. Ancak Terken Hatun ölmeden önce Hasan Sabbah'm kesik başını görmek istemektedir. Sizler benimle beraber Alamut'a saldırmaya ve Hasan Sabbah'ı öldürmeye hazır mısınız?
- Bizler hazırız ama Alamut'ta Hasan Sabbah'm ne kadar askerî gücü olduğunu ve oranın durumunu bilmiyoruz. Siz biliyor musunuz?
- Bu konuda benim de yeterince bilgim yok.Terken Hatun'u hançerleyen Davut ölmemiş olsaydı ondan yeterince bilgi alırdık. Ancak Terken Hatun'dan öğrendiğim kadarıyla, mülhitlerin Alamut'ta çok fazla askeri güçleri yokmuş.
- Terken Hatun bize savaşmamız için emir verdiyse biz de elbette o emri yerine getireceğiz. Bizler ölümden korkmuyoruz. Terken Hatun için ölmeye de hazırız. Ancak körü körüne ölmemizin ona bir yararı olmayacaktır. Bizler ölürsek bunun Terken Hatun'a bir yararı olacak mı?
Terken Hatun'un yarasını görmüş olan aşiret reislerinden biri:
- Terken Hatun nasıldır? Ben Terken hatun'un durumunu iyi görmüyorum. Onun Hasan Sabbah'm ölüsiAıiifgörecek kadar yaşayacağını sanmı-yorum.
Nureddin:
- O kadar yaşamasa bile onu öldürürsek ruhunu şad etmiş oluruz.
Aşiret reislerinden başka birisi:
- Bizim Alamut'a saldırmamız bilerek ölüme gitmemizden başka bir ;
şey değildir. Son askerimize kadar bizi öldürürler. Çünkü orası Bâtınilerin merkezi olduğu için ne kadar Bâtıni varsa onların yardımlarına koşarlar. Ayrıca

o kale de dünyanın en sarp ve korunaklı kalesidir. Ayrıca kaledeki-1er de o kaleyi canlarının pahasına savunacaklardır.
Orada olan birisi de:
- Alamut'ta hazine varmış.
Nureddin o zamana kadar Alamut'un hazinesini duymamıştı. Bu yüzden sordu:
- Orada hazine var mı?
- Orada o kadar büyük bir hazine varmış ki Karun'un hazinesi onun yanında çok küçük kalırmış. Halk arasında böyle bir dedikodu dolaşmaktadır.
Aşiret reislerinden bir diğeri de:
- Orada bu'kadar hazine yoktur. Çünkü Alamut'a gelen gelirleri mül-hitler aralarında paylaşırlar.
Başka bir reis:
- Alamut'un hazinesi hakkında bize bilgi verebilecek tek kişi Terken Hatun olabilir. O her ne kadar görünüşte Bâtıni olmuşsa da aslında Hasan Sabbah'a düşman olduğu için hazinenin olup olmayacağını bileceği gibi, bize de doğru bilgi verir.
Nureddin bu reisin boş konuşmadığını anladı. Eğer Alamut'ta zengin bir hazine varsa, onu korumak için de güçlü bir ordu bulundurmaktadırlar. Bu orduyu yenebilirlerse "Hem Alamut'a hem de bu hazineye sahip olabiliriz." diye düşündü.
Nureddin biraz durakladıktan sonra:
- Ben size Alamut'a saldıralım dediğim zaman Alamut'ta hazine olup olmadığını bilmiyorduk. Şimdi ise Alamut'a daha şevkli olarak saldırabili-rız. O zaman mülhitlerin hazinelerini elimize geçirir, aramızda paylaşırız.
Aşiret reislerinden biri:
- Alamut'a saldırmakla kendimizi tehlikeye atmış olmuyor muyuz?
- Bunu öğrenmenin tek yolu hemen Alamut'a doğru yola çıkmamız ve oraya yaklaştığımız zaman da bir casus yollayıp oradaki askerî gücü öğrenmek olacaktır. Onların durumunu öğrendikten sonra ani baskın ile onları yok edebiliriz.
Nureddin onların Alamut'a daha şevkle saldırmaları için:
"Terken Hatun'un bana verdiği paranm bir miktarmı sizlere dağıt ıca-
y •-J
ğım." dedikten sonra askerlerden birisine, heybeyi getirmesini emretti. Asker oraya küçük bir heybe getirdi. Asıl çuvalları saklamış, onlara heybe içinde küçük bir pay ayırmıştı. Heybedeki paraları aşiret reislerine dağıttı. Aşiret reislerinden biri:
- Terken Hatun sana bu kadar mı verdi?
- Bana on bin altın dinar verdi. Ben de bu paranın yarısını sizlere dağıtıyorum.
Nureddin yalan söylüyordu. Eğer doğruyu söyleseydi o zaman paraları alır ve savaşmak için de Alamut'a gitmezlerdi. Nureddin kendi kendine şöyle dedi:
- Terken Hatun'un bana yüz bin altm dinar verdiğini er geç öğreneceklerdir. Onlar öğrenmeden önce savaş bitmiş olur. Terken Hatun da çoktan ölmüş olacağından olay zamanla unutulup gider. Alamut'u işgal ederlerse reislerin eline ganimet geçeceği için, bu para akıllarına bile gelmez.
Aşiret reisleri bu paraları alınca Nureddin'in çok cömert olduğunu sandıklarından, "Savaşa hazır" olduklarını söylediler.
Nureddin Kulheri'nin Alamut'a gitmeden önce iki önemli işi vardı. Bunlardan birincisi ve önemlisi, paralarını savaş dönüşü almak için emin bir yere koyması gerekiyordu.
Eskiden İran'da tüccariar ve sarraflar az bir ücret karşılığı paraları emaneten saklarlardı. Yani bugünkü bankaların işlerini onlar yapariardı. Fumen'de bu tür çok güvenilir insanlar vardı. Fakat Nureddin'in onlara itimadı yoktu. Nureddin: "Uzun bir süre dönmeyebilirim. Bunu anlarlarsa paralarımı yok ede-bililer." diyerek başka bir yol bulmaya karar verdi.
Aslında o zamanki tüccarlar ve sarraflar çok dürüst olduklarından emaneti kutsal bir şey gibi korurlardı. Eğer o emaneti vermezlerse, bulundukları toplum onlara hırsız gözüyle bakar ve aileleri de aynı kötü duruma düşerierdi. O adamlar artık o memlekette yaşayamayacakları için oraları terk etmeleri gerekirdi. Bundan dolayı kimse bu riski göze alamazdı.

Nureddin, Fumen'de kimseye güvenmediği için bir ara paraları memleketi olan Kirman'a götürüp ya orada Wisine emanet etmeyi veya memleketinde toprağa gömmeyi düşündü ama o kadar zamanı yoktu. Onun durumu hak etmediği hâlde eline çok para geçmiş bir adamın hâlet-i ruhiye-si gibiydi. Bir türlü karar veremiyordu. Nihayet kimsenin görmeyeceği şekilde bir yere gömmeye karar verdi. Bu iş de kolay değildi. Fumen'e yeni gelmiş; doğrudan da kaplıcalara git-miş olduğu için Fumen'in çevresini gezmeye fırsat bulamamıştı. Sonra Fu-men'in çevresini araştırdı. Orada parasını gizleyecek boş arazi bulamadı. Her taraf ormanlarla kaplıydı. Kalan yerier ise bağ ve bahçeydi. Biraz da otlak vardı. Otlağa gömmek istemiyordu. Hayvanlar otlarken ve eşinirken altınları çıkarabilirdi. Altınlarını ormana da gömmek istemiyordu. Köylüler, ağaç keserken veya yabani hayvanlar eşinirken, yine hazinesini ortaya çıkarabilirlerdi. Nureddin altınları ormandan ve yoldan uzak bir yere gömmeyi planladı ama bunu yapmak için birkaç adama ve katıra ihtiyacı vardı. Tek başına ancak beş bin dinar taşıyabilirdi. Paraları katırlara yükleyip katar gibi çekse bu da dikkat çekerdi. Ordudaki subay ve askerler, "Nureddin katırlara ne yüklemiş de ormana gidiyor?" diye merak ederlerdi. Sonra Terken Hatun ona bu parayı verirken yanında iki asker vardı. Onlar bunu görmüş ve kendisiyle Fumen'e gelmişlerdi. Onlar "Bu haberi yaymışlardır" diye de düşündü. Sonra o altınları bu askerierin yardımıyla katıriara yüklemişti. Nureddin yine kendi kendine "Paranın miktarını bilirierse o katırlara para yükleyip gittiğimi anlarlar. Ayrıca bu paraları burada bir yere gömersem ve savaşta da ölürsem eşim ve çocuklarımın bundan haberleri olmayacak Böylece de onlara hiçbir yararı olmayacak." dedi.
Nureddin sonunda bu paralan üç asker nezaretinde bir grup asker ile Kirmanşah'a ailesinin yanına göndermeye karar verdi.
Nureddin Kulher çok güvendiği üç askerini çağırdı ve onlara şöyle dedi:
- Bu çuvallarda doksan bin altın dinar var. Bu paralar benim değil. Terken Hatun'un paralandır. O kimseye güvenmediği için bu paraları karım ve çocuklarıma emaneten teslimini istedi. Ben Alamut'a savaşa gideceğimden siz bu paraları Kirmanşah'a götürüp karıma ve büyük oğluma teslim edeceksiniz.
Onlar da Terken Hatun'un bu şekilde düşünmesini normal kabul ettiler. Aslında çuvallarda doksan beş bin dinar vardı. Bunun beş bin dinarını kendisine ayırmıştı. Kalanını o üç askere teslim etti. Onlara:
"Bu parayı Kirmanşah'a götürün. Kanma ve büyük oğluma teslim edip, teslim ettiğinize dair de bir tutanak getirin." dedi.
Nureddin, ordu içerisinden seçtiği üç asker ile ayrı ayrı görüştü. Onlara, "birbirlerine uymamalarını, birisinin diğerlerini kandırmasına izin vermemelerini ve o paranın emanet olduğunu," tembih elti.
Bu askerlerin hepsi de para için onurlarını ayaklar altına almayacak kadar gururluydular. Emanete ihanet etmiş olsalar bile ailelerinin yanına

y
gidemezlerdi. Toplum onları dışlardı. Aslında Kirmanşahlılar dürüst insanlardı. Ancak Nureddin'in zihniyeti bozuktu. İşini sağlama bağlamak için böyle yapıyordu.
Nureddin Kulher seçtiği üç askerin emrine bir grupta Kirmanşahlı askerlerden seçip verdi. Doksan bin altım onlara teslim etti. Böylece sorumluluğu onların omuzlarına yüklemiş oldu. Onlar da bu paralan gözlerinin nuru gibi koruyup, yerine teslim edeceklerine dair söz verdiler. Ancak yolda eşkıya baskınına uğrayabilirler ve paraları çaldırabilirlerdi. Nureddin Kulher para düşüncesinden kurtulduktan sonra aklına Arap askerleri geldi. Arap askerlerinin komutanını yanına çağırarak ona:
- Terken Hatun beni büyük bir göreve gönderiyor. Sizin hakkınızdaki kararı bana bıraktı. Burada olduğunuza göre Terken Hatunun bana verdiği görevi duymuşsunuzdur. Eğer Terken Hatun çabuk iyileşirse, Fümene dönecek. Sizler eskiden olduğu gibi yine ona itaat edersiniz. Eğer hastalığı uzun sürerse sizi kaplıcalara çağırabilir.
- Hanımımızın yarasının çok kötü olduğunu duydum. Acaba bu hastalık hanımımızı öldürür mü?
- Hastalığı uzun sürebilir. Ben sizlerin burada uzun süre kalmanızı gereksiz görüyorum. Bağdat'a geri dönmeniz için de izin veriyorum.

- Biz uzun süredir aylıklarımızı alamadık. Eğer Terken Hatun ölürse biz ayhklanmızı kimden alacağız? Ayrıca Bağdat'a gitmemiz için de paraya ihtiyacımız olacak. Bu yol masrafını kim verecek?
- Bugüne kadar aylıklarınızı kimden alıyordunuz?
- Terken Hatun'un hazineci başısından alıyorduk.
- O yine sizin paralarınızı verir.

Bir müddet sonra Nureddin, Kirmanşah ordusu ile beraber Fu-men'den Alamut'a doğru yola çıktı. Kirmanşah Ordusu Fümenden ayrılınca, Arap Ordusu nun komutanı, Terken Hatunun durumunu görmek ve aylıklarını konuşmak için Evlem'e gitmeye karar verdi.

Arap Ordusu'nun komutanı, Evlem'e Terken Hatun'un hastalıktan dolayı akh başında olup olmadığın! ^renmek için yalnız gitmek istedi. Sonradan oraya vardığında Terken Hatun'un ölmüş olabileceğini, hazineci başısınm da para vermeyeceğini düşünerek bir grup askeri yanına almaya karar verdi. Eğer paralarını normal yoldan alamazsa zorla alacaktı. Bir grup askerle gitmek zorundaydı. Çünkü Terken Hatun'u korumak için bir miktar Kirmanşah askeri Evlem'de bırakılmıştı. Bu askerler hazineci başısını koruyabilirlerdi.

Orada bulunan Arap askerlerinin komutanının adı Vaiz Ebu Hasan idi. Ebu Hasan kendi kendine şöyle düşündü:

"Evlem'e gittiğimde Terken Hatun yaşayabileceği gibi ölmüş de olabilir. Eğer ölmüşse ben paraları askerî gücümü kullanarak alırım. Askerleri karşısında gören hazineci başısı itiraz edemeyecektir. Eğer Terken Hatun yaşıyorsa, Fumen'den Evlem'e neden geldiğimi merak edip soracaktır. Ben de ona, 'Fumen'de öldüğünüz hakkında dedikodular dolaşmaktadır. Bu yüzden askerlerimi buraya getirdim.' derim.

Ebu Hasan aynı gün askerleri ile Evlem'e doğru yola çıktı. Yolda köylüler çalışıyorlardı. Bazıları da odun kömürü yapmak için odun yakıyorlardı. Askerleri görünce "Acaba Terken Hatun ölmüş mü? Bunlar nereye gidiyorlar?" diye kendi kendilerine soruyorlar ve meraklı gözlerle onlara bakıyorlardı. Bazıları da çobanlara aynı soruyu soruyor ve onlardan cevap bekliyorlardı. Vaiz Ebu Hasan, bir taraftan yola devam ederken diğer taraftan da Kirmanşah ordusunun yolunu keseceğinden korkuyordu.

Arap askerleri Evlem'e giderken o civarlarda bulunan köylülere ve çobanlara sordular :

- Kirmanşah askerleri buradan geçti mi?
- Görmedik.

Arap Ordusu, güneş batmadan az önce Evlem'e girdi. Vaiz Ebu Hasan uygun bir yerde askerlerine dinlenmeleri için izin verdi. Kendisi de Terken Hatun'un ölüp ölmediğini öğrenmek için araştırma yaptı. Sonunda Terken Hatun'un hayatta olduğunu ama durumunun hiç de iyi olmadığını belki de ertesi güne sağ çıkamayacağını öğrendi. Vaiz Ebu Hasan, kendinden sonra en tecrübeli subayını çağırıp, orduyu her an hareket edecek gibi hazıriamasını emretti. Ayrıca Terken Hatun'un yanına gideceğim, kendisi ile dört seçkin askerin gelmesini söyledi.

Vaiz Ebu Hasan, Terken Hatun'u görünce çok şaşırdı. Çünkü o devrinin kadmlan içinde dünyanın güzel kadmlanndan birisiydi. Güzel elbiseler giyerdi. Son derece güzel gözleri vardı. İnsanlar gözlerinin güzelliğine bakmaya cesaret bile edemezlerdi. Boynu ise bir fidan gibi düz ve çekiciydi. Şimdi o güzel kadın gitmiş, yerine perişan, yüzü solmuş, zayıflık- y
tan gözleri göz çukurlarında kaybolmuş, âdeta bir kemik yığını kalmıştı. Hâl-
'
buki Melikşah onun güzelliğine âşık olduğu için, onunla evlenmişti. j.

Vaiz Ebu Hasan onun bu durumunu görünce ölümünün yaklaştığını anladı. Terken Hatun, Ebu Hasanı görünce zayıf bir sesle. Vaiz Ebu Ha-san'dan başka herkesin dışarı çıkmasını istedi. Herkes dışarı çıkınca güçsüz bir sesle:

- Kapıyı kapat. Söyleyeceklerimi başkalannm duymasını istemiyorum. Nureddin Kulher'den senin buraya gelmeni söylemesini istemiştim. Söyledi mi?
- Hayır, söylemedi. Ben kendim geldim.
- Sen buraya gelirken, Nureddin Fumen'de miydi?
- Hayır. Kirmanşah Ordusu Nureddin Kulher'in emriyle Fumen'den gitmişti.
- Nereye gittiğini söyledi mi?

- Bana nereye gittiğini söylemedi.
- Pekiyi onun nereye gittiğini anladın mı?
- Hayır, anlamadım.
- Ben onu ordusu ile Alamut'ta Hasan Sabbah'ın başını kesip bana göndermesi için görevlendirdim. Çünkü o beni öldürmek için katillerinden birini görevlendirdi. Onun katili beni bu hâle getirdi.

Arap Komutanı bunu duyunca şaşırdı. O, Hasan Sabbah'ın Terken Hatunu öldürmek için fedai gönderdiğini öğrenmişti ama Terken Hatunun Hasan Sabbah'ı öldürmek için Kirmanşah Ordusu'nu gönderdiğini bilmiyordu.

Vaiz Ebu Hasan:

- Onun Alamut'u alabileceğine inanıyor musunuz?
- Mülhitlerin Alamut'ta güçlü bir orduları olmadığını, mülhitler oraya bin asker takviye göndermezlerse Alamut'u alabileceğini ve Hasan Sabbah'ı öldürebileceğini tahmin ediyorum.
- Nureddin gibi bir adamın, sizin için savaşacağına inanıyor musunuz?
- Ben ona inanıyor ve güveniyorum.
- Hanımefendi benim bu konuda ne yapmamı istersiniz?
- Senin asker Sayın Alamut'u alacak kadar yeterli değil. Bu yüzden oraya saldıramazsın.
- Doğru söylüyorsunuz. Orası çok sarp ve savunması kolay bir kale. Benim de askerî gücüm yeterli ^egil.
- Kirmanşah Ordusu çok güçlü olduğu için orayı alabilir ve Hasan Sabbah'ı öldürebilir.Söylediğim nedenlerden dolayı Kirmanşahlılar, Hasan Sabbah ile savaşmak için Alamut'a gitmiş olabilirler. Benim sizden tek bir isteğim var. O da Nureddin'in Alamut'a gidip gitmediğini araştırmandır. Alamut'a gidip Hasan Sabbah'la anlaşmışsa onu öldürmenizi ve başını kesip bana getirmenizi veya biri ile göndermenizi istiyorum.

Vaiz Ebu Hasan bu sözleri duyunca titredi. Çünkü Kirmanşah Ordusu o günlerde Terken Hatun'un emrinde olup, onunla çok samimiydiler. Hatta bu yüzden Ebu Hasan Kirmanşahlıları kıskanıyordu. Kirmanşah Or-dusu'nun orada olmamasından dolayı fırsatı değerlendirmek isteyen Vaiz Ebu Hasan, Terken Hatun'a daha da yakın olmak istiyordu. Terken Hatun'un "Onu araştır, eğer Hasan Sabbah'la anlaşmış ise başını kes, getir." demesi aslında işine geliyordu. Bu durum Ebu Hasan'm gizli duygularını açığa çıkarmasına vesile oldu.

"Nureddin benden şüphelenmeyeceği için, ben onu kolayca öldürtür, o parayı da ondan alırım. Ömrümün sonuna kadar bu para ile refah içinde yaşarım." diye düşünen Ebu Hasan, Nureddin'i öldürtmeye karar verdi. Yine kendi kendine: "Ben de Nureddin'in yerinde olsam aynı şeyi yapardım. Ölecek biri için ne diye savaşacağım" dedikten sonra Terken Hatun'a:

- O sizin için savaşmaz. Sizin öleceğinizi biliyor.

Bu sözler Terken Hatun'u rahatsız etti. Terken Hatun, Nureddin'e o parayı verdiğine pişman oldu. Bu yaptığından dolayı "aptal yerine konulduğunu" düşündü. Nureddin'den iyice kuşkulandı. Vaiz'e:

- Sen Nureddin'in ordusu ile hangi tarafa gittiğini fark ettin mi?
- O Fumen'den yola çıkmış ama ne tarafa gittiğini gören olmamış. Onun başka bir tarafa gittiğinden şüphem yoktur.
- Vaiz ben senden her tarafı araştırmanı ve Nureddin'in nereye gittiğini öğrenmeni istiyorum. Yalnız onun Alamut tarafına gittiğini öğrenmen, benim için yeterli değil. Ben ondan Hasan Sabbah'ın başını kesip bana göndermesini istemiştim. Eğer onun Alamut'a gitmediğini veya gittiği hâlde Hasan Sabbah ile anlaştığını öğrenirsen onu öldür ve başını kes bana getir veya gönder. Bunu yaparsan sana büyük ödül vereceğim. Sana şimdi iki bin altın dinar para vereceğim. Dediğim gibi o Hasan Sabbah'la savaşmamak için anlaşmışa veya Alamut dışında başka bir yere gitmişse onu öldür ve başını da bana getir. Bunu yaptığın zaman sana üç bin altın dinar daha vereceğim. Bu para ile ömrünün sonuna kadar güzel bir hayat yaşarsın. '
- Evet, bu para ile güzel bir yaşantım olur. Ancak ben onun Hasan Sabbah ile anlaştığını nasıl öğreneceğim?
- Her komutan savaşmadan önce düşmanı hakkında bilgi elde edebilmek için yetişmiş elemanlarından birkaç kişiyi bu iş için görevlendirir. Aldığı bilgiler

doğrultusunda hareket ederse, hem savaşı kazanma şansı artar hem de askerlerinden fazla zayiat vermez.

- Evvela Alamut'un tüm erkekleri askerdir. Nureddin oraya gittikten sonra onları bir müddet oyalayacaktır. Hasan Sabbah da Alamut şehrinin erkeklerini silahlarla donatacaktır. Çevre yerlerden Alamut Kalesi'ne başka askerlerde getirtecektir.

Aslında Vaiz, kendi ordusunun üç katı orduyu yenmek, Hasan Sab-bah'ı gafil avlamak istiyordu. Kendi kendine düşündü:

"Hasan Sabbah'a saldırırım. Mülhitlerin hepsini öldürmek ve Hasan Sabbah'm başını kesip göndermek istiyorum."

Terken Hatun tekrarladı:

- Eğer Nureddin, Alamut'a gitmiş ve Hasan Sabbah ile anlaşmışsa onun başını kes, bana gönder.
- Hanımefendi, benim Alamut'a hemen gitmemi istiyor musunuz?
- Konuşmamız bitti. Şimdi hazinedarımı çağırıp sana iki bin dinar vermesini söyleyeceğim. Kalanı da Nureddin'in başını kesip getirdiğin zaman verilecektir. Hasan Sabbah ile savaşacak kadar asker sayın yeterli değil. Ancak Nureddin i öldüreceğine inanıyorum.
- Evet hanımefendi. Yapabilirim.
- Nureddin kendini tehlikede görünce sana çok para teklif edebilir. Onun çok parası var. Ancak sakın kanma. Çünkü o kendini kurtardıktan sonra seni öldürtür ve verdiği paraları da geri alır. Nureddin'den de kendini koru. Oralara yalnız gitme. Birkaç Arap askerini yanına al. Onlar sana yardım ederler. Nureddin Kulher'i nerede bulacağını bilmiyorum. Ala-mut'ta da olabilir, Kirmanşah a da gitmiş olabilir. Her nerede bulursan bul, onu, ordusundan bir bahane ile ayır. Tenha bir yere götürerek öldür. Yalnız yakalar yakalamaz, hemen hançeri göğsüne sapla, öldür. Başını bana gönderdikten sonra sana üç bin dinar daha vereceğim.

Hazinedar odadan çıktıktan sonra Vaiz:

- Hanımefendi biliyorsunuz ki sizin için canımı feda ederim. Asker ve subaylar benim sorumluluğumdadırlar. Onlarm yolluklannı vermeniz gerekmektedir. Ben Allah'tan sizin fljj-Nuh kadar uzun ömürlü olmanızı diliyorum. Siz bu yaptıklarınızdan do'layı Cennet-i Âlâ ile ödüllendirilirsiniz. Eğer Bağdat'tan gelen askerlerimin ve subaylarımın yol masraflarını verirseniz sevabınız kat kat artacaktır.
- Vaiz ben senin ne demek istediğini anlıyorum, kendin için bir şey istemiyorsun. Ben hazinedarıma onlara bu parayı vermesi için gerekli talimatı vereceğim.

Bu sözlerden sonra Terken Hatun hazinedarını çağırıp asker ve subayların harcırahlarını vermesini emretti.

Terken Hatun Vaiz Ebu Hasan'a son olarak şunları söyledi:

- Bu ordu ile Nureddin'i takip etmeni istemiyorum. Ordunu burada bırak. Yanma on atlı asker al. Nureddin'i öldürmen için bu kadar asker yeterlidir. Onunla çatışma. Çünkü senin asker sayın onu yenecek kadar değildir.

Bu konuşmalardan sonra Vaiz küçük ordusunu Evlem'de bıraktı. Yanına aldığı on süvari ile Fumen'e doğru yola çıktı. Nureddin'in ne tarafa doğru gitmişti. Fümenden başlamak suretiyle araştıracaktı. Nureddin'in ordusunu gizleyerek gitmesi mümkün değildi. Er geç nereye gittiğini öğrenecekti.

Yaptığı araştırma sonucunda, Nureddin'in Alamut'a doğru gitmiş gibi yapıp Kirmanşah'a gittiğini anladı. Nureddin görünüşte Alamut'a doğru gider gibi yapıp, aslında Kirmanşah'a gitmişti. Çünkü doğuya doğru yol almış, biraz gittikten sonra Kirmanşah'a dönmüştü. Alamut'a o yoldan gidilmezdi. Vaiz Nureddin'in Alamut'a doğru gider gibi yaparak Terken Hatunun onun Alamut'a gittiğini sanmasını istediğini, dağların arkasından dönerek Kirmanşah'a gittiğini sanıyordu. Araştırmasını uzatınca, yanıldığını, onun gerçekten Alamut'a doğru gittiğini anladı. Vaiz Eşnistan'a yaklaştığında Nureddin'in ordusunun orada olduğunu uzaktan gördü.

Nureddin, Eşnistan'a geldiğinde ordusunu orada dinlendirip, kendisi de Alamut'un savunma durumunu öğrenmek için birkaç casusunu gönderdi. Nureddin Kulher ve subayları Alamut'un askeri ve savunma durumunu öğrenmeden oraya saldırmayı düşünmüyorlardı. Terken Hatun'un, "Alamut'a varır varmaz hiç vakit kaybetmeden

saldırın ve Hasan Sabbah'm başını kesip bana gönderin." demesini de akılsızlık olarak görüyorlardı. Eğer Alamut'ta güçlü bir Bâtıni Ordusu varsa bu kendilerinin intihan ve ölümü demekti.
Nureddin kendi kendine :
"Eğer Alamut'ta güçlü bir Bâtıni Ordusu varsa. Terken Hatun'un em- ''' rini yerine getirmeyeceğim." diyordu. Çünkü böyle bir saldırı Alamut Mey-danı'nı Kirmanşahlılarm kanlarıyla doldurur ve Kirmanşahlılarm kanları-sel olur akardı. Nureddin Kulher'in bu savaş konusundaki düşüncesi doğruydu. Aklı başında bir ordu komutanı ancak böyle karar verirdi. Nureddin Kulher gönderdiği casusların getireceği bilgiler doğrultusunda hareket etmeye karar verdi.

Vaiz Ebu Hasan, Eşnistan'a gelip, Nureddin'in izini bulduğu için çok sevindi. Çünkü o Terken Hatun'un emrini yerine getirmeyip orada bekliyordu. O hâlde öldürülmeyi hak etmişti. Onu öldürüp başmı Terken Ha-tun'a göndermeye karar verdi. Terken Hatun ona "Nureddin'i yakalar yakalamaz hiç vakit kaybetmeden hançerini onun göğsüne sapla. Sana üç bin dinar daha vereceğim." demişti. Bu para ile«iyi bir yaşamı olacaktı. Bu para aklına geldikçe daha da hırslanıyordu. Vaiz, Nureddin'i askerlerinin yanında öldürürse askerleri de kendisini öldüreceğinden üç bin dinardan mahrum kalacağını düşünerek onu tenha bir yere çekip öldürmeye karar verdi.
Nureddin'e "Terken Hatun'dan çok gizli bir emir getirdiğini, bunu hiç kimsenin duymaması gerektiğini" söylemek için birilerini göndermeye, onu ordugâhından ayırdıktan sonra on askeri ile bulunduğu yere çekerek öldürmek için plan yaptı. Bu iş için iki asker seçerek onları göndermeden önce şöyle dedi:
- Nureddin'in yanına gidin. Ona benim Terken Hatun'dan çok gizli bir emir getirdiğimi bunu ondan başkasının duymaması gerektiğini söyleyin. Siz Arap olduğunuz için sizden şüphelenmez. O sizi kabul edecektir. Onu yanıma getirin.
Vaiz Ebu Hasan, olay yeri olarak Eşnistan'a yarım fersah (3 km.) mesafede bir yeri seçmişti. Orayı seçmesinin nedeni Nureddin'in oraya kolayca gelmesi ve öldürüldüğü zaman sesini kimsenin duyamamasıydı.
Vaiz gönderdiği askerlere, olacaklar hakkında şunları tembih etti:
- Eğer Nureddin "Ben onun yanma gitmem, o benim yanıma gelsin." derse ona "Size çok önemli bir haber getirdi. Bunu kimsenin duymasını istemiyor. Siz onun yanına giderseniz daha iyi olur."
Nureddin Kulher, rütbece Vaiz'den çok üstündü. Ayrıca asker sayısı da Vaiz'in asker sayısından daha çoktu. Bu nedenle onun Nureddin'in yanına gitmesi gerekiyordu. Ama Vaiz yukarıdaki düşüncelerinden dolayı onu kandırıp yanına getirterek ortadan kaldırmayı planlıyordu. Vaiz ile birlikte Eşnistan'a gelen askerle!, Jjuraya neden geldiklerini bilmiyoriardı. Hatta Vaiz'in Nureddin'le ne işi olduğunu dahi bilmiyorlardı. İki Arap askeri Kirmanşah ordu karargahına gittiklerinde nöbetçilere Nureddin ile görüşmek için onun çadırına gitmek istediklerini söylediler. O sırada Nureddin'in çadırında üç subay vardı. Arap askerleri çadıra girince Nureddin sordu:
- Benimle ne işiniz var?
- Bunu başkasının yanında söyleyemeyiz. Sizinle yalnız konuşmamız gerekmektedir.
Nureddin'in işaretiyle üç subay dışarı çıktılar. Onlar çıkınca Nureddin:
- Ne söylemek istiyorsanız söyleyin.
Kirmanşah ordu komutanı. Vaiz Ebu Hasan'ın kendisini Eşnistan'a yarım fersah mesafede beklediğini duyunca, önemli bir konu olduğunu tahmin etti:
- Bu Terken Hatun'un önemli bir haberi olabilir. Belki de Hasan Sab-bah'ın öldürülmesinden vazgeçti. Ama o Hasan Sabbah'ın öldürülmesinden vazgeçmeyecek kadar kindardır. Belki de Terken Hatun Arap komutanı ile belki de bana vereceği yüz bin dinarı göndermiştir. Yalnız o Hasan Sabbah'ı öldürmeden bana para göndermez...
Biraz daha düşündükten sonra, yine kendi kendine:
"Belki de Terken Hatun ölmüştür. Ölmeden önce bir vasiyeti vardır. Vaiz Ebu Hasan, onun vasiyetini getirmiştir" diye düşündü...
Nureddin Gülher'in aklına her ihtimal geliyordu ama Vaiz Ebu Ha-san'ın kendisini öldüreceği hiç aklına gelmiyordu. Bir ara bu ihtimali de düşündü ama o Vaiz'e hiç kötülük etmemişti ki Vaiz ona suikast düzenlesin. Hâlbuki para ve makam

hırsı insanları her türlü kötülüğü yapmaya sürükleyebilir. Nureddin bunu düşünmüyordu.
Nureddin düşünmeye devam ediyordu:
"Vaiz Ebu Hasan'ın yanına yalnız gitmemeliyim. Haber ne olursa olsun beni yalnız bir yere çağırması tehlikeli olabilir. Bu haberi kulağıma söyleyebilirdi. Bu işin içinde bir iş var. Ben ona bir kötülük etmedim ama bu bir tuzak olabilir. Eğer bana bir tuzak hazırlamışsa bu işte Terken Hatun'un parmağı olabilir."
Vaiz'den gelen iki asker onun cevabını bekliyordu. Onlara :
- Gidin komutanınıza söyleyin. Şu anda işim var. Bir saat sonra onun dediği yere yalnız geleceğim. Onunla orada konuşuruz dedi.
Arap askerleri bu haberi komutanlarına vermek için Nureddin'in yanından ayrıldılar. Kirmanşahlı komutan, Arap askerleri gittikten sonra kendi askerlerinin arasından yirmi cesur ve idmanlı süvari asker çağırdı ve onlara:
"Ben ordugâhtan yarım fersah uzak bir yere gideceğim. Orada Terken Hatun'un Arap ordu komutanı ile görüşeceğim. Benimle çok gizli ve önemli bir konu görüşecekmiş. Her ihtimale karşı tedbiri elden bırakmamam gerekmektedir. Siz her ihtimale karşı benimle gelin. Ben onunla görüşürken siz uzaktan onu gözetlersiniz. Yanına yaklaştığım zaman onun hareketlerini gözetleyeceğim. Eğer yanında Arap askerleri varsa beklemeden geri döneceğim. Eğer gerçekten yalnız ise o zaman onu dinleyeceğim. Siz, her halükarda bizi gözetleyin. Biz onunla konuşurken eğer, Arap askerleri yanımıza gelirse siz de hiç durmayın koşarak yanımıza gelin. Her an tetikte size vereceğim işareti bekleyin" dedi.
Nureddin bu konuşmadan sonra iyi bir at seçip, ata binerek Arap komutanın beklediği yere doğru yola çıktı. Vaiz Ebu Hasan'ın yanına yaklaştığı zaman onun dediği yerde yalnız beklediğini gördü. Uzaktan baktığm-da Vaiz bir ağacın gölgesi altında onu yalnız bekliyordu. Kirmanşah ordu komutanı çevrede kimsenin olup olmadığını anlamak için etrafına göz gezdirdi. Vaiz arkadaşlarım taşların arkasında gizlediği için onları görmedi.
Nureddin Kulher, Vaiz'e yaklaşınca, atının dizginlerini çekti ve atını yavaşlattı. Aralarında az bir mesafe kalınca ona;
- Senin davetini kabul edip buraya geldim. Bu şekilde beni buraya çağırman beni şaşırttı.
- Atmdan in de seni buraya neden çağırdığımı söyleyeceğim.
- Burada bizden başka kimse olmadığına göre ne diyeceksen de.
- Görünüşte burada bizlerden başka kimse yoktur ancak sen atın üzerindesin. Seni görenler olabilir ve bizi dinleyebilirler.
- Ağaçlardan ve taşlardan mı korkuyorsun?
- Atından in. Atını bana ver. Ben atı ağaca bağlarım. Sana söyleyeceğimi de yavaşça söylerim. Sonra atına biner gidersin.
Nureddin ile Vaiz'in arasında üç karış mesafe ancak vardı. Vaiz, Nu-reddin'e saldırmadan önce çevresine bakındı. Nureddin kuşkulanmasın diye de "Konuşacaklarımızı kimse duymasın." diye etrah kolladığını söyledi. Aslında Nureddin'in yalnız gelip gelmediğini anlamak istiyordu. O sırada Nureddin atından indi. Atı ağaca bağladı. Vaiz'in yanına geldi. Vaiz sakladığı hançerini almak için elini kuşağına soktu ve hançerini çıkardı. Vaiz'in bu beklenmeyen hareketi Nureyddin'i kuşkulandırdı. Bir adım geriye çekildi. Elini kılıcının kabzasına attı. 'Çaiz onun kılıç çekmesine fırsat vermeden hançerini göğsüne sapladı. Nureddin Kulher hançeri yiyince avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. Bir elini de göğsüne kapatmıştı. Orada gizlenmiş olan askerleri Nureddin'in feryadını duyunca atlarını hızlı bir şekilde sürerek olay yerine gelmeye başladılar.
Vaiz, Nureddin'e hançerini sapladıktan sonra başını kesip Terken Hatun'a götürerek ödülünü almak için çabalarken, Kirmanşahlı süvarilerin kendisine doğru dörtnala at koşturduklarını görünce korkudan Nureddin'in başmı kesemedi. Baş kesmekle uğraşırsa askerlerin kendisine yetişip paramparça edeceklerini anlamıştı. Diğer taraftan eğer başını kesmeden Terken Hatuna giderse onu öldürdüğünü ispat edemeyecekti. Vaiz, Nureddin'in başını kesecek kadar zamanı olmadığım, canını kurtarmak için kaçması gerektiğini anladı. O sırada Nureddin yerde debeleniyordu. Vaiz, bunu fırsat bilip, taşların arkasına sakladığı askerlerinin yanına gitmek için atına atladı.

Kirmanşahlı askerler olayı gördükleri için atlarını hızlı bir şekilde Vaiz'in üzerine sürdüler. O tarihlerde sapan atıcıları vardı. Bunlar yanlarında sapan ve ceplerindeyse birkaç tane taş bulundururlardı. Askerlerden bir kaçı sapamnı eline aldı ve cebinden de bir taş çıkarıp sapana yerleştirdikten sonra Vaiz'e doğru nişan alıp taşı hrlattılar. Atılan taşlardan birisi Vaiz'e isabet ettiği için Vaiz kaçamayıp yere yığıldı. Taşların arkasında saklanmış olan Vaiz'in askerleri olayları görüyor fakat kararsız bir şekilde bekliyorlardı. Kirmanşahlı askerler Vaiz'i yığıldığı yerden kaldırdılar ve Nureddin Kulher'in bulunduğu yere götürdüler. Nureddin yerde hareketsiz bir şekilde yatıyordu ama görebiliyor ve konuşabiliyordu. Kirmanşahlı süvariler Nureddin'in yanma geldikleri zaman Vaiz'i, Nureddin'in yanına fırlattılar.
On kişiden ibaret olup taşların arkasında bulunan Arap askerleri komutanlarını kurtarmak için olay yerine gitmediler. Bunun nedeni korktukları için değildi. Eğer oraya giderlerse Kirmanşahlılar komutanlarını öldürebilirlerdi. Ayrıca Vaiz, onlara Nureddin'i öldüreceğini söylememişti. Onlar Vaiz'in Nureddin'e hançerle saldırdığını görünce şaşırmışlardı.
Kirmanşahlı askerler Vaiz'i Nureddin'in yanına yar ıdiktan sonra kaçmasın diye ellerini arkasından bağladılar. Vaiz isabet eden taşın etkisiyle yarı baygın bir şekilde yatıyordu. Kendine geldiği zaman artık zengin olamayacağım ve lüks bir hayat yaşayamayacağını anladığı için tüm hayalleri yıkılmıştı. Kirmanşahlı askerlerden birisi matarasmdaki suyla Nureddin'in yarasını yıkadı. İki asker de gömleklerini yırtarak yarayı sardılar. Nureddin ^ yarası temizlendiği ve sarıldığı için biraz rahatladı ve Vaiz'e sordu:
- Ben sana hiçbir kötülük etmediğim hâlde beni neden öldürmek Js-tedin?
Vaiz, Ebu Hasan çocuk olmadığı için yalan söylemenin kendisine bir yaran olmayacağını anladığından, doğruyu söylemeye karar verdi. "Yalan söylersem beni işkence ile konuşturur ve doğruyu öğrenirler. En iyisi doğruyu söyleyeyim." diye karar vererek Nureddin'e:
- Sana düşman değilim. Sen bana hiçbir kötülük yapmadm. Seni öldürmek isteyişimin nedeni de sana düşman olmam değil, bana verilen bir görevdir.
- Beni öldürmen için seni kim görevlendirdi?
- Bu görevi bana Terken Hatun verdi.
Nureddin yarasmm verdiği ızdırap ve takatsizlikle bir ağaca yaslanarak yan doğrulduktan sonra:
- Terken Hatun beni öldürmen için sana emir mi verdi?
- Evet, ey Emir.
O zamana kadar Vaiz, Nureddin'e "Emir" diye hitap etmiyordu. Kendisine acısm diye dalkavukluk ediyordu. Nureddin:
- Terken Hatun beni neden öldürtmek istedi?
- Senin Alamut a saldırmayacağmı ve Hasan Sabbah'ı öldürmeyeceğini sandığı için.
- O Alamut'a saldırmayacağımı ve Hasan Sabbah'ı öldürmeyeceğimi nereden biliyordu? Alamut'a saldırmak ve Hasan Sabbah'ı öldürmek için yola çıktım. Şu anda bile bu işin planını yapmaktayım.
- Siz Alamut'takileri gafil avlayarak yenebilirsiniz. Fazla zaman geçince o sizden şüphelendi, "Mülhitler sabırlı insanlardır. Onlara zaman verilirse çabucak toparlanarak sizi yenebilirler." diye düşünüyor. Bana "Git durumu incele. Eğer savaşmadığını görürsen onu öldür. Bu durumda o bana isyan etmiş saydır." diye emir verdi.
- Sen de benim neden hemen savaşmadığımı araştırmadan beni öldürmeye karar vermişsin. Bu yaptığm doğru mu?
- Ey Emir! Ben emir kuluyum. Beni bağışla.
- Mademki sen bu iş için görevlendirilmişsin bana neden savaşmadığımı ve beklediğimi sorabilirdin.
- Terken Hatun bana sizinle konuşmamı ve bu konuyu tartışmamı yasakladı. Ben de onun emrini yerîhe,gelirdim.
- Terken Hatun kindar ve duygusuz bir kadındır. İnsanları savaştırır ama savaşın nasıl yapıldığını bilmez.
Vaiz başını yere eğip sustu:
- Terken Hatun beni öldürmen için sana para verdi mi?
- Öldürürsem ödüllendireceğini söyledi.

- Ne vadetmişti?
- Beş bin altın dinar verecekti.
- Yıllık kaç lira maaş alıyorsun?
- İki yüz altmış dinar.
- Beş bin altın dinar senin gibi bir adam için büyük bir servettir. O paranın büyük bir kısmını beni öldürmeden önce sana verdi mi?
- İki bin dinarını peşin verdi. Kalanını da seni öldürdükten sonra verecekti.

Arap süvarileri öylece durmuş komutanlarına ne yapacaklarını bekliyorlardı. Her ihtimale karşı da yanlarına gelmiyorlardı.

Nureddin süvarilerden birini yanına çağırarak:

- Makamıma gitmek istemiyorum. Aşiret reislerinin hepsini yanıma çağırın. Onlarla konuşacağım.

"Gönderdiği süvari, aşiret reislerine "Nureddin'in yaralandığını ve kendileri ile görüşmek istediğini" söyledi. Onlar Nureddin'in darbe yediğini duyunca acele ile allarını sürerek komutanlarının yanına geldiler.

Kulher, aşiret reislerine:

- Atlarınızdan inip ağaçların gölgesine oturun. Sizlerle konuşacaklarım var.

Nureddin, Vaiz'e daha önce sorduğu soruları tekrar sordu. Amacı onun anlattıklarını reislerinde duymasını sağlamaktı. Vaiz de Nureddin'i neden öldürmek istediğini detayları ile onların yanında bir kez daha anlattı. Nureddin onlar da bilsin diye Vaiz'e:

- Beni öldürdüğünü nasıl ispatlayacaktın?
- Başını kesip Terken Halun'a götürecek ve karşılığında vadelliği ödülü alacaktım

Aşiret reisleri onun bu sözlerine çok sinirlendiler. Eğer Nureddin izin verseydi onu orada paramparça doğrayacaklardı. Nureddin onların çok kızdığını görünce: '

- Bizler eşkıya değiliz. Sakin olun! Ben sizleri Terken Hatun'un beni öldürmek istediğini kulaklarınızla duyasınız diye buraya çağırdım. Bizler onun için Alamut'a giderken o beni öldürmesi için bu adamı göndermiş. Terken Hatun çok kötü kalpli bir kadındır. Bizlerin Hasan Sabbah ile sa-^ yaşmayacağını sandığı için başıma beş bin dinar değer biçmiş.

Aşiret reisleri bu toplantı sonunda Evlem'e giderek Terken Hatun'u yargılamaya karar verdiler. Vaiz de son olarak şunları söyledi:

- Evlem'e gidelim. Beni Terken Hatun ile yüzleştirdikten sonra gerekirse başımı kesersiniz.

Vaiz'le gelen on süvari onları daha iyi görmek için biraz daha yaklaştılar. Komutanlarının Kirmanşahhların elinde esir olduğunu görünce durumu Terken Hatun'a haber vermek için atlarını Evlem'e doğru sürdüler. Bu on Arap süvarisi Vaiz'in Nureddin'i öldürmesi için Terken Hatun tarafından görevlendirildiğini bilmiyorlardı. Komutanlarının Nureddin'i bir eski düşmanlıktan veya çılgınlıktan dolayı öldüreceğini sanıyorlardı. Kirman-şahlılar, Nureddin için bir tahtırevan hazırlayıp Evlem'e doğru yola çıktılar. Vaiz'in Nureddin'in göğsüne sapladığı hançer paslıydı. Bu hançer yarasının ikihap yapacağım herkes biliyordu. Böyle bir ikihap Nureddin'in ölümüne sebep olabilirdi.

O gün akşama doğru Nureddin'in durumunda bir değişiklik olmadı. Akşama doğru ateşi çıkmaya başladı. Ateşi zaman geçtikçe daha da yükseldi. Yanlarında bir doktor vardı. O aynı zamanda da bir cerrahtı. Nureddin'in ateşi düşsün diye bir sürü ilaç verdi. Fakat bütün bu ateş düşürücüler, Nureddin'in ateşini düşüremedi.

Üçüncü ve dördüncü günler ateşi daha da yükseldi. Bir mucize olmazsa komutanları ölebilirdi. Dördüncü gün ateşi o kadar yükseldi ki bir taraftan sayıklıyor bir taraftan da abuk sabuk şeyler söylüyordu.

Evlem'e gitmeden önce bir yerde mola verdiler. Nureddin çok ra-hatsızlaştığı için öleceğini anladı. Çünkü kendini hiç iyi hissetmiyordu. Nureddin Kulher'in aklına o anda doksan bin dinarını emanet ettiği Kir-manşahh geldi. O Kirmanşah aşiret reislerine "Bu parayı Terken Hatun bana emanet olarak verdi." demişti. Kirmanşah aşiret reisleri Terken Hatun ölmüş olabileceğinden bu parayı alıp kendi aralarında paylaşabilirlerdi. Yaşıyorsa da ona geri verebiÜrlerdi. Kısaca Nureddin, "Ölürsem vârislerim bu parayı alamaz." diye korkuyordu. Kirmanşah aşiret reislerine:

- Bu para benim param. Ben size "o para Terken Hatun'un parası" diye yalan söyledim. Sizler o kaimin bir kişi ile savaşması için o miktarda para vermeyecek kadar cimri birltadın olduğunu bilirsiniz.

Aşiret reisleri birbirleriyle bakıştılar. Aşiret reislerinden birisi:

- Mademki o para senindi de neden "benim" demedin? Senden alacağımızı mı yoksa çalacağımızı mı sandm?
- Ben sizin namuslu ve dürüst insanlar olduğunuzu biliyorum. Böyle bir şey aklımdan hiç geçmedi. "O para benim" deseydim "Bu parayı nere-
den bulmuş?" diye benden kuşkulanırdınız. Bundan dolayı böyle söylemek zorunda kaldım.

Aşiret reislerinden başka birisi:

- Komutanım biz sana inanıyoruz. Bu bir mali konudur. Yine de biz Evlem'e gidince Terken Hatun'a sorarız.

Kulher onun sözlerini duyunca içinden bir "ah" çekti. Çünkü o parayı Alamut'a gidip savaşması için Terken Hatun vermişti. Hâlbuki o ne Ala-mut'a gitti ne de Hasan Sabbah'ı öldürdü. Bundan dolayı kadın " O para benim." diyebilir ve birkaç asker göndererek parayı geri getirtebilirdi. Nureddin Kulher bunu düşündüğü için aşiret reislerine:

- Sakın bunu Terken Hatun'a söylemeyin. Zira o kadın beni öldürtmek için katil gönderdiğine göre bu parayı elimden alacaktır. Bu para vârislerime kalacaktı. Onlar da bu mirastan mahrum olacaklar. İslam dini ölüm için diyet koymuştur. Mademki beni bu hâle getirtti, bu parayı onun da olsa bile neden geri vereyim? Eğer savaşırken ölseydim diyetim olmayacak mıydı? O Arap beni bıçakladı. Ben ölmek üzereyim. O diyetimi vermek zorundadır.

Nureddin'in bu sözleri Kirmanşah aşiret reislerini çok etkiledi. Hepsi "Doğru söylüyor. Bu para diyetinin karşılığıdır." diyerek Nureddin'in sözlerini onayladılar. Kendi aralarında "Bu para Kirmanşah'a gitsin, çocuklarının eline geçsin. Biz bu konuda ona yardımcı olalım." diye karar verdiler.

Nureddin Kulher, paranın çocuklarının eline geçeceğini duyunca çok sevindi. Can çekişme durumunda olan insanın bu dünyada beklentileri varsa, o işlerin hâlledilmesini bekler. Bu nedenle kolay kolay can veremez. Beklentilerinin hâlledildiğini görürse dünyada beklentisi kalmadığı için ölmeye hazırdır. Nureddin Kulher'in isteği yerine getirileceği için artık dünyada bir beklentisi kalmamıştı. O gece yatağında dünyaya veda etti. Onun ölümünden sonra aşiret reisleri aralarında Abdullah Cafı komutan seçtiler. Bir gün sonra da Kirmanşah ordusu Evlem'e doğru yola çıktı. Nureddin'in cesedini Evlem'e götürdüler. Oradan da Kirmanşah'a nakledeceklerdi.

Kirmanşah Ordusu Arap askerlerinin olduğu yere geldiklerinde Arap askerleri çadırlarım söküp gitmişlerdi. O ordunun komutanı Nureddin Kulher'in katiliydi. Bu katille beraber Evlem'e gidiyorlardı. Abdullah Caf onu öldürmemek için kendini zor tutuyordu. Aslında öldürmek için de fır-' sat kolluyordu. Arap askerlerinin hepsi de Vaiz'in, Nureddin'i şahsi bir düşmanlığından dolayı vurduğunu düşünüyorlardı. Nureddin'in ise bir suçu olmadığını bildikleri için komutanlarını kurtarmak için bir girişimde
bulunmayıp sadece olayları seyretmekle yetiniyorlardı. Sessiz kalmalarının diğer bir nedeni de sayıca Kirmanşahlılardan çok az olmalarıydı.

Kirmanşah Ordusu Evlem'e girdiği zaman Terken Hatun uzun bir süredir Azrail ile mücadele ediyordu. Yani can çekişiyordu.

Çevresinde bulunanlar kadının artık öleceğini biliyorlardı. Doktorlar da afyondan yapılmış ağrı kesiciyi yararı olmaz düşüncesiyle kesmişlerdi. Yarasından ise iltihaptan dolayı iğrenç bir koku etrafa yayılıyordu. Koku gitsin diye kapı ve pencereleri açmışlardı ama yine de bu pis kokudan dolayı içeride durulmuyordu.

Terken Hatun artık hiç konuşmuyor, yalnızca inliyordu. Gözleri açıktı ve etrafını seyrediyordu. Onun beklediği şeyler vardı ama etrafında bulunanlar onun ne beklediğini bilmiyorlardı. Aslında kadın, Nureddin ile Hasan Sabbah'ın kesilmiş başlarını bekliyordu. Eğer beklediklerini getirseler o zaman can vermek için hazır olacaktı. Bundan dolayı mücadeleye devam ediyordu. Vaiz ile olan Arap süvarileri Evlem'e döndüler. Vaiz de Kir-manşahlılar tarafından Evlem'e getirilmişti. Vaiz'in elleri arkadan bağlıydı. Onlar da komutanlarının kurtulamayacağını anlamışlardı. Zaten kendisi de kurtuluştan ümidini kesmişti.

Yeni Kirmanşah ordu komutanı Terken Ha-tun'a olaylarla ilgili bilgi verdi. Terken Hatun konuşmuyordu ama duyuyor ve görüyordu. Ne söyledilerse anladığı için artık yaşamdan ümidini kesti.
Terken hatun Vaiz'in Nureddin'i vurduğunu ve yaraladığını öğrenince Nureddin'in Hasan Sabbah ile savaşmadığı gibi yanma bile gitmediğini anladığı için artık dünyada bir beklentisi kalmadığını anladı. Bundan dolayı Azrail ile mücadele etmekten vaz geçti. Bu da ölümü kabul etmesi ve ölüme teslim olması demekti.
Abdullah Caf Terken Hatunun öldüğünü anlayınca tüm Evlem'deki yönetimi üzerine aldı. Arap askerlerinin de kendisine itaat etmeleri için haber gönderdi. Çünkü onların komutanı Nureddin Kulher'i öldürdüğü için tutukluydu. Abdullah Caf askerlerin ve subayların maaşlarını ödemek için Terken Hatunun hazinelerine el koydu. Terken Hatun'un cenazesini babasının memleketi olan Masal'a göntleçdi. Yazılı vasiyeti üzerine mirasının da vârislerine verilmesini emretti.
Kırıfıanşah Ordusu Kirmanşah'a, Arap Ordusu da Bağdat'a döndü. Nureddin Kulher'in katili Vaiz Ebu Hasan, kısasa göre öldürüldü. Nureddin'in cesedini de Kirmanşah'a gönderdi.
ALAMUT EFENDİSÎ'NİN SON SAATLERİ
Hasan Sabbah Davut Niygonani'nin Terken Hatun'u yaraladığını ve o gencin de işkence ile öldürüldüğünü öğrendi.
Yine Hasan Sabbah, Terken Hatun'un o yaradan öleceğini de duydu.
Hasan Sabbah ölmeden önce Terken Hatun'un o yaradan dolayı öldüğünü de öğrendi. Artık gönlü rahattı. Çünkü düşmanı ölmüştü. Terken Hatun'un ölümünden bir ay sonra Hasan Sabbah'ın durumu daha da kötüleşti.
HASAN SABBAH'IN ÖLÜMÜ
Hasan Sabbah, öleceğini biliyor ve korkusuzca ölümü bekliyordu. Ölümünün yaklaştığmı anlaymca yerine geçecek olan Bozorg Ümit ve di-¦ğer büyük daileri huzuruna çağırıp onlara şu sözleri söyledi:
- Ben vasiyetimi yaptım. Gerekli şeyleri de söyledim. O sözlerime şimdi ekleyecek bir sözüm yoktur. Eğer söylemeye kalkarsam aynı şeyleri tekrar etmiş olurum. Şu anda söyleyeceğim sözler yalnız iki kişi hakkında olacaktır. Onlar büyüklerin en büyükleri olmalarına rağmen ben onların adlarını sizlere hiç söylemedim. Ölüm saatim yaklaştığı için onlar hakkında sizlere biraz bilgi vermek istiyorum. Onlardan birisi Nasır Husrev Ulvu Ko-badiyani'dir.
Bozorg Ümit:
- Efendi, o büyük bir şairdir ve belki de ölmüştür.
- Evet, o şairdir ve döneminin en büyüklerindendir. Diğeri de Muidin Şirazi Selmani'dir. Bu da şairdir ve en büyük Bâtınilerden birisidir.
Bozorg Ümit:
- Efendi, bu ikisi de İranlı mıdır?
- Evet. İkisi de İranlıdır ve ben onların dergahında yetiştim. Onlarda benim gibi İran halkını Arap kültüründen kurtarmak için çalışmışlardır Bunlardan Nasır Husrev, Belh yakırîında bulunan Hicri 394 (Miladi yaklaşık 1004) yılında Kobadiyan'da doğdu. Eğitiminin ilk yıllarında Firdevsi Tusi'nin Şehname'sini okuyarak onun etkisinde kaldı. Maliyede çalışmaya başladı. İyi bir yaşamı vardı. Rüyasında bir adam ona gözüküp, "Bilgisizlik ölümden daha kötüdür. Batı'ya git ve orada ilim bulursun ve kurtulursun." dedi. Nasır Husrev'in bana anlattığına göre o da işini bırakıp Mısır'a ilim
öğrenmek için gitmiş. Mısır'a gidince orada Ismailiye Mezhebi'ni kabul etti. O tarihlerde Şii Mezhebi mensupları Mısır'da daha rahat ve özgürdüler. Ben de gençliğimde Mısır'a gidip bir müddet orada kaldım. Mısır da Isma-iliye Mezhebi mensuplarına Fatımi diyorlardı. Ben orada Nasır Husrev ve Muidin Şirazi Selmani ile dostluk kurdum. Muidin Şirazi Selmani de Ah-vaz şehrinde doğdu. Kaç yılında dünyaya geldiğini bana söylemedi. Ben onu Mısır'da gördüğüm zaman kırk yaşlarında gözüküyordu. Her ikisi de Ismailiye Mezhebi'ne bağlıydılar. O tarihlerde biri Bağdat'ta Bağdat Halifesi, diğeri de Mısır'da Fatımi Halifesi olmak üzere iki halife vardı. Mısır'a gittiğim zaman Nasır Husrev ve Muidin Şirazi büyük dai mertebesindeydiler. Ben onlardan İran Tarihi'ni öğrendim. Bir müddet sonra Muidin Şirazi Selmani, Ismailiye Mezhebi'ni Mısır dışındaki ülkelere yaymak için Mısır'dan ayrıldı. Bunları sizlere açıklamamın nedeni bu iki kişi benim hocalarım ve şeyhlerimdir. Ben bunu söylediğim zaman aklınıza "Onlar o kadar bilgiliydiler de neden Bâtını Mezhebi konusunda o kadar başarılı

değildiler?" diye bir soru gelebilir. Bunun nedeni her ikisi de şairdiler. Bundan dolayı mezhep konusunda benim kadar aktif olamadılar. Sizler Bâtıni Mezhe-bi'nin gençlerisiniz. Eskiden Ismailiye Mezhebi'nin tebliğinin nasıl yapıldığını bilmezsiniz. Nasır Husrev ve Muidin Şirazi Selmani gibi büyük dailer mezhebi önce öğretiyorlardı. Mezhebe girmek isteyen kişi onların verdiği ön bilgilerden sonra bu şeyhlerin müridi oluyordu. Onlardan aldığı eğitimden sonra da mezhebi kabul edip etmemeye karar veriyordu Eğer onun mezhebinin mutaassıp bir mezhep olduğunu anlarlarsa o mezhebi kabul etmezlerdi. Bu nedenle Ismailiye Mezhebi'ni çok iyi anlatmaları lazımdı. Aksi hâlde taraftar bulamayabilirlerdi. Bizler de zayıf dönemlerimizde insanları mezhebimiz olan Bâtıni Mezhebi'ne aynı şekilde davet ediyorduk. Mezhebimiz çok yavaş yayılıyordu. Ismailiye Mezhebi'nin zafer kazanması için Nasır Husrev Ulvi ve Muiddin Şirazi Selmani çok çalışıyorlardı. İşin başında pek çok kimse mezhebimizi kabul ettiği için çok şanslıyız. Bizimle birlikte çalışanlar çok çaba harcadılar. Bunlardan birisi de kendisini daima çok takdir ettiğim Şirzad Kuhistani'dir. O verilen çok tehlikeli görevleri bile gözünü budaktan esirgemeden yerine getirmiştir. Biz kaleyi yapmaya başladığımız veya mevcut kaleleri onararak kullandığımız zamanlar çok çetin mücadeleler verdik. O kötü günlerimizde bize yardım etsin ve sorumluluk üstlensin diye Nasır Husrev'i davet ettik. Muidin Şirazi Selmani o tarihlerde ölmüş olduğu için onun bilgisinden yararlanamadım. Çok çalışmamıza ve sıkıntı çekmemize değdi. Çünkü İran halkına özgürlüğü öğrettik. Bundan dolayı mutluyum. Nasır Hurev Ulvi ile Muidin Şirazi Sel-
mani bu mutlu günümüzü görmeden öldükleri için çok üzgünüm. Artık Bâtmiler, takiye yapmıyorlar ve kendi inançlarını gizlemiyorlar. Bundan sonra önderiniz Bozorg Ümit olacaktır. O da bizlerin yolunu izleyecektir. Söyleyeceklerim bunlardan ibarettir. Bunun dışında sizlerden iki isteğim olacaktır. Bunlardan birisi, ben öldükten sonra cesedimi gizlice gömün ve mezarımın yerini kimse bilmesin. Çünkü düşmanlarım mezarımın yerini öğrenirlerse mezardan cesedimi çıkarır teşhir ederler veya yakarlar. Eğer cesedimi çıkarıp }ikarlarsa şahsiyetim için önemli değildir. Bâtmiler arasında bu iş çok önci-ıli bir iştir. Bâtmileri rezil etmiş olurlar. Bu gibi bir olay onların hepsini üzer ve utançlanndan kimsenin yüzüne bakamazlar. Sizden ikinci isteğim ise sadece Alamut'taki olayları değil tüm Bâtınilerin yaşadıkları yerlerdeki olayları yazmanız ve bir kitap hâline getirmenizdir.
*' Böylece bizlerin yaptıklarını, inancımızı ve eserlerimizi bizden sonra gelecek nesilk^re aktarmış olursunuz. Bizler bugün Ismailiye Mezhebi'nin ilk iki yüz yılı hakkında bilgi sahibi değiliz. Çünkü o devirlerden elimize geçen bir kaynak bulunmamakladır. İnsanların gelecekte sağlam yürümeleri için geçmişlerini çok iyi bilmeleri gerekmektedir. Geçmiş geleceğin aynasıdır. Bizler de geçmişimizi bilmiyoruz.
Bu sözlerden sonra Hasan Sabbah yalnız kalmak istediğini söyledi. Yalnız kalmak istemesinin nedeni kendisini öbür dünyaya gitmeye hazırlamak içindi. Bozorg Ümit de dahil olmak üzere hepsi odadan çıktılar. Son olarak Hasan Sabbah odadan çıkan Bozorg Ümit'e seslendi:
- İki üç saat sonra gel gözlerimi bağla.
Bozorg Ümit ve yanında bulunanlar odadan çıktıktan sonra odanın kapısını kapattılar. Bâtıni tarihçileri Hasan Sabbah ölürken yapraklann parladığmı ve göğün gürlediğinin yazmışlardır.
Odanın kapısı kapalı olduğu için içeride neler olduğunu kimse bilmiyordu. Hasan Sabbah odada yalnızdı. Ölüm hakkında ne düşünüyordu? İçeride neler oluyordu? Allah'a yalvanyor muydu? Bunları kimse bilmiyor ve bilmeyecek de. Çünkü sağlığında Allah'ın adını andığını kimse duymamıştı. Ölürken Allah'a yalvarıp yalvâ'rmadığını bilen de yok.
Bozorg Ümit, Hasan Sabbah'm durumunu öğrenmek için iki saat sonra odanın kapısını açtı. Hasan Sabbah'm ruhunun can kafesini terk ettiğini gördü. Gözlerini tavana dikmişti. Eliyle gözlerini kapattı. Yeni öldüğü için vücudu henüz sıcaktı eğer bir süre geçerse katılaşacağı için gözlerini kapatamazlardı. Bozorg Ümit Hasan Sabbah'm öldüğünü hiç kimseye söylemedi. Odadan dışarı çıkınca şunları söyledi:
- İmam'ımız iyileşmiş. Şu anda dinleniyor.
Ertesi gün İmam iyileşmiş" şeklindeki haber Alamut'ta yayıldı.

Bozorg Ümit Alamut Hastanesi'nin baştabibini çağırdı ve ona sordu:
- Hastanede sahipsiz ölü var mı?
- Evet var.
- O cenazeyi bu gece hastaneden çıkarıp buraya getirin.
- Biz cenazeleri hastaneden gece vakti çıkarmayız. Sabah güneş doğarken ölüyü sahiplerine teslim ederiz.
- Cenazenin sahibi yoksa o zaman ne yaparsınız?
- Hastane personeli cenazeyi kabristana götürüp gömer.
- Size kimsesiz bir ölüyü teslim etsek onu da aynı şekilde gömer misiniz?
- Biz gece vakti ölüyü hastaneye kabul etmeyiz. Sabah gerekirse bize muayene ettirirler. Öldüğünü anlarsak o zaman gömdürebiliriz.
- Biz bir hastayı bu gece hastaneye nakledeceğiz. Hastanedeki ölüyü de konağa getireceğiz.

Baştabip, ister istemez Bozorg Ümit'in isteğini kabul etmek zorunda kaldı. Bozorg Ümit'in hasta dediği Hasan Sabbah'm cesediydi.

Baştabip Bozorg Ümit'e:
- Hastanede tabut yoktur. Kabristandan tabut getirmek ve cenazeyi taşımak için adama ihtiyaç var.
- Bu iş için birkaç kişi göndereceğim.
- Bizler sadece çiçek hastalığından veya vebadan ölenlerin cenazelerini gece vakti hastaneden dışarı çıkarırız. Eğer bu hastalıklardan birisinden ölenin cenazesini sabaha kadar hastanede bekletirsek mikrop herkese bulaşır.
- Şehir halkına "Birisi çiçek veya veba hastalığından öldü." diye duyurursun. Hastaneden o şekilde çıkarırsın.
- Doktorları ikna ederim. Yalnız "Bu hasta vebadan öldü." diye söyler-sem herkes korkar! Ben "Bu hasta çiçek hastalığından öldü." derim.
- Bu hasta "Vebadan öldü" dersen daha iyi olur. Cenazeyi taşıyanlar veba bulaşmasın diye yüzünü açıp bakmadan gömerler. Ayrıca kendi yüzlerini de hastalık bulaşmasın diye kapatırlar.

Doktor, Bozorg Ümit'in bu isteğini de kabul etti. Hasan Sabbah'm ce-sedini, o gece konakta bir kadın hastalandı diye üzerini kapatarak hastaneye götürdüler. Taşıyanlar ona "Hasan Sabbah'ın karışıdır" diye açıp bakmadan saygı ile götürdüler. Bozorg Ümit'in emri gereği bu hastayı tedavi edilsin diye beklediler. Hasta tedavi oldu diye başka bir ölüyü Hasan Sabbah'ın yerine konağa getirdiler.

Doktor, hastanede bulunan Hasan Sabbah'ın cesedini herhangi bir insanını cesedi gibi "Bu adam vebadan öldü" diye gece hastaneden çıkartıp hastane hizmetlileriyle mezarlığa gönderdi. Hizmetliler bir çukur açıp onu oraya yüzünü açmadan gömüp, üzerini toprakla örttüler. Bozorg Ümit'in dediği gibi kendi yüzlerini de korkudan açmamışlardı. Bu işler yapılırken Bozorg Ümit de onlarla beraberdi.

Bozorg Ümit ve diğerleri Alamut Konağı'na girince yüzlerindeki örtüyü açtılar. Hasan Sabbah toprağa verildikten üç gün sonra Bozorg Ümit "Hasan Sabbah öldü!" diye ilan etti. Aslında konakta bulunan o ceset sahipsiz bir ölüye aitti. Bu cesedi de Hasan Sabbah diye idmane-vinin yanına gömdüler.

Hulagu Han, Alamut'u eline geçirip, her tarafı viraneye çevirirken bu mezarı Hasan Sabbah'ın mezarı sandığı için tahrip etti. Mezardan çıkardığı kemikleri de nehre attılar. Fakat bu mezar bilindiği gibi Hasan Sabbah'ın mezarı olmadığı gibi kemikler de Hasan Sabbah'ın kemikleri değildi.

Hasan Sabbah Hicri 589 (Miladi 1193) yılında ölmüştür.

Alamut'un en parlak dönemi Hasan Sabbah'ın "Kıyametin Kıyameti"ni ilan ettiği tarihte başlayıp, Hülagu Han'ın Alamut'a saldırdığı tarihe kadar 95 yıl sürmüştür. Hülagu Han'ın Alamut'u yerle bir edişinden sonra Bâtı-niler eskiden olduğu gibi yine inançlarını gizlemeye ve takiye yapmaya başladılar. Canlarını ve inançlarını ancak bu şekilde koruyabiliyorlardı.

Bâtıniler kendi tarihlerini ve Alamut Kalesi'nin yıkılması ile ilgili olayların tarihlerini yazmışlardı. Yalnız Hasan Sabbah'ın ölümü ile ilgili elimizde fazla bilgi bulunmamaktadır. Mezarının yerini ise hiç kimse bilmemektedir. Hasan Sabbah'ın doğum ve ölüm tarihleri de kesin tarihleriyle bilinmemektedir. Alamut'a ne zaman gittjğini de bilmiyoruz. Kesin olmamakla birlikte Alamut'un en parlak döneminim doksan beş yıl sürdüğü söylenebi-linir. Bu dönemim İran

Tarihi'nde de çok önemi vardır. Çünkü bu olaylar İranlılara Arap kültürünün etkisinden kurtulmayı öğretmiştir.
Hasan Sabbah Ismaililerin tarihlerini yazmıştır. Yazdığı kitap yok edilmemiş olsaydı Ismaililer hakkında karanlık olan Ismailiye Tarihi aydınlığa kavuşmuş olurdu. Ismailiye Mezhebi'nin başlangıçtan itibaren iki yüz yılı
ise hiç bilinmemektedir. İsmaililer tarihlerini iki bölgede başlatmış ve geliştirmişlerdir. Bunlardan birisi Alamut, diğeri ise Horasan'ın güneyinde bulunan Kuhistan'dır. Bu iki yer diğer yerlerden daha korunaklı olduğundan orada bulunan tarih kitapları ve eserleri günümüze kadar gelmiştir.
Hülagu Han iki merkezi yıktıktan sonra sadece Tebs Kalesi ayakta kalabilmiştir. Daha sonra Tebs Kalesi'nde yaşayan insanlar da bulundukları yerleri terk edince bu eserler de ya yağmalandı ya da yakıldığı için yok oldu. Böylece Bâtınilerin yazmış olduğu eserler günümüze ulaşmadı. Rivayete göre Hasan Sabbah'ın yerine geçen Bozorg Ümit ölmeden önce bir rüya görmüş. Rüyasında İslam Peygamberi (S.A.) ona "Medine'de en sağlam kale yok oluyor" demiş. En sağlam kale de Alamut Kalesi'dir.
Yine rivayete göre Hülagu Han, Alamut Kalesi'nin bir bölümü olan Lemser Kalesi'ni kuşattığı zaman Medine'de bir dağ ateş püskürtmüş. Ateş seli Medine'ye kadar akmış. Peygamberimizin Mescidi'nin bir kısmını yakmış. Mescidin yanan kısmı sonradan onarılmıştır. Aynı yıl Hülagu Han Lemser Kalesi'ni ve diğer kaleleri almayı başarmıştır. Kaleleri eline geçirdikten sonra tüm kaledekileri kılıçtan geçirmiştir. Kalelerde ne kadar kitap varsa hepsini yakmış veya yok etmiş, kaleleri de viraneye çevirmiştir.
'r
U
Alamut'ım yukansmdan Kazruhan köyOnOn uzaktan görOnOşü
Şemiran kalesinin uzaktan görûntişû
Şemiran iç kalesinin burçlarından biri
Şemiran iç kalesinin burç ve suru
Şemiran Kalesi'nin güneyinde bir mezar
Şemiran kalesi güneyi
z
s S
NOTLAR

y
(Arka kapak)
Pol Amir _ Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah (Hudâvend-i Alamut Hasan Sabbah)
Alamut'un Efendisi, Hasan Sabbah adlı bu eser, İsmailiye Mezhebi'nin bir kolu olan ve Hasan Sabbah tarafından kurulan Bâtıni Mezhebi'ni anlatırken, insanların din ve mezhep uğruna yaptıkları savaşları, aynı inançtan olmayanların birbirleri ile mücadelelerini akıcı bir üslupla gözler önüne sermektedir. Bu romanda o dönemin heyecanını, üzüntüsünü ve sevincini bir arada yaşayacaksınız. Tarihin karanlıklarına dalarak, o devrin insanlarının makam, para ve çıkar uğruna birbirlerini nasıl parçaladıklarını, boğazladıklarını, birbirlerine karşı nasıl kin ve nefretle saldırdıklarını görecek ve günümüz için gerekli dersleri alacaksınız. Bu kitapta yer alan her mezhep mensubu, kendi inançları doğrultusundaki yaşamları, düşünceleri irdelenirken; kişilerin kendi inançlarını,
nasıl acımasızca savundukları anlatılmaktadır. Selçuklu Tarihi'nin önemli bir dönemini anlatan bu kitap, o tarihte karanlıkta kalmış olan pek çok olayı gün ışığına çıkarmaktadır.
Pol Amir _ Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah (Hudâvend-i Alamut Hasan Sabbah)

Kitaplar, uygarlığa yol gösteren ışıklardır.

UYARI:

www.kitapsevenler.com

Kitap sevenlerin yeni buluşma noktasından herkese merhabalar...
Cehaletin yenildiği, sevginin, iyiliğin ve bilginin paylaşıldığı yer olarak gördüğümüz sitemizdeki tüm e-kitaplar, 5846 Sayılı Kanun'un ilgili maddesine istinaden, engellilerin faydalanabilmeleri amacıyla
ekran okuyucu, ses sentezleyici program, konuşan "Braille Not Speak", kabartma ekran
vebenzeri yardımcı araçlara, uyumluolacak şekilde, "TXT","DOC" ve "HTML" gibi formatlarda, tarayıcı ve OCR (optik
karakter tanıma) yazılımı kullanılarak, sadece görmeengelliler için, hazırlanmaktadır. Tümüyle ücretsiz olan sitemizdeki
e-kitaplar, "Engelli-engelsiz elele"düşüncesiyle, hiçbir ticari amaç gözetilmeksizin, tamamen gönüllülük
esasına dayalı olarak, engelli-engelsiz Yardımsever arkadaşlarımızın yoğun emeği sayesinde, görme engelli kitap sevenlerin
istifadesine sunulmaktadır. Bu e-kitaplar hiçbirşekilde ticari amaçla veya kanuna aykırı olarak kullanılamaz, kullandırılamaz. Aksi kullanımdan doğabilecek tümyasalsorumluluklar kullanana aittir.
Sitemizin amacı asla eser sahiplerine zarar vermek değildir.
www.kitapsevenler.com
web sitesinin amacı görme engellilerin kitap okuma hak ve özgürlüğünü yüceltmek ve kitap okuma alışkanlığını pekiştirmektir.
Sevginin olduğu gibi, bilginin de paylaşıldıkça pekişeceğine inanıyoruz.
Tüm kitap dostlarına, görme engellilerin kitap okuyabilmeleri için gösterdikleri çabalardan ve
yaptıkları katkılardan ötürü teşekkür ediyoruz.
Bilgi paylaşmakla çoğalır.

İLGİLİ KANUN:
5846 Sayılı Kanun'un "altıncı Bölüm-Çeşitli Hükümler" bölümünde yeralan "EK MADDE 11" :
"ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa
hiçbir ticarî amaçgüdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak
ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, braill alfabesi ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi
bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir."
Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılamaz.
Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur."

bu e-kitap Görme engelliler için düzenlenmiştir.
Kitap taramak gerçekten incelik ve beceri isteyen, zahmet verici bir iştir. Ne mutlu ki, bir görme
engellinin, düzgün taranmış ve hazırlanmış bir e-kitabı okuyabilmesinden duyduğu sevinci paylaşabilmek
tüm zahmete değer. Sizler de bu mutluluğu paylaşabilmek için bir kitabınızı tarayıp,
kitapsevenler@kitapsevenler.com veya kitapsevenler@gmail.com
Adresine göndermeyi ve bu isimsiz kahramanlara katılmayı düşünebilirsiniz.
Bu Kitaplar size gelene kadar verilen emeğe ve kanunlara saygı göstererek lütfen bu açıklamaları silmeyiniz.
Siz de bir görme engelliye, okuyabileceği formatlarda, bir kitap armağan ediniz...
Teşekkürler.
Ne Mutlu Bilgi için, Bilgece yaşayanlara.
TÜRKİYE Beyazay Derneği

www.kitapsevenler.org
www.kitapsevenler.com
e-posta: kitapsevenler@kitapsevenler.com kitapsevenler@gmail.com

Pol Amir _ Alamut'un Efendisi Hasan Sabbah (Hudâvend-i Alamut Hasan Sabbah)